تصوير ابو عبد الرحمن الكردي

داستانی ژیانەوە

Abdullah OCALAN

گفتوگۆیەکە مامۆستا یالچین کوچووك
لەگەڵ عەبدوڵلا ئۆجەلانی
سەرکردەدا کردوویەتی

داستانی ژیانەوە

گفتوگۆیەکە مامۆستا یاڵچین کوچورک
لەگەڵ عەبدوڵڵا ئۆجەلانی
سەرکردەدا کردوویەتی

چاپی عەرەبی (١٩٩٤)
چاپی کوردی (١٩٩٦)

لە چاپکراوەکانی پارتی کرێکارانی کوردستان (PKK)

پێشکەشە بە:

- گیانی شەهیدە نەمرەکانمان.

- خۆڕاگرانی سەر لوتکەی چیاکانی کوردستان.

- گەلە کۆڵنەدەرەکەمان.

- عەبدوڵڵا ئۆجەلانی سەرکردەی نیشتیمانیمان.

دەستپێك

داستانی ژیانەوە (ئەژین) فراوانترین چاوپێکەوتنە تا ئێستا لەگەڵ عەبدوڵڵا ئۆجەلانی سەرکردەدا کرابێ کە سەرکردە وەڵامی تێکڕای پرسیارەکانی مامۆستای دکتۆر (یالچین کوچووك)ی تێدا داوەتەوە، ئەم پرسیارانە پەیوەندیيان بە بابەتە بنچینەییەکانەوە هەیە. وەڵامەکانیش هەمەلایەنەن و لەگشت ڕوویەکەوە مانایەکی قووڵیان هەیە تا ڕاستیەکان بە شێوەیەکی یەکجار ڕاشکاو دەربخەن.

بە شێوازێکی ڕەوان باسی ئەوە دەکات چۆن مرۆڤی کورد سەرلەنوێ ژیایەوە پاش ئەوەی گەیشتە لێواری کۆتایی پێهاتن و، چۆن ئەوە هەنگاو بە کۆشش و سیاسەت بەدیهات. باسی ئافرەت و ئەدەب و هونەر و سینەما و مۆسیقا دەکات و گەلێك بابەتی دیکەش ڕۆشن دەکاتەوە. کاتێکیش چەند شێوەیەك بۆ سیاسەتی ئێستای جیهان و ڕژێمە دامەزراوەکان و باروودۆخیان دادەنێت، بەشێوەی کۆمەڵە ڕاستییەکی داماڵراو دەستیان بۆ دەبات.

ئەم کتێبە وەڵامی ئەو هەموو پرسیارانە دەداتەوە کە دەوڵەتی فاشی تورکیا و لایەنگرانی ورووژاندوویانن و بە جۆرێکی تەواو پێچەوانەی ڕاستی کردوویانن بە بابەتی جێی مشتومڕ، وەك: ئاپۆ کێیە؟ چۆن هاتە دنیاوە و چۆن گەشەی کرد و چی دەوێ؟ کتێبەکە وەڵامی سەرپاکی ئەم پرسیارانە دەداتەوە، بە شێوەیەك ئەو هەموو درۆ و قسە هەڵبەستراوانە بە درۆ دەخاتەوە کە دەزگا قین لەدڵەکانی ڕاگەیاندن بڵاویان کردوونەوە و بە جەرگانە ئەم ڕاستیانە لەبەردەم ڕای گشتیدا ڕوون دەکاتەوە.

ئەوانەی کە بە بڵاوکراوە و قسەی ڕەسمی نەبێ تا ئێستا (PKK) و ئاپۆ ناناسن، یان ئەوانەی کە لە دەرەوەی چوارچێوەی کلێری ڕەسمی شتێکی کەمیان لە بارەوە دەزانن، گەلێك زانیاری لەم کتێبەدا دەبیننەوە کە وەڵامی ئەو کۆمەڵە پرسیارە دەداتەوە کە مێشکی ڕای گشتییان جەنجاڵ کردووە.

کاتێك مامۆستا یالچین کوچووك پاش ئەم گفتوگۆیە بۆ تورکیا گەڕایەوە، دەوڵەتی فاشی گرتی و کەرەستەی گفتوگۆکەی زەوت کرد و کردی بە کەرەستەیەکی خاو بۆ دەزگا قین لەدڵەکانی ڕاگەیاندن و پڕوپاگەندەی خۆی، دوای ئەوەی کە چەند ڕستەیەکی لەو گێڕانەوە گشتییە وەرگرت و بە شێوەیەکی دیکە دایڕشتەوە و هەندێك وشەی لێهەڵگرت و لە ڕستەی دیکەدا بەکاری هێنان تا مانایەکی پێچەوانە و بەرەواژ بە دەستەوە بدەن. ئەم کتێبە تێکڕای ئەم لاف و گەزافانە بەدرۆ دەخاتەوە و وشە و ڕستە ڕاستەکان لەجێی خۆیاندا پیشان دەدات و، بگرە بەشێوەیەکی وا تەواو ئەو بابەتانە لێکدەداتەوە خوێنەران تێر دەکات.

ئایا ئەوەی کە لە خوێنی تێر نابێ (PKK)یە یان دەوڵەتی تورکیایە؟! کێ لەدەست پێکردنی شەڕ و درێژەپێدانی بەرپرسە، سکرتێری گشتی (PKK) یان دەوڵەتی تورکیا و سەرکردەکانی؟ کێ هاکۆکی لە بەهای مرۆڤانە دەکات و کێش دوژمنی مرۆڤایەتییە؟ گەلێک پرسیاری دیکەی لەم شێوەیە، کە کتێبەکە لەشێوەی ڕاپۆرتێکدا بۆ گەلی کورد و گەلی تورک و تەنانەت بۆ سەرجەمی گەلانی جیهان ڕۆشنیان دەکاتەوە. کتێبەکە ئەو باڵادەستانەی ڕژێم ئاگادار دەکاتەوە کە هەردوو گەلی کورد و تورک هەڵدەسووڕێنن و هەموو جۆرە گوشار و تواندنەوەیەکیان دەرهەق دەکەن.

کتێبەکە تێروتەسەلترین شیکردنەوە و هەڵسەنگاندنی فەلسەفی لەسەر چەند بنچینەیەکی ڕاستەقینەی کێشەی کوردستان دەخاتە بەرچاوی خوێنەران. هەروەها بە چەند ئەنجامێک دەگات و سەرەداوی گەلێک کێشەی گرنگ و شێوازی داهێنراو بۆ لێتێگەیشتنی بەدەستەوە دەدات.

تا ئەمڕۆ چی کراوە و چی بۆ قۆناخەکانی داهاتوو پێویستە و خەباتی تا ئێستا چ ئاکامێکی لێکەوتووەتەوە و ئەنجامەکانی پاشەڕۆژ چی دەبن؟ وەڵامی ئەم هەموو پرسیارانە گرنگە و (داستانی قەزین) بە تێروتەسەلی وەڵامیان دەداتەوە و یارمەتی لێتێگەیشتنی گەلێک مەسەلەی ناڕۆشن دەدات و خاڵە نادیارەکان ڕوون دەکاتەوە.

درادواییەکانی ١٩٩٤

بەشی یەکەم

بەشی یەکەم

سیاسەت بەلای منەوە هونەری وەدەستهێنانی جوانییە.

یالچین کوچووک: سەرباری ئەم هەراوهۆریا و شەڕوشۆڕە، وا دیارە تەندروستیت باشە و جوانخاسترییە. ئەمەش مانای وایە ئێوە ملتاسووەن. ئەوەی ڕاستی بێ بەبێنم ئێوە چۆن بوبەستری وەهان.

سەرۆکایەتی پارتی: سوپاستان دەکەم کە بۆ ئێرە هاتوون. ئێمە بە هاتنتان بەختیارین و ئەمەش لوتف نواندنێکی ئێوەیە. ئەو جوانی و متمانەیەش کە دەیانبینن شتێکی شەخسی نین، بەڵکو لە ڕاستی گەلەکەمانەوە هەڵقوڵاون، چونکە گەلەکەمان لەم بارودۆخەدا دەژی و متمانەشی لەم ساڵانەدا لە هەر کاتێکی ڕابردوو زیاترە و خەریکە جوان دەبێ،

ی.ك: منیش دەبینم کاروبارەکانتان بە شێوەیەکی باش هەڵدەسوورێن.

س.پ: کەچی وەك ئەوە نین کەوا خۆمان دەمانەوێن، بەڵام هەرا لە هەر کاتێکی ڕابردوو پتر گەورە دەبێ و بەرەو بەدیهاتن دەڕوات.

ی.ك: کاتێك دەڵێم سەرەڕای ئەوەی کە ڕێگاتان سەخت و درێژە، ئایا لە ناخی خۆتاندا وا هەست ناکەن وەك بڵێی بە هەورازێکدا هەڵکشاون و گەیشتوونە دووسەری؟

س.پ: بەڵێ دەڵێی بە هەورازی چیای ئاگریدا هەڵکشاوم.

ی.ك: سەرکەوتوون، وانییە؟

س.پ: بەڵێ. بێگومان سەرکەوتووم.

ی.ك: ئەوە شتێکی شایستەی بایەخێکی زۆرە. هەر لە یەکەم ساتەوە هەستم پێ کردبوو.

س.پ: ئەم توانایەم هەیە. من جاروبار بە هەستم سیاسەت دەگێڕم و ئەم هەستەشم دەڵێت: بە شاخدا هەڵگەڕانت سەرکەوتووە.

ی.ك: باشە بە هەست و نەستتان لە سیاسەت گێڕاندا، ئایا هەست دەکەن ئێوە بە شێوەیەکی تەواو لەگەڵ ئەو خەباتەدا کە دەیکەن گونجاون؟

س.پ: لە ڕاستیدا من سیاسەتێکی جیاواز ڕادەپەڕێنم و پێبەندی مەودا مەبدەئیەکانیم و دەسوڕێمەوە بە چوار دەوریدا و ئەمجا دێمەوە سەر پرنسیپەکە. هەر لە ڕێگای پراکتیکی سیاسەت کردنیشمەوە بۆم دەرکەوتووە وەك هەستی بوون کردن یان سەرەداو بە دەستەوەگرتن وەهایە... ئەوە هونەری هەست کردنە. شێوازێکی دەست نیشانکراوم دیاری کردووە و، لەسەری دەڕۆم.

ی.ك: سەرۆكی ئازیزم، لە بارەی ئەو مەسەلانەشەوە پرسیارتان لێدەكەم. بەڵام حەزدەكەم لایەكەمەوە سەر لایەنی شەخسی چونكە هەمووان پەرۆشی ناسینی ئەو لایەنانەن. خۆ خەبات و شەڕوشۆڕ بەردەوامن. هاوینی ڕابردوو لە سەروبەندی بەشداربوونمدا لە فیستیڤاڵی جیهانیدا لە بوخێن گوتم: لە (حەڕان) چەندین جوگەی ئاویان كردوە. ئیتر گشت شوێنێك سەوز دەبن. ئەمە جوانە، بەڵام (PKK) و بەتایبەتیش سەرۆك ئاپۆ سەری مرۆڤی كورد دەكاتە باخی گوڵ. ئایا ئەو قسەیەی منتان بیستووە؟

س.پ: بەڵێ، ئەم ڕستەیەتان مانای گەورەی تێدایە. هەروەهاش ئێوە نووسیبووتان ئاپۆی بەرام وەك بلدۆزەر دەچێتە ئێو مێشكی كوردەوە و باخی وای تێدا بنیات دەنێ كە هەزاران گوڵی كراوەی لە ئێودابن.

ی.ك: چۆن هەست بەوە دەكەن؟

س.پ: سیاسەت بەلای منەوە هونەری وەدەسهێنانی جوانییە. منیش لە ڕێگای جوانیدا، واتە لە پێناوی جوانكردنی مرۆڤدا سیاسەت دەگێڕم.

ی.ك: باشە ئاپۆی بەرام، كە جاری پێشوو لە (بیقاع)دا چاوم پێتان كەوت گوتتان: مامۆستا... بەروام بە هاتنتان بۆ ئێرە نەدەكرد، منیش چەندەها جار ئەمەم دووپات كردەوە، چونكە ئەوە شتێكی بێوێنە بوو. ئەگەر بۆ منداڵیتان و بۆ ڕابردووتان بگەڕێینەوە، ئایا واتان چاوەڕوان دەكرد تا ئەم ڕادەیە بە مرۆڤی كوردەوە سەرقاڵ ببن؟ یان ئاخۆ یەكێكی دیكە وای لێ كردی بیر لەوە بكەیتەوە؟

س.پ: ئەمڕۆ بۆ ئەوەی بابەتەكە بە شێوەیەكی باشتر وەربگری، هێندێك یادگاری قۆناغی منداڵیت بە هەموو ئەوەند و بەسەرهاتەكانیەوە بۆ دەگێڕمەوە، چونكە وای دەبینم بە هەرجۆرێك بووە بەسوود بێ.

ی.ك: بێگومان، من باوەڕم بەوە هەیە. ئایا دەتوانن بیر لەوە بكەنەوە؟ واتە لەمڕۆوە دەست پێبكەی و بڕوانیتە دواوە و بڵێی: مامۆستام دەڕوانێتە منداڵی و باوكم و دایكم و ئەوانی دیكە و، ئەوەی وا دەبیكەم ئێمەی چاوەڕوان دەكات. ئایا وایە؟ ئایا كەسی وا لە ئارادا هەبوو ئەم كارەت لێ چاوەڕوان بكات؟

س.پ: بەڵێ، هێندێك چاوەڕوانكردن لە ئارادابوون. هەوڵیش دەدەم باسی چەند نموونەیەك بكەم كە وەك سەرەداو وەهان و پرسیارەیان دەبینم، چونكە (ئاپۆ) و (PKK) بوونەتە دوو بابەتی گرنگ و بوونەتە كێشەیەك و بابەتێك بۆ گەلێك كتێب و ڕای گشتیش. گەلانیان ئارەزوو دەكەن ئەوە بزانن. هەستیش دەكەم من لەم بابەتەدا قەرزاریانم. من كێم و دەبمە چی و خەوش و كەموكوڕیم چین و لایەنە باشەكانی كەسایەتیم كامانەن؟ پێویستە هەمووان بیزانن. جەخت دەكەم كە من وا هەست بە خۆم ناكەم گەورە یا مەزنم. ئەوی ڕاست بێ ئەو ناوچەیە كە تێیدا بووم واتە گوندەكەم گەلێك كەس لە خەڵكانی ئەو دێیە كە هێشتا زیندوون لە بارەمەوە دەیانگوت من ئەوەم «كە بەتی خۆی بچەرانەوە». ئەمەش مانای وایە دەتوانی لە سیستەم و پەیوەندییە باوەكان دوور بكەویتەوە و چەرەدەیەك ڕاستیش لەو قسانەیاندا

هەبوو. هەروەها زۆربەیان دەیانگوت: «ئێکامان لە خوا ئەوەیە کوڕی ئێمە وەك کوڕی ئەوان لێنەکات». مەبەستیان خێزانەکەم بوو.

ی.ك: لەو کاتە تەمەنتان چەند بوو؟

س.پ: ساڵانی منداڵیم بوون و لە حەوت ساڵانم تێنەپەڕاندبوو. ئەوسا دەیانگوت: «لە خوا دەپاڕێینەوە منداڵی هیچ کەسێك وەك منداڵی ئەوان لێنەکات، چونکە ئەوە ژیانیان ویران دەکات». ئەمەش پڕ لێش بوو. لەو وەختە هۆگری هاوڕێکانم بووم، بەڵام خێزانی منداڵەکان هەوڵیان دەدا منداڵەکانیان دووربخەنەوە و لێمیان بشارنەوە و پێیان دەگووتم: تۆ سەری خۆت بە فەتارە دەدەی و خەریکی ئیشی بێمانای، بۆیە واز لە منداڵەکانمان بێنە.

ی.ك: ئایا مەبەستت ئەوەیە تۆ لەو کاتە منداڵەکانت هان دەدا؟ ئاخر لەو کاتەوە دەستت بە سەرکردایەتی کرد؟

س.پ: دەتوانم بۆتانی لێك بدەمەوە کە ئەم مەسەلەیە ئاوکردن یا خولیایەکی ئاشکرا بوو مەیلم بەلایەوە هەبوو. خولیای منداڵ خڕکردنەوە لەلای من بە شێوەیەکی باوەڕ پێنەکراو بەهێز بوو. تا ئێستاش بیرمە ڕاوی هەندێك چۆلەکەم دەکرد و بە منداڵەکانم دەگوت: باخەکەم بڕە. وەرن دەرخواردەتانی بدەم. ئینجا منداڵان لە دەورم خڕ دەبوونەوە و بۆ چیام دەبردن. ئەوەش کە بە هەریەکەیانم دەدا لە ڕانی چۆلەکەیەك یا باڵێك تێنەدەپەڕی. دیارە ئەمە شتێکی زۆر خۆشە. واتە من توانیم منداڵان لە دوای خۆم کۆبکەمەوە و بیانبەم بۆ شاخ. تا ئێستاش ئەوەم لە یادە. هەروەها زۆرباش لەگەڵ کچە چکۆلەکاندا لێك حاڵی دەبووین. هەرگیز فەرامۆشم نەدەکردن. هێشتا نموونەیەکم لە بیرە هەڤاڵ حەمزە بۆی دەگێڕامەوە، دەیگوت: پێش ئەوەی بۆ ئێرە بێم بوکەکەمانم بینی پێی گووتم: «پاش بەسەرچوونی حەوت ڕۆژ بەسەر گواستنەوەمدا، عەبدوللا - مەبەستی ئاپۆ بوو - سەری لێداین و قسەی بۆ کردم و گوتی: وەرە با ئەو یاریە تەواو بکەین کە ڕۆژانی منداڵی دەمانکرد». کارێکی سەرسوڕهێنەرە، ئەو هێشتا باسی ئەو بیرەوەریانە دەکات. ئەمەش خستمیە سەر کەڵکەڵە و ئەوەی وا دەکەوێ بیڵێم ئەوەیە: من تا ئێستاش بە برادەرانی منداڵیەوە گرێ دراوم.

هەر لەسەر ئەم بابەتە، بێڵە با باسی چەند بیرەوەریەکی خۆمت لەگەڵ باوکمدا بۆ بکەم. باوکم کابرایەکی داماو و خاوەن کەسایەتییەکی شێوێندراو بوو. لەوانەیە بێهێزترین پیاوی دێ بوو بێ. هەژار بوو، لە گوزەرانیدا پشتی بە هەوڵوکۆششی خۆی دەبەست. بە کورتی بە هەزار حاڵ ژیانی خۆمانمان دابین دەکرد. دووعایەکی هەبوو لە کاتی تووڕەییدا دووپاتی دەکردەوە و دەیگوت: «خوا نان بکات بە کەروێشك و ئێوەش بکات بە تانجی». واتە بەدوای نانەکە بکەون و پێیگرنەدەست. مەبەستی ئەوە بوو نان پەیداکردن کارێکی یەکجار دژوارە. ئەگەر لەتە نانێك بکەوتبایە سەر زەوی، ڕاستەوخۆ هەڵیدەگرتەوە. ئەوە دەڵێم تا تەماع و بەتەنگەوەهاتنی لە ڕادەبەدەری دەربخەم و منیش پێبەندی ئەو

پرسیبانم. دەشیگوت: «ڕۆژێکیان میوانێك لایدابە ماڵێکی ئەرمەنی. بووکی ئەرمەنیەکە بە پەلە جگەرەی میوانەکەی بە چەرخ داگیرساند. ئەوە بووە هۆی تەڵاق درانی. جا کە کابرای میوان لە خانەخوێی پرسی بۆچی ژنەکەی تەڵاق داوە؟ ئامازەی بۆ مەنقەڵەکەی پەنای خۆی کرد و گوتی: ئەوە ئاگرە، ژنە دەیتوانی جگەرەکە بەو ئاگرە دابگیرسێنێ. بەڵام کە چەرخەکەی بەکارهێنا دەست بڵاوی کرد». ئەمە نموونەیەکی ئاشکرایە لەسەر چۆنیەتی سەرمایە دروست بوون لەلای ئەرمەن.

ی.ك: خۆی باسی ئەوەی دەکرد؟

س.پ: هەمیشە باسی ئەوەی دەکرد. وە کابرایەکی شەرمن بوو، ترووسکەیەکی هیوای لە تێکۆشاندا نەدەبینی.

ی.ك: خۆ بەدەستەوەدەر بوو.

س.پ: هەر بە جارێك خۆبەدەستەوەدەر بوو، هیچ هیوایەکی بە سەرکەوتن نەبوو. کابرایەکی دەست بەستەی ئەو دنیا بوو. سەرباری ئەوەی من حەزم بە چوونە قوتابخانە دەکرد و سیاسەتم نەدەزانی. بەڵام لە ساڵانی سەرەتای تەمەنمدا هەردەم لە ژێر دار فەلەقەدا دادەنیشتین. بە تەواوی نازانم ئەوەی کە لە نێوانماندا ڕووی دەدا، مشتومڕ بوو یا ڕێنوێنی بوو بۆ من. بیرمە جارێکیان بە ڕوونی گوتی: «هێمای دەرووکردنەوە: وا بە تەختی تەوێڵی مەهەدوڵڵاوە. بۆ هەر کوێیەك بڕوات دەرگای دەخرێتە سەر پشت».

ی.ك: زۆر دەگمەنە، بەڵام چۆن هەستی بەوە کردبوو؟ ئایا ئەو هێزەی کە ئەمڕۆ کوتانکردووەتەوە بەرپەرچدانەوەی بێهێزی باوکتان نییە؟

س.پ: بەڵێ، پێموایە پەیوەندی بەوەوە هەیە، واتە ناچاری ئاڵوگۆڕکردن لەوپەڕی بێهێزییەوە بۆ هێز. لام وایە من لە منداڵییەوە ئەوە کاری تێ کردم.

ی.ك: بێهێزی باوکتان بینی، بۆیە هەستتان بە پێویستی پێکهێنانی هێز کرد.

س.پ: باوکم تا ئەوڕادەیە بێهێز بوو کە ئەگەر تووشی دەستدرێژی ببوایە، یەکەم کارێك بیکردایە ئەوە بوو تا لوتکەی چیا ڕای دەکرد و لەوێ بۆ بەدەم هاواری دەکرد.

ی.ك: ئەم هاوارە چۆن بوو؟

س.پ: هێندێك لەو جنێوانەی هەڵدەبژارد کە بەدڵی بوون و ڕووەو گوند دەیپرژاندن. بەڵام خەڵکی گوند پێدەکەنین. جنێودان گەورەترین کار بوو کە دەیتوانی بیکات.

ی.ك: ئەمە باشە! گوندنشینان پێیان وابوو شێتە، یا شتێکی لەم چەشنەیە.

س.پ: پێدەچێ پێیان وابوو بێ. ڕووی تێدەکردم و دەیگوت: «هەستە، تۆش جنێو بدە». بەڵام دانی پێدادەنێم کە من تەنانەت لەو ڕۆژانەی منداڵیشمدا شێوازی جنێوم بە ڕاست نەدەزانی و زۆر تەریق دەبوومەوە و جنێودانم بێ کارێکی گران

بوو. چوونە ترۆپکی چوار جنێودانم بە شێوازێکی خراپ دەهێنی، بۆم قووت نەدەچوونەوە. بە کورتی هەرگیز ئەوەم نەدەکرد. لەبەر ئەوەش کە ئەوەم لەدەکرد، شان و شکۆم بەوەوە لەکەدار دەبوو.

ی.ك: بۆچی شان و شکۆتان لەکەدار دەبوو؟

س.پ: چونکە من ئەوەم نەدەکرد کە باوکم دەیکرد.

ی.ك: گوتەیەکی بڵاو هەیە دەڵێت: «ئەو پیاوەی جنێو نەدات، ناتوانێ ژن بهێنێ».

س.پ: بەڵێ، ئەوە کارێکە لە ژنهێنان دەچێ. هەمیشەش باسی ڕەفتاری دایکم بکەم سەبارەت بەم بابەتە.

ی.ك: ئایا دایکتان ئافرەتێکی بەهێز بوو؟

س.پ: بێ ئەملاوئەولا، وابوو. لەو ماڵەوەی هەڵدەسووڕاند و مڵی لە بەردەم پیاودا دانەدەنواند و باوکیی سەرکوت دەکرد و دەیخستە ژێر باڵی خۆی. دەبارە ئەوەش چەند هۆیەکی هەبوون.

ی.ك: ئەمە مانای وایە ئێوە سەرکوت کردن و بێهێزیشتان بینی و ئاواش ئەم ڕێگایەتان هەڵبژارد.

س.پ: من کابرایەکم لەطف و بێ سیاسەت هەم لە باوکێکی بێدەسەڵات و دایکێکەوە کە هەوڵی دەدا بە هێزبێ و هەم لەو هاوسەنگی هێزەی کە لە نێوانیاندا پەیدابووبوو و لە کەڵك وەرگرتن لە بۆشایی دەرطجامی ئەم ململانێیەوە فێربووم.

ی.ك: لە ڕاستیدا من ئەوەم بێ‌سەبر نییە، چونکە من لە کۆنگرەی(HEP)دا لە تەنیشت دایکتەوە دانیشتم. ئافرەتێکی تەواوبوو و لەو ناوەندەدا هەستی بە نامۆیی نەدەکرد.

س.پ: دایکم نەخوێندەوارە و خوێندن و نووسین نازانێ، بەڵام دەزانێ بە هەرایی و فێزەوە بژی. ئەمە قەناعەتی منە.

ی.ك: ئەمە کارێکی ئاساییە.

س.پ: مەبەستێکی هەیە بەسەرمیدا سەپاند و تا ئێستاش لە بیرمە. جارێکیان لە کێشەکێشێکدا لەگەڵ منداڵانی گوندا سەرم شکا. بە گریان هاتمە ماڵەوە و لای دایکم شکاتم کرد و گوتم: لێیاندام، بێگومان بەم گریانە داوای پارێزگاریم لە دایکم دەکرد و وام چاوەڕێ دەکرد داکۆکیم لێبکات. بەڵام دایکم لەبری ئەوەی کە بمپارێزێ و داکۆکیم لێبکات پێی گوتم: «یا دەچی تۆڵەی خۆت دەستێنیتەوە، یا جارێکی دیکە پێنانێیتە ناو ئەم ماڵە». ئەمەی گوت و دووری خستمەوە. ئەم هەڵوێستەی دایکم مەبەستی و مایەی تەنگەتاوکردن بوو. پاشتر ئەم پرنسیپە کاری تێکردم و لە هەموو کاروبارێکدا جێبەجێمدەکرد. واتە من سەرەتا بە هێرش دەستم پێدەکرد. توانیم سەری زۆر منداڵ بشکێنم.

ی.ك: ئایا سەرتان زۆر شوێنەواری شکاوی پێوەیە؟

س.پ: لام وایە سەرم چەندین جار شکاوە.

ی.ك: ئەوەی ڕاستی بێ من ئەم خەسڵەتەم لە دایکتاندا بینی. لە کۆنگرەکەدا کە گەلێک خەڵک و ئەندامانی پەرلەمان ئەوێ بوون، خاتوو (ئەمیلارانا) لێی‌نزیک بووەوە و دەستەکانی ماچ کرد. لە وەزعێکدا بوو وەک بڵێی سەدان ساڵە ئەوە دەکات و هەرگیز هەستی بە وەڕزی نەکرد.

س.پ: ئەمە شیاوە، دەمەوێ بڵێم ئەو زۆری بۆ هێنام تا ئەو کارە بکەم و پێی گوتم: «لە باتی ئەوەی بە گریانەوە بنیشیتەوە، بچۆ تۆڵەی خۆت بسێنەوە و تەنانەت ئەگەر ئەوە ببێتە هۆی مردنیشت!». بۆیە پاڵی پێوەنام کێشەکێش بکەم.

ی.ك: ئایا دایکتان گەلەکەی خۆش دەویست؟

س.پ: زۆر نا.

ی.ك: ئایا گیانی تێکۆشانی هەبوو؟

س.پ: بەڵێ. زۆر خەباتگێڕ و لاساریش بوو. لە ڕاستیدا زیاتر لە باوکم بەرگری لە ماڵەکەمان دەکرد. بەڵام حەزی لە کێشەکێش دەکرد. ئەگەر یەکێک مریشکەکەی بێزار بکردبایە، ئەوەی دەکردە هۆیەک بۆ کێشەکێش.

ی.ك: ئایا لەگەڵ باوکتاندا زۆر دەمەقاڵەی دەکرد؟

س.پ: هەموو ڕۆژێک. زۆر حەزی لە دەمەقاڵە دەکرد. دەمەوێ ڕووداوێک لەسەر باوکم باس بکەم: ئەم کابرا ماملوە کە دەهاتەوە ماڵ و داوای لەتە نانێکی دەکرد، دایکم لەتە نانەکەی دەهێنا و چەند قسەیەکی بە پلەمپلەم تێدەگرت، ئەویش هەر ئەوخشەی دەکرد ئاوڕی لێدەدامەوە و دەیگوت: «کوڕم عەبدوڵڵا ئەم ژنە جارێکی دیکە دەستی پێکردەوە هانێ تۆ بیخۆ، من ناتوانم بیخۆم».

ئەمەی دەگوت و فڕێی دەدایە سەر ئەرز. واتە وەزعەکە بەم شێوەیە پڕکێشە بوو و بریتی بوو لە ململانێیەکی هەمیشەیی. دایکم خواردنی دەدایێ، بەڵام بە قسە زۆری بۆ دەهێنا. باوکیشم ئەو خواردنەی تووڕ دەدایە سەر ئەرز. ڕۆژانە ئەم دەمەقاڵەیەیان هەبوو.

ی.ك: ئەمە زۆر باشە، چونکە کەسایەتی ئێوەی دروست کرد.

س.پ: ئەمڕۆ و ڕۆژ تا بەرچاوەوە بگرە و بەرچەپیان بوو. منیش بەرهەمی ناڕەزایەکی بە کەنار ئاگۆکم. ڕۆژانەش دەمەقاڵەم لەگەڵ دەوروبەراوسێ و لەگەڵ باوکم و لەگەڵ ئەودا هەبوو.

ی.ك: باشە، وا بووە تەنگەتاو بووبێن و چووبێتە شاخ و ئەوێ بە تەنیا مابێتەوە؟

س.پ: وابزانم ئەوە دەکەم ڕێگە پێبدەن. بووبێتم بە شاخ ئەوەوە هەڵچووابێ. سەوداسەریم بۆ شاخ لەو کاتەوە گەشەی کرد. پێموایە هەست کردنم بە بێزاری لەو ئاوەندە ئاگۆکە پاڵی پێوەنام بۆ شاخ. ئەو یادگارییە دیکەش کە هێشتا بە زیندووەوە ماوەتەوە ئەوەیە کە من ڕقم لەم سیستەمە بوو.

ی.ك: کام سیستەم؟

س.پ: سیستەمی ئەم کێشەکێشە و ئەو شێوازی جنێوە کە باوکم پەنای بۆ دەبرد و دەمبزانی دایکم و فڕەفڕی لەگەڵ دراوسێکاندا و کێشەکێشی من لەگەڵ

خەڵکی گوندەکە دایکم لە زوویەکەوە بەسەرمیدا سەپاند و گەلێك مەسەلەی دیکەش. دەتوانم بڵێم من لە تەمەنێکی منداڵییەوە کەوتمە دوورکەوتنەوە لەم ناوەندە. هەموو ئەم مەسەلانە سیستەمێکی ترسناك بوو خێزان تا پێمەهاندبوو. لەبەر ئەم هۆیە دەستم کرد بە گومان کردن لە بەهاکانی لای خێزان. ئەمەش زۆر گرنگە. ئەگەر دەستم بەو گومانانە سەبارەت بە بەهاکانی خێزان نەکردبایە، ئەوا ئەو دابونەریتە خێزانییانە هەر کاریان تێدەکردم و ئەوساش پێگەیشتوو بەر لەوەی بگەمە تەمەنی (١٠) یا (١٥) ساڵی تاوانێك یا خوێنڕێژییەکم بکردبایە، یان لەوانەبوو لە کێشەکێشێکی نێو خێزاندا سەرم تێدا بچووایە. بەم پێیە دووچاری گوشاری توند دەبووم و پێیان دەگووتم: «تۆ بێبەر لە کەرامەتی خێزانەکەت تاکەیتەوە و دەستت لێدەوەشێنری و وەڵام نادەیتەوە»، «ناکرێت بەو جۆرە کوڕە عاسییە قایل ببین». هەمیشە هانیان دەدام ملمڵانێ بکەم و دەیانگوت: «ئێمە دوژمنمان هەیە. کە گەورەبووی شەرەفی خۆت دەگرێتەوە و بەرپەرچیان دەدەیتەوە». ئەمەش سەرچاوەی دڵەڕاوکەیەکی بەردەوام بوو لەلایان، چونکە وایان لە ئەقڵم دابوو تۆڵە دەستێنمەوە. لە دڵی خۆمدا دەمگوت چی بکەم. دەکەوتمە داوی کێشەکێشی وا ترسناکەوە سەرمی تێدا دەشکا و تووشی برینداری دەبووم. بەرد پەنا کێشاتم لە بیرە. لە دڵی خۆمدا دەمگوت من هێشتاکە چکۆلەم، چۆن خۆ بخەمە داوی ملمڵانێی گەورە گەورەوە.

ی.ف: بەڵام ئاخۆ بیرام بابا گومان کردن لە خێزانەکەت هۆی پشت گەڕانی تۆ بوو بە دوای سۆشیالیزمدا یا دەرگایەك بوو لە دەرگاکانی؟

س.پ: نازانم. من باسی یادگاری منداڵی دەکەم. ئەم بیرەوەریانە تا ئێستا لە مێشکمدا زیندوون. جا لەبەر ئەوەی کە براگەورەی خێزانەکە بووم ئەوە هانیان دەدام بگەن تا وردەوردە ببمە جەنگاوەر و بەرگریکەری بەهاو شەرەفی خێزان. لە کاتێکدا خەیاڵی منداڵانەم لەبار نەبوو ئەوە دەربهات. من پێمبەندی زیان بووم و بە ئاواتی چەند کارێکی جیاوازەوە بووم. خەیاڵم فراوان بوو و ئەمدەویست لە ژێر باری ئەو نەریتانەدا بخنکێنم. هەر لەو تۆخەوە تێگەیشتوو دەیانگوت: «ئەمە خاوەنی شەرەفێکی گەورە نییە». ئەوە حوکمی ئەوان بوو بەسەر مندا.

ی.ف: ئەوە چی دەگەیەنێ؟ ئەگەر بەکەنار خەیاڵی هەمووانە و بیری لێکردبایەوە ئایا دەبووە مرۆڤێکی کەم شەرەف؟

س.پ: ئەگەر بە توندی و بە پێی چەمکی گوند بۆ شەرەف پێبەستی دابونەریتی خێزان نەبوویتایە. دەیانگوت: «ئەوە پیاوی خۆی بەجێهێشتووە». گوندی دیکەش هەبوون ئەم مانایەیان چەسپاندبوو دەکرد، وەکو بە ئەقڵی بە چیادا هەڵگەڕا» و «پیاوی خۆی بەجێهێشت» و «بەئەقڵی مابوو» و «دوورە پەرێز بوو» یا «هەڵگەڕابوو» تەنانەت ئەتکیشم دەیگوت: «وەك جیرە وایە» و گەلێك خەسڵەتی دیکەی لەم چەشنەش.

ی.ف: ئایا ئەمە ماناکە وایە: یا دەبێتە پێغەمبەر و تۆ سڵاوی لێدەکەی، یان بەدوای پەرێزی خۆی و دەبێ پشت گوێی بخەی؟

س.پ: بە کورتی دەتوانی بڵێی من لەو سیستەمە هەڵگەڕابوومەوە. لەوەش گرنگتر ئەوەیە هەندێک قسە و قسەڵۆک هەبوون جەختیان لەسەر ئەوە دەکرد کە من زۆر کێشەی گەورەم لەو ڕەفتارانەوە بۆ خۆم خوڵقاندووە چونکە ناکرێت منداڵێک بە بێبەشت بەستن بە خێزان گەشە بکات، لە کاتێکدا من خێزانم ڕووبەڕووی خۆم دانا. بەڵام ئەم دەست نیشانکردنە باشم بووە هۆی ئەوەی کە من ڕێگای ڕوو بە گۆڕەپانی ئازادی بگرمە بەر. ئەوە سەرەتا بوو و ئەم لایەنەش زۆر گرنگە، چونکە کەشی تاقەت پڕووکێنی ئەو خێزان و کاریگەری نەرێنی دەرمەگانە ڕەنگە پێ‌دەماکەوە بەم پێیە من لەو باروودۆخە هەڵگەڕامەوە. ئەوە دژایەتی دەرمەگایەتی دەگەیاند و بواری لە بەردەم ئازادیدا دەکردەوە. من تا ئێستا زۆر پەیبەندی ئەوەم و دواتر هەر ئەوە لە کەسایەتییەمدا پەنجەبەست و بەرجەستە بوو. کێشەی بێ‌هێزییەکی لە ڕاهێنەر و سووربوونێکی زۆر و سەپاندنی چەند کارێکی چەوت لە ئارادابوون و منداڵێکیش بە گومانێکی ئەوڵەوە دەستی بۆ ئەوە دەبرد و کەمێک هەوای لە چیادا دەبینی.

من لە پێناوی کورددا تێناکۆشم لەبەر ئەوەی کە تەنیا کوردم بەڵکو ئەم خەباتە دەکەم لەبەر ئەوەی سۆشیالیستم.

پێم وایە کتێبێک هەیە ئەحمەد قەهرەمان نووسیویەتی، باسی منی تێدا کردووە و گوتوویەتی یەکەم هەڵگەڕانەوەی ئاپۆیە و لای لە بەرخۆدەرییەکی ڕاستەقینە کردووەتەوە کە من تا ئێستا لەبیرمە و ئەمەیە: لەنێو ڕەزدا کێشەکێشێک کەوتە نێوان من و برا بچووکەکەم. هەڵی و کەوتینە بەعڵ نەبوو، بۆیە ڕقم لێ‌بوو. کەوتمە شوێنی و بەردە بارانم کرد تا گەیشتینە ئەو جێگایەی کە گوندنشینان ئاسایی داروولەیان لەسەر هەڵدەخست. ئەوە بوو هەڵگەڕایە سەر سەری ئاوبرێک. براکەم پەنای بردە بەر ماڵەوە تا باوکم لێمان بدات کە ئەویش بێحەوودڵی ڕاوی نام و بە جنێو دایکرکەوە. ئەوە باڵی پێوەنام ڕووە و گوند لە دەستی هەڵتێیم. ئەو کێشەکێشە درێژەی کێشا تا خەڵکی دێ بۆ تەماشاکردن کۆبوونەوە. لە جەنگەی ئەوەدا تووشی ماندوویی و شەکەتی هاتم و یەکجار تووڕە بووم و کەوتمە دژخستنەکەوە کەس بەحاڵم نەبێ. ئارا پەنام بردە بەر ئەو شێوازە کێشەکێشەی کە پێ بە پێستی من بوو. هەر بە کارلێکردنی ئەو تووڕەبیەیەشی چووەتە ماڵ. جانتایەکی شاردراوەی باوکمی لێ‌بوو بە دزییەوە پارەکانی تێدا دانا. جانتاکەم برد و (١٠) لیرەم لێ‌دەرهێنا.

ی.ك: (١٠) لیره، ئەو ڕۆژانە پارەیەکی زۆر بووا

س.پ: بە پێی پارەی ئەو ڕۆژگارە دەیگەیاندە (نزیب) و بگرە (٥) لیرەشی لێزیاد بوو. مەبەستم ئەوەیە دەمتوانی بگەمە (نزیب) و(٥) لیرەشم پێدەمایەوە. هەرکە پارەکەم پچری، لە گوند هاتمەدەر. یەکەمجار بوو منداڵێك بە تاکی تەنیا لە گەرمای مرۆسووتێنی ڕۆژدا بێتە دەرێ و گوند بەجێبهێڵێ. بێگومان ئەمە پێویستی بە لەخۆڕادیتنێکی زۆر هەبوو. لام وایێ من لە تەمەنی (١٠) یا (١٢) ساڵاندا بووم، بەتایبەتی کە منداڵی ئەو ڕۆژانە پەرەسەندنی پێوە دیار نەبوو. لایەنی بایەخداری ئەم مەسەلەیە ئەوە بوو منداڵێك هەستێ و تا شار بڕوات. ئەوە زاتێکی زۆری گەرەك بوو. ئەوی ڕاستی بێ ئەوە هەڵگەڕانەوەیەك دەگەیەنێ و نیشانەی توورەیی‌یەکی بێئەندازە و زاتکردنی هەڵگەڕانەوە و مەزنایەتی‌یە. بەم پێیە هەر کاتێك سێ هەنگاوم بنایایە، ئاوڕم لە دواوە دەدایەوە و دەمڕوانی‌یە گوند و لە دڵی خۆمدا دەمگوت «جارێکی دیکە ناگەڕێمەوە بۆ لات». لەمە گرنگە یەکەم گردم تێدەپەڕاند و دەهاتمەوە و لە دڵی خۆمدا دەمگوت: «زاتی ئەوەم کرد لێت دابپڕێم. جارێکی دیکە نایەمەوە بۆ لات». توورەیی‌یەکی لە ڕادەبەدەر دایدەگرتم. بەرەبە لە ژێر دارێکدا دانیشتم و جارێکی دیکە ئاوڕم لە گوند دایەوە. جۆگ بوونەوە هەستی دەبزواندم و ژیروژووری دەکرد. من پێبەندی گوند بووم و بڕیاری یەکجارەکیمدا لێی جۆگ ببمەوە. ئەمجا چوومە دێیەکی دیکەی دراوسێمان. بەڵام بەو پەڕی زەحمەتەوە ڕێم دەکرد. تێپەڕبوون بەو دێیەدا لە ڕووی گرانی‌یەوە لە سەرکەوتنە سەر چیای بڵند دەچێ. دێم تێپەڕاند، چونکە ئۆتۆمبیل لە دێیەکەی دیکەدا ـ لە دێی «قەرەمەزرا» ـ بوو. ئەو دێیەم تێپەڕاند و گەیشتمە «قەرەمەزرا». حەز دەکەم لەم بوارەدا ئەوە بڵێم کەمن منداڵێکی زۆر پەشۆکاو بووم.

ی.ك: کەواتە ئاوابوو؟

س.پ: بێگومان، کە لە دووری (١٠) مەترەوە بەلای خەڵکدا ڕەت دەبووم، شەرمم دەکرد.

ی.ك: پەشۆکاو و شەرمن بووی!

س.پ: پەشۆکاو و شەرمن، چۆنت دەوێ وا ناوی بنێ. بەم حاڵە گەیشتمە گوندی دووەم. ناوچەکەمان (خالفەتی) بوو و ئۆتۆمبیلی پۆستە لەوێرە بۆ ئەو گوندە دەهات. لە ژێر دارەکەدا دانیشتم چاوەڕێی ئۆتۆمبیلم دەکرد. ئەوە بوو ئۆتۆمبیلەکە هات و لە ترچەی گەرمای نیوەڕۆدا سواربووم، واتە سەرکەوتنم بە دەست هێنا. پێم وایە (٢،٥) لیرەم دا و گەیاندمیە (بیرەجیك) کە بە پردەکەی ناسیمەوە و لەسەرەتای پردەکەدا دابەزیم و لەوێوە چووم بۆ «نزیب». خوشکە گەورەکەم لەوێ دادەنیشت. ئاوا کارەکەم بە سەرکەوتوویی تەواو بوو. ڕۆژی دووەمی گوند بەجێهێشتنم دەستم کرد بە درەوی گەنم لە دەشتی «باراق». دوو ڕۆژ ئەوەم کرد و ڕۆژی دوایی دەستم هەڵشاوسا. کرێی کرێکار ڕۆژی (٥) لیرە بوو. کرێیەکەم دەست کەوت کە (١٠) لیرە بوو، هەرچی خواردنی نیوە ڕۆژە و

شەوێشمان بوو ماست بوو. بەوە بەکەم ڕۆژانی ڕەنج کێشانی خۆمم لەو دێیەدا بەسەربرد، بە (١٠) لیرەوە ڕایشتم و (١٠) لیرەشم پەیدا کرد، بە ووردی بیرم نایەت دوای ئەوە چی ڕوویدا. ئەوەی مەبەستمە ئەوە هەڵگەڕانەوەیەکی گرنگی دژی دەسەڵاتێکی باڵاتر بوو کە خۆی لە باڵ بەسەرداکێشانی باوکدا دەخواندەوە، ئەمەش پارە دەست خستن و هەوڵدان بۆ نان پەیدا کردنی بەرانبەر دەوەستایەوە.

ی.ك: کەینێ بە تەواوی جوێ بوونەوە؟ ئایا لە ئەرزناخی ئامادەییدا بوو؟

س.پ: ئەمە دوورکەوتنەوەیەکی تەواوەتی نەبوو. بەڵام ئەو دێیەی کە بۆی چووم سەعاتە ڕێیەك لە دێیەکەمانەوە دوور بوو و دێیەکی کۆنی ئەرمەنی بوو. چوون بۆ ئەو دێیە و گەڕانەوە لەێ جۆرە جوێ بوونەوەیەك بوو. ئیتر ئاکۆکی کورد و تورك بەرەبەرە دەکەوتە ڕوو. ئاکۆکی ئەرمەنیش لەگۆڕێدا بوو، چونکە کڵێسەی ئەو گوندە ئەرمەنییان کردبوو بە مزگەوت. هێندێك برادەری ئەرمەنی لەوێ بوون. دەمەوێ ڕوونی بکەمەوە کە باوکم پەیوەندییەکی دۆستایەتی چاکی لەگەڵ هێندێك ئەرمەنیدا هەبوو. ئەو دێیە «جبین» هەر چەند کەسێکی کەمی ئەرمەنی تێدا بوو. جا بەم بۆنەیەوە ئەو لاف و گەزافەی ئاشی‌یە تورکەکان کە من بە بنەچە ئەرمەنیم ڕاست نییە.

ئەمە یەکەمجارە ئەم خاڵە گرنگەی تێدا ڕوون دەکەمەوە. هەروەها زۆربەی برادەرانی باوکم ئەرمەنی بوون، دووکانیان هەبوو. نازانم هێشتا لە ژیاندا ماون یان نا. لە ناوەندی دێی «جبین»دا کابرایەکی «ئیحسان» ناوی ئەرمەنی هەبوو، شتومەکمان لای ئەو دەکڕی. دۆستایەتی‌یەکی گەرموگوڕ پێکەوەی دەبەستین. بەو تەرزە کۆنە تێیان نەدەڕوانین کە گوایە: «کافرو نامسوڵمانن»، بەڵکو بە تەرزێکی تازە بەو پێیەی کە خەڵکانێکی زەحمەتکێش و خاوەن پیشەن. بەم شێوەیە تێیان گەیشتووم.

ی.ك: ئەم شێوە خۆشەویستییەی باوکت بۆ ئەرمەن وەزعێکی زۆر گرنگە. وانییە؟

س.پ: باوکم برادەری هێندێك ئەرمەنی دراوسێ دێیمان بوو. ئێمەش لەسەر دەستی ئەو پەروەردە بووین. لەبەر ئەم هۆیە ئەم یادگارەم لەلا مایەوە.

ی.ك: مەبەست خۆشەویستی مرۆڤی گەلێکی دیکەیە، بە بێ ئەوەی جیاوازی‌یان لە نێواندا بکەی. ئەمە هەستێکی جوانە.

س.پ: لێرەدا دەمەوێ ئەمە ڕوون بکەمەوە: ئەو تورکانەی کە لەو ناوچانەدان لە هی ناوچەکانی دیکەی تورکیا جیاوازن. لێرە بە ناو یەکدا چوونێکی زۆری تێدایە، سەبارەت بە من بنەچە و ڕەگوڕیشە گرنگ نین. بەڵام نەنکم (لە دایکمەوە) تورك بوو. بەڵێ خەڵکی دێی (ئەراك) بوو کە دێیەکی تورك نشینە. نەنکم هی ئەوێیە و خزمەکانی تا ئێستاش لەوێ دادەنیشن. مەبەستم ئەوەیە هی وا هەیە دەڵێت ئاپۆ بە بنەچە ئەرمەنی‌یە. تۆزێ لەوە سەیرتر و دەڵێن «تورکە». ئەمە گرنگ نییە. بەڵام دایکم لەلایەن دایکمەوە خەڵکی دێیەکی تورکییە. نەنکم کە

جاران بە تورکی قسەی دەکرد، پاشان فێری زمانی کوردی بوو. بارودۆخی باو ئەمەیە. دەمەوێ بە ڕوونی بڵێم: ئێمە شانازی بەم پەیوەندیانەوە ناکەین و بە کەم و کورتیشیان دانانێین بۆ خۆمان، چونکە من لە ڕێگای کوردەوە تێناکۆشم هەر لەبەر ئەوەی کە کوردم، بەڵکو ئەم خەباتە دەکەم لەبەر ئەوەی سۆشیالیستم. بەو پێیەی کەمن دەیبینم پێویستە لەسەر هەر کەسێکی سۆشیالیستی لە پێشەنگی کێشەی زۆرلێکراواندا بێ.

ی.ك: بەڵام ئەوەی کە دایکتان لەلایەکەوە سەر بە نەتەوەی تورکە، دڵی تورکە شۆڤێنیەکان خۆش دەکات. هەرچی تورکەکانی دیکەشن جیاوازی ناکەن.

س.پ: ئەو بارودۆخەی کە باسم کرد بەلای ئێمەوە هیچ گیروگرفتێك پێك ناهێنێ.

ی.ك: دەتوانین بڵێین نە باشە و نە خراپ.

س.پ: شتێکە نە مایەی شانازی پێوە کردنە نە شەرمیش.

ی.ك: من تورکم چونکە بە تورکی لە دایك بووم. بەڵام کوردم زۆر خۆش دەوێ. ئەگەر بە کوردی لە دایك ببوومایە دەبووم بە کورد. ئەوساش تورکم خۆش دەویست. بەڵام ئێستا کورد و تورکم خۆش دەوێ. ئەم زانیاریانە تورکەکان سەرسام دەکات. هەرچی بەرهەڵستە کوردەکانیشتانن ئەوا زیاتر سەرسام دەبن.

س.پ: نەخێر، پێویستە وا حاڵی نەبین، چونکە دایکم هەر هێنجگار بوو بوو بە کورد.

ی.ك: باوابێ، ئەمە شتێکی گرنگ نییە. ئەمە بۆ ئێوە دەگەڕێتەوە و جۆرێکەرەوەیەکی ئەم ناوچەیەیە.

س.پ: ئەرمەن و تورك و کورد هەتا عەرەبیش لە ناوچەکەماندا بە شێوەیەکی فراوان تێکەڵکێشی یەکدی بوون. بۆیە ئەم جۆرە مەسەلانەمان پێ سەیر نین، هەیانە کچی ئەرمەنی هێناوە و منداڵیان هەیە و، منداڵەکانیان کورد یا تورکن. هەیە کچی عەرەبی هێناوە و بووە بە ژنە کورد و هەشیانە کچی تورکی هێناوە و بووە بە ژنە کورد. ئەم دابونەریتەمان لەلا هەیە و ئەمە ئاساییە.

ی.ك: لە ڕاستیدا دەرس خوێندنتان لە دێیەکی کۆنی ئەرمەنی و ئاخاوتنی نەنکتان بە زمانی تورکی، ئەمانە هەر دەبنە مایەی دەوڵەمەندی و نابێ بە شێوەیەکی دیکە لێکبدرێنەوە. بە پێی قەناعەتی خۆم ئەم بارودۆخە بۆ ئەوەی کە دەیکەن بەجێیە، باشە ئاپۆی برام دەتوانین بگەینە مامۆستاکانتان؟

بەدرێژایی پێنج ساڵ و بەبێ ئەوەی باران و بەفر پەکمان بخەن، ڕۆژانە سەعاتێك بۆ ڕۆیشتن و سەعاتێکیش بۆ هاتنەوە بەڕێوەبووین. ئەمە بە تەنیا وامان لێدەکات فێری دان بەخۆداگرتن و بەهای زانست بین.

س.پ: بێگومان، بۆ نموونە مامۆستایەکم لە قوتابخانەی سەرەتاییدا هەبوو. پێم وایە هێشتا ماوە و ناوی (محەمەد مەیدان ئاش)ە و خەڵکی ناوچەی ئاجورمە. مادامێکی ناویمان برد سڵاوی منی پێبگەیەن.

ی.ك: ئەوە چەند جوانە.

س.پ: بەڵێ لە پۆلی یەکەم و دووەمی قوتابخانەی سەرەتاییدا مامۆستا بوو و، منیش قوتابییەکی خۆشەویست بووم لەلای.

ی.ك: ئەمە لە ئورفە؟

س.پ: بەڵێ لە ئورفەو قەزای (خالفەتی) و دێی (جبین). لەم جبینە دێیەکی کۆنی ئەرمەنییە. ئەم دێیە لە سەروبەندی یەکەم شەڕی جیهانیدا و کاتێك ئەرمەنەکانیان دوورخستەوە، کرا بە دێیەکی تورکی. پێنج ساڵم تێدا خوێند و بەپێ دەچووم و دەهاتمەوە. بە درێژایی پێنج ساڵ و بە بێئەوەی باران و بەفر پەکمان بخەن ڕۆژانە سەعاتێك بۆ ڕۆیشتن و سەعاتێکیش بۆ هاتنەوە ڕێمان دەکرد. هەر ئەمە بە تەنیا وامان لێدەکات فێری دان بەخۆداگرتن و بەهای زانست ببین. مامۆستاکەم دەیبردمە ماڵەوەیان و دەیناردم ماست و هێلکەی بۆ بکڕم. ئەو خولیای مامۆستایەتی لە دەروونمدا چاند. من خۆشم دەویست و ئەویش خۆشی دەویستم. تا ئێستا ڕووداوێکم لەگەڵ مامۆستای زمانی تورکیمدا لەبیرە، بۆتانی دەگێڕمەوە. مامۆستاکەم سەرەتا فێری کردم چۆن ناوی خۆم بنووسم. دیارە وشەکانم هەر بە تەماشا کردن هەڵدەبژارد. جا کە پیتەکانم بە پێی ڕیزبەندی پیتەکانی ئەلف و بێ ڕادەگواستە، هەستم بەترورسی دەکرد. لەبەر ئەمە هێندێك وشەی کوردیم تێکەڵی پیتەکان دەکرد.

ی.ك: ئایا مامۆستاکەت هەرگیز کوردی نەدەزانی؟

س.پ: نەخێر، نەیدەزانی، منیش تورکیم نەدەزانی.

ی.ك: ئەمە زۆر باشە.

س.پ: بەکورتی بەم شێوەیە دەستم بە خوێندن کرد. کە چەند وشەیەکیش فێربووم، پێم وایە سەرنجی مامۆستاکەمم ڕاکێشا و بەختیار بوو. ئەوە لە جموجوڵەکانی تێگەیشتم. لەوە دەچوو دڵشاد بێ، چونکە کوڕە کوردەکەی ئەم ڕێبازەی گرتەبەر، یا لەبەر ئەوەی بێبەشی بەسەر دژوارییەکاندا زاڵ بووم.

ی.ك: ژمارەی ئەو قوتابیانەی کە لە پۆلدا لەگەڵتدا بوون چەند بوو؟ دەوری پەنجا دەبوون؟

س.پ: زۆر بوون، مەبەستم ئەوەیە من تەنانەت لەو قۆناغەشدا چالاکییەکی بێئەندازەم هەبوو و بەرزترین نمرەم لە مامۆستاکانم وەردەگرت، هەر لە پۆلی یەکەوە تا دوا پۆل کە قوتابخانەم تێدا بەجێهێشت. مامۆستاکان چەپڕەو و ڕاسترەویان تێدا هەبوو. هەموشیان بێوێنە ڕێزیان لێدەنام. من ئەوە بۆ خۆهەڵکێشان نالێم. تا ئێستاش لە بیرمن، لەوانە «ئابدین بالچین» کە هێشتا ماوەو ئەویش مامۆستام بوو و پاشتر لە کۆلێژی زانستە سیاسییەکانیشدا دەرسی پێدەگوتم و نمرەی تەواوی دەدامێ. ڕاسترەوەکان دووەم دەکەوتن و ئەوەم لەیادە. ئەوەی کەوای لە ڕاسترەوەکان دەکرد وریابنەوە و سۆزداخم بکەن هەڵوێستەکانم بوو. ئەوەی مەبەستمە، زۆر هۆگری مامۆستاکانم بووم و ڕێزلێنانی گشتیانم هەبوو. مامۆستایەکمان بە پلەی مەیجەر هەبوو، مامۆستای ئەدەب بوو لە کۆلێژی جەنگ و یەکجار دڵبەندم بوو و دەیناسیم. لەدوا قۆناغدا بە قوتابییەکانی دەگوت: «بابەتی ئەو باسەی کە عەبدوڵڵا نووسیویەتی ناومەتە گیرفانم و دەیبەم بۆ کۆلێژ و لەگەڵ مامۆستایانی زانکۆدا مشتومڕی لەسەر دەکەم».

نەمدەزانی چیم نووسیبوو، پێم وانییە بابەتێکی بە پێز بووبێ. بەڵام کابرا باش هەڵیدەسەنگاند. ئەوەی مەبەستمە من نرخی مامۆستاکانم دەزانی. پێویستە مرۆڤ ڕێزی مامۆستاکانی بگرێ، جا ڕاسترەو بن یان چەپڕەو. ڕێزگرتن گەرەکە. دەیانزانی من سەرقاڵی هێندێك کاروباری دیکەم و سەرەڕای ئەوەش خۆشیان دەویستم. گەلێك ڕەفتار و هەڵوێستی سەیرم لێدەردەکەوت. هەموو ئەوانە بانگەوازی شۆڕشگێری بوون. ئاخر کورد یا هەر مرۆڤێك ئەگەر وێستی ڕابپەڕێت چی ناکات؟ من بەرخودانێکی زۆرم هەیە. وەختێك لەوە دەڵێم ئەمە مانای وایە من پەرەم بە سیستەمێك داوە و پێوەندییەکی بەتینم بە سیستەمەوە پیشانداوە، ئەگەر پێچەوانەی ئەوە بووایە، تاقە ڕۆژێك دەرمان نەدەبرد. ئێمە بە شێوەیەکی لە پسان نەهاتوو گرێدراوی مرۆڤین. خۆشەویستی و ڕێز لای ئێمە جێی سەرسوڕمانن.

ی.ك: قۆناغی ئامادەییشان لە کوێ خوێند؟

س.پ: لە «نزیب» خوێندم.

ی.ك: ئایا قوتابخانەیەکی ناوخۆیی بوو؟

س.پ: نەخێر، لای خزمەکانم نیشتەجێبووبووم. بەگەلێك دژواری گوزەرەدا تێپەڕ دەبووم. ئەو تفەنگەی کە باسیم بۆ کردن مانای خەباتی لە پێناوی ژیاندا دەزانی. لەبەر ئەوە چاودێری دەکردم و بەتفەنگەوە دەهات وەك بڵێی لەلایە.

ی.ك: ئایا زۆر بەتفەنگ خوێندنەوە دەهات؟

س.پ: نەخێر.

ی.ك: تا ئێستاش خوێندن و دەرس گوتنەوەتان زۆر خۆش دەوێ و ماندوویی و نارەحەتی لەپێناوی نەك هەر پێخوێندنی مرۆڤەکانتاندا بەڵکو بۆ هەرکەسێك بێتە ڕێگاتان نازانن. بەکورتی تۆ لەم بابەتەدا مامۆستای گەلەکەتانی. باشە ئەم ئارەزووە لە کوێوە دێت؟

هێندەی قوتابییەکی چالاك بووم،
هەمان کات لاوێکی بەشوور بووم بۆ ئاین و نوێژەکانم.

س.پ: هەر لەلایەنی قوتابخانەوە نا، لەلایەنی ئاینیشەوە هەروا بووم. دووعا ئاینییەکانم بەزۆری لەبەر بوون. بەڵی لەبەرمە تا سوورەتی (٣٣)م لەبەرکرد. مادامێکی باسی ئاین دەکەین، بێڵە با باسی ڕای مەلای گوندت سەبارەت بە کەسایەتی خۆم بۆ بکەم.

ی.ك: باشە، تۆ دەچوویتە دیی لەرمەلی بۆ خوێندن، چۆن دەچوویتە لای مەلا؟

س.پ: پێم وایە لەوە لەو هەمان ساڵانەدا بوو کە تێیاندا دەچوومە قوتابخانەی سەرەتایی. نوێژەکانیشم دەکرد. کەس لە دێ ڕێی چوونەلای مەلای لێنەدەگرتم، چونکە دەچوومە مزگەوت.

ی.ك: باشە، بەڵام کێ پێی دەخوێندی؟ دایکت؟

س.پ: نەخێر، خۆم بەتەنێ دووعام لەبەر دەکرد، چەند کتێبێکی دووعام لەبەر دەستدا بوون.

ی.ك: ئایا بە لەطف و بێی لاتینی بوون؟

س.پ: بەڵێ بە لەطف و بێی لاتینی بوون. ئەو کتێبانەشم دەخوێندەوە کە پێوەندییان بە داستانەکانی «عەلی» ی سەردارمانەوە - خوای لێ ڕازی بێ - هەبوو. لەوبارەیەوە بیرەوەرییەکم هەیە. مەلایەکی عەلی ناو لە دێدا هەبوو، لە داستانەکانی «عەلی»ی سەردارماندا پسپۆڕ بوو. باوکم شەوانی درێژی زستان دەیبردم بۆ لەوێ. منیش ئەو ئارەزووەم هەبوو ئامادەی ئەم جۆرە کۆڕ و مەجلیسانە بم. لەوێ گوێم لە داستانەکانی «غازی بەتاڵ» و «عەلی»ی سەردارمان دەگرت. شێوازێکی بەتامی لە خوێندنەوەی ئەم داستانانەدا هەبوو و دەستی دەجوولاند و دەیگوت: «عەلی وا شمشێرەکەی هەڵکێشا و وا وەشاندی و وا دەرگای خەیبەری کردەوە و بەو شێوەیە پردێکی دروست کرد و وای بەسەر ئەرووەدا زاڵ بوو». بەم شێوە کاریگەرە ئەم داستانانەی دەگێڕایەوە.

ی.ك: ئایا لە مزگەوت دەیخوێندنەوە؟

س.پ: نەخێر، شەوانی درێژی زستان لە کۆڕ و مەجلیسەکاندا بە چەند ڕۆژێك دەیخوێندنەوە. ئەو خوێندنەوانە زۆر کاریان تێدەکردم و خەیاڵێکی «عەلی»ی سەردارمانیان لەلا خولقاندم کە لە کادێری سەرکردە دەچوو.

ی.ك: واتە پاڵەوانێك بوو.

س.پ: بێگومان پاڵەوان بوو، غازی بەتاڵ و خەیاڵەکەشی هەروا بوون.

ی.ك: لە هەژارانەوە نزیك و لە بەرانبەری زۆرداراندا بوو. ئاوا هەڵیدەسەنگێنن، وانییە؟

س.پ: با بڵێین «عەلی» سەردارمان ڕووبەڕووی زۆرداری و زۆرداران کەسێکی دەرووکەرەوەی وڵاتان بوو و شمشێرەکەی لەپێناوی گەلدا ڕادەوەشاند. لەوە

باریدەی نەشونماکردنی ئارەزوومیدا و ئەم ئارەزووە لەلام دەستی پێکرد.

ی.ك: ئایا دایکتان زۆری بۆ دەهێنان فێری سوورەتەکانی قورئان بن؟

س.پ: نەخێر، دایکم ئەوەی نەدەزانی، من بەویستی خۆم دەستم بەخوێندن کرد. سەبارەت بە بایەخدانیشم بە ئایین و قوتابخانە، ئەوە بە هاندانی خودی خۆم بوو، چی بۆ خوێندن پێویست بوو کردم. هێندەی قوتابی‌یەکی باش بووم، هەمان کات مشووری ئایین و نوێژەکانیشم دەخوارد. مەلای دێ بەم شێوەیەی خوارەوە هەڵیسەنگاند بووم: «عەبدوڵڵا ئەگەر بەم خێراییە بڕوات، دەفڕێ». مەلای دێ هێشتا ماوەو دەخوازی ئەوەی لێبپرسن. ئەو بوو هێز و ئارەزووی تێدا بینیم و زانی چۆن لەلام دروست دەبێ.

ی.ك: ئایا مەبەستی ئەوە بوو دەبیتە فریشتە؟

س.پ: بێگومان زۆر، مەبەستی ئەوەبوو من دەبمە پیاوچاکێك یا فریشتەیەك. ئەمە ڕاستگۆیی و ئارەزوو و پەیمانبوون دەردەبڕێ. بەم پێیە هەڵیدەسەنگاندم. لێرەدا گرنگ ئەوەیە هەڵسەنگاندنەکانی لەگەڵ هی مامۆستاکانمدا هاوجووت بوون. من باسی بیرەوەرییەکانی ئەم دواییەم ناکەم، بەڵکو باسی بیرەوەرییەکانی منداڵیم دەکەم. ئەو گۆڕانکاریانەش کە پاشتر ڕوویاندا سەرەداوەکانی لێرەدا بە نهێنی شاردرانەوە. وەك پێشتر گوتم گرنگترینیان بێهێزی لە ڕادەبەدەر و ئەوپەڕی هەژاری کە منی منداڵی تێدا دەژیام و لەلایەکی دیکەوە ئەو نانەی کە پەیدا دەکرا و ئەو هەوڵەش کە بۆی دەدرا، هەموو ئەمانە بەلای منەوە چەند کێشەیەکی گەورە بوون.

منیش مەترسی دابونەریتم دەبینی و نەمدەویست بە ئاسانی لە ژێر باری گرانیدا بخنکێم. هێندێك خەیاڵم هەبوون، بەڵام بەدیهێنانیان گران بوو بەڵکو مەحاڵیش بوون، لاموایە هەر ئەم خەیاڵە بوو دەیخستمە سەر ڕێی نوێژ و قوتابخانە. ئەم نوێژ و قوتابخانەیە وایان لێدەکردم هەست بکەم باشترین ڕێگان بۆ بەدیهێنانی خەیاڵم و بۆ هەڵگەڕانەوە لە دابونەریتەکان و ئەزموون و شارەزایی‌یان پێدەبەخشیم. لە هەموو ئەوانەشدا دەستەپاچەییم دەبینی. گەلێك دژواری گەورەم دەبینی، بەڵام ملم دانەدەنەواند. بەگشتی قۆناغی منداڵیم یەکجار ناکۆك و پڕخەفەت بوو.

ی.ك: باشە، ئەو کاتە بەپێی خەیاڵی ساوات دەتویست بچیتە چ قوتابخانەیەك؟

س.پ: دەمویست بێ‌ئەملاولەولا بچمە قوتابخانەی سەربازی. پێش ئەوەش بە خۆمم دەگوت دەبێ بچمە زانکۆی (الازهر) تا زانستی ئایینی وەربگرم. ئەو خولیایەم هەبوو. کە ئەوە بەشێوەیەکی ئاسایی بەدی نەهات، زانیم ناتوانم بەرەو پێش بڕۆم و خەونەکانم تەفروتوونا بوون، بۆیە دەستم لێهەڵگرتن. دیارە ئارەزووی یەکەمم درێژەدان بوو بە خوێندن لە قوتابخانە ئایینیەکاندا. دوای ئەوە کەڵکەڵەی قوتابخانە سەربازیەکان کەوتە سەرم.

ی.ك: لێرەدا دەتوانین بڵێین ئێوە هەر لە منداڵییەوە خولیای گۆڕینی ڕژێمتان

هەبوو سا یا بە ئاین یا بە ئامرازی سەربازی.

مستەفا کەمال هەموو شتێکی بەهێزی دەوڵەتەوە دەکرد، بەڵام من هەموو شتێک بەهێزی گەلەوە دەکەم

س.پ: بەڵێ، ئەمە بە ڕوونی دەبینرا. لەم بابەتەشدا بیرەوەرییەکانم بۆ دەگێڕمەوە: هێشتا لە قوتابخانەی سەرەتایی بووم و ئێمە خەریک بوو دوایەمان پێدەهێنا. هاورێیەکم لەگەڵ خۆمدا هێنابوو و لەسەر دار دانیشتبووین و باسی نەخشەی یەکەم کودەتام بۆ دەکرد و پێم دەگوت: «دەتکەم بە سەرکردەی هێزەکانی وشکانی و خۆشم سەرکردایەتی هێزی ئاسمانی بەدەستەوە دەگرم و هەردوو یەکدەگرین بۆ سەرکردایەتی کردنی کودەتاکە».

ی.ك: ئەمە لە قۆناغی سەرەتاییدا بوو؟

س.پ: بێگومان، لە قۆناغی سەرەتاییدا خەیاڵی وام دەکرد. ئەمە بیرێکی شێتانە بوو، بەڵام لە ئارادابوو. من ئێستاکە بیر لەوە دەکەمەوە کە چۆن ئەو شێوازە شێتگیرانەم لەو تەمەنەدا بەخەیاڵدا هاتوون بۆ گۆڕینی ڕژێم. نازانم ئەو خەیاڵانەم لەکوێوە بۆ دەهاتن. تا ئێستاش ئەم پرسیارە لە خۆم دەکەم...

ی.ك: ئەوە لەچ ساڵێکدا بوو؟ ساڵانی شەست بوو؟

س.پ: بەڵێ زۆر ڕێی تێدەچێ. لەوانەیە ئەم بیرانە بەکاریگەری کودەتای ٢٧ ی ئایاری ١٩٦٠ بووبن، چونکە من لەو کودەتایەم لە بیرە.

ی.ك: پێم وایە ئەوە کاریگەری هەبووە. باشە ئاپۆی بەرام سەرنجی شتێکی دیکەت داوە. با کوردستان بخەینە لاوە، لە تورکیا کە فەرمانبەران لە بەرپرسیەرەکەیان ئابەدڵ دەبن بە چاوپۆشین لەوەی کە(PKK) و ئاپۆیان خۆش بوێ یان نا، دەڵێن دەتوانین چی بکەین، ئایا بچینە لای ئاپۆ دەردە دڵی لەلا بکەین؟ وا دەڵێن. لەوەی مەبەستمە ئاپۆ و(PKK) بوونەتە بابەتێکی جێی مشتومڕ بەرادەیەك چوونەتە نێو باس و خواسی ڕۆژانە.

س.پ: تا ئێستا من ناڵێم « من شتێکم بە گەل داوە ». بەڵام گەل دەزانێ من شتێکی دەدەمێ. بە ئاسانیش چاوەڕوانی ئەوە دەکات. لەوان هەوڵدەدەن هەر لە ئێستاوە لەو شتانە بەهن کە خۆیان پێوە دەبینن. لەوەتا دەڵێن «ئاپۆ فلان شت دەدا » و ئەمە پاداشتی ئاپۆیە و ئێوەش لەم مەسەلەیە بە ئاگان، چونکە لە ڕۆژنامەکانیشدا ڕەنگی داوەتەوە. ئەو مووچەیەی کە دراوە بە گوندپارێزان(*)، مووچەیەکە لەشفازیار و کەسانی دیکەش وەری ناگرن، لەوان چەك و پاداشتی زۆریان دەدەنێ، لەپاڵ مووچە و پاداشتی لەو فەرمانبەرانەدا کە لە کوردستان کاردەکەن. بەڵام کە بارودۆخەکە دەگاتە ئەم رادەیە، ئەم فەرمانبەرە، هەڵدەستێ و بە

(*) دەوڵەتی تورکیا بە جاشەکانی باکوری کوردستان دەڵێت گوندپارێزان

بەڕێوەبەرەکەی دەڵێت سکاڵای خۆم بەمە لای ئاپۆ؟ ئەمە کارێکی زۆر ئاسایە، چونکە گەل دەبینێ ئەو حاڵەی کە دەوڵەت پێی گەیشتووە ـ واتە حاڵی بێچارەسەری ـ لە(PKK) و ئاپۆ بەدەر هیچ هێزێکی دیکە لەبەردەم هێزی دەوڵەتدانین چارەسەری بکەن. هەموویان ئەمە دەبینن.

ی.ك: باسی مەسەلەیەکی دیکەت بۆ دەکەم. لەناوەندی کاری ژنەکەمدا چەند بەڕێوەبەرێکی گشتی هەن. ڕۆژێکیان دانیشتبووین، یەکێکیان گوتی: وەك چۆن پەندەکە دەڵێت: «هەموو ڕێیەك دەچێتەوە سەر ڕۆما»، ئێستاش هەموو باس و خواستێك بە(PKK) و ئاپۆ کۆتاییان دێت. ئەو کاتە ژنەکەم گوتی ئەوە چی دەڵێی، ئەگەر ئەتاتورك بەلای تورکانەوە شتێك بگەیەنێ، ئەوا ئاپۆش بەلای کوردانەوە هەمان شت دەگەیەنێ. چی لەسەر ئەم بیرکردنەوەیە دەڵێی؟

س.پ: ئەم قسەیە محەمەد عەلی بیرەندیش گوتوویەتی.

ی.ك: ئەمە خۆم ڕێکم نەخستووە، ژنەکەم گوتوویەتی.

س.پ: وەڵامی ئێستام کەمێك جیاوازە. من ئەوانەم کە باش لە مستەفا کەمال حاڵیبوون. ئەو دەسەڵاتەی کە هەمە و ئەو توانانە سیاسییەش کە پەیدا ڕەت دەبم هێزی شیکردنەوەی سەرکردایەتیم پێدەبەخشن. جا کاتێك تێدەکۆشم لەژیانی مستەفا کەمال حاڵی ببم، دەتوانم هەڵسەنگاندنێکی باش بکەم و بزانم مستەفا کەمال سەبارەت بە نیشتمانێك کە تێیگەیشتووم چی دەگەیەنێ. ناشڵێم لە هەندێك حاڵدا هیچ لێکچوونێك لە نێوان شێوازی هەردووکماندا نییە.

ی.ك: بۆ نموونە، بە ڕاشکاوی دەڵێم من دەتبینم لەو زیاتر باوەڕت هەیە.

س.پ: مستەفا کەمال هەموو شتێکی بەهۆی دەوڵەتەوە دەکرد، بەڵام من هەموو شتێك بەهۆی گەلەوە دەکەم. لەم حاڵەدا جیاوازییەکی گەورە لەنێوانماندا هەیە. خۆ مستەفاکەمال هەموو هێزی خۆی لە دەسەڵاتی دەوڵەت و بەڕێوەبردنی کاروبارەکانیەوە وەردەگرت. هەرچی منم تەواو پێچەوانەی ئەوم، پشت بەگەلێکی هەژاری کەم ڕێکخراوەوە دەبەستم و هەوڵدەدەم لە ڕێگای ئەوەوە هەموو شتێك بەدی بێنم. ئەم گەلەش حاڵی حازر پێدەشێنە نێو دۆخێکی دژ بە دەوڵەت و پشت ئەستوور بە توانای خۆی ئامراز و هێزی هەن. بەڵام مستەفاکەمال لەو دەوڵەتەدا نوقم بوو بوو کە هەموو شتێکی بۆ کرد و کوێی ویست لەوێی دانا و دەوڵەتی پەرست. سەرەنجام ئەو دەوڵەتەی وا مستەفاکەمال دایمەزراند، بوو بە دەوڵەتێکی پێبەند کراو. مانای وایە تۆ ئەگەر دەوڵەت بپەرستی و ببیە کابرایەکی سەرپەرگری دەوڵەت، ئەوە هیچ سەروساختێکی لەگەڵ سەربەخۆییدا نییە، تەنانەت ڕەنگە دژی ئەوەش بێ. پیاوی یەکجار سەرپەرگری دەوڵەت هەموو شتێك لە دەوڵەتدا دەبینێتەوە، واتە دەبێ بە دەرگەوان و ئەمەش دەکێشێتەوە بۆ پێبەند بوون و نموونەی ئەمەش دەوڵەتی تورکیایە. مانای وایە بەر لە هەموو شتێك گەل لە ڕووی مەعنەوی و زەینییەوە لەسەر سەربەخۆیی ڕابهێنی و بیکەیە گەلێکی جەنگاوەر و خەباتگێڕ. بەم مانایە گەلەکەمان لە ڕووی ئایدۆلۆژی و مەعنەوییەوە لە گەلی

تورکی تێهەڕاندووە و بووە بە گەلێکی جەنگاوەر. ئێمە ئێستاکە ئەم خاڵە تاوتوێ دەکەین و هەوڵەکانمان لەم ڕێگایەدا چڕ دەکەینەوە. هەروەها لای بەهای شۆڕشگێڕی و بەهای مەعنەویش هەڵوێستە دەکەین و بەکردەوە بەجێیان دەهێنین.

ی.ك: مستەفا کەمال کە نوێنەرایەتی «دەوڵەت» دەکات لەسەر ڕێکخستنێکی حازر بەدەست دانیشتووە،

س.پ: بێ‌لەملاوئەولا وەهایە، چونکە مستەفا کەمال شەڕی ڕزگاری بە سوپا و حوکمدارانی ویلایەتەکانەوە دەست پێ‌کرد. بەڵام من قەرزار بووم.

ی.ك: ئێوە لە سفرەوە دەستتان پێ‌کرد.

س.پ: نەخێر، وەك گوتم قەرزار بووم، چونکە خاڵی سەرەتا لەخوار سفرێشەوەیە. کە دەستم بەم کارە کرد، نە یەك گوللە و نە هەڤاڵێکیشم هەبوو. ڕەنگە باش بووبێ کە خاڵی سەرەتا بەم شێوەیە بێ. ئەگەر لەگەڵ مستەفا کەمالدا بەراوردیان بکەین دەبینین پشتی بە دەوڵەت بەستووە و نیشتمانپەروەرییەکەشی زۆر پشتی بە دەوڵەت بەستووە. لە کاتێکدا لای من وا کەوتووەتەوە: من بە گەل پشت ئەستوورم و هێز و هەیبەتم لەگەڵەوە هەڵدەهێنجم. پێویستە باش ئەوە بەراورد بکرێت.

ی.ك: باشە، بەڵام نیشتمانپەروەری مستەفا کەمال چۆن دەبینن؟ قسەیەك هەیە بە زمانی (مستەفا کەمال)ەوە کراوە دەڵێت: «کورد بە تورکی لە دایك بووە».

س.پ: بەڵێ تێ‌دەگەم، ڕەنگە گەورەبوونی وەك وردەبۆرژوایەك خستبێتیە خانەی ئەم بارودۆخەوە. ئەوە بوو ساڵی ١٩١٧ وەختێك لە دیاربەکر و سیلوان بووە جلی کوردی لەبەر دەکرد و لە کچانی کورد نێزیك دەبووەوە. بەسەرهاتێکی ئەو هەیە لەسەر خواستنی کچی پیاو ماقووڵێك. لێرەوە ئەم دۆخەی خوارەوە بەئەنجام دەهێنین: ئەو کاتە مەترسی ئەوە لە گۆڕێدابوو سەرتاسەری تورکیا دووچاری داگیرکردن بێ. ئەگەر هەموو تورکیا لەدەست بچووبایە، مستەفاکەمال دەبووە مەلیك یا موڵکدارێکی کورد. تا ئێستاش چەند وێنەیەکی ئەو لەوێ هەن دەستی چەند مەلایەك و سەرۆك خێڵێکیان تێدا ماچ دەکات. لەوێ چەندەها کۆبوونەوە و کۆنگرەی لە سیواس و ئەرزەڕۆم سازدا. سەربارەی ئەو نامە و بانگەواز و ڕاگەیاندنانەی کە ئاراستەی پێشەوایان و پیاو ماقووڵانی کوردی کردن و تێیاندا دەڵێت: «با ئێمەی کورد و تورك پێکەوە دژی دوژمنی هاوبەش بکەوینەخۆ». ڕاگەیاندنی گشتی «ئەماسیا»ش هەیە.

گرنگ ئەوەیە مستەفا کەمال ئەم نەریتە مێژوویە و ئەم ئارەزووەی هەیە بۆ ڕزگارکردنی ڕاستی تورك و ڕێبەری کردن و ڕێنوێنی کردنی. ئەمەش نەریتێکی یەکجار ترسناکە. جارێکی دیکەش بۆ کوردستان گەڕاوەتەوە و سوور بووە لەسەر هاوپەیمانەتی کردن لەوێ. لەوەدا لەو سوڵتان سەلجوقە دەچێ کە سووربوو لەسەر گەیشتنە دەرگاکانی بەغدا و، لە سوڵتان سەلیم یاوزیش دەچێ کە ویستی بگاتە ناوەڕاستی ئەنادۆڵ و گەلەکەی تێدا جێنشین بکات. ئەمەش بەڵگەی

دەستبەستەیی و سەرنەکەوتنە و لایەنێکی گرنگیشە. ئەم نەریتە سێ کەرەت لە مێژووی تورکیادا دووپات دەبێتەوە و نێوانی هەر دوو کەرەتێکیش نزیکەی (٥٠٠) ساڵە. لە هەر سێ کەرەتەکاندا پشت بە کورد دەبەستن و بەو ڕێککەوتن و پەیمانانەی کە لەگەڵ پێشەوایانی کورددا مۆریان دەکەن دەگەنە ڕێگا چارەیەك بۆ کێشەکانیان و کردنەوەی گرێ کوێرەکانیان تا مەترسیەکیان لەسەر لادەچێ و بە پشت ئەستوور بوون بە کورد ڕێگایەك بۆ دەرچوون لە مەینەتی‌یان دەدۆزنەوە. لە سەردەمی مستەفا کەمالدا ئەمە ڕوویدا. هەموو بەڵگەنامەکان هەن و لەبەر دەستدان و ئەمە مەسەلەیەکی ئاشکرایە و نکوولی لێناکرێت.

ی.ك: دەمەوێ باسی ئەم لایەنەش بکەم: مستەفا کەمال هەمیشە بیری لە دامەزراندنی پەیوەندی لەگەڵ کچانی پیاوماقوڵان و دەوڵەمەندان و چینی باڵادا دەکردەوە.

س.پ: بەڵێ، ئەو لایەنە هەر بە ناتەواوی مایەوە، بۆیە پەرێ کردەوە. ئەو وا تەماشای دەوڵەتی دەکرد وەك بڵێی هەموو شتێکە. لەبەر ئەمە بایەخی بەو چینانە دەدا کە دەوڵەت پشتی پێ‌دەبەستن و هێزی خۆی لێ‌هەڵدەهێنجان و پەیوەندیەکانی لەو چینانەدا چڕ دەکردەوە. ئەو نیشتمانپەروەریەکەی نیشتمانپەروەری چینە باڵادەستەکان بوو لە دەرەبەگەکان و کۆمپرادۆرەکان. واتە نیشتمانپەروەریەکەی نیشتمانپەروەری گەل نەبوو. بەڵام ئەگەر بڵێی چۆن بە ئاسانی بە بارودۆخێکی وا گەیشت، ڕاستیەکەی دەوڵەت لە قۆناغی سەرەتاییەوە ـ ئەو قوتابخانانەش کە لە سلانیك بوون هی دەوڵەت بوون ـ تا دەگات بە کۆلێژی سەربازی جەنگ خستیە ژێر باڵی خۆی. ئەو لە هەموو شتێکدا قەرزاری دەوڵەت بوو. منیش ئارەزووم بوو بچمە کۆلێژی سەربازی. ئەوانەیە لەم خاڵەدا لێك بچین. بەڵام من ئەو دەرفەتەم بۆ نەڕەخسا، چونکە ئەو خولیا کوردیانەی کە لە زوویەکەوە دەستیان پێ‌کرد لەلام تێ‌یانگەیاندم هیچ ئومێدێکم لە چوونە نێو سوپادا نی‌یە. جا لەبەر ئەوەش کە گەلی کورد بێ‌هێز بوو، ئەوە وەك کەسێك زۆر نارەحەتی کردبووم. لەم ڕووەوە میللەتی کورد کۆسپێکی گەورە بوو لەبەردەمدا و ڕێی نەدەدام پێش بکەوم، چونکە بەو پێیە دادگایی‌یان دەکردم، هەر لە یەکەم هەنگاوی گەورەبوونمەوە ئەم هەست و دڵەڕاوکەیەم هەبوو، واتە خولیای سەرکەوتنم لەلا هەیە. بەڵام مەسەلەی کورد تەگەرەی تێ‌دەخست. سەبارەت بە چوونە کۆلێژی سەربازی، کورد بوونم کۆسپی بنچینەیی بوو. من ئەوەشم زانی و بەرشکاری بوومەوە. کە هەوڵیشمدا، سەیرم کرد دەرگاکانم لە ڕوودا داخراون. ئەوسا زانیم دووبەرەکی نێوان گەلان و چینەکان شتێکی حاشاهەڵنەگرە. ئەگەر سەرنج بدەی ئەمە کێشەیەکی گرنگە. هەر لە منداڵی‌یەوە خولیای سەرکەوتن لە دروست بوونمدا هەیە و خەیاڵ دەورێکی گرنگ دەبینێ. کورد بوونم تەگەرەی خستە نێو هەموو ئەوانە و وای لێ‌کردم لە تەمەنێکی کەمەوە ببمە کەسێکی نەتەوەیی و بۆ مەسەلەی نەتەوایەتی بژیم. ئەمەش کارێکی گەورەی کردە سەر کەسایەتیم، هیچ نەبێ وەك کاریگەری ئایین.

ی.ك: لەلایەکی دیکەوە، مستەفا کەمال تا پێش شۆڕشی شێخ سەعید بە شێوەیەکی شێلگیرانە هەستی نەتەوەیی تورکی نەبوو. کە لەوێ لێشی کرد ئەمجا ئەم مەسەلە لەلای دەستیان پێکرد.

س.پ: لەوانەیە وابێ، بەڵام من ویستم بەراورد لەنێوان گەورەبوونی مستەفا کەمال و هی خۆمدا بکەم و خاڵەکانی لێکچوون دەربخەم.

ی.ك: ئەو قسەیەتان: «لەو بە دەوڵەت دەستی پێکرد... منیش بەگەل دەستم پێکرد» قسەیەکی شایەنی بایەخ پێدانە.

س.پ: بێ‌لەملاولەولا وەهایە.

لە منداڵیمدا تەنانەت کاتێکیش کە ململانێم لەگەڵ ماردا دەکرد، پلانی باشم بۆ ئەوە دادەڕشت.

ی.ك: خاڵی دووەمیش کە تۆمارم کرد قسەکەتانە «لەبەر ئەوەی ڕێگایەکی دیکەم بۆ ڕزگارکردنی گەلی کوردستان و سەرخستنی نەدۆزیەوە، بۆیە ڕوومکردە سۆشیالیزم».

س.پ: ئەو سەرەداوە سۆشیالیستیانەتان بۆ ڕوون دەکەمەوە کە لە منداڵیمدا لێرە و لەوێ کۆمکردنەوە. دەبوو خۆتان لە گێڕانەوەی قسەکانمدا دەریان بهێنن. من بە تەبیعەت شەیدای گەلەکۆمەکردنم، بە تایبەتی گەلەکۆمەی بێ‌سەروەت. کاتێك لەنێو تاقمی منداڵاندا نەبوومایە، هەستم بەوەڕزی دەکرد. هەمیشە بیرم لەوە دەکردەوە چۆن منداڵان لە نێو چوار دیواری بۆگەندا بهێنمە دەرێ. گەورەترین ئارەزووی ڕۆژانەم ئەوەبوو منداڵێك لەگەڵ خۆمدا ببەم و ڕوو بکەینە چیا بە بیانووی مار کوشتن یا چۆلەکە گرتن یان گەیشتنە هێلانەی هەڵۆ، بە تایبەتی کە من دڵبەندی هێلانەی هەڵۆ بووم. ململانێ کردن لەگەڵ ماردا بەلای منەوە مایەی سەرسامی بوو و لەوەدا بەناوبانگ بووم. هەر ماریان بدیبایە، بانگیان دەکردم.

ی.ك: چ جۆرە مارێك؟ ڕەش مار؟

س.پ: نەخێر، هەموو جۆرە مارێك هەبوون. تەنانەت لە منداڵیشمدا کە ململانێی مارم دەکرد، باش پلانم بۆ دادەنا.

ی.ك: ئەمە مانای وایە تۆ هەتا لەو کاتەشدا فێر بووی چۆن ململانێی دوژمنی خراپ و ناپاك بکەی.

س.پ: بەڵێ، مار ناپاك و فێڵاوییە.

ی.ك: دوایی دێینەوە سەر ئەوە. بەڵام من دەمەوێ باسی بەراوردێك بکەم، ئەویش ئەوەیە من کاتێك بەراوردم لە نێوان مستەفا کەمال و عەبدوڵڵا ئۆجەلاندا دەکرد، دەبینین لە مستەفا کەمال و گەلێك سەرکردەی دیکە بەجەرگترن.

س.پ: هەڵە نیت؟

ی.ك: نەخێر، نموونەکانیشم لەمانەن: کە لە لەندەن بووم و ئەو نامەیەم خوێندەوە کە بە بۆنەی «نەورۆز»ەوە ناردبووتان، ئێوە لە قورسترین کاتدا بە پێگانان دەڵێن «PKK مارکسی‌ـ لینینی‌یە». لە هەموو گفتوگۆیەکیشتاندا باسی سۆشیالیزم دەکەن، سەرباری هەبوونی چەندەها خێڵ لە واقیعی کوردەواریدا. هەروەها هەڵوێستتان لە سەروبەندی کۆنفرانسی بەندیخانانانا، بۆیە من ئەم هەڵوێستانەتان زۆر بە بەجەرگانە دەبینم.

س.پ: نەخێر، من ناڵێم ئازام یا دەوودڵ، ترسنۆکم یان نا، ئەوی ڕاستی بێ من مرۆڤێکی یەکجار بە خابەروم و لێهاتنی وام، بەڵام ئەمە بەجەرگی‌یەکی بێ‌ئەندازەشی تێدایە و تا حاڵی جازر لێی تێنەگەیشتووم. مرۆڤێك وێنا ناکەم هەمان کات ترس و بەجەرگیشی هەبێ. لای من ئەم دوانە هەن و تێکهەڵچوون. باسی ملململانێی منداڵی خۆمم لەگەڵ ماردا بۆ کردن. من لەبەر ئەوەی زۆر لە مار دەترسام، زۆریش ململانێم دەکرد. زۆر لە خێزانەکەم دەترسام و زۆریش کێشەکێشم لەگەڵدا دەکرد. واتە من مرۆڤێکم بەترس و گوماتێکی قووڵەوە دەژیم. ئەم بارودۆخە لەگەڵ ئاین و ترس لەخوا و دۆزەخدا دووپات دەبێتەوە. سەرباری ترسم لە خوا، بەزاتێکی گەورەوە ڕوو دەکەمە ماتریالیزمی مێژوویی و دیالەکتیك. ئەمەش یەکجار تێکهەڵبوو و هێشتاکە وەهام.

نموونەش منداڵیمە. وەختێك بەو عەقڵیەتەوە بیرم لە کودەتا دەکردەوە و هەمان کات ڕووم دەکردە ڕێکخستنی سادەی نێو منداڵان. جا لەبەرئەوەی مرۆڤ نازانێ ئاوا دەژی یان پێوەندی وای لەگەڵ دنیادا بۆ پەیدا دەبێ کە بەم شێوەیە بە خەیاڵدا نایێت، بۆیە دەیانگوت: «ئەم کورە ڕێگای خۆی ون کردووە». بەڵام ئەم کارە دواتر کەڵکی پێ‌بەخشیم.

من پێمەتی گوورانی گەلی کوردم
کە لە گورانی من دەچێ لە منداڵیدا.

ی.ك: ئایا بە ئارامی دەخەوی؟

س.پ: خەو لای من وەزیفەیە. هەموو شتێك لە ژیانمدا وەك وەزیفە بەسەرمدا سەپێندراون. گوزەرانیش بەلای منەوە وەکو وەزیفە وایە.

ی.ك: ئێوە ژیانتان خۆش دەوێ، وانی‌یە؟

س.پ: من ئێستا لە تەمەنی (٤٤) ساڵیدام، بەڵام هێشتاکە بە سەرگەرمی منداڵێکی تەمەن حەوت یا دە ساڵانەوە دەژیم.

ی.ك: زۆر جوانە.

س.پ: منیش بێ ئەملاولەولا وەهام، ئومێد و سەرگەرمی ئەو تەمەنە هێزی ئەژنۆمن.

ی.ك: ئەمە ئەوە دەگەیەنێ تۆ هەستونەستی منداڵانت هەیە. ئەمەش هەستێکی زۆر جوانە.

س.پ: من قبووڵی ناکەم بە شێوەیەکی دیکە گەورە ببم. بۆتان هەیە چۆنتان دەوێ وا هەڵیسەنگێنن. من بەدرێژایی ڕۆژگار شەڕ دەکەم. دیارە ئەوە گەلێك هۆی هەن. ئەمەش گەورەیی لە تێگەیشتنی مندا ڕەنگکراوەیە. لەلایەکی دیکەوە گەلێك هەیە هێشتا لە قۆناغی منداڵیدایە. گەورەییم توندوتۆڵ گرێدراوی گەورەیی ئەم گەلەیە. حەزدەکەم بڵێم سەبارەت بەم بابەتە سەرسەختییەکی کەم وێنەم هەیە. کە لام لە کێشەی کورد و پەیوەندی بە سۆشیالیزمەوە کردەوە، گوتم: «دەبێ ئەو دوو کێشەیە لەگەڵمدا بژێینەوە و تووشی بەزین نەبن. بەڵکو دەبێ لەگەڵمدا پەرەبستێنن». من لەم مەسەلەیەدا زۆر سەرسەختم. کورد لەگەڵمدا گەورە دەبێ.

ی.ك: ئەوە چەند جوانە، منیش لە کتێبەکەمدا نووسیومە: «هەڵگەڕانەوەی کورد بە میرێك دەستی پێکرد ناوی بەدرخان بوو و پاشتر چووە ژێر فەرمانی منداڵێکی هەژاری کورد و ئێستاش بە ڕێبەری زەحمەتکێشانی کورد ڕێدەکات و گەورە دەبێ».

س.پ: کورد بوونی من لەهی بەدرخانییەکان یا بارزانییەکان ناچێ و جیاوازییەکی گەورەی هەیە. لە ڕاستیدا ئەوەی من کاتێك سەیری هەڵدا کە کوردبوون دوایی پێهات. ئەمەش خاڵێکی زۆر گرنگە. سەبارەت بە من هەلومەرجی نێو خێزانم نیشانەی ئەوە بوو کە کوردبوون کۆتایی پێهاتووە. من ئەم کۆتایی پێهاتنە دەبینم. لەو خاڵەوە، واتە خاڵی کۆتایی پێهاتنی گەلی کورد، دەست پێدەکەم. ئەمەش ڕاستییەکی ڕۆشنە.

من بە یەکێکی لەو «کرمانج»انە دادەنرێم کە «مارکیت»ی نووسەری هۆڵەندی باسی کردوون و گەیشتووەتە خاڵێکی ڕاستەقینە و ڕوون، وەختێك لە بارەی «کرمانج»ەوە گوتوویەتی: کرمانج ئەو کوردانەن کە پەیوەندی هۆزایەتییان لە یەکهەڵوەشاوە و ئەمان کات هۆیەکانی بەهێزی خۆیانیان لە دەست داوە. باوەڕم وایە دەتوانین بڵێین ئەوەی وا ئەم قسەیە مەبەستیەتی ئەو کوردانەن کە لە پەیوەندی خێڵەکی لەوتار بوون و ڕووبەڕوکراوەتە قۆناغی هەوڵدان و زۆربەیان دێنشینی هەژارن تەنانەت لە ئاستی خێزانیشدا. بەم پێیە کورد بوونی من پشت بەم جۆرە پێناسینە دەبەستێ.

ی.ك: ئەمە مانای وایە ئێوە کورد و نەتەوایەتی و گەوهەری زەحمەتکێشەکان بەدەستەوەگرت و لەو خاڵەوە کە تێیدا وەستابوو بەرێتان خست.

س.پ: بە کورتی کێشەی من کێشەی ئەو کەرتە بوو کە باسم کرد و، لە کورد بوونی لە بەدرخانییەکان و بارزانییەکان و نە هی تاڵەبانی ناچێ. واتە کورد بوونی خەڵکانی خۆماڵیبوو لە پەیوەندی خێڵەکی.

ی.ك: واتە کورد بوونی بیرۆکراتییە کوردەکان نییە کە پاشماوەی

موسەماتی‌یەکانە.

س.پ: بێ‌گومان نا. من هەر لەسەرەتاوە لەگەڵیاندا ناکۆکم. پێویستە جۆری کورد بوونی من باش تێ‌بگەن. من ئەم کوردبوونە ڕێکدەخەم و دەیخەمە پێشی پێشەوە. پێم وایە دەبێ بە شێوەیەکی باشتر گەشە بەم شیکردنەوەیە بدەین.

ی.ك: دیارە پێویستە زۆر بیر لەو قسانەی تۆ بکرێتەوە.

س.پ: تێڕوانینی ئەم نووسەرە هۆڵەندیە لە جێی خۆیدایە. ئەو بوو باسی هەوڵی بەرخودانی کرد لە ناوچەی «بۆتان»دا ساڵی ١٩٧٥ و لەم بارەیەوە گوتی: «ڕەنگە ئەوانە لە پاشەڕۆژدا ببنە بلیمەت». بە کردەوەش ئەوەی لە بۆتان بەدی هات و ئێمە یەکەم بلیمەتمان تێدا هەڵگیرساند.

ی.ك: پاشان بوو بە زانای ئەنترۆپۆلۆجیا.

س.پ: مەسەلەکەمان بریتی‌یە لە چەشنێکی تازە و پەیوەندی بە ئاغا و شێخ و ئەو توێژانەوە نی‌یە کە گرێدراوی دەوڵەتن. لە کاتێکدا ئەو کەرتەی کە لێوەی کەوتووەتەوە دەرووییەکی بۆ من دۆزیوەتەوە. دەمەوێ بڵێم: لە ڕاستیدا کرمانج بێ‌هێزترین کەرتن و لە هەموو کوردێك زیاتر قابیلی لێکهەڵوەشاندنن و بە ئاغا و شێخ و دەوڵەتەوە نەبەستراونەتەوە. کرمانج کەرتێکە لە زەلکاودایە و دووچاری گەلێك دژواری دەبێ. هەرچی گوند و خێزانەکەشمن لە بەشەکانی دیکەی ئەم کەرتە زیاتر لێکهەڵدەوەشێن و لە لێبڕاوی بڕانەوەدان. بەگشتی من سەر بەو کۆمەڵە خێڵەکیە هەڵوەشاوەیەم کە ناوی خێڵی «بەرازی»یە. بەرازیەکان لە ناوچەکانی «سرووج و بۆز ئۆڤە و دەوروبەریاندا» دەژین. ئەوانە لە قۆناغێکدا خەسڵەتی خێڵەکی خۆیان بە تەواوی لە دەست دەدەن. ئێمەش لەو بەری ئەوانەوەین. واتە ئێمە لەوان پتر دابڕاوین. هەتا هۆزەکەشمان بڵاوەی لێ‌کرد و هەر باوکمی لێ‌ماوەتەوە. بێ‌دەسەڵاتی باوکم لەم دۆخەوە سەرچاوە دەگرێ. تەنانەت خزمەکانیشی بایەخی پێ‌نادەن و نرخی بۆ دانانێن. تووشی ئازاربوو بەدەستیانەوە. واتە لە حاڵی نەبوواندایە و بڕاوەتەوە. کوردبوون لەم حاڵەدا کۆتایی پێ‌دێت.

من لەم حاڵەوە دەست پێ‌دەکەم کە کوردبوونی تێدا دەبڕێتەوە. هەوڵیش دەدەم لەم بێ‌هێزی و بێ‌کەڵکیەوە ڕابوەستم و بژێمەوە. لەبەر ئەم هۆیە هەردەم ئەمە بۆ هەڤاڵانم دووپات دەکەمەوە: «ئێوە مانای هێز و مانای بێ‌هێزی نازانن». ئەم قسەیە دەکەم چونکە وەزعی هەموویان زۆر لە هی من جیاوازترە و زۆربەیان بەخاوز و ئارامی و بێ‌ناکۆکی دەژیان و لە ژیانیان دڵنیا بوون. لە کاتێکدا من تەواو پێچەوانەی ئەوە بووم.

ی.ك: ئایەری بێرام ئایا غەریزەی خۆپاراستنتان هەیە؟ ئایا ئەو غەریزەیەتان لەلا بەرزە؟ ئایا چەمکی واتان لەلا گەڵاڵە بووە؟

س.پ: من وای دەبینم خۆپاراستن لە هۆشیاری و هەوڵدانندایە.

ی.ك: بۆ نموونە، دەرچوونی ئاشکراتان لە نیشتمان ڕووداوێکی گەورە بوو، وانی‌یە؟

س.پ: پەڕینەوە بۆ ئەولای ئێستمان بڕیارێك بوو بۆ قۆناخێکی کورت خایەن. قۆناخی بڕیاردانیش لای من پشت بە هەست و پێشبینی و خاڵگەری دەبەستێ، بەڵام لە تەختەواڵانێکی گشتیش خاڵی نی‌یە. تەختەداڵانی گشتی کۆسپی بەردەم بڕیاردانی کت و پڕ نی‌یە. بۆیە وای دەبینم پێویستە ئەم بابەتە شی‌بکەینەوە.

ئەگەر منداڵ لە خەیاڵەکانی خیانەت نەکات، کە گەورە بوو خراپ نابێ.

ی.ك: دەبێتە ئاوێنەی منداڵیمان.

س.پ: ڕاستە.

ی.ك: بۆ زۆر کەس شایستەی بایەخ پێدانە. گومانم لەوە نی‌یە سەبارەت بە بڕیاریش هەروا دەبێ.

س.پ: پێم وایە ئەم ڕوونکردنەوەیەی خوارەوە لە جێی خۆیدایە: «ئەگەر منداڵ ناپاکی لە خەیاڵەکانی نەکات، لە گەورەییدا خراپ نابێ». واتە ئەگەر منداڵێك‌زانی چۆن ڕێزی خەیاڵەکانی دەگرێ، ئەوا دەبێتە باشترین مرۆڤ. ئەگەر منداڵێکیش لە قۆناخی منداڵیدا بەرهەڵستی خەونەکانی نەکات، ئەوا بەرێگای ئاشتی و هەقدا دەڕوات. من منداڵێکم لە تەمەنی (٤٤) ساڵیدام. کە ئەمە دەڵێم، مەبەستم ئەوەیە من گەورە بووم و ڕێزی خەیاڵ و ئومێدەکانم دەگرم و خیانەتیان لێناکەم.

ی.ك: هێشتا لایەنگری بێ‌دەسەڵاتن.

س.پ: هەر ئەوە نا، هەست و ئەستێکی وام نی‌یە هەست بکەم گەورە بووم و بوومەتە لاو و دەبێ ژن بهێنم و تێکەڵی منداڵان ببم و ببمە باوك. لێم مەگرە من مەبەستم ئەوە نی‌یە. ڕەنگە ببمە باوك و ببمە هەرزایێت لەلا پەیدا ببێ، بەڵام من تەنگەتاو دەبم. هەروەها تکاشم وایە باوکان لێم نەگرن، چونکە من هێشتا منداڵێکی (٤٤) ساڵانەم. جا وەك چۆن لە منداڵیمدا برادەرایەتیم دەکرد و هەستم بە سەرگەرمی دەکرد، ئێستاش وام. شوێنێك لە بیرکردنەوە و ژیانمدا نی‌یە کە مرۆڤی بە شێوەیەکی ساختە تێدا بکرێت بە من بان ئێر و لە ژیانی شەخسیمدا بواری ئەوە نادەم. بە باوەڕی من ژنخوازی شتێکی خراپ نی‌یە، بەڵام چۆنیەتی گەشەکردنی ئەم ژن و ژنخوازی‌یە دەرفەتێك بۆ شەڕی من پێکدەهێنن. لەو ڕێگایەش کە دەچینەوە سەر ئەم بابەتە پێویستی بە شەڕ و کۆششێکی زۆر و گرنگ هەیە. ئەگەر ژن بابەتی باس بێ، ئەوا ناتوانین بەدەر لە ژیان وەری بگرین. وشەی «ژن»یش لە کوردیدا ژین دەگەیەنێ، هەمان کات ئافرەتیش دەگەیەنێ. ئەمە هەڵسەنگاندنێکی باشە، بەڵام بە چ بارێکدا وەرچەرخا؟ ژیان لای ئێمە

زەهری کوشندە و درك و برین و کونراوی و ویرانە و، سەرچاوەی ئەو پەتایەیە کە هەموو کەم شەرەفێك دەینە هۆی بڵاوبوونەوەی. ئافرەتیش گەورەترین هاندەرە بۆ ئەوە یا بەم شێوەیە بەکار دەهێنرێت. هەموو ئامانجم ئەوەیە ئەو ژیانە بەشێوەیەك بگۆڕم گوزەرانی تێدا هەبێ.

ی.ك: بەڵام مرۆڤ دەتوانێ ببێ بە باوك، وا نییە؟

س.پ: ئەوەیان کێشە نییە، بەڵام ناتوانم خیانەت لە منداڵیم بکەم.

ی.ك: ئایا منداڵت خۆش دەوێ؟

س.پ: خۆشەویستی منداڵ بخەرە لاوە. من خۆم هێشتا منداڵم و گەورە نیم. ئایا ئەوەم لێ‌دەپرسرێت. وای دەبینم کە گەورەکان وا خۆ دەردەخەن بچووکەکانیان خۆش دەوێ، سووکایەتی بەرانبەر بە خودی بچوکەکان دەکەن، چونکە ئەوەی وا دەکات پێدەچێ وەك بڵێی زۆر گەورە بووبن و لە منداڵ خۆشویستندا بەجەرگییەکی لە رادەبەدەر پیشان دەدات. دنیای منداڵان بە بێ‌گومان دنیایەکی زۆر جوانە، ئازادی و دۆستایەتیشی تێدایەن و زۆرداری‌یەکی بێ‌ئەندازەش لە ئارادانییە.

ی.ك: باشە، ئایا هەڤاڵانی پارتیشتان هەست بەوە دەکەن؟

س.پ: ها ئەوەتا دنیای منداڵیم و دنیای دۆستایەتیمم بۆ گواستەوە.

ی.ك: جاری پێشوو گەلێك خەفەتم بۆ شەهیدبوونی «حەمزە» خوارد. کە دەمبینین لەپەنا یەکترەوەن، حەمزە هەستی بە ئۆقرەگرتنێکی زۆر دەکرد. تۆش لەپەنایدا هەستت بەئۆقرە بوون دەکرد.

س.پ: بۆ من هاوڕێی منداڵی بوو. لەم بابەدا دەمەوێ ئەم راستی‌یەی خوارەوەتان بۆ رابگوازم: حەمزە ـ مەبەستم «حەسەن بیندال» ـ بە تەمەری لە یادەوەریماندا دەمێنێتەوە. حەسەن بیندال منداڵی خێزانێکی گوند بوو کە دۆستی خێزانەکەمان نەبوو. کێشەکێش و دژایەتی‌یەکی زۆر لەنێوان هەردوو خێزاندا هەبوو. بەپێی نەریت و لەباتی ئەوەی ببمە برادەری حەسەن بیندال، دەبوو دوژمنایەتی و ململانێی لەتەکدا بکەم. من هێشتا ئەوەم لە بیرە وەك بڵێی ئەمڕۆیە. هاوتەمەن بووین، پاڵنراو بوو ببێتە هاوڕێم. گەورەترین کێشەش کە ئەوسا بەرەو ڕووم دەبووەوە ئەوە بوو کە بە حەمزە گەیشتم، کێشەکێش یا برادەرایەتی لەگەڵدا بکەم؟ پێم وایە حەوت ساڵان بووین. ئەمەش کێشەی سەرەکی هەردووکمان بوو، برادەرایەتی بکەین؟ ئەگەر ئەوە بکەم، واتە ڕووبەڕووی خێزان راوەستاوم و رەنگە لە ماڵ دەرم بکەن. هەمان بارودۆخ خێزانەکەی ئەو دەگرێتەوە. بەڵام من بەربەرەکانێی هەموو شتێکم کرد و یەکەم ڕێکخراوی نهێنیم لەگەڵ «حەسەن بیندال»دا دامەزراند.

ی.ك: ئاوا؟

س.پ: بێ‌گومان، ئەوە یەکەم پێوەندی نهێنیم بوو لەگەڵیدا. واتە پێوەندی‌یەکی نایاسایی و یەکەم ڕێکخستنی سیاسی لە دیدا، چونکە ئەوە دژی حوکمدارە

ڕەسمییەکانی گوند بوو و ئەمە ڕێکخستنێکی نهێنی دژ بەوان بوو. تەنکەم کە ئەمەی بیست پەلاماری دام، چونکە ئەوە ڕێکخستنێکی نهێنی دژ بە سیستەمی خێزان بوو. لەو ڕۆژەوە برادەرایەتی خۆمانمان هەڵگرت و هێنامانە ئێرە. گرنگ ئەوە بوو لە یەکەم چەمکی یەکێتییەوە دژ بە ناکۆکییەکانی گوند سەرچاوەی گرت. ئەم یەکێتییە دواتر بۆ یەکێتی گەل بەکێشم دەکات. تۆیەك کە هێشتا منداڵێکی حەوت ساڵانی و چارەسەری ناکۆکییەکانی نێو گەل دەکەی لە دیدا، ئەوە کارێکی ئاسان نییە و پێچەوانەی سیستەمی بنچینەیی خێزانە، بە تایبەتی ئەگەر پێداگری، ئەوە دەکێشێتەوە بۆ یەکێتی گەل. ئەوە بە قەناعەتی خۆم ئامرازێکی گرنگ بوو بۆ تێکۆشان و هەتاسەر پەیوەندی بووم. ئەویش هەروا مایەوە و هەڵوێستەکەی لەبەرچاوگرت . بەم پێیە پێوەندی نێوانمان پڕ بەها بوو. پاشان ئەم پرنسیپەم بەسەر گەلدا جێبەجێ کرد. دەتوانم بڵێم من یەکێتی خوازێکی گەورەم و یەکێتی خوازییەکەشم بەم شێوەیە دەستی پێکرد.

چوونە پاڵ گەریلا لە لایەنی ئافرەتەوە
پێوەندی بە بەشداری یاری کردنیانەوە هەیە لە منداڵیدا.

ی.ك: باشە ئاپۆی برام، لە منداڵیتدا هەوڵت دەدا خۆشەویست بی؟ لێرەدا بێلە با شتێك بڵێم. تۆ ئێستا سەرکردەیەکی زۆر خۆشەویستی. کەم سەرکردایەتی هەبووە پێش جڵەوی دەسەڵات بە دەستەوەگرتن ئەم جۆرە خۆشەویستییەی بە نسیب بووبێ.

س.پ: با ئەوە بکەینە دەروازەیەك بۆ بابەتی خۆشەویستی. لە بابەتی زانستیشدا چەند لایەنێکتان ڕووناك کردەوە. شتێکتان گوت لەم سیانەیە دەچوو: «مەعریفەت و خاوەن ئیرادە بوون و جوانی خۆش ویستن».

ی.ك: ئەمە سێ خەسڵەتی مرۆڤن و هیچ خەسڵەتێکی دیکەی لێبەدی ناکەین. مرۆڤ هەوڵ بۆ مەعریفەت دەدات و بڕیار دەدات. ئەمە مانای وایە خاوەن ئیرادەیە. مرۆڤ گیاندارێکە خۆشەویستی دەکات. ئێمەش ئەم سێ مەسەلانە گەورە دەکەین تا خۆمان بکەین بە ئامراز بۆیان.

س.پ: باسی بابەتی مەعریفەتم بۆ کردن. من لە ئاین و قوتابخانە و ژینگەدا زۆر بەشوێن مەعریفەتدا دەگەڕێم. وەك دەبینن هێزی ئیرادەم لەلا زۆر مەزنە. من بەرانبەر بە ئیرادەی سەیری خۆم ڕاوەستام و ڕەفتاری بە شێوە هەڵگەڕانەوەم دەرهەق بە مەسەلەکان دیمەنێکی ئیرادەیە. بیرکردنەوە لە بابەتی خۆشەویستی دەمێنێتەوە. وەك باسم کرد لای دایکم کەمێك بەدوورایدا گەڕام. ڕەنگە بەرهەمی ئەو باروودۆخە تێکەڵۆپێکەڵە بێ، لەبەر ئەوەی من زۆر بەدیم نەکرد. بەرانبەر بەو

خۆشەویستییەی کە بەدووایدا دەگەڕام. دەبوو بچمە لەو قاڵبەوە کە ئەو بۆ منی دەویست. جا لەبەر ئەوەی ئەوەم نەکرد خۆشەویستی داواکراوم بۆ بەدی نەهات. بەڵام ئەو خۆشەویستییەی کە دەمویست ـ واتە دۆستایەتی ـ لای من گەورە بوو. سەبارەت بە کچە چکۆلەکانی هاوڕێشم هەروا بوو.

ی.ك: باشە کە گەیشتیتە زانکۆ، بەخێرایی دڵخوازیت دەکرد.

س.پ: با ئێستا باسی عەشق و ژنهێنان لە کۆمەڵگای کوردیدا بکەین بزانین چۆنن. جا بۆ ئەوەی کەمێك ئەوەت بۆ ڕوون بکەمەوە، دەتوانم باسی بەسەرهاتێکی خۆمت بۆ بکەم. کاتێك ویستیان خوشکە گەورەکەم بە شوو بدەن، کەس و کاری زاوا لە دێیەکی دوور یا سێ ڕۆژەڕێ بە پێ دوور لە ئێمەوە هاتن و بردیان بۆ کابرایەك نەیدەناسی و چەند فەردە گەنم و بڕێك پارەیان داینێ. «حەوا»ی خوشکم لەگەڵیاندا ڕۆیشت و لەو ڕۆژەوە پەیم بەوەبرد کە «ئەم ماستە موویەکی تێدایە». ئەگەر تەرزێکی شۆڕشگێڕانە هەبووایە، دەکرا «حەوا» ببێتە ئافرەتێکی زۆر باش. بەڵام ڕۆیشت و چەند منداڵێکی خستەوە. پێویست بوو خوشکەکەی دیکەم ڕزگار بکەم. بێ‌گومان گفتی ئەوەم داین. پاش ئەوەی لە نیشتمان هاتمە دەر، نازانم چی لێ‌بەسەرهات. لەوە دەچێ ئەویش ڕۆیشتبێ و نەیتوانیبێ خۆی ڕزگار بکات. واتە فرۆشرا. ئەوان ئێستاکە لە جاران پاشکەوتووترن. ئامانجی ئەم قسانەم ئەمەیە. مەسەلەکان هەروا ئاسان نین. من لە منداڵییەوە شەڕ لە پێناوی ئازادیدا دەکەم. هەبوونی ئافرەتیش لە ڕیزەکانی ئەم شەڕەدا مانایەکی گەورەی هەیە.

ئەگەر هاتینەوە سەر باسی ئافرەت، ناتوانم لەگەڵ ئافرەتی خزمەتکاردا شۆڕش بکەم. هەروەها لەگەڵ نە وردەبۆرژوا فێڵبازەکان و نە ئافرەتی سەربەرزیشدا ناکرێت. شۆڕش لەگەڵ ئافرەتی بەشان و شکۆدا دەکرێت. ئەمەش لایەنێکی زۆر گرنگە، کێشەکە ئێستا دیاریکردنی ئەوەیە کە کێ ئافرەتی بەشان و شکۆیە و چۆن پێی‌دەگەین؟ شۆڕش بۆ جوانی و باشی و ڕێکی‌یە. چۆن دەتوانم ئەوانە لە شۆڕشدا قبووڵ بکەم کە بوون بە بەڵا بەسەر گەلەوە؟ وەك ئەوانەی کە هەلمەتی ئازادی‌یان نی‌یە. چی لەوە بکەم کە ناتوانن پێ‌بەپێی شەڕی ئازادی بڕوات.

من بە دڵی منداڵانەمەوە لەو هەلومەرجە ناڵەبارەدا چوومە نێو شەڕی نائاساییەوە و توانیم لە واقیع دەرباز ببم و شەڕم لە پێناوی ئەوەدا کرد. وە ووتم گرێ بە مەسەلەی من مەدەن. بۆ ئەوە کارم کردووە کە لە ڕاستی وڵاتپارێزی و ڕاستی ئافرەت و گەل دوورنەکەومەوە و، وە لە ڕاستی سۆشیالیستیش نزیك ببوومەوە، بەڵکو پێوەندیم پێوە کردووە و سوور بووم لەسەر ئەوەی کە لێی جوێ نەبمەوە. هەوڵێکی لە ڕادەبەدەرم لە پێناوی ئەوەدا دا تا بەم ڕۆژەمان گەیشتین. ئێستاکە با بەدووی شیکردنەوەی خۆماندا بۆ قۆناغی منداڵی بچین تا تێی نەپەڕێنین. لەبەر ئەوەی من باوەڕم وایە ئێمە تا ئەمڕۆ بەشوێن هاوسانیدا عەوداڵین. بابەتی خۆشەویستی هەر لە منداڵیمەوە هەبوو. دەمگوت پێویستە کچان بێنە نێو ئەم

گەمەبەمانەوە. بە قەناعەتی من ئەمە پرنسیپێکی گرنگە، چونکە چوونەپاڵ گەریلا لەلایەن ئالرمتەوە لە دواییدا پێوەندی بە بەشداریکردنیانەوە لە گەمەدا هەیە. گەلێك گەمەی جوراوجور بو منداڵان هەن. پێداگربم لەسەر ئەوە دەکرد کە کەس ڕێ لە بەشداریبان نەگری. هەروەها ڕێ لە بەشداری منداڵی ئەو خێزانانە نەگری کە هاوڕێکانم خوشیان نەدەویستن. سووربوونم لەسەر بەشداریان ڕادەی ئەو خوشەویستیە دەردەخات کە پاشتر گەشە دەکات. ئەمە وەك سەرمداوی کەسایەتی من وایە. من پێبەندی ئەم بابەتەم و سوورم لەسەری. منداڵێکی بەم شێوەیە نی‌یە. ئەگەر خێزان بە بەکێکیانی بگوتبایە: برادەرایەتی فلان کەس مەکە، ملی دەدا. بەلام من ملم نەدەدا و لە دڵی خومدا دەمگوت بە پێچەوانەی قسەکانیانەوە دەجولێمەوە. هەتا کە دەشبوون بە بووك، دوویان دەکەوتم و پێیدەگوتن: دەبێ یاریەکمان بەردەوام بێ. دیارە لەسەر بنچینەی پرنسیپەکانی دوستایەتی کە پێوەندی هەڤاڵاتەی بەدووردا دەهات. ئێستا پرنسیپی هەڤاڵایەتیم لەلا زوور گەورەیە و منیش ئەوەم لەسەر چەند بنچینەیەکی بەهێز و پتەو بنیات ناوە، چونکە من لەخوم پتر نرخیان دەدەمێ و ژیانیان بە قوربان دەکەم و پرنسیپە باوەکە ناهێلم.

ی.ك: لەوە دەچێ هەڤاڵاتتان لەم ماوەیەی دواییدا هەست بەمە بکەن. ئایا ئەمە ڕاستە؟ من هەستم بەوە کرد. واتە جیاوازی نێوان ئێستا و سێ ساڵ لەمەوبەرم بینی و ئەوان زیاتر خوشیان دەوێی و زیاتر متمانەت پێدەکەن.

س.پ: دەلێم من بە یەك وشە خوشەویستیم خولقاند. من لە ڕێگای بابەتی خوشەویستیدا شەڕێکی گەورە دەکەم.

ی.ك: بەلام ئاهوی برام من دەمەوێ بلێم بە تێپەربینی ڕوزگار ئەم پەرەسەندنەم بینی. ئایا لەم ماوەیەی دواییدا ئەمە رووی لەزیادی کرد؟

س.پ: بەلێ ئێستاکە گولی کرد.

ی.ك: مەبەستم ئەوەیە گولەکان پشکووتن.

س.پ: دەتوانم بلێم ئەو قوناغەی کە(PKK) لەم ساڵانەی دواییدا لە ئاستی ناوخو و لە چوارچێوەی کوردستاندا پێی‌گەیشت قوناغی گەشەکردنە. ئەمە خوشەویستی دەگەیەنێ و پێوەندی بە بیست ساڵ خەباتەوە هەیە. ئێمە بیست ساڵە دروست دەبین و بەرە دەستێنین. چواردەمین ساڵرۆژی ڕاگەیاندنی حیزبمان بە سەردا تێپەڕی. بە گوتەیەکی دیکە کردمانە ئەرزێك بو ژیان و گەورەترین بڕیار و پرۆسە و ڕێکخستنمان خولقاند و سەلماندمان شەڕ تاکە ڕێگاچارەی ژیانە. توانیشمان سنوورێك بو دڕندەیی ئەو دوژمنە دابنێین کە شەڕێکی بێ‌سەروبەر دەکات. جارێکی دیکە بە ژیان و بووژانەوە دەستمان پێکرد. من لەوە وا دەشووبهێنم وەك بلێی کەوتووینە نێو دانەکانی تێماخەوە کە دادڕ دادڕی کردین و ویستی قووتمان بدات. بەلام توانیمان بمێنینەوە و جارێکی دیکە هەناسە بدەینەوە. دووبارە نیشانەکانی ژیانمان پێوە دەرکەوتنەوە. وەزعی ئێمە لە هی ئەو ژنە دەچێ کە مێردە چەپەلەکەی پێنجا جار لێی دەدا. خەریك بوو لەم وەزعە

قوتاربیین و توانیمان بلێین: «له مالەوە هەڵدێم و دەچمە سەر ڕێگای ئازادی».
دواجار کۆنگرەی سێ لایەنە بەستراو وەلامی من ئەمە بوو: وەزعی ئێمە لە هی ئەو ئافرەتە داوێن پیسە دەچێت کە دەکەوێتە چنگی سێ خراپەکارەوە و هەڵدێت و دەڵێت هەموو دەمەم شەرمم بهارێزم. ئەمانە کاروبارێکی سادەین. توانیمان مانای ژیان فێری ئەوانە بکەین کە بە ژیانی نێو گەور ڕاهاتوون و بەلای خۆیانەوە بەژیانێکی جوانی دەبینن و پێی ڕازین. با بزانن ژیان دەبێ چۆن بێ. لەم ڕووەوە گەلێك دەسکەوتی گرنگمان بەدی هێنا. وەختێکیش دەڵێم(PKK) گوڵی کرد و گوڵە ڕەنگاوڕەنگەکانی بە هەزار ڕەنگ گرانەوە و مرۆڤی کورد دەرمانی دەردی خۆی لە بۆنی ئەم گوڵانەدا دۆزییەوە، من ئەم قسەیە بە خۆڕایی ناکەم. سالی ١٩٩٢ بەدیهێنانی ئەوە و سەلماندنی قسەکەم بوو.
گەلێك شت هەن دەبێ لە بارەی سالی (١٩٩٢)ەوە بگوترێن. بەکەمیان سالی ١٩٩٢ سالی شەڕی سەرسوڕهێنەر بوو. ئەو سالە بوو کە شەڕی تێدا بە باری ئاسۆیی و ئەستوونی گەشەی کرد و گەیشتنە چەند ئاستێکی پێشکەوتوو، بووە هۆی یەکێتی نیشتمان و، گەل بەشێوەیەکی سەرتاسەری هاتە پاڵ شۆڕش و ئیمەش شایەتی ئەوەین. ئەو سالەیە کە گەریلای تێدا تەقییەوە. هاتنە پاڵ شۆڕش لە سالانی پێشوو زیاتر بوو. ڕەنگە سالی داهاتوش ئەمە ببێ. ئەگەر ڕێژەی بوون بە گەریلا لە سالی ١٩٩١ دا یەك بووبێ، ئەوا لەگەڵ کۆتایی ١٩٩٢ بوو بە سێ، واتە سێ هێندەی سالی پێشوو.
لەم پەرەسەندنە سەرهەڵدانەکانیش دەگرێتەوە. لە کاتێکدا سەرهەڵدان لە ناوچەکانی جزیرە و نوسەیبین و شەرناخ کە هێل و شوێنی ئاسایی خۆی بوون، تەقییەوە و گەیشتە هێلی (ئامەد) و بە توندی و سەرتاسەری ڕوو بە باکور لێیان ڕەت بوو و لەم هێلە تەنییەوە تا هێلێکی لە باشووریشدا پێکهێنا و ئیرادە و خەباتی گەلی لە ئاستی گشتی نیشتماندا یەکخست.
جەماوەر ئەنانەت لە میتروپۆلە تورکیەکانیشدا بە چڕوپڕی چوونە پاڵ سەرهەڵدانەکان. هەرچی ئەورووپاشە جەماوەرمان لەوێ خۆپیشاندان و ڕێپێوانی گەورە گەورەی کرد و سالی ١٩٩٢ بوو بە سالی سەرهەڵدان و ژمارەی بەشداربووانی هێندێکیان گەیشتە (٦٠) هەزار و چەندین ڕێپێوان کران دەوری (٢٠ـ ٣٠) هەزار ڕۆلەیەکی گەل بەشدارییان تێدا کردن. بەلام لە شارە گەورەکانی تورکیادا وەك ئەدەنە و ئەستەمبوڵ و ئەزمیر گەلێك ڕێپێوان کران و پتر لە(١٠) هەزار کەس چوونەپاڵ هەریەکەیان، سەرباری ئەوەی کە دینشینەکان خۆپیشاندانی بەرفراوانیان کرد و پشتگری مادی و مەعنەوییان خستە بەردەست. ئەمە تا ئێستاش درێژەی هەیە.
هەولێاندا لە ڕووی یاساییەوە هێندێك لێکەوتەیان لە بنیاتی(HEP)دا بقەومێنن و حیزبی کوردی ساختە دابمەزرێنن، بە تایبەتی ئەوانەی وا نوکەرانی باشوور پالپشتیان دەکەن. بەلام ئەم ئارەزووەیان بەهۆی هوشیاری گەلەوە بەدی

نەهات، چونکە ئەوانە هیچ بنکەیەکیان نییەو هەموو هەوڵەکانیان ـ کە لە بنەڕەتدا بە مرۆڤوویی کەوایك بوون ـ سەریان نەگرت.

چەند گفتوگۆیەکی بەربڵاوی ڕاگەیاندن کرا و چەند ڕۆژنامە و گۆڤارێکی دیموکراتیش دانران کە بڵاوبوونەوە و سەرکەوتنێکی بەرچاویان بەدەست هێنا. لە هەموو ئەوانەش گرنگتر، ئەو پلانانە سەریان نەگرت کە حکومەتی «دیمیریل ـ ئینەنۆ» ساڵی ١٩٩٢ ڕەنگی بۆ ڕشتن و ئامانجیان لەنێو بردنمان و نەهێشتنمان بوو بە یەك شاڵاو، سەرەڕای ئەوەی کە گشت شێوەیەکی شەڕی تایبەتی خستەکار. پێویستە بیرمان نەچێ کە حکومەتی (دیمیرل ـ ئینەنۆ) بوو لە ناوەوە و دەرەوەدا پشتگیرییەکی زۆری پێ گەیشت و هەموو شتێکی پەرەپێدا و خستیە ژێر دەستی شەڕی تایبەتەوە. دەتوانین بڵێین ئەوە حکومەتی شەڕە. ئەوەتی ئەم حکومەتە دامەزراوە جۆر و قەوارەی ئەو هێرشانەمان دەزانی کە دووچارمان دەبوون.

بەهیوا بوون ئەنجامی خێرا بە دەست بێنن و بۆ ئەوەش دوایی تەکنیکی نوێیان بەکارهێنا و هەردوو حیزبی (DYP) و (SHP)یش یەکیانگرت کە بەناوی تەبایی نەتەوەییەوە نوێنەرایەتی ڕاست و چەپی دەوڵەتی تورکیا دەکەن. هەروەها حیزبە بەرهەڵستەکان هەر لەسەرەتای ساڵەوە ڕایانگەیاند ئەوان هەنگاوی سیاسی خۆیان لەگەڵ حکومەت دەنێن و ئەم سیاسەتەش بە ڕیفۆرمی نیشتمانی یان تەبایی نەتەوەیی ناودێر کرا. شاڵاوێکی دیبلۆماتی گەورەشیان دەست پێکرد و ئەوە بوو دیمیرل دەست بەجێ چوو بۆ وڵاتە یەکگرتووەکان و پاڵپشتی ئەوێی مسۆگەر کرد، پاش ئەوەی پێشتر پاڵپشتی ئینگلیز و فەرەنسییەکان و ئەڵمانەکانی بۆ خۆی زامن کرد بوو. هەر ئەوەیان لەسەر مایەوە هێندێك مەرووی دیکە لە خۆرهەڵاتی ناوەڕاست دابخەن. بۆیە ڕوویان کردە ئێران و سوریا تا (PKK) سوودیان لێوەرنەگرێ و هەموو قورسایی و هێزی خۆیانیان خستە سەر ئەم دوو دەوڵەتە.

بەهاری ساڵی ١٩٩٢ سەریان لە سوریادا و پاشان بۆ ئێران چوون و هەوڵیاندا ڕێی بەکارهێنانی ئەو دوو گۆرەپانەمان لێبگرن و لەگەڵ هێزە بەکرێگیراوەکانی باشووریشدا هاودەنگ بوون و ئەمەش لایەنێکی گرنگە. بەمە جۆرێکی دابڕانی نێوان باکور و باشوریان بەدی هێنا یان ئامانجیان ئەوە بوو. دوا شەڕی باشووریش بەڵگەی ئەو پلانە بەربڵاوە بوو کە پێی هەستان.

ئەو شەڕە تایبەتە ئۆزال بۆی بەجێهێشتن و حکومەتی (دیمیرل ـ ئینەنۆ)یش لەسەری ڕۆیشت. پاش پێداچوونەوەی لەلایەن بەڕێوەبەرایەتی شەڕی تایبەت و کۆنتەرگەریلاوە و بە فەرمانی ئەوان و بە هەوڵدان بۆ پڕکردنەوەی ئەو کەموکورتیانەی کە هەیانبوو بە هێنانە ناوەوەی کەسانی تازە، بەتایبەتی کە ناتەواوییەك لە نێو ئۆپۆزسیۆندا ڕوویداو وای لێهات لایەنگری لە حکومەت دەکرد و بەوە دەستی لە بەرهەڵستی خۆی هەڵگرت و کەوتە پاڵپشت کردنی دەوڵەت. ئەوەی وا فەرمانی ئەدا، [illegible] بەڕێوەبەرایەتی شەڕی تایبەت بوو ک

هەولێدا بیسەلمێنێ هیچ ناکۆکییەك لە سەرمەودا نییە و وای لێهات دیمیرێل و ئۆزال لە بەردەم خەڵکدا دەست لە تیو دەستی یەکدیدا دەرۆیشتن.
ی.ك: دیمیریل دەیگوت: دنیا ژێرەوژوور ببێ ناچم بۆ «جان قایا» و ناموێ چارەی ئۆزال ببینم. بەڵام دوای ئەوە و لە کۆبوونەوەی دیاربەکردا لە بەردەم کوردەکاندا دەست لە دەستدا دەرکەوتن و بۆ رۆژنامەنووسان خەنینەوە.

س.پ: ئەو خەندەیە ساختە بوو. ئەگەر بابەتەکە(PKK) بێ، دەبینین ناکۆکیەکانی نێوانیان دەخرێتە لاوە و یەکدەگرن و راست دەبێ بەچەپ و بگرە لێبشێ رەت دەبێ و چەپیش لە راست تێدەپەرێنێ و ئاوا یەکدەگرن. هەموو ئەوانەش بە مەنتیقی شەڕی تایبەت دەجوڵێنەوە و بەبێ پەڵپ گرتن رێنوێنیەکانی بە جێدەهێنن. تەنانەت حالی حازر تێدەکۆشن هاوپەیمانەتی تازە بکەن، وەك یەکێتی کۆمارە تورکیەکان و رێککەوتنی بالکان. هەروەها لە خۆرهەڵاتی ناوەڕاستیشدا ئەوە لەگەڵ هێزە ئەفلیدیەکاندا دەکەن کە کوردستانیان دابەش کردووە. ئەوان وای دەبینن کە ئەم جۆرە هاوپەیمانەتیانە زۆر پێویستن. ئامانجی هەموو ئەوانە خەفەکردنی ئاگری ناوەوەیە.
دیپلۆماسی بەوپەڕی سنوورەکانیەوە جێبەجێدەکرێت و تەنازوولی یەك لە دوای یەك پێشکەش دەکەن بۆ سەرخستنی کاری دیپلۆماسیان و بە ئەڵمانیا دەڵێن ئەمە بە. ئەگەر ئینگلیزیش تەنگەتاو ببێ، دەڵێن ئەوەش بۆ ئێوە و ئەگەر فەرەنسەش دەم هەڵبهێنێتەوە هەروای پێدەڵێن. واتە ئەوانە تەنازوولی بەردەوام پێشکەش دەکەن بۆ رازیکردنی هەمووان. هەرچی ئەمەریکاشە، ئەوان بە توندی پێوەی بەستراون. هەمان سیاسەتیشیان لەگەڵ ئێراندا پەیڕەوکرد و پێیانگوت ئەمەش بۆ تۆ. سەبارەت بە سووریاش گوتیان: ئەگەر ئەوە بکەی کە ئێمە دەمانەوێ، چیت بوێ دەتدەینێ. هەولێش دەدەن مەبەستەکانیان لە ژێر پەردەی شوێنی جیوپولەتیکی گرنگی تورکیا و زیادبوونی دەوریدا تێپەڕ بکەن و ئەگەر پێویستیشی کرد دەڵێن: ئێمە دوورگەی ئارامییە و لە جێگایەکی دیکەشدا دەڵێن بەهێزترین دەوڵەتە لە خۆرهەڵاتی ناوەڕاستدا.
بێگومان ئێمە بەهێزێکی گەورە و بەرخۆدانێکی ئەخشە بۆ کێشراوەوە بەرەنگاری خۆ ئامادەکردنی هەمەلایەنەی دەوڵەتی تورکیا و گەڕانی بە درای پالێشتدا و پلان دانانی بۆ هێرشکردنە سەرمان بووینەوە و سەرەنجام بە ئاسانی و بە بێئەوەی هیچ لە خێرایی پەرەسەندنمان لە دەست بدەین رابردوومان تێپەڕاند. وەك بینیمان هەوڵەکانیاندا ساڵی ١٩٩٢ بیبەوە کە بووە ساڵی دەسکەوتی گەورە، چونکە کوردستان لە مێژوویدا تووشی ئەم چەشنە کەلەکۆمە گەورەیە نەبووە لەلایەن شەڕی تایبەتەوە و لەم چەشنە شەڕە شۆڕشگێڕانەیەشی لە دژی نەکردووە. سەرەتا کۆماری تورکیا لەم ساڵەدا گەیشتە دوا سنووری تەکتیکەکانی و هەموو هێزێکی تا سەر لە پێناوی شەڕی تایبەتدا بەکارهێنا. بەڵام نەگەیشتە

سەرکەوتنی یەکجارەکی، چی دەڵێن با بیڵێن. گەورەترین هێزا و لەم شەڕەدا خۆیانن. وەك دەبینین لەم شێوە دەسکەوتەی(PKK) لەم ساڵانەدا نیشانەی ئەوەیە کە سەرکەوتنی یەکجارەکی بە نسیبی حیزب دەبێ. ئەو ڕاستییەی(PKK) کە بەم جۆرە سەرکەوتن بەدەست دەهێنێ، ئەوە دەگەیەنێ بووەتە سەرچاوەی سەربەخۆیی نیشتمانی و ئازادیی کۆمەڵایەتی. ئەو بەرخودانانەی کە دژی گشت جۆرە زەبروزەنگ و ئەشکەنجەدانێك هەن، بوونەتە نەریتێکی ڕۆژانە و شەڕیش لە هەموو بەرەکاندا بە سەرکەوتن گەیاندنی(PKK)یە. لەم گۆشەنیگایەوە چواردەمین ساڵڕۆژی دامەزراندنی(PKK) و پێنانە ساڵی پازدەهەمی بەڵگەی ئەوەیە کە ئەو هەولانەی وا دراون بە فیڕۆ نەچوون. تین و توانەکانی سەرکەوتنیش کە لەم دواییەدا ویڕای هەموو کۆسپەکان سەرکەوتن نیشانەی ئەوەن کە(PKK) دەتوانێ زۆر بەئاسانی بە سەرکەوتن بگات. مانای وایە(PKK) لەم ساڵەدا گەشەی کرد. بێ گومان هەموو ئەمانە پەیوەندییان بە خۆشەویستییەکی گەورەوە هەیە و ئێستاکە مەحکوومم پێی. واشی دەبینم کە هەر شتێکی دیکەی جگە لەم خۆشەویستییە زۆر سادەیە و شایانی بایەخپێدان نییە.

ی.ك: ئایا دەکرێت زیان بە بێ خۆشەویستی بێت؟

س.پ: من نارەزایی دژی هەموو ئەو پەیوەندیانە دەردەبڕم کە لەم مەسەلەیەدا پەرە دەستێنن.

ی.ك: خەڵکی دووڕوون، ئایا هەڵوێستتان لەوەوە سەرچاوە دەگرێ؟

س.پ: نارەزایی دژی هەموویان دەردەبڕم، چونکە بە ئایین و خێزانەوە نەبەستراونەوە. ئەمە بەسترانەوە نییە و من پەلپ لە هەموویان دەگرم. بەو پێیە من بۆ هەموویان داخراوم و وا هەست بەخۆ دەکەم لە برگەیەکی گەورەی زەماندام و دونیام لە «خۆشەویستی» دادەخەم. بە واتایەکی دیکە بەرەو گۆشەگیری و دوورەپەرێزی دەکشێمەوە.

ی.ك: خۆت دادەنەی چونکە دوورە پەرێز نیت، بەڵکو دوورە پەرێزی لەناخەتدایە.

س.پ: بیرەوەرییەکی خۆشت بۆ دەگێڕمەوە، مادامێکی باسی خۆشەویستی دەکەین. دەیڵێم تا لەڕوونی باسەکەدا بێ. دایکم تاوانباری دەکردم و دەیگوت: ئەگەر ئەم عەقڵیەتەت هەبێ، کەسێکت دەست ناکەوێ کچەکەیت بداتێ. ئێستا وا تێدەگەم هەڵسەنگاندنەکەی ڕاست بووە. مەسەلەی ئەوەش کە کەس کچی خۆیم نەداتێ تا ئێستا بیرکردنەوەمی جەنجاڵ کردووە. ئایا ئەم ژنە لەبەرئەوەی کە ژنە ئەم قسەیەی کردووە، یا لە ڕاستی خێزانەوە؟ باوابێ. ڕستەی «پیاوێك ئەمە عەقڵی بێ و کەس کچی خۆی ناداتێ». ڕستەیەکی سەیرە من بەدووی کچێکدا ناگەڕێم و باوەڕم وایە ئێستاکە کردنی کارێکی وەها ڕەفتارێکی بێجێیە. دەنا کچ دەدزینەوە چی دەگەیەنێ؟ من لەو کاتەوە هێز و گەورەییم ئەمە قبوول ناکەم، چونکە مەترسییەکانی ئەوەم دەست نیشان کرد و تەنگەتاو بووم و زۆرم بە دەستیەوە چێشت. بە دوای کچدا گەڕان کارێکی بەرخەوشە و پێویستە شەرمی لێبکەین.

لەبەر ئەمە جارێکی دیکەش لەناخمدا بەسەر خۆمدا داخرامەوە و تەریق بوومەوە و بەم پێیە بوومە کابرایەکی خۆپارێز.

ی.ک: مەبەستت لە خۆپارێز چییە؟

س.پ: ئەوەیە کە مرۆڤ بەسەر خۆیدا دابخرێت و لەگەڵ خێزان و لە ژنهێناندا کراوە نەبێ و تەنانەت لە ئەدەبیشیدا بیر لێوە ناکاتەوە. هەمیشە لە دڵی خۆمدا دەمگوت دەبێ ڕێگایەک یا دەروویەکی دیکە هەبێ بۆ گەیشتن بە کچان، نەک ڕێگای ڕێ و ڕەسم و داب و نەریت. ساڵانێک بوو لە دڵی خۆمدا نەخشەم بۆ ئەوە دەکێشا و هەوڵم دەدا ئەم نەخشەیە زیندوو بکەمەوە. سەرئەنجام وەک دەبینن ئێستا کچان بە شێوەیەکی سەرسوڕهێنەر لەسەر پێی خۆیان ڕادەوەستن.

ی.ک: ئەمە چی دەگەیەنێ؟

س.پ: هەزارانیان لە ڕیزەکانی گەریلادان. چۆن ئەمە چی دەگەیەنێ؟ ئەم مەسەلەیە بۆ یەکەم جار لە مێژووی گەلانی خۆرهەڵاتی ناوەڕاستدا پەرەدەسێنێ. بەڵام ئەمە چۆن پەرەی سەند؟ کچی کورد نەیدەتوانی لە دەرەوەی دەرگای ماڵەکەی دوو هەنگاو بنێ. ئێستاش هەزارانیان گیانفیدان! ئەمە چی دەگەیەنێ؟ لە کوردستان شتەکان خۆیان ڕادەچڵەکێنن، بەتایبەتی خێزان و مەسەلەی شەرەف و ئەم جۆرە بەهایانە. ئەمانە هەرگیز ڕادەچڵەکێنن.

ی.ک: بەڵێ، با هێندێک بەژێر ئەوەشدا بچین. من چی دەنووسن دەیخوێنمەوە. من بەوە بەختیارم. باوەڕ مەکەن هیچ پەرەسەندنێک لە خۆوە بێ.

س.پ: لە باسی ئافرەتیدا هەرگیز باوەڕ ناکەم.

ی.ک: هەر لە باسی ئافرەتدا نا... بەڵام باوەڕ مەکە هیچ شتێک لە خۆوە ڕوو بدات.

س.پ: بێگومان... هەرگیز شتێکی سەپێنراو قبووڵ ناکەم.

ی.ک. جا سەبارەت بە ئافرەت بێ یان پیاو.. قبووڵی ناکەن. وانییە؟

س.پ: بەڵێ، من لەو مەسەلانە خانە بە گومان دەبم کە وەک گریمانە بەردەست دەخرێن. لە ساڵانی خوێندندا سەبارەت بە ئافرەت زۆر دوورە پەرێز و خۆپارێز بووم و بەخۆمدا ڕانەدەهاتم دوو قسە بکەم. داوەبەینەدام بوو بە دەست گەڵێک دژواری گەورەوە، هەروەها هێندێک پەیوەندییان هەبوو. بەڵام من ڕووم کردبووە دوورە پەرێزی.

ی.ک: لە ئەنقەرە بوون؟

س.پ: بەڵێ، ئەوەم لە یادە. لە نزیک مزگەوتی «ماڵ تەپە» بووم. جار و بار بۆ نوێژ دەچوومە مزگەوت. حەزدەکەم بڵێم دوورە پەرێزیم لەو ماوەیەدا قووڵ بووەوە و هەوام گرژ دەبوو. کە گەیشتینە ساڵانی حەفتا، یەکەم ڕێبەوانی سۆشیالیستەکان ڕایانکێشام و وام لێدەهات بایەخم پێدەدا.

خەڵکی گوند دەیانگوت «مێروولەیەك ناپلیشێنمەوە». كە مێروولەیەكم دەبینی پێمم بەرزدەكردەوە تا پانی نەكەمەوە.

ی.ك: مامۆستاكانت لە قۆناخی دواناوەندیدا چۆن تێیان دەڕوانیت؟

س.پ: هەوڵم باسکردن. لێرەشدا ئەو مامۆستایەمانم بیردەکەوێتەوە کە لە کۆلێژی جەنگ دەرسی دەگوتەوە، چونکە بەلای منەوە بە ڕاستی سەرچاوەی متمانە بوو و پێویستە لەسەرم هەمیشە لە بیرمدا بیهێڵمەوە. ناوی «فاروق جاغلیان» و مەبجور بوو لەو کۆلێژە دەرسی ئەدەبی دەگوتەوە. لەوانەی وا لەو قوناخەدا ـ واتە ساڵانی(١٩٦٦ـ١٩٦٩) ـ لە کۆلێژی جەنگ خوێندوویانە. باش دەیناسن. دەهاتە قوتابخانەکەمان و لەبابەتی ئەدەبیدا دەرسی پێدەگوتین. بە جۆرێکی سەرسوڕهێنەر بایەخی پێدەدام. کە لێشم دەپرسن چ شوێنێکی لەلای من هەبوو، دەڵێم لەو ساڵە قورسانەی ئەفەرەدا سەرچاوەی متمانەیەکی زۆر بوو. کەسێکی سەرسەخت و دۆست و سۆفی و پێچەوانەی هەموان بوو. گەلێکی پێبەخشیم و فێرکردم. پێی دەگوتم: تۆ زۆر بڕوات بەخۆت هەیە. تۆ مرۆڤێکی زۆر گەورەی تا ئێستاش پێم سەیرە کە بۆچی ڕەفتاری بەم شێوەیە بوو؟ تا ئێستاش نازانم. بە هاوڕێکانی دەگوت: قوتابیان، وا من ئەو باسەم بۆ کۆلێژی جەنگ برد کە عەبدوللا نووسەریەتی و لەوێ بۆ مامۆستاکانم خوێندەوە. هەڵدەستین بە شیکردنەوەی. کە بە دوو ڕستە لەسەر ئەوە هەڵمدایێ، گوتی بوەستن منیش لەسەر ئەم دوو ڕستەیە قسە دەکەم. لەبەر کەوتە لێکدانەوەی قسەکەم. لە قسەکانیدا شێلگیر بوو. هەرکاتێك بیدیبام بەرەو ڕووم دەهات و بە لوتفێوە دەیگوت: «هیچ گیروگرفتێکت هەیە بە دەستیەوە بناڵێنی»، یان دەیگوت «بڕوا بەخۆت بکە» ئاوا لەو بارودۆخەی کە تێیدا دەژیام و کاریگەری ئێزێك بوونەوەی لێیم، تێپەڕاندنی ئەو ساڵانەی بۆ ئاسان کردم.

ی.ك: ئایا مامۆستای دیکەت هەبوون؟

س.پ: بەڵێ، مامۆستایەکی دیکە هەبوو. زمانی فەرەنسی پێدەخوێندین. ئەویش خۆشی دەویستم. ناوی عەدنان بەیرەقدار زادە و خەڵکی ئەرزەرۆم بوو. ئەگەر هێشتا لە ژیاندا بێ، بێگومان منی بیردەکەوێتەوە.

ی.ك: فاروق مرد؟

س.پ: بەڵێ بە شێرپەنجە مرد. خەفەتم بۆ کۆچی دوایی ئەو خوارد. من باسی ئەم مامۆستایە دەکەم، چونکە ئەوسا نەمدەتوانی نە خۆشەویستی بکەم و نە کارێك بکەم خۆشەویست بم. ئەو کاتە ئەم مامۆستایەم بە قوتابیەکانی دەگوت: من ئەوەم خۆش ناوێ کە عەبدوڵلای خۆش ناوێ. ئەم بڕیارەی ڕوون و ئاشکرا بوو. من ئێستا درك بەوە دەکەم کە سەبارەت بە بابەتی خۆشەویستی لە چ ئاکۆکیەکی گەورەدا بووم. من نەمدەتوانی نە خۆشەویستی بکەم و نە کارێکی وا تا خۆشەویست بم. گرێیەکی گەورەی کرد. ناتوانم هەڵسەنگاندنەکەی لە بیر بکەم.

جا کاتێك مامۆستاکەم بەم شێوەیە دەدوێت. گومانی تێدا نییە کە هێندێك ڕاستی دیوە. سەربارێ ئەوەی کە ڕووداوێکی خۆشەویستیشی هەیە پشت بەم ڕاستیانە دەبەستێ.

ی.ك: کاکە ئاپۆ ئایا بە وریاییەوە لەگەڵ هاوڕێکانتدا دەجوڵایتەوە؟ ئایا گاڵتەت لەتەك دەکردن؟

س.پ: لەوێ ڕاستی بێ من مرۆڤێکی سەرسەخت و شەڵگیرم. گاڵتەیان لەگەڵدا دەکردم. بەڵام هەموویان نا، چونکە من شەڵگیر بووم و حەزم بە ڕێکوپێکی دەکردو پلەوپایەیەکی جوێنکراوەشم هەبوو. لە هەموو کۆبوونەوەیەکدا دەیانخستمە شوێنی سەرکردە. من لە تەمەنی حەوت ساڵانەوە تا ئێستاش ئەو وەزعەم هێشتووەتەوە. من کابرایەکی بێهەوا و یەکجار دادپەروەرم و ڕێز لە هەوڵ و کۆشش دەنێم. مانای وایە من زۆر داڵ بەخۆداگرم و دان بەخۆداگرتنیشم وەك یەکێك وایە بتوانێ بە دەرزی بیرێك لێبدات. بە باشی کارەکانم رادەپەڕێنم و قەناعەت بە هەموو شتێك دەکەم و باش سنوورەکانی خۆم دەناسمەوە و خودی خۆم هەڵدەسوورێنم و دەتوانم بە کاروبار و ڕەفتارەکانمدا بچمەوە.

ی.ك: ئەم لایەنەی کەسایەتیتان پێی نەزانراوە. وەختێك لە تورکیا و وڵاتانی بیانیدا باسی ئەم لایەنەی کەسایەتی تۆ دەکەم، کەس باوەڕم پێناکات. چونکە بە چاوی ئەو کابرایەوە تێتدەڕوانن کە بە یەکجار سەد کەس دەکوژێ.

س.پ: ئەم جۆرە تێڕوانینە ناکرێت هەرگیز ڕاست بێ، بە تایبەتی لەم حاڵەدا. خەڵکی گوندەکەم هێشتا ماون، پێیان دەگوتم مێروولەیەکی پێپان ناکرێتەوە، کە مێروولەیەکم دەبینی پێم هەڵدەگرت. تا ئێستاش وام. لەوانەیە بڵێی ئەمە چۆن دەبێ کە ئێوە شەڕێك هەڵدەسوڕێنن. ئایا ئەمە لەگەڵ قسەکانتاندا جووت دێتەوە؟ نەخێر هیچ ناکۆکییەك لە گۆڕێدا نییە. دەتوانن لە هەموو هەڤاڵان بپرسن. هەتا لە شیکردنەوەکانیشمدا سەدان جار دووپاتم کردووەتەوە و گوتوومە: حسابێکی قورسم لەگەڵ ئەو کەسەدا دەبێ کە دەبینێ هۆی ڕژانی یەك دڵۆپە خوێن لە جێی گونجاوی خۆیدا نەبێ. بەڵام ئێستا چی پێویست بکات لە پێناوی گەلێکدا دەیکەین. بەر پێیە ئێمە وا تەماشای شەڕ دەکەین شاجوانی گەردوونە و ئێمە ئەوپەڕی عاشقی جوانی شەڕین، لە کاتێکدا هەموان بانگەواز بۆ ئاشتی و تەنیا ئاشتی دەکەن. دەشزانن شەڕ مانای ئاگرە. هەرچییەك نووری بدەیتە نێو ئاگر دەسووتێنێت. بەڵام سەرەڕای ئەوە «خراسان» خوای شەڕە. بە ڕاشکاوی پێت دەڵێم مرۆڤێکت لە دنیادا دەست ناکەوێ هێندەی من لە شەڕ بترسێ. من لە شەڕ و چەکی ئاگردار و ئامێری بڕندە و بڕبندارکەر دوور دەکەومەوە. پێم دەڵێی لە هەموو ئەمانە دوور دەکەویتەوە و هەمان کات تیۆری و چالاکیەکانی شەڕ پەرە پێدەدەی، ئەوە چۆن لێك دەدەیەوە؟ ڕوونکردنەوەی ئەوە ئەمەیە: ئەم کارە لە پێناوی مندا نییە. ئەگەر لە پێناوی مندا بووایە، من دوا کەسی ئەم دنیایە دەبووم حەز بە شەڕکردن بکات. بەڵام ئەگەر مەسەلەکە پەیوەندی بە گەلێکەوە دەبێ و مەبەستیشم

تەنها گەلی کورد نییە، ئەوە لە دنیادا کەس نییە وەك من حەز لە شەڕوشۆڕ بکات و سەوداسەری بێ. ڕەنگە ئەمە بەلای ئێوەوە ناکۆکی بێ. چۆن دەبێ یەکێك تا ئەم ڕادەیە ڕقی لەشەڕ بێ، ببێتە شەرکەرێکی جەربەزە و تیۆری شەڕ بەرە پێبدات و بەجەرگانە ڕاست جێبەجێی بکات و لە نەبوونەوە ئێن و توان بخوڵقێنێ. ئەمە پیشەو کاری منە. ئەمە وا دەگەیەنێ کە ئێوە دان بە وەدا دەنێن کە شەڕێك هەیە. دوژمنیش هەر وای ناوناوە. ئەمساڵ شەڕ بە بەرچاوی دنیاوە کراوە.هەموو تەکنیکێکی پەرەسەندووی تێدا خرایە گەڕ. ئەمە پێوەندی منە بەم شەڕەوە. دەبێ ئاوا بمناسن. دوژمن باوەڕی نەدەکرد شەڕێکی وەها دەکات و تا ئێستا ئەم مەسەلەیەی لەلا جێی مشتومڕە. وە باوەڕی نەدەکرد کە گەلەکەمان هەستێت بە کوشتنی ئەو ژمارە زۆرەی سەربازان. نەك ئەمە بە تەنێ بەڵکو بە تیژ ڕوانینە چاوی یەك سەربازیش. وە هیچ باوەڕ و قەناعەتێکی بەوە نەبوو.بەڵام ڕاستییە ڕوشنەکە ئەوەیە کە دوژمن هەوڵی هەڵاتن و خۆشاردنەوە دەدات، ئێستا لە بارێکی پڕ ترس و بیمی بێئەندازەدا دەژی و سەدان پاسگە و سەربازخانەی خۆی ناهێڵێ.

بێگومان هەموو ئەمانە پێوەندییان بە منەوە هەیە. کاتێك باسی ژیانی گەلێك دەکرێت، من باش دەزانم چۆن بەم ژیانە دەگەم. چی لەژیانێك بکەم کە بووە بە زەهر و تووشی بۆگەن کردن هاتووە؟ ژیان بەلای منەوە دەکاتە سەرکەوتن، سەرکەوتن لە هەموو شتێکدا. سەرکەوتنیش بە مانا ڕەهاکەی بە ئازادییەوە گرێدراوە. ئەوەی وا ئازادی خۆی لەدەست بدات ناتوانێ سەربکەوێ. ئەوەش کە سەرنەکەوێ ناتوانێ بژی. ئەمە یاسای ژیانە لە کوردستان. من ئەوە لە پێناوی یەك مرۆڤدا نالێم، چونکە من تەنانەت بۆ ڕووەکێکی بچووکیش مانای ژیان دەزانم. دەتوانم پێتان بڵێم من خۆ لەوە لادەدەم پێ بە گیایەکی دیمەن جواندا بنێم و زۆر بە وریاییەوە هەنگاو دەنێم.

ی.ك: من باوەڕت پێدەکەم. من دڵنیاشم ئەوانەی کە دەتبینن و لە نێزیکەوە دەتناسن بڕوات پێدەکەن.

س.پ: من زۆر حەز لە سەوزایی دەکەم. وانە من لەوانەم کە پشتگیری دەکەن. باسی زۆرانبازی خۆمم لەگەڵ ماردا بۆ کردن. ئەم شەڕەم لەگەڵ ماراندا سەخت بوو بەڵام من لە هەمان کاتدا بایەخم بە گیاندارە بێوەیەکان دەداو دەمپاراستن.

ی.ك: مارت بەچی دەکوشت، بە بەرد؟

س.پ: بەڵێ، دواتر تفەنگێکی ڕاوم پەیدا کرد. بەڵام لە بنەڕەتەوە بە بەرد زۆرانبازیم لەگەڵدا دەکردن. دەمەوێ ئەم خاڵەش ڕوون بکەمەوە: من لە هەموو مرۆڤێکی دنیا زیاتر لە کوشتن یا مردن دەترسم. هێشتا وێنەی یەکەم ڕووداوی مردنم لەدیدا لە بیرە. ئەو گۆڕستانانەش تا ئێستا لەبەر چاومدان. دەمگوت: دەبێ کاروبارەکان وا هەڵنەسووڕێن. مردن کێشەیەك بوو دڵەڕاوکەی هەمیشەیی تووش دەکردم، لە لایەکی دیکەوە دەڵێم پێوبستە بەم شێوەیە نەبێ. ئەمە ناکۆکیم بوو لەگەڵ مەسەلەی مردندا. هەرچی مەسەلەی کوشتنیشە بەلای منەوە گرێ کوێرە بوو

و تا ئێستاش وایە ڕاستیەکەی من زۆر لە مردن و کوشتن دەترسم. کە جەندرمە دەهاتنە گوند و کە گوێم لە پەلە یان دوو گوللە دەبوو هەڵدەهاتم و لەم شوێن و لەو شوێن خۆمم دەشاردەوە، باش ئەوەم لەیادە نەمدەتوانی بچمە دەرێ و تەماشایان بکەم. لەبەر ئەوە نا کە زۆر ترسنۆك بووم، بەڵکو وام دەبینی ئەم هەڵگرتن و بەکارهێنانەی چەك دژی مرۆڤ مەسەلەیەکی ترسناکە و مایەی بەجەرگی‌یە.

ی.ك: ئایا بە خەیاڵتاندا دەهات لە دواییدا سوپا پێکەوە بنێن؟

س.پ: کەمێك لەمەوبەر باسی ئەوەم بۆ کردن کە چۆن ئەو مرۆڤەی وا زۆر لە کوشتن دەترسێ دەبێتە بەرپرسی زۆربەی ڕووداوەکانی کوشتن. وەك بڵێی ئەمە ناکۆکی‌یەکی گەورەی تێدایە و پێویستی بە لێکدانەوەیە. ژیانی ئەمەو دوام دەبێتە هەوڵی دۆزینەوەی وەڵامێك بۆ ئەم پرسیارە. بەکێکی بێدەسەڵاتی زۆر لە مردن و کوشتن ترسا و چۆن دەبێ بە یەکێك بەرپەرەکانێی مردن بکات و ببێتە هۆی مردن یا گۆزرانی زۆر کەس؟ وەڵامم بۆ ئەوە ئەمەیە: ئێمە کە ژیان هەڵدەسەنگێنین، مردن و کوشتن دەبنە کارێك کە هەر دەبێ ببێ. من تا ئێستاش وای دانانێم لە ژیاندام، چونکە من سەرۆکی ئەم وەزیفەیەم، ئەو مرۆڤەش سەرۆکی وەزیفەی خۆی بێ ناتوانێ ژیانێکی کۆمەڵایەتی ئاسایی بگوزەرێنێ. بۆیە من تا ئێستا نازیم. من لە منداڵیمەوە تا ئێستا مرۆڤێکی فەرمانبەرم و سەرۆکی ئەم وەزیفەیەم و بۆ ژیانیش بەرەنگاری گەلێك هەڕەشە بوومەتەوە. ئەم هەڕەشەیە لە ئاستی نیشتمانی و جیهانیەتیدا گەورەیە و چەند دوورایی‌یەکی نێو دەوڵەتی هەن. من لەم ساتەدا ئیمپریالیزمی ئەمەریکا و ئەڵمانیا و کۆلۆنیالیزم لە تورکیا و نۆکەرە کوردەکانیان بە گەورەترین مەترسی بۆ سەر ژیان دادەنێم. باڵا دەستی پیاو بەسەر ئافرەتدا و تەگەرە تێخستنی خەیاڵ و ئاواتی چکۆلەکان لەلایەن گەورەکانەوە هەڕەشەکردنن لە ژیان. ئەگەر سەرنجتان دابێ هەموو ئەم هەڕەشە و گوڕەشانە یەکدەگرن و زۆرم بۆ دێنن تا پەنا ببەمە بەر هێز و بیکەم بە ئامرازێك و پاڵم پێوە دەنێن بۆ تیۆری هێز. مرۆڤی لە هێز ترساو بەم گوشارە دەبێتە مرۆڤێکی هێز خوڵقێن. هۆی پشت ئەوش هەڕەشەی خنکاندنی ژیانە. من ئێستا لە تەمەنی چل و چوارساڵیدام و بێشەرمە گەورەکان و هیچ و پووچەکان و زۆردارەکان و دزەکان و چەپەڵەکان و سەرمەستەکان کێشەیەکی گەورە بۆ ژیان پێکدەهێنن. ژیان بەلای منەوە خۆشەویستییەکی گەورەیە و من ئارێزانی ژیانم و عاشقیم و زۆر قینم لە مردنە. بێگومان من لەبەردەم ئەم هەموو هەڕەشانەدا لە ژیان ناتوانم پەنابردنە بەر هێز فەرامۆش بکەم.

ی.ك: ئەمە وەڵامی پرسیاری پێشرومە. واتە لەوەیان کە پێوەندی بە خۆپاراستنەوە هەیە بەڵام لە ڕوونکردنەوەکەتاندا دوورایییەکی دیکە دەرکەوت، ئەویش ئەوەیە کە ئێوە ئەمەریکا و ئەڵمانیا و کۆلۆنیالیزمی تورکی و باڵادەستی پیاو بە مەترسی دەبینن، وانی‌یە؟.

س.پ: بێگومان. باڵادەستی پیاوێتی دەخەمەسەر، چونکە ئەوانیش

ئیمپریالیین. باوەڕم وایە هەربەکێك لە کچان و ژنانمان دەتوانێ بڵێت: «ئەم پارچەیە بۆ ئێمە». بە چاکەی ئافرەتەوە هێشتا هێندێك بنەمای نیشتمانی و کۆمەڵایەتیمان لەسەر پێی خۆیان ماون. هەرچی پیاوە وەك دەزانین دەبێتە بەکرێگیراو و لە نیشتمان نامۆ دەبێ و ڕۆژی چل جار سەری لە بەردەم دوژمندا دادەنەوێنێ. لەبەر ئەوەی پیاو وێنەی شێواوە و ناتوانێ بەها نیشتمانیەکان بنوێنێ. لەبەر ئەمە ئافرەت پارچەیەکە لە ڕاستی کورد. پێویستە بەو پێیە دابنێین، چونکە مسەلەیەکی گرنگە. بەڵام شوێنی ئافرەت لە کۆمەڵگای ئێمەدا دەکەوێتە پاش گازەردەوە و چۆن دەستی بۆ ببەی وای لێدێت. ئەمە چۆن لەگەڵ مرۆڤایەتیدا جووت دێتەوە؟ لە مێژوو و نیشتمان و ڕۆشنبیری دووری دەخەینەوە و پاشان پێی دەڵێین: «تۆ گیان و سامانمی». ئەمجا چەند پێمان بکرێت تەنگی پێ هەڵدەچنین. ئەم ڕەفتارە بوونی کەم ئەدەبی لێدێت و خراپترین جۆری گوشارە. هەتا پەیوەندیە جنسیەیە ئازادەکانیش نرخ و بایەخیان چییە؟ ئاوێزان بوون و پەیوەبەستراوی شێوەیەکی کۆیلایەتی و ناموسییە و مەبدەئێکی ئاژەڵانەیە. لای ئێمە دەگاتە مەبدەئی کۆلۆنیالیزم. لەبەر ئەم هۆیە من زاڵی پیاو بەم شێوەیە دەبینم و بەتوندی بەرانبەر بەم زاڵییە ڕادەوەستم.

ی.ك: هەموو ئەوانە بە مەترسی دادەنێن. واتە تێکۆشانتان دووراییەکی ئینتەرناسیۆنالی هەیە، چونکە ئەم هەڕەشەیە تەنها دژ بە گەلی کورد نییە.

س.پ: من مرۆڤێکی نەتەوەپەرست نیم و ئەمەش تەواو ئاشکرایە. ئەگەر قەرەی خەباتی گەلی کورد کەوتبم و تا ئەم ڕادەیە پێبەندی بووبم، لەبەر ئەوەیە لە گەلانی جیهان زیاتر دووچاری سەرکوتکردن هاتووە. منیش زۆر گرێدراوی خەباتی سەرکوتکراوانم، لەبەر ئەوە نا کە کوردم بەڵکو لەبەر ئەوەی کە کورد سەرکوتکراوە. منیش نیشتمان پەروەر و ڕزگاریخوازم. بە ڕاشکاوی دەیڵێم من ئەو مرۆڤە نیم کە لە ڕێگای نەتەوایەتیدا ژیانی دەخاتە مەترسییەوە و ژیانیشم لەو پێناوەدا ناکەم بە قوربانی.

ی.ك: ئەوەی ڕاستی بێ سەرکردەکان لە تورکیا سەرسام دەبن کە ئەم قسەیە دەبیستن.

س.پ: بەلای منەوە گرنگ نییە، نامەوێ ئەوانە بناسم و ناشمەوێ لێیان تێبگەم.

ی.ك: بەڵام تۆ ناچاری بۆ ئەو کارە کە دەیکەی بیانناسی. تۆ شەو و ڕۆژ بیر لەمە دەکەیەوە.

کە کۆسپەکان بە ڕووی ژیاندا گەورە دەبن، داکۆکی کردن لە ژیان ئەمەکە بۆ شەرەف

س.پ: بە قەناعەتی من ژیانیان بێڕەوشتییەکی لە ڕادەبەدەرە. کە لەئەمریکایەك بۆ یەکەم جار چاوی پێم کەوت، لێی پرسیم: چۆن «بۆش» هەڵدەسەنگێنن. بە یەك قسە گوتم: «بێ ڕەوشتە».

ی.ك: وەڵامەکەتان بێوێنە بووە.

س.پ: بەڵێ زۆریان بوونە سەرۆکی دەوڵەت و ئەوە لەوە .... هەموشیان بێ ڕەوشتن. ئەگەر جۆرە پێوەندییەکیان بە ڕەوشتەوە هەبووایە، مەسەلەکانیان بە شێوەیەکی مرۆڤدۆستانە وەردەگرت.

ی.ك: بەڵام ڕژێمەکەیان وایان لێدەکات بێڕەوشت بن، وا نییە؟

س.پ: لەوانەیە، نامەوێ بچمە نێو ئەم باسە. ڕاستییەکەی من یەکجار بە ژیانەوە بەستراوم. دیارە کە کۆسپەکان بە ڕووی ژیاندا گەورە دەبن، داکۆکی لێکردنی ئەمەکە بۆ شەرەف. بەڵام سەبارەت بە مەسەلەی کورد پێشتر گوتم: کورد مەحکومە بەوەی کە نەژی و لە ژیان هەڵکەندراوە. کورد ئەوەیە کە لە زیندانەکانی دنیادایە و لە گشت جوانی و خۆشەویستییەك بێبەشە. سەرنج بدەن نەبڕدراوە، بەڵکو ڕیشەکێش کراوە. من باسی ڕیشەکێش کردن دەکەم. دواجار لە خودی خوی ڕیشەکێش کراو لە هەست و سۆز بەشبڕاو بوو. بە کورتی لەو مرۆڤە دەچێ کە هەردوو دەست و پێی بڕدراونەتەوە، یان بونەوەرێکی لەم جۆرەیە. لە هەموو شتێك ڕیشەکێش کراوە کە پێوەندی بە مرۆڤایەتییەوە هەبێ. بەڵام بە ڕواڵەت هێشتا لە مرۆڤ دەچێ. کورد ئەمەیە. دەتوانم پەرە بەم چەمکە بدەم. هەرچی چۆنێك گفتم بدەنێ و ببخەنە بەردەستم، من چەمکی خۆمم بۆ مرۆڤایەتی هەیە، دەقەکەی ئەوەیە: لایەنگری کردنی مرۆڤی بەهێز مەسەلەیەکی نائەخلاقییە. لەمە ئەوە دەگەیێنێ کە پرنسیپی من ئەخلاقی و مرۆڤدۆستانەیە و نوێنەرانی میللیگەری سەرەتایی کوردیش دوژمنی خوێنە خوێ منن و لە تورك دوژمنکارترن. لەبەرایی ئەوانەدا کە پشتگیرییان کردم «کەمال پیرو حەقی قەرار» دێن. ڕەگ و ڕیشەی ئەوانە لە تورکیاوەیە و کورد نین. هەمیشە دەڵێم: ئەوانە لە هەموو خەڵکێك زیاتر و لوتکەی پێوەبەستران بوون. ئەمە بەڵگەیە بۆ لایەنی مرۆڤدۆستانەم.

من ئارەزووی ژیانێکی ڕوون و لێك حاڵی بوو لەگەڵ ڕاستی تورکیدا دەکەم. هەر لە سەرەتاشەوە بە کاری شۆڕشگێرانەمان لە ڕووی فیکری و گیانییەوە لەوەمان سەلماند و کارێکمان کرد شایستەی ئەم مەبەستە بێ. بەم پێیە وا لە تورك دەکەین سەرلەنوێ بۆ ڕاستی خۆیان بگەڕێنەوە. ئێمە لەو بڕوایەین کە بانگهێشتنی ئەوە دەکات. ئێمە گرێدراوی یادی ئەو هەڤاڵانەمانین کە ڕەگ و ڕیشەیان لە تورکیاوەیە. لە کاتێکدا ئێمەیان بە هێزی چارەسەر دەبینی و باوەڕیان وابوو

ئامانجەکانیان بەدی دێنین. لەبەر ئەوە لە پاڵپشت و کۆمەک کردنماندا درێغیمان نەکرد.

واتە(PKK) هەم ماناو شێوەی ئەو تورکە دیاری دەکات کە دەمانەوێ ببێتە براو دۆست و تەنانەت هەڤاڵیشمان و هەم ناسنامەشی دیاری دەکات. حیزب دەرفەتێکی پێداوە و لەم بارەیەوە بانگەوازێکی ئاراستە کردووە و گەلێک پاڵپشتیمان بەردەست خستووە کە هێشتا لەم چوارچێوەیەدا بەردەوامە. ئێمە ئەگەر کار لە سەرلەبەری دنیاش بکەین. من هەر وەک مرۆڤێکی بێ‌لایەن دەبینمەوە کە بەتەنگ ئەوەوەیە لەسەر ئەم بنچینەیە لەگەڵ هەموو خەڵکدا بجووڵێنەوە. بەڵام ئەو تورکەی کە دووچاری گرێی خۆ بە گەورەزانین بووە. ئەگەر توانی ئەم گرێیە تێپەڕێنێ و کەمێک لە پێوانەی مرۆڤدۆستانە نزیک بووەوە و وەک ئەو مرۆڤە ڕەفتاری کرد کە بیر لە ئازادی و هاوسانی دەکاتەوە و قسەی وای بە دەمدا نایەت بوونی زاڵبوون و کۆیلایەتی ئێوە بێ و تفەنگمان پێ‌هەڵناچنێ، ئەوسا دەبینێ ئێمە پشتیوانێکی بەهاداری ئەوین و دەتوانێ پەرەسەندنێکی فراوان بەدی بێنێ و ئێمە لە خزمەتی ئەوەداین. ئەم قسانە بۆ یادی هەڤاڵ «کەمال و حەقی» دەکەم کە بەلای ئێمەوە بەهایەکی گەورە دەنوێنن و ئێمەش پەیبەستەی بیرەوەرییانین و کار بۆ ئەم بیرەوەرییە دەکەین.

ڕ.ی.ك: دۆستایەتیتان لەگەڵ کەمال پیر چۆن دەستی پێ‌کرد؟

س.پ: ئەو سەعاتێک گوێم بۆ بگرە. بە گشتی باسی گەلێک مەسەلەم کرد. تا شەهید بوونی پەیوەندی پێمانەوە هەبوو. ئەو یەکەم شەڕکەر و سەرکردەی سەربازیمان بوو و لە ژێر ئەشکەنجەدا بوو بە ئەفسانەیەکی ڕەشداگیراو. ئایا لەشیتان دیوە؟ مەیجەر «ئەسعەد ئوقتای» بە «کەمال»ی دەگوت: کەمال واز لە مردن بێنە. ئێمە دەتوانین ژیان بە بەرتدا بکەینەوە. کەچی کەمال وەڵامی دەدایەوە: مردنی ئێستای من گەورەترین زەبرە بۆ ئێوە و ئەوەش بەدی دێنم. دەرفەتی ئەوەتان نادەمێ بمگێڕنەوە بۆ ژیان. ئەوەی وا دەمەوێ بیڵێم چالاکی و قوربانیدانێکی گەورەیە. ئەو هەتا هەتایە پێمانەوە بەسترابوو.

ی.ك: بەڵێ، باسی ئەوەیان کرد. ئەمە مانای وایە ئێوە کەسایەتیتان وەک خۆیەتی و لەگەڵ هی ئەودا هاوشێوەیە.

س.پ: کەمال بەراستی وای دەبینی کە ڕزگاری گەلی تورک بە ڕزگاری گەلی کورددا تێدەپەڕێت. بەڵێنی ئەو لەسەر ئەم بنچینەیە بوو و تا سەر پێشەلی ئەم بەڵێنە بوو. با نموونەیەکت لەسەر ئەوە بدەمێ: لە کاتی بەرخۆدانیدا لە بەندیخانە دەڵێت: «دوژمن گەمە بە ژیانمان دەکات تا حیزب بە دۆڕاوی بێنێتە دەر. ئێمەش کارێک دەکەین دوژمن بە مردنی ئێمە بیدۆڕێنێ». ئەمە بەڵگەی بەسترانەوەی ئەوە بە بەڵێنەکەیەوە.

ی.ك: بە ڕاستی وا بوو. شەهیدبوونی ئەمەک بوو بۆ بەڵێنی خۆی و ئەوە کارێکی شایانی هەموو ڕێزێکە. باشە ئاپۆی بیرام ژیان و خۆشەویستی چۆن پێناسە دەکەن؟

ژیانم پوختەی بوژانەوەی کوردە

س.پ: بۆ ئەوەی دەست بە باسی خۆشەویستی بکەین، دەبێ یەکەم جار ژیان بدەین بە ناسین. لە ڕاستیدا ژیان هەر بە تەواوی بە ڕووی کورددا دانەخراوە، بەڵکو تەواو بە ڕووی تورکیشدا داخراوە. مەبەستم ئەوەیە گەلی تورک دەژی، بەڵام لە پێناوی چیدا دەژی؟ ئەمە شتێکی نەزانراوە.

ی.ك: بەڵکو بە ئیمپەریی ڕۆژگار دەبێ بە ڕانەمەڕ.

س.پ: ئەوەش ڕوون دەکەمەوە. بەلای منەوە ئەوە گرنگە مرۆڤ بتوانێ کەمێك شەرەفی خۆی بپارێزێ. لە داب‌ونەریتی کوردەواریشدا مانای شەرەف جیاوازە. لای کورد، شەرەفدار کەسێکی بە خێزان و ژن و کێڵگە و مریشك و سەگەکەیەوە بەستراوە. من لە بنەڕەتەوە پەلپم لەم چەمکە هەیە و پێناسەیەکی پێچەوانەی چەمکی شەرەفم هەیە. چەمکەکەی لای من خۆدامالینە لەم مەسەلانە و بەرپەرچ دانەوەیانە. ئەو تاکە ڕێگایەیە کە دەگەیشێنێتەوە بۆ ژیان و بگرە سەرەتای ژیانیشە. هەرچی کێشەی خۆشەویستیشە، وای دەبینم من خودی خۆشەویستیم هەڵسەنگاند و کارەکەیم ڕێکخست. یان بە واتایەکی دیکە: من بووم سەرقاڵی جێبەجێ‌کردنی بووم. ڕەنگە سەرەتا هۆشیار نەبوو بم. بەڵام ئەوە هەڵسەنگاندنێکی تەواوی بابەتی خۆشەویستی و ژیان بووە. گوتم پێویستە ئەو خەڵکانە کە تەواو لە ژیان و خۆشەویستی ڕیشەکێش‌کراون، بۆ ژیانێکی جوان و تازە و بۆ خۆشەویستییەکی بە شەرەفانە ڕێنوێنی بکرێن. بە کێش‌کردنیان بۆ ئەو ژیانە گەورەترین شەرەفە. ئێمە ئەو هێزەمان پێشاندا.

ی.ك: بەڵێ، مرۆڤی کورد وردە وردە دەستی کردووە بە ژیانەوە و ئێستا گۆرانی «سەرۆك ئاپۆ» دەڵێت. جاران کە شەرابیان دەخواردەوە سەرخۆش دەبوون. بەڵام ئێستا کە ئەو گۆرانیە دەڵێنەوە هۆش و عەقڵیان لە دەست دەدەن!

س.پ: ئەوەی ڕاستی بێ ئەوە دیمەنێکی ژیان و شادمانییەتی. ئێستا مرۆڤی کوردیش دەیەوێ خۆی خۆش بوێ. ئەو کە منی خۆش دەوێ، دەست بە خۆشەویستنی خۆی دەکات.

ی.ك: بە ڕای من پەرەسەندنی مرۆڤایەتی خۆش ویستنی بەرانبەر و نکوولی لە خۆکردن دەخوازێ. من بە ڕاستی لەم بابەتەدا هاودەنگتان نیم و پشتگیری ئەو قسەیەتان ناکەم: «مرۆڤی کورد خۆشی دەوێی، چونکە خۆی خۆش دەوێ». ڕەنگە هەڤاڵە کوردەکەی زۆر خۆش بوێ، بەڵام تۆ تێکڕای گەلت خۆشدەوێ.

س.پ: دیارە تۆ باسی گیانی هەرەوەزی دەکەی. ئەگەر ئاگاتان لێبوو بێ حاڵی حازر ئەم خۆشەویستییە لە کۆمەڵگادا پەیدا دێت. ئێمە وا دەگەیەنێ کە گەل دەیەوێ خۆی بە ڕاستی خۆیەوە ئەتەك بدات. هەر یەکێکیش بەشی خۆی دەبات.

ی.ك: ڕاستە مرۆڤ و کۆمەڵگای کوردی خۆی لە ئاپۆ و(PKK)دا بینییەوە و متمانەی بە خۆی پەیداکردەوە. هەموو ئەمانە ڕاستن. قسەیەکیشم هەیە: «ئەو

مرۆڤەی کە متمانە بەخۆی نەکات، ناتوانێ خۆشەویستی بکات».

س.پ: گەلی کورد لە ڕادەبەدەر متمانەی بە خۆی لە دەست دابوو. تێکۆشان هێندێك متمانەی بۆ گێڕایەوە. جا کە کەمێك متمانەی بە خۆوە دی دەستی بە خۆشەویستی کرد. ئەمە ڕاستە.

ی.ك: بڕوا بە خۆکردن لە دڵەوە هەڵدەقوڵێت و بەجەرگی و هێز دەبەخشێ.

س.پ: بێگومان، متمانە بە خۆ پەیداکردن بەجەرگی و ئیرادە و شەڕ و کاری تێدایە. هەموو ئەوانەمان بە گەل بەخشی. دەکرێت گەیشتنی کورد بەم بارودۆخە لە ژیانی مندا کورت بکرێتەوە. لەبەرئەوەی ژیانم پوختەی ژیانەوەی کوردە. واتە من هەموو شتێکم ڕێکخست و لە ڕێگای ئەوەدا شەڕێکی فەلسەفی و ئاینی و سیاسیم لەگەڵ خودی خۆمدا کرد و ئەو خاڵەی کە بە ئەنجامم هێنا ئەمەیە: «پێویستە بەم شێوەیە ژیانت خۆش بوێ». ئێستاکە گەل دەڵێت: «ئیتر بەسە، تۆ لە پێناوی ئەم ژیانەدا ئەوەی پێت کرا بە زیادەوە بەخشیت». ئەم دۆخە جێی بایەخە، چونکە سەرەتا تەنها بووم و چواردە ساڵیشە لە نیشتمانەوە دوورم و تێکەڵی کەسانێکی زۆر نەبووم. وێڕای ئەوە ئەوەی بۆ من هەڵکەوتووە بۆ هیچ سەرکردەیەکی دیکە هەڵنەکەوتووە، وەك یەکێتی گەل و ئەو خۆشەویستییەی کە باوەڕناکرێت وابێ.

ی.ك: باشە ئاپۆی برام چواردە ساڵە تۆ لە نیشتمانەوە دووری، ئەی چۆن دەگەیتە ڕاستی کورد؟

س.پ: ئەم دۆخە بە ڕێگای ئاسایی ـ ئایدیۆلۆژی و سیاسی ـ بەدی نایێت. لەم بارەیەوە تەنانەت ئەگەر نەگەیشتبێتە ئەو ئاستەیش کە دەموێ. بەڵام پەرەسەندن هەر هەیە. بەدیهێنانی ئەوە پێوەندییەکی توندوتۆڵی بەخاوەن پرنسیپ بوونی مرۆڤەوە هەیە. کەمێك لەمەوبەر بە کورتی باسی قۆناخی منداڵیم بۆ کردن و گوتم: من ئەو شۆڕەسوارە شەرکەرمیان بووم کە هیواکانی خۆیانیان پێوە بەند کردبوو. گوتیشم: من شەرکەری (١١) ساڵەی ئەوانم. مانای وایە من ئەو جەنگاوەرەی گەلی کوردم کە هێشتا لە قۆناخی منداڵیدایە. ئەمەیش وام لێدەکات تاپاکی دەرهەق بە خەیاڵ و ئاوات و ئارەزووەکانیان نەکەم. من خیانەتم لەوانە نەکردووە. ئێستا کە ئەم هەموو ئیشانەش دەکەم بە بێئەوەی بێپاتناسم، ئەوە وا دەگەیەنێ کە من لە ژیان دوورنیم. من چاودێر و توێژەرەوەی گەورەی ئەوانم و باسایان بۆ دادەنێم. ئەم هەموو مەسەلانەم لە ناخمدا بە سەرکەوتن گەیاندووە و هەر ئەوە ماوە پێشکەشیان بکەم. پێشکەش کردنەکەیش تەنها مەسەلەیەکی تەکنیکییە، گەل دەست بەجێ نامەی دەگاتە دەست. باوەڕم وایە دەبێ ئەم بابەتە باشتر لێی بکۆڵدرێتەوە. مەبەستم ئەوەیە کەس ناتوانێ ڕێ لە گەیشتنم بە گەل و کۆششم لەم پێناوەدا بگرێ، نە دەوڵەت و نە سەرلەبەری دنیاو نە ئەو ئاکامانەیش کە لەمەرس هێنانی سۆشیالیزمی بنیاتنراو کەوتنەوە. واتە سەرباری ئەم هەموو کۆسپانە سەرکەوتنی بێوێنە بۆ گەلەکەم بەدی هات. ئەم سەرکەوتنەش هی

گەلێکە لە ناگایی و زیانەوەیدا گەیشتە خالی کۆتایی.

ی.ك: لەوانەیە ئەمە خالێکی جیاوازی پاسای پەرەسەندنی یەکسان بێ. ئەوەتا لە کاتێکدا کە هەموو شتێك هەرەس دێنێ، گەلێك کە وا کەس چاوەڕێی هیچی لێناکات ڕادەپەڕێ و بە سەرکردایەتی(PKK) فەلەمبازێکی گرنگ بەدی دێنێ.

س.پ: بەڵێ دەکرێت خۆ کوردستان لاوازترین خالە بۆ ئیمپریالیزم. ئیسلام لە بیابانی عەرەبدا سەری هەلدا کە مرۆڤایەتی لە خالی بڕانەوەدا بوو. شۆڕشی ئەرمەنیش لە ناوەندی تاکرەوی‌یەکی بۆگەندا سەری هەلدا. هەرچی کوردستانیشە هێندەی ئەوەی کە لاواز بوو، مرۆڤایەتی تێیدا گەیشتبووە خالی بڕانەوە و ئەم ڕووداوەی لێوە پەیدا بوو. دەتوانین زیاتر ئەوە لێك بدەینەوە. بەلام دەمەوێ بلێم بەرزبوونەوەیەك لە خۆشەویستیدا هەیە. «چەتین ئەمەج»ی ڕۆژنامە نووس هەیە، زیرەکە و لە لێوە دەچێ. لە نووسینەکانی ئەم دواییەیدا گوتارێکی بۆ هەلسەنگاندنی من تەرخان کردووە. پێم وایە ئەوە هەفتەیەك پێش کۆچی دوایی ئەو بوو. ڕۆژنامەی (حوریەت) بەهۆی ئەو گوتارەوە هاتە ئێرە و پێی گوتم: گوتارێکی لەسەر نووسیوی. ئایا نایخەیتە نێو لیستەی دوژمنەکانت. پێم گوتن ئەم کابرایە زیرەکانە هەلیسەنگاندووم و من ڕێزی رایەکەی دەگرم. یەکێك لە ڕستەکانی کە هێلی بەژێردا هێنابوو دەلێت: خۆشەویستی بە ڕێگای ڕاست چی دەگەیەنێ؟ لەسەری دەڕوا و دەلێت: شێوەی ئەو ڕێگایە چی‌یە کە دەچێتەوە سەر خۆشەویستی لەسەر بنچینەیەکی تازە؟ ئاپۆ باسی ئەوەش دەکات. ئەمە وا دەگەیەنێ کە عەقلی ئەم کابرایە ڕێگای ڕوو بە خۆشەویستی بە خۆناگرێ. ڕاستیەکەی ئەو کابرایە توێژەرەوەیەك بوو و من ڕێزی ئەم لایەنەم گرت. لە کاتێکدا ڕۆژنامەی حوریەت بە پێچەوانەوە ئەوەی لێك دابووەوە. ئەوەی ڕاستی بێ من وای دەبینم کە گوتارەکەی زۆر بەنرخە. لە ڕۆژنامەنووسەکانی دیکەش «ئۆزەمن ئویمەن» هەیە هێندێك گوتار دەنووسێ. جگە لەوە نامەوێ باسی ڕۆژنامەکانی «باب عالی» بکەم، چونکە زۆربەیان بەشێوازی قەشە کۆنەکان و ئامۆژگاریە کلێسەیەکانیان دەنووسن و بەو پێیە کرێی خۆیان وەردەگرن.

بەکەم مانگرتنمان، لە کۆلێژی زانستە سیاسیەکاندا بە بۆنەی کوشتاری (قزلدەرە)وە بوو.

ی.ك: باشە ئاپۆی بەرام با بۆ قۆناغی زانکۆ بچین، ئایا لە کۆلێژی زانستە سیاسیەکان دەتخوێند؟

س.پ: بەڵێ، سالێك لە دیاربەکر مامەوە و لە ڕووپێوان ئیشم دەکرد. دوای ئەوە سالێك لە ئەستەمبوڵ مامەوە. لەدوا دواییەکانی سالی ١٩٧١ دا چووم بۆ ئەنقەرە. لەوێ «ماهر و دەنیز»ی جووتە پالەوانی بەرخودان کە لە بەندیخانە هەلاتبوون و

هێشتا نەگیرابوون، شەڕیان دەکرد. چالاکیەکانیان هێشتا هەر بە بەرچاومەوەن. شەهید بوونیان لە ٣٠ ی ئاداردا زۆر کاری تێ‌کردبێن. پاڵەوان بوون، متمانەی ئێمەیان بە دەست هێنابوو. پاکتاوکردنی ئەو پاڵەوانانە وای لێ‌کردم سەر لە نوێ بارودۆخەکە شەن و کەو بکەم. ڕەنگە بەشێکم یار بووبێ چونکە ئەرخێکی زۆرم پێدەدان و زیاتر لە جاران بایەخم بەو بزاڤانە دەدا: ئەوان بوون چالاکی خۆیانیان ڕێکخست و ئەنجامدا و بەوە تواناییەکی گرنگی تێکۆشانیان دوایی پێ‌هێنا. چەند لایەنگرێکی ئاسایی‌یان لە کۆلێژی زانستە سیاسیەکاندا هەبوو. لە کۆتایی ١٩٧١ و سەرەتای ١٩٧٢ دا قسەکانی «ماهر»'و هەڤاڵانیم بیستبوو بەر لەوەی ببنە کەسانێکی ئاوا بایی. جەربەزەیی‌یانم بینی و دیمن بە مەبدەئەوە بەستراون. نواندنی ڕاستیم لە لایەنێن. ئەوسا لە دڵی خۆمدا گوتم: «پێویستە واز لەوانە نەهێنین».

ی.ك: لە کوێوە بە دووی قسەکانی «ماهر»دا چوون؟

س.پ: لە ساڵۆنێکی زانکۆی تەکنیکی ئەستەمبوڵدا، ئەو کۆنفرانسە یەکجار بەناوبانگ بوو. پێم وایە کۆبوونەوەیەك بوو بۆ خۆ جوێ‌کردنەوە لە ساڵی ١٩٧٠ دا. سێ یا چوار کەسی دیکە هاتنە پاڵ کۆبوونەوەکە، ئەوانیش «یوسف کوپەلی، ڕەمەزان ئاکتولکا، کازم ئوزدوغان» بوون. ئەوانە دەستیان بە پێکهێناتی «THKP-C» (حیزبی شیوعیی میللی تورکیا- بەرە) کرد و لە بەرێز «میهری بەللی» هەڵبڕان. لام وایە ئێنتەرناسیۆنالیزمێکی پەلە بوو و دەرچوونێکی یەکجار بەجەرگانەش بوو لە چەمکی چالاکی‌یەکاندا. لە کۆنفرانسەکەدا باسی نیشتمانپەروەری کوردیان کرد. سەرەنجام چەندین شت لە زەینمدا مانەوە. لەوێوە بۆ ئەنقەرە چووم و بوومە لایەنگری ئەم حیزبە کە دایانمەزراند. یەکەم مانگرتنمان لە کۆلێژی زانستە سیاسیەکاندا بە بۆنەی کوشتاری قزڵدەرەوە کرد. لە ٣٠ی ئاداردا شەهیدکران و ئێمەش لە(١)ی نیساندا دەستمان بە مانگرتن کرد. لە (٧)ی نیساندا لەلایەن ئیدارەی کۆلێژ و بەڕێوەبەرایەتی ئاسایشەوە بۆ لێکۆڵینەوە بانگ کراین و گیراین. کە لە بەندیخانە بووم «دەنیز»و هاوڕێکانی لە سێدارەدران. هەرچی ڕێکخستنە چەپڕەوەکانی دیکەش بوون لە ئەنجامی کێوماڵ کردنەوە تووشی پاکتاوکردن بوون و زۆر کەسیان گرت و زۆربەیان سەر بە «TIP» و «THKP-C» بوون و هێنایانن بۆ ئەو بەندیخانەیەی کە ئێمەی لێ‌بووین. بە کورتی هەموویان هاتن و لەوێ بەزینیانم بینی. ئەو ئەنجامەش کە بە دەستم هێنا ئەوە بوو: دەبێ بە شێوەیەکی زۆر ڕادیکالانە تر ڕووبەڕووی مەسەلەکە و بە دووداچوون و بەردەوامی ڕێکخستن دابین بکەین، کە دوو کارن دەبێت بکرێن.

ی.ك: ئەمە وا دەگەیەنێ تۆ ئەو بێ‌هێزیە دەبینی کە لەلای خێزان ببینیت.

س.پ: بێ‌ئەملاوئەولا وەهایە. پاڵەوانان دەکوژرێن و ڕێکخستنەکان درووێنە دەکرێن. ئەگەر ئاگاتان لێ‌بوو بێ من شوێنێکم بۆ ناپاکی پاڵەوانان لەلا نییە. ئەو پیاوانە بە هۆی مەبدەئیانەوە کوژران. دەبوو هێندێك کەس درێژە بەم مەبەستانە

بەدەن. ئەو قسەیەم دەکرد و ئەمە پاڵی پێوەدام ڕێکخستنێك دابمەزرێنم. باوەڕم هەیە کە دەبێ یادی پاڵەوانانی بەرخودان لە ساڵی ١٩٧١ دا بپارێزرێت و ئێش بۆ بەردەوام بوونی بکەین و نەیکەین بە پارووییەکی ئاسان بۆ دوژمن. بە شەهید بوونیان بۆ جاری دووەم بێهێزی و خوێن و پاڵەوانەتیم بینی و تەماشای دەوروبەری خۆمم کرد و هەڤاڵە ژیرەکانم نەبینی و ئارەزووی یەکگرتنم لەگەڵ چەند ئاوەندێکی دیکەدا کرد. بەڵام سەیرم کرد دووڕوون، بە خێرایی لێت دەتەکێنەوە.

ئاونووس کرانم لە کولێژی زانستە سیاسییەکاندا هەشت ساڵ درێژەی کێشا و ساڵانی یەکەم لە یادی ئەو پاڵەوانانەی بەرخودان و هەوڵی تۆڵەسەندنەوەیاندا بەسەرچوون، پاش ئەو حەوت مانگەی کە لە پشت شیشی زیندانەوە بەسەرم بردن گوتم: «هیچ شتێك بە بێ ڕێکخستنێکی دروست و هەمیشەیی ناکرێت».

داهێنانێکی ڕاستەقینەم لەم مەسەلەیەدا بینی. بەسەرهاتی کورد کەموکوڕییەکی تێدا هەبوو. گوتم: «ئەگەر کێشەی کورد چارەسەر نەکرێت، ناتوانین بە پێك پێ بڕۆین». سۆشیالیزمی شۆڤێنی بەردەوام تەگەرەی دەخستە ئەو کارە. من خەریکی ئامادەکردنی ئەم پێ و ئەو باسکە بووم. لە دەست پێکردنی ساڵی (١٩٧٢)ەوە بەم بڕیارە گەیشتم: من لە پێناوی شۆڕشدا هەم. بەڵام دەبێ باسکی کوردی ئامادە بکەم و بنیاتی بنێم و بیخەمەکار و بیکەمە بەشێکی ئەم شۆڕشە. دیارە بە بێئەوەی پێوەندیم بە هەڤاڵانی تورکەوە بپچڕێنم هەر لەو قۆناغەدا چاوم بە «کەمال پیر» کەوت و پێوەندیمان دەستی پێکرد و ئاخافتنێکی یەکجار کاریگەرم گوت. ئەم قسانە زۆر کاری تێکردن و بەس بوون بۆ ئەوەی کە خۆیان پێوە گرێبدات.

ی.ك: کە لە بەندیخانە دەرچوون بێ جێوڕێ مانەوە؟

س.پ: بەڵێ. دەچوومە ماڵی برادەران و ماڵم نەبوو. دەتوانم بڵێم من لە ساڵی ١٩٧٢ بە دواوە بە کردەوە سەرکردایەتی شۆڕشگێڕەکانم دەکرد. ڕەنگە ئەمە ڕوون نەبووبێ بەڵام ئێستا پاش تێپەڕینی بیست ساڵ بەسەر ئەم ڕووداوەدا- واتە ئێمە لە بیرەوەری بیستەمیدا دەژین - ئەوە پتر ڕوون بۆتەوە.

ئەو کاتە گەلێك تۆیژی بەرفراوانمان لە ئەنقەرە و ئەستەمبوڵ ڕێکخست و توانیمان گیانی شۆڕشگێڕی بۆ ئەستەمبوڵ بگوازینەوە و ئەو مانگرتنە بگەیەنینە هەموو تورکیا کە ١٢ ی ئادار لە کۆلیژی زانستە سیاسییەکان دەستمان پێکرد. ئەمە وەك قۆناغێکی تازە وا بوو. چاودێرێکی باش بووم، لەبەر ئەوەی لایەنگرێکی باشی چەپی تورکیش بووم چ خزمەتێك خرابە سەرشانم کردم و کەوتمە بەشێنەوەی بڵاوکراوە. هەتا گەیاندمە گوندەکەشم. ئەوە هەرگیز نارەحەتی نەکردم و هەستم بە دڵتەنگی نە دەکرد. دیارە چەند هەڤاڵێکی دیکەشم لەگەڵدا بوون.

ی.ك: کەسی وا هەیە لەگەڵتدا خەباتی کردبێ و هێشتا مابێ؟ سێ

س.پ: لەم مەسەلەیەدا هەڤاڵ «دۆغان»م بیردەکەوێتەوە کە هەڤاڵی بەندیخانەم بوو. کوڕی «لیمان فرتنا»یە و پێم وایە «لیمان» لە ڕێکخراوی مافی مرۆڤدا ئیش دەکات.

ی.ك: لام وابێ ئێستا لەوێ نییە. وەك بزانم لە هەڵبژاردنەکانی دواییدا لەوێ نەبوو.

س.پ: کوڕەکەی لە قوتابخانە و بەندیخانەشدا هەڤاڵم بوو و سەر بە ڕێکخراوی ڕزگاری «KURTULUŞ» بوو، من ئەم مەسەلەیە دەگێڕمەوە چونکە خاڵێکی شایانی بایەخ پێدانی تێدایە. بیرتانە کە «ئاخور مومجو» گوتی: ئاپۆ پازدە ساڵ لە بەندیخانە دەمایەوە. بۆچی بەریاندا؟ ئەوەی لە گوتارێکیدا نووسی. من لێرەدا دەمەوێ ئەم مەسەلەیە کەمێك ڕوون بکەمەوە. باوکی «دۆغان» ئەفسەر بوو. ئەوەیش کە لە دادگا بوو بە شایەت بە سەرمانەوە کەسێکی فاشی بوو، پێم وایە باوکی «دۆغان» لەو کاتە ئەندامی دادگای سەربازی بوو و نازانم ئاخۆ توانیبێتی کاربکاتە سەر دادگا یان نا، ئەو حوکمەی کە «باقی تۆغ» بۆی داوا کردین حەوت ساڵ بوو. بەڵام ناکرێت بە یەك شایەت حوکم دەربکرێت، ئەگەر دادگا ئەوەی کرد ئەوە هەڵاوارادنە جا بۆ ئەوەی «باقی تۆغ» بتوانێ ئەم حوکمە دەربکات پێویستی بە شایەتێکی دیکە هەبوو و لەیەك شایەت بەدەریش لە بەردەستیدا نەبوو. وای ئارەزوو دەکرد، بەڵام نەیتوانی. قوتابی و لاو بووین هێشتا خاڵی کوردی بە تەواوی ڕانەبوو.

ی.ك: ئەو داواکاری گشتی بوو و دەیتوانی داوا بکات. دادگاش دەیتوانی ئەوە جێبەجێ نەکات. کێشەکەتان گەیشتە ناوەڕاستی ساڵی ١٩٧٢ و حەوت مانگ لە بەندیخانەدا مانەوە. ئەوە بەس بوو بۆ بەرەڵلا کردنتان.

س.پ: بە کوردی وازیان لێهێناین و بەریاندایین. ئەو ئەزموونە فێری کردم و واهێنیهات باش سنووری خۆم بناسمەوە. هەروەها ڕژێمی سەربازیشم ناسی و پەیم بەوە برد کە ئەم کارە بە جۆش و خرۆشی گەنجانە ناکرێت. لە دڵی خۆمدا گوتم: پێویستە ئیشلگیر بی و ئەگیری حاڵی خۆت بکەی تا جارێکی دیکە نەچیتەوە بەندیخانە و باش دەورت بگرن. پێویستە ئەوە فێر ببی و بە باسکی کوردی دەست بە کار بکەی. هەموو ئەمانە لە بەندیخانە فێر بووم.

ی.ك: بۆچی ئاوا بیرت کردەوە؟

س.پ: ئەگەر باسکی کوردی دروست نەبێ هیچ ڕووداوێکی تورکی لە ئارادا نابێ. کەمال پیر پاشتر لە لێکۆڵینەوەدا ئەوەی بە ئاشکرا گوت: «ئەگەر شۆڕش لە کوردستان گەشە نەکات، تورکیا شۆڕشی تێدا نابێ». هەڤاڵان لە چوارچێوەی ئەم تێزەدا هاتنە پاڵمان. ئەمە وا دەگەیەنێ کە شۆڕش توانی لە ڕێگای ئێمەوە گەشە بکات.

ی.ك: منیش لە منداڵیمەوە دەمگوت: «کوردستان گۆڕەپانی دروست کردنی

شۆڕشگێڕە تورکەکانە».

س.پ: بەڵێ شۆڕشی کوردستان وا لە خۆی دەکات لەم گۆشەیەوە هەستی پێبکرێت. چەپی تورکی ئەوەی لە بەرچاو نە دەگرت و لە بەردەم شۆڕشی ڕاستەقینەدا داخراو بوو و نیازی نەبوو کوردستان بخاتە پاڵ شۆڕش. گوتەکانی سۆشیالیزمیان لە هەزار جێوە کردەکردەوە تا بڵێن: «ناکرێت ڕێکخستنێکی دیکە لە گۆڕێدا بێ». بۆچی شۆڕشێکی دیکە ناکرێت؟ هەوڵیان دەدا ئەم تیۆریانەیان بسەلمێنن. هەرچی ئێمەیش بووین کە لە کوردستانی بنکەی وزەی زۆر و زەبەند و شاراوەی شۆڕشەوە هاتبووین دەمانگوت: «دەبێ گۆڕەپانەکەمان ببێتە سەرچاوەی شۆڕشێکی گەرم». لەم خاڵەوە دابەش بوون و لێك دوورکەوتنەوە دەستی پێکرد. بە واتایەکی دیکە لە سۆشیالیزمی شۆڤێنی دابڕاین.

ی.ك: لە تێزەکەتاندا شەڕێکە بەشی یەك لە نێوان دوو شۆڕشدا هەیە. دەڵێن تورکیا شۆڕشی تێدا ناکرێت بە بێ سەرکەوتنی شۆڕش لە کوردستان.

س.پ: بێگومان «حەقی و کەمال»م لەگەڵدا بوون تا ساڵی ١٩٧٦ لە نێو شانە و ڕێکخستنەکانی چەپی تورکیدا پێکەوە بووین. لەبەر ئەم هۆیە ئیدارەی موخابەرات سەری لێشێوابوو و تا چوار ساڵ نەیدەزانی سەر بە چەپی تورکیم یا چەپی کوردی، بە بێ ئەوەی هەواڵی ڕاستیان پێبگات.

ی.ك: کەسی وا هەیە تا ئێستا نەتوانێ ئەمە هەڵسەنگێنێ؟ خۆتا ساڵی ١٩٩٢ یش هێندێکیان دەیپرسن کوردە یاتورکە یا مارکسی و لە هەڵسەنگاندندا دژواری بەدی دەکەن هەیە تا ئێستاش نازانێ؟

س.پ: بەڵێ، هی وا هەن تا ئێستاش نامناسن و دوو دڵن لەوەی کە داخۆ ئاپۆ کوردە یا تورکە و ئایا کوردستانی دەوێ یا شۆڕشێکی لە تورکیادا دەوێ و ئایا ئاپۆ سۆشیالیستییە یان نەتەوەپەرست و ئایا ئاپۆ مارکسی - لینینییە یان بیرێکی دیکەی هەیە.... گەلێك پرسیاری لەم چەشنەش. لەم مەسەلەیەدا نە ئەمەریکا و نە تەنانەت تورکیا و ئێران و ئەوانی دیکەش هێشتا نەیانتوانیوە ئەوە دەست نیشان بکەن.

ی.ك: ناو بەناو وەك لە ڕۆژنامەکانی تورکیادا دەیخوێنینەوە ئەوانیش تا ئێستا ناتوانن ئەوە دیاری بکەن.

س.پ: بەڵێ، ناتوانن ئەم هەڵسەنگاندنانە بکەن. من هیچ شتێك سەبارەت بەم مەسەلەیە ناشارمەوە و ئاشکرا و بە بێ کەم و زیاد باسی هەموو ڕاستییەکی پەیوەند بە خۆمشان بۆ دەکەم. من لەو بارەیەوە زۆرکراوم و ئەم هەڵوێستەیش مەبدەئییە. دەبێ ڕاستییەکان بێ کەم و زیاد بێن. کەس نییە وەك من بتوانێ بێ کەم و زیاد ڕاستی بڵاوبکاتەوە.

ئەگەر زەمان و زەمین لەبار بوونایە ڕاستییەکانم زیاتر وەکو خۆیان بۆ شیدەکردیتەوە.

ی.ك: ئێوە هێندەی بەس بکات قسە دەکەن. من لە کاری حیزبیتاندا ئەوە بەدی

دەکەم، لە بەیاننامەکانی ئەم دواییەتاندا لەسەر گشت شتێك قسە لەگەڵ هەمووانیدا دەکەن. ئەمە شێوازێکی سۆکراتیانەیە. ئێمە گوتمان لە زانکۆی ئازاددا شێوازی سۆکراتی هەبێ، بەڵام ئێرەشدا هەمان شێواز بە رێوەدەبەن.

س.پ: من پیرۆزبایتان لێدەکەم چونکە لە زانکۆدا هەر لە بنچینەوە شێوازی سۆکراتیتان هەڵبژارد. ئەمە شتێکی زۆر باشە و کەمزێ زیانمە. سۆکرات ئەو یەکەمین کەسانە بوو کە ئەکادیمیای فەلسەفەیان دامەزراند. جا ئێمەش بۆ یادی یەکەم دامەزرێنەر ئەکادیمیایەکی هاکەزاییمان رێکخست، بەڵام پەرەیسەند. بەم پێیە پیرۆزبایی ئەم کارەتان لێدەکەم.

ی.ك: کارێکی گەورەیە و گەلێك کەس پێشوازییان لێکرد. ئێستا با گفتوگۆکەمان تەواو بکەین. بەڵێ دەتناسن، بەڵام ناتوانن هەڵتسەنگێنن.

س.پ: هۆی ئەمەش ئەوەیە: ئەوان بە چەند قاڵبێکی دەست نیشانکراو راهاتوون و لە مرۆڤایەتییەوە دوورن. بەڵام من بە تەواوی مرۆڤم. پێویستە ئەمە لە مرۆڤایەتیمدا ببینن: تێڕوانینێکی خاوەن پەلك دوورایییم لێیە. وەك تەتەوە و ئاین و نەژاد و مەزهەب. لە دنیادا نەیارێکم نییە تەنانەت لە نێو دوژمنەکانیشمدا بتوانێ پیاوانە شەڕ بکات. ئیتر بۆچی بەچەوتی هەڵمدەسەنگێنن؟ هەیانە دەڵێت: نیشتمانپەروەرێکی گەورەیە و هەیانە دەڵێت: سەربازییە و هەیانە دەڵێت: ئایندارە و هەشیانە دەڵێت: ئیمپەریالییە و هەندێکیشیان دەڵێن: نەیتوانیوە خۆ لە تێڕوانینی تەسکی چینایەتی دەرباز بکات. بەو پێیە ئەوانە ناتوانن دەست بەرداری قاڵبەکانیان ببن و لە تێڕوانینی تەسکی خۆیانەوە دەست پێدەکەن و دەڵێن ئاوها وایە و وایە. من هیچ یەکێك لەوانە نیم و نابم. بۆچی خۆم لە خەسڵەتە بنچینەییەکانی مرۆڤ دوور بخەمەوە؟ بەڵام خۆم ناکەم بە ئامێرێك بۆ ئەو خەڵکانەی کە شێوەیان تێکچووە. من نکوولی لە مرۆڤایەتی و ڕاستی ئاین و هەموو ڕاستییە کۆمەڵایەتییەکان ناکەم. بەڵام لە بەردەم ئەم مەسەلانەدا کە بوونەتە کارێکی کۆنەپەرستانە و بەڵا بەسەر مرۆڤایەتییەوە یا بوونەتە شێوە تەعامەتی و بارێك بەسەر شانی کۆمەڵگاوە، سەر دانانەوێنم. ئێستا ڕەنگە بڵێی: تۆ پەلە کەسی، پێویستە بەم چەشنە قسە نەکەی. چ پێویست بەوە دەکات. ئەوسا دەڵێم من مرۆڤم و لەبەر ئەوەیش کە مرۆڤم پێویستە ئەمە بکەم.

ی.ك: لەخێر واناڵێم؟

س.پ: لەوانەیە هی وا هەبێ وا بڵێت. مەبەستم ئەم قسەیەیە: «ئەم ئاپۆیە کێیە تا لە مرۆڤایەتی بدوێت و بە ناویەوە جموجوڵ بکات». بەڵام من مادامێکی مرۆڤم، ئیتر بۆچی بە ناوی مرۆڤایەتییەوە نەکەومە جووڵە. وانییە؟

ی.ك: زۆر وایە. ئەمە هەقی خۆتانە.

من جەنگاوەری ڕێگای جوانی و جەربەزەییم

س.پ: هەڵسەنگاندنێکی دیکەتان لەسەر خۆم بەرچاو دەخەم: هەموو ڕێزێکم بۆ ئەو خەسڵەتە مرۆڤدۆستانەن کە یەکەمجار سەریان هەڵدا و تەواو دڵبەستەیانم. بەلای منەوە ئەو دۆستایەتییەی کە لە داستانی «گلگامێش»دا هاتووە لەمەر ڕێکەوتنێکی گەورە یان دۆستایەتییەکی ئەمڕۆمان باشترە. چونکە ئاسایی و دۆستانەیە. پەیوەندیەکانی مرۆڤی سەرەتایی زۆر کێشم دەکەن. لەوانەیە ئەوانە لە ڕووی زمان و سیستەمی سیاسییەوە پەرەسەندوو نەبووبن. بەڵام هەمیشە دڵبەندی پەیدابوونی یەکەمین هێڵی ئەوان بووم. لە دڵی خۆمدا واهەست دەکەم کە من لە تەمەندا هاوشانی ئەوانم و ڕەنگە هێندێکتان ئەمە وا هەڵبسەنگێنن کە کۆنەپەرستانەیە و بڵێت: تۆ بەدوای هێڵ و پرنسیپێکدا دەگەڕێی هی پێش پێنج یا دە هەزار ساڵە. لەوانەیە وا هەڵبسەنگێنن کە زۆر پاشکەوتووم و مرۆڤێکم بەرەو دواوە دێمەوە. بەڵام بە قەناعەتی خۆم ئەو خەسڵەتانەی کە لەلای مرۆڤی سەرەتایی هەبوون پاکترو بێگەرد ترن.

ی.ك: زۆر جوانە، ئەمە تەواو هاوجووتی سروشتە. واتە تۆ منداڵێکی لە تەمەنی پێنج یا دە هەزار ساڵەدای.

س.پ: بێگومان مرۆڤ وەك خولقێندراوێك هەڵبسەنگێنین. منداڵ بۆچی خراپ دەبن؟ خەسڵەتە سەرەتاییەکانی منداڵ بێگەرد و مرۆڤدۆستانە و بێدوێن و هاوسانی دەزانن. ئەمانە هەموو خەسڵەتی باشن. باوەڕم وایە مرۆڤ تا گەورە بێ، لەم خەسڵەتانە دوور دەکەوێتەوە. پێم وایە هەڵوێست دیاریکردن بەرانبەر بە مرۆڤایەتی کۆن بە هەڵوێستێکی شۆڕشگێرانە دەژمێردرێت. جا لەم گۆشەیەوە ئەوان دەبانەوێ بە پێی بۆچوونە کۆن و کلاسیکیەکانیان هەڵیسەنگێنن کە بوونەتە قالبی جێگیر و وشك هەڵاتوون و بوون بە ئیسقان. با بۆچوون و ئاین و نەتەوەی خۆیان هی خۆیان بن و با سەرمایەداری بۆ ئەوان بن و با سۆشیالیزمی بنیاتنراویش بۆ ئەوان بێ.

ی.ك: لێرەوە تابلۆیەکی جوان دەردەکەوێ. لە هەموو لایەکتانەوە تاکۆکی دەکەوێتە ڕوو. تۆ ڕێزی ئاین دەگری و هێندێك سووڕەتی قورئانت لەبەرە و لە کوردستان و تورکیادا بەڕێبەری (PKK) گەورەترین خەبات دژی جادووگەری دەکەی.

س.پ: ڕاستە من جاروبار سەرهەڵدانی (PKK) و سەرهەڵدانی ئیسلام پێك دەگرم. لێرەدا هێندێك لە چەپڕەوە ڕووکەشەکان دەڵێن: ئەو خۆی بە پێغەمبەر دەزانێ. ڕاستیەکەی پێویست بەوە ناکات خۆ بەوە بزانم. لەم ڕۆژگارەدا زانست هەموو شتێکە و لێکچوون شایەنی بایەخ پێدانە و لە ڕاستیدا نەبوونی لە بیابانەدا کەسایەتی بەهێز دەخولقێنێ. دەرکەوتنی سەردارمان محمد (د.خ) وەك تەقینەوەی گڕکان وایە لە بیاباندا. کچ زیندە بەچاڵ کردن کارێکی چەپەڵە و بڕوای

پێناکرێت. ئەمجا هی وا هەیە ڕەخنە دەگرێ و دەڵێت: محمد (د.خ) ئەوەندە ژن و ئەوەندە کەنیزەکی هەبوو. بەڵام من بەچاوێکی دیکە دەڕوانمە ئەوە. دەبینم ئەم مەسەلەشیان بە شێوەیەکی چەوت هەڵسەنگاندووە. ڕاستە ژنهێنان هەیە بۆ مەبەستی سیاسی. بەڵام ئەگەر بە پێی ئەو ئوتاخە وەزعی ژنهێنانت لەگەڵ هی جاراندا بەراورد کرد. ئەوا دەبینی کێشەی ئافرەت سەرکەوتنی تێدایە. ئەمەش هەنگاوێکی باشە. ڕوانینە ئەم مەسەلەیەش بە چاوی تەواوەتییەوە ڕاست نییە. پشتگوێخستنی دەوری محمد (د.خ) وەك شۆڕشگێڕێکی گەورە لەو هەلومەرجە مێژوویییەدا و تێنەگەیشتنی، ڕاست نییە. وەك گوتم لەو بێهێزییە لە ڕادەبەدەرە وردبینەوە کە لە بیابانەدا هەبوو. ئەمجا سەرهەڵدانی ئەو هێزەش . دەبینین لێکچوونی لەگەڵ سەرهەڵدانی(PKK)دا هەیە. لەم لایەنەوە مانەوە بەستراوە بە خەسڵەتی باشی پێغەمبەرانەوە و ڕووداوێکی گرنگ بۆ من پێکدەهێنێ. ئاخاوتن وەك پێغەمبەران و ئە بۆ خەڵك کردن بەشێوازی پێغەمبەران چەند مەسەلەیەکی - بەلای منەوە - گرنگن. ئیتر بۆچی ئەوە خراپ دەبێ؟ لێکدانەوەم لەم بابەتەدا جیاوازە. هەیە شیکردنەوەی منی لەسەر ئایین «هەڵوێستی شۆڕشگێڕ بەرانبەر کێشەی ئایین» بە شێوەیەکی چەوت هەڵسەنگاندووە، ئەگەر چی چەندین سەرەداوی زۆر گرنگی تێدایە. بە ڕای من ئەو خەڵکە زۆرەی کە بە ئایینەوە خۆ دەنوێنن، لە گەوهەرییەوە دوورن و بە تەواوی محەممەدی سەردارمان (د.خ) نائاسن و فریان بەسەرەوە نییە و ناوی شێخی فلان تەریقەت یا فلان حیزب یا حیزبی خوا «حزب الله» لە خۆیان دەنێن. ئەوانە ساختەن و دووڕوون. ئەگەر خاوەنە ڕاستەقینەکانی ئایین دەربکەون، ملی هەموویان دەپەڕێنن چونکە داگیرکەر و مشەخۆر و نەزان و فێڵباز و تا سەر ئێسقان پەیبەستەی دەوڵەتان و ڕژێمە سیاسییە دامەزراوەکان و دۆلار و موخابەراتن. ئەوانە زۆر خراپەکارن و ئەوەی کە دەیکەن ئیسلامەتی نییە، بەڵکو پیس و پۆخڵییە. ئەو ڕوخسارە ڕاستەقینەیەیان دەخەینە ڕوو کە لەپشت دەمامکە ئیسلامییەکانەوە لە گەلی دەشارنەوە. ئەوسا گەل بەوپەڕی تووڕەییەوە دوایان دەکەون و تا دەچنە نێو دۆزەخ ، من لەوە دڵنیام.

ی.ك: ئەوەی کە دەیڵێن زۆر ڕاستە و من پێی ڕازیم. باوەڕم وایە ئەوان بە چەوتی هەڵیدەسەنگێنن.

س.پ: ئەوان بە چەوتی دەمناسن. من دەست بەرداری مرۆڤایەتی نابم. نەك ئەوە بەڵکو دەست بەرداری منداڵی مرۆڤایەتی نابم بەهۆی دابەش کرانیانەوە بۆ چەندین گەل و ئایین. من لەو خەڵکە نیم کە گەورە بوون و لەوانەش نیم کە خۆ بە گەورە دەزانن. بەڵام سەربارى ئەمانە خۆم بە بچووك نابینم، واتە بە بچووکی ناگرم و داماونیم. نابێ هەر بڵێین خەباتی مرۆڤایەتی و بەسەریدا تێپەڕ ببین.

ی.ك: ئەکانتان وای دەردەخەن کە ئێوە خەباتی خۆتان بە خەبات لە پێناوی سەرتاسەری مرۆڤایەتیدا دادەنێن.

س.پ: بەڵێ ئەمە ڕاستە. بەڵکو دەتوانم ئەوە بەم قسەیەمان بکەمە قسەیەکی گشتی: زۆرانبازی مرۆڤایەتی دژی ئەو ئیمپریالیزمەیە کە هەوڵی سەپاندنی

مەرجەکانی خۆی دەدا بەسەر ژیانی کۆمەڵایەتی و ڕۆشنبیری و سیاسیدا و بە شێوەیەکی پڕ سووکایەتی خۆ بەسەر کەرامەتی مرۆڤانەدا دەسەپێنێ و مرۆڤایەتی لە هەلومەرجی ژیانی ئاسایی بێبەش دەکات. ڕاستی زۆرانبازیەکە ئەمەیە. شۆڕشیش ئەو شەڕەیە کە مرۆڤایەتی دەیکات لە پێناوی گەڕانەوەدا بۆ هەلومەرجی ژیانی ئاسایی و بەربەرەکانی کردنی ئەو ئیمپریالیزمەی کە هەوڵی سەپاندنی مەرج و مەترسیەکانی دەدات. ئیمپریالیزم ڕووی زەوی و ئاسمانی دەکاتە شوێنێکی نەگونجاو بۆ ژیان و دەست بەسەر هەموو توانایە سروشتیەکاندا دەگرێ، بە توانایی ناوخۆ و دەرەوەی گەلانیشەوە. مادامێکی مرۆڤم، چۆن چاو پۆشی لەم هەموو مەسەلانە دەکەم؟ خەباتم بۆ گەیشتنە بە ژیانی ئاسایی مرۆڤ.

ی.ك: ئایا خەباتتان تا ڕزگاربوونی سەرلەبەری مرۆڤایەتی درێژەی دەبێ؟

س.پ: ئەم خاڵە زۆر گرنگ نییە. ئەگەر نەتوانم دڵنیا بژیم، ئەوە بەسە. بەڵام من بێبەشت نابم و بەناوی مرۆڤایەتییەوە ئەکەومە جووڵە تا ویرانی بکەم. گشت کار و جووڵانەوەیەکم لە چوارچێوەی ڕزگاری نیشتمانی و سۆشیالیزم و مەرجە بنچینەییەکانی ژیانی مرۆڤدایە و بۆ بنیاتنانی پەیوەندی و ژیانی ئاسایییە و بۆ بەدیهێنانی هەلومەرجی ژیانی کۆمەڵایەتییە. من پێبەندی هەموو ئەوانەم کە باسم کردن. ئیمپریالیزم بەهۆی هەستی نەتەوەیی و ئاینی هێندێك تاقم و بە شێوەی دیکە مەرجەکانی خۆی دەسەپێنێ. من دژی هەموو ئەم دیمەنانەم و دژی ئەو مرۆڤەشم کە لەم ڕژێمانە دێتە دەرێ. لە کۆنەوە تا ئێستا ئەو چەشنە مرۆڤانەشم خۆش ناوێ. بگرە لەم ڕژێمانە چی دەربهاوێژن من دەیانبوغزێنم. ئەمە ناکۆکیەکانی منن کە گشتی و جیهانین. ڕەنگە زۆر زیرەك نەبم و ڕەنگیشە پاشکەوتووبم. بەڵام من باوەڕم بە خەباتی خۆم هەیە. ئەم خەباتە مەستییەکی بێ ئەندازەم دەداتێ.

ی.ك: شتێکی باشە هەموو مرۆڤێکت خۆش ئەوێ.

س.پ: دیارە خۆشم ناوێ. من مرۆڤێکم بە ئاسانی خۆشم ناوێ. ئێستا تەمەنم چل و چوار ساڵە و هێشتا بەدوای ئەو کادیرەدا دەگەڕێم کە زۆر خۆشم دەوێ و دەست نیشانی دەکەم تا ببێتە باشترین هەڤاڵم. گەلێك خەڵکم لە دوور و پشتدان. من لە هەموویان بە ڤینم. ئەگەر هیوا نەبووایە هیچیانم لەلای خۆم نەدەهێشتەوە.

ی.ك: من ئێستاکە دەتبینم خۆشەویستی و تووڕەییت لە یەك کاتدا یەکخستووە.

س.پ: بێگومان. تووڕەیی بەرپەرچدانەوەی کۆسپەکانی بەردەم خۆشەویستییە. خۆشەویستی ڕووداوێکی گەورەیە. ئەگەر کۆسپێکی لە بەردەمدا بێ، ئەوسا تووڕەیی دەبێتە بەرپەرچدانەوەی ئەم کۆسپە. ئایا تێگەیشتن لەمە گرانە؟ پێم وایە ئەمە ڕوون و ئاشکرایە. تووڕەیی بە تەنیا کارێکی ئاژاوەگێڕانە و فاشیانەیە. بەڵام ئەگەر بۆ بە دەستەوەگرتنی خۆشەویستی گەورەبێ، خەباتێکی شۆڕشگێڕانەیە و خودی زەبروزەنگی شۆڕشگێڕانەشە.

پێیانگوتم: «تۆ بەشوێن مرۆڤی سوبەرمانەدا وێڵی» نازانم ئاخۆ بە شوێن

مرۆڤی سوپەرمان یا هی ئاساییدا وێڵم. هەتا هەندێکیان گوتیان تۆ بەشوێن ئەو مرۆڤەدا وێڵی کە بەختەباڵی «نیتشە»ها هاتووە. هەرچی چۆنێك بێ، من هەموو ئەوانەم نەخوێندووەتەوە. بەڵام ناتوانم مرۆڤی سووك و هیچوپووچ قبووڵ بکەم. من لە هەموو شتێکی مرۆڤ ورد دەبمەوە. ئەگەر مرۆڤێك هاتە لام لە تەوقی سەرییەوە تا قولەپێی لێیوورد دەبمەوە. ئەو لایەنانەی کە وای لێدەکەن خۆشەویست بێ، بەلای منەوە گرنگن. هەرچی لایەنەکانی دیکەیە پەیوەندیم پێیانەوە نییە.

ی.ك: ئەمە وا دەگەیەنێ کە تۆ دەتەوێ مرۆڤی جوان ببینی.

س.پ: بێگومان. من لە خەباتێکی بەردەوامدام بۆ ئەم مەبەستە. من وەك دەبینن ئەو مرۆڤە بە شەڕ دەخولقێنم. من شەڕکەرم لە پێناوی جوانیدا. بە ڕاشکاوی دەیڵێم ئەوانەی وا دەیانەوێ لە دەورم بسەننەوە دەبێ لە نێو ئەم چوارچێوەیەدا بن. ڕەنگە بڵێی ئەوانە بۆ خودی خۆیان نازین و عاشقی خودی خۆیان نین. من دەڵێم ئەگەر پێیان قبووڵە ببنە جەنگاوەری ڕێگای بەها بنچینەییەکانی مرۆڤایەتی دەتوانن لەلام بسەننەوە. دەنا با بڕۆن و با لەو شوێنە بژین کە پێ بە پێستی خۆیانە. من جەنگاوەری ڕێگای مەزنی و جوانیم و بە کردەوە لە ڕووی تیۆرییەوە مامۆستای ئەم مەسەلەیەم. ئەوەی کە دەڵێت «من بۆ ئەوانم» با بفەرمووێ.

ی.ك: ڕۆژی دووشەممەی ڕابردوو لە مەڵبەندی گشتی کۆمەڵەی مافی مرۆڤ بووین. ئەویش بە بۆنەی هەفتەی مافی مرۆڤەوە. لەو کۆبوونەوەیەدا قسەم کردو گوتم: «کێشەی گەلان کێشەی برایەتییە». قسەیەکم کرد لە هی ئێوە دەچێ و ئەمەیە: «کوردەکان لە سەرکەوتندان و تورکەکانیش هەمیشە سەرکوت دەکرێن. یەکیان بڵندە و ئەوی دیکەیش لە خوارەوەیە. ئیتر برایەتی چۆن دەبێ»

سۆشیالیزم هونەری نزیك بوونەوەیە لە ڕێکی و باشی و جوانی و، پاراستن و پەرەپێدانی خەسڵەتە باشەکانی مرۆڤ.

س.پ: سۆشیالیزم هەڵەیەکی تێدایە. ئەویش بیرکردنەوەیە لەوەی کە سۆشیالیزم یەکسانە بە چەوساوەکان. ئەمە چەمکێکی هەڵەیە. پێویستە لەسەر سۆشیالیزم لە سەرکوتکردن و گەندەڵ بوون دوور بکەوێتەوە و شەڕ بکات بۆ سەرخستنی ئەوەی کە دژی ئەو دوو شتەیە. دەنا بەدەردی سۆشیالیزمی بنیات نراو دەچێ، چونکە سۆشیالیزمی بە چەمکە باوەکەی دیکە لێك داپڕوە. وەك ئەوەی بڵێن: «هەژار بووین، بەڵام ئێستا گەدەمان پڕ بوو. ئەمەیە سۆشیالیزم».

نەخێر ئەمە سۆشیالیزم نییە. ئەمە لێکدانەوەیەکی هەڵەیە و ڕاڤەکردنەوەیەکی فراوانتر لێکی دەدەمەوە. ئەوەی وا دەمەوێ بیڵێم ئەوەیە: تێگەیشتنی من لە سۆشیالیزم تەواو پێچەوانەیە. سۆشیالیزم واتە هونەری نزیکبوونەوە لە هەموو جۆرە ڕێکی و باشی و جوانی و پاراستن و پەرەپێدانێکی خەسڵەتە باشەکانی

مرۆڤ. بە تێگەیشتنی من ئەمە چەمکی زانستی سۆشیالیزمە. من دژی هەموو شتێکی خراپم. خراپیش بەلای منەوە چەمکێکی پێچەوانەی هەیە. من لە تێڕوانینمدا هەموو شتێك لێك جودا دەکەمەوە و ناکۆکییەکان دەبینم و دەڵێم: ئەم شێوەیە خراپە و پێویستە ئاوابێ و هەموو توانا و هێزێکم دەخەمە کار تا ڕاست و چەوت هەڵبسەنگێنم. ئەمە خەرج کردنی هەوڵ و وزەی زیاتر دەگەیەنێ. جەزدەکەم ڕوونی بکەمەوە کە خەڵکانێك هەن هەوڵێکی زۆریش دەدەن و منیش بە سەریاندا هەڵناکشێم. بەڵام لەو ڕێگایەدا کە لەسەری دەڕۆم هەوڵێکی لە ڕادەبەدەر و دەگمەن دەدەم.

ی.ك: ئەوانەیە هێزی خۆتانتان لە کردەوەی خۆتانەوە بە دەست هێنابێ. بەڵام ئەوان وا تێدەڕوانن وەك بڵێی لە تایبەتمەندی ئێوەدا پسپۆڕ بم. بۆیە لە تورکیا و لە هەندەران زۆرم لەسەر تۆ لێدەپرسن. منیش پێیان دەڵێم: «عەبدوڵڵا ئۆجەلان بەیانی و ئێواران بیر لەوە دەکاتەوە کە سەرۆکی ئەمریکا و سەرۆکی دەستەی ئەرکانی تورکیا بیری لێدەکەنەوە. چونکە ئەمە ئیشیەتی».

س.پ: ئەوانە بەلای منەوە خەڵکانێکی بستە بالان.

ی.ك: ئێوە ناچارن بیر لەو سیاسەتانە بکەنەوە کە ئەوانە لە بەرەنگار بوونەوەتاندا ڕەنگیان بۆ دەڕێژن.

س.پ: من لە نێوان خۆم و خودی خۆمدا درێژ بیردەکەمەوە و دەڵێم: ئەگەر نوێنەرێکی ئەمریکام بەرانبەر بە خۆم بینی چۆن لەگەڵیدا دەست بەقسە بکەم. دیارە پێی دەڵێم: «شەرم لە سیاسەتەکانتان ناکەن. ئێوە ئەم ئەندازە سووکایەتیە دەسەپێنن. ئایا ئەمەیە مەزنایەتی؟». کاری دیپلۆماتیم لەگەڵیاندا وا دەبێ. جا ڕەنگە هی وا هەبێ مل شۆڕبکات و بپارێتەوە و بەم شێوازە باسی هەق و ماف بکات و سوالی سۆز و بەزەیییان لێبکات. بەڵام ئەگەر من بەم دەڵێم: «ئەی هیچ و پووچ تۆ لافی گەورەیی لێدەدەی. ئایا کردەوەکانت لەگەڵ مرۆڤایەتیدا جووت دێنەوە؟» ئەمە سیاسەت و پێوەندیم دەبێ. من ئەم قسەیە دەکەم، چونکە ناممەوێ بە هەڵە هەڵبسەنگێنن و وایان لێبکات هەڵە بکەن و وام پیشان بدەن کە من گەورەم و ئەوان بچووك. ناتەواوی لە خۆیان و هەڵسەنگاندنەکەیاندایە. من دەست بەرداری بەهاو پێوانە بنچینەییەکانی مرۆڤایەتی نابم. ئەمە ئەوانەی دوورپشتیشم دەگرێتەوە. من نیم پاڵیان پێوە دەنێم بۆ ئەم وەزعە هەڵەیە. بە پێچەوانەی ئەمەوە من هەوڵ دەدەم بە هەموو توانایەکەوە ئەوان و دوژمنیش بۆ ڕێگای ڕاست بەکێش بکەم. ئەوەی پێداگری لەسەر هەڵەی خۆی بکات، نامێنێ. ئەمە توانامە لە ڕێکخستندا و هێزمە لە نێو گەلدا. بۆ ئەوە شەڕ دەکەم خەڵك بۆ بەهای مرۆڤانە ڕابکێشم. بەڵام دوژمن بە پێچەوانەی ئەوەوە دەڕوات. من دەڵێم: کورد هەیە. ئەو دەڵێت نییە. من دەڵێم: دەبێ کورد هەندێك ئازادی بەدەست بێنێ و ئەو دەڵێت: پێویست بەوە ناکات. ئەوسا پێی دەڵێم: تۆی هەڵەی گەورە دەکەیت و ئەوەی کە هەڵەی گەورە بکات نامێنێ. ئەمە سەبارەت بە ڕێکخستنیش ڕاستە. ئەوەی وا

پێڕەوی تەکنیك و ڕێکخستنی ڕاست ناکات، چی‌دەکات و چۆن لە بەردەمیدا ڕادەوەستێ. یا بەجێیمان بێڵێ. واتە من بە شێوەیەکی زۆر جیاواز مرۆڤ هەڵدەسەنگێنم.

ی.ك: پێت گوتم: ستالین تێکیشکاند و تێکیشکاندە، لەبری خۆی هەندێك خیانەتکاری دانا کە من ئەوە ناکەم.

س.پ: بێگومان ستالین کوڕێکی دیهاتی بوو. ئەگەر بچینەوە سەر ژیانی و بیبینین فەرمانبەرێکی سادە بوو لای لینین کاری دەکرد، ئەوسا دەتوانین ئەو قسەیە بکەین کە لەسەر ئەو کردمان. خۆ فەرمانبەری لینین هەر پێی دەکری فەرمان رابەرێنێ و ڕێنوێنی جێبەجێ بکات.

سۆشیالیزم بە فەرمان دانامەزرێت و یەك ڕەوت یا خاوەنی یەك ئاست نییە. ئەگەر بڕوانینە ستالین و وێڕای ئەوەی کە هەندێك لایەنی باشی تێدایە، دەبینین ئەوەوە دوورە لە سۆشیالیزمی تەواوەتی حاڵی ببووبێ و بە ڕوونی ئەرکەکانی ئەنجام دابێ. ئەو بەپێی تێبین و توانینی خۆی و بە تەواوی فەرمانەکانی بە جێدەهێنا. بەڵام ئەمە بۆ سۆشیالیزم بەس نییە. توانی ڕێگای سۆشیالیزم پاك بکاتەوە و هیچی پێویستی لە ڕێگادا دانەنا، چونکە شارەزایی لەوەدا نەبوو. ئەو هێزی خوڵقاندنی مرۆڤی نەبوو. تێڕوانینی من ئەمەیە: ئەو بوو هەستا بە ڕووخاندنی. ئەو کەسانەش کە هێنانیە بەری مەیدان لە هی پێشوویان خراپتر بوون، چونکە ناتوانن دروستیان بکات. ئایا دەزانن ڕێ و شوێنی ئێمە بۆ ئەوە چین؟ ڕێ و شوێنی ئێمە لەو وەڵامدانەوەیە دەردەکەوێت کە بەرپەرچدانەوەی کێشەکانی سۆشیالیزمە، من لەم شارەزاییەی خۆم بە تایبەتی لە نێو (PKK)دا جێبەجێ دەکەم و هەڵدەستم بە ڕێکخستنی خەڵکانی دیکە، تەنانەت ئەگەر دژی خۆشم بێت. ئەوەی وا جێبەجێی دەکەم تەواو پێچەوانەی ئەوەیە کە ستالین دەیکرد. حیزبەکان بە ڕادەیەکی باوەڕپێنەکراو ڕای خۆیان دەردەبڕن. من هانی ئەوەیان دەدەم. لەبەر ئەمە تێدەکۆشن بەم چەمکە بژین و ئەمەش کارێکی ڕاستە.

ی.ك: ئەوە کارێکی باشە، چونکە تۆ ئەگەر بتەوێ کارێکی گەورە دابمەزرێنی پێویستت بە کادیری داهێنەر هەیە.

س.پ: بەڵێ ئەمەش داواکارییەکی دیموکراسییە. هەر دەبێ ئەوانە ڕادەیەك ڕاستییان تێدابێ، تەنانەت ئەگەر من یەکەم کەسیش بەم مەرجە لێ‌خۆش کرابێ، ئەمە زۆر گرنگە. بە ئەندازەی بایەخی ڕاستی ئەوان، ڕاستی منیش گرنگە. من لەم حاڵەدا تەنها ئاماژە بە سەرکوتکردن و پێشنیارکاری وەك ڕێگایەك بۆ چارەسەر، ستالین لەم حاڵەدا وانەبوو. لە باتی من بڕوایە پێنج یا دە جار ئەم بزووتنەوەیەی پاکتاو دەکرد. دەبوو هەزار جار حوکمی لە سێدارەدان بدەم. بەڵام کە دەچمە سەر جێبەجێکردن، ناچار دەبم بیانخەمە بان سەرم. ئەمە دۆخێکی مایەی بایەخ پێدانە و وەك مەسەلەیەکی سیاسی من پەرەدەستێنێ. ئەوەی ڕاستی بێ من ئەوە هەتا بەسەر دوژمنیشدا جێبەجێ دەکەم و لایەنە باشەکانیشی دەهێڵمەوە. نە خولیای سووتاندن

و ڕووخاندنم هەیە و نە هیچ خولیایەك لەوانە کە «جەنگیز خان» هەیبوون و نە شێوازەکانیشی. هێندە بەسە ئەو کەسە لایەنێکی باشی بە ڕادەی یەك لە هەزاردا هەبێ، تا پەیبەندی بم و هەوڵی گەورەکردنی بدەم. ئەوە وەزعی منە کە تێدەکۆشم بەرەی پێبدەم. ڕاستیەکەی من زۆر لێیان تووڕە دەبم. هەردەم دەڵێم ئەو هەوڵ و کۆششەی کە ئەم مەسەلانە دەیبەن و ئەو دژواریانەش کە دەیخولقێنن لە هی ڕووبەڕووبوونەوەی بەرەی شەڕی بێبەردەی دوژمن زیاترن. بەڵام من هەرگیز لە بیری ناکەم کە ئەوە داخوازیەکی سۆشیالیزمە. ئەو هۆیەش بوو کە گێشایەوە بۆ بەرەنگاربوونەوە لەگەڵ سۆشیالیزمی بنیات نراودا.

ی.ك: واتە ئێوە لە منداڵیتاندا حەزتان لە گەمە دەکرد و وەك گوتتان منداڵانتان بۆ گەمە دەبرد. ئایا ئەمڕۆکە ئەو گەمە پڕ داهێنانەتان دووپات دەکەنەوە؟

س.پ: بێگومان، چونکە پەیوەندیەکی توندوتۆڵ لە نێوان سیاسەت و گەمەدا هەیە. گەمەکانیش بەر لە سیاسەت دەست پێدەکەن و دوای ئەویش کۆتاییان پێدێت. وەك دەشزانن سیاسەت بە گەمە دەست پێدەکات، بەڵام گەلێك گەمەی گەورەی لێدەکەونەوە.

ی.ك: باشە ئاپۆی برام ئایا هەڵپەرکێی کوردی دەزانن و بەشداری تێدا دەکەن؟

س.پ: نەخێر، ئەو هەڵپەرکێیانە لای من بە شێوەیەکی جیاواز بەردەوام دەبن. هەڵپەرکێ لای من سیاسەت دەگەیەنێ و سیاسەتیش جوانترین هەڵپەرکێیە. واتا ئەو هەڵپەرکێیەی وا دەیکەم ئەوەیانە کە ئەنجام بە دەست دەهێنێ، بۆیە جوانترینیانە. هەڵپەرکێی ئاگرە کە کەس ناتوانێ بیکات. یەکێکی ئەڵمانیایی لەو بارەیەوە دەڵێت هەڵپەرکێی مردنە و هەڵپەرکێی مردنیش هەڵپەرکێی ئاگرە. ئەوەی وا بڕوای بە خۆی هەیە با بێتە پێش و هەڵپەڕێت. من بایەخ بە هەڵپەرکێکانی دیکەش دەدەم. بەڵام هەڵپەرکێکەی من ئێستاکە لەوە پڕ داهێنان و گەورەترە کە ماوەی هەڵپەرکێی دیکە بدەن. ئێمە شەیدای ئەم هەڵپەرکێیە پڕ ڕێزەیی و درێژە بە سەرگەرمیەکەی دەدەین. ئەوە دەرمانی گەلێك خەم و نەخۆشییە. سەبارەت بە من ئاواتم ئەوەیە کەس باوەڕ نەکات کە ئەم گۆڕانکاریانە لە خۆوە ڕوویاندا. بەڵکو دەرئەنجامی چەند پیلانێکی قووڵن. بە داخەوە گەلێك کەس(PKK) لەوە تێناگەن و زۆر لەو حیزبیانەش باوەڕیان وایە ئەوان بە پێی خۆیان سەر چیا دەکەون.

ی.ك: نەخێر، من دەزانم ئێوە باوەڕتان بەوە نییە هیچ شتێك لە خۆوە ببێ. لە کتێبێکتاندا دەڵێن: ویستم سەرکردایەتی بە کۆمەڵ بەکاربهێنم. جا کە نەمتوانی پەنام بردە بەر ئەوەی کە خۆم پێی بکەمەوە. ئایا دەتوانن ئەوە ڕوون بکەنەوە؟

س.پ: بێگومان، هەموو بارەکەیان خستە سەرشانم، لە کاتێکدا بە ئاواتەوە بووم دیوانێکی بە کۆمەڵ لە ئارادابێ هێزێکی گەورەی مشتومڕی هەبێ و قسە لەسەر بابەتە گەورەکان بکات و زیرەکی هەبێ و بڕیاری ڕاست و دروست دەربکات و خاوەن ئەزموون بێ و دەسەڵاتی دەربڕدنی بەرپرسی هەبێ. بەڵام کە

ناچاریان کردووم بە تیاپی تەنیا ئەم کارانە بکەم، ئەوە تێکشاندنی منە. یەکێکی ئەڵەمانیایی ڕۆژێکیان چاودێری کردم و گوتی: چۆن بە درێژایی ئەم ساڵانە شێوازی تاکەکەس دەردەبەی؟ ئەگەر من بوومایە نیو سەعاتم دەرنەدەبرد. جا کە پێمگوت: من بیست ساڵە ئەمە حاڵمە و ئاوا بەجێیان هێشتم، کابرا زۆر سەرسام بوو. ئەمە شێوازی منە کە لە گفتوگۆکردنی یەکێك بۆ خودی خۆی دەچێ.

ی.ك: بەڵام لەدوا شیکردنەوەتاندا دەبینم مشتومڕەکان بەرەبەرە لە گفتوگۆی خۆیی دوور دەکەونەوە.

س.پ: ئێمە لەبری گفتوگۆی شەخسی و بۆ بەرپەرچدانەوەی، پاش بیست ساڵ گفتوگۆی دوو قۆڵیمان پەرەپێدا و بینیم گفتوگۆی دووقۆڵی دەرمانە. بۆیە ئێستا ئیش بۆ ئەوە دەکەین بگەینە (گفتوگۆی بە کۆمەڵ)ی زیاتر پەرەسەندوو، وەك ئەوەی گفتوگۆی سێ قۆڵی و چوارقۆڵی هەبن.

دیارە ئارەزووی ئەم پەرە پێدانە دەکەین. شێوازی سوکرات هەنگاوێکە، لە کاتێکدا دەمەوێ بگەینە «ئۆرکێسترا» حاڵی حازر شێوازی گفتوگۆی بە کۆمەڵ باشە و بەردەوام پاش پەرەدەسێنێن و لەوانەیە بگاتە چەند هەنگاوێکی پێشکەوتوو.

«١٩٧٤ - ١٩٧٥» دوو ساڵ بوون
خۆمم تیاندا بە شۆڕشی تورکیا بەخشی.

ی.ك: ئایا دەتوانین لا لە پاش ساڵانی ١٩٧٤-١٩٧٥ بکەینەوە؟

س.پ: بەڵێ، ١٩٧٤-١٩٧٥ دوو ساڵ بوون خۆمم تێیاندا بە شۆڕشی تورکیا بەخشی. لەو ساڵانەدا کۆمەڵەی «ADYOD» دامەزرا و من بەرپرسی بووم. هاوبەشیشمان لە سەرهەڵدانی «دیڤ یۆل» و پاشتر «دیڤ سۆل»دا هەبوو. لە دەست پێکردنی پێکهێنانی ڕێکخستنە سەرمایەکانیدا وەك بەرپرسێکی پایەبەرز کارم کرد و ئیشی ئەو تاقمەی خۆمم خستەخانەی پلە دووەوە کە کارم تێدا دەکرد، لە کاتێکدا تاقمەکەم بەهاری ساڵی ١٩٧٣ بەدوا پێکهاتبوو. ئەوڕۆژی ١٩٧٣ بەناوی ئەم تاقمەوە قسەم کرد و بەو پێیە کە کوردستان دژی کۆلۆنیالیزمە و کە ئەمە بەسەرهاتی ئاوبەستی «جوبوك»ە، بەڵام نەمتوانی بۆ ماوەی دوو ساڵ ئاستی تاقمەکەمان بەرز بکەمەوە و بەردەوام بایەخمان بە کێشەکانی لاوانی تورکیا دەدا. پاشتر کۆمەڵەی «ADYOD» داخرا و «دیڤ یۆل» و «دیڤ سۆل» دەرکەوتن.

ی.ك: کەسی چەپی تورکی هەیە بیرت بکەوێتەوە، لەوانەی لەو قۆناغە ماون؟

س.پ: بەشێکی زۆر لە کادیرانی «دیڤ یۆل DEV-YOL» لەوێ بوون «دیڤ سۆل DEV-SOL»یش تاقمێکی لە دەستەسۆڵ هەبوو. بێگومان کاریگەریمان لەو

گورانکاریەدا هەبوو. پاش داخرانی «ADYOD» کۆمەڵەکەی خۆمانمان دامەزراند. وەك سەرنج دەدەی پۆلیس تا ساڵی ١٩٧٦ هیچی لەسەر ئەم کۆمەڵە نەدەزانی و دەیپرسی ئاخۆ ئاپۆ سەر بە«THKP-C»یان سەر بە کۆمەڵێکی کوردی. ئەم مەسەلەیەیان بەلاوە ڕوون نەبوو. بە کردەوەیش ئاوابووین. هەر لەو قۆناخەدا «DDKD»یش دامەزرا. جا لەبەرئەوەی من لە «DDKD»دا چوومە نێو ئەزموونێکەوە، بایەخم بەوەی دووەمیان نەدا. من باوەڕم وابوو ئامرازێکی بە کەڵك نابێ بۆ خەباتمان و هەر کۆمەڵە بێهێزەکەی خۆمانم پاراست و بە کردەوەیش پاڵمان بە «ADYOD»ەوە نا بۆ پێشەوە. وەك گوتم لەمیان ساڵی ١٩٧٥ داخرا. پاش ئەوە هەوڵماندا لە جاران پتر بایەخ بە کۆمەڵەکەمان بدەین و لە سەروبەندی زستانی ١٩٧٥-١٩٧٦ دا مانیفێستۆی یەکەممان ئامادەکرد لە ڕێی هەڤاڵ «محەمەد خەیری دورموش»ەوە، ئەوە هەڵسەنگاندنێکی گرنگ بوو. دەکرێت دانەیەکیت دەست بکەوێ. ئەوە لەڕووی ڕەنگ پێدانەوەی ئاستی ئەو بیرەی کە ئەوکاتە هەبوو شتێکی گرنگ بوو. بەڵام یەکەم چالاکی جەماوەری بە کردەوە لەو قۆناخەدا لە ئاپاری ١٩٧٦دا و لە بەڕێکردنی تەرمی «فەوزی ئەرسەلان سوی»دا بوو کە خەڵکی «سروج» و سەر بە ڕێکخراوی «ڕزگاری میللی» بوو و فاشیەکان کوشتیان چونکە کورد بوو. بە تەنیا خۆمان تەرمەکەیمان بۆ «سروج» برد و لە ناوەندی ئاپۆری جەماوەردا ناشتمان. ئەوە بوو هەندێك گرتن ڕوویدا. بەلای ئێمەوە خۆپێشاندانێکی سیاسی شێلگیرانە و گەورە بوو. هەندێك هەڤاڵمان لە نێو گیراوەکاندا بوون. پاش ئەوە ویستمان ئیش و کاری تاقمەکەمان بۆ کوردستان بگوازینەوە. بەو پێیە ڕووم کردە کوردستان لە مانگەکانی (نیسان و ئاپار)ی ساڵی ١٩٧٧ و ئەم گەشتەش دوو مانگی خایاند و ناوچەکانی قارس و ئاگری و دێرسیم و بینگۆل و دیاربەکر و عەینتابی گرتەوە و لەو شوێنانەدا چەندین کۆبوونەوە ڕێکخران کە هەر یەکەیان بە پەنجا تا شەست کەسی بە خۆوە گرت. لە ١٠ ی ئاپاردا ئەم کۆبوونەوانەمان دوایی پێهێنا و لەگەڕێکی زۆرمان بۆ ئەوە دانا کە دەزگای ئیستخباراتی تورکیا «MIT» چاودێری کردووین و بەدوومان دەکەوێت. سەرئەنجام هەڤاڵ «حەقی قەرار» لە «عەینتاب» شەهید کرا و ئەوسا

دەرکمان بەوە کرد کە ئەوان بڕیاری لە سێدارەدانی ئێمەیان داوە. لە ٣ ی حوزەیران و لەگەڵ کودەتای «نامق کەمال ئەرسون»دا «بیلوت»ی بەکرێگیراو فەرمانبەری چاودێریکردنی چالاکیەکانمان بوو، چونکە ڕۆژانە بە دوامان دەکەوت. کە هەڤاڵ حەقی شەهید بوو، زانیم مەترسی بڕانەوەمان لە ئارادایە و گوتم ئێستا دەوری منە، لە ٣ ی حوزەیراندا، واتە لە سەروەختی کودەتاکەی «نامق کەمال ئەرسون» و لە ئەنجامی چاودێری «بیلوت»ەوە ئەو ماڵە لەلایەن ئەندامەکانی شەڕی تایبەتەوە تووشی هێرش بوو کە «مستەفا ئەرسوو» و هەڤاڵان تێیدا نیشتەجێ بوو بوون. هەموویان گیران و پێم وابێ دوو یا سێ پارچە چەکیان لابوو. ئەمجا «کەمال پیر»یان گرت کە بەڕێوە بوو بۆ ئەو ماڵە. منیش بە تەمابووم بەیانی

زوو بچمە ئەو ماڵە، بەڵام نەچووم و چووم سەر لە هێندێك برادەر بدەم لە «تۆزلوجاییر» تا بپرسم ئاخۆ هیچی تازە هەیە.پێش ئەوەی بڕۆم چەند کەسێکم نارد چاودێری ماڵەکە بکەن. ئەوانەی وا ناردبوومن هاتنەوە و گرتیان ماڵەکە دەورەدراوە و هەر بە ڕێکەوت لە گرتن قوتار بووین. ئەگەر ئەوکاتە بگیرامایە، لە بەندیخانە دەرنەدەچووم، چونکە «بیلوت» لەو چەکانە دڵنیا بوو و سزاکەم نیزیکەی (٣٠) ساڵ زیندانی دەبوو.

بۆ یادی نەمری هەڤاڵ حەقی، بەرنامەی حیزبمان نووسی.

ی.ك: ئایا خەڵکێکی زۆر لە ساڵی ١٩٧٧ دا دەهاتنە پاڵتان؟

س.پ: چوونمان بۆ کوردستان و ئەو گەشتە بچەرگانەیەی کە کردم زۆر گرنگ بوو، چونکە ئێوەکە لە هەموو شوێنێکدا بڵاوبووبوەوە و متمانەمان بەوە هەبوو. ئەوسا لە دڵی خۆمدا گوتم: «ئەگەر پاش ئێستا مردین گرنگ نییە، چونکە ئەم ئێوانە نەشونما دەکەن». لەبەرئەوەی من هەمیشە چاوەڕانی مردنم دەکرد و تەنانەت زۆریش لێمەوە نیزیك بوو. نەمدەتوانی پیاڵەیەك چا بخۆمەوە، چونکە دەمزانی تیرۆر و شێوازی هیچ و پووچی دەوڵەت چۆنن. بەم شێوەیە پێمان نایە ساڵی ١٩٧٧ کە ساڵێکی شلۆق و پڕ ئازار بوو. ئایا ئەم کۆمەڵەیە دەمێنێتەوە یان ناو ئاخۆ دەتوانێ باز بۆ پلەیەکی بەرزتر بدات یان نا؟ هەموو خەمێکمان ئەمە بوو.

دوای شەهیدبوونی هەڤاڵ حەقی و بۆ نەمر ڕاگرتنی یادەکەی هەوڵی نووسینی بەرنامەی حیزبماندا، چونکە ئەمە باشترین وەڵام بوو دەکرا بۆ شەهیدبوونی بیدەینەوە. هەنگاوێکی گرنگ بوو بۆ پێشەوە. بەرنامەی حیزب تا ئێستا ماوە و نازانم ئاخۆ وەك بەڵگەنامەیەك بۆ(PKK) قبووڵ دەکرێت یان نا. تێڕوانینەکانی ئەو بەرنامەیە تەواو باش و واقیع بینانەن. پاش ئەوە هەوڵماندا لە ١٩٧٧-١٩٧٨ بەرنامەکە ببەخشینەوە. قۆناخی «ئایا دەتوانین ببینە حیزب یان وەك کۆمەڵێکی خاوەن ئایدیۆلۆژی دەمێنینەوە» و قۆناخی بڕیاردان بوو. دوای ئەوەی کە گەلێك دژواری گەورەمان تووش هات، بڕیارماندا ناوی حیزبی ئەم کۆمەڵە ڕابگەیەنین، سەرباری ئەوەی کە دەمانزانی لەوانەیە ئەوە لاوازو بێکاریگەری بێ. بەڵام گوتمان با لانی کەم ناوی حیزب لە مێژوودا بە نەمری بهێڵینەوە و ئەمەش شتێکی باش بوو.

ی.ك: ئەو کاتە هەڵوێستتان چۆن بوو؟ ئایا لەگەڵ ئەوەدا بوون حیزب بنیادبنرێت یان کۆمەڵەکەتان بمێنێتەوە؟

س.پ: من بووم دەستم بە هەموو مشتومڕێك دەکرد و ئامادەکاریم ئەنجام دەدا و لێی دەدوام.

ی.ك: هێندێکیان پێیان گوتم، چەند پێشنیارێك لەساڵی ١٩٧٥-١٩٧٦ هەبوون بۆ دامەزراندنی حیزب. بەڵام سەرۆك ئاپۆ ئەوەی بە زوو زانی. ئایا وەزعێکی وا لە

گوڕبندابوو؟

س.پ: نەختێر هەڤاڵی وا بەهێز نەبوون. گەلێك بیروباوەڕی شۆڕشگێڕانە لەسەر بنیاتنانی حیزبی کوردی پەرەیان دەسەند، بەڵام هەموویان لەم بیرەوە دوور بوون.

ی.ك: باشە، جگە لە(PKK) پێشنیارێك هەبوو بە ناوی دیکەوە. یان چەند ناوێکی جێگرەوە هەبوون؟

س.پ: بیرۆکەی بنیاتنانی کۆمەڵەیەك بەناوی یەکێتی لاوانی شۆڕشگێڕی نیشتمانی کوردستان «KYDGB»ەوە هەبوو. ئەوسا گوتمان ئەمە هەر بەکەڵکی لاوان دێت. بیریشمان لە نموونەیەکی لینینی کردەوە و گووتمان با ناوی «یەکێتی تێکۆشان لە پێناوی رزگارکردنی کار»دا بێت. بەڵام ئەماشامان کرد ئەوەش لەگەڵ ئامانجەکانماندا تەواو جووت نایەتەوە بۆیە بڕیارماندا ناوێکی تایبەت بە خومان جێبکەینەوە. وەك زانراویشە لە مانگی یازدەی ساڵی ١٩٧٨ دا یەکەم کۆبوونەوەمان بەم ناوەوە کردو لەو کۆبوونەوە گەورەیە دەچوو کە «حیزبی کرێکارانی سۆشیال دیموکراتی ڕووسیا» ساڵی ١٨٩٨ کردی. لەوە دەچوو ئێمە لە کوردستان پێڕەوی هەمان شێواز و تەرزمان کردبێ. باوەڕم وایە پێویستە هێندێك لەو خاڵانە ڕوون بکرێنەوە کە هێشتا بوونەتە مایەی هێندێك قسە و قسەڵۆك لای ڕۆژنامەنووسان، وەك «لۆفرو مومجو» کە دەپرسێ ڕەگەزنامەکەی چیبەو کێ خەزووریەتی.

وەك ڕێسایەکی بنچینەیی بە ئاسانی زیندەڕەوی لە هیچ پێوەندییەکدا ناکەم و ناشیمە هۆی پچڕانی هیچ پێوەندییەك.

ی.ك: خانوو «کەسیرە» خانم لە گوێ دەیخوێنێ. ئەویش لە نێو ئاقسەکەتاندا بوو؟

س.پ: لە کولیژی «چاپ و بڵاوکردنەوە» بوو، تێدەکوشاین رایکێشینە نێو ئاقسەکەمان. سەر بە خێزانێکی لایەنگری «CHP» بوو. لەم خێزانە ساڵی ١٩٢٥ بە دوا ملکەچی کەمالیزم بوو. واتە لە خێزانێك بوو دەوری سەرکردایەتی لە ڕۆشنبیری کۆماریدا گێڕا. ئەوەمان دەزانی و لایەنە خراپەکانیشمان دەزانی. بەڵام وێڕای ئەوە هەوڵی بە کێش کردنیمان دەدا بۆ ئاقسەکەمان.

ی.ك: کچ یا ئافرەتی دیکە جگە لەو لە نێو ئاقسەکەدا هەبوون؟

س.پ: هێندێك هەبوون. بەڵام ئەو بوو نوێنەرایەتی ئافرەتانی دەکرد و بایەخی بە ئاقسەکەمان دەدا. بەڵام سەرەڕای ئەوە خۆپارێز بوو و هەڵوێستەکانی لە هی ئێمە جیاواز بوون. هەرچی هەڵوێستی منیش بوون سۆزیان تێکەڵ بوو بوو. لایەنی مرۆڤانەم چەندە گشتی و بایەخدار بووبێ بە کۆمەڵگا و بەزانستەوە بەستراو بووبێ، ئارەزووی پەیبەندبوونیش لەلای من بەتین بوو. سەبارەت بە من

دەبێ هەموو شتێك بە کەمێك عەشق و پێبەندبوونەوە بەڕێوەبچێ. من تا ئێستاش وەهام، ئەم مەسەلەیە لەلای من جێگیرە. ئەگەر ئافرەت هاتە نێو هەر مەسەلەیەکەوە، دەبێ چەند پێت دەکرێت لێی نزیك ببیتەوە و دەبێ لێنزیکبوونەوەکەشت بۆ ئامانجێکی سیاسی بێ، بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا هەوڵ بدەی سوود لەو توانایانە وەربگری کە لای دەست دەکەون. تەنانەت ئەگەر پێوەندیەکانت لە ئاستی بە قوربانکردنی سۆزیشدا بن، دەبێ لێنزیکبوونەوەکە بێسنوور بێ. واتە بە کورتی ئەگەر چەند بناغەیەکی سیاسی لە ئارادابن، ئەوسا گرنگ نی‌یە لە خێزانێکی بەکرێگیراو بێ یان نا. دەبێ گوێ نەخەیتە ڕێی ئەم پەیوەندی‌یە.
ئەو کاتە ئاوام بەگوت جا لەبەر ئەوەی کە من بەرپرسی ئەو تاقمە بووم، ئەم هەڵوێستەم پاڵپشتی بوو، بەم هەڵوێستە هەوڵمان دەدا ئەو کەسەرخەسە نەهێڵین کە لێی دەردەکەوت و وای لێبکەین هەست بە هێزی خۆی بکات. بەڵام پێم وابێ هەڵوێستی بە شێوەیەکی دیکە بوو. من ناموێ درێژە بەم بەسەرهاتە بدەم. بەڵام ئەم ڕەفتارە هەڵوێستی بەجەرگانەی من بوو. لەوە بوو توانیم بەجەرگانە و بە شێوەیەك کە نە چاوەڕوانم دەکرد و نە پاشتر توانیم لێکی بدەمەوە، لە دەرگای ئەو خێزانەمدا. منی ڕارای زۆر متمانە بە خۆ نەکردوو لە دەرگای ئەم خێزانە دەدەم، ئەمە هەڵوێستێکی یەکجار بەجەرگانەیە، چونکە لە خێزانێك بوو زۆر ئیشی بۆ بەرژەوەندی کۆماری تورکیا و دژی هەڵگەڕانەوەی کوردی کردبوو و بەم خەسڵەتانە ناسرابوو هەرچی منم ڕزگاریخوازێکی سەرپەڕگر بووم لە سەرکردایەتی بزووتنەوەکەدا. بیر لەم مەسەلەیە بکەنەوە. ئەوە ناکۆکی‌یەکی زۆر سەیرە. لەوەش سەیرتر بانگهێشت کردنی خۆمە بۆ ئەم ناکۆکیە. بەڵام ئەگەر لێت بپرسم بۆچی ئەوەت کرد، دەڵێم: «سیاسەت هونەری هەست کردنە» و هۆیەکانیشی ئەمانەن:
یەکەم ـ کچێك بوو نیشانەی ژیر بوونی پێوەدیار بوو. دووەم ـ پێبەستەی دابونەریتی «CHP» بوو و دەکرا لە ڕووی سیاسی‌یەوە کەڵکی لێوەربگرین. سێیەم ـ ئەگەر توانیمان کاری تێبکەین وای لێبکەین نۆکەرایەتی تێبەرێنێ، پەرەسەندنێك بۆ بەرژەوەندی حیزب یا بزووتنەوەکە تۆمار دەکەین، ڕاکێشانی نۆکەرانی کورد باشتر و لەبارترە بۆ کوردستان لە بری لێدانیان. چوارەم ـ ئەگەر توانیمان بە شەخسی ڕای بکێشین، ئەوا ڕاکێشانێکی بە واتا دەبێت بۆ ئێمە. پێنجەم ـ ئەگەر وا ڕێکەوت گومانی لێکرا، هەر دەتوانین سوودی لێوەربگرین. ئەم پێنج خاڵە نهێنی بوون و کەس پێیانی نەدەزانی. بەڕێوەی هەر خاڵێکی بکردبایە، ئێمە دەست بەرداری نەدەبووین.
من هەموو ئەمانە بە ڕاشکاوی دەڵێم. بەڵام ئەوسا لە شێوەی هەستدا بوون. بۆ نموونە ئەو کەسەی کە ناوی «بیلوت»مان لێنابوو خەڵکی «ئاگری» و ناوی «ئەجانی قایا» و کوڕەێکی بێوێنە ڕێکخراو بوو، واتە «بیلوت»ێکی باش بوو. بەجەرگ بوو و لەڕووی بنیاتی فیزیایی‌یەوە بەهێز و جیاوازبوو، چونکە فڕۆکەوان بوو.

ی.ك: ئایا لە هێلی ئاسمانی تورکیا بوو؟

س.پ: نەخێر، لە هێزی ئاسمانی تورکیا بوو. ئەفسەر بوو، هاتە لام و پێی گوتم ئەوان لەبەر ئەوەی کە کوردە لە وەزیفە دەریانکردووە. لە ڕاستیدا دەرنەکرابوو. بەڵکو ڕاسپێردرابوو خۆی تێکەڵکێشی ڕیزەکانمان بکات. ئەوەبوو بە نمرەیەکی بەرزەوە چووە کۆلێژی زانستە سیاسییەکان و بەهارە خۆی ناونووس کرد و لەوساتەوە بووین بە برادەر. مەسەلەی بەکرێگرتنی خانوویەکی لەلا کردینەوە تا من و کەسیرە تێیدا دابنیشین و بمانخاتە بەر چاودێری خۆی. دەیگوت: «زێڕتان بۆ دەکڕم و خانوویەکتان بۆ بەکرێ دەگرم». ئاوا خزمەتی خۆی بەردەست خست. بە کورتی ئەم «بیلوت» هەمووان دەیناسن. ساڵی (١٩٧٧)یش ساڵێکی پڕ لە هەڵبەز و دابەز و پیلانگێڕان بوو و دەوڵەت دەستی وەردەدایە هەموو کاروبارێك.

ی.ك: ئەو کاتە خانوویەکت لەگەڵ کەسیرەدا بەکرێ گرت؟

س.پ: نەخێر، خانوویەکی سەربەخۆمان نەبوو دوور لە هەڤاڵان تێیدا بژین. بەڵام چەندەها خانوومان هەبوو، لەوێ چاومان بە یەکدی دەکەوت. بیلوت خانوویەکی بەکرێنگرتبوو و دەیشچووینە ئەوێ. تەنانەت ڕۆژی ١٩٧٧/١/١ کۆبوونەوەیەکی گرنگمان لە خانووەکەی بیلوت کرد. ئەوە یەکەم کۆبوونەوەی هەمەلایەنە و شێلگیری ئێمە بوو. هیچ پەڕەیەکی نووسراومان لەبەر دەستدا نەبوو و دەمی زۆرپاکە کرابووەوە تا بتوانین ئەو دوو یا سێ پەڕە نووسراوەی تێ‌فڕێ بدەین ئەگەر پۆلیس غافڵگیری کردین.

ی.ك: ژمارەتان چەند بوو؟

س.پ: دەوری ١٠ یا ١٥ هەڤاڵ بووین. بیلوت خواردنەکەمانی سازدەکرد و هەمیشە ڕستەی «ئەم خوێندانە بۆچییە؟ باڵندە ئاوا پێدەگات و بەهۆی ئەم خوێندانەوە خوێنی پێوە دەکرێت و ئەمجا دەخورێت» دەگوتەوە. ئەوەی ڕاستی بێ لەم قسەیەدا مەبەستی ئێمە بوو و وازی لێنەدەهێنام. پێم وایە ئەم وەزیفەیەی پێسپێردرابوو. لێرەدا پشتم بە هەستی خۆم بەست و پێوەندییەکانم ڕەت نەکردەوە. ئەگەر دەنگم لێ‌بڕیبایە، ئەوە گومانی دەوروژاند. بەڵام پاشتر دەستی کەوتە ڕوو.

ی.ك: دەستی کەوتە ڕوو؟

س.پ: بەڵێ. لە سەروبەندی کودەتای «ئامق کەمال ئەرسون»دا ویستی پاکتاومان بکات. تا دوازدەی شەو لە کۆڵمان نەبوەوە. ئەو دووزمانی لەسەر کردین. بەڵام سەرباری ئەوە دەستمان لێ‌هەڵنەگرت و گوتمان با ئەم «بیلوت»ە بهێڵینەوە.

جا وەختێك «ئۆغرو مومجو» دەڵێت: ئاپۆ لە نووسینێکیدا گوتوویەتی پێویستە بپارێزین وەك چۆن چاومان دەپارێزین، ڕاست دەکات. ڕەنگە دارشتەیەکی جیاوازی هەبووبێ، بەڵام بەو مانایە بوو. بەم پێیە پێوەندییمان لەگەڵ کەسیرەدا لەم ساڵەدا چڕوپڕ بوو. من لەم پێوەندییانەدا شێلگیر بووم و تەواو نەمدەزانی ئاخۆ ئەوە ئاکامی ئامانجی سیاسییە یان هەر خۆی کارێکی سۆزاوی

بوو. بەڵام ئەوە دەزانم کە دەبوو ئەم پەیوەندیانە بێپێچ وپەنا چڕبکرێنەوە. ئەمە ڕوویدا. لەوانەیە من هەوڵم دابێت. خۆ لەو تەنگانەیە قوتار بکەم کە لەو قۆناغەدا بە دەستیەوە دەناڵاند. پەیوەندیم بە «بیلوت»ەوە بەشێکی ئەم تەنگانەیە بوو، بەتایبەتی قۆناغەکە قۆناغی بەرەی نەتەوەیی بوو کە جڵەوی حوکمی بەدەستەوە گرت. بارودۆخەکە ناسك و مەترسیش گەورە بوو. «حەقی» شەهید بوو بوو و «قەرەسوو»و هەڤاڵان لە بەندیخانە بوون و ئەوانەی کە مابوونەوە خەریك بوو نەمێنن. هەوڵم دەدا خۆ لەم هەموو تەنگانەیە دەرباز بکەم و لەوەدا ڕێگایەکم دۆزیەوە.

ی.ك: واتە ئێوە بیرتان لەوە دەکردەوە بەرگێکی دیکە بە بەرخۆتاندا بکەن، وانییە؟

س.پ: هەتا ئەگەر ئەوە ڕوونیش نەبووبێ، بەڵگەکان ئاماژە بۆ ئەوە دەکەن. «ئۆغور مومجو» لەم مەسەلەیەدا دەڵێت: «ئایا ئیستخباراتی تورکی(MIT) بوو کارێکی کرد ئاپۆ هێزی و پشتیوانی لێکرد؟». نەخێر، پێمەوایە ئەو خۆی حەزی کرد بەو شێوەیە لێکی بداتەوە. خۆ مەسەلەکان بەم چەشنە سادە نین، چونکە ئیستخباراتی تورکی هەوڵی دەدا چاودێریم بکات. تا ئێستاش ناتوانم بڵێم کەسێرەی هەڤاڵمان نۆکەر بوو. ئەوەی وا بەدڵنیاییەوە لەسەر ئەو دەیزانم ئەوەیە خێزانەکەی دەچوە بەرێوەبەرایەتی ئاسایشی گشتی. باوکی پەیوەندی بەوانەوە هەبوو. لەوانەیە وایان زانیبێ کە من بەم ڕێگایە لە ژێر دەستیاندام، وەك بڵێی بڵێن: «مادامێکی ئەم کابرایە پێبەستەی ئەم جۆرە پەیوەندیەیە، کەواتە لە ژێر دەستماندایە. با درێژە بەم پەیوەندیە بدەین». ڕەنگە ئەو خێزانە ئاوا بەم پەیوەندیە قایل بووبێ و ئەمەش ڕێی تێدەچوو. من بە پێی بیرکردنەوەی ئەوان لە ژێر دەستیاندا بووم، مادام پەیوەندیم لەگەڵیدا بەردەوام بوو. لەلایەکی دیکەوە «بیلوت»یش خستبوویە ژێر دەستی خۆی. ئەم دوو فاکتەرە لە ژیاندا هێشتمیانەوە.

ساڵی ١٩٧٨ و بە دیاریکراوی یەکەم ڕۆژی مانگی یەکەم کە ئەجەوید سەرۆوەزیران بوو. لەو ڕۆژە بڕیارێکی دەرکرد. پێم وایە دوژمنکاری ئەجەوید پەیوەندی بەم مەسەلەیەوە هەیە. بڕیارەکە دەڵێت: «پێویستە کۆنترا کەس نەکوژن، بەڵکو دەبێ تەنها زانیاری کۆبکەنەوە». ئەم بڕیارە لە چوارچێوەیەکی تەسکدا جێبەجێ کرا. ئێمەی خستە بەر چاودێرییەکی توند، چونکە فەرمانی تەقە لێکردن لە ئارادا نەبوو. هەوڵیان دەدا بڕیارێکی تازە دابڕێژن گرتنیش بگرێتەوە. ئاوا بیریان دەکردەوە. گرتنی هەڤاڵانیش لەم هەلومەرجەدا کرا. ئەگەر بیانتوانیبایە بمگرن، لانی کەم حوکمی (٣٠)ساڵیان دەدام. هەر بە ڕێکەوت نەچوومە ئەو ماڵە و پێیان نەکرا بمگرن. پاشتر ئاهەڵوقەش دریژەی کێشا. هەرچی مەسەلەی ژنهێنانیشە، باوەڕیان وابوو منیان خستووەتە ژێر دەستی خۆیان. ساڵی ١٩٧٨ ئاوا تێپەڕی. ئەوان پێیان وابوو من لە دەستیاندام و تەواو ژێر

دەستەیان کردووم و کەی ویستیان دەستگیرم دەکەن. هەڤاڵێکی «دۆغان» ناومان کە ساڵی ١٩٧٩ کاتێك لە دەرەوەی نیشتمان بووم گیرا، کاتی لێپێچانەوە یەکێکی میت پێی گوتبوو: «ئاپۆ لە نێو چنگ و لە لەپی دەستماندا بوو، چۆن لە دەستمان دەرچوو». بە دەم و چاوی خوێدا دەکێشا. ئەم هەڤاڵەمان هێشتا لە زینداندایە و پێی گوتم: سەرۆك.. کابرای ئیستخبارات شێتگیر بوو.

هەرچی بەسەرهاتی دەرچوونیشە، ئەوان پێیان وابوو من لە نێو ئاپلۆوقەیاندام و لە ژێر دەستیاندام، بەڵام من ئەوە بە کەمی ئامرازیانەوە دەبەستمەوە. کە هاتمە دەرێ کەس بە بڕیارەکەمی نەدەزانی. یەك یا دوو هەڤاڵ ناڕاستەوخۆ دەیانزانی، چونکە من ئاگادارم کردنەوە کە ئێمە «لەوانەیە هەندێك ڕێ و شوێن بۆ چوونەدەرەوە دابنێین». بەڵام من کەسم لە ڕۆژی چوونە دەرەوەکە ئاگادارنەکردەوە و تەنانەت «کەسیرە»ش نەیدەزانی. ئەوێ بۆ ماوەی سێ مانگ بۆشایی تێ‌کەوت. هەرچی «بیلوت»یش بوو، ئاگادارم کردبوو، و کە من لە زستانی(١٩٧٨)دا لە ئەنقەرە دەبم و پاشان تێیدا دەگیرسێمەوە و ڕۆژنامەیەك دەردەکەین و لەوێوە درێژە بە چالاکیەکانمان دەدەین. قەناعەتی بەوە هەبوو و بەوپێیە ڕاپۆرتەکانی بەرزەکردەوە. واتە کە من لە نیشتمان چوومە دەرێ، کەس نەیدەزانی نیازی دەرچوونم هەیە یا نەیدەتوانی چاوەڕوانی دەرچوونم بکات، چونکە نموونەیەکی هاوشێوەی ئەم کارەیان لەلا نەبوو. شۆڕشگێڕانی تورك دەرنەچوونە دەرێ تا ساڵی ١٩٨١. بەڵام من لە کۆتایی حوزەیرانی (١٩٧٩)دا هاتمەدەرێ و تەنانەت میتیش

وای دانەنابوو ئەو کاتە دەردەچم. هەرچی ئێمەش بووین تا دواسات ئەم چەشنە بڕیارەمان نەبوو. سەروبەری بڕیارەکە تەنها بە دوو ڕۆژ درا، بە بێ‌ئەوەی کەس پێی بزانێ. ئیتر چۆن هەواڵەکە بە میت(MIT) دەگات؟ سەرچاوەکانی ڕاپۆرتی ئاسایی خۆیانیان بەرزەکردەوە و دەیانگوت هەموو شتێك بە دڵی خۆمانە.

ی.ك: باشە، ئێوە بڕیارەکەتان بە «بیلوت» ڕانەگەیاند. ئەمە وا دەگەیەنێ ئێوە بڕوای پێناکەن؟

س.پ: بۆ شەش مانگ یا هەتا ساڵێکیش بوو بە ئەنقەست دەمخەڵەتاند. واتە لە ٣ی حوزەیرانی ١٩٧٧ بەدوواوە زانیاری هەڵەم بە بیلوت دەدا و بەلاڕێدا دەمبرد. ئەگەر بیلوت بیزانیبایە ئێمە دەستمان بۆ کەوتووەتە ڕوو، ئەوا ڕاپۆرتی خۆی بۆ بەرزەکردنەوە و دەیگوت: «ئەوان خەڵەتاندمیان». بەڵام ئێمە بە تەواوی پەردەمان لە ڕوو هەڵمالیبوو. ڕاپۆرتەکانی «بیلوت»یش ڕۆیشتن. لام وایە پێی وابوو ئاپۆ ژنی هێناوە و لە دیاربەکرە و لە ماوەیەکی کورتدا بۆ ئەنقەرە دێتەوە. میتیش چاوەڕێی ئەوەی دەکرد. لە کۆتایی ١٩٧٨ و سەرەتای ١٩٧٩ دا ئەوەی وا لە میان چاوەڕوان دەکرد چوونە دەرەوەی نیشتمان نەبوو، بەڵکو گەڕانەوە بۆ ئەنقەرە بوو. بە پێی ئەوش تەگبیری خۆیانیان کرد. منیش سەرم لە ماردیندا و پاشان ڕووەکردە ئورفە. ئەوسا گەلەکۆمەی گرتن لە «العزیز» دەستی پێ‌کردبوو. «شاهین دوونمز» گیرابوو و ئیعترافی کردبوو و بە بەڕێوەبەرایەتی ئاسایشی

گوتبوو: ئاپۆ لە ئورفەیە یا ماردین. دەتوانین بچین دەستگیری بکەین. بەڵام بەڕێوەبەری ئاسایش لەبەر ئەوەی مەسەلەکە لە دەسەڵاتی ئەو بەدەر بوو ڕوویکردە دوورووپشتی «العزیز». جا بۆ ئەوەش کە بگاتە ئورفە یا ماردین، دەبوو ئەفسەرە لە بارودۆخەکە ئاگادار بکاتەوە. ئەفسەرە لە دوادوایەکانی ١٩٧٩ دا دەیتوانی بڕیاری چالاکی کردن لە دژمان بدات، ئەویش پاش گۆڕانکاریەکانی «سیوەرەك». بەڵام پێش ئەوە هیچ بڕیارێك لە ئارادا نەبوو بۆ دەستگیرکردنم.

ی.ك: ئەو کاتە دیمیرێل سەرۆکی حکوومەت بوو؟

س.پ: ئەخێر، ئەجەوید سەرۆکی حکوومەت بوو و گەلەکۆمەی گرتنی «العزیز»یش بەس نەبوو بۆ دەرکردنی فەرمانی گرتنم، چونکە بەڵگەکان زۆر بێهێز بوون. هەرچی «شاهین»یش بوو دەیگوت: با بڕۆین و بە دەستی خۆمان بیگرین. زۆر سوودمان لە گرتنەکانی «العزیز» وەرگرت، چونکە زوو وریای کردینەوە و وای لێکردین بە خێرایی بڕیاری خۆمان بدەین. ئەمە ئەو تاکە سوودە مێژووییە بوو کە لە شاهین کەوتەوە. ئەم گرتنانە و ئیعترافەکانی شاهین پاڵیان پێوە نام بڕیاری چوونە دەرەوە بدەم. ئەگەر نەگیرابایە یا لە بری ئیعتراف کردن و گرتنی هەڤاڵان دەستی لەگەڵ ئەفسەرەدا تێکەڵ بکردبایە، ڕێی تێدەچوو بمگرن.

ی.ك: سەرۆکی گەورەم دوو پرسیارم هەن: یەکەم ئەوەیە ئایا خاتوو کەسیرە لە ئیدارەی باڵای حیزبدا بوو؟ دووەمیش: چۆن بەمە ڕازی بوو و پاشتر هاتە دەرەوە، وانییە؟

س.پ: من بڕیاری ڕۆیشتنی خۆمم پێنەگرتبوو.

ی.ك: بەڵام دوایی هاتە ئێرە بۆ لاتان.

س.پ: دیارە هەر دێت. لە چوارچێوەی پەیوەندی ڕێکخستندا هات. ئەوە هیچ مەبەستێکی تێدا نییە. بە پێی ڕێ و شوێنی ڕێکخستن کەسم لەم بڕیارە ئاگادار نەکردەوە. ئەوە بڕیارێکی نهێنی و ئاسایی بوو. ئەوان پاش چوونە دەرەوەم زانییان و، پاش ئەوەی هەمووان لە ڕێگای ئەو هەڤاڵانەوە کە پەیوەندییان پێمەوە هەبوو زانییان، ئەویش زانی.

ی.ك: دوای ئەوەی کە هات، پێی نەگوتی بۆچی ئاگادارت نەکرووەتەوە. ئایا بڕوام پێناکەی و ئەوەشی نەکردە مەسەلەی لە خۆگۆڕانێکی شەخسی؟

س.پ: لە بنەڕەتدا کەشێکی بێبڕوایی لە ئارادا بوو. ئەو هەوڵی دەدا تێمان بگات. پێم وایە بیری دەکردەوە و دەیپرسی ئاخۆ لەبەر سۆز یان بۆ ئامانجی سیاسی پەیوەندی لەگەڵدا دامەزراندووم. ئەگەر هۆیەکان لە ڕووی سۆزەوە بوونایە، هەوڵی دەدا ئەم سۆزە تاقی بکاتەوە. بەڵام ئەگەر پەیوەندیەکە بۆ ئامانجی سیاسی بووایە، ئەو دەیگوت: «من سەرکردەم»، چونکە ئەم کابرایە لادێییەکی سادەیە و من کچی خێزانێکی سەرکردەم. ئیتر ئاکۆکی لەم جۆرە دەستی پێدەکرد.

ی.ك: بەڵام ئەمە زۆری خایاند.

س.پ: بێگومان زۆر بوو. ئەو شەڕەی کە ئێمە دژی ئەو دەمانکرد لە شێوەی ململانێیەکی نێوان دوو سەرکردایەتیدا بوو، یەکیان لە خێزانێکی کوردی زەحمەتکێش و نەدار کەوتبووەوە و ئەوەی دیکەشیان لە خێزانێکی نۆکەر کە هێزی خۆی لە چوارچێوەی پێوەندییەکانیدا بە کۆماری تورکیا «T.C»وە وەردەگرت و یەکێکی لەم خێزانەی بەسەر سەرکردایەتی ئەم بزووتنەوەیەدا سەپاند.

ی.ك: ئایا خەسڵەتەکانی سەرکردایەتی کردنی هەبوو؟

س.پ: بێگومان. کەسایەتی بەهێز و تاڕادەیەك زیرەك بوو. ئەگەر بیویستبایە دەیتوانی یەکجار سوودمان پێبگەیەنێ. بەڵام پێی باشتر بوو بەپێی چینی کۆمەڵایەتی و دۆخی خێزان خۆی هەڵبسەنگێنێ. جا تەواو نایشزانم ئاخر هیچ ڕێنوێنییەکی دەوڵەتی تورکیا لە ئارادا بوو یان نا. بەڵام بەهرەکانی خۆی لەسەر بنچینەیەکی باش نەدەخستە گەڕ.

ی.ك: باشە، ئایا ناکۆکی لەم حاڵەدا پەیدابوو؟

س.پ: نەخێر، پێشتریش هەبوو. نموونەیەکت لەسەر ئەوە دەدەمێ. بۆ ئەم نموونەیە گەلێك بەڵگە هەن. ماڵێکمان لە دیاربەکر هەبوو. کە کەمال پیر لە ساڵی (١٩٧٨)دا هاتە ئەوێ و دۆخی پێوەندیەکانی زانی بە «جەمیل بایەق»ی گوت: وەرە با ئەم ژنە بکوژین. ئێمە پێمان قبووڵ ناکرێت هەڤاڵەکەمان بەم شێوەیە سووکایەتی پێبکرێت. هەڤاڵانیش پاشتر گوتیان با وازی لێبهێنین، لەوانەیە مەسەلەی وا هەبن ئێمە پێیان نەزانین و ئەم هەڤاڵەمان خۆی لە ئەستۆیان بگرێ. ئاوا وازیان لێهێنا واتە هەڤاڵان لە ساڵی ١٩٧٨ بە دواوە دەیانزانی لە چ دۆخێکدایە. کەمێك لەمەوبەر هێندێك هەڤاڵی ئێرە گوتیان: ئەوە خەفەتباری کردین کە تۆ پێوەندی وا دادەمەزرێنی. دەچووین دەمانکوشت، بەڵام پاشتر وازمان لێهێنا. لە «دێرسیم»یش دەیانگوت: ئەم خێزانە دژی میللەتی کوردە، چۆن چووی ئەم جۆرە پێوەندیەت لەگەڵدا دامەزراند. لەمە ناکۆکییەکی زۆری تێدا بوو و بووە هۆی گومان لە دەورووبەرم و ئەو گومانەش ساڵانێکی درێژ بەردەوام بوون. بەڵام پەرەسەندنی پێوەندیەکان سەبارەت بە «کەسیرە» بەو هەڵوێستەیەوە بەند بوو کە دەڵێت: «بەو ئەندازەیەی کە دەیخەمە نێو دەستم، لە کوردستان هێز پەیدادەکەم». ئەم مەسەلەیەی بە مڵکیەتر حسێب دەکرد و نزیکبوونەوەی خۆی بەم حسێبە دیاری دەکرد. واتە لەم مەسەلەیەدا پێوەندی مێینەیی خۆی وەك ئامرازێکی سیاسی بەکار دەهێنا.

ی.ك: ئایا متمانەی بە پاشەڕۆژی (PKK) هەبوو؟

س.پ: بە تەنیا پاشەڕۆژ نا. بۆم باسکردن زۆر زیرەك بوو لە سەرکردایەتی تێدەگەیشت و دەیزانی سەرکردایەتی کردنی چینەکان چییە. لەوی کوردستانی لە دەست دەرچوو و دەیتوانی بە هۆی مێنەوە بە دەستیەوە بگرێ یا کە منی گرت دەیتوانی پێوەندی تایبەتی خۆی بە شێوەیەکی باشتر لە ئێمە بخاتەکار. ئێمە لەم مەسەلەیەدا سزاوی بووین. لە کاتێکدا ئەو واقیع بین بوو و لە ئیش و کاریدا

پشتی بە سۆز نە دەبەست و هەوڵی دەدا بە زیرەکی خۆی ڕێگا خۆش بکات. بەرانبەر بە من ئاوا بوو و ژیانی ڕۆژانەشم بەم شێوەیە بوو.

ی.ك: کەی ئەم زانیاریانەتان کەوتە لا، پاشتر یان هەر لە سەرەتاوە هەتانبوو؟

س.پ: بێگومان ئارەزووی دەکرد ڕابکێشمە ڕیزی سەرکردایەتیەکەم. چۆ سۆشیالیزم لە ڕووی ئایدیۆلۆژیەوە ڕوون و ئاشکرایە ئەو ڕێبازی ڕزگاری نیشتمانیەش کە پشت ئەستوورین پێی هەر ڕوونە. دەبوو بە هەر شێوەیەك بووە وەزعی خۆی تێبپەڕێنی. ئەوە وای پێویست دەکرد خێزانەکەی ڕەت بکاتەوە. ئەوە تاکە ڕێگای، لێخۆشبوونی بوو. ئەمەش ڕێگای لە بەردەم بەرپەرچدانەوەی لایەکەی دیکەدا دەکردەوە. لە باتی ئەوەی چینەکەم ڕەت بکەمەوە، دەچمە نێو ئەم بزاڤە بۆ خزمەتی چینەکەم. لە باتی ئەوەش شوێنکەوتەی ئەم چەشنە سەرکردایەتیە بم، دەتوانم وا لەم سەرکردایەتیە بکەم شوێنم بکەوێ. بیری لەم بوارەدا قەتیس بوو بوو. من لە جێگایەکدا نیم بتوانم مەودای پەیوەندی ڕاستەوخۆ و ناڕاستەوخۆی ئەم هەڵوێستانە بە دەوڵەتی تورکیاوە ڕوون بکەمەوە.

ئەم ناکۆکیە لە سەرەتای دامەزراندنی پەیوەندی نەیوانسانەوە سەری هەڵدا و ئەمەش کێشایەوە بۆ پەیدابوونی ناکۆکی گەورەتر لە دوایدا. جا لەکاتێکدا بە ڕاستی و ڕێکی و بنەرەتی ئێشم بۆ ڕاکێشانی دەکرد، ئەو کەوتبووە بەستنەوەی من بەخۆیەوە. ئەم دۆخە دەبووە هۆی بێزاریەکی زۆر بۆ من، چونکە ئەم پەیوەندیە ژەهراوی بوو. بیرەوەریەکی دیکەتان بۆ باس دەکەم. ئایا پیاو لەماڵ هەڵدێت؟ من لەماڵ هەڵاتم.

ی.ك: لە دیاربەکر هەڵاتی؟

س.پ: بەڵێ.

ی.ك: ئەمە وا دەگەیەنێ کە بێزاری هەر لە سەرەتاوە هەبووە؟

س.پ: زۆریش بوو.

ی.ك: سەرەڕای ئەوە ماوەی (١٠) ساڵ درێژەتان بەم پەیوەندیە دا؟

س.پ: پاش ئەوە دڵەڕاوکە و گومانی سیاسی دەستیان پێکرد. بەڵام هەر گومانی سیاسی نا، بەڵکو لەبەرئەوەی ئەوە تەگەرەی خستە ڕێی ڕاکێشانی بەك مەڵان و بووە هۆی هەوڵدانێکی بێوچان لەم ڕێگایەدا.

ی.ك: ئەمە مانای وایە ئێوە بە خێرایی جوێ نەبوونەوە؟

س.پ: من وەك ڕێ و شوێنێکی بنچینەیی بە ئاسانی زیندەڕەوی لە هیچ پەیوەندیەکدا ناکەم و نابمە هۆی پچڕانی هیچ پەیوەندیەك. مێژووی(PKK) پڕە لە هەزاران نموونە لەسەر ئەم مەسەلەیە. من لە دۆخێکدام ئەم پەیوەندیانە پەرە پێدەدەم. ئەگەر ئەم پەیوەندیانە نەبوونایە(PKK) ساڵانی ١٩٧٧-١٩٧٨ ئەو قەیرانانەی تێنەدەپەڕاند. زۆر ڕۆشنە کە پەیوەندیەکان چوونە ژێر باڵی میت(MIT) و چاودێری تەواوی ئەو. کەواتە ئەم تاقمە چاودێری دەکرا. میت ئاوا بیری دەکردەوە و منیش کە ئەم پەیوەندیەم بەکار هێنا کارێکی کرد(PKK) لە ساڵانی

۱۹۷۷ـ۱۹۷۸ ڕەت بىن. واتە ئێمە بەوە گەیشتین(PKK) ڕابگەیەنین و پاش ئەوەش گەڵەکۆمەی گرتن لە «العزیز» دەستی پێکرد و ئەوە پاڵی پێوەناین بڕیاری چوونە دەرەوە بدەین. دەرچوونمان بۆ دەرەوەی نیشتمان بەم شێوەیە بەدی هات.

ی.ك: من تێدەگەم چی دەڵێن. بەڵام کەڵکی هەموو ئەمانە چی‌یە. من دەبینم ئێوە ئەو کاتە دوودڵ بوون، چونکە شارەزاییتان وەك هی ئێستا نەبوو.

س.پ: پێشتر پێمگوتن من ئەوەم کرد تا هەستم و هێندێك سەرەدا و بەدەستەوە بگرم.

ی.ك: بەڵام لە ۱۹۷۸ دا عەبدوڵڵا ئۆجەلانی ئێستا نەبوون و هەستتان تا ئەم ڕادەیە بە تین نەبوو و ڕوانینتان وەك حاڵی حازر ڕوون نەبوو و بە سۆزی خۆتان بیرتان لە پێوەندیتان بە کەسیرەوە دەکردەوە.

س.پ: دەتوانم بڵێم سۆز وای لێ‌کردین نرخێکی گران بدەین.

ی.ك: بەڵی من دەمەوێ بزانم «ئۆغرو مۆمجو» دەیویست چی بە ئەنجام بهێنێ.

س.پ: ئارەزووی دەکرد ئەمە بە ئەنجام بهێنێ: ببێتە هۆی خولقاندنی نیشانەی پرسیار لە عەقڵی خەڵکدا لە بارەی ئاپۆوە، بەو مانایەی کە داخۆ ئاپۆ مرۆڤێکی جێی گومانە؟ بەوە خزمەتی دەوڵەتی تورکیای دەکرد. بەڵام «جنید ئارجا یورك» لە ڕۆژنامەی «حوریەت»دا باسێکی هەبوو تێیدا دەیگوت: ئیستیخباراتی دەوڵەت هەڵەیەکی مێژوویی گەورەی کرد. دریژی مارەکە لە بستێك زیاتر نەبوو و چەکمەی سەربازێکمان بەس بوو پانی بکاتەوە، بەڵام ئەم هەڵەیە کێشایەوە بۆ نەهامەتی‌یەکی گەورە بە بان سەرمانەوە. ئەم باسەی لە ڕەوتی شیکردنەوەکەیدا بوو بۆ ۱۲ی ئەیلوول و مەبەستی ساڵی ۱۹۷۸ بوو.

ی.ك: ئەمە لەلایەکەوە ڕاستە و مەسەلەی «ئۆغر مۆمجو»یش زۆر گرنگ نی‌یە.

لەوەی وا لەم هەموو قسانەدا بە دەستم هێنا ئەمەیە: مادامێکی پیلوت زانیاری چەوت بۆ ئیستیخبارات(MIT) دەگوازێتەوە و دەڵێت من چاودێری‌یان دەکەم، تا جمرجۆڵەکانی باشتر دەربکەون و مینیش بەم شێوە بیردەکاتەوە و ئێوەش لە ۱۹۷۹ بەدوا سا یا بەمەستی خۆتان یان لەبەر هۆی دیکە وڵات بەجێ‌دەهێڵن. ئەمە بەڵگەیە کە ئێوە نۆکەری میت(MIT) نین و ئەو نەیتوانیوە هەڵتان بسووڕێنێ یا کۆنترۆڵتان بکات.

س.پ: بێ‌گومان ناسەلمێندرێت، بەڵکو بە پێچەوانەوە. ئەمەوێ سەرووەزیران و «CHP» دەسەڵاتدار بوو و ئەو خێزانەش پێبەستەی ئەوان بوو و بەو پێیە ئێمەش پێیانەوە بەسترابووین. واتە ئێمە لە ژێر دەستیاندا بووین و پێویستی بە هیچ کردەوەیەکی توندوتیژ نەدەکرد. ساڵی ۱۹۷۸ ئاوا بە بێ نەهامەتی و ڕووداو تێپەری. هێندێك ڕێکخراوی تورکی هەبوون لە ئێمە زیاتر پەلاماریان دەدا. ئاقمەکەمان هێشتا دەستی بە بەکارهێنانی چەکی ئاگردار نەکردبوو. بۆیە ئەگەر ڕژێم حیزبمان یا ئاقمەکەمانی دەستگیر بکردبایە، هیچ بەهانەیەکی بە دەستەوە

نەدەبوو تا بە ڕاشکاوی حوکم بدات. تەنانەت حیزب نە بەرنامەیەکی هەبوو و نە بەڵگەنامەی زۆر تایبەتە شایەت. هەتا ئەگەر بیشیانویستبایە بۆ دادگا بەریان دەداین. بە کورتی هیچ بەڵگەنامەیەکی وا لە گۆڕێدا نەبوو (PKK)ی پێ تاوانبار بکرێت، چونکە مشووری خۆمانمان خواردبوو و ئەوە کەمێك ڕزگاری دەکردین. وێڕای ئەوە کە میت متمانەی بە چاودێری ئەو و میکانیزمەکەی کرد.

ی.ك: بەڵێ. ئەم جۆرە بارودۆخە بە سەر حیزبی «بوڵشەوی»شدا تێپەڕی. ئیستیخباراتیش ماوەیەك خستبوونیە ژێر دەستی خۆی. بەڵام شەڕەکە بە شێوەیەکی بنچینەیی لەگەڵ «ئاردونێك»دا بوو.

س.پ: وەك مالینۆفسکی وابوو کە لەگەڵ «لینین»دا کاری دەکرد. واتە کێ بیتوانیبایە، بەکاری دەهێنا.

ی.ك: بێگومان. دۆخی وا ڕوودەدات. ئێوە یەکەم و دوا ڕێکخستن نین کە میت چاودێری دەکات. تەنانەت هەندێك ڕێکخستن پەل دەهاوێژێت ئەمجا میت دەستگیری دەکات، چونکە کۆنترۆڵ و چاودێری دەکات. ئەگەر ڕێکخستنەکان گەورە نەبن. هیچ کێشەیەك لە ئارادا نابێ.

س.پ: ئەوی ڕاستی بێ ڕێکخستنەکەی ئێمەش ئەو ڕێکخستنە گەورەیە نەبوو کە مایەی سەرنجڕاکێشان بێ. ئەمەش لایەنێکی گرنگە. جا کە (PKK) گەورە بوو دەستیان کرد بە گوتنی ئەم قسەیە: «بۆچی ئەوسا نەیانگرت؟». بەڵام حیزب تا ئەو وەختە مەترسییەکی گەورە نەبوو. هەتا منیش وام وێنا نەدەکرد کە تا ئەم ڕادەیە دەبێتە مەترسی بەسەر دەوڵەتەوە و نەمدەزانی حیزب بەم شێوە فراوانە پەرەدەستێنێ. جا دوژمن چۆن ئەوەی دەزانی؟ ئەگەر ئەوەی نەیبینیبێ چۆن تەگبیری حاڵی خۆی کردووە؟

ی.ك: لە ڕاستیدا مرۆڤ بیری بۆ ئەوە ناچێ (PKK) بە چ خێراییەك پەرەی سەندووە. ساڵی ١٩٨٨ چووم بۆ لەندەن. لەوێ هەر سێ کەس هەبوون لایەنگری ئێوە بوون. جا کە ساڵی ١٩٩٢ چووم سەیرم کرد هەموو کورد بوونەتە (PKK).(PKK) بە خێراییەکی لە ڕادەبەدەر پەرە دەستێنێ. پێم وایە پێویستە باسی ئەوەش بکەین. ئەم پەرەسەندنە کێشەیەکی گرنگە. چۆن دەتوانن لە ڕووی ئایدیۆلۆژییەوە فێریان بکەن؟ چۆنیش مەشقیان پێ دەکەن؟ هەموو ئەمانە شتێکی سەیرن.

س.پ: ئەمە کێشە نییە. بەڵام ئەو پەیوەندییانەی کە باسم کردن لە قۆناغێکدا بۆ ئێمە بوون بە هۆی دڵەڕاوکە و گیروگرفت و گومان و زریان و وەك گوتم توانیمان لێیان ڕەت ببین.

ی.ك: وەك کەسێك حەز لە دۆستایەتی دەکەن و بە دوویدا دەگەڕێن، ئایا پاش کۆتایی ئەم هەموو پەیوەندییانە بیر لەوە دەکەنەوە کە ئەگەر ئەم پەیوەندییانە نەبوونایە باشتر بوو؟ یان سەرباری هەموو ئەوانە باش بوو؟

س.پ: ئەمە ئەزموونێکی گەورە بوو بۆ من و گەلێك ڕاستی لە بارەی ژیانەوە فێربووم. من متمانە بەشتێك ناکەم ڕژێم بیدات، چونکە تێکتەدەشکێنێ. ئەگەر

ڕژێم ژنێکی پێدای ئەوە بۆ تۆ نییە. ئەگەر پیاوێکیشی پێدای ئەویش هەر بۆ تۆ نییە. تۆ ناچاری هەموو بەهایەکی خۆت بە دەستی خۆت دروست بکەی.

ی.ك: ئەوسا بابێینە سەر خۆشەویستی. ئەو ئافرەتەت خۆش دەوێ کە خۆت دروستی دەکەی؟

س.پ: قورسە. باسی ئەمەشم کرد. کێشەی عەشق و سیاسەت لەم خاڵەدا دەردەکەون. ئەو دەمە پەنا دەبەینە بەر یاساکانی کۆمەڵگا. چوومە نێو ئەزموونێکەوە. دایکم پێی دەگووتم: «تۆ بەم عەقڵەتەوە سەرناکەوی». لەوانەیە لە دڵی خۆمدا گوتبێتم «بۆچی تاقی نەکەمەوە». دابونەریتم لە بەرچاو گرت. ئەمە مایەی وروژان بوو، چونکە من بەرهەڵستی دابونەریتم دەکرد و کەمێك بایەخم پێدەدا. دیارە گەلێك شت هەن بۆ خۆمیان دەهێڵمەوە. ئەمە بوو ئاکۆکی نابەوە. من وام چاوەڕوان نە دەکرد ئەم جۆرە ئەزموونە سەربگری. ڕەنگە منیش کوشتەی ئەزموونی عەشق و سۆز و ژنهێنان بوویم. من بۆ ئەم جۆرە پێوەندیە ساز و تەیار نەبووم. پێوەندی بنچینەیی لێرەوە پەرەدەستێنێ، وەك ئەو کەسەی کە خۆی هەڵدایە نێو ئاگر و ئەمجا هەوڵی خۆڕزگارکردن دەدات. بێگومان خەباتێکی سەخت بوو کردمان. ئەو دەرس و پەندانەی کە لەم پێوەندیەوە فێریان بووم و ئازارم پێوەچێشت لە هەر شتێك گەورەتر بوو لەوانەی کە لە قوتابخانە و بنگەکانی پێخوێندن فێریان بووم. لە ئەنجامی ئەم پێوەندیەوە فێربووم بە شێوەیەکی بێئەملاوئەولا کەڵك لە هیچ پەیوەندیەك لەگەڵ ڕژێمدا وەرناگیرێت. ئەگەر ئافرەتیش بووایە، ئەوە هەرگیز نەدەکرا. تەنانەت ئەگەر بەم چەشنە پێوەندیەش لەگەڵ ڕژێمدا ڕازی بوومایە، ئەوا ئاکامی زۆر زیانبەخش دەبوون. ڕژێم شتێکت دەداتێ و لەبری ئەوە هەزاران شتت لێدەبات. کۆنەپەرستی ڕژێم بەسە بۆ بڕانەوەت. لەم بارەدا دەبێ زۆر وریا بین و خۆبپارێزین و لە ترسی شەرەکە نوو بە ماستەکەدا بکەین. من پاش ئەم کارە فێر بووم. پێوەندیەکی سزاوی بوو منی گەیاندە دووڕیانی هەڵبژاردنی یا سۆز یان کوردستان لە شێوەی «یا من یان کوردستان» و «یا من یا حیزب» و «یا من یا هەموو هەڤاڵان»دا.

ی.ك: دیارە ئەمە زۆر سەرەتایە، ئەمە هەڵوێستێکی کۆنەپەرستانەیە، وانییە؟

س.پ: ئەمە چوارچێوەی پەرەسەندنی پێوەندی کوردییە و سەروساختی لەگەڵ کۆلۆنیالیزم و دەرەبەگایەتی و خێڵەکایەتی و چینایەتیدا هەیە. ئەو کاتە کەسێ ئەم ڕستەیەی خوارەوەی دەردەبڕاند: «خەڵکانێك هەن پاشا دروست دەکەن». مەبەستی ئەوە بوو تۆ خۆت بە پاشا دادەنێی. بەڵام هەن پاشا دروست دەکەن. مەبەستی لەوە خۆی بوو.

ی.ك: هیچ بەرپەرچدانەوەیەکی ئەم هەڵوێستەتان هەبوو؟

س.پ: لە جەرگەی شەڕێکی دەروونی گەرمدا بووین، واتە ئەو بە کۆلۆنیالیزم و ئەرستۆکراتییەوە شەتەك درابوو و ئەو پێوەندیە کەمالییانەی کە وەریگرتبوون لەلای بنچبەست بوو بوون. لە کاتێکدا پێوەندیە میللییەکانی یەکجار کزبوون و

لە ئاستی لایەنگری میللی «CHP»دا بوون و چەپڕەوییەکەی بە ئەندازەی چەپڕەوی ئەو حیزبە بوو. پەیبەند بوونم بەو پەیوەندییە و ڕادەی گونجانی لەگەڵ ڕزگاری میللیدا بەلای منەوە جێی گومان بوون.

ی.ك: ئایا مەبەستت ئەوەیە ئەو نموونەی مێژوویی «دێرسیم»ی دەخواند؟

س.پ: بەڵێ بە جۆرە شەیدایەك هاتمرا بۆ گەیشتن بە دێرسیم و دامەزراندنی پەیوەندی تازە و پێکەوە بەستنی سونەگەرایی باشوورو عەلەوی بوونی باکور، ڕاکێشانەوەی سەرلەنوێی بەکرێنگیراویك و هێنانیە پاڵ گەل. کوششەکانم بۆ ئەم هەموو مەسەلانە بوون و هەموو ئەوانەم بە نیازپاکییەوە دەکرد، بە ڕواڵەت باش بوو. ئەگەر باش بووایە بەوە زۆر شادمان دەبووم. بەڵام ڕاستییەکان تەواو پێچەوانەی ئەوە بوون.

من، ئەو ئافرەتەی کە نەتوانێ چوارچێوەی کۆمەڵگای ملکەچی دەسەڵاتی پیاو بشکێنێ ولەو بەرارەدا تێنەکۆشێ؛ بە کۆیلە هەڵیدەسەنگێنم.

ی.ك: باشە، پەیوەندیتان بە «کەسیرە»وە چۆن دوایی پێهات؟

س.پ: پەیوەندیەکانم لە چوارچێوەی یاساکانی تێکۆشاندا بە شێوەیەکی پڕ بە پێستی ئەم یاسانە ناپچڕێنم. من لەسەر بنچینەیەکی سیاسی دەست بە هەر پەیوەندییەك دەکەم و هەرواش لەسەری دەڕۆم. هەوڵمدا زمانی هاوجوونی سیاسەت و حیزب بێ و نەرم و نیان و کولنەدەر بووم، بەڵام ئەو بەدان بە خۆداگرتن و لاسارییەکی زۆرەوە شێوازی خۆی داسەپاند. بێگومان من شەڕکەر و زەحمەتکێشێکی ڕەسەنی ئەم ڕێکخستنەم. هەرچی ئەوە هەوڵێکی کەمیدا و کارێکی نەکرد حیزب خەڵك ڕابکێشێ و هیچی لەسەر یاساکانی سەرکردایەتی نەدەزانی و باش دەیزانی کە دەرەبەگەکان کۆمەڵگای کوردییان بەڕێوە دەبرد. بۆیە تێدەکۆشا خۆی دابسەپێنێ. دواجار هەوڵیدا پەنا بباتە بەر شێوازی پیلانگێڕان. کە پێمان نایە ساڵی (١٩٨٦)ەوە هەوڵیدا خەسڵەتە مێینەکانی خۆی بە شێوەیەکی زۆر خراپ بخاتەکار تا بەسەرمدا زاڵ ببێ و لە ڕێگای خۆگرێدانیەوە بە من ئامانجەکانی بەدی بهێنێ، وەك ئەوەی بڵێت: «ئەگەر ژیانێکی ئاسایت دەوێ، پێویستە گوێ ڕایەڵم بی». بێگومان من پێبەستەی ئامانجە سیاسیەکان و ڕاستی سەرکردایەتیم و پێم ناکرێت ئەم چەشنە زەوتکارییە قبووڵ بکەم. ئەمە وای کرد ئەم ناکۆکییە بگاتە چلەپۆپە. شێوازی منیش شەڕکردنە بە چەکی حیزب و، ئەویش خۆی بە چەکی ژن پڕچەك کرد و، هەوڵیدا دەوروبەری خۆی ڕێك بخات و لە کێشەی ئافرەتدا بخاتە هەڵوێستێکی شلۆقەوە. بۆیە هەڕەشەم لێکرد و گوتم: «ئەگەر لە مەسەلەی ئافرەتدا تۆخنم بکەوی، ئەمە بۆ تۆ شتێکی زۆر قورس

دەبێ». هەڵسەنگاندنی من ئەمە بوو. نموونەیەکی ژیانی «گاندی»م دابێ و بۆ لێکدانەوە کەمن دەتوانم دەست لەشێوەی پەیوەندی نێوان ژن و پیاو هەڵبگرم و تا دوایلە خۆم و هەست و نەستم کۆنتڕۆڵ دەکەم. بەڵام شێوازی تۆ کە هەڕەشە و گوڕەشە و گفتی درۆزنەیە بە کەڵکی پەیوەندی کۆمەڵایەتی مرۆڤدۆستانە نایێت و ئەمەش بۆ تۆ زۆر ترسناکە. ئەمە دوا قسەی من بوو بۆ ئەو لەم چوارچێوەیەدا. ئەویش بە شوێن هەلێکدا دەگەڕا تا بگاتە ئەنجامەکانی ئەم پەیوەندیە. ئەوە بوو بە کچە ڕێکخراوەکانی نێو ڕیزەکانی حیزب بەرەنگاری بووەوە. لەم پەیوەندیانە ـ بە پێی تێگەیشتنی ئەو ـ مەترسییەکی گەورە بوون و هەوڵیدا بێ‌یانکات بە کێشە. ئەوسا زۆری هەڵوێستە لەسەر مەسەلەی ئازادی ئافرەت کرد. جا وەك چۆن ئافرەت خۆی هەڵدەسەنگێنێ، دەبوو منیش بە پێی بیرکردنەوە و پرنسیپی خۆم ئافرەت هەڵبسەنگێنم. ئەو هەڵسەنگاندنەم بە شێوەیەکی قووڵ و هەمەلایەنە کرد. بە پێی ئەو ئەنجامانە ڕوومکردە شیکردنەوەی پەیوەند بە بارودۆخی ئافرەت.

ی.ك: ئەمە زۆر جوانە. گشت پەرەسەندنێك لە ژیاندا بۆ ئێوە چاوگەیەکی فێربوون و فێرکردن پێکدەهێنێ.

س.پ: بەڵێ، ئەگەر ئافرەتێك تا ئەم ڕادەیە تەنگەتاوم بکات، پێویستە لەسەرم ڕاستی ئافرەت بزانم. جا بە پێی ئەم چەمکە «کەسیرە» بە مامۆستای گەورەم دەژمێردرێت، بەڵام بە ڕێگایەکی پێچەوانە.

ی.ك: ئەوە دەچێ بەرهەڵستەکانت ببنە مامۆستا بۆ تۆ.

س.پ: بەرهەڵستان لانی کەم هێندەی مامۆستاکانی دیکە مامۆستان و دوژمنم باشترین مامۆستامە. ئاوا دەڵێن.

ی.ك: کە لە قۆناغی خوێندن و فێربووندا دەبن، چی دەکەن؟ ئایا هێندێك شت دەخوێننەوە و چاودێریان دەکەن؟ یان پەنا دەبەنە بەر مشتومڕ؟

س.پ: ئەوەی کە دەیکەم هەر خوێندنەوە نییە، بەڵکو دەکەومە چڕکردنەوەی بیرەکانم. مرۆڤ باشتر فێری ڕەفتارەکان دەبێ، بە تایبەتی ئەگەر مەسەلەکە ژیان بخاتە بەرانبەر مەترسییەکی گەورە. ئەم قۆناغە مرۆڤ بە باشی فێردەکات.

ی.ك: کتێبەکەتانم لە بابەت کێشەی ئافرەتەوە خوێندەوە. گەلێك زانیاری مێژوویی هەن پەیوەندیان بە ئافرەتەوە هەیە.

س.پ: بێ‌گومان. کەڵکم لە «ئەنگلس» بینی و کتێبەکەی «بنەڕەتی خێزانی و دەوڵەت و موڵکداری تایبەت» زۆر سوودی پێ‌گەیاندم بەڵام من ئەزموونی ڕاستەقینەی ژیانم یەکەم سەرچاوەم بوو. من وەك پیاوێك خەباتێکی گەورە دژی باڵادەستی پیاو دەکەم. بە باوەڕی من دۆخی ئێستای پیاو قبووڵ ناکرێت. ئەو بارودۆخانەش کە حاڵی حازر ڕووبەڕووی ئافرەت دەبنەوە لەلایەن پیاوەوە و باڵادەستی پیاو پێویستە ببێتە هۆی هەڵگەڕانەوەیەکی فراوان لە نێو چوارچێوەی کۆمەڵگادا و ئەمەش بەلای منەوە پرنسیپە. من ئەو ئافرەتە هەڵدەسەنگێنم کە نەیتوانیوە چوارچێوەی کۆمەڵگای ملکەچی کۆنتڕۆڵی پیاو ببڕێ، یان ئەو

ڕێگایەدا نە جەنگاوەر وەک ئەوەیە کە گوێلە بێ. بەو پێیە هیچ پەیوەندییەکی نە بە خۆشەویستی و نە بە دۆستایەتییەوە نامێنێ. لەم چوارچێوەیەدا ئەو پیاوە نابینم کە شایستەی ئەوەبێ خۆشەویستی بکات یان خۆشەویست بێ. ئەمە پرسیاری فەلسەفەکەمە. هەروەها زۆردارم خۆش ناوێ و من ئێستاکە خەریکم گوشار دەخەمە سەر کچان و پیاوان و تۆش خۆت ئەوەت بینیوە. ئەوەتا بە کچان دەڵێین: «چۆن ڕێ بە پیاوێکی شێوە دڕندە دەدەی لەسەرت دابنیشێ و چۆن پێت هەڵدەگیرێ؟ ئەو تا ئەم ڕادەیە ئایەخ و توند و تیژ و سەرکوتکەر و سووکە. چۆن قایل دەبی ئەم پەیوەندییە مەزن و پیرۆزە بخرێتە ژێرپێ و تووشی سووکایەتی ببێ. چۆن بەم چەشنە باروودۆخە دڵتێی بەڵێ». عەقڵم تا ئێستاش ئەوە وەرناگرێ کچێک بەوە ڕازی بێ چەندە لادێیی یا شارستانی و خوێندەوار یا نەخوێندەوار بێ. بەم پەیوەندییە سەرکوت بکرێت و هەستی پێنەکات؟ لەوانەیە هەست بکات، بەڵام نازانێ چی بکات. تەنانەت ئەگەر پەلیپیشی گرت، سەرناکەوێ و بێچارە دەمێنێتەوە. من لە منداڵییەوە شەوان دەبینم و بیر لەوە دەکەمەوە ڕێ و شوێنێک بۆ ئەم کێشەیە دابنێم. پیاوەکان دەهاتنە شوێنی کۆبوونەوە و سمێڵی هەموویان بابڕ بوو. تۆ دەزانی سمێڵی بابڕ دیاردەیەکی پیاوەتییە. ئەوسا بە خۆمم دەگوت: «ئەوان چییان کردووە تا سمێڵیان بابڕ بکەن؟». لەبەرئەوەی پاشکۆی ناوچەوانی هەموویان کردەوەی بەتاڵە و باروودۆخیان بۆ هیچ کارێک یاریدەدەر نییە، بۆیە تەنیا سمێڵیان بادەدەن. لەو کاتەیشەوە کاردانەوەیەکم دژی سمێڵ بادان لەلا پەیدا بوو و وام لێهاتووە دڵبەستەی پیاو نیم.

ئێستاکە هێندێک ئافرەت هەن بەرهەڵستی ئەم جۆرە پیاوانە دەکەن. بەڵام من زیاتر ڕقم لە دیمەنەکانی پیاوەتی هەڵدەستێ. مەبەستم ئەوەیە خۆم دەخەمە شوێنی ئافرەت و لە دڵی خۆمدا دەڵێم: «ئەوانە چۆن دەتوانن لەگەڵ ئەم جۆرە پیاوانەدا بژین». من بە ڕاشکاوی ئەوە زۆر بە خراپ دەبینم. ژیانم بە بەرچاوی تەماشاکەرانەوەیە و خۆم بە شتێکی ئایەخ لەکەدار ناکەم و ئیش بۆ ئەوە دەکەم پاکی خۆم بپارێزم. من بایەخ بە کچە تازەکان دەدەم. ئێوەش دەزانن ئەوان بە هەزاران دێنەلامان و خەباتیش هێشتا بەردەوامە و، پیاوان ملکەچی ڕێکوپێکین بەڵام هێشتا پەسندکراو نین. ئێمە پێیان دەڵێین: دەبێ بە هەر شێوەیەک بووە وەزعی خۆتان ڕاست بکەنەوە. ئێستا پیاو لە پاڵ ئافرەتدا لە ڕیزەکانی سوپای گەریلادایە. کەس ناتوانێ خراپە دەرهەق بەوی دیکە بکات و ناتوانن پەیوەندی لەم چەشنە دابمەزرێنن و هەر دەستدرێژییەکیش بوار لە بەردەم کێشەی گەورەدا دەکاتەوە، چونکە ئێمە بەرپێوەین بۆ بنیاتنان و سەرخستنی تەرزێکی تازە لەم پەیوەندییانە. ئێمە زۆر ناچاری ئەوەین.

ی.ك: باوەڕم وایە ئەم لێدوانە زۆر باشە. چەند شتێکم لەسەر هێندێک بێبەجێکردنی ڕاستەقینە لە بابەت ئەم مەسەلەیەوە خوێندووەتەوە. ئایا ئەمە ڕاستە؟

س.پ: لەم جێبەجێکردنانەدا بنچینەکانی پێوەندی جنسی ناکەین بە پاڵپشت، چونکە بەکارهێنانی ئەم پێوەندیانە بە شێوەیەکی ئاژاوەگێڕانە دەبێتە هۆی ناپاکی کردن لە ئەرکەکان و جێبەجێکردنیش بەم بنچینانە دەکرێت. واتە ئەم جێبەجێکردنانە بەهۆی ئەو ناپاکیی‌یەوە کران کە خرایە ئەستۆیان. دەشبینین پێوەندی جنسی هۆی پەیدابوونی ئەم چەشنە ناپاکی‌یە بوو و وەك ئامرازێك بۆی خرایە گەڕ.

بەهای ئازادی لە شۆڕشێکدا پێبەستەی ئازادی ئافرەتە لەو شۆڕشەدا و ئاستی ئازادی کۆمەڵگایەکیش پێبەستەی ئاستی ئازادی ئافرەتە لەو کۆمەڵگایەدا.

ی.ك: ئایا جێبەجێکردنی لەو شێوەیە هەن کرابن؟

س.پ: زۆرنا. ئەوە بوو توانیمان چەمکە تازەکە پەرە پێبدەین. ئاراستەیەکی باشی گەورە و چڕوپڕ لە ڕێکخستنی پێوەندیەکاندا لەسەر بنچینەی تازە هەیە. وەختێك باسی ڕاستی کوردی دەکەین، ئێمە هەوڵدەدەین خێزان و ئافرەتی کورد بە فراوانی شی‌بکەینەوە و دەشبێ بیر لە هەندێك بنچینەی دروست بۆ ئەم پێوەندیە ئاسایە بکەینەوە. یەکەم بنچینە ئەوەیە تا دوا پلە نیشتمانی بێ، دووەم: نیشتمان و ئازادی گەل هاوسەری بن. سێیەم: لەگەڵ ڕێبازی پێشەنگی حیزبیدا هاوجووت بن. چوارەم: بە تەواوترین شێوە و بە پێی ئەو سێ بنچینانەی پێشوو ئەرکەکانی ڕاپەڕێنن. ئەمجا پاش ئەوە دەتوانین چەمکێك بۆ پێوەندی پیاو و ژن دابنێین. دەبێ سەلماندنی ئەوە هەر بەقسە نەبێ، بەڵکو بە شەڕ و هەر لەو ڕێگایەوە بێ. ئەم پرنسیپانە سەرجەمیان یەکجار گرنگن.

ی.ك: ئاپۆی برام ئایا دەتوانین بەم شێوەیەی خوارەوە تێی بگەین: «مرۆڤ دەبێ یەکەم جار خۆی بەرزبکاتەوە، ئەمجا دوای ئەوە مافی بیرکردنەوە لەم جۆرە پێوەندیە بەدەست بهێنێ»؟

س.پ: زۆر وایە. تەنانەت کۆمەڵگا سەرەتاییەکانیش کە دەیانویست ژن بۆ کوڕێکیان بهێنن، داوایان لێدەکرد ئاژەڵێکی دڕندە ڕاوبکات و دەیانگوت: بۆ دارستان بچۆ و فلان ئاژەڵ یا فلان دوژمن بکوژە تا مافی ژنهێنانت بدرێتێ، من ئێستاکە ئەم پرنسیپە بە سەرخۆمدا جێبەجێدەکەم. ئەگەر ژنهێنان مافێك بێ لە مافەکان، دەبێ ئەم مافە پشت بە قەوالەیەکی مێژوویی ببەستێ. منداڵان لە کوردستان گیروگرفتن، نە ماڵیان هەیە و نە کار. بۆیە ژنهێنان لە کوردستاندا و لەم هەلومەرجەدا کارێکی خراپ و دزێوە. لە تورکیا سێ یەکێکی خێزانەکان یا نێزیك بەوە ناچارن خۆیان بفرۆشن. ئێوەش ئەوە دەزانن. ئەمە ناتەواوی‌یەکی گەورە لە ڕەوشتدا پێکدەهێنێ.

ی.ك: مخابن ئەمە ڕاستە. ئەوەتا داوێن پیسی بڵاوبووەتەوە.

س.پ: ئەمە شتێکی زۆر ترسناکە و دۆخێکی مرۆڤ تۆقێنە. بەسترانەوەمان بە پرنسیپی مرۆڤدۆستانەوە وامان لێدەکات ئەوە ببینین. ژن بهێنە، پاشان ژنەکەت یا کچەکەت بۆ فرۆشتن بخەرە بەری مەیدان. ئەمە ڕووداوێکی سامناکە و سووکایەتی پێکردنێکی بەردەوامی ژیانیشە. بەڵام ئەمە بە بەرچاوی هەمووانەوە دەقەومێ، ئەگەر هی وا هەبێ ئەوەی پێقبوول بێ، بە لای منەوە تەواو ڕەتکراوەیە. ئەگەر کارەکە پێویست بکات من دەتوانم لە ڕووی مرۆڤایەتی و ژیاندا ڕابوەستم تا ئەم سووکایەتیە قەدەغە بکەم. ئەمە پرنسیپی منە. پێوەندیمان لە مەسەلەی ژنهێناندا نێوانێکی ڕاستەوخۆی لەگەڵ شەڕدا هەیە. جا کاتێك دەتوانم کچێك بخەمەپاڵ ڕیزەکانی حیزبمان، ئەوە پێوەندییەکی توندوتۆڵی بە شەڕەکەمانەوە هەیە. لەوەی وا دڵمان خۆش دەکات و پلە و پایەمان بەرزدەکاتەوە ئەم شەڕەیە کە دەیکەین. ئەو کچانە بەجەرگی لە شەڕەوە وەردەگرن و دێنەلامان. ئەمە باشە. پێویستە ئەوە لەسەر بنچینەیەکی ڕێك و ڕاست هەڵبسەنگێنین. پیاوان و کیژان لەبەر ئەم هۆیە دێنە پاڵمان. دەبێ ئەوە وەربگیرێت. چارەسەرەکە ئالێرەشدا پەنهانە، ئەویش شەڕ و ڕزگاری نیشتمان و ئازادی گەل و بنیاتێکی حیزبی ڕاست و دروستە.

هەموو ئەوانە پێوەندییەکی لە پچڕان نەهاتوویان بەیەکەوە هەیە و چەمك و باسان. لەوەی وا بەتەمایە بگاتە ئەم پێوەندیانە، دەبێ نیشتمانپەروەرێکی ڕاستەقینە و جەنگاوەرێکی میللیی باش و حیزبییەکی ڕاست و دروست بێ. پێیان دەڵێم: «پێویستە خۆتان بسەلمێنن و دوای ئەوە دەبینە یەکەم کەسانێك کە چەپڵەتان بۆ لێدەدەن». ئەمە باسای عەشقە لای ئێمە. سەربکەون تا چەپڵەتان بۆ لێبدەین. ئەگەر کیژ و پیاو لەم مەسەلەیەدا خۆیانیان سەلماند، گەورەترین ڕێزیان لێدەنێین. ئێمە دەمانەوێ ئەم مەسەلانە بەم ڕاستەڕێیەدا ڕێبکەن و ئەمە ئەو پرنسیپەیە کە پەلەستمانەوەیە.

لەم پرنسیپەش زیاتر، ئێمە لە کاری ڕاستەقینەدا جێبەجێی دەکەین. حالی حازر پێشبڕکێیەکی ڕوون و ئاشکرا لەم بارەیەوە لە گۆڕێدایە. با هەریەکێك بتوانێ بە پێی بە شەڕەوە بەستراوی ڕێزی ئەوی دیکە بگرێ. ئەمە ڕێگا لە بەردەم کچاندا تەخت دەکات تا بێنە نێو ئەم شەڕە گەورەیەوە، هەر بە شێوازی دەرەبەگانە نا بەڵکو بە هاتنە پاڵ شەڕ و پەرەپێدانی ئەم شەڕە بۆ خۆسەپاندنیان.

ی.ك: ئەمە زۆر جوانە. ئەمە کارێك دەکات عەشق و شەڕ پێکەوە پەرەبستێنن.

س.پ: وەختێ باسی واقیعی کوردستان دەکەین، ئەگەر شەڕ و(PKK) نەبوونایە کچی کورد بە شووکردن نەبووایە نەیدەتوانی لە مالی خۆی بێتە دەرێ. پێم وایە شووکردن لە واقیعی ئێستادا و لەنێو چوارچێوەی ڕژێمدا دوایی بە هەر جەربەزەیی و ئازایەتییەك دەهێنن کە ڕەنگە هەبن. لەپاڵ ئەوەدا من کێشە ئابووری و کۆمەڵایەتیەکان نازمێرم، بەڵکو بابەتەکە هەر لە ئاستی خۆشەویستیدا وەردەگرم. ئەگەر ئەو کەسە لە نیشتمان و ئازادی گەل دابڕابێ و

بەرهەڵستی ئەم چەمکانە بێ، ئەوا خۆشەویستی دەکوژێ. منیش لە ئەنجامی تێوەنێودان یا پێبەندبوون بە لایەکەوە لام لەم بابەتانە نەکردووەتەوە. ڕووداوی خۆشەویستی بابەتێکە خراوەتە بەردەم زانست و مەعریفەت. «خۆشەویستی دۆخێکی دەروونی جیایە». من بە چاوێکی زانستیانەوە تێی دەڕوانم. پرنسیپە میکانیکیەکان ناتوانن لێکی بدەنەوە. سەرباری لەوەی کە شەڕ مرۆڤ وا لێدەکات بە ڕواڵەت جوان بێ.

ی.ك: من هیچ گومانێکم لەو ڕووەوە نییە. هیچ شتێك نییە لە شەڕ زیاتر مرۆڤ جوان بکات. باوای دابێنێین ئەوان ئێشیان بەم پرنسیپە جوانانە کرد و بە تەواوترین شێوە چی داواکرابوو کردیان و ئەمجا عاشقی یەکدی بوون. ئایا ئەمە لەشەڕی ڕاستەقینەشدا جێبەجێ دەکرێت؟

س.پ: دەزانن هەر پێوەندییەك چەند قۆناخێکی هەیە و با بڵێین ئەم قۆناخە قۆناخی گوڵکردنە. واتە ئەم قۆناخە پێوەندیەکان تا ڕادەیەك هەڵدەگرێ. وشەی گوڵکردن لە زمانی تورکیدا ماناکەی خراپە بەڵام لە ڕاستیدا وشەیەکی جوانە، وە مانای قۆناخی نزیك بوونەوە و ناسکردن دەگەیەنێت. لەوانەیە پێم بڵێن چۆن ئەمە دەبێتە پرنسیپ. بە قەناعەتی من ئەو قۆناخەی کە کوردستان لە ڕزگاربووندا پێی گەیشتووە ئەم خەسڵەتەی لە پێوەندیەکاندا گەرەکە و پێویستە بە پێی ئەو قۆناخە بیەنرخێنین. پێم وایە بەهای ئازادی لە شۆڕشێکدا پێبەستەی بەهای ئازادی ئافرەتە لەو شۆڕشەدا وە ئاستی ئازادیش لەلای کۆمەڵگایەك پەیبەستەی ئاستی ئازادی ئافرەتە لەو کۆمەڵگایەدا. دەتوانین ئەوە کەمێك بکەینە شتێکی گشتی. خۆ ئاستی ئازادی لەلای هەر بزووتنەوەیەك یا هەر حیزبێك یان هەر کەسێك پێبەستەی ئاستی پێوەندییەتی بە ئافرەتەوە. ئەو پێوەندیە ئازادەی کە لەنێوان ئەو و ئافرەتدا دادەمەزرێت ئاستی ئازادی لای ئەو حیزبە دیاری دەکات. ئەمە ئاستی ئازادی لەلای گەل ڕوون دەکاتەوە و ئەوەش بە گشتی ئاستی ئازادی لەلای ئەو کۆمەڵگایە ڕوون دەکاتەوە. بەو پێیە پەرە پێدانی پێوەندی ئازاد لەگەڵ ئافرەتدا، ئاستی ئازادی لەلای(PKK) دەردەخات و، لەوەوە مەودای ئەو هاوسانییە بنچینەییە دەرك پێدەکەین کە هەیە. ئەگەر ئافرەت هەستی بەوە کرد ئازادە، ئەوە ئاستی ئازادی لای(PKK) دەخاتەڕوو.

ی.ك: ئەگەر پیاو و ژن بە تەنێ مانەوە و پیاو توانی دەست بەرداری هەڵەی کەڵەکەبوونی ساڵان و قورسایی ئایدیۆلۆژی ببێ و خۆی بە هاوشانی ئافرەت دابنێ، ئەمە بە پەرجویەکی گەورە لە قەڵەم دەدرێت.

س.پ: بێگومان پەرجویە. منیش مرۆڤم و ئارەزووی گەورە گەورەم هەن و بە ڕاشکاوی پێتان دەڵێم: ئەگەر ئەم بارودۆخە بابەتی توێژینەوە بێ، ئەوا من گەیشتوومە تەمەنی چل و چوار ساڵیم و سەرەڕای ئەوە هەست بەوە دەکەم کە من ناچارم لەهەر کەڵە فەیلەسووفێك زیاتر پەرە بە بیرێکی تازە بدەم. ئەگەر مرۆڤ پێبەندی ئارەزووەکان بوو و بووە شوێنکەوتەیان، ئەوا لە سیاسەتدا دەدۆڕێنێ و

تێکدەشکێ. ئەگەر وازیشی لە سۆزەکانی خۆی هێنا هەر تێکدەشکێ. ئاوا ئێمە لە ناکۆکی‌یەکداین لێ‌دەرچوونی گرانە. حەزدەکەم بڵێم خەسڵەتی دەسەڵات و دڵبەندی و هێزی جوانی لەلای من لە ئاستێکی پێشکەوتوودان. من لەم مەسەلەیەدا ئابەمە کابرایەکی ساختە و خۆم لەکەدار ناکەم. پیاوان و کیژان ڕەنگە بتوانن ئەوە بکەن، بەڵام من لەم مەسەلەیەم پێ‌قووت ناچێ و زەبری خۆمیان پێ‌دەگەیەنم و، سەرنجی سەودای بابەتی پەیوەندی ئازاد و جوانیش دەدەم.

ی.ك: زۆر کەڵکمان لەم چاوپێکەوتنە وەرگرت. ئەو بابەتە گەورەیەی ئێوەم بە خۆشەویستی مرۆڤ پێ‌ئەدەزانی، ڕاستیەکەی ئەم چاوپێکەوتنە لە هی پێشوومان باشتر و بەرهەمتر و پڕ شادی بوو.

س.پ: خۆ خەریك کردن بە مرۆڤەوە بە لای منەوە کارێکی هونەرییە. من بە شێوەیەکی هەمەلایەنە لا لە ڕووداو دەکەمەوە و شیکردنەوەیەکی ورد دەکەم بە جۆرێك کە لەڕووی خەیاڵ و زانست و شێوە عەمەلیەکانەوە بە خەیاڵی هیچ پیاو و هیچ ژنێکدا نایەت. عەولەکانم پەرەسەندنێکی گەورەیان تێدایە و هیواهەڕاو نیم. پێش کەمێك گوتتان: «لەوانەیە نائومێد بووبن». ڕەنگە ئەوە ڕوو بدات، بەڵام هێشتا هیواکانم هێشتوونەوە و پێدەچێ ئافرەتێك نەبێ هیواکانم بەدی بهێنێ. بەڵام ئەمە هەرگیز گرنگ نی‌یە.

ی.ك: ئەگەر میرێك بوویتایە لە میرە کۆنەکانی کورد، لەوانەبوو شازادەی خێڵێکی دیکە پەیدابکەی.

س.پ: نەخێر. توانایەکی زۆر لە هەموو ڕوویەکی شەخسی‌یەوە لە ئارادان بۆ بەجێ‌هێنانی ئارەزووەکانم. بەڵام بە هەموویان ڕازی نابم، چونکە بۆ خۆم ناوێن. من لە ئاستێکدام دەتوانم بچمە نێو هەر شێوە ژیانێکەوە دڵبەستەی بم و ئەوەم بە توانای شەخسیم بەدی هێناوە. بەڵام من چەند چەمك و پرنسیپ و بنکەیەکم هەن پێیەبەستەیانم و ناتوانم بە بێ ئەوان بمێنمەوە.

ی.ك: من لێتان تێ‌دەگەم. خۆشەویستی ئارەزووە و پێکەوە پەرەسەندنیان واتە کارەباوی بوون.

س.پ: بگرە لەوەش زیاتر. ڕووداوی خۆشەویستی هونەرە و خۆشەویستن هونەرە. دەبێ بابەتی خۆشەویستی بایەخ بە هونەر بدات. بابەتی خۆشەویستی بابەتێکی هونەرییە و دەبێ خاوەنەکەی ئەکتەر بێ. لە تورکیا ناوی هونەرمەندیان بۆ مانایەکی خراپ ئاڵوگۆڕ پێ‌کردووە. پێم وایە شۆڕشگێڕ باشترین ئەکتەرە. وەك دەزانن وشەی هونەرمەند لە هونەرەوە هاتووە، واتە ئەکتەر هونەرمەندە. دەبێ مرۆڤ هونەرمەند بێ تا بتوانێ لە ڕووداوی خۆشەویستی حاڵی ببێ. ئایا دەتوانین تا چ ڕادەیەك کەسێکمان خۆش بوێ پەیوەندی بە هونەرەوە نی‌یە؟ بێ‌گومان من ئەکتەرەکانی «یشیل جام»م خۆش ناوێن و تکام وایە بە چەوتی لێم تێ‌نەگەن. من بە چاوێکی زانستانەوە دەڕوانمە «یشیل جام» و تێدەکۆشم لە ئەکتەرەکانی تێ‌بگەم و بەهۆی ئەم تێڕوانینەوە بێ‌باکیەمێ. لەوەش گرنگتر

خیانەت لە جوانی نەکەین و دەست بەرداری نەبین و زەوتی نەکەین. بەڵکو ئەوپەڕی ڕێزی بگرین و هێز و توانای سیاسیمان لە ڕێگای خراپدا نەخەینە کار. ئەم پرنسیپانە زۆر گرنگن. هەندێکمان جوانی بە ڕێگایەکی زۆر خراپ بەکاردەهێنن و تێکیدەشکێنن. سەرەنجام دەمەوێ بگەمە ئەم خاڵەی دوایی کە ئەمەیە: ئەگەر پیاو توانی لە چوارچێوەی پاراستنی ڕێزی خۆیدا خۆی بە سەر ئەو ئافرەتەدا بسەپێنێ کە ئەویش هەر لەم چوارچێوەیەدا خۆی دەسەپێنێ، ئەوا شایانی چەپڵەی ئێمەیە و پێویستە لە سەرمان پیرۆزبایی ئازادی تەواوەتی خۆیانیان لێبکەین.

ی.ك: قسەکەتان ڕاستە و من هاودەنگتانم. باشە سەرۆکم: ئایا بیر لەڕێ و شوێنەکانی ناوخۆ دەکەنەوە؟ ئایا ڕێ و شوێنی وا هەیە؟ بڕوانن من وشەی ژنهێنانم خۆش ناوێ، بەڵام وشەیەکی دیکە لە زمانەکەماندا هەیە. ئایا ڕێ و شوێنی ژیانی هاوبەش چییە؟ واتە ئایا لە ناوەوەدا بەڕێوەبردنێکی توندوتیژ هەیە؟ لێك جوێ بوونەوەش لە دوایدا چۆن دەبێ؟ ئایا ئێوە و حیزب بیرتان لەم مەسەلەیە کردووەتەوە؟

س.پ: دەتوانم زیاتر لە بیروڕاکانی حیزب، باسی بیروڕاکانی خۆم بکەم. با بڵێین سیستەمی ماڵ نەك سیستەمی ژنهێنان.

ی.ك: بەڵام من دەڵێم پێکەوە ژیان، چونکە نامەوێ بڵێم مێرد و ژن.

س.پ: بەڵێ، زاراوەیەکی خراپە. بە داخەوە پەندێکی تورکی لەم بارەیەوە هەیە دەڵێت: «ئەگەر ژن مندالی لە سکدا نوو، دار لە پشتی کەم مەکەرەوە». من قێز لەم قسەیە دەکەمەوە. قسەیەکی زۆر خراپە.

ی.ك: بەڵێ هەموو قسە و شێکمان لێوان لێوی شۆڤێنیزمی پیاون.

س.پ: ڕەنگە باڵادەستی بێ، بەڵام تا ئەم ڕادەیە تا «دار بەسەر پشتیەوە و مندال لە سکیدا». ئەوە گەورەترین سووکایەتیە، وشەی ژنهێنان و ژنیش هەروەها. هێزی دەرکەوتن و هێزی کار و کادر و پێشکەوتن لە خەیاڵمدا ـ گرنگ نییە بەدی هاتبێ یان نا ـ لە پێوەندیەکانمدا هەن. ئەگەر کەسێك پێی وایە نێو ئەم پێوەندیە، دەبێ دەستەبەری هێزێکی کۆمەڵایەتی گەورە بکات. ئەگەر لە کۆمەڵگا چووە دەرێ و کۆمەڵگای خستە دوخی بێهێزییەوە، ئەوا پێوەندی ژنهێنان لەم حاڵەدا زۆر خراپە. من ڕێزی ئەو ژن و ژنخوازیانە دەگرم کە کراون و نامەوێ بە چەوتی لێم حاڵی بین. بەڵام کە ئافرەت ناز بفرۆشێت لەبەرئەوەی کە خانە و پیاویش نازبکات لەبەرئەوەی کە سەر گەورەیە، من وای دەبینم ئەم بارودۆخە بە خۆڕایی لە دەستدانی مرۆڤایەتی و بگرە داخورانی بەهای مرۆڤایەتییە. دەبێ ئافرەت چاو نەترس و زیرەك بێ و ئیرادەیەکی بەهێزی هەبێ و بتوانێ حوکم بدات. دەبێ ئەم خاسیەتانە هەموویانی تێدا کۆببنەوە. ناشێت مرۆڤ بە بێ‌ئیرادە خۆشەویست بێ. بەڵکو پێویستە لەسەری باڵادەست بێ. بەڵام خراپە دەرهەق بەخۆی و دەوروبەری نەکات و پێوەندیەکانی هەڵسووڕێنێ و بە سەریاندا زاڵ بێ.

ناشێ شێوەگۆڕاو و خراپەکاربێ. دیارە لێرادە بەشێکە لە هەموو ئەمانە و بەمە بە کردەوە دەبێتە بەشێك لە ژیانێکی مایەی دڵبەستەیی. من بێز لەو ئافرەتە دەکەمەوە کە شەرم دەکات و لە بەردەم پیاودا خۆ کورت دەکاتەوە. ڕەنگە پیاوەکان بە شێوەیەکی زۆر چەوت ئافرەتێکی لەم تەرزە هەڵبسەنگێنن. بەڵام ڕای من ئەوەیە: دەبێ ئافرەت ئەو سیفەتانەی هەبێ تا پیاو نەتوانێ بە سەریدا زاڵ بێ و بۆ هەموو شتێکی خراپ بەکاری بێنێ و وەك پارە و سامانی خۆی مامەڵەی لە تەکدا بکات. لە بری ئەوە دەتوانێ کۆششی خۆی بخاتە پاڵ هی ئەو و ببێتە خاوەنی ئەم شەرەفە. چوونە پاڵ یەك یان ژنهێنانێك ئەم سیفەتانەی تێدا هەبێ شەرەفێکی گەورە و ژیانە و یاسای ژیانیشە. ڕەوایی ژنهێنانیش ئاوا دابین دەبێ و دەبێتە مایەی شانازی. دەبێ پیاو بە کردەوەی خۆی نەك بە پارە و وەزیفەکەی و بە چەربەزەیی و دان بەخودا گرتن، شایستەی ئەم ژنهێنانە بێ. بۆیە دەبێ ئەم سیفەتانەی هەبێ. ئەم مەسەلانە بەڵای هەموو جیهانین و هەر بۆ کوردستان نین.

ی.ك: باشە، بەڵام شێوەی ئەم ژنهێنانە چۆن دەبێ؟ واتە ئایا دەستی یەکدی دەگرن و ناوی خۆیان بەپێی گەورە تۆمار دەکەن بۆ دەربڕینی عەشقە گەورەکەیان و ڕاگەیاندنی هاوجووت بوونیان یا هەر شتێکی دیکە؟

ئافرەت لەوە گەورەترە کە بە دەستەپاچەیی بژی یان لەجێی ڕووەکی ڕازاندنەوە دابنرێت.

س.پ: بەم هەموو شێوانە نابێت، نەك ئەوە تەنانەت ئەم ژنهێنانە، نە سەرەتا و نە کۆتایی دەبێ.

ی.ك: دەمەوێ ئەمەتان لێبپرسم.

س.پ: بە هەڤاڵانم گوت: «هێندێکتان بە بێئەوەی بزانێ ژنی هێناوە و هێندێکی دیکەتان بە بێئەوەی بزانێ ژنی تەڵاق داوە». جۆرە ژنهێنانێك لەنێو (PKK)دا بەدی هاتووە و ئەوان پێی نازانن. لەوانەیە سبەی بە شێوەکەی بزانن، ئەوی ڕاستی بێ ئێمە جۆرە ژنهێنانێکمان هێنایە گۆڕێ... وانییە؟ بەڵام شێوە و ڕواڵەتی گرنگ نین بۆ نموونە من گوتم: «من ژنم نەهێناوە، بەڵکو ئازادی ئافرەتم هێناوە». بە باوەڕی من دەبێ مرۆڤ لە ناخەوە پێبەستەی خۆشەویستی و شێلگیری و پێکەوە گرێ دران بێ. دەنا پەل گرتنی کچێك و دەرکەوتن یا خۆدەرخستن لە بەردەم خەڵکدا بە کارێکی ڕووکەشانەی دەبینم و بچووك دێتە بەرچاوم.

ی.ك: ئەمە ڕاستە. ڕواڵەت و شێوەی بێگەوهەر ژیانێکی خاوەن دوو ڕوویییە.

س.پ: تا ئەو پەڕی خاوەن دوو ڕوویییە. ڕەنگە لە ناوەوە وێرانە و بۆگەن بێ. هەر دەستگرتن بەس نییە، بەڵکو دەکرێت ئەم پێوەندییە قووڵ بکرێتەوە. زۆر

ئەوانەی کە پێیان وایە ژنیان هەیە، دەیانبینم ژنیان نەهێناوە. ئەگەر باسی ژنهێنانی ڕاستەقینە دەکەن، دەبێ لەو چوارچێوەیەدا کە نەخشەیم کێشا بۆی بگەڕێن. ئەو ڕووداوەی کە هیچ و پووچی و هەموو جۆرە دوورکەوتنەوە و قێز لێکردنەوەیەك پەردەپۆش دەکات، ژنهێنان نی یە بەڵکو «درۆ ڕووبیی یە».

ی.ك: ئەگەر ئافرەت بەم جۆرە شووکردنە قایل بوو، ئەوە ئافرەتێکە بۆ فرۆشتن، چونکە دەچێتە نێو پێوەندی بازرگانییەوە.

س.پ: بەڵێ. بە زۆرداری بەکاردەهێنرێ. لەبەر ئەوە سووکایەتی یەکی گەورەیە بۆ پیاو. چۆن بۆم هەیە ڕێز لەو پەیوەندیە بگرم؟ ئەگەر بمتوانیبایە هەموو چەشنێکی ئەم هاوجووتی یەم بە یەك ڕۆژ هەڵئەوەشاندەوە. بۆیە لە ژنهێنان دوورکەوتمەوە و تا ئێستاش دووردەکەومەوە. گەورەترین ئەشکەنجە بەلای منەوە ژنهێنانە. ئەگەر بە زنجیریش بمبەستنەوە، ناتوانن ئەم چەشنە ژنهێنانەم بە سەردا بسەپێنن. لەوەبوو باسی ئارەزووەکانی خۆمم بۆ کردن. دەمەوێ سەرلەبەری مێژووی بە چەمکی ئێمەوە گرێ بدرێن و من گرێیان دەدەم و بەسترانەوەی ئافرەت بە شێوەیەکی سەرسوڕهێنەر پەرە پێدەدەم. بێگومان زۆر ڕێزی ئەو بەسترانەوەیە دەگرم کە بە تەواوی ئیرادەی خۆی بێ تا پەرەپێدان شیاوی بەدیهاتن بێ. من بەم کارە تۆڵە لەو کۆمەڵگایە دەستێنمەوە کە ئەم پێوەندیەی بە قوڕدا برد. ئەمە بەرپەرچدانەوەمە. من ئێستا لە دۆخی هێرش بردندام، چونکە مرۆڤایەتی و جوانی لە نیشتمانەکەمدا یەخەگیری قڕتێخستن و سەرکوتکردن بوون. من گێل نیم تا خۆم سەرقاڵی خواردن و ئافرەت بکەم، ئەوانە تینوێتیم ناشکێنن. چارەنووسی گەلێك و کێشەی ڕزگارکردنی لە گۆڕێدان، چۆن دەتوانم نوقمی هیچ و پووچی و دەستەپاچەیی ببم؟ نەخێر ئێمە جوانی گەورە دروست دەکەین. ئەمە گەوهەری هونەرە و پێوەندی جەربەزەیی دەخوڵقێنن. ئەمە ئەو شتەیە کە تێر و تەسەلم دەکات. من بانگی هەموو خەڵك دەکەم بۆ ئەم سەما و گەمەیە. با بزانین کێ سەرنجی کێ ڕادەکێشێ.

ی.ك: هەر کاتێك سەر لە لەندەن و ستراسبورگ دەدەم. ئاسایی سەر لە برایانی کوردیشم دەدەم. لە نەورۆزی ئەمساڵدا لە ستراسبورگ قسەم کرد و ڕووی قسەم کردە ئافرەتان: «سوپاسی بزووتنەوەکەتان بکەن، چونکە پیاوەکانتان دڵبەندی ئێوە نەدەبوون و بەدووی کچی بیانیدا ڕایاندەکرد. بەڵام (PKK) ئەوەی هەرەس پێهێنا و ئافرەتی ئازاد کرد» ئەوە بوو هەمووان ڕاوەستان و کەوتنە چەپڵە لێدان.

س.پ: بەڵێ، ئافرەتان پەرەسەندنێکی گەورە لەوەدا بەدی دەکەن. دەتوانم وا لە پیاوان بکەم ئافرەت بپەرستن.

ی.ك: پیاویش دەست بە کوردبوونی خۆی دەکات. پاش ئەوە دەڵێت من مرۆڤم و کە ئەوەش دەڵێت دەست بە خۆشەویستی ئافرەت دەکات.

س.پ: بێگومان، من دەڵێم ئافرەت بەلای پیاوەوە نیشتمان و خودی ژیانە. من لە ڕێگای شەڕی گەورە و حیزبایەتی و ڕێکخستنەوە دەیخەمە نێو ئەم بارودۆخەوە.

ئافرەتیش دەزانێ کە ئەمە ڕێگای بردنەوەیە، بۆیە ناچار دەبێ بێتە نێو شەڕ.

ئەگەر تین و توانی گەورەی من نەبووایە، ئەوە بەدی نەدەهات.

ی.ك: بەڵام ئاخۆی بۆ ئەو هەستە ئاینیانەی کە لە منداڵیدا هەتانبوو، لە ماوەیەکەوە بۆ ماوەیەکی دیکە زیاتر نابن؟ مەبەستم ئەوەیە ئێوە ئەو هەستانەتان هەبوو. من دەبینم ئێوە ئافرەت بۆ ئاسمان بەرز دەکەنەوە.

س.پ: مەزنکردنی ئافرەتی داماو کارێکی زۆر جوانە. من لەم مەسەلەیەدا نامەوێ بەمە ئامراز بە دەستی ئەو پیاوەوەی کە چەندەها چەرخی دوورە، هەڵوێستەکانی خۆی بەسەر ئافرەتدا سەپاندووە.

ی.ك: ئەو چەمکە ڕاستە. بەڵام تۆ ئافرەت پیرۆز دەکەی.

س.پ: نەخێر پیرۆزی ناکەم، بەڵکو وای لێدەکەم ئیش بکات. خۆ هەموو خانەکان وەك گیانفیدایی‌یەکان کاردەکەن.

ی.ك: کار گرنگ نی‌یە.

س.پ: لەوانەیە وابێ. بەڵام من کۆنترۆڵی پیاو و هێندێك خەڵتەی بیروڕاکانی دەبینم. ئەمڕۆ زۆریان لە پایەی ئافرەت هێنایە خوارێ و وایان لێکرد لە ڕووەکی ڕازاندنەوە بچێ. وای دەبینم ئەوە قابیلی ئافرەت نی‌یە. کوا ئەو قسەیە کە دەڵێت: «ئافرەت بەشێکە لە پیاو». بە ڕای من ئەگەر ئافرەت توانی خۆی بدۆزێتەوە، ئەوسا دەبێتە بەشێك لە پیاو. ڕەنگە پێم بڵێی تۆ بۆ ئافرەت زۆر سەرپەرگری. نەخێر. من ئافرەت بە شێوەیەکی واقیع بینانە هەڵدەسەنگێنم وا کە ئافرەت جێ و ڕێی ڕاستەقینەی خۆی لە کۆمەڵگادا بدۆزێتەوە. هێندێکیان دەربڕینی کۆمەڵگای بەهەشت یا کۆمەڵگای ئاشتی یا کۆمەڵگای هاوسانی بەکاردەهێنن. لەوانەشە ئازادی لەو کۆمەڵگایەدا ڕێگری نەبێ. بەڵام بابەتی ماهی‌یەتی ئافرەت مەسەلەیەکی یەکجار گرنگە. من هێشتا بە شوێن ئەوەدا وێڵم و هێندێك متمانەم دەوێ و خەیاڵ پڵاو نیم. من شەڕ دژی دەستەپاچەیی ئافرەت دەکەم و ئەوە کارم تێدەکات. پێویستە باوەڕم بە گەوهەری کێشەکە هەبێ.

بەم قسانەمان دەگەینە ئەم ئەنجامەی خوارەوە: ئێبینی پێوەندی نێوان خەیاڵی منداڵی و سیاسەت دەکەین، هەروەها پێوەندی نێوان کەسێك کە خۆی و ڕێگای ڕوو بە ئاسینی گەل دەداتە ناسین و شەڕی کەسێکیش کە گەل بەربەرەکانێی دەکات. هەموو ئەمانە دەبیبی ڕوون و ئاشکرا پێکەوە گرێ دراون. هەروەها پێوەندیە جۆراوجۆر و ئاسایەکانی سەرکردایەتی جیاواز دەردەچن. پێوەندی هێنزیش بە بێ‌هێزییەوە کە هەوڵی ئامادەکردنیماندا. ئەمە بابەتەکە تەواو دەبێ. دەربڕینێکم بە کارهێناوە ئێستا لە سەر گەلی کورد گوتوومە: «گەلێکە بووە بە ژن». ئێو بە ناوبەش دەربڕینێکی دیکە بەکار دێنم، ئەویش ئەوەیە: «گەلێکە بووە بە منداڵ». ئەوە لە باری خۆشیەوە دەڵێم. واتە من خۆم دەخەمە جێی منداڵ و ئافرەت تا بتوانم ئەنجامەکان بە دەست بهێنم. لەبەر ئەمە ئافرەت و منداڵ شتی خراپ نین. هەوڵ دەدەم سەر لەنوێ و بە ڕێگایەکی ڕاست پێناسەیان بکەم و

نیشتمان و کەسایەتییان بە خەیاڵێکی قاست بەرز بپارێزم. لەوانەیە بڵێن ئەم جۆرە قسانە داڵ پێدانانێکی ئاشکرایانەیە. بە ڕای من پێویستە لەسەر هەموو شۆڕشگێڕێکی بە تایبەت سۆشیالیست پێبەستەی پرنسیپی کرانەوە بێ. ڕەنگە من هەندێك زاراوەم بە شێوەیەکی سەرپەرگرانە یا لەشوێنێکی ناشیاودا بەکارهێنابێ. بەڵام گوێگرەکەمان پێوەندی بە کۆمەڵگای مرۆڤایەتی و هەڵە و ڕاست و باش و خراپیەکانیەوە هەیە. دەبێ هەموو شتێك داماڵراو بێ تا بە ڕوونی لێی تێبگەین. زانست بانگەواز بۆ ئەمە دەکات و جێبەجێکردنی ئەم مەسەلانەش سوودێکی زۆری هەیە و لێمەش پێشەنگی ئەوە پێکدەهێنین.

ی.ك: ئەوەی ڕاستی بێ لێرەدا کە دەیخوێنمەوە هەست بەوە دەکەم. بەڵام دووبارە بیستنەوەی شتێکی زۆر جوانە.

س.پ: هەندێکیان لە بارەی ئەم بابەتەوە دەڵێن: خەڵك زۆر مشتومڕ لەگەڵ ئاپۆدا دەکەن. منیش لەم مشتومڕەدا لە هەست بە شانازی دەکەم و لە داخی بۆ دەخۆم. مشتومڕی ئاپۆ مشتومڕی مرۆڤایەتییە و ئاپۆ بەسەرهاتی گەلێکە لە «ڕووی کۆمەڵایەتی و چینایەتییەوە گەیشتووەتە خاڵی کۆتایی و جارێکی دیکە ژیاوەتەوە. لەوانەیە هەندێك خەڵك گلەییم لێبکەن و بەبینن سادەم و هەندێکیشیان بەبینن جوانم. من وازیان لێدێنم بە بارێکدا دایبشکێنن. بەڵام دەبێ بە دروستی هەڵسەنگاندن بکەین. من شەرکەرێکی ئەم کۆنەخەم و هەندێك هێز وەردەگرم. ئەم هێزەم لە ئەزموونەوە دەست کەوت. ئەگەر بپێننە بەرچاوتان چۆن دەستم خستووە، دەزانن من بەشێوەیەکی سەرسوڕهێنن و دادپەروەرانە و لەجێی خۆیدا بەکاری دەهێنم.

ی.ك: من دەتانناسم و خۆشم دەوێن و دەزانم و بگرە دڵنیاشم ئێوە ئەم هێزە بە شێوەیەکی خراپ بەکارناهێنن.

س.پ: بێگومان. من بۆ بەرژەوەندی زۆرلێکراو و جوانی و کۆشش و جەربەزەیی بەکاری دێنم و دژی هەر یەکێك شەڕ دەکەم لە بەردەم ئەم بەهایانەدا ڕابوەستێ و ناموی هیچ کەسێك بە چەوتی لێم تێنەگات. من کراوەم، بە برادەرەکەم و دوژمنەکەشم بەساس وەك خۆم باسی خۆمم کردووە و ڕەنگە بشمکوژن. هەروەك باسی ئەرمەلیەتیشم کردووە. ئەگەر یەکێکیان بیرورام بخوێنێتەوە و هەوڵی تێگەیشتنم بدات، دەبێتە هاوڕێم بۆ هەزار ساڵ. من لە ئێستاوە برادەرایەتیم لەسەر ئەم بنچینەیە بنیات دەنێم. ئەوانەی وا پاڵەوانانە شەهید دەکرێن، هاوڕێمن، بۆ هەزار ساڵ پیاوان و ژنان بوونە پاڵەوانی سەرنی بەرخودان. ئەوانە بەشێکن لە من و منیش ئەو نوێنەرەیانم کە تا ئێستا لەسەر پێی خۆی ڕاوەستاوە. گومانی تێدا نییە کە دوای من شەرمەندێك دێتە دەری، ئەگەر دەرکەوت باش دەبێ و پێویستە بیبەدەر. جا مردن لە نێو ئەم چوارچێوەیەدا لە هەر کوێوە دێت با بێت. گرنگ نییە، چونکە ئەمە سەرکەوتنە و سەرکەوتنی ئێمەش هی مرۆڤایەتییە.

ی.ك: بە باوەڕی من خراپیەت تووش نابێت. ئەگەر لەوەش ڕوویدا، ئەوا ئەو ئاگرە کە(PKK) کردیەوە ناکوژێتەوە و بەردەوام دەبێ.

س.پ: بەڵێ، ئەم سەرکەوتنەتان بیر نەچێ و ڕێزی بگرن. با گەلی تورك و لاوان و کچانی شایستەی ئەم سەرکەوتنەش بن. ئەوسا مردن لە کوێوە دێت با بێت، بە لامانەوە گرنگ نییە. داوایەکی دیکەشم هەیە. ئەم ڕاستییە باش وەربگرن. هێندێك سەرکەوتنی باش هەن بۆ ئێوەن. لە ڕاستیدا جوانی و برایەتی و چونە پاڵ یەکتر و ژیانی گەورەش لە ئارادان. بۆچی خۆتانی لێبەدووردەگرن. تەماشامان بکەن. من بۆوم خۆمم بەم شێوەیە خستە ڕوو، چۆن دەبمە دوژمنی یەکێکتان و چۆن ژیانی یەکێکتان ئاسان ناکەم و واتان لێناکەم پەراوپەری جوانی بن و چۆن ناتانکەمە ئارەزوو و لێشاوێکی بە تەوژمی خۆشەویستی؟ هەموو لەمانە جوانن و بانگەوازیان بۆ دەکەین. لە هەر کاتێکی ڕابردوو زیاتر تێم بگەن. هەستمان پێبکەن تا مرۆڤایەتی بۆ چەند پلەیەکی بالاتر بەرزبکەینەوە.

ی.ك: بەڵێ زۆر جوان و ئاسکە.

بەشی دووەم

بەشی دووەم

ئەوەی باوەڕی وابێت کە شۆڕشەکەمان شۆڕشێکی سیاسی بەتی‌یە یان ئامانجی ئەوەیە بە ڕێگای سەربازی بگاتە دەسەڵات،ئەوە مەودای تێڕوانینی تەسکی خۆی دەردەبڕێ.

ی.ك: سەرۆکی ئازیزم، دریژە بە باس و خواسەکەمان دەدەین پاش ئەوەی باسی منداڵیتان و باوکتان و بێ‌دەسەڵاتی‌یەکەی و سەرچاوەی هێزتان و دایکە چەتوونەکەتان و خەم و خەفەت و کۆچکردنتان لە گوند و چەوساندنەوەی گەلی کورد و سەرکەوتن و باڵابوون و کەسایەتی مرۆڤمان کرد و لامان لە مەسەلەی ئافرەت و چەوسانەوەی زیاتر لە کەسانی دیکە کردەوە، بەو پێ‌یەی کە بابەتێکە مێشکتانی خەریك کردووە. تا گەیشتینە ئەو خاڵەی کوردستانتان تێدا بە ڕزگاری ئافرەتی کوردەوە گرێدا و بگرە ڕزگاری مرۆڤایەتیشتان بە هی ئافرەتەوە گرێدا. ئێستا کە دەست بە باسی ئەو هێزانە دەکەین کە پێتان وایە دەتوانێ مرۆڤی نوێ بخولقێنێ جا ئیتر کورد بێ یا تورك و پیاو بێ یا ژن. ئەو هێزانە چین؟

دەمەوێ ڕوونی بکەمەوە کە من بە دوواداچوویەکی باشی چالاکیەکانتانم و چی بنووسن دەیخوێنمەوەو چی ڕابگەیەنن گوێی لێ‌دەگرم. بۆیە پرسیارێکی دیکەتان لێ‌دەکەم کە لەوەتی ئەو نامەیەتانم خوێندووەتەوە کەوا بە بۆنەی(١٥)ی ئابەوە ئاراستەتان کردبوو، ئارەزوومە بیکەم. بە باوەڕی من وەختێك قسەتان بۆ ئەندامانی حیزب کرد و گوتتان: «شەڕ و سەرکەوتن بەلای منەوە هێندەی پێدانی ئێوە بۆ ئێوە لەم قۆناغە، گرنگ نین». مەبەستتان ئەوەیە: «چوونمان بۆ ئێو جەرگەی ئەم شەڕە لە هەموو شتێك گرنگترە». من لەوە لەم گوزارەیە تێگەیشتم کە سەرۆك ئاپۆ وا دەڕوانێتە شەڕ کە ئامرازێکە لە ئامڕازەکانی گۆڕینی مرۆڤ. ئایا ئەمە تێڕوانینی ئێوەیە؟ دیارە لە کۆڕێوە بتانەوێ دەتوانن وەڵام بدەنەوە. لە سەروبەندی ئەو کۆبوونەوانەدا کە ئەم هاوینە لە ئەوروپادا کردمن زاراوەیەکی تازەم خستە بەرچاو ئەویش «شۆڕشی ڕوشنبیری ئاپۆچێتی» بوو - پاش ئاگاداریم لەو کارە کە دەیکەن - ئەوە چۆن دەبینن؟ میکانیزمەکەی چی‌یە و هێزەکانی چین؟ لە گوتارێکی دیکەیشدا نووسیوتە: «گرێ کوێرەی ناسنامەی سۆشیالیستی پارتی کرێکارانی کوردستان PKK» ئایا ئەمە هێزەکانیەتی؟ ئەگەر وایە، ئەم ناسنامە سۆشیالیستی‌یە چی‌یە؟ ئەو جوگرافیایە کامەیە کە بیبەرەکەنەوە ئەو سۆشیالیزمەی لەسەر جێبەجێ بکەن؟ حەز دەکەم گفتوگۆکەمان بەم بابەتە دەست پێبکات. با لەوێوە بێینە سەر پارتی کرێکارانی کوردستان (PKK) با لە دروست بوون و تێڕوانینی بۆ کێشەکانی ئەمڕۆ بتوێژینەوە و

بزانین دەگرێت تا چ ڕادەیەك بە پێشڕەوی بزووتنەوە شۆڕشگێڕەکانی دیکە دابنرێت و هەڵوێستی بەرانبەر بە حیزبە شۆڕشگێڕەکان و گەروگرفتەکانیان و تێڕوانینی بۆ «حزب الله» و عیلمانیەت و بۆ ئایین چییە؟ ئەو خاڵە بنچینەییەی کە پێم خۆشە دەستی پێبکەم ئەمەیە: ئێمە لە باسەکەماندا لامان لە خێزانەکەتان و لەدایکبوونتان و باڵاکردنی مرۆڤی کورد و ئافرەتی کورد کردەوە، ئایا ئەو کارکرد و هێزانە کامانەن کە ئەکان بەم باڵاکردنە دەدەن؟ بە کورتی دووپاتی دەکەمەوە: یەکێك لەم کارکردانە کە بەپێی تێگەیشتنی من لێکتان دایەوە ئەوەیە ئێوە وا ناڕوانە ئەم شەڕە کە بە تەنیا ئامرازی ڕزگار کردنی کوردستان بێ، بەڵکو لەبەرئەوەی کە مرۆڤی کورد کاتێك ئەم شەڕە دەکات دەگۆڕێت. ئاوا حاڵی بووم.

س.پ: ئەوەی کە پێیوایە شۆڕشەکەمان شۆڕشێکی سیاسی پەتییە یان ئامانجی ئەوەیە بە ئامرازە سەربازییەکان بە دەسەڵات بگات، دەریدەبڕێ کە تا چ ڕادەیەك تێڕوانینی تەسکە و لە تێگەیشتنی ئێمەوە دوورە. ئەوی ڕاستی بێ ئامانجی ئێمە مرۆڤایەتی و یەکپارچەیییە و ئەوانە بە بنچینەی شۆڕشەکەمان وەردەگرین. دەتوانم جارێکی دیکە لە خۆمەوە دەست پێبکەم تا بە شیکردنەوەی مرۆدۆستانە بکەم. بارودۆخی مرۆڤانە بە شێوەیەکە زەحمەتە قبووڵ بکرێت. بە تەنیا لەبەرئەوە نا کە کەوتووەتە بەر هەڵسوڕاندنی ئیمپریالیانەوە، بەڵکو لەبەرئەوەی کە ڕۆشنبیری چینە کار هەڵسووڕێنەکان بە درێژایی مێژوو و ئەو ئاکامانەی کە بۆ سەر ئەرزی ژیان لێی کەوتنەوە، ئەوانەن دەبنە هۆی کاردانەوەم.

ی.ك: کەستان بەدڵ نییە، نە کورد و نە تورك و هەتا ئەورووپاییش وانییە؟

س.پ: بەڵێ، من مەبەستم بارودۆخی سەرلەبەری مرۆڤایەتییە. ئەم بارودۆخە دەمارگرژ و تووڕەم دەکات و بە مەترسیشی دەزانم. بەڵگەکانیش زۆرن، زۆرداری مێژوویی و ڕژێمە خوێناوییەکان و ئەو زیانەی کە لە سروشت دەکەوێ گۆی زەوی وا لێدەکات بە کەڵکی ژیان نەیێت. ئەم هەموو کارکردانە ناهێڵن تامی حەوانەوە بکەم. هەروەها من وای دەبینم مەترسی چەکی ئەتۆمی کە وەك شمشێرەکەی دیمۆکلیس هەڕەشە لە مرۆڤایەتی دەکات شووڕەیی و سووکایەتییە بۆ مرۆڤایەتی و بەدترین جۆری دەبەنگییە. گوناحی لەوە گەورەتر نییە کە سیاسەتێکی ئاوا پێڕەو بکرێت و لە سایەیدا پەرەبستێنێ. من ناتوانم ئەمە قبووڵ بکەم و دەبینم ژیان لەم جۆرە دنیایەدا نائاساییە. ناشێت بە ئارامی بژیم و سروشتیش بەم شێوە بێپەردەیە دووچاری تێکشان بێ. سەرباری ئەوە تەماشاکردنی مرۆڤ بەو پێیەی کە ڕانەمەڕ یان دەنکە لەمن تێڕوانینێکی ناپەسند و گرانە.

ی.ك. واتە تۆ مەبەستت ڕاماڵینە لە لایەکەوە و تووڕەدانیەتی بۆ لایەکەی دیکە؟

س.پ: مرۆڤایەتی داخورانێکی بێئەندازە بەرۆکی گرتووە. بەهەا باڵاکان تووشی لە نێوچوون دەبن و توێژێکی کەمینە باڵ بە سەر زۆرینەی مرۆڤایەتیدا

دەکێشن و خێروبێرەکانی بە تالان دەبات. من ئەم بارودۆخە بە تەشەنەکردنی شێرپەنجە ناودەبەم، چونکە کۆمەڵگا دەبێتە کۆمەڵگایەکی بەرخۆر و ئەوەیش شێرپەنجە دەگەیەنێ. ئەو لایە هەرچی چۆنێك بێ کە لێوەی دەڕوانین، ئەم ڕێڕەوە ئەگەر بەردەوام بێ دەکێشێتەوە بۆ تەفروتوونا بوونی مرۆڤ و نەمانی ڕەگەزی مرۆڤ. دیارە من باسی ڕۆژی حەشر و قیامەت ناکەم. بەڵام وەك چاودێرێکی زیتەڵە وای دەبینم کە مرۆڤایەتی بە دەرد و نەخۆشی مرۆڤانە دەبڕێتەوە نەك لە ئەنجامی پەتایەکی سروشتی یا نا تەواوی‌یەکەوە لە کۆمەڵەی خۆردا.

ی.ك: مەبەستت ئەوەیە کۆمەڵگای بەرخۆر، سەری ڕەگەزی مرۆڤ دەخوات.

س.پ: کۆتایی لە ئەنجامی نەخۆشیە کۆمەڵایەتیەکانەوە دەبێ. ئەمە چەمکی فەلسەفی منە. ئەوەتا شێرپەنجەی ژینگە بە بەرچاومانەوە دیارە و کۆمەڵگای بەرخۆر ئەستێرەکەمانی کردووەتە زبڵدان. زیندەڕەوی لە پەیوەندیە جنسیەکاندا دەرگای لەسەر پەیدابوونی کارەساتێك کردەوە بە «ئایدز» ناودەبرێت. ئەگەر زیادبوونی دانیشتوان بەم خێراییە درێژە بکێشێ، گۆی زەوی دادەپۆشێ و دەیکاتە شوێنێکی بێ‌کەڵك بۆ ژیان. بایەخدەران بە کاروباری مرۆڤایەتی ناتوانن بە خۆشی بخەون. ئەم هەموو کارەساتانە بەر دەرگایان پێ گرتووین. ڕەنگە پێم بڵێی: «لەباتی ئەو چوکڵەی لە چاوتدایە دەری بهێنی، هەوڵدەدەی ڕیپوق لە چاوی کەسانی دیکە دەربکەی». بەڵام مرۆڤایەتی بە لای منەوە یەکێتی‌یەکی تەواوکراوە. ئەگەر ئەوەمان لە دەستدا گوێ بە گیروگرفتەکانی مرۆڤایەتی بدەین، شێلگیرانە بایەخ بە گەلەکەمان نادەین. ئەگەر هەوڵیش بدەین، بۆمان ناچێتەسەر مرۆڤی تازە بخوڵقێنین.

ی.ك: کە باسی مندالیتانمان کرد، باسی ئەوەتان کرد کە خەڵکی گوندەکەتان پێیانەگوتی: «عەبدوڵڵای کوڕمان پشتی خۆی پچڕاندووە». ئێستا ئەگەر گوێیان لێت بێ، دەڵێن: «ئاپۆ وەك خۆیەتی، ئێستا بیر لە ڕزگاری مرۆڤایەتی دەکاتەوە! وامان لێ‌چاوەڕێ دەکرد خۆی ڕزگار بکات، بەڵام وازی لەوە هێنا و ڕووی‌کردە کوردان. تەنانەت ئێستا بە تەمای ڕزگارکردنی مرۆڤایەتیشە».

س.پ: ئەگەر بڕوانینەوە سەر مێژووی ئاینەکان لە خۆرهەڵاتی ناوەڕاستدا، بۆمان دەردەکەوێ کە پەیامی پێغەمبەران هەر لە سەرهەڵدانیانەوە ڕووی دەمیان لە مرۆڤایەتی بووە. وەکو دەڵێن: ژمارەی ئەو پێغەمبەرانەی کە بۆ مرۆڤایەتی نێردراون دەگاتە ١٢٤ هەزار پێغەمبەر. بۆیە ئەگەر کەسێك باس قوناغی ئەو پێغەمبەرانە لە خۆرهەڵاتی ناوەڕاست دەربکەوێ و دوو قسە دەربارەی چارەنووسی مرۆڤایەتی بکات، پێویستە کەس پەست نەبێ چونکە مێژوومان زۆر دەوڵەمەندە.

ی.ك: لەڕاستیدا زۆرم پێ‌سەیرە ئەگەر یەکێك دوای بیستنی ئەم گفتوگۆیەمان بە ڕەگەزپەرستی تاوانبار بکات، چونکە پێم وایە کێشەکە ئەمەیە: لەکاتێکدا چەندین گوشار دەخرێتە سەر مرۆڤایەتی، مرۆڤێك لە کوردستان پەیدادەبێ تا سەرلەنوێ کورد دروست بکاتەوە. ئەم هەموو کاروبارانەش کە دەیانبینم بەڵگەی

ئەوەش کە ئەم ڕزگاربوونە لێرەوە دەست پێدەکات. واتە لەم ناوچەیەوە کە لانکەی مرۆڤایەتی بووە. ئێوە باوەڕتان بەمە هەیە. وانییە؟

س.پ: بێگومان. ئەم ناوچەیە لانکەی مرۆڤایەتییە. وەختێك کەوتینە خەباتکردن ئاماژەمان بۆ ئەم لایەنە کرد. ئێمە لە لانکەی مرۆڤایەتیدا سەرمان هەڵدا و مرۆڤایەتیش لەم لانکەیەدا یەکەمین خەسڵەتەکانی خۆی بە دەست هێنا.

ی.ك: ناوچەی میزۆپۆتامیا «نێوان دوو ڕووبار ـ دیجلە و فورات».

س.پ: کەنارەکانیان و دەشتەکانیان.

ی.ك: دەشتەکانی نێوان ڕووباری سوور و ڕووباری سەوز.

س.پ: نازانم بەڵام ئەو ناوچەیە کە مێژوو بێئەملاوئەولا بە لانکەی مرۆڤایەتی زانیوە «میزۆپۆتامیا»یە. خەسڵەتە بنچینەییەکان لەوێوە بە دەست هێنراون. ئەمە وادەگەیەنێ کاتێك جۆری مرۆڤ بوو بە شێوەی کۆمەڵگایەك، خەسڵەتە بنچینەییەکانی خۆی لەم ناوچەیەدا خستە ڕوو. مێژووش دەیسەلمێنێ کە ڕۆشنبیری سیاسی و سەربازی و مافناسی و ئابووری لەم ناوچەیەوە بەجیهاندا بڵاوبوونەوە. قەناعەتێکی دیکەم هەیە: ئەویش ئەوەیە کە مرۆڤ وەك جۆر تووشی گەندەڵ بوون نەهاتووە و ئەو خەسڵەتانەی کە هەر لە سەرەتاوە پەیدای کردوون هێشتا پاکژ و ئاسایین و دووچاری پیس بوون نەبوون.

ی.ك: خەسڵەتی بێگەرد.

س.پ: خەسڵەتی بێگەرد لێرە «لەم ناوچەیەدا» دەبینین.

ی.ك: لێرە و دوای ئەوە (حیسییەکان).

س.پ: نەخێر. حیسییەکان دواتر دەرکەوتن. شارستانیەتی میسری و هیندی پێش ئەوان دێن. من ئەم خەسڵەتە ڕەسەن و بێگەردانە دەکەم بە نموونەی باڵای خۆم و چاویان لێدەکەم. پێم گرانە کە بڵێم: مرۆڤی ئەمڕۆ زیاتر شارستانی و خێرا و پێشکەوتووە، تەنانەت دەتوانم بڵێم: کۆنەپەرستی و پاشکەوتوویی بە سەر ئەو خەسڵەتە مرۆڤایەتیانەدا سەپێندراون کە لە قۆناغەکانی پێشوودا هەبوون، وەك بڵێی ئەوان نموونە باڵاکان سەرتاسەر قڕتێدەخەن. بە دووری نازانم ئەمە پیلانێکی خۆرئاوا بێ.

ی.ك: بەشێوەیەکی ڕوونتر: مستەفا کەمال «خۆرئاوایی بوون»ی بەرز ڕادەگرت.(لینین)یش دەیگوت من خۆرئاواییم، ئەی ئێوە چی دەڵێن؟ ئایا دەڵێن من خۆرهەڵاتیم؟ من وای تێگەیشتووم.

س.پ: من نالێم هەر خۆرهەڵاتیم. بەڵکو دەڵێم: من سەرچاوەی مرۆڤم و خۆرهەڵاتیم، چونکە مرۆڤایەتی لە خۆرهەڵاتدا خۆی دۆزیەوە. مەسەلەی خۆرئاوایش سەرلەبەری هێرشە بۆ سەر بەهای مرۆڤدۆستانە. خۆرئاواش وەك دەستەی ئەرکانی ئەم هێرشە وایە، بە تایبەتی پاش سەرهەڵدانی سەرمایەداری، واتە دڕندایەتی و داگیرکردنی مرۆڤایەتی. نموونەی ئەوە شارستانیەتی ڕۆمانییە کە لە ئەنجامی ئەو لەشکرکێشییەوە کەوا لە باکورەوە تووشی هات، هەرەسی هێنا. خۆ

(ڕۆما) مەڵبەندی شارستانەتی ئەو کاتە بوو و لەشکرکێشی دیوی باکور ئەم شارستانەتییەی لە نێو برد.

ئەگەر ئەم نموونەیە گشتی بکەینەوە دەبینین دەستکەوتەکانی مرۆڤایەتی لە بەها و نموونەی باڵا و شارستانەتی لە سەدەکانی ناوەڕاست و شۆڕشی پیشەسازیەوە تا بە قۆناخی ئیمپریالیزم دەگات کە هەوڵدەدات وەك سیستەمێکی جیهانی خۆی بە سەر مرۆڤایەتیدا بسەپێنێ بە دەست دڕندایەتی خۆرئاواوە دووچاری وێرانکاری دەبن. ئەو تەرزەی کە ئەمڕۆ لە وڵاتە یەکگرتووەکانی ئەمریکادا بەرجەستە دەبێ لە دڕندایەتی و پەلامار بردنە سەر ئەم بەهایانە ئەڵمانیای هیتلەری تێدەپەڕێنێ.

ی.ك: منیش دەمەوێ شتێك بۆ خوێنەران و گوێگران سەربار بکەم، ئەویش ئەوەیە کە مارکسیزم ستایشی لایەنە پێشکەوتووخوازەکانی سەرمایەداری دەکات. مەبەستم ئەوەیە مارکسیەکان لە جیهاندا باسی لایەنە پێشکەوتنخوازەکانی سەرمایەداری دەکەن و بە ڕادەیەك بە شان و باڵی ئەم لایەنانەدا هەڵدەدەن کە وات لێدەکات پێت وابێ سەرمایەداری سیستەمێکی تەواوە، کەم و کوڕی نییە و دەکرێت لە هەموو لایەکەوە چاوی لێبکرێت. هەتا «مانیفێستی کۆمۆنیست»یش ئەم خاڵەی تێدایە. لەو دەرسانەدا کە دەیانڵێمەوە هەمیشە دەڵێم: کەسم نەدیوە لە مانیفێستۆ زیاتر ستایشی سەرمایەداری کردبێ!

س.پ: ئەمە ڕاستە. وەك بڵێی سەرمایەداری دوا قۆناخە لەوانەیە مرۆڤایەتی بیگاتێ. وێڕای ئەوەی کە مارکسیەکان و لینینیەکان ڕەخنە لە سەرمایەداری دەگرن، بەڵام هەر لە نێو ئەم چوارچێوەیەدا دەمێننەوە. لەبەرئەوە ناچاردەبن لە جموجووڵەکانیاندا ملکەچی یاساکانی سەرمایەداری بن. بە پێچەوانەوە سۆشیالیزمی بنیات نراو لەگەڵ سەرمایەداریدا دواجار وا لێکدەدرێتەوە کە کەم و کورتییەکی مارکسیزمە، چونکە زێدەڕۆیی لە دەرخستنی لایەنە باشەکانی سەرمایەداریدا کردووە و مەترسی و شوێنەوارەکانی گەندەڵی سەرمایەداری پیشان نەداوە.

ی.ك: من زۆرم پێخۆشە کە گوێتان لێبگرم. ئەو پرسیارانەی کە دەیانکەم بۆ خوێنەواران و بە دوواداچوونە. بە پێی لێکدانەوەی من سەرهەڵدانی پارتی کرێکارانی کوردستان «PKK» ـ وەك لە هەندێك ئەدەبیاتتاندا هاتووە وەك پارێکی ڕەت کردنەوە و خۆدامالین هاتە ئاراوە، واتە ڕەتکردنەوەی چەپی تورك و خۆدامالین لە چەپی کورد. دوایی دێینە سەر ئەم باسانە. ئایا بەم قسەیەتان ئەوە دەردەبڕن کە لە ڕوانگەی چەمکی شارستانەتییەوە خۆتان لە شارستانەتی سەرمایەداری خۆرئاوا داماڵیوە؟

س.پ: زەحمەتە بەبێ بە قووڵ ناسینی سەرمایەداری لە پارتی کرێکارانی کوردستان (PKK) و کێشەکانی ئەمڕۆ تێبگەین. ئاشکرایە ناسینی سەرمایەداری، ناسینی بارودۆخی گشتی مرۆڤایەتی پێدەوێ. پێم وایە سەرمایەداری باڵاترین پلەی مرۆڤایەتی نییە، بگرە لێڵ کردنی زەین و بیری

مرۆڤایەتیشە. سەرمایەداری هێندێك دەوڵەمەندی خستە سەر ژیانی مرۆڤایەتی، بەڵام سیستەمێکی خاوەن چەند خەسڵەتێکی وێرانکاری گەورەیە.

ی.ك: هاوبەشی پەرەپێدانی تاکڕەوی دەکات.

س.پ: سەر فوو کردنی بە گیانی تاکڕەویدا دوژمنایەتییەکی گەورەی بەمەای کۆمەڵایەتی مرۆڤایەتی تێدایە. بە پێچەوانەی ئەوەوە، سۆشیالیزم لە ڕووی تاکڕەویدا ڕادەوەستێ. ئەگەر سۆشیالیزم دژی داخوڕانی کۆمەڵگا ڕابوەستێ کە لە تاکڕەوییەوە پەیدابووە، ئەم هۆیە بەسە بۆ ئەوەی کە هەموان سۆشیالیستی بن، چونکە ئەوە بەس نییە تەنیا شەریکەبەشی هەوڵ و کۆشش بین بەڵکو دەبێ پێکەوە داکۆکی لە کۆمەڵگا بکەین و خەسڵەتی مرۆڤدۆستانە بناسینەوە کە لە دەرکەوتنی یەکەم کۆمەڵگای مرۆڤایەتییەوە تا دوا کۆمەڵگای سەرمایەداری نەگۆڕاوە. لێرەوە من وای دەبینم کە سەرمایەداری لەلایەکەوە گشت بنچینە و پایە کۆمەڵایەتییەکان تێکدەدات و وێران دەکات و لەلایەکی دیکەشەوە فوو بە گیانی تاکڕەویدا دەکات و هانی دەدات. لە کاتێکدا تێگەیشتنی تاکڕەوی کۆمەڵگای بە تەواوی قووتداوە. لە کۆندا بەگ یا ئەو کەسەی کە کۆمەڵێك کۆیلەی هەبووایە، بە سەر مرۆڤایەتییەوە مشەخۆر بوو. هەرچی ئێستایە سەرمایەداری ئەم مشەخۆرییەی دژی توێژێکی بەرینی کۆمەڵگا تەشەنە پێداوە. هەتا وای لێهاتووە وەك ئەمڕۆ دەبینین کۆمەڵگاکان ناتوانن دەربەن.

ئەو مارەیەم بەلاوە گرنگ نییە کە ئەم شەڕە دەیخایەنێ، بەڵکو گرنگ ئەوەیە ماهییەتی ئەم شەڕە چییە.

ی.ك: من ئەوەی کە دەینووسن دەیخوێنمەوە. ئەو خاڵەی وا حەزدەکەم لای لێبکەمەوە ئەمەیە: ئێمە لە کوردەوە دەست پێدەکەین و ئینجا ڕوو لە مرۆڤایەتی دەکەین. لەم ناوچەیەوە دەچینە دەرێ کە لانکەی شارستانییەتە. لە باس و خواس و نووسینەکانی پێشووتاندا ئەوەم پێ سەیر بوو لە پەستا ڕەخنەتان دەگرت «ئەو کەرەستە خاوەی کە لە دەستتاندایە مرۆڤە». ئەمە ڕاستە. هەمیشە ڕەخنەت لە کورد دەگرت و ئەمەش کارێکی باشە. ئەو قسەیەتانم لە یادە: «تۆ ئەی گەریلای کورد پێشبڕکێ بۆ مردن دەکەی، بەڵام بۆچی لە ڕێگای پەرەسەندندا سستی دەنوێنی؟». تەنانەت ئەم قسەیەت کردووە بە شێوازێك بۆ قسە لەسەر کردنی لەگەڵ هەر کەسێکدا لە گەلدا دابنیشن. ئەمە وادەگەیەنێ لێرەوە بیر لە هەڵکشان دەکەنەوە. ئەو کەرەستە خاوەش کە لە بەردەستتاندایە بریتییە لە: ئەو کوردەی کە داد و بێدادیەتی بە دەست سەرمایەداری و مۆنۆپۆلەکان لە لایەکەوە و لە لایەکی دیکەوە گوشاری هۆزایەتی و کۆلۆنیالیزم و ئەمانە وایان لێکردووە کەسایەتی و ئیرادەی نەبێ و لێرەش ئێستا هەوڵدەدەن دەستی ئەم کوردە بگرن و هەڵیبکێشن. ئەو هێز و کارکردانە کامانەن کە جگە لە شێوازی سۆکراتیانە پێیان پشت ئەستوورن؟

ئاخۆ ئەم مرۆڤە لە سەروبەندی ئەو شەڕەدا کە لەئێرادەی ئێوە بەدەر ڕوودەدات دەبێتە مرۆڤێکی پەرەسەندووی هاوکار کە بتوانێ بەرپرسی دەربچێت؟ ئەو سۆشیالیزمەی کە باسی دەکەن چۆن کاریگەری لەسەر دەبێ و لەوە لە چ ناوچەیەکی جوگرافیایی دەبێ؟

س.پ: زۆر ڕوونە. ئێمە پاڵ بە مرۆڤێکەوە دەنێین بۆ شەڕ کە لە خود و ڕاستی خۆی دوور کەوتووەتەوە و لە واقیعی خۆی نامۆ بووە. ئەمجا وای لێدەکەین کە شەڕی ئەم نامۆییە بکات کە بە هێز و بە کردەوە بە سەریدا سەپێنراوە. ئێمە کەمێك هێزی ئیرادەمان لەلا خولقاندووە. کێشەکە لەوەدا حەشاردرابوو کە وای لێبکەین هەست بەو نامۆییە بکات کەوا کۆمەڵگای کوردی بە دەستیەوە دەناڵێنێ. لەوەدەچێ توانیبێتی لەسەر پێی خۆی ڕابوەستێ و بچێتە شەڕەوە. پاڵنان بە کوردەوە بۆ شەڕکردنی چارەنووسە ناوەڕۆکەی قۆناغێکی شۆڕشگێڕی مەزنە. ئەوەی وا ڕوودەدات ئەوەیە: پاش بە گەرمی شەڕکردنی بەختی ڕەشی خۆی دەناسێ و هەنگاو بە هەنگاو نامۆیی خۆی تێدەپەڕێنێ. لەو ماوەیەم بەلاوە گرنگ نییە کە ئەم شەڕە پێیدەچێ، بەڵکو گرنگ ئەوەیە کە ماهییەتی ئەم شەڕە چییە. هەروەها دوورایی سیاسی ئەم شەڕە بە ئەندازەی گەوهەر بۆ پەیداکردنی گرنگ نییە. ئەمە گرنگترین ئامانجە. واتە ئەوەی کە گەل بگاتە ڕاستی و خودی خۆی و ئەبێتە گەلێك تەنیا لە شەڕدا سەرکەوتبێ، بەڵکو ببێتە گەلێك بزانێ چۆن شەڕ بکات.

ی.ك: مەبەستان لەمە ئەوەیە شەڕ تا هەتا هەتایە بەردەوام دەبێ؟

س .پ : شەڕ بە شێوەی جۆراوجۆر بەردەوام دەبێ. ئەگەر دڵتان دابنێنە هەڵوێستەکانم، من هەردەم باسی هەڵسەنگاندنێکی ڕیشەیی مرۆڤانە دەکەم. لەگەر مرۆڤ لە سایەی ئەو پاسایانەدا بژی کە بۆ خۆی داناون، ئەوا شەڕ بەو پێیە کە دەیبینم درێژە دەکێشێ. ئەوسا ڕەنگە ئەم خەباتە جاروبار سەربازی بێ و جاروباریش لەبەرەی سیاسیدا بێ، لە پاڵ بەرەی ڕۆشنبیری و ڕوحیشدا و لە شێوەیەکەوە بۆ یەکێکی دیکە و لە قۆناغێکەوە بۆ یەکێکی دیکە بگوازرێتەوە تا ئەو خولقێنراوە جوانە «مرۆڤ» دەبێتە بەشێك لە کۆمەڵگای بێوەی. ئەو دەمە شەڕ دەبێتە جوانترین شەڕ و ژیانیش جوانترین ژیان.

ی.ك: ئایا دەتوانین وا بڕوانینە کارەکانتان کە شۆڕشێکی ڕۆشنبیرین بە کورد دەست پێدەکات و لەنێو گەلانی دەوروبەردا دەتەنێتەوە؟

س.پ: قالبێکی دەست نیشانکراو و تەرزێکی تایبەتیمان لە جێبەجێکردندا بۆ چەمکی شۆڕشی ڕۆشنبیری داناوە. لە کاتێکدا ڕاستی ئەوەیە کە ڕۆشنبیری واتە دروست بوونی مرۆڤ و کەڵەکەبوونی چالاکی مرۆڤانە بە درێژایی هەبوونی، ئێمە بەهۆی ئەم ڕوشنبیرییەوە لێکحاڵی دەبین. ئەم ڕۆشنبیرییە چەند کولەکەیەکی هەن، هەوڵ دەدەین جارێکی دیکە بە دەستیان بێنین. چەند کارکردێکیش هەن ئەم ڕۆشنبیرییە تێك دەدەن. پێویستە لەسەرمان شەڕ دژی ئەم کارکردانە رابگەیەنین. هەر لەم چەمکەوە، پڕ بایەخترین لایەنی خەباتمان ڕۆشنبیرییە واتە شەڕ لە

پێناوی ڕۆشنبیریدایە بە مانا بەرتەسك و فراوانەکەی.

ی.ك: مەڵێی بیرۆکەیەکتان بۆ تازەکردنەوەی مرۆڤایەتی لە ڕێگای شەڕەوە هەیە؟

س.پ: شەڕ تاکە ڕێگایە بۆ بە ئەنجام گەیشتن. بۆچی؟ چونکە گەورەترین و گرنگترین شۆڕش بە ڕێگای شەڕ سەرکەوتووە. خۆ شۆڕشی ئیسلامی شۆڕشی شەڕوشۆڕ بووە و دروشمەکەی «شمشێر و جیهاد» بووە و لە (١٤٠٠) ساڵ لەمەوبەرەوە تا ئێستا هێشتا بەردەوامە. چەند خاسیەتێکی هاوچەشن لە شۆڕشی فەرەنسیشدا هەن. هەرچی شۆڕشی ئۆکتۆبەرە، سەرباری ئەوەی کە ئێمە قسەی دەکەین، کەچی بە بەکارهێنانی هێزێکی کەمتر سەرکەوت.

ی.ك: بەڵێ خوێنێکی کەم ڕژا.

س.پ: ئەگەر شۆڕشی کوردستان ویستی فۆرمێ بهێنێتەوە مۆرکێکی مرۆڤدۆستانەتر وەربگری و خاسیەتی مرۆڤدۆستانە بە دەست بهێنێ، پێویستە بچێتە جەرگەی شەڕێکی تێکهەڵپێچراو و سەرتاسەری و تێکگیراوەوە و ئیش بۆ چارەسەری ناکۆکییەکانی بکات و ئارەزووی بڵاوبوونەوەی هەبێ. ئەم جۆرە شۆڕشە ڕاناگیرێت و بەردەوامی ئەم شۆڕشانە پشت بە خاسیەتەکانی گەلان و جوگرافیا و سوود وەرگرتن لەلایەنە باشەکانی ئەم خاسیەتانە دەبەستێ تا سیستەمی تایبەتی خۆی دادەمەزرێنێ. لێرە دەمەوێ باسی ئەوە بکەم کە نابێ تکووڵی لە هەموو شتێکی مرۆڤدۆستانە بکەین. گەلێك خاسیەت و ئاستی شارستانێتی گەلان هەن کە دەچنە نێو ئەم سیستەمە و لەگەڵ سیستەمدا یەکتر تەواو دەکەن و دەبێتە دەسکەوتێکی ئەو و لەوانەیە بایەخێکی زۆریان بۆ ئەم سیستەمە هەبێ.

ی.ك: ئاپۆی ئازیزم پرسیارێکی دیکەم هەیە. ئێوە بەجەرگییەکی گەورەتان هەیە و یەك یا دوو بەڵگە لەسەر ئەوە هەن. وەختێك ئامادەی ئاهەنگەکانی نەورۆز دەبووم لە لەندەن، ئەو نامەیەتان گەیشت کە بەم بۆنەیەوە خوێنرابەوە. ئەوەی تێیدا گوتتان: «تاکە حیزبێك کە لە جیهاندا ماوە و پەرلەسیپەکانی مارکسیزم ـ لینینیزم هەڵدەگری پارتی کرێکارانی کوردستان PKKیە». ئێوە بەوپەڕی دڵنیاییەوە وا دەڵێن. بەڵام نموونەی دووەم پشت بە ڕاستی کورد دەبەستێ. پارتی کرێکارانی کوردستان (PKK) ساڵی چوارەمینی خۆی تەواو کردووە و هێشتا ئینتانی دڵی بە دەست ئێوەوەیە. ئەمە بوار بۆ هێندێك مشتومڕ دەکاتەوە. تەنانەت هێندێك سۆشیالیستی کورد پەلپ لەم کارە دەگرن. ئێوە باسی گەوهەر و ناسنامەی سۆشیالیستی پارتی کرێکارانی کوردستان دەکەن. ئەم هەموو مەسەلانە ـ بە قەناعەتی من ـ بەخۆیا ڕاپەرموونێکی زۆریان پێدەوێ. هەرچی ئەو شەڕیشە کە دەیکەن، مەسەلەیەکی دیکەیە و باسیمان کرد و دەیکەین. بە قەناعەتی من هەڵوێستی هەرە بەجەرگانەتان وەك سیاسییەکی شۆڕشگێڕ و ئوورسترین ئیش و کارتان لە کاتی کۆنفرانسی بەندیخانەتاندا بوو. ئایا کەسانێك لە دەرەوە هەبوون لایەنگری لەو مەسەلە ناوخۆییانە بکەن کە لە نێو بەندیخانەدا دەرکەوتن؟ ئەو کێشەیەش هیچ دوورایییەکی فەلسەفی هەیە؟ چەش پاڵی پێوەنان بەم شێوە

توندوتیژە ڕەخنە لەو شۆڕشگێڕە کوردانە بگرن، بە تایبەتی کە ئەوان ماوەیەکی درێژخایەن لە بەندیخانەدا مانەوە و بەرخۆدانیان کرد و دەریانبڕد و بگرە جاری وا هەبوو لە لێواری مردن دەگەڕانەوە؟ بە باوەڕی من ڕەخنە گرتنتان لەوە بەجەرگی‌یەکی لە ڕادەبەدەری تێدایە و کارێکی باشە. ئەگەر لە شوێنی ئێوە بوومایە نەمدەتوانی ئەوە بکەم. دوورایە ئەلتەرنەتیڤی‌یەکانی ئەم کارەتان چین و ئایا ئەمە لە چوارچێوەی شۆڕشێکی ڕۆشنبیریدا بوو؟ چیتان کرد؟ من و تۆش لەو بەندیخانانەدا ماینەوە و هەر یەکێك لەو زیندانیانە بە چاوی پاڵەوانانەوە دەیڕوانی‌یە خۆی، بە تایبەتی کە ئەوان لە قۆناغی ١٢ی ئەیلوول بە دواوە ١٠ تا ١٢ ساڵیان بەسەربرد؟ ئەو هۆیانە چی‌بوون کە داوای ئەم شێوە بەزاندنەی ئەوانی دەکرد؟

س.پ: ڕازی نەبووم ئەو هەڤاڵانە پاش بەرخۆدانی پاڵەوانانەیان وەك پیاوی گرگن لە ناوەندی حیزبیدا بکەونە ڕوو. بە قووڵی بیرم لەم مەسەلەیە کردووەتەوە و سەرنجم‌داوە کە ناخۆڕانێك هەیە. من باسی قەوارە و بەهای ئەو بەرخۆدانانە ناکەم. ئێمە ڕێزی هەموویان دەگرین و لە پێشەوەیاندا بەرخۆدانی ١٤ی ئەمڕوز کە هۆی مەزنی ئێمە و شانازی مرۆڤایەتی بوو. کاتێك دیمن لەم مانایانە دووركەوتوونەوە، دەبوو بوار لەبەردەم ڕەخنەدا بکرێتەوە. من وام چاوەڕوان لە دەکرد ئەم چەشنە بەرخۆدانە مەزنە ببێتە باڵاترین جۆری لیبراڵیزم، بە تایبەتی کە دەکەوێتە ناوچەیەکەوە لە نێو چوارچێوەی دەسڕۆیی ئێمەدایە. ئەمە بارودۆخێکە کە ناتوانم قبووڵی بکەم. پێمگوتن: ئەگەر ئەمە نابینن، واتە ئێوە بەرخۆدانی خۆتان نانرخێنن. تاکە چالاکی‌یەکی بە کردەوە لە مێژووی کۆماری تورکیادا نی‌یە ئەوە بسەلمێنێ کە مرۆڤ لە بەندیخانەدابەرانبەر بەو کردارانەی کەوا دەیخەنە حاڵی نەبوون دەستەوەستان ڕابوەستێ، هێندێك پاڵەوانی بەرخۆدان نەبن کە بە هەموو ڕێزێکەوە باسیان دەکەین، وەك دکتۆر «حیکمەت» کەتا دوا هەناسەی بە تاقی تەنیا بوو، بەڵام بەختی ڕەش بوو و نەیتوانی ببێتە هێزێکی سیاسی. «نازم حیکمەت»یش تەنیا بوو و وەك دوژمنێکی گەلەکەی پیشانیاندا. ئەوە پاڵی پێوە نا لە ئامێزی ئافرەتێکی ڕووسیایدا بە شوێن خۆشەویستیدا بگەڕێت. لەمە زیاتر نی‌یە. بەڵام ئەوانە «هەڤاڵەکانمان» خاوەنی بەرخۆدانێکی درێژ خایەن و دەگمەن لە بەندیخانەدا.

ئەوانە بەرخۆدانی مەزنن و بوونەتە بەشێك لەژیانیان. بەڵام تەنیا و دوور لە سیاسەت مانەوە. واتە بوونە کەسانێکی بەزیو.

ی.ك: بەڵێ، من دەبینم چەپڕەوەکانی تورك بە کەسایەتی‌یەکی دووفاقەوە لە بەندیخانە دەرچوون. لایەنی یەکەمی یەکجار پاڵەوانانەیە و، هەرچی لایەنەکەی دیکەیشیەتی یەکجار بێ‌هێزە.

س.پ: بەوە بەمەی خوارەوە دەگەین: حوکمدراوانی ١٢ی ئادار و ١٢ی ئەیلوول بە چەند خەسڵەتێکی کۆنەپەرستانەوە لە بەندیخانە دەرهاتن و پێستی خۆیانیان گۆڕی. ئەمە ڕۆشنە. ئەو ڕێکخراوانە چی‌دەکەن کە ئەم بەرخۆدانە دەتوێنن؟ ئایا

ڕێکخستنەکانیان هیچ بەهایەکیان نییە تا بچنەوە لایان؟ ئەگەر بەرخۆدانتان کردبێ و دوو ڕستەتان دەرکاندبێ و پاڵتان بەو خەڵکەوە نابێ بۆ ئاگر و شەڕ و وازتان لێهێنابێ دووچاری جۆرەها ئەشکەنجەدان ببن، ئایا تا ئەم ڕادەیە بە ئاسانی باسی ئەو خەڵکانە دەکرێت تا بە سەریاندا تێپەڕ ببن؟ تا ئەوانە پێنەنگ بن و دەستبەرداری هەموو شتێك ببن، لە کاتێکدا بەر لە بەردرانیان کەرامەتیان لێداماڵرا. ئەو خەڵکانە چۆن دەتوانن پاش دەرچوونیان لە بەندیخانە وەك کەسانێکی ئاسایی لە نێو گەلدا بژین؟ چۆن بەم جۆرە ژیانەش قایل دەبن؟ ئەم لایەنە زۆر گرنگە. هەرچی ئاقەتەکەی ئێمەش بوو، هەڵوێستیان پێشکەوتوو بوو و ئەم چەشنە کۆتاییەش پەسند نەبوو. هەرکە لە بەندیخانە دەرچوون، پێشبڕکێیان بوو بۆ ڕیزەکان و تێکۆشان. بەڵام بیربڕاری ئەوەش هی وامان لە نێودا دەرکەوت بە دروشمی مافی مرۆڤەوە کە ئیمپریالیزم بۆ دەستەمۆکردنی مرۆڤ و ڕاکێشانی بۆ نێو جوغزی دەستڕۆیی خۆی ڕازاندوویەتیەوە «مافی زیندانیان»ی پێشنیل کرد کە ئەمەش گەشە بە خولیابوونی ئەنانییەتەوە دەدات لە دەروونەکاندا و ئەوەش بووە هۆی گەندەڵ بوونی. سەرۆکی دەوڵەتی تورکیا پشت ئەستوور بەمە و سەرباری ڕێ پێنەدانی دەستوور بە زۆری کۆمەڵەی ئەوروپا ئەم سیاسەتەی بەسەر بەندیخانەکاندا جێبەجێکرد تا بەوە دەنگدانەوە و ئارەزوویەك لەلای هێندێك ناوەند پەیدابکات و ئەمە زانرا بێ یان نا بوو بە واقیع. هەر لەم قۆناخەدا هێندێك بەهای بنچینەیی شێوازی بەرخۆدانی(PKK) دەستیان بە داخوران کرد و ئەوەش لە بەرخۆدانی چەکداریدا ڕەنگی دایەوە. جا جەر بۆ تەراوکردنی، داخوران لە بەرخۆدانی سیاسی و ڕۆشنبیریشدا دەستی پێکرد. بەلای منەوە لەم داخورانەی بەرخۆدان ئەوە دەگەیەنێ کە دنیا وێران کراوە و قیامەت هەڵساوە. گەلێك خوراگر و شەهید لە بەرخۆدانی بەندیخانەکاندا هەن. لە هەر گۆشەیەکەوە بڕوانین، ئەم بارودۆخە قبووڵ ناکرێت، تەنانەت ئەگەر دەوڵەت سەرەڕای بەرهەڵستی دەستوور دەرگا لەسەر بەردەست خستنی هێندێك تەنازول و قەرەبوویش بکاتەوە. دەبوو ئێمە بە توندی و ڕێکخراوی لە بەردەم ئەم چەمکانەدا ڕاوەستین و هەر وایشمان کرد.

ی.ك: سەرۆکم ئایا مەبەستتان ئەوەیە، ئەوان لە بەندیخانەکاندا گەوهەری کادیران لە بەرخۆدانی ڕاستەقینە خاڵی دەکەنەوە و هیواکانیان بە چەند مانایەکی پەتی وەك مافی مرۆڤەوە گرێ دەدەن. مەبەستتان ئەمەیە؟

س.پ: ئەمە زۆر ئاساییە. تەنانەت پێکردنی ئەوانەی کە بە ڕەمزی بەرخۆدان دادەنرێن بە شتی بچووکی وەك خواردن و خواردنەوە و دەست بەرداركردنیان لە بەرخۆدان و هەزار جار دووركەوتنەوەیان، خیانەتە بۆ خۆیان.

ی.ك: چۆن بەم خێراییە تێبینی ئەم مەسەلەیەتان کرد؟

س.پ: بۆچی ئەوە تێناگەم. من ڕاستی مرۆڤ هەر بە ڕوانینە چاوەکانی بۆ یەك دەقە دەزانم. بەڵام ئەوانە یەك چرکە بەس بوو بۆ ناسینیان. ئەوەی کە بکەوێتە بەر چاودێری من، ناتوانی هیچم لێبشارێتەوە.

ی.ك: باشە. بەڵام ئەنجامەکان چی بوون؟

س.پ: ئەنجامەکان بەلای منەوە بایەخێکی زۆریان نییە، بەڵام باش و سەرکەوتوو بوون. لە هەموو ئەوانەش گرنگتر تێکۆشانە. لێرەدا پرسیەکە مەسەلەی بە دوواداگەڕانە و هەر ئەویش شەڕ دەکات. ژیانی هیچ و پووچانە پەسند نییە و شایانی نە شەهیدان و نە کەسانی خاوەن بەرخۆدانە. ئەگەر بتەوێ ڕێزی خوت بگری، پێویستە ڕێزی کەسایەتیە خوگرەکەت بگری. لەوانەیە ئەوشی بەرسێتی ببی و بێپارە بمێنیتەوە و ڕەنگە کەسیش گوێت پێنەدات. بەڵام وێرای ئەوە پێویستە خوت سووك نەکەی و خۆ نەدەیتە دەست ئافرەتێك و نەبیتە ئامرازێك بە دەستی ڕژێمەوە، بەڵکو دەبێ کەرامەتی خوت بپارێزی چونکە لێیان دای و سووکایەتییان پێکردی و توش خوگربت کرد و مەزن بووی و پێویستە مەزنایەتی بپارێزی. ئەمە چەمکی کۆنفرانسی بەندیخانەیە و توانیمان لە ڕێگایەوە پارێزگاری کەرامەتی بەرخۆدان و پاڵەوانانی بەرخۆدان بکەین و ئەمەش زۆر گرنگە. وەك گوتم لایەنی مەبدەئی زۆر گرنگە.

هەڵوێستی سەرسەختانەم بەرانبەر بە ڕەفتاری هەڤاڵانی بەندیخانە وا ناگەیەنێ کە من باروودۆخیان فەرامۆش دەکەم و، لەوەوە سەرچاوە ناگرێ کە من هەوڵدەدەم گوێڕایەڵی و ڕێزگرتنی خۆمیان بەسەردا بسەپێنم یان من لەم ڕووەوە نیگەرانم. بەڵکو لەوەوە سەرچاوە دەگرێ کە دەوڵەت پیلانێکی پەنامەکی چەپەڵی ئامادە دەکرد. لەوانەبوو لە کاتی سەرگرتنی ئەو کۆمەڵکوژییە ڕەزاگرانەدا لە ئەنجامەکانی خۆیشی تێبەرێنێ. ئەوان زانیبێتیان یان نا هەڵوێستێکی ریفۆرمیستانەیان دیاری کرد و بوونە ئامرازی ئەم پیلانە. واتە لە بەر بەتکەهەڵوشان و باروودۆخێك لە ئارادا بوو لە پیلانی ئیمپریالیانە دەچوو کە چی پێخوش بێ لەوە بۆ گەلان دەکات و ئەمجا بە بەهانەی داکۆکی کردنیەوە لە مافی مرۆڤ دەیخاتە بەرچاودێری خوی. من تا ئەو ڕادەیە دەبەنگ نیم ئەم کارە قبوڵ بکەم. واتە من مەبەستم ئەوانەیە کە داوای پاراستنی مافی مرۆڤ دەکەن و هەر خۆشیان ئەم مافانە پێشێل دەکەن. دوژمن تا دوا هەناسە ئەوانە سەرکوت دەکات. پاشان هەوڵ دەدات بە هێندێك ڕەفتاری نەرم و نیان بە خۆیان بگری و ڕایانبکێشێتە نێو باوەشی خوی. کێ بەوە هەڵدەخەڵەتێ؟ ڕژێم تێدەکوشێ بە دابین کردنی هێندێك هەلومەرجی حەوانەوە ئەوانە بکڕێ. ئەو شۆڕشگێڕە لە کوێیە کە ئەوە قبوڵ دەکات؟ ئەگەر هەموو ئەمانە قبوڵ بکەین ژیانێکی پڕ سووکایەتی دەژین. وانییە؟ ئەوانەی کە لە تورکیا بەوەیان نەزانی، بوون بە ئامراز بە دەستی ڕژێمەوە و خۆیانیان هاویشتە باوەشی و ئەمەش کێشەکەیانە. بەڵام من خۆم لەکەدار ناکەم، چونکە ئەم بەرخۆدانانە ناوی هەڤاڵان «مەزلووم و کەمال و خەیری» و ناوی منیشیان بەکار هێنا. ئەوانە ڕاسپێرییەکیان لەلام هەیە و ناتوانم ناویان پیس بکەم. لێرەدا ژمارە و ناو گرنگ نین، بەڵکو ئەنجام گرنگە. ئەوانە کەڵەمێری مەزنی بەرخۆدانن. پێویستە بەرهەڵایی ڕێز لە بیرەوەرییان بنێین.

بەڵام تاکەکەتان لە تورکیا هەموو ئەماتەیان خستەلاوە. من تێیان دەگەم و دەبێ ئەوانیش لە ڕادەی هەڵوەشانی کەسایەتی‌یان و بوونیان بە فاشی شارستانی تێبگەن. هێندێك شت هەن قووت نادرێن. ئەگەر یەکێك زللەیەکی پێدا کێشای، تۆ بۆ چل ساڵ ئەوەت لەبیر ناچێتەوە. لە کاتێکدا ئەوانە کێشەکەیان یەك زللە نی‌یە، بەڵکو ئیشاوێك ئەشکەنجەدان و سووکایەتی پێکردن و هەوڵی لەنێوبردنیانە. دەبێ باش دەرك بەمە بکەن. من ڕۆژانە بەو هەڤاڵانە دەڵێم: من لە ژیانمدا یەك کەڕەت بە ئەفسەرێك و چوار سەربازەوە بۆ ماوەی نیو دەقە ئەشکەنجەیان دام. پەندم لەوە وەرگرت و جارێکی دیکە نەچوومەوە بەندیخانە و خۆمم نەخستە ئەو بارودۆخەوە. گوتم: هەتا ئەگەر ئەوە وای پێویست کرد ڕێکخراوێك بنیات بنێم، ئەوا بنیاتی دەنێم. ئەگەر کارەکەم وای پێویست کرد خۆ سازبکەم و زەمینە بۆ ئەم پرۆسەیە خۆش بکەم، ئەوا دەیکەم. ئەگەر ڕووخاندنی بەندیخانەیشی بەسەریاندا پێویست بوو، ئەوە دەبێ بیڕووخێنم. ئەمە ئەو بەڵێنەیە کە بە خۆمم داوە.

ی.ك: لای ئێمەش دەڵێن: «جارێکی دیکە لەوێوە ڕەت نابم». بەڵام خەبات بەجێ‌دەهێڵن.

س.پ: ئەمە سووکایەتی‌یە بۆ مرۆڤایەتی. تۆ دووچاری هەموو شێوە سووکایەتی و ئەشکەنجەدانێك دەبی و پاشان ڕازی دەبی لە سایەی ئەو ڕژێمەدا بژیت! پێویستە لەوانە بپرسین: «ئێوە چ جۆرە مرۆڤێکن!». ئێوە پرسیاری هێزەکانتان لێ‌کردم. پێدەچێ حەز بکەن جۆری ئەو مرۆڤە بناسن کە ئیش بۆ خوڵقاندنی دەکەین. ڕەخنە گەورەکانمان هەموویان لە پێناوی ئەم مەبەستەدا بوون و هەر قسە نەبوون. کردەوەکانیشمان ڕەخنەگرتنن. جارێکیان گوتم: «ئێوە ڕەخنەی تیۆری پەرە پێ‌دەدەن و منیش بە سەر واقیعدا جێ‌بەجێی‌دەکەم و بەشێوەیەکی سەیر ئۆرولی دەکەمەوە».

ئەم هەموو هەوڵانە لە پێناوی دۆزینەوەی ڕابردووی ون یا خوڵقاندنی تازەی داواکراون. باوەڕم وایە کە ئێمە بۆمان چووەسەر هێندێك شتی داواکراو بدۆزینەوە. دەتوانن ڕواڵەتی کورد بە شێوە دیاری بکەن، بەڵام گەوهەرەکەی سۆشیالیستی‌یە. من پەلپ لەوە دەگرم تاکە کەسێك خۆی مەزن بکات و ئەم مەزن کردنەش لە کۆمەڵگاکەیدا ڕەنگ بێداتەوە. ئێمە نکۆوڵی لە تاکە کەس ناکەین، بەڵام بە پێی هەم ئەو دەورە باشە کە لە کۆمەڵگادا دەیگێڕێت و هەم ڕادەی بەسترانەوەی بەم دەورەوە هەڵیدەسەنگێنین. دەبێ وریای ئەو کەسانە بین کە دەورێکی تێکدەرانە لە چواردەوری خۆیاندا دەبینن. ئەوەبوو داواکارانی پاراستنی ژینگە لە ئەورووپا دەرکەوتن و دەڵێن پێویستە ڕێك بخەین و وا و وا بکەین بۆ پاراستنی ژینگە. بەڵام دەم لە بەرپرسی یەکەمی ئەم تێکدانە کە ئیمپریالیزمە هەڵناهێنێنەوە. سەرباری ئەم قسە و قسەڵۆکانەیان لە سایەی ئەو ڕژێمانەدا دەژین و دووڕوون. ژینگە پارێزان خۆیان دەخەڵەتێنن. ئەوان پیس بوون و زیانەکانی

دەبینن.

ئەو ڕژێمە پشت گوێ دەخەن کە ئەم تێکدانە دەکات. هەروەها ڕادەی لەبەر یەکهەڵوەشانی ئەخلاقی تاکەکەس دەبینن و، هیچ ڕێ و شوێنێك بۆ نەهێشتنی ئەم دیاردە نالەبارە دانانێن و لافی ئەوە لێدەدەن کە مرۆڤدۆستن. ئەمە سیاسەتێکی دووڕووانەیە. ئاراستەیەکیش بۆ زیندەخۆری لە ئاستی وڵاتاندا هەیە، وەك کۆمەڵگای ئەڵمانی کە زیندەخۆرە و «هیتلەر» ویستی بۆ ئەم مەبەستە پەل بهاوێژێ. بارودۆخەکە لە یەکەم شەڕی جیهانیدا وا بوو. ئینگلیز و فەڕەنسییەکانیش بەم پێیەن. ئەوانە گەلانی بچووك قووت دەدەن و لافی شارستانی بوون و جوانی لێدەدەن ... هتد. دەبێ ئەو دەورە تێکدەرانەیە بناسینەوە کە ئەم دەوڵەتانە لە کۆمەڵگای مرۆڤایەتیدا گێڕایان و ئەوە بەرچاو بخەین. دەکرێت بە شێوەیەکی زانستی ئەوانە بکۆڵدرێنەوە و ورد بکرێنەوە و ئەو دەورەی کە هەرلایەك بینیویەتی بناسرێتەوە. مەبەستم ئەوەیە دەوری ئەڵمانەکان و ئینگلیز و دەوری ئەمریکایی و ڕووسەکان چی بوو؟ یا دەوری هەریەکەیان ببینین. بۆچی لەسەر ئەم بنچینەیە وردیان نەکەینەوە؟

ی.ك: من دێمە پاڵتان. بەڵام زانست ئەوە نییە کە ئێوە باسی دەکەن. واتە زانستی ئەمڕۆ ڕێ بە ئەنجامدانی ئەم جۆرە توێژینەوەیە نادات، چونکە ئەو دووڕووانە ـ واتە ئەڵمانیاییەکان ـ مرۆڤایەتی و گەلانیان بە پێی «زانست» خۆش دەوێ. وەك گوتتان ئەوانە بەهۆی زیندەخۆرییانەوە لە قووتدانی گەلانی بچووکدا بەم قۆناغە گەیشتن. ئەمە لە زانستی ئەمڕۆدا نییە. بەڵام ئەگەر دەتانەوێ زانستێکی تازە دابمەزرێنن، ئەمەیان مەسەلەیەکی دیکەیە.

س.پ: ڕاستە. تۆ مەبەستت ئەوەیە زانست لە ڕۆژی ئەمڕۆماندا لە خزمەتی ئیمپریالیزم و مۆنۆپۆلەکاندایە.

ی.ك: بێگومان. من پێدادەگرم لەسەر ئەمە. زانست لەم ناوچەیەدا سەرلەنوێ لە دایك دەبێ.

س.پ: زانست دیاردەیەکی کۆمەڵایەتی و مێژووییە. زانستی ئەمڕۆ لە نێو دەستی دڕندەکاندایە و بە شێوەیەکی زۆر خراپ بەکاری دەهێنن. دەبێ زانست لە دەستیان دەربهێنرێت. من و تۆ بۆ یەکەم جارە باسی ڕزگارکردنی زانست دەکەین.

ی.ك: من دێمە پاڵتان. لەوەندەی ژیان لەم ناوچەیەدا دەبووژێتەوە، زانست دەگەڕێتەوە لای.

س.پ: لەبەر ئەمە داکۆکی لە زانست و سەربەخۆیی دەکەم. واتە ئێمە تەنیا داوای سەربەخۆیی نیشتمانی و ئازادی کۆمەڵایەتی ناکەین، بەڵکو داوای سەربەخۆیی ئایدیۆلۆژی و زانستیش دەکەین. لێتان ناشارمەوە، ئەورووپا بەرپەرچم دەداتەوە و پێم تەنگەتاوە، چونکە من لەبەردەم باڵادەستییان و خۆگرێدانم پێیانەوە داخراوم. ئەمە دەوڵەتانی کۆلۆنیالیش دەگرێتەوە، لەبەر ئەوەی من لەبەردەم سیاسەتە بنچینەییەکانیاندا داخراوم. هەڵوێستم بەرامبەریان بەم پێیەیە:

«ئەگەر تەنیا بمێنمەوە و هەرچەندە تووشی هەلومەرجێکی سەخت ببم، هەر بە کەرامەتی سەربەخۆییمەوە گرێدراو دەبم».

ئەمە سوێندی منە بۆ ئەوان. من مەزنی و جوانیەوە و کەرامەتم لەوەدا دەبینم کە خۆم لە خۆبەگەورەزانینیان بپارێزم هەر وەك مرۆڤێکی سەرەتایی بمێنمەوە. ڕەنگە هێندێك دژواری لە ئارادا بن. لەوانەیە ببمە نیوە شێت. بەڵام من کەرامەتم لەم مەسەلەیەدا دەبینم.

ی.ك: ڕاستە. ئەگەر لەگەڵیاندا یەك نەگەری، بە پێی تێگەیشتنی ئەوان دەبی بە شێت. ئاراسموس گوزارەیەکی جوانی هەیە تێیدا دەڵێت: «پێم باشترە لە باتی یەككەوتن لەگەڵیاندا بە پاساکانی خۆمەوە شێت ببم». ئەگەر گوێیان لەم باس و خراسانەمان ببێ، پێیان سەیرە، لە کاتێکدا چەند بەهایەکی جیهانی لێرەوە دەژێینەوە.

س.پ: لێرەدا دێینە سەر پرسیارەکەتان کە لەو کەسایەتیەی تێدادەپرسن کەوا هەوڵدەدەین بیخەینەڕوو و ئەو بنچینە فەلسەفەییانەش کە پشتیان پێ‌دەبەستین. لەومان لە حاڵی واقیعی کوردستانەوە ڕوون کردەوە و چەند هێڵێکمان بۆ لێکۆڵینەوەی کردنەوە دانا. ئێمە کوردستان بەو ناوچەیە لە قەڵەم دەدەین کە مرۆڤایەتی لە هەر ناوچەیەکی دیکە زیاتر بەهای مرۆڤدۆستانەیی تێدا لە دەست داوە. لە بارەی ئەم ناوچەیەوە دەڵێین لانکەی مرۆڤایەتی‌یە. لام وایە لەو ناوچەیەی کە مرۆڤایەتی زیاتر بەها باڵاکانی خۆی تێدا لە دەست دەدا، هەمان ناوچەیە کە لەوانەیە مرۆڤایەتی بە شێوەیەکی ترسناك بەها باڵاکانی تێدا بە دەست بهێنێتەوە. واتە برینی دەستەپاچەیی چەندە قووڵ بێ، پاڵەوانەتی بێوێنە دەبێ. ئێمە ئێستاکە لە ژێرڕاوە تا ئەوپەڕ دەست پێ‌دەکەین. ژێرڕا کوردستانە و سەرکەوتن لەوێوە دەست پێ‌دەکات. ئەگەر سەرکەوتنیش ڕوو لەوپەڕ بێ لەمەیان شتێکی مەزنە.

ی.ك: بەڵێ، هەر ئەوە نا کە کوردستان ژێرڕایە، بەڵکو دەست پێکردنی ئەم سەرکەوتنە لە قۆناغی هەرەس هێنانی سۆشیالیزمی بنیات نراودا بایەخێکی گەورە بە سەرکەوتنی شۆڕشی کوردستان دەبەخشێ کە لومێدی ئەوانە دەژێنێتەوە کەوا گۆڕانی بۆ سۆشیالیزمی ڕاستەقینە دەڵێن. ئەمە لایەنێکی زۆر گرنگە، لەبەر ئەوە نا کە مرۆڤی کورد گەلێك تووشی سەرکوتکردن هاتووە، بەڵکو هەمان کات لەبەر ئەوە کە مرۆڤایەتی دوو شۆڕشی مەزنی بە خۆوە دیوە. یەکەمیان شۆڕشی فەڕەنسەیە کە تێکشکا و دووەمیش شۆڕشی ئۆکتۆبەرە. هێندێکیان شۆڕشی کوردستان بە شتێکی بچووك دەبینن. بەڵام ئەو سەرکەوتنەی کە لە کوردستاندا پەیدا هات هاوزەمانی هەرەس هێنانی شۆڕشی ئۆکتۆبەر بوو. وانی‌یە؟

س.پ: لەوە حاڵی دەبم. گرنگ نی‌یە ئەوە بە نیازی خراپ یان باش هەڵسەنگێندرێت. ئەوەتا کوردستان ئەو گۆڕەپانەیە کە مرۆڤایەتی پتر لە هەر گۆڕەپانێکی دیکە بەهاکانی خۆی تێدا لە دەست داوە. مەبەستم ئەوەیە ئێمە ناتوانین باسی ڕیفۆرمێکی دیاری کراو یا نیوە چارەسەر یا ئارایشتدانێکی سادە

یا پینەکردنی باروودۆخی کوردستان بکەین. ئەمە ڕوشنە. نموونەیەکی دیکەت دەدەمێ. ئەگەر بیناکە لە بناغەوە لەرزۆك بێ، تۆ پێت ناکرێ لە نهۆمی سێیەم یا چوارەمەوە دەست بە چاککردن بکەی، چونکە بارەکە کەلەکە بووە و نموونە و نەخشەیەکی خراپیش هەیە. جا پاش لابردنی بارەکە، پێویستمان بە بەرد و خشتی تازە و هەم بە نەخشە کێشانێکی تازە دەبێ تا بیناکە تەواو بێ.

ی.ك: ئەمجا ڕێم بدە بڵێم: «بەرنامەی ئۆتۆنۆمی بۆ ڕۆشنبیری کوردی» کە باسیان کرد ڕەتکراوەیە، هەر لەبەرهۆی عەمەلی یا سیاسی نا، بەڵکو لەبەر هۆی فەلسەفیش. واتە ئێوە لە بنچینەوە پەلپی لێدەگرن و هۆی فەلسەفی دەخەنەڕوو چونکە ئەوە ناکرێت...

س.پ: ئەگەر دەوڵەت سەربەخۆیشمان بداتێ، هەر لە بەجێهێنانی ئامانجەکانمەوە دوورە. ئێمە گرێی «دەوڵەتی کوردی» یا «ئۆتۆنۆمی بۆ ڕۆشنبیری کوردی» یا چارسەری لەم چەشنەمان نییە.

ی.ك: سەرۆکم من ئەمە تێدەگەم. بەڵام ئەو خاڵە کە لێیدەدوێم ئەمەیە: «بیناکە هەر لە بناغەوە تووشی لەبەر یەکهەڵوەشان بووە». من لەمەش بە ئەنجام دێنم: مادامێکی ئێوە ئاوا بیردەکەنەوە، کەواتە پەلپ گرتنتان لە سەربەخۆیی ڕۆشنبیری لەبەر هۆی سیاسی و عەمەلی نییە بەڵکو بە تێگەیشتنی فەلسەفییە، چونکە ناکرێت شتێکی لە بناغەوە گەندەڵ بوو بە ئۆتۆنۆمی چاك بکرێت، یان بە چاکردنی لایەك لەلایەکانی. ئایا مەبەستتان ئەمەیە؟

س.پ: ئێمە مەسەلەکە بە سادەیی شیناکەینەوە. وەك سەرنج دەدەن ئێمە باسی ڕزگاری تەواوی مرۆڤایەتی و کۆمەڵگا دەکەین. بەڵام دوورایییەکانی ئەوە بە دەوڵەت و ڕۆشنبیریشەوە زۆر گرنگ نین. من بە زۆر دروشم لە خۆشنابرێم، وەك «خۆزگە خاوەنی دەوڵەت بووینایە»و «دەوڵەت هەموو شتێکە لە ژیانماندا» کە گەلکانی دیکە دەیانڵێن و دەیانپەرستن، چونکە ئەم بیرکردنەوەیە لە بیرکردنەوەی خێلەکی کۆن دەچێ. دەوڵەتێکت هەیە، هەستە سەرتی پێدابکێشە. من بەخێلی پێوان نابەم و ئەو شتانە بە مەزن نازانم کە بەرچاویان دەخەن و خۆم گیرۆدەی ئەم جۆرە شتانە ناکەم. من چەند بەهایەکم هەن لە دەوڵەت بالاترن و من بە دوای پێکهاتەی لە دەوڵەت جوانتردا دەگەڕێم. ئەم دەوڵەتە چییە کە لێیدەدوێن؟ سایەی ئاستێکی کۆمەڵایەتی دەست نیشانکراوە و دووبارە بوونەوەی پەیوەندییە ناوەکییەکانە. خۆ کۆمەڵگا گەندەڵ بووە و دەوڵەتیش هەزار ئەوەندەی ئەو گەندەڵ بووە. کۆمەڵگا ناتوانێ هەناسە بدات و دەوڵەتیش لە لێواری نوقم بووندایە. هیچ شتێك نییە مایەی شانازی بێ. دەوڵەتێکی بەم شێوەیە شایانی سووکایەتی پێکردنە و هیچ لایەنێکی تێدا نییە پێویست بە گەورەکردن بکات. وەك ئەوەی بڵێین ئەو هەموو شتێکە لە ژیانماندا و ....هتد.

خۆزگە مرۆڤی تورك لەم ڕووەوە لە باروودۆخی خۆی تێدەگەیشت، یا کەمیش بێ. دەوڵەتی تورکیا وەك دەروزەکەر دەڕوانێتە دەستان و چاونەزێری دەکات.

جارێکیان بە چەپ و جارێکیان بە ڕاستی دەفرۆشن. مرۆڤی تورک تا ئەو ڕادەیە داماوە کە هەموو ئەوانە نابینێ. ئێمە بە دوای دەوڵەتێکی لەم چەشنەدا ڕاناکەین. جا چۆن باسی سەربەخۆیی ڕۆشنبیری کورد دەکەین؟ کوا ڕۆشنبیری کورد و چۆنە؟ پێم وایە هەتا ئەوانەش کە لەم قسەیە دەکەن لێی تێناگەن و لە مانای ڕۆشنبیری حاڵی نابن و لام وانییە لە هێز و خەباتی سیاسی تێبگەن. وەک سەرنج دەدەن من لە مەسەلە ڕیشەییەکان دەدوێم. دیارە لایەنی فەلسەفییشی هەیە. هەرچی لایەنی عەمەلییە زۆر قووڵە. من مرۆڤێکی عەمەلیم. لەبەرئەوەی عەمەلیشم ئەو کێشانەی کە دەستیان بۆ دەبەم تێکهەڕیون. هەموو ئەم سیفەتانە لە مرۆڤی کوردا بەرجەستە دەبن. ئەگەر ئەوە لە مرۆڤی تورکدا تاقی بکەمەوە، ئەوانەیە زیاتر هەڵوێستە بکەم. بەڵام ئەمە شتێکی تایبەت بە تورکەکانە. دەتوانم هەمان کار لەگەڵ ئەڵمانەکانیشدا بکەم. ئەگەر بچووماییە بۆ ئەوێ و ماوەیەکی کورت لە نێویاندا بژیامایە، دەمتوانی بیانجووڵێنم. جێبەجێکردنی ئەم هەڵسانگاندنە بەسەر هەلومەرجی ئەڵمانیادا زەحمەت نییە. بەڵام ئێستا کە ناوەندی کوردی زیاتر لەبارە بۆ ئەوە و پێویستی پێیە. گەل ئێرە لە خەڵکانی دیکە سۆزمەند ترە، بۆیە دەتوانێ سەرنجڕاکێشترین شێوەی خەبات ئەنجام بدات چونکە زیاتر دووچاری زۆرداری و دەستدرێژی بووە. لەبەرئەوە دەچێ لێرەوە ئەرکەکانمان ڕابپەڕێنین، چونکە ئەوە پتر سەرگەرمیمان پێدەبەخشێ.

بابەتی خۆشەویستی بەلای منەوە هۆی شەڕە و ئامانجی شەڕیش خۆشەویستییە.

ی.ك: بەڵێ ئەوە ڕەنگ دەداتەوە، ڕاستی مرۆڤ لە دوو مەیداندا دەکەوێتە ڕوو: مەیدانی خۆشەویستی و مەیدانی شەڕ. من زۆر بایەخ بە شەڕ ئەدەم، چونکە نرخی بنیاتنانی مرۆڤایەتی لە شەڕدا مردنە. ئەگەر هەڤاڵە بەرپرسیارەکەت بە شان هەڵگرت، تۆیش دەمری. ئەوە لە شتی دیکە ناچێ. گۆڕانکاری گەورەی مرۆڤ لە شەڕدا ڕوودەدات. ئەمەم لە قسەکەتدا بینی. باسی خۆشەویستیشمان کرد.

س.پ: هێشتا لە دوو بابەتی بنچینەییدا لە نیشان پێکانەوە دووری. بەلای منەوە بابەتی خۆشەویستی هۆی شەڕە و ئامانجی شەڕیش خۆشەویستییە.

ی.ك: جوانە. لەو بارەیانەدا ناچنە بەهەشت، چونکە بەهەشت شەڕی تێدا نییە. خۆشەویستی و شەڕتان بەلاوە وەک یەک وایە.

س.پ: ڕاستە. بەڵام وەک یەکێک هەڵدەسەنگێنن کە خۆشەویستی دەستی لێوەشاندبێ.

ی.ك: نەخێر.

س.پ: من بە ڕواڵەت مرۆڤێکی سۆزمەندم و لە خەڵکان کەمتر شەڕدەکەم و کەمتریش خۆشەویستیم هەیە. من لە هێزە شاراوەکان دەدوێم.

ی.ك: بەڵام ئەوە دەچێ تۆ مرۆڤێکی تینووی خۆشەویستی بی.

س.پ: من زیاتر لەوەی کە تینووی خۆشەویستیم، من بەرگریکەری مەزن و تێکۆشەری نموونەیی ئەوم. لەوانەیە خۆشەویست یا خۆشەویستی لە چەمکی ئێستایدا گەورەترین سووکایەتی بێ، چونکە خۆشەویستی تا ڕادەیەکی زۆر لە مانای ڕاستەقینەی خۆی لایداوە. ئەویش لەبەر ئەوەی هونەر و هەڕەشەی ڕەزاقورسەکان کاریان تێ کردووە و پێی ناوەتە بارودۆخێکەوە ناتوانێ خۆی بناسێنێ و داکۆکی لە خۆی بکات. من تێدەکۆشم بۆ ڕاستکردنەوەی ئەم مەسەلەیە، کادیرێك و شەڕکەرێکیش بم و هیچ پەرۆشییەکم بۆ گەیشتن بە خۆشەویستی نییە. من لەم بابەتەدا سنووری خۆم دەزانم و باش کەسایەتیم هەڵدەسووڕێنم. من لەم شەڕەدا بە زۆری کادیرم و هێندێکیان ئەوە نابینن. خۆزگە جوانی ئەو ژیانەتان بدیبایە کە ئامانجمان دروستکردنیەتی. ئەوسا ئەو مرۆڤە حاڵی دەبوون کە لە ڕێگای ئەم بزووتنەوەیە دەستی بەم شەڕە کردووە و ئەمەش ئەو هۆیە بنچینەییەیە کە شەڕ بەم شێوەیە لە پێناویدا پەرەی سەندووە. دەروو کەرەوەکانی جوانی بنچینەن و من لە هەموو کارێکدا کە دەیکەم بە شوێن چلەپۆپەی جوانیدا دەگەڕێم.

ی.ك: بێگومان. بابەتەکە پێوەندی بە شێلگیرییەوە هەیە و کێشەی بایەخ بە خۆدانە، ئەو مرۆڤەی کە دەڵێت: «من پەموورم بە جوانی دەچنی» و «دەغڵم بە جوانی دروێنە دەکرد» و «گەڵام بە جوانی کۆدەکردەوە»، من دەڵێم مرۆڤێکی شێلگیرە و لە منداڵییەوە بایەخی بەخۆی داوە. بایەخ بەخۆدانی مرۆڤ شتێکی گرنگە. کە دەچنە جەنگایەك و مرۆڤ لە یەکەم چاوپێکەوتنەوە پەسەندتان دەکات، ئەوە شتێکی ئەوپەڕی گرنگە. جا لەم تووختە نیگایەوە، کارێکی ئاسانە مرۆڤ عەبدوڵڵا ئۆجەلان وەك سەرکردەیەك قەبووڵ بکات. لە دیدارەکەی پێشوودا هەوڵمدا ئەوە بخەمەڕوو. وەختێك منداڵ بووی، منداڵانی دەوروپشت پەردەیان لەسەر ئەم هەستانە لادەدا؟ لایەنی دووەمیش ئەمەیە: ئایا هاوڕێکانت لە زانکۆ ڕاستەوخۆ قەبووڵیان دەکردی؟ لە کاتێکدا زەحمەتە ئەو کەسانەی کە تەمەنیان لێك نزیکە سەرکردایەتی یەکتر قەبووڵ بکەن.

س.پ: بێگومان پەسەندکراو بووم. «مۆحەمەد ئاکسۆی»ی مامۆستامان کە مامۆستای دەرسی دەستوور بوو لە دەرسێکیدا گوتی: «یەك گەل لە تورکیادا هەیە، نیشتمانەکەی یەکپارچەیە جوێ ناکرێتەوە». لەو کاتەدا وەڵامم دایەوە: «نەخێر تورکیا لە دوو نەتەوە پێکدێت و نیشتمانیش دوو نیشتمانە». ئەم هەڵوێستەم چەپڵەیەکی توندی بە نسیب بوو. ئەمە لە کاتێکدا کە هەموو قوتابیانی پۆلەکە کوڕانی گەورە ئەفسەران و پارێزگاران و بیروکراتییەکان بوون و خۆشیان دەویستم و تا ئێستاش زۆریان ماون. مەسەلەکە بریتی بوو لە درکاندنی قسەیەکی جوان.

ی.ك: جاروبار ئەوەتم دەبێ بە لووتی ئەو قوتابیانەوە کە هاوقوتابی خوێندنت

بوون و هێندێکیان لەگەڵ ئێمەدا لە زانکۆ وەک مامۆستا ئیش دەکەن و جاروبار باسیش دەکەین. یەکێک هەیە...

س.پ: بەڵێ، برادەری نزیکی من بوو. ئەگەر پاشگەز نەبوویتەوە باشە.

ی.ك: پێوەندیمان باشە.

س.پ: خراپ نییە، ئێستا بزووتنەوەکەمان هەمان کات بزووتنەوەی لە یەکدانی جوانییە. ئەگەر ئەم هەموو مەسەلانە لەگەڵ یەکدیدا کۆبکەیتەوە، ئەو دەمە دەبینی کە من هەر شۆڕشگێڕێکی سیاسی نیم. ئەگەر لە هەر کوێیەکەوە بتەوێ تێمبڕوانی، ئەوسا دەبینی پێبەندی مرۆڤی جوانم و لەم مرۆڤەش پێوەندی بە کردەوە و کورد و جوگرافیاوە هەیە و پاشەڕۆژ لەم بابەتەدا ڕوون دەبمەوە.

ی.ك: من ئێستاکە هەست بە بەختیاری لایەکی دیکە دەکەم، لەبەرئەوەی کە ساڵانی ١٩٨٧ـ١٩٨٨ بەدواوە پارتی کرێکارانی کوردستان «PKK» و عەبدوڵڵا ئۆجەلان و بابەتیانم ناسی و بەو پێیە هێندێک هەڵوێست و هەنگاوی داواکراوم دیاری کرد. بەڵام من تا ئێستا ناسنامە و کەسایەتییەکتان تێیدا دەبینم کە چوارچێوەی سیاسی تێدەپەڕێنن.

س.پ: بە دڵنیاییەوە. سیاسەت بێ ئەندازە هاتووەتە نێو ژیانم و دوورایی سیاسیشم لەلا زۆر چڕوپڕە. وەک لەم ئاخاوتنەمدا دەرمخست، ژیانم زۆر لەوە تێدەپەڕێنێ.

ی.ك: بەڵێ سەرکردەی ئازیزم. ئایا باسی جوگرافیا و مێزوپۆتامیا و دەوروبەری بکەین، یان ڕاستەوخۆ بێینە سەر پارتی کرێکارانی کوردستان؟ میراتی ئەو شارستانەتییە سەبارەت بە ئێمە چی بوو؟ بارەکە پێش (١٥ یا ١٠) هەزارساڵ لە ئێستا چی بوو؟ ئایا لەوێوە دەست پێبکەین و وەک مرۆڤی ئەو ناوچەیە بیربکەینەوە؟ لە ئاخاوتنەکەتدا باسی ئەوەت کرد کە تۆ لە کۆنە گوندێکی ئەرمەنی خوێندت. ئایا لە مێزۆپۆتامیاوە بڕوانینە ئەو ناوچەیە؟ یان بڕوانینە ئێران و تورک و کورد؟ یان درێژە بە باسی پارتی کرێکارانی کوردستان بدەین؟ چونکە ئەم هەموو خاڵانە لە بەرنامەکەمدان. ئایا لە «PKK»ەوە دەست پێ بکەین؟

س.پ: هەموو ئەو خاڵانە کە باست کردن پارتی کرێکارانی کوردستان (PKK) دەردەبڕن و، حەز دەکەم ئەوە ڕوون بکەمەوە کە ئەگەر گوتمان: «بەرنامەی سیاسی و سیاسەتی ڕێکخستنی ئاوایە و چالاکییەکانی و پێکهاتنی حیزبی ئاوایە»، ئەو قسەیە لەم چوارچێوەیەدا ناسنامەیەکی بەرتەسکی حیزب دەردەبڕێ و قبووڵی ناکەم بەم شێوەیە لە حیزب بدوێین. بە کورتی (PKK) جوگرافیا و مێژووی مرۆڤایەتییە و شوێنەواری مێژوویی و شوان و ترۆپکی چیاو ئەستێرەی ئاسمانە. مەبەستم (PKK) ژیانێکی یەکپارچە دەخوێنێ. ئێستا هەمووان دەزانن کە پارتی کرێکارانی کوردستان (PKK) دەستی کردووە بە تێپەڕاندنی ئەوەی کە حیزبێکی سیاسی یا تەنانەت بزووتنەوەیەکی ڕزگاری نیشتمانی بێ. لەبەر ئەم هۆیە ناتوانن

بە ئاسانی پێناسەی پارتی کرێکارانی کوردستان(PKK) بکەن. سەبارەت بەم بابەتە گەلێك نیشانەی پرسیار و تێکەڵ و پێکەڵ کردن لە عەقڵی هەمووانذا هەن. هەتا بێگانان و هاوڵێشتمانانی تورکیاش عەقڵیان شێوێندراوە. کاتێك باسی مێزۆپۆتامیاو کوردستان دەکەین، گەلێك بەهای مرۆڤدۆستانەمان بیردەکەوێتەوە. ڕەوتی مرۆڤایەتی لە مێزۆپۆتامیا بەلای منەوە شتێکی زۆر پیرۆزە. چیا کە هێندێك بەڵگەم پێنی، بابەتێکی گەورەم بەرەدا، وەك هەستی هەڤاڵبەندی لە داستانی «گلگامێش»دا و ڕووداوی کەشتی نووح «خوا لێی ڕازی بێ»و شوێنەوارەکانی نەمروود و دۆڵی فورات. هەموو ئەمانە زۆر گرنگن.

ی.ك: بۆ نموونە، زێدی لە دایك بوونتان سەر بە ویلایەتی «ئوورفە»یە.

س.پ: بەڵێ، شوێنەوارەکانی ئیبراهیم خەلیل لە ئوورفەن و زۆر گرنگن. ئاوی دیاربەکر و قەڵای «خۆشاب» لە وان و کڵێسەی «ئەقدامار»یش گرنگن. هەر کاتێك کڵێسەی ئەرمەنەکان دەبینم، مەزنی ئەو خەڵکانەم بیردەکەوێتەوە. شوێنەواری دیکە هەن بە کوردستاندا بڵاوبوونەتەوە. پێم دەکرێت زۆر نموونە لە سەر ئەوە بدەم. بە قەناعەتی من باڵندەکانی کوردستانیش بەش بە خۆیان ڕۆشنبیرییەکی جیاکراوەن. تا ئێستاش وێنەی ئەو گژوگیایانەم لە خەیاڵمدا پاراستووە. کێڵگەکانمان بەروبوومێکی زۆروزەبەندی وەك هی ئەوروپا بە دەستەوە نادەن، بەڵام من تا ڕادەی پەرستن گرێدراویانم. ژیانم لە گژوگیای ئەو کێڵگانەدا بەدیکرد و هێشتا عاشقیم و وەك چۆن ناوی خۆم دەزانم ناوانی هەریەکەیان لە کوێ دەڕوێن. گرێدران بە سروشت و مێژووەوە زۆر گرنگە. بە پێی باوەڕی من مرۆڤایەتی پشت ئەستوور بە بەروبوومی سروشت کە پاشتر ناسی پەرەی سەند. من هەموو ئەمانە وا دەبینم کۆمەڵە هێڵێکی مرۆڤایەتی بن و بێ پێچوپەنا لە یەك چوارچێوەدا بن.

ڕۆشنبیری چەندەها گەل لەم ناوچەیەدایە. ئەوە وەرزم دەکات کە ڕۆشنبیری ئەم هەموو گەلانە بە هی یەك گەل دابنێین. تورکان دێن و وەك دەستبڕ تاڵانی دەکەن و دەڵێن: «ئەمە بۆ ئێمەیە». عەرەب دێت و پێیەپێ دەڵێن: «ئەمە بۆ ئێمەیە». ئەمە تێڕوانینێکی نەتەوەیی بەرتەسکە. بۆیە پێویستە لە ڕووی چەمکی نەتەوەیی بەرتەسکی ئەم ناوچەیەدا ڕابوەستین و بە کەمی بگرین. دەبێ پێیان بگوترێت: «ئەوە چی دەکەن» ئەم جۆرە تەنگەناوکردنانە هەتا لە سەردەمی پێغەمبەریشدا نەبوون. دەکرێت ڕەخنە ئاراستەی هێندێك لەو قوتابخانە بکرێت کە ئاینە ئاسمانیەکان پێیاندا ڕەت بوون. بەڵام سەرەڕای ئەوە دەبێ گشت ئاینەکان پیرۆز ڕابگیرێن و ڕێزیان لێبگیرێت. ئەم تێڕوانینە نەتەوەییە و ئەم خۆرئاوایی بوونە لە پای چی؟ بە بچووك گرتنی بەها مێژووییەکان و زەونکردنیان، لە ڕێگای نۆکەران و خزمەتکارانی خۆرئاواوە نەبێ ناکرێت. هەموو ئەمانە لەگەڵ چەمکەکانمدا جووت نایێنەوە. با بڕوانینە ئێران کە لافی ئیسلامی سەرپەرگر لێدەدات. لە ڕاستیدا و بەرای من جۆرێکە لە نەتەوەپەرستی و ئەمڕۆ دەبەوێ بە

دیمەنی بۆرژوازی نەتەوەییەوە خۆ دەردەخات و بۆ ئەوە ڕووپۆشی ئیسلامی بەکاردەهێنن. هەموو ئەمانە لەڕیان بە سەر خەسڵەتەکانی نە شۆڕشی ئیسلامی و نە دەرکەوتنی شۆڕشگێڕانەوە نییە. لەبەر ئەم هۆیە پشت بە نەتەوەپەرستی دەبەستن. هەروەک هەر ئەوەشە لە پێرلەسپیە ئیسلامیەکان تێدەگەن کە لەگەڵ نەتەوەپەرستیەکەیاندا دەگونجێ. هەرچی تورکیشە، ئەوە ئیسلام ئایینێکی نەتەوەیی تورکی پەتییە.

ی.ك: ئاپۆی برام من پێم وایە چەمکی کەمالیزم بۆ مێژوو و نەتەوایەتی کە تورکان لەبەر ڕۆشنایییدا پەروەردە بوون و ئاڕادەیەکیش کاری کردووەتە سەر کورد، بووەتە کۆسپێك لە ڕووی ناسینی گەلانی ناوچەکەدا کە کێشاویەتیەوە بۆ گەلێك ناتەواوی و هەڵەی زل زل. کەمترین شتێك کە لەبارەی ئێرانەوە بیزانین - بە باوەڕی من - ئەوەیە کە ئێران دوو خەسڵەتی هەن: یەکەم - شارستانێتییە و. دووەم - دەوڵەتێکی پەلهاوێژە و پتر لە تورکیا سەرمایەدارییە. سەرباری ئەوە تورکان متمانەیان بە خۆیان نییە، بەڵام ئێران زیاد لە پێویست متمانەی بە خۆی هەیە. تورکان لەم دواییەدا کەوتنە بایەخدان بەم خاڵە، پاش ئەوەی پشت گوێیان خستبوو. ڕۆشنبیرانی کوردیش ڕۆشنبیری تورکی کاری تێکردوون. هەرچی ئێرانە بستەباڵا بووە. بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا نابێ بە بچووك تەماشای بکەین. چونکە لە ٢٥٠٠ ساڵ لەمەوبەرەوە ڕۆشنبیرییەکی گەورە و ئیمپریالی هەیە. وەك گوتتان ئەو ئیسلام وەك ئامرازێکی پەلهاویشتن دەخاتەکار، لە کاتێکدا ئیسلام تاکو ئێستا لە تورکیاشدا هێشتا ئامرازێکی پەلهاوێشتنە. کە سۆڤێت هەرەسی هێنا، تورکیا ویستی لە سایەی ئیسلامدا ڕوو بە ئاسیای ناوەڕاست پەل بهاوێژێ. بەڵام ئێران شارەزاییەکی زیاتری لەو ناوچەیەدا هەبوو و گەیشتە «تاجیکستان - کازاخستان - ئازەربایجان - ئەفغانستان» و هەتا گەیشتە ئێرمەن. ئەوانەی وا لە کوردستان ناوی «حزب الله»یان بە سەر خۆیاندا بڕیوە هەر ئامرازێکی پەلهاویشتنی ئێرانن لەو ناوەدا.

س.پ: بەڵێ..حالیم. ئەوانە هەر لە سەرەتاوە ئیسلامیان وەك ئایدیۆلۆژییەك بۆ پەلهاویشتنی ئیمپریالی خۆیان بە دەستەوە گرت. تورکان هەزار ساڵە بە ناوی ئایدۆلۆژی ئیسلامەوە درێژە بە داگشانی خۆیان دەدەن. ئێرانیەکان و عەرەبیش ئیسلامیان بەکارهێنا.

ی.ك: ئەمە سەبارەت بە ئێران ڕوونە. لە پێش زایینەوە هێزێکی ئیمپریالی بووە. ئێمە کە بە ئایدیۆلۆژی کەمالیزم پەروەردەبووین، هەمیشە لەبەردەم خۆرئاوادا خۆماتمان بە بستەباڵا هاتووەتە بەرچاو.

س.پ: تۆ ناچارم دەکەی بڵێم: تورکەکان بوونە نەتەوە، بەڵام ئاسۆیان زۆر تەنگەبەر بوو و لە شۆڤێنیزمی خێڵەکی دەچن. کەمالیزمیش چوارچێوەکەی لەوە تەنگەبەرترە. بێناوەرۆکە و هیچ دوورایەکی میللی نییە و تێگەیشتنی لە نەتەوە بە ئاستەم لە شۆڤێنیزمی خێڵەکی تێدەپەڕێنێ. هەر لەم دەستپێکەوە چۆن دەتوانێ

بەم شۆڤێنیزمە و بەم بنیاتەوە کە لە خۆی بەدەر کەسی دی نابینێ، لە ئێران و ئەورووپا تێ‌دەگات.
ی.ك: منیش مەبەستم ئەمە بوو. ئێران هێزێکی پەلهاوێژە لەم ناوچەیەدا. پێویستە وریای ئەوە بین.

ئەگەر میللەتێکی تورك هەبێ ڕزگار بکرێت، ئەوە دەتوانێ ڕزگار بێت و پێش بکەوێت بە مەرجێك لە کەمالیزم ڕزگار بکرێت.

س.پ: تورکیا و ئێران دوو دەوڵەتی پەلهاوێژن. دەبێ هەموو مرۆڤێك بە چاوپۆشین لە نیشتمان و گرێدرانی نەتەوەیی خۆی بەرهەڵستی کاری پەلهاوێشتن بکات و بزانێ چۆن بەرانبەر بەوە بەرخودان دەکات. ئەمە قەناعەتی منە. بەڵام بیری نەتەوەپەرستی تورکی بەرتەسك مرۆڤی تورکی بە شێوەیەکی جەرگبڕ سەرگەردان کرد و لە نەزانییەکی بەربڵاودا بە جێی‌هێشت و سەرقاڵی کۆمەڵێك مەسەلەی بێ‌بایەخی کرد. لە ئەنجامی ئەمەدا چووە نێو شەڕ و شۆڕێکەوە کە بەلایەوە گرنگ نین و بەوە مەرگ و نەهامەتی بە سەرخۆیدا هێنا. ئەمە لە بیرتەسکی توێژە حوکمدارەکانەوە سەرچاوە دەگرێ. حوکمداری تورك بە شێوەیەکی بێ‌وێنە گەلەکەی خۆی سەرکوت کردووە و مێژووی تورکیش لەم ڕووەوە یەکجار بەد و چەواشەکراوە.
ی.ك: دوا نموونەت لە سەر ئەمە دەدەمێ. گەیشتووینەتە پلەیەك ئەو کۆمارە تورکییانەی کە لە سۆڤێت هەڵبراون، وەختێك پێیاندەڵێین ئێمە ڕزگارتان دەکەین باوەڕمان پێ‌ناکەن. بەهۆی ئەوەوە هەرگیز تورکیایان خۆش ناوێ.
س.پ: وێنەی بڵاوی تورك زۆر دڕبوە. بۆیە کەس تورکی خۆش ناوێ، تەنانەت ئەو کۆمارانەش تورکیایان پێ‌قبوول نییە.
ی.ك: کۆنگرەی کۆمارە تورکیەکان لە ئەنقەرە کرا. گوتیان لە ئاستی ناوچەکەدا چلەپۆپە بوو. بەڵام ئامادەبووەکان گوتیان نا.... گوتیان بازاڕێکی هاوبەش و واو وا.... بەڵام کەس پێی ڕازی نەبوو، ئەو کابرا سەرەتاییە نەبێ کە «شیبی»ی پێ دەڵێن.
س.پ: ئێمە ئێرە باش لە کەمالیزم تێ‌دەگەین. هێندێك ناکۆکی لە کۆمەڵگای تورکیدا پەرەیان سەندووە. ئەوی ڕاستی بێ ناکۆکییەك لە نێوان لوتکە و بنکە و نێوان کۆمەڵگا و سیاسەت و ڕاستی سوپا و نەتەوەدا هەیە. چەند ناکۆکییەکی شێلگیر هەن پەرەدەستێنن. پێویستە مرۆڤ دەست بخاتە سەر ویژدانی خۆی و هەوڵبدات بە ڕاستی لەم ناکۆکیانە حاڵی ببێ. پێویستە بە وردی لە ڕووی کەسایەتییەوە لە کەمال بکۆڵدرێتەوە و، ئەگەر چی دەوری سەرکردایەتی لە پێناوی بنیاتنانی دەوڵەتدا ببینێ. بەڵام بە پێی قەناعەتی من. لە بری

سەرکردایەتی کردن کۆنترۆڵ و زەوتکاری کرد. لەم لایەنەوە هەوڵەکانی کازم قەرەبەکر لە هی لەو گەورەترن، وێڕای ئەوەی کە دەور و کۆششەکانی ڕەئووف ئۆربای و عەلی فوئاد جەبسۆی کەم نەبوون، بەڵام ئەوانە کەوتنە حاڵی نەبوون. ئەم کابرایە وەك لاسایکەرەوەیەك هات و ئەوانەی بەکارهێنا و هەوڵەکانیانی زەوت کرد و خۆی کرد بە پیاوی یەکەم و ڕۆیشت. ئەمە هەڵسەنگاندنێکی ڕاستە. ئەم شێوە قەبە و گەورەکردنەی کەمالیزم ناچێتە قوڕگی خزمەتکردنی نەتەوەی تورکەوە. من ئەوە نالێم هەر بۆ ئەوەی کەمالیزم بە بچووك بگرم و ڕیسوای بکەم، بەڵکو بۆ ئەوەی بۆتانی ڕوون بکەمەوە کە ئێوە بە کەمالیزم بوون بە بستەباڵا. ئەوەی لە ئارادایە تورك لە ڕێگای کەمالیزمەوە خۆی دەکات بە بستەباڵا. مرۆڤێکی لەم شێوەیە تا ئەم قەوارەیە قەبە دەبێ و پاشان باسی مەزنی مرۆڤی تورك دەکات! ئەمە ناکۆکییەکی گەورەیە. بە زانینێکی تەواوەوە ئەم ناکۆکیە وەلابنێن، مرۆڤی تورك هیچی لێ بەسەر نایەت. ئەگەر میللەتێکی تورك هەبێ ڕزگار بکرێت، ئەوە دەتوانێ ڕزگار بێت و پێش بکەوێت بە مەرجێك لە کەمالیزم ڕزگار بکرێت. سەبارەت بەم بابەتە ڕووی ئاخافتنم دەکەمە پیاوانی زانست و نووسەران و نێوەندە ڕۆشنبیری و پێیان دەڵێم «ئێوە کەسایەتی مرۆڤی تورکتان بستەباڵا کرد بەرامبەر بە قەبەکردنی کەمال».

ی.ك: کە گەیاندیانە پلەی خوا، خۆیان بوون بە کۆیلە.

س.پ: بەڵێ کردتانە خوا و بوون بە کۆیلە. لە دیموکراسی و توانایە شاراوەکان دوورکەوتنەوە. لەبەر ئەم هۆیە نەتانتوانی تەنانەت چینێکی سەرمایەداریش پێکبهێنن.

ی.ك: بە پێی تێگەیشتنی من و وەك ئەو نموونەیەمان لەسەر ئێران، چاویلکەی وایان خستووەتە سەر چاوی خەڵك، ڕوانین دەشارێتەوە و چاو لێڵدەنێت و دنیا تاریك دادەنێن. واتە دنیات بە شێوەیەکی شێوێنراو پیشان دەدات.

س.پ: وەك گوتەکەی ئەتاتورك: «یەك تورك دنیا دەهێنێ». کەس دەسەڵاتی بە سەر بە جێهێنانی ئەم قسەیەدا ناشکێ. بەڵێ دەکرێت ئەم گوتەیە بۆ بەرزکردنەوەی وردی تورك بڵێی و دەتوانی بە پێی هەمان تەرز بڵێی «من چەندە بەختیارم چونکە تورکم». بەڵام بڕوانە ئێمە، من هەڵوێستێکم بەرانبەر بە کورد هەیە و ڕێزی گەلی کورد دەگرم و پێوەی گرێ دراوم. ئەمە لە ڕێگای کردەوە سەلمێندراوە. وێڕای ئەوە گەورەترین ئومێد و ڕەخنەی ئاراستە دەکەم و هێشتانی ئەوە دەکەم و دەڵێم: پەسندکردنی ئەم ژیانە سووکایەتییەکی گەورەیە و لێتان حەرامە بخۆن و بخۆنەوە و ژیانتان پڕاوپڕی بە کەمگرتن و هیچ و پووچییە. ئەو گەلەش کە بە هەموو ئەمانە قایل دەبێ شایانی نەفرەتە. هیچ شتێك نییە شایانی شانازی پێوە کردن بێ. ئێستاکەش با بڕوانینە گوتەکەی مستەفا کەمال. تورکان لە بارودۆخێکی قورس و پڕسووکایەتیدان. سەرباری ئەوە دەڵێیت: «من چەند بەختیارم...واو وا». وردتان چەند بەم قسەیە بەرزدەبێتەوە و تا چ ڕادەیەك دەتوانن

دەست بە شەڕێکی ڕزگاریخواز بکەن؟ وەك لەواقیعدا دەبینن نەیانتوانیوە خۆ لە هیچ شتێك قوتار بکەن. ئێوە دەچنە ئەمریکا و لێی‌دەپاڕێنەوە و دەچنە ئەوروپا و ئەنادۆڵ دەفرۆشن و هەوڵێکی بێ‌پسانەوە دەدەن و بەناوی سیاسەتەوە تەنازولی ترسناك پێشکەش دەکەن، ئایا ئەمە بە ڕزگاربوون؟ ئایا ئەمە تورکان مەزنتر و مەزنتر دەکات؟

ی.ك: تێڕوانینی «PKK» بۆ میللەتی تورك لە هی بزاڤەکانی دیکەی ڕزگاری نیشتمانی و هەتا بزاڤە کوردیەکانی دیکەش جیاوازە. ئەمەی ڕاستی بێ ئەو بزاڤانە هیچ دەورێکیان نەماوە. ئەمە خاڵێکە ئێوە لەوان جوێ دەکاتەوە و زۆر گرنگە. لای «کەمال پاشا» زێدەڕۆییەکی زۆر بە میللەتی تورکەوە دەکرێت، ئەگەر وەکو زێدەڕۆییش قبوولی نەکەین، ڕازی بوونە بە واقیعی دامەزراو و ئەو مانی خەڵکی نەماوە بۆ گۆڕینی ئەم واقیعە. خاڵێك هەیە لای «PKK» تێبینیم کردووە و لە دادگاکان و کۆڕەکاندا گوتوومەتەوە: «عەبدوڵلا ئوجەلانی سەرکردەی(PKK) دەیەوێ کورد بگۆڕێ و بەرزیان بکاتەوە. لەبەر ئەم هۆیە بەخەگیری ڕەخنە لێگرتنێکی توند دەبێ». ئەمە ئەو خاڵەیە کە لە کەسانی دی جوێتان دەکاتەوە و هەمیشە مایەی شانازی پێوەکردنە.

س.پ: ئەمە شێوازی بنچینەییمە و ناتوانم پەرەی پێ‌بدەم یا بیگۆڕم. بەڵام دەبێ ڕەخنەی تورکی بە ڕێگایەکی ڕاست بێ. دەبێ ڕەخنەتان لە کەمال پاشا گەورەتر بێ. ئەمە نکوولی کردن لە کەمال یا تورکان ناگەیەنێ. ئەگەر تورك وێستی هەمناسە بدات و واقیع بوون بێ، پێویستە ڕەخنەی توندی لێ‌بگیرێت. باسی لێرانتان کرد، بەڵام هەر لە ئێراندا نا بەڵکو ئەگەر مرۆڤ وێستی قەرەی مرۆڤایەتی بکەوێ ئێوە ئەم قسەیە ڕاستە. با تێڕوانینی کەمال بۆ کورد وەربگرین. ئاخر «وەك کەر یا ئەسپ یا حوشتر یا مەڕ» لا لە کورد دەکاتەوە؟ ئەمە ڕوون نییە، چونکە جوری ئەو کۆلۆنیالیزمەی دیاری نەکردووە کە بەسەر کورددا جێ‌بەجێی دەکات و دەبێ ئەمە هەر بە شۆڤێنیزمی ترسناك لێك‌بدەینەوە. تەنانەت نەیەزانی چۆن کاروباری کورد هەڵبووڕێنێ و بەڕێوە ببات. جڵەوی بۆ سوپایەکی درندە شل کرد تا سەرجەم شێوازەکانی شەڕی تایبەت بە ڕێگای «بکوژە و سەربڕە» و بە بێ‌حسێب بە جێ‌بهێنێ. هەموو ئەمانە تورکەکان بە کوێ دەگەیەنن؟

«حزب الله» لافی ئیسلام لێ‌دەدات،
بەڵام هێزێکی هیچ و پووچی پشت هەموو تاوانێکی گەورە و چەپەڵە.

ی.ك: گەیشتینە قۆناغێك ئەگەر هەر سەرۆك دەوڵەتێك تێیدا گوتی: «کورد لە تورکیا هەن» چەپڵەیەکی توندی بە نسیب بوو و کورد و تورکیش چەپڵەیان بۆ لێدا. مانای وایە پێش ئەوە گەورەترین تاوان لە ئارادا بووە و لەبەرئەمە چەپڵە

ئیدەدەن. ئەم سەرۆکە هیچ ناکات مایەی شانازی پێوەکردن بێ، بەڵکو هەر راستییەکی پێقبووڵە کە بە زۆر زەوت کرابوو. ئێمە کاتێك چەپلە لێدەدەین دەڵێین: «باشە و بۆ پێشەوە و ئەمە کرانەوەیەکی گەورەیە» وا نییە؟ توورگووت ئۆزاڵ نموونەیەکی ئەوە بوو.

س.پ: ئەوە بارودۆخێکە تەریقی و شەرم دەخوازێ. هەتا سوڵتانەکانی عوسمانیش لەم لایەنەوە لە سەرۆکەکانی کۆمار زیاتر وەزعێکی پڕ ڕێزیان هەبوو. خۆ سوڵتانەکان بە سوڵتان عەبدولحەمیدیشەوە وەك ئەوانە شالاویان نەبردە سەر زمان و رۆشنبیری و ژیانی کوردەواری. کەچی پاشاکان و سەرۆکەکانی کۆمار کوشتاریان دەرهەق بە ئێمە کرد. پێم وانییە گەلێك هەبێ ئەوەندەی کە گەلی کورد تووشی هاتووە، کوشتار و قەتلوعامی دەرهەق کرابێ و دووچاری ڕیشەکێش کردن بووبێ. نموونەی تورك لە تاوانەکانیدا لە هیتلەریش تێدەپەڕێنێ. جا لەبەر ئەوەی کە جوولەکە کاریگەر بوون لە جیهاندا توانییان ناوی هیتلەر بزڕێنن. بەڵام ئێمە بۆ ئەرمەنەکان وا نەکەوتەوە، بۆیە نەیانتوانی بکەونە باسی تالاو چێشتنیان بە دەست تورکانەوە. هەروەها لە کۆرەپانی نێو دەوڵەتیدا قەکەرێك بە ناوی کوردەوە نەبوو، لەبەر ئەمە نەیانتوانی دەردەدڵی خۆیان بکەن. بۆیە من دنیا هەڵدەستێنم و دایدەنیشێنمەوە. باوەڕم وایە ئەم چەشنە تاوانە لە مێژوودا نەکراوە. ئەوان تێکدانی سەربازی و سیاسییان پێبەس نییە، بەڵکو دەستی تێکدانیان دەگاتە خاسیەتە بنچینەییەکانی مرۆڤ. چ فەلسەفە و چ ئاینێك ئەمەی پێقبووڵە؟ لە کاتێکدا دەبینین «ڕەفاە» و «حزب اللە» و موسڵمانان تێکڕایان پێیان قبووڵە. حزب اللە لافی ئیسلام لێدەدات، بەڵام هێزێکی هیچ و پووچی پشت هەموو تاوانێکی چەپەڵە. ڕەفاە ترسناکترین هێزی گلاوە. هەر چی حیزبە بۆرژوازییەکانی دیکە و فەیلەسووفان و مامۆستایانی زانکۆ و حاجییانیش یەکێکیان لێپەیدانابێ بڵێت: «تۆ کەمە بە بەها بنچینەیی و مرۆڤایەتییەکان دەکەی و سەرپێچی ڕێنوێنییەکانی ۱۲۴هەزار پێغەمبەر دەکەی. کوا ئیمان و ویژدانت؟ وە تۆ دژی فەلسەفەی ڕۆژئاوا کاردەکەیت، ئەی کوا مرۆڤایەتیت».

ی.ك: باشە سەرکردەی ئازیزم. با کەمێك باسی فەلسەفە بکەین. وانییە؟ لام وایە کەمال پاشا لە هەڤاڵان و دەست و پێوەندەکانی زیاتر پاشکەوتوو بوو و، لە ساڵی (۱۹۲۰)دا و لەبەر چەند هۆیەکی جۆراوجۆر کردیان بە سەرۆك. پاش ئەوە ـ واتە لە ساڵی(۱۹۲۵ـ۱۹۲٦) بەدواوە تا دەگات بە ساڵی ۱۹۳۰ ـ بنچینە سەرەکییەکانی کەمالیزمی بە شێوەیەکی کاتی دانا و کەوتە خۆ بۆ کۆکردنەوە و سڕینەوەی میللەتی کورد. لایەنی سەرنجڕاکێش ئەوەیە: توانی لای کورد خۆیشی میللەتی کورد پەردەپۆش بکات.

پێم وایە کەمالیزم پێوەندییەکی جیاکراوەی بە «ئەرمیسك»ەوە هەبوو. مەبەستم لە «ئەرمیسك» ئەوەیە هەموو شتێك لە جیهانی هەرمیدا بە ڕووکەشی و قووڵ نەبوونەوە و ڕۆنەچوون بۆ بنج و بناوان جوێ دەکرێنەوە. کەمالیزم ئایدیۆلۆژی

«ئەرمەبیسك»ە بە مانا فەلسەفی‌یەکەی. دەتوانین لە باری ڕووداوەکانی ئێستاوە بڵێین: «لیلەترازانێکی مێژوویی»ە، چونکە کۆتایی دەوڵەتی کەمالی کە تووشی چەندین ڕاچەنینی گەورە بووە لەسەر دەستی میللەتی کورد دەبێ. من وەختێك دەڕوانمە پارتی کرێکارانی کوردستان بە سەرکردایەتی ئێوە، ئەم خەسڵەتانە دەبینم. وەك ڕوونتان کردەوە سەرکەوتن و دەرەوشانەوەی کورد خەریکە بڵاودەبنەوە. ئەگەر بڵاوبوونەوە، ئەوا ئاڵای مرۆڤایەتی بەرز دەکەنەوە. ئەمە لە لایەکەوە، بەڵام لە لایەکی دیکەوە لەوە وەك سەرەتای ڕووکردنە مرۆڤی ناوچەکە وا دەبێ. لە گۆشە نیگای تورکەوە پارتی کرێکارانی کوردستان (PKK) یەکەم هەڕەشەی بنچینەیی و شێلگیر بۆ قەوارەی حەفتا ساڵەی دەوڵەتی تورکیا دەنوێنێ. ئایا لەسەر ئەم بارودۆخە بڵێین «لیلەترازانێکی مێژوویی»یە؟

س.پ: دەتوانین بڵێین سزای ئەو گوناح و تاوانانەیە کە دەوڵەتی تورکیا دژی کورد و گەلانی دیکە و هەتا گەلەکەی خۆیشی کردوونی.

ی.ك: ئێستاکە ئەم سزایە بە دەستی کورد جێبەجێ دەکرێت.

س.پ: هەوڵماندا ئەمە سزای گوناحە گەورەکان بێ، بەڵام بەس نی‌یە. خۆ کەمالیزم بە کردەوە جۆرێکە لە «ئەرمەبیسك» و گلاو و مەکرۆ و ڕووکەشی‌یە. گەمەیەکی تەکتیکی‌یە بۆ دەست بە سەر داگرتن و کۆنترۆڵ کردن. خاڵێکی دیکە هەیە دەمەوێ ڕوونی بکەمەوە، ئەویش ئەوەیە کە ئیمپریالیزم، کەمالیزم و هاوبیرەکانی بە گونجاوترین ئامراز دەزانێ بۆ بالکێشانی دەسەڵاتی. گەلێك نووسەریش لە کاتی هەڵسەنگاندنیاندا بەم شێوەیە دەیبینن. کەمالیزم وەك ڕژێمێك بە جیهاندا بڵاودەبێتەوە چونکە زۆر سوود بە ئیمپریالیزم دەگەیەنێ و دەزگایەکی لە باری نۆکەرایەتی‌یە.

ی.ك: واتە خۆ ڕەتکردنەوە و سیاسەتی باوی خاوەن دووڕوو؟

س.پ: بە دڵنیاییەوە. ڕژێمی کەمالی بنچینە مێژووییەکانی کۆمەڵگای خۆی دەشێوێنێ و ڕەتیان دەکاتەوە و دەرگا لە بەردەم خۆرئاوادا دەخاتە سەرپشت و دەچێتە نێو چەند پیلانێکی خیانەتکارانە و سەرپێچی دژ بەم گەلە. ئەمە چەك داماڵینی ئەم گەلە دەگەیەنێ لە بەرانبەر ئیمپریالیزمدا. هیچ ڕژێمێك لە جیهاندا نی‌یە گەلەکەی چەك کردبێ وەك ڕژێمی کەمالی کردوویەتی. ئەمە ئەو پشتیوانیە گەورەیە لێكدەداتەوە کە ئیمپریالیزم پێشکەشی کەمالیزمی دەکات. دەنا بۆچی هەموو ڕژێمەکان بە ڕژێمە پاشماوەکانی هەرەس هێنانی سۆشیالیزمی بنیات نراویشەوە پشتیوانی ڕژێمی کەمالی (١٢)ی ئەیلولی کرد بۆ بەرەنگاربوونەوەمان؟ چونکە ئەو ڕژێمەیە کە بە تەواوی گەلەکەی چەك بکات و لەبەر چاوی کالی خۆی پشتیوانی‌یان نەکردووە. لەبەرئەوەی ئەم تەرزە ڕژێمە تەرزی چەك کردنی گەلانە. بۆیە کەمالیزم ئەو ناوەیە کە دەتوانین لە باشترین نۆکەری ئەلقە لە گوێی بنێین کەوا داواکاری‌یەکانی ئیمپریالیزم بە تەواوی جێبەجێ دەکات. کاتێك کەمالیزم شی‌دەکەینەوە، پێویستە وا لای لێنەکەینەوە کە

ڕووداوێکی هەڵاوێردەی ناوچەیی‌یە تەنیا تورکان پێیەندی بوون. ئەم جۆرە ڕژێمە لە جیهاندا بڵاوبووەتەوە و لەم ڕۆژەماندا کوڵەکە بنچینەییەکانی سیستەمی ئیمپریالی پێکدەهێنن.

ی.ك: باشە. لەو کتێبەمدا کە بە ناونیشانی «چەند تێزێك لەسەر ڕوشنبیران»ەوە دامناوە، لە دابونەریتی خۆرئاوا و لەو نۆکەرایەتی‌یەی کە تورکان دەیکەن دوواوم. گوتوومە تورك ڕەگوڕیشەی نی‌یە. لەم پێوەندیەوە دەتوانین بڵێین: ڕژێمە هاوشێوەکانی کەمالیزم سەرپاکیان ڕەگوڕیشەیان نی‌یە.

س.پ: ئەو ڕژێمەی کە باسی‌دەکەم هەر ئەوەندە بەس نی‌یە بڵێین بێ ڕەگوڕیشەیە. چونکە ئەرزێکە ڕەگوڕیشەی خەڵکانی دی هەڵدەکێشێ. ئەوە بوو لە خۆرهەڵاتدا کەوتە ڕیشەکێشکردنی ڕوشنبیری ئەنادۆڵ. ئەگەر ئەم ڕۆشنبیرییە بە ڕۆشنبیری‌یەکی جیهانی دابنێین، بەوە ئەم ڕژێمە شادەماری مێژووی بڕیوە. ئەم کارە لە ئیمپریالیزم بەدەرە، کەس کەڵکی لێوەرناگرێ. بۆ نموونە ئینگلیزەکان بە شێوەیەکی سەیر پاڵپشتی ئەم ڕژێمە دەکەن. چەند ڕۆژێك لەمەوبەر یونانی‌یەك لە پەرلەمانی ئەوروپادا ڕووی دەمی کردە یەکێك لەو ئینگلیزانەی کە بە سیفەتی سەرۆك و قسەکەر بە ناوی ئەنجوومەنی ئەوروپاوە لەوێ بوو و گوتی: «کورد لە باشووری خۆرهەڵاتی تورکیادا ڕیشەکێش کراوە و تا ئێستاش ڕیشەکێش دەکرێت». دریژەی پێدا «کاکی وەزیر چی دەڵێی؟». کابرای ئینگلیز لەم قسەیە زیاتر دەرووبەکی نەدۆزییەوە: «بەڵێ پارتی کرێکارانی کوردستان (PKK) حیزبێکی تیرۆرکارە. شتێکی دیکە هەیە بیڵێی؟!». کابرا داکۆکی لە کەمالیزم کرد و مافی ئەنانەت ڕەخنەیەکی سادەیشی بەو نەدا. لەمە جێی‌تێگەیشتنە.
خۆرئاوا بەرانبەر بەم خزمەتە پارچە ئێسکێك فڕێ دەداتە بەردەمی. سەرئەنجام ئەو ڕاستیانەی کە کەمێك لەمەوبەر باسمان کردن دەکەونەڕوو و بە شێوەیەکی بێ‌تەمومژ ڕوون دەبنەوە. دیارە هەموو ئەوانەی کە گوتمان پێوەندی‌یان بە ڕاستی مێژوویی و ئەو بەها مرۆڤایەتیانەوە نی‌یە کە لای گەلانی تورك زمان هەن.

ی.ك: ئەوسا دەتوانین بڵێین: کۆماری تورکیا لە ساڵانی بیستدا دامەزرا. ئەو بەربەرەکانێیانە کامانە بوون کە بەرەو ڕووی بوونەوە. لانی کەوە ئێمە دەبینین کە ساڵی ١٩٤٠ بەرەو ڕووی بەربەرەکانێی یەکێتی سۆڤیێت بووەوە. بەڵام بە پێی ئەو کتێبانە کە هەمن و خوێندوومنەوە، ئەوە گەمەیەك بوو لە بنەڕەتدا بۆ پاڵ پێوەنانی ڕژێم بوو بۆ نێو باوەشی ئەمەریکا. هەروەها ئەو کودەتایەی کە لە ٢٧ی ئایاری (١٩٦٠)دا ئەوسا وەك خۆتازەکردنەوەی کەمالیزم وەها بوو. لە ساڵانی حەفتادا حیزبی ڕزگاری میللی تورکیا «THKP» وزەیەکی چەکدار بوو. بەڵام ئەخشەی بۆ دەستگرتن بە سەر دەسەڵاتدا نە دەکێشا یا مەبەستی ڕژێم بە دەستەوە گرتن نەبوو. حیزبی ناوبراو دان بەم ڕاستی‌یەدا دەنێ. واتە هیچ بەربەرەکانێیەکی شێلگیری ڕژێم لە گۆڕێدا نەبوو. کەواتە ئەم حیزبە بۆ چی بوو؟ بە تێپەڕاندنی ئەو هەموو ڕووداو و گۆڕانکاریانە و بە باوەڕی من ئێستاکە پارتی کرێکارانی

کوردستان «PKK»مان هەیە، بوونی ڕژێم هەر لە کوردستانی کولۆنیدا ناهەژێنێ، بەڵکو وەڵا سەرۆکی ئەرکان دانی پێدانا ئەم حیزبە لە ئەزمیر و قونیە و بورسە و ئەستەمبوڵ دەنگدانەوەی دەبێ. ئەوان لەوە دەترسن، چونکە دوایی بە سیاسەتەکانیان دێنێ. پێم وایە پێشکەوتووخوازەکان لە تورکیا ئەمە نابینن. وانییە؟

دەوڵەت و داروودەستەکانی لە تورکیا
ئادگار و جوێکەرەوەکانی گەلی تورکیان ون کرد.

س.پ: گومانی تێدا نییە کە بینینی سەرۆکی دەستەی ئەرکان لە هەر کاتێکی ڕابردوو پتر ڕاستی ڕەنگ پێدەداتەوە و، پێم وانییە تورکیا تێڕوانینێکی پێشکەوتووخواز یا چەپڕەوی تێدابێ. من ئەم کەرتە وا هەڵدەسەنگێنم کە هەرە داخراوترین و کۆنە پارێزترینە و هەڵوێستی ئەوانیش هەڵوێستی ڕاستڕەوەکانی سەلماند.

ی.ك: کاتێك دەڵێن داخراو من کەمالیزمم بیردەکەوێتەوە و کاتێك دەڵێن: «چەپی داخراو» وا حالی دەبم کە ئەوان هێشتا کەمالین.

س.پ: بەڵێ زۆر داخراو و بێشێوە و خاوەن ڕایەکی خۆگونجێنن. جا لەبەر ئەوەی کە پارتی کرێکارانی کوردستان «PKK» بناخەکانی دەوڵەتی تورکیا دەخاتە لەرزە، کاریگەری هەر لە خۆرهەڵاتدا ڕەنگ ناداتەوە، بەڵکو بۆ خۆرئاوایش درێژدەبێتەوە. ئەوان هەر لە کوردی ئەوێ نەترساون، بەڵکو لەوەش ترساون کە گەلی تورکیش بکەوێتە بەرخۆدان لە دژیان. ئەگەر گەلی تورکیا بوو بە پارتی کرێکارانی کوردستان، ئەو دەمە دنیا دەگۆڕێت.

ی.ك: دەڵێن کاتێك گەلی تورك دەبێ بە پارتی کرێکارانی کوردستان «PKK». ئایا مەبەستتان ئەوەیە کە گەلی تورك دەبێ بە شۆڕشگێڕ؟

س.پ: بێگومان. من مەبەستم ئەوە نییە ببنە ئەندام لە «PKK»دا، بەڵکو بوون بە تەرزی پارتی کرێکارانی کوردستان و بە شێوەیەکی تورکی. ئەوسا دنیا ئاڵوگۆڕ دەکات. لەوانەیە گەلی تورك چەندین توانایی هەبێ و بتوانێ بە ڕێکخستنی حیزبی خۆی بکات لە شێوەی پارتی کرێکارانی کوردستان «PKK»دا. ئەگەر گەلی کورد توانیبێتی بەم قۆناخە بگات، سەرباری لە بەر بەلاهەڵومشان و شوێنە ون بوونی بە ڕادەیەك کە پێی نەگوترێت گەل، ئەوا گەلی تورك دەتوانێ زیاتر لەوە بکات، چونکە هێشتا هێندێك لە خەسڵەتە گرنگەکانی ماون و کێشەکەیشی لەوەدا پەنهانە کە کەسانی باڵ کێشاو بە سەر دەوڵەتی تورکیادا گەلیان لە ڕێگای خۆی لاداوە. ئەگەر گەلی تورك پێینایە قۆناغی چەك هەڵگرتن یا قۆناخێك تێیدا بتوانێ لەو باڵادەستانە بپێچێتەوە لەسەر ئەو گوناحانەی کە کردوویانە، لەوانەیە شۆڕشێکی گەورە لەوێوە دەست پێبکات و ئەو

دەبە گەلێك گۆڕانكاری گەورە ڕوو دەدەن. من ئەوە تێدەگەم كە ئەم گەلە ئەلكاتێكی نییە بە ناوییەوە قسەبكەن. هەروەها تێدەگەم كە قسەكەری عەراب و دیماگۆگیش هەن. دەوڵەتی توركیا و داروودەستەكانی ئادگار و جوێنكەرەوەكانی گەلی توركیان لە دەستدا.

ی.ك: جۆری بوونەوە لە دەوڵەت نەریتێكە پێشكەوتووخوازەكان و چینی ڕۆشنبیران لە توركیا نییانە و زەحمەتە ئەوە بێن.

س.پ: ئێوە جۆرێك لە یەكپارچەیی میللەت و دەوڵەتتان هەیە. یەكپارچەیی دەوڵەتی نەتەوەیی و سوپا زۆر بەهێزە. بەڵام ئێمە نە باسی میللەت و نە باسی سوپا دەكەین و دەڵێین: ئێمە بە تەنیا گەلێكمان هەیە. بەڵام ئێوە بە پێچەوانەی ئەوەوەن. جا لەم گۆشەیەوە ناكرێت بیر لە ڕۆشنبیرێكی بێ دەوڵەت و سوپا بكرێتەوە.

ی.ك: با بگەینە خاڵێكی دەست نیشانكراو. لە توركیا بە شوێن حیزبێكی تازەدا دەگەڕێن. من لەو بەڵگەنامانەدا كە لە «ئۆزگور خەلق» و ڕۆژنامەكانی دیكەدا بڵاودەبنەوە، شت لەم بارەیەوە دەخوێنمەوە. لەو بەڵگەنامانە خاڵێكیان تێدابوو پەیوەندییان بەم گفتوگۆیەمانەوە هەیە. من بە زۆر بووم بە مێژوونووس و دەبینم و دەنووسم توركیای ئەمڕۆ و پێش ئەویش حوكمی عوسمانی كەموكوڕییەكی تێدابوو. ئەم كەموكوڕییەش لە نەبوونی جوڵانەوەی میللی دیموكراتی شێلگیردا خۆ دەنوێنێ. خۆ كورد لە سەروبەندی دەوڵەتی عوسمانیدا چەندەها جوڵانەوەی ڕزگاری وەك جووڵانەوەی «بەدرخانیەكان»یان هەبوو سەرەڕای خەسڵەتە ئاینییەكانی. مەبەستم ئەوەیە گەل با كەمیش بێ بەخۆكەوت و پەنای بردە بەر چەك بۆ بەرەنگاری ڕژێم. بەڵام توركیا شتێكی لەم چەشنەی تێدانەبوو. جا ئێمە لەبەر نەبوونی ئەم جووڵانەوانە، نموونەكانی «ناظم حیكمەت و بەدرەدین» ئەبەدەكەین. بەڵێ ئەوانە بەرهەڵستكاری ڕژێم بوون، بەڵام شایستەی ئەم هەموو گەورەكردن و پێداهەڵدانە نین.

س.پ: هێڵەكانی مێژووتان ڕۆشنن. خۆزگە دەتانتوانی بە شێوەیەكی ڕاست هەڵیسەنگێنن. لە كاتێكدا پێویستە وریای ئەوە بین كە توركمان چینێكی نەفرەت لێكراو بوو و دووركەوتنەوەی بە سەردا بڕا. دەبێ ئەو «توركمان»انە لەسەر بنچینەیەكی چینایەتی شیبكرێنەوە، هەر لەو كاتەوەی كە لە پشتی باپیرە ئۆغوزەكانیان كەوتنەوە و لە ئاسیای ناوەڕاست هاتنەدەرێ و وەك داگیركەر گەیشتنە باڵكان و بەو ناوچانەدا وەربوون. لە ئەنجامی ئەوەوە، ئەو بنەچە توركەی كە خۆ لە توركماندا دەنوێنێ نەفرەتی لێدەكرێت. پێویستە سەرنجی ئەمە بدەین. هەرچی ڕووداوی دووەمە، بەرەو دەوڵەت ڕۆیشتنی توركە كە كۆزمۆپۆلیتیكانە بوو و دەبێ تێبینی ئەم ڕاستیە بكەین.

ی.ك: من باوەڕم وایە كە كۆماری توركیا نوێنەرایەتی دەوڵەتی توركیا ناكات.

س.پ: پێویستە ئەوانە بترسن كە توندڕەوانە بانگهێشتن بۆ میللەتی تورك

دەکەن. ئەگەر بە شوێن بن و بنەچەی لەوانەدا بگەڕێن، بۆتان دەردەکەوێ تورك نین. سەدان بەڵگەم لەسەر ئەمە لەلایە. ئەگەر سوراخی بنەچەی ئەو کەسە بکەن کە

دەڵێت: من نەتەوە پەرستێکی سەرپەرگری تورکم، بۆتان ساخ دەبێتەوە کە سەر بە گەلێکی دیکەی غەیرە تورکە. بڕوانە «زیا گوکالپ»، کەمالییە و خاوەنی ئایدیۆلۆژییەکی نەتەوەیی تورکییە و خەڵکی «سالونیك». ئینئۆنۆ بە بنەچە لە گەندەڵەکانی کوردە. بەم پێیە دەبینین سەرجەمیان بەم شێوەیە لە کەسانی گەندەڵی گەلانی دیکەن. بنەچەی زۆر لەوانەی کە حاڵی حازر نوێنەرایەتی میللەتی تورك دەکەن، دەچێتەوە سەر بالکان و قوقاز. تورکانی ئەنادۆڵیش دوا کۆمەڵی لەوانە. پێویستە ئەم ڕاستیە ببینین. مەبەستم ئەوەیە نەتەوایەتی و نیشتمانپەروەری سیفەتی کۆزمۆپۆلیتیان هەیە. ئەگەر لەوانە وردببینەوە کە بانگەواز بۆ دەوڵەت دەکەن و بە زۆری وشەی نەتەوە دەردەبڕێنن. دەبینین بە پێی پێویست نیشتمان پەروەر نین.

ی.ك: ئەوانەی وا کۆمەڵەی «ئیتیحاد و تەرەقی»یان بۆ لاوانی تورك «جیان تورك» دامەزراند دووانیان کورد بوون و سێیەمیان چەرکەسی و چوارەمیان عەرەب بوو.

س.پ: ئەمە ڕاستە. واتە دەبێ هێندێك هێڵ لە مێژووی تورکدا وردبکرێنەوە. کەمالیش لە بنەڕەتدا ئاینی هەموو ئەوانە و دووڕەگێکی بنەچە نە ناسراو بوو. بە کورتی دەمەوێ بڵێم ئێمە دەتوانین وەك چۆن کۆمەڵگای کوردی هەڵدەسەنگێنین، ئاواش کۆمەڵگای تورکی شیبکەینەوە. ئێوە ئەوەتان گەرەکە و لەم ڕێگایەدا کۆششی پڕ بەهاتان هەیە، بەڵام پێویستی بەوە هەیە بخرێتە نێو چوارچێوەیەکی سیاسییەوە. واتە وەك باستان کرد لە شێوەی حیزبێکی شۆڕشگێڕی تورکیدا بێت. ئێمەش لەم لایەنەوە کۆششمان هەیە و دەمانەوێ گەلی تورك ناسنامە و تەرزێکی لە بەرخۆدان هەبێ. بە تەنیا تاقیکردنەوە و شیکردنەوەی ئەم بابەتە بەس نین. کەواتە ئەو تەرزە تورکییە کامەیە کە هەوڵدەدەین بەدی بێنین؟ تورکی شایستەی مانەوە کامەیە و وەك دەبینین خەسڵەتە بنچینەییەکانی کامەن؟ ماهییەتی پەیوەندیشی بە شەڕەوە چییە؟

ی.ك: من وای دەبینم مەیدانی گەورەی شەڕ هەیە، لەبەرئەوەی ناسنامەی تورکی وردە وردە ون دەبێ. تۆ زیانی پڕ لە ناکۆکی خۆتم بۆ دەگێڕیتەوە و منیش وەك کەسێك کە لە کۆڕەکاندا زۆر قسە دەکات، دەبینم ئێمە لە خاڵێکداین میللەتی کوردی تێدا سەردەکەوێ و گەلی کورد بەرەبەرە ناسنامەی خۆی بە دەست دێنێ. هەرچی تورکیشە ناسنامەی خۆی لە دەست دەداو لە چاولێکەری زیاتر هیچ شتێکی تورکی نامێنێ. خۆ کەمال پاشا لاسایی فەرەنسییەکانی کردەوە و حوکمدارانی ئێستاش چاو لە هەموو شتێکی ئەمریکایی دەکەن. تەنانەت خەڵکە ئاساییەکەش هەموو شتێکیان تێدا لاسایی کردنەوەیە «ئافرەتان، شایی، گریان». ناسنامەی تورکی ڕووی لە ون بوون کردووە و زەمینە بۆ بڵاوبوونەوەی داوێن

بەسی خۆش بووە. زۆربەی ئەوانەی کە باج بە دەوڵەت دەدەن ئافرەتی لەشفرۆشخانەکانن. کەسانی وەك «وەهبی قووچ و سابانجی» سەرباری ئەوەی کە گەورەترین دەوڵەمەندی تورکیان هیچ نرخێکیان نەماوە. ئەندامی کۆنترا لەم ڕۆژگارانەدا نرخێکی گرانبەهای هەیە. بڕوانن ئەمە ناکۆکییەکی گەورەیە. من ئێستا وام لێهاتووە شەرم لەوە دەکەم کە خەڵکی تورکیام. ئێوە دەم لە «برایەتی» دەژەنن، کورد زۆر بالادەکات و تورکیش بە قوڕدا دەچێ. ئەبێ باسی چ برایەتییەك بکەین!.

س.پ: دیارە ناکرێت. برایەتی تەنها لەسەر بنچینەی ئازادی دەکرێت. لەوانەیە لە شوێنی یەکتربڕینی هێڵەکانی سەرکەوتنی ئازادیدا پەیدا بێت.

لە بەرپێك هەڵوەشانی دەوڵەتی تورکیا لە خۆرهەڵاتدا(*) بەختی زیندوو مانەوەی لە خۆرئاوادا پێلەدەست دەدات.

ی.ك: من ئەم مەسەلەیە بەم شێوەیە دەبینم: ئەو ڕاگەیاندنەتان کە لە ڕۆژنامەی «ئۆزگوور گوندەم»دا بڵاوبووەوە بنچینەیی و زۆر گرنگە. پێویستە تورکان سوراخی چارەسەرێك بکەن. دەوڵەت ڕووبەڕووی کێشەیەکی گەورە بووەتەوە کە خۆی لە پارتی کرێکارانی کوردستان «PKK»دا دەنوێنێ. ئەم حیزبە دەستی ناوەتە بینی دەوڵەت. قسەیەکی گرنگتان لەو ئاخاوتنەدا هەبوو لە دەفتەرەکەمدا تۆمارم کردووە. تێیدا دەڵێن: «شۆڕشی کوردستان لە لایەك و شۆڕشی تورکیا لە لا یەکی دیکە». ئەگەر هەڵەیەك لە قسەکەمدا هەیە، تکام وایە ڕاستی بکەنەوە. ئایا ڕاست لە بابەتەکە حاڵی بووم؟ ئەمە وا دەگەیەنێ کە کودەتای ئەیلوول هات و شۆڕشی تورکیا دۆڕاندی. لە هەمان کاتدا ڕژێمی سۆڤێتی هەرەسی هێنا. ئەوسا دەسەڵاتدارانی تورکیا هەستیان کرد ئەوان تا ڕادەی خوایەتی بێ‌ئەملاوئەولا بەهێزترینن و هەموو شتێکیان پێدەکرێت و توانیویانە ئەو شۆڕشگێڕانە لە نێوببەن کە لێیان دەترسان و ڕێکخستنە چەپڕەوەکانیان پەرش و بڵاوکردەوە و خستیانە نێو بەندیخانە. هەر ڕاست لەم کاتەدا پارتی کرێکارانی کوردستان بە بەرچاویانەوە قوت بووەوە. ئەم حیزبە لە ڕووی مێژوویی و لە ڕووی تورکییەوە گرنگە. من وای دەبینم ئەوان مەست بووبوون، چونکە بە سەر شۆڕشگێڕەکانیاندا زاڵ بوون و ئەو پەیمانەش ئەوان تێیدا ئەندامن بە سەر سۆڤێتدا زاڵ بوو. بەو پێیە لە دەرەوە لە کۆمۆنیزم و لە ناوەوەش لە شۆڕشی تورکیا ڕزگار بوون، لە ناوەندی شادی دەوڵەمەندانی تورکدا بەم دەسکەوتە تا پارتی کرێکارانی کوردستان «PKK» هات و بنچینەکانی دەوڵەتی تورکیای هەژاند. سەرەتا ناوی ئەو

(*) لێرەدا مەبەست لە ڕۆژهەلات باکووری کوردستانە و لە ڕۆژئاواش تورکیایە

حیزبەیان نەدەبرد و دەیانگوت: ڕێکخستنی جوداخواز یا هەر شتێکی دیکەی لەم چەشنە لە بری ئەوەی کە بڵێن «PKK». بەرەبەرە ئیتری گوتنی ناوی ئەم حیزبە بوون. ئێستاش قسەکەرانی زمانحاڵی دەوڵەت بە شێوەیەکی ڕەسمی ناوی «PKK» دەڵێن. سەرباری ئەوەی پێشکەوتووخوازانی تورك ئەمە بەدی ناکەن و هێشتا تێڕوانینیان بۆ پارتی کرێکارانی کوردستان «PKK» دەقاودەق کەمالیانەیە و بە گاڵتە جاڕییەوە دەڵێن: «بزووتنەوەی کورد چی سەوز دەکات؟». لێرەدا دەمەوێ ئەم پرسیارە بکەم: ئایا شۆڕشی کوردستان هەمان کات بە شۆڕشێکی تورکیایی دادەنێن؟ ئەمە بەو مانایە دەڵێن کە من لێی تێدەگەم، یان مەبەستتان پێ شتێکی دیکەیە؟ تکاکارم بفەرموون ئەم خاڵە ڕوون بکەنەوە.

س.پ: ئەو دەوڵەتەی تورکیا کە لە خۆرهەڵات شکستی هێنا، لە خۆرئاواش هەر بەزی. لەبەر پەلقەلوشانی دەوڵەتی تورکیا لە خۆرهەڵاتدا، بەختی زیندوومانەوەی لە خۆرئاوادا پێ لەدەست دەدات. بابەتی باسەکە دوو گەلی زۆر تێکەڵبوون و ملیۆنەها پەیوەندی ڕۆژانەیان هەیە و شۆڕشی «PKK»یش لە خۆرهەڵاتدا بە خێراییەکی زۆر لە خۆرئاوادا ڕەنگ دەداتەوە. ئێمە بەم مانایە ئەوەمان مەبەستە. بە هەمان شێوە دەکرێت چەندین چەمکی هاوشێوە بە دەست بێنین کە بە سەر سەرتاسەری ناوچەکەدا جێبەجێ دەبن. جا لەبەرئەوەی هەموو دەوڵەتێك کوردستان بە موڵکی خۆی لە قەڵەم دەدات و شۆڕشی کوردستانیش کە موڵکیانە دەبێتە شۆڕشی ئەوان، بۆیە من دەڵێم: «پەیوەندبوونیان بە کوردستان بەختەوەرم دەکات». با تا شۆڕش دەستی لێیان گیر دەبێ، ئەوان پەیوەندی بن.

ی.ك: زۆر جوانە! با پەیوەندی بن تا شۆڕش بنچینەکانیشیان دەهەژێنێ.

س.پ: هەموو حسێبکارییەکی بە کۆمەڵیان لەم مەسەلەیەدا تووشی نائومێدی دەبن و هەڵوێستیان دژ بەم گوتەیەی خۆیان دەردەچێ: «ئامانەوێ پارتی کرێکارانی کوردستان(PKK) ببێ بە موڵکی ئێمە». پێش ئەوە دەیانگوت: «جودا خواز» و چەند پێیان بکرابایە فەرامۆشیان دەکرد. پاش ئەوە دەڵێن: «PKK» بۆ هەموومانە. من لەم گۆشەنیگایەوە وای دەبینم کە پەیوەندبوونیان بە کوردستان شتێکی خراپ نییە. با کوردستان بە موڵکی خۆیان دابنێن. ئەوسا شۆڕشی کوردستانیش بە موڵکی خۆیان دادەنێن و بەوە شۆڕش دەخەنە نێو گەل و نیشتمانەکەیان. ئەمە پەرەسەندنێکی باشە. کوردستان بەم چەمکە لە دۆخێکی ئینتەرناسیۆنالی چڕوپڕدا دەژی. من لەمەدا مەبەستم تەنیا ئەو دەوڵەتانە نییە کە کوردستانیان کردووە بە کۆلۆنی، بەڵکو مەبەستم ئەوەیە ئەڵمانییەکان لە تورك پتر پەیوەندی کوردستانن و ئەمەریکاییەکان و ئینگلیزەکان و فەرەنسییەکانیش لانی کەم هێندەی تورکیا کوردستان بە هی خۆیان دادەنێن. ئەمە چی دەگەیەنێ؟ سوپاسیان دەکەین کە بایەخمان پێدەدەن، بەڵام با خۆیان بۆ شۆڕشی کوردستان و کاریگەرییەکانی ئامادە بکەن و با کێشەکانی دیکەیشی قبووڵ بکەن. لەم گۆشەیەوە زاراوەیەك هەیە مامۆستا ئیسماعیل بێشکچی گوتوویەتی، لە کاتێکدا لە بارەی

کوردستانەوە دەڵێت: «کوردستان کۆلۆنی‌یەکی نێودەوڵەتی‌یە» بە هەمان شێوە «شۆڕشەکەمان دەبێ بە شۆڕشێکی نێو دەوڵەتی». مادامێکی کوردستان کۆلۆنی‌یەکی نێودەوڵەتی‌یە و مادامێکی تا ئەم ڕادەیە گوێی خۆیانیان لە مرۆڤەکانی خەواندووە و خاکەکەی لە سەدداسەد (١٠٠%) بە موڵکی خۆیان دادەنێن، ئەو دەمە شۆڕشی کوردستانیش شۆڕشیانە و دەبێتە موڵکی سەرلەبەری مرۆڤایەتی.

ی.ك: مەبەستتان ئەوەیە «با باش دەستمان پێوەبگرن و بۆ کوێ دەچن با لە گەڵیاندا بڕۆین» و وا دەڵێن؟

س.پ: مادامێکی ئەم نیشانە تا ئەم ڕادەیە بە موڵکی خۆیان حسێب دەکەن، پێویستە لەسەریان ئەو شۆڕشە کە دەکرێت بە موڵك و شۆڕشی خۆشیان بزانن، ئێمە لەمەدا هەست بە هیچ بێزاری‌یەك ناکەین.

ی.ك: بەڵێ دارشتەیەکی تازەیە. با جارێکی دیکە بێینەوە سەر تورکیا. ئەو دژواریانەی کە بەرەو ڕووی ڕژێمی تورکیا دەبنەوە و ئەو مەترسیەش کە چواردەوری گرتوون چۆن دەبینن؟

س.پ: ئەو مەترسیانەی کە بەرەو ڕووی ڕژێمی تورکیا بوونەتەوە زۆر ڕامەکێشن. تورکیا هەوڵدەدات درێژە بە پووش بە سەر کردنی مەسەلەکان بدات و ئەو تین‌وتوانەی نی‌یە ناکۆکیەکانی خۆی سەربخات. ئەو ئەگەر ئەم ناکۆکیانە سەربخات، گڕاڵکی شۆڕش ئاگر دەدات. تورگووت ئۆزال لەم بارەیەوە تێدەکۆشێ هێندێك دەست پێشخەری بکات، بەڵام ترسنۆك و دوودڵە و ئەو کەسایەتیەی نی‌یە.

ی.ك: باشە. ئایا دەتوانین وا بڕوانینە ناکۆکی نێوان ئۆزال و مەسعود یەڵماز کە ناکۆکی نێوان ئەڵمانیا و ئەمریکایە.

س.پ: بەڵێ. دەتوانین تۆخنی ئەو هێڵانە بکەوین. دیارە ئەڵمانیایی بوونی مەسعود یەڵماز و ئەمریکایی بوونی تورگوت ئۆزال ڕوون و ئاشکران. زەحمەت نی‌یە ئەوە بە ئەنجام بهێنین کە ناکۆکی‌یان لە ناکۆکی نێوان ئەڵمانیا و ئەمریکاوە سەرچاوە دەگرێ.

ی.ك: باشە سەرکردەی نازیزم. ئەگەر حیزبی «ڕەفاە» و دڵخوازی کردنی لەگەڵ ئەڵمانیادا بخەینە پاڵ ئەم پەردە شانۆیە، ئەنجامەکانی ئەم پێوەندیە چ کارێك دەکەنە سەر ناوچەکە و ئەو ڕاستیانە چین کە پێوەندی‌یان بە ئەڵمانیاوە هەیە؟

س.پ: ئەوپەڕی ڕۆشنن. ئەڵمانیا دەیەوێ سەردەمی سوڵتان عەبدولحەمیدمان بیر بهێنێتەوە و حیزبی «ڕەفاە»یش دەیەوێ نموونەیەك لە نموونەکانی سوڵتان عەبدولحەمید پەرە پێبدات. هاوپەیمانەتی ئەڵمانەکان و سوڵتان عەبدولحەمید یەکجار ڕۆشنە. ئەڵمانیا پەلهاوێشتنێکی زۆر وردی بە جیهانی ئیسلامیدا هەیە و لەگەڵ هێندێك دەوڵەتی وەك ئێران و دەوڵەتانی عەرەبیدا لەم سیاسەتەیدا بەردەوامە و پێوەندی بە هێندێك دەوڵەتی ئیسلامی دیکەوە پەرە پێدەدات. ئەگەر لێکۆڵینەوەیەك

بوونەوەی تورکیا و ئەڵمانیا لەبەرچاو بگرین، دەردەکەوێ حیزبی «ڕەفاه» داینەمۆی ئایدیۆلۆژی ئەم پەیوەندییەیە و حەزدەکات ببێتە یەکەم کارکرد بۆی. خوێندنی عەرەبەکان لە ئەڵمانیا و پەیوەندییە ڕاستەوخۆکانی هاندەری ئەمەن. لەم دەستپێکەوە، ئەڵمانیایی بوونی حیزبی «ڕەفاه» لە ئۆرگانی عەبدولحەمید کەمتر نییە، بگرە پەیوەندییەکانی ئێستا زۆر پەرەسەندووترن و بە شێوەیەکی سەربەرگرانە گەشە دەکات. ئەڵمانیا دایمێ ئەم جۆرە ئیسلامەیە و ناکرێت بڵێین بە بێ هۆ پێبەندی «جەمالەدین قەپلان» و هاوچەشنەکانیەتی. ئەو زۆربەیان دەجوڵێنن. زۆر ڕێی تێدەچێ ئەڵمانیا پاڵ ئۆرگانی حیزبی نیشتمانی دایك بەر لە ئەرزێکی لە شێوەی حیزبی ڕەفاه بکاتەوە. ئەگەر بیر لە چۆنیەتی پشتیوانی لێکردن و پەرەپێدانی ئەرزی حیزبی نیشتمانی دایك «ANAP» لەلایەن ئەمریکاوە بکەینەوە، دەتوانین لەگەڵ پشتیوانی ئەڵمانیاو پاڵپشتکردنیدا لە حیزبی ڕەفاه «RP» بەراوردی بکەین. مەبەستەکە هەریەکە، ئەویش تازەکردنەوەی ڕژێمی تورکیایە بە پێی بەرژەوەندی هەر یەکەیان و زیاتر پاڵ پێوەنانیەتی بەرەو جوغزی دەسترۆیی‌یان. ئەگەر مەسعود نەبێ، عەرەبەکان دێنێت. مەسعود یەڵماز لانی کەم بەرواڵەت لیبرالی و شارستانی‌یە. هەرچی عەرەبەکانە ئیسلامی ڕەنگە و ئەڵمانیا پشتیوانی‌یان لێدەکات. ئەم لایەنە گرنگە. لام وایە ئەڵمانیا کۆششی لەم چەشنەی هەیە.

ی.ك: لە ڕۆژنامەکاندا دەبینین «یالچین دۆغان و ئالتان ئۆیمەن» قەڵەم بە دەستی ئەڵمانیان لە ڕۆژنامەنووسیدا.

س.پ: هەر ئەوانە نا. پێویستە گوێی خۆمان لە گەشت و گەڕانە چەپەڵەکانی عەرەبەکان نەخەوێنین، مەبەستم ئەوەیە لەوانەیە تورکەکان لە ڕێگای ئەڵمانەکانەوە بیر لە پەلهاوێشتن بکەنەوە. پێدەچێ بەشێکیان بیر لە پەلهاوێشتن لە ڕێگای ئەمریکاییەکان و ئینگلیزەکانەوە بکەنەوە. لەوانەشە دەمەقرە و ناکۆکی لە نێوانیاندا پەیدابێ.

ی.ك: باشە، ئایا ئەڵمانیا خۆی لە «حزب الله» بە دوور دەگرێ؟

س.پ: پێویستە بە شێوەیەکی جیاواز «حزب الله» هەڵبسەنگێنین. ئەوڕۆی ئیسلامی بە گشتی لە دەستی تورکاندایە. دەکرێت ئێران و عەرەبیش بخرێنە پاڵ ئەوانەی کە ئیسلام هەڵدەسوڕێنن. تورك ئیسلام وەکو ئامرازێك بۆ پەلهاوێشتن دەخاتەکار. هەرچی ئێرانە بە مەزهەبی شیعەگەرایی وەڵامی دایەوە و ئەو مەزهەبەی بە بەرژەوەندییە نەتەوەییەکانیەوە گرێدا. واتە ئەوان ئیسلامیان کردە ئینتەرناسیۆنالی و بە ئینپەریی ڕۆژگاریش دەیکەن بە تەوژمێکی ئیمپریالی. عەرەبیش مەزهەبی سوننی‌گەرایی‌یان پەرەپێدا و لە پێناوی پەلهاوێشتنی خۆیاندا خستیانە گەڕ. بەڵام تورکەکان ئیسلامیان بە گشتی بۆ بەرژەوەندی نەتەوەیی و نیشتمانی خۆیان و لەڕێگای سەقامگیرکردنی بنچینەکانی ڕژێمی دەوڵەتەکانیاندا خستەگەڕ. واتە لە ناوەوە و دەرەوە! وەك چەکێکی بنچینەیی بەکاریان هێنا. دەنا ئەگەر ئیسلام نەبێ

چۆن دەتوانین بیر لە هاتنە ناوەوەی تورك بۆ بالكان و ئەنادۆڵ بكەینەوە؟
ئیسلامی تورك بە داگیركردن و توانەوەی گەلان و پەلهاویشتن جووت دەكرێتەوە. ئەمە لە هەزار ساڵ لەمەوبەرەوە ڕوشن و بەردەوامە. ئەگەر باسی پەیوەندی كوردمان بە ئیسلامەوە كرد. ناكرێت هەمان ڕێوشوێنی بەردەست خراو جێبەجێ بكرێن. كورد قوربانی ئیسلامی عەجەم و تورك و عەرەب بووە. چونكە هەر یەكەیان ئیسلامی بۆ قووتدانی ئەو بەكارهێناوە و ئیسلامێكی كوردی لە دایك نەبوو و ئیسلام بە ڕەنگێكی نەتەوەیی كوردی نە نەخشێندرا. هەندێك ڕێبازی سۆفیەتی و هەندێك مەزهەبیش هەبوون. بەڵام هیچ كارێكیان نەكردە سەر مەسەلەی نەتەوایەتی. خۆ سەعید نوورسی و شێخ سەعید ڕێبازی ئاینی سۆفیەتی جۆراوجۆری خۆیانیان هەبوو. ڕێبازی نەقشبەندیش هەروەها. بەڵام هیچ یەكێك لەم مەزهەبانە نەگەیشتە دووراییی نەتەوایەتی، چونكە هەموویان وەك كرێگرتەی ئیمپریالیزمی ئیسلامی وابوون. ئیدریسی بەدلیسی پەیڕەوی ڕێبازی نەقشبەندی دەكرد و نۆكەرێكی «یاووز» بوو. دواجار بارزانییەكانیش نەقشبەندین و گەورەترین بنەماڵەی بەكرێگیراون.

دەوڵەتی توركیا لە قۆناغی (١٢)ی ئەیلوولدا گەلێك بارمەتی گەورە گەورەی بە شێوەیەكی ڕاستەوخۆ پێشكەشی كەسانی خاوەن ڕێبازی سۆفیەتی كرد. ئەمەش بەڵگەی ئەوەیە كە لە كوردستاندا ئایدیۆلۆژی كەمالی قبووڵ نەكرا. بە تایبەتی بە هۆی بەرز هەڵكشانی پارتی كرێكارانی كوردستان «PKK»ەوە. بۆیە بۆشاییەكی دەروونی گەورە پەیدا بوو. ئەوان تێبینی ئەم بۆشاییەیان كرد و ویستیان بە شێوەیەكی ڕێكخراو لە ڕێگای پڕوپاگەندە كردنەوە بۆ ڕێبازە سۆفیەتیەكان پڕی بكەنەوە. «عەبدولقادر ئاكسو»ی وەزیری ناوخۆ نەقشبەندییە و ڕێبازی نەقشبەندیش بە باشی ڕێكخراوە. لەبەر ئەوە بارهێوی ئەم ڕێبازەیان كرد و بۆ پێشەوە پاڵیان پێوەنا. هەزاران و بگرە دەیان هەزار كەسیان بەم شێوەیە بۆ ئەم ڕێبازانە ڕاكێشا. ئەمە ئەو شێوازە كۆنە دەچێ كە موسماتیەكان بەكاریان دەهێنا، وەختێك پاش كوشتارەكان دەستیان بە سەر منداڵی دیان (مەسیحی)ەكاندا دەگرت و دەیانبردنە قوتابخانەی سوپای ئینكیشاری و دەیانكردنە ئامرازی ملكەچ بۆ خزمەت كردنی میللەتی تورك. بەم پێیە ئەوان منداڵانی كوردیشم بەكاردەهێنن و دەیانخەنە خزمەتی دەوڵەت. گەرەكوتنی ئەم ڕێبازانە هەنگاوی یەكەمی ڕوو بەخۆ تەرخانكردن بۆ خزمەتی دەوڵەت پێكدەهێنن واتە ئەوە خولێكی ئامادەكردنی كادرانە. قوتابخانەكانی پێشنوێژ و خوتبەخوێن هەن كە پێشتریش هەبوون. ڕێبازە سۆفیەتیەكانیش لەسەر ئەم بنچینەیە بنیات نراون. سەرەڕای هەموو ئەوانە «حزب الله»یان دامەزراند. ئەم حیزبە بنكەیەكی لە لای قوتابخانەكانی پێشنوێژ و خوتبەخوێن و لای كەسانی خاوەن ڕێبازی سۆفیەتی هەیە. لە لایەكی دیكەوە، كاریگەری و پەرەسەندنی شۆڕشی ئێرانیش لە ئارادابوون، لە كاتێكدا شۆڕشی ئێران پێویستی بە (حزب الله) بوو بۆ

فراوانکردنی چوارچێوەی دەسەڵاتی خۆی لە نێو کوردستاندا. زۆر ڕێی تێدەچێ ئیستیخباراتی تورکیا دزەی کردبێتە نێو ئەم جوڵانەوەیە بۆ هەڵسووڕانی چالاکییەکانی. کادیرانی ئەم حیزبە بە نێوەیی لە نێوان ئێران و تورکیادا دابەش بوون، هەتا لە نێو خۆشیاندا لەسەر هێندێک کاروبار لێکحاڵی دەبن و بە گوشاری ئێران یەکگرتوو بوون. قوتابخانەکانی پێشنوێژ و خوتبەخوێن و کەسانی خاوەن ڕێبازی سۆفیگەری بە ناوی (حزب الله)وە یەکیان گرتووە بۆ بەرەنگاری(PKK) و کردوویانە بە نیشانەیەکی چالاکییەکانیان. بەڵام ئێران لە کاری ئەم ئیستیخباراتی تورکیایە بە ئاگاهات و هەوڵی سەپاندنی دەسەڵاتی خۆیدا. بەم پێیە (حزب الله)ی ئێرانی و (حزب الله)ی تورکی لە ڕووبەڕووبوونەوەی « PKK »دا یەکیان گرت،چونکە « PKK » دەوری کەمالیزمی لە کوردستاندا خستە پەراوێزەوە، واتە ئەو دووانە ئامانجیان « PKK » بوو، لەبەر ئەوەی « PKK » دژی بەرژەوەندی هەردوو وڵات بوو. باوەڕم وایە ئامانجی دیداری بێپسانەوەی نێوان بەرپرسانی ئێرانی و ئۆزاڵ و دواجار سەردانی دیمیرێل بۆ لای ئەوان زیاد کردنی هاوئاهەنگی نێوانیان بوو بۆ ئەم مەبەستە. لە کاتێکدا لە گفتوگۆکانیاندا دەیانگووت: (« PKK » وا کۆمۆنیستە و وا کوردە...وا زیان بە بەرژەوەندی هەردووکمان دەگەیەنێ. بە ئازادی ڕەفتار بکەن، ئێمەش وا دەکەین. با هەردوو حیزبیشمان پێکەوە ئیش بکەن). ئەوان لەسەر ئەم مەسەلەیە لەگەڵ یەکدیدا ڕێککەوتن.

دووەم ـ گەلێک ناوەندی بەکرێگیراو هەن بە توندی دژی بوونی « PKK »ن و کەرتێکی گەورە پێکدەهێنن کە بەرژەوەندیەکانی بە سەرکەوتنی« PKK » زیانیان پێگەیشتووە و هەوڵدەدات سیفەتێکی ڕێکخراوەیی بە ناوی (حزب الله)وە بە دەست بێنن بۆ دوژمنایەتی کردنی ڕاستەوخۆی « PKK »، لەوانەیە بەم شێوەیە بنکەیەکی کۆمەڵایەتی تارادەیەک بەهێز بە دەست بێنن. وە ئێمە دەزانین کە ئەم کەرتە زیان پێگەیشتووانە پاڵپشتی ئەم حیزبە دەکەن، وە ئەمە بەڵگەی یەکێتی نۆکەرایەتی دێرینە و پەلهاوێژی تورکی ئیسلامییە لەگەڵ پەلهاویشتنی ئێرانی ئیسلامیدا کە دەست دەخەنە نێو دەستی یەکدی تا بکەونەڕوو. ئەو مەترسییەی کە خۆ لە (حزب الله)دا دەنوێنێ لەوەوە سەرچاوە دەگرێ کە لە نۆکەران و هەواڵگەیێن و هێزی نیوە سەربازی پێکهاتووە. دەتوانین بڵێین: ئەم ڕێکخستنە نوێنەرایەتی فاشیزم دەکات. تەنانەت دەتوانین بڵێین ڕێکخستنێکە لە ڕاوکەرانی کەللەسەر پێکهاتووە.

ڕەنگە هێندێک موسڵمانی ماوێن پاک کە لە خشتەبراون لە نێو ئەوانەدا بن، بەڵام ئەوانە هەڵاواردەن. ئایدیۆلۆژی و ڕێکخستنی (حزب الله) لەو چوارچێوەیەدان کە باسم کرد.

ی.ك: ئایا مەبەست ئەوەیە (حزب الله) هاوچەشنی حیزبی بزووتنەوەی نەتەوایەتی « MHP »ی ساڵانی حەفتایە؟

س.پ: بەڵێ، شێوەیەکی کوردستانی بە خۆوە گرتووە کە شێوەیەکی

ئیسلامی‌یە بە سەر کوردستاندا سەپێندراوە. ئەوە حیزبی بزووتنەوەی نەتەوایەتی تورکە بە هێندێك دەستکاری ئیسلامی و شۆڕشی ئێرانەوە شێوەیەکی تازەی وەرگرتووە.

ی.ك: بەم پێیە ئەو مەسەلانەی کە باستان کردن چەند مانایەکی ڕەوانی پێدەبەخشن، «MHP» ئیسلامی تورکی دەنوێنێ و ئەمەش وا ڕەنگی بۆ ڕێژراوە بێتە ئیسلامی کوردی و چەند لقێکی ئاسایشی تێدا هەن.

دەیانەوێ بەهێزی ڕێبازی سۆفیگەری «ئۆزال» و ئاینی «ئێڤرین»ەوە پەل بهاوێژن و دوورایەکی تازە بە میللەتی تورك ببەخشن.

س.پ: چەند لقێکی ئاسایشی تورکی بە ئاشکرا تێدا هەن. لەوانەیە ئێران و تورکیا و هەتا سعودیەش پشتیوانی بکەن. بەمە بووەتە گردبوونەوەی گەلێك لایەنی ئیسلامی کە لەسەر بنچینەی بەرژەوەندی هاوبەش یەکیان گرتووە، و «MHP»ش ـ واتە حیزبی بزووتنەوەی نەتەوایەتی تورك ـ هێزی سیاسی ئەو گردبوونەوەیە دەنوێنێ. تەنانەت بنکەی گوندپارێزانیش پشت بە چەند ڕیشەیەکی حیزبی بزووتنەوەی نەتەوایەتی تورك «MHP» دەبەستن.

ی.ك: هەمان قەناعەتم هەیە.

س.پ: ئێستا با بە شێوەیەکی فراوانتر ئەم بابەتە ڕوون بکەینەوە. لە کاتێکدا شۆڕشەکەمان گەیشتووەتە قۆناغی بەرخودان، «حزب الله» کتوپڕ لەبەردەماندا قوت بووەتەوە. ئەم پێکهاتەیە چی‌یە کە هەوڵدەدەن بە دەمامکی «حزب الله»وە بەسەرماندا زاڵ بکەن و ڕاستی‌یە مێژوویەکانی چین؟ لاکردنەوەمان لەم بابەتە لە ڕووی مێژوویەوە هاوبەشی باشتر تێگەیشتنی بابەتی «حزب الله» دەکات، بە تایبەتی کە ئەمڕۆکە باروودۆخەکە زۆر تێکچڕژاوە. ئەوان ئێندەکۆشن پاش هەرەس هێنانی سۆشیالیزمی بنیات نراو چەند زەبرێکی کوشندە بە بیری شۆڕشگێڕی کۆمۆنیستی بگەیەنن. هەروەها ئێمەش ئەمڕۆ سۆراغی ئەوە دەکەین کە ئەزموونی ڕووسیا تا چ مەودایەك کۆمۆنیستی بوو و کەی دەستی بە دوورکەوتنەوە لە بیری کۆمۆنیستی کرد و بوو بە ئیمپریالی و خەسڵەتە ئیمپریالیەکانی کامانەن؟ هەموو ئەم مەسەلانە جێی مشتومڕن. کاریگەریەکانی سۆشیالیزمی بنیات نراو بێ‌ئەندازە شوێنە ون بوون. لە کاتێکدا لەو تێکدانانەی کە حیزبی شیوعی تورکیا کردنی مەترسی خۆی پێ لەدەستدا و ڕەوایی خەبات لە بەردەم سۆشیالیزمی شوڤێنیدا کەوتەڕوو. ئەم خەباتە بە کردەوە دەستی پێ‌کرد. بۆیە هەر مەترسی‌یەك کە لەم کەنالانەوە هاتووە لە گۆڕێدا نەماوە، چونکە بە باشی ئەم ئەزموونەیان ئەنجامدا و بە سەرکەوتنیان گەیاند.

ئەم مەسەلەیە میللیگەری سەرەتاییش دەگرێتەوە. ئەو شێوانەی کە سەپاندیانن هاوشێوەی «پارتی دیموکراتی کوردستان KDP» بوون و پشتیان بە میللیگەری سەرەتایی بەست و لەگەڵ دەزگای ئیستخباراتی تورکیا «MIT»دا یەکیانگرت و لە نێو خۆیاندا بوونە تێکەڵەیەک. هەولیشیاندا لە شێوەی کۆمەلە و ڕێکخراوی کوردی لە چەشنی «DDKD، KUK، ÖY،...تد»دا بیسەپێنن تا میللیگەری سەرەتایی چێبکەنەوە. ئەوان ئێستا تێدەکۆشن ئەم شێوانە لە کوردستاندا لە ڕێگای تالەبانی و بارزانییەوە بسەپێنن. ئەم بیرە گەلێک لق و پۆپی لێدەرکەوتن. بەلام هێزی بنچینەیی هەر خۆ لە تالەبانی و بارزانیدا دەنوێنن. بەلام شۆڕشی کوردستان توانی لای گەل پەردە لە ڕووی میللیگەری سەرەتایی هەلبماڵێ و لەوە بیست ساڵە خەباتێکی سەخت لە دژی دەکات.

ی.ك: مەبەستت لەوەیە بارزانی و تالەبانی بنچینەن.

س.پ: بەلێ. تەنانەت حیزبی ڕێگای ئازادی «Ö.Y»یش کە بە خۆی دەلێت سۆشیالیستی پێیان پشت ئەستوورە و پالپشتی دەکەن. داگیرکەر هەولیدا لە ڕێگای ڕێکخراوی هاوچەشنی وەك «KDP، ئالارزگاری ALA RIZGARI، ڕزگاری RIZGARI، کاوە KAWA، KUK،....هتد»وە کاریگەری خۆی زیاد بکات، ڕیشەی ئەو ڕێکخراوانە دەچێتەوە سەر هێزی خێلەکی و هۆزایەتی و پەیوەندی شاراوەیان بە نەتەوایەتی تورکەوە هەیە، بە تایبەتی لە ڕێی ئیستخباراتی تورکیا «MIT»وە. ئەوانە سەرجەم ئامانجیان خنکاندنی نیشتمانپەروەری شۆڕشگێڕانەیە و تەگەرە خستنە بەر پەرەپێدانی بوو. پارتی کرێکارانی کوردستان «PKK» خەباتێکی بێپسانەوەی دژی ئەوانە کرد. جا لەبەرئەوەی کە ئەوانە لە بنیاتی خۆیاندا پشتیان بە توێژی خێلەکی و ئاغا دەبەست و بەشی هەرەزۆری گەلیش زەحمەتکێش بوو، ئەوە یارمەتی داین لە ڕێگای ئەو خەباتەوە کە لە ساڵانی حەفتاوە تێیهەلچووین لە بەردەم گەلدا پەردە لەسەر ڕاستییان لابدەین.

بە کورتی، چووینە مەیدانی دوو خەباتەوە و توانیمان نەتەوایەتی تورك و میللیگەری سەرەتایی کوردی لای گەلی کوردستان ئاوزڕاو و ئاوڕووت بکەین. لە کاتێکدا «PKK» توانی دەسەلاتی ئایدیۆلۆژی خۆی بە سەر خەباتدا بسەپێنێ کە وای لێکرد بە پێی ئەو خەباتە ئایدیۆلۆژییەی کە کردی هێلێکی سیاسی بەهێز بگرێتەبەر. لەم دەستپێکەوە، هەر لە ساڵی ١٩٨٠ بەدواوە پێی نایە قۆناخی ئامادەکردنی گەریلا. کاتێکیش پێمان نایە ئەم قۆناخە و ڕوومانکردە ئامادەکاری سەربازی، ئەو تەوژمانەی بەرهەلستییان دەکردین وەك سۆشیالیزمی شۆڤێنی و میللیگەری سەرەتایی و شێوە نەتەوایەتییەکانی دیکە بێدەنگ بوون. قەلەمبازی (١٥)ی ئابیش وەك سەرکەوتنی ڕێرەوی ئایدیۆلۆژی سیاسیمان بە سەر ئەواندا هاتە پێش. بێگومان ئەم قەلەمبازە بەرهەمی زۆر کردەوکۆشی دیکە بوو. هەروەها لە توانامانداا نییە بیر لەوە بکەینەوە کە دەکرا هیچ سەرکەوتنێك بە بێ قەلەمبازی(١٥)ی ئاب بەدی بێت. ئەم پێبە خەباتی ڕزگاریخوازمان کە گەیشتە

ساڵی ١٩٩٢ نموونەیەکی بێوێنە بوو بۆ سۆشیالیزمی تازەخولقێن و توانی هەموو هێزە نەیارەکان بەزێنێ.

کاتێك بۆرجوازی نەتەوەیی تورکی هەموو هێزەکانی خۆی لە دەستدا، هەستی کرد پێویستی بە ئامرازی تازەیە تا بۆ هێرشکردنە سەرمان بەکاری بێنێ. بەڵام نەتەوایەتی تورکی کە لە فاشیزمی درندەی ١٢ی ئەیلوولدا خۆی نواند، هەلی پێکهێنان و خولقاندنی هێزی دژ بە ئێمەی وەك جاران لەبار برد. بۆیە بۆرژوازی نەتەوەیی پەنای بردە بەر سەپاندنی شەڕی تایبەت بەسەرماندا و بەوە ئەم شەڕەی کردە بەرەنگاریەیەکی سەربازی بێبەردە لە نێوان ڕژێمی فاشی (١٢)ی ئەیلوول و گەلی کورد ستاندا و کاریگەری کرد فاشیزمی ١٢ی ئەیلوول هەست بکات شەڕە تایبەتەکەی بەس نییە و ئامرازی ئایدیۆلۆژی و سیاسی دیکەی پێویستە. جا لەبەر ئەوەی کە پارتی کرێکارانی کوردستان ڕێگای لە تەوژمەکانی میللیگەری سەرمایی گرت. پەنای بردە بەر تەوژمەکانی سۆشیالیزمی شۆڤێنی بە دەمامکی سۆشیالیزمەوە. بەڵام هێندەی نەخایاند بۆی دەرکەوت ئەمەش لە کارکەوتووە و بۆ ڕاوەستان لە ڕووی «PKK»دا بەس نییە. بەم شێوەیە سەیری کرد تێکڕای چەکە کۆنەکان وایان لێهاتووە بۆ لە ڕوودا ڕاوەستانی بزووتنەوەی ڕزگاری نیشتمانی کوردستان لە کەڵك کەوتوون.

کەواتە چی بە دەستەوە ماون؟ جارێکی دیکەش چەکی کۆن. دەوری ئەو چەکە هاتە پێشەوە کە هەزار ساڵە بەکاردێت، و سوودی لە بنیاتی پاشکەوتووی کۆمەڵگای کوردی وەرگرت. ئەم بنیاتە دابەش بوو بوو بۆ چەند مەزهەب و ڕێبازێکی سۆفێتی، ئەوەش فاشیزمی تورکیای هاندا جارێکی دیکە پەنابباتەوە بەر چەکی ئاین. ئایندارێ ئێفرین و پەیوەندبوونی ئۆزال بە ڕێبازی سوڵێتی بە خۆڕایی نەبوون. ئەوە بوو بینییان ئەوان دەتوانن بەم ئامرازە دوورایییەکی تازە بە فراوانکردنی چوارچێوەی نەتەوایەتی تورك ببەخشن. ئەمە پەنابردنە بەر کۆنە چەکی ئایدیۆلۆژیای دەگەیاند. سەرئەنجام تەماشا دەکەین ڕژێمی (١٢)ی ئەیلوول بە شێوەیەکی نائاسایی پەنای بردە بەر ڕێبازی سوڵێتی و کەوتە داپێنکردنی پشتیوانی مادی بۆی، بە تایبەتی ئەو پارەتیانەی کە لە سعودیەوە بە سەریدا هەڵڕژان. دەستیان کرد بە مووچەدان بە گەلێك پیاوی ئاینی و شارەکانی کوردستان وەك «باتمان، دیاربەکر، ئوورفە، سیلوان» بوونە لانەی ڕێبازی سۆفێتی. ئەو منداڵانەیان برد کە تەمەنیان لە (٧) ساڵان تێنەپەڕێنی و بیروباوەڕی دۆگمایییان پێلەبەر کردن تا لە ڕاستی نەتەوەیی و کۆمەڵایەتییان دووریان بخەنەوە و لەم ڕێگایەدا چی پێویست بوو کردیان، وەك چۆن عوسمانیەکان لە قوتابخانەکانی ئینکشاریدا دەیانکرد. لە کاتێکدا ئەم شێوازەیان بە سەر منداڵە دیانەکاندا جێبەجێ کرد تا بیانکەن بە تورکی موسڵمان. بگرە ئەم کردەوەیان لە هی سەروبەندی ئینکیشاری عوسمانییان تێپەڕ کرد. ئەتاتورکیش ئەم شێوازەی بە شێوەیەکی دڕندانە لە دێرسیم جێبەجێ کرد بۆ بە

تورك كردنیان. ئەو منداڵانە كە پاش كوشتاری دێرسیم كۆیانكردنەوە بوونە نەتەوەپەرستی توركی لە تورك خۆی توندڕەوتر و هێندێكیان بوون بە وەزیر و جەنەراڵی نەتەوەپەرست و سەرپەرگری تورك و تا ئێستاش بەشێكیان ماون. ئەمانە دەرئەنجامی شێوازی پەروەردەی تواندنەوەن كە لە قوتابخانەكانیاندا بە جێدەهێنرا. ئەو هەوڵانەی كە لە ڕێبازی سۆفێتیدا دەدرێن لەپێناوی هێنانەدەری وەچەیەكە لە خیانەتكاران و نۆكەران.

ی.ك: مەبەست ئەوەیە ئەوەی وا دەیكەن لە ڕێگای ئایندا نییە.

س.پ: بێگومان، نەتەوەپەرستی سەرپەرگری تورك پێی ناكرێ بە بێ تێكەڵی ئاین بوون زەمینەیەكی دیكە بۆ خۆی بدۆزێتەوە. تاكە ڕێگا پەنابردنە بەر ڕێبازی سۆفێتییە بە دەمامكی ئاینەوە. لە كاتێكدا ئەوی ڕاستی بێ ئەوە سیاسەتی سەرپەرگرانەی بە تورك كردنە. لەبەرئەوەی «PKK» نەیهێشت ئەوەی وا لە دێرسیم جێبەجێیان كرد بیكەن، پەنایان بردە بەر تێكەڵ كردنی ئاین بە نەتەوە پەرستی تورك.

ئێستا گەلێك پێكهاتەی ئاینی تازە دەركەوتووە و ڕۆژنامە و گۆڤار دەر دەكەن. ناوەكانیان گرنگ نین چونكە ڕێكخستنێكی سەرپەرگریان هەیە خۆی لە «حزب الله»دا دەنوێنێ. مادامێكی ئیسلام لە ڕووی تیۆریەوە نەتەوە و نەژادی تێدا نییە، با ئەم پرسیارە لەم تۆرەی تاوان بكەین: ئێوە بە چ زمان و ڕۆشنبیرییەك پەلامارمان دەدەن؟ پارەكانتان لە كوێوە دێن؟ كێش ژیانتان ڕێكدەخات؟ ئەو چوارچێوە نەتەوەییە چییە كە لە نێویدا ئیش دەكەن؟ ئەمجا پاش هەموو ئەوانە دێن و دەڵێن نەژادپەرستیمان نییە. خۆ ئەم كردەوانەتان كە دەیانكەن گەورەترین نەژادپەرستی دەنوێنن. تەنانەت ئەم نەژادپەرستییە لەو جۆرەیان ترسناكترە كە هیتلەر بانگهێشتنی بۆ دەكرد. ڕووسەكانیش لە قۆناخێكدا نەژاد پەرستییەكی ڕووڕەشانەیان هەبوو، ئێمەش دەسەلمێنین كە (حزب الله)ش هەڵدەستێت بە پەیڕەوكردنی نەژادپەرستییەكی ڕووڕەشانە و ئێمەش ڕووی ڕاستەقینەیان ئاشكرا دەكەین، ئەمانە تێكڕایان چەند ڕێكخستنێكی نەژادپەرستی توركین و هیچی دی، وشەی (كورد)یان لە دەمەوە دەرناچێ و ئەگەر باسی كوردیان لەلا بكەی، ئەوا دەڵێن: ئەمە نەژادپەرستییە. ئەوانە نەتەوەپەرستی سەرپەرگری توركن. تەنانەت هەندێك لە ڕۆشنبیرە كەمالییەكانی وەكو (ئالهان سلجوق)یش هەبوونی كورد ڕەت ناكەنەوە، كەچی ئەوانە ڕەتی دەكەنەوە.

بەو شێوەیە پێویستە ئێمە بەوانە نەڵێین كە ئەوانە موسڵمانی ڕێبازە سۆفیگەرەكانن، بەڵكو لە جیاتی ئەوە دەڵێین كە ئەوانە دەمامكی ئیسلامیان لە ڕووناوە و خاوەن ڕوو و دڵ و كاری ڕەشن و نوێنەرایەتی شۆڤینیزمی توركی توند ڕەو دەكەن. با لە نەقشبەندییەكان و سلێمانییەكان و نوورچییەكان بپرسین: سەرچاوەی باربووكردنتان چییە؟ ئەگەر سەرچاوەكە توركی یا عەرەبی یا فارسی بێ، بۆچی ئەم پارانەتان دەدەنێ؟ ئایا لەبەر ئەوەیە كە مادپەروەرییان خۆش

دەوێ؟ ئەوەتا کارەساتی بەردەوام هەن و نیشتمانێك بووەتە داروپەردوو و کوشتاری بە کۆمەڵ دەرهەق بە گەل و زمان و ئایین و رۆشنبیری و گشت بەهایەکی مرۆڤدۆستانەی دەکرێن. بۆچی یارمەتی ئەم گەلە نادرێت؟ بۆچی پارەکان بەم گەلە نادرێن؟ بەڵکو دەدرێن بەوانە کە ئکووڵی لەم گەلە و خیانەت لە نیشتمانیان دەکەن. ئەم شتانە لە واقیعدا دەکرێن. رژێمی فاشی(١٢)ی ئەیلوول بە سەرکردایەتی ئۆزال و ئێڤرین توانی هەندێك سەرکەوتن لەم رووەوە بە دەست بهێنێ. ئەم سیاسەتەیان تەنیا لەگەڵ سوننیدا پەیڕەو نەکرد، بەڵکو لەگەڵ عەلەوییەکانیشدا. ئەوە بوو هەندێك شێخی ساختەی تیرە عەلەوییان خستەڕوو و چەند کۆمەڵەیەکی ساختەیان لە ناوەوە و لە دەرەوە پێکهێنا. بەڵام ئەو لایەنەی کە لە پشت ئەم کردەوانەوە راوەستێ هەریەك لایەنە.

ئامانجی هەموو ئەمانە رێکخستنی عەلەوییەکانە لە باکور و سوننییەکانیش لە باشور، بۆ رووبەڕوو بوونەوەی خەباتی رزگاری کوردستان. چەند وەزارەتێکی پسپۆریشیان بۆ ئەم مەبەستە دامەزراند. خۆ «عەبدولقادر ئاکسو»ی وەزیری ناوخۆ نەقشبەندییەکی سەرپەرگرە لەسەردەمی ئۆزالدا هات. بۆ چەوساندنەوەی چینە زەحمەتکێشەکانی عەلەوییەکانیش «محەمەد موغولتا»یان هێنا کە عەلەوییەکی بە بنەچە خەڵکی دێرسیمە و لە حکوومەتدا کردیان بە وەزیر. واتە وای لێهاتووە چینی باڵای دەسەڵاتدار بووەتە تۆرێك، بەرژەوەندی هاوبەش کۆیان دەکاتەوە.

ئەگەر عەلەویگەرایی گوهەرێکی شۆڕشگێڕی هەبێ، ئەوە ئێمەین نوێنەرایەتی دەکەین. ئەگەر ئیسلامیش گوهەرێکی شۆڕشگێڕی هەبێ، ئێمە باشترین کەسانێکین نوێنەرایەتی دەکەین. لە کاتێکدا رێبازێکی سۆفیگەری ئایینزایەك نییە بتوانێ دوو وشە لەسەر کورد بڵێت، چونکە کوردیان لە مەینەتی خۆیدا بە جێهێشتووە. ئەمە لەو پرنسیپانە کە هەر لە سەرەتاوە بانگەوازمان بۆ دەکرد. ئەمەش ئەو بنچینەیەیە کە لە بەرەنگاربوونەوەی ساختەکاراندا لەسەری راوەستاین. هەموو ئەوانەی کەسەر بە سەرجەمی ئایینزاکان و رێبازە سۆفییەکان بوون و پەیوەستی رژێم نەبوون، رووبانکردە ئێمە و هاتنە پاڵمان و لەم رێگایەدا دووچاری هیچ دژوارییەك نەبوون.

جا هەر ئەوەندەی کوردستان لە ساڵانی نەوەدەوە بەهۆی سەرهەڵدانەکان و پەرەسەندنی چالاکییەکانی گەریلاوە بووە گۆڕەپانی دەسڕۆیی پارتی کرێکارانی کوردستان «P.K.K.»، کە ئەم ئاڵوگۆڕەیان بینی تووشی ترس و بیم بوون، لە کاتێکدا سەدان ساڵ بوو ئەم گەلەیان هەڵدەخەڵەتاند و بە ناوی ئایینزا و سوڵتان و کۆمار و رێبازی سۆفیگەرییەوە گەلێك دەسکەوتی گەورەیان بە دەست هێنا. ئێستاش باسی پێکهاتەیەك دەکەن ژمارەی ئەندامانی دەگاتە سەدهەزار.

ی.ك: سەدهەزار ئەندام.

س.پ: بەڵێ. هەندێك شێخی نەقشبەندی هاتنە ئێرە و گوتیان: ئەو پارانەی کە

لە ئەندامەکان کرپیان دەکەنەوە دەگاتە ملیارەها و پێنج یا دە نوێنەریان لە پەرلەماندا هەیە و چەند وەزیرێکیشیان هەیە. واتە ئەوانە شەریکەیەتی ڕەسمی دەوڵەتن. جا کە ڕووبەڕووی ترس و بیم بەرۆکی گرتن، لە ترسی ئەوەی نەبادا ئەم هەموو دەستکەوتانەیان لە دەست دەربچن. لە لایەکی دیکەوە، ئەمڕۆ عەلەویگەرایی پەنیناوەتە ئەورووپا و چەند ناوەندێکی دیکەش. دەوڵەتی تورکیا بەهۆی پەیدابوونی هەندێك هەڵوێستی دژ بە بەرژەوەندی چەند شێخ و پیاوێکی ئاینی عەلەوی‌یەوە ئەم مەسەلەیەی لە ڕێگای ئۆگمرانیەوە گەیاندە ئەورووپا تا گەوهەری عەلەویگەرایی بشێوێنن و بیخاتە بەر خزمەتی خۆی. گەلێك ڕێبازی سۆفیێتی دیکەش لە هەموو ناوچە و ویلایەتێکدا هەن، بە ڕادەیەك ـ وەك گوتمان ـ مورکی گەلەکەمان دەگۆڕن. ئەوان هەتا وازیان لە منداڵانیش نەهێنا و کوێریان کردن و کردیانە سەرپەرگری وا کە دژی ڕاستی خۆیان ڕادەوەستن.

بەڵام شۆڕشی ئێران توانی پاش ساڵی ۱۹۸۰ کەڵك لە هەندێك خەسڵەتی ئیسلامی وەربگرێ دژی باڵادەستی بێگانە و نوێنەرایەتی سەرکوتکراوان و زۆر لێکراوانی گرتە ئەستۆی خۆی و شۆڕشەکەی لەسەر ئەم بنچینەیە سەرخست. ئەم شۆڕشە کاری کردە سەر خۆرهەڵاتی ناوەڕاست و تورکیاش، بە تایبەتی کە پێوەندیەکانی لەگەڵ تورکیادا تا ساڵی ۱۹۹۰ و وردتر بڵێین لەگەڵ خۆزدی ئۆزاڵدا پڕ ناکۆکی بوو. تەنانەت ئەوانەی وا بە ڕەسمی لە ئێرانەوە دەهاتن ڕازی نەدەبوون سەر لە گۆڕی ئەتاتورك و گڵکۆی مەولانا بدەن. تورکیا بەم ڕەفتارانە قایل بوو و خۆی تەسلیم کرد. ئەو کاتێك ئەم تەنازولانەی دەکرد، بیری لەوە دەکردەوە شتێك بەرانبەر بەوە وەربگرێ لە کوردستان. هەروەها وایان تێ‌گەیاند کە بزووتنەوەی ڕزگاری کوردستان هەڕەشەیەکی هاوبەشە بۆ سەر هەموویان و دژی شۆڕشی ئیسلامی و نەتەوایەتی تورکی و کەمالی‌یە و ئەگەر ئەم بزووتنەوەیە پەرەبسەنێت مەترسیەکانی بۆ ئێرانیش زۆر دەبن. تورکیا ئێستاکە هەوڵدەدات بەم شێوازە ئەم مەترسی‌یە لە سوریا و عێراق بگەیەنێ.

«حزب الله» پێوەندی بە پۆلیسخانە و مەلبەندی ڕێبازە سۆفیگەرەکانی ناوخۆ و ئیدارەی ڕەوشی ئاوارتەوە هەیە.

لەو ئاغا و شێخ و سەرخێلانەی کە جاران نوێنەرایەتی کرێگرتەیی‌یان دەکرد و زیان بە بەرژەوەندەکانیان گەیشت و نیشانەی دوورەپەرێزی‌یان پێوەدەرکەوت، لەم هەموو پێوەندی و ناکۆکیانە بە تایبەتی لە کوردستاندا وای لێ‌کردن ببنە نیشانی داکراو بۆ کۆماری تورکیا، بە تایبەتی کە ئەوان پێویستی‌یان بە هەر پاڵپشتێك هەبوو بۆ خۆیان. بۆیە لە دەوری ڕێبازە سۆفیێتیەکان خڕبوونەوە و بەوە دەوڵەتی تورکیا کە سەدان ساڵە ئەم چەکە ـ واتە چەکی ئاین ـ بەکاردەهێنێ، کاری

تێ‌کردن بە ڕادەیەك ئەو نۆکەرانە کەوتنە ئەوەی بە سووریا بڵێن ئێمە نوێنەرایەتی عەرووبەمان کردووە. هەموو ڕۆژێك هەواڵی تازەمان بۆ دێت، ئەوانە دەڵێن: «PKK» داوای چەك و پارەتی مادیمان لێ‌دەکات و ئێمەش نایدەینێ. ڕاستەوخۆ درێژەی پێ‌دەدەن: ئەم حیزبە فڕی بەسەر ئاینەوە نییە. بەم پێیە ڕۆژ لە دوای ڕۆژ سەروساختیان لەگەڵ «حزب الله»دا ساغ دەبێتەوە لەوانە ئەم قسەیە دەکەنە بیانوو بۆ نزیك بوونەوە لە (حزب الله). بەم شێوەیەش ئەوە دەردەبڕن چۆن بەرژەوەندییەکانیان دەپارێزن. شۆڕشی ئیسلامی ئێرانیش سەرباری ئەوەی کە سوودار بوو؛ بەڵام بەوە جوێ کرایەوە کە شەقڵێکی دژ بە ئیمپریالیزمی هەیە و چەند لایەنێکی باش و خراپی هەن. کەچی وێڕای ئەوانە، ئێران بە شێوەیەکی گونجاو ئیسلام لەگەڵ دابونەریتی نەتەوایەتی خۆیدا دەخاتە گەڕ و ئیسلام دەکاتە ئامرازێك بۆ پەرەسەندنی خۆی و گوێ بە پەرەسەندنی میللەتانی دیکە و لەسەروویانەوە میللەتی کورد نادات، چونکە زۆربەی کورد سوننی مەزهەبن و ئەوەش وایان لێ‌دەکات ببنە کۆسپ لە بەردەم ئێرانیەکاندا.

میللەتی تورکیش تێدەکۆشێ سوود لەم ناکۆکیە ببینێ تا دژی(PKK) بەکاری بێنێ. تا ئێستا بەڵگەیەکمان بە دەستەوە نییە ڕادەی کەڵك وەرگرتن لەوە پیشان بدات. بەڵام ئەوەی وا بۆمان ڕوون بووەتەوە ئەوەیە کە «حزب الله» پێ‌یەکی لای ئێرانیەکان داکوتاوە. ئەگەر گوتمان تەنها پشت بە ئێران دەبەستێ، ئەمە ڕاست نییە. لەو ڕاستیانەی کە لەم ساڵانەی دواییدا کەوتنە دەستمان جەخت لەسەر ئەوە دەکەن کە «حزب الله» پێوەندی بە پۆلیسخانە و مەڵبەندی ڕێبازە سۆفێتیەکانی ناوخۆ و ئیدارەی ڕەوشی ئاوارتەوە هەیە. واتە پێوەندیان بە بنکەکانی کۆلۆنیالیزمی تورکی و بە تایبەتی دەزگای ئیستخباراتی تورکیا «MIT»ەوە ڕاستەوخۆیە. لەوانەیە ئێران ویستبێتی لە پێناوی پەلهاویشتنی ئایدیۆلۆژی خۆیدا بەکاریان بێنێ. بەڵام ئەم مەسەلەیە تەواو ڕۆشن نییە، چونکە دەبێ لەم ڕووەوە تەواو دڵنیا بین. ئەگەر چی پێوەندی «حزب الله» بە نۆکەرانی ناوخۆوە شتێکی نەگۆڕە لەلامان.

پێناسینی ڕاستەقینەی «حزب الله» بەم جۆرەی خوارەوەیە: ئەم حیزبە نوێنەرایەتی کرێگرتەیی بۆ ئەو چینە حوکم بە دەستانە دەکات کە نکوڵی لە بوونی مێژوویی گەلی کورد دەکەن. نۆکەرێکی ئیسلامی ڕەنگە، خزمەتی بەرژەوەندی نۆکەرایەتی کوردی دەکات و دەمامکی نەتەوەپەرستی فاشی تورکە کە بۆی نەچووەسەر سۆشیالیزمی شۆڤێنی بخاتەکار و دەستی بۆ ئەم حیزبە درێژ کرد تا بە سوود وەرگرتن لە ئاینزا و ڕێبازی سۆفێتی وەك ئامرازێکی ئایدیۆلۆژی بەکاری بێنێ و ڕێگی بخات و بۆ بەرەنگاری «PKK» پڕ چەکی بکات و لەگەڵ کۆنە نۆکەرەکانیدا یەکیان بخات. ئەوە بۆ ئەوەی بچنە جێی ئەو چینە کۆمەڵایەتیەی کە لە کوردستان پشتی پێی ئەستوور بوو. لەوانەیە ئێرانیش ویستبێتی ئەم حیزبە بۆ هەمان مەبەست بەکار بێنێ. هەرچی نۆکەرانی

کوردبوشن، ئەوانە لەو کەسانە پێکدێن کە زەرەرمەندی دەستی «PKK» بوون و وای دەبینن کە «PKK» دوژمنی چینەکەیانە. ئەوانە خزمەتی میللەتی سەربەست دەکەن و لە خاوەنەکانی پێشر لافی تورك بوون لێدەدەن.بوانە ئەوانە خیانەتکاری میللەتی کوردن و بەئومێدن بەم پێوەندی‌یە بەرژەوەندی‌یەکانیان بپارێزن و لەرێگای ئیدارەی حوکمی عورفی‌یەوە خزمەتی دوژمن دەکەن و ئەویش پێیەپێی رێکیان دەخات و دەیانکات بە ئامرازی شەڕی تایبەتی وەك کونترا.

بێ‌گومان خەڵکانێکی بەراستی خاوەن باوەڕ لە نێو «حزب الله»دا هەن بە پێی باوەڕی خۆیان بانگهێشتن بۆ ئیسلام دەکەن. ئەوانە لە خشتە براون، چونکە بە راستی باوەڕ بە شۆڕشی ئیسلامی دەکەن. بێ‌گومان خەڵکانێکی کۆمۆنیستی راستەقینە لە نێو حیزبی کۆمۆنیستی تورکیا «T.K.P»شدا هەن. بۆ نموونە «حیکمەت کەفەلجەملی» کە ئەندامێکی ئەم حیزبە بوو و لە ساڵانی سی‌یەوە لەسەر کوردستانی دەنووسی. بەڵام ئەمە هەڵاوارده‌یە و مۆری سۆشیالیزمی شۆڤێنی لە حیزبی کۆمۆنیستی تورکیا ناکاتەوە. ئەمە مانای وایە، هەبوونی هێندێك موسڵمانی راستەقینە لە نێو «حزب الله»دا مۆری نۆکەرایەتی ئەو حیزبە بۆ ئیدارەی شەڕی تایبەت لێناکاتەوە.

ئێستا هێندێك ئەندامی حزب الله دەڵێن: بۆچی تا ئەم رادەیە زوڵممان لێدەکەن؟ ئایا شایانی ئەوەین ببینە بابەتی ئەم جۆرە هەڵسەنگاندنە چەوتە؟ جا لەبەر ئەوەی کە ئەوان لە راستی‌یە بابەتی‌یەکانەوە دوورن، پێیان دەڵێم ئێوە خەڵکانێکی خەباڵ پلاون، بیرکردنەوە و هەڵسەنگاندن لای ئێوە لاری‌یان گرتووە، چونکە بارودۆخی تایبەتی خۆتان بە سەر هەموواندا دەسەپێنن. پێویستە لەسەرمان پێشیان بڵێین: ئایا مێژووی ئاینەکان دەزانن؟ ئایا پێوەندی ئاین بە نیشتمانپەروەری‌یەوە دەزانن؟ دەزانن چۆن ئاین دژی میللەتی کورد بەکاردێت؟ راستی ئاینزا و رێبازە سۆفیتیەکان چی‌یە؟ پێوەندیشیان بە رژێمی تورکیاوە چی‌یە؟ ئایا گەوهەری شۆڕشی ئیسلامی دەزانن؟ ئەگەر وەڵامی ئەم هەموو پرسیارانەتان دایەوە ـ دیارە موسڵمانە راستەقینەکان وەڵامیان راست دەبێ ـ ئەوسا تێدەگەن چۆن وەك ئامێر بەکارتان دێنن.

ی.ك: بەڵێ ئاوای بڕام.

س.پ: پێویستە بیرمان نەچێ کە هەموو ئەوانەی وا ئەم ماوەیەی دوایی کاری خاڵلکوژی‌یان کرد و لە پشتەوە تەقەیان کرد، منداڵانێکن تەمەنی گشتیان لە نێوان ١٠ـ٢٠ ساڵیدایە و تووشی مێشك شۆرین هاتوون و بەڵێنی بەهەشتیان پێدراوە و دولار خراوەتە گیرفانیان. هەتا لەو چوارچێوەیەشدا کە باسمان کرد. ئەم منداڵە کە تەمەنی لە ١٠ـ٢٠ ساڵ تێپەڕناکات چۆن و لە کوێ ئەم هەموو ئیسلامە فێربوو؟ ئەم منداڵە بێکارە و هەژارە و جل و بەرگی نی‌یە. کوردستان بێکاری‌یەکی ترسناکی تێدایە، تەنانەت دەوڵەت خۆشی گرتوویەتی: ئێمە دەرفەتی کار بۆ ١٠ هەزار کەس دابین دەکەین. ئەمە ئەو کارەیە کە دەوڵەت گفتی

پێدراون، واتە ئەم بێکار و کەمە خۆگونجێنانەی لێبڕدن و چۆنیەتی لێدان و خافڵکوژی و کەمێك لە ئاین و ئیسلامی پێفێرکردن و پێی گوتن: «ئەگەر لێرەدا ئەوا تۆ موجاهیدی، ئەگەر مردیشی شەهیدی، بەهەشت چاوەڕێت دەکات». پێشی گوتن: «پارە لەم دنیایەدا چاوەڕێتە». کابرا دەبینێ ئەگەر مرد یا زیندوو مایەوە شوێنی باشە. پۆلیسی تورکیاش پارێزگاری دەکات و چەکی پێدەدات، لە کاتێکدا پێشتر نرخی پەڕە سیغارێکی لە گیرفانیدا نەبوو. بەڵام ئێستا پارە و چەك و پارەنی و پارێزگاری پۆلیس هەن و هەموو ئەمانە لە خزمەتیدان، ئایا ڕادەوەستێ؟

ی.ك: ڕاناوەستێ.

س.پ: بێگومان دوودڵ نابێ «بگرە و بڕۆ لە فلان بدە». کە ئەمە دەبیستێ، دەڕوات و دەست دەوەشێنێ، ئەمە ڕوودەدات. زۆر نیشتمانپەروەر بەم شێوازە و بە دەمامکی ئیسلامەوە، خافڵکوژ کراون.

جاران پەلامارەکان بە کاریگەری سۆشیالیزمی شۆڤێنی پشتیان بە چەند بنچینەیەکی ئایدیۆلۆژی دەبەست. جاروباریش ململانێ دەبوو بە زەبروزەنگ. وەختێك بڕیارماندا بە توندوتیژی بەرپەرچیان بدەینەوە، بوار لە بەردەم مشتومڕێکی فراواندا ئاواڵە بوو. هەمان شت لەگەڵ ڕێکخستنی «KUK»دا ڕوویدا کە میللیگەری سەرەتایی دەخواند و هەمان وەڵامیان دایەوە. هەرچی ئەو شێوازە تازەیەشە کە خۆی لە ڕێبازی سۆفێتی و ئاینزادا دەنوێنێ، لەوە ئەوانە لە مێژبوو لە ڕووی ئایدیۆلۆژییەوە خۆیانیان ساز و تەیار دەکرد. بەڵام ئێستا پەنایان بردووەتە بەر چەك و پێدەچێ لەوەدا هەر بەردەوام بن. بۆیە پێویستە لەسەرمان بە باشی تێبگەین ئەم کردەوانە چین. پێویستییەکی زۆرمان بە هۆشیارییەکی ڕیشەیی هەیە. ئەوە تەڵەیەکی گەورە و گەورەترین گەمەیە منداڵانێك دەگرێتەوە تەمەنیان لە ٧ ساڵ تێنەپەڕێنێ و تووشی مێشك شوردن دەبن. دەزگای ئیستخباراتی تورکیا «MIT» و ئەو پیاوە ئاینیانەی کە لەلای ئیدارەی شەڕی تایبەت کاردەکەن لە لوتکەی ئەم ئیشەن و چوار مشقی لێی دانیشتوون و هەوڵ دەدەن ئەو لاو و منداڵانە بە شێوازی فەلسەفەیی قەناعەت پێبکەن. دەمڕاستەکانی سوڵتانە عوسمانیەکان پیاوی ئاینی وەك ئەوان نەبوون؟ حاڵی حازر پیاوی ئاینی وا هەن وەك دەمڕاست ئیش بۆ کۆماری تورکیا دەکەن. بۆ نموونە «عەدنان خۆجە» چۆن پەیدابوو؟ هەروەها لەم ماوەیەی دواییدا نیشانیان لە ڕۆڵەی دەوڵەمەندان گرتەوە و چەندین پیاوی نەقشبەندی باش مەشق پێکراو و تا ڕادەی مردن پێبەستەی هەم بەرژەوەندییەکانیان و هەم دەوڵەت بە پێی ئەم بەرژەوەندیانە هاتنە بەری مەیدان.

زۆر ڕۆشنە کەوا ئیدارەی شەڕی تایبەت ئەندامەکانی «حزب الله» دەکڕێ و پێیان دەڵێت: ئەگەر گیرای، دەتوانم قوتارت بکەم!

دەتوانین بڵێین بنکەکەی لە لاوانی هەڵخەڵەتێنراو پێک دێت، بەڵام لوتکە پیاوانی ئایینی هەڵخەڵەتێن و ساختە و سەرۆکانی ڕێبازە سۆفیتییەکانی لێیە کە سەرپاکیان لە پێناوی بنیاتنانی تۆڕێکی دوژمنکاری ئایدیۆلۆژیدا یەکیان گرتووە تا ببکەنە بزووتنەوەیەکی چەکدار. ڕەنگە ئەوانە هێزیان سنووردار بێ و کاریگەرییەکی وا زۆریان نەبێ، بەڵام پێشینەیەکی کۆمەڵایەتی و مێژوویییان هەیە. لە هەموو ئەوانەش گرنگتر ئەو پشتیوانییەیە کە ئیدارەی شەڕی تایبەت لێیان دەکات و پێیان دەڵێت: «دەست بوەشێنە، پارێزگاریت دەکەم». شتی سەلمێندراو ئەوەیە ئەوانە بە ڕۆژی ڕووناک لە «سپلوان و باتمان و دیاربەکر» دەست لە دەستی پۆلیسی تورکیدا ڕێ دەکەن. زۆر ڕوونە کە ئیدارەی شەڕی تایبەت ئەندامەکانی «حزب الله» دەکڕێ و پێیان دەڵێت: «ئەگەر گیرای دەتوانم بتشارمەوە». تۆ دەتوانی لە هەلومەرجی بێکاری بڵاوی کوردستاندا گەلێک کەس پەیدابکەی ئەم کارەیان پێقبوول بێ. لەو بنچینەیە کە جووڵانەوەی فاشی تازەکورە پێیپشت ئەستوورە، بەکارهێنانی ناوی بێژەی مەزنایەتییە لە کردەوە گڵاوەکانیدا. ئەوان ناوی «حزب الله» بەکاردێنن چونکە گەل ڕێزی «بێژەی مەزنایەتی» دەگرن. نەریتێکی لای باب و باپیریان بەکارهێنانی ناوی جوان و وشەی ڕازاوەیە بۆ چەند مەبەستێکی پڕوپووچ. ئەمە ڕێگای خەڵەتانی خەڵکانی دیکەیە.

ئەم هێزانە فریان بە سەر ئیسلامی ڕاستەقینەوە نییە. خۆ «حزب الله» هیچ پێوەندییەکی بە خوای گەورەوە نییە و ئەمە چاوبەستێکی ئایدیۆلۆژییە هەولدەدەن لە پشتیەوە گەلەکەیان بخەڵەتێنن. ئاخۆ دەبێ باروودۆخی ڕاستەقینەی مێژوویان چۆن بێ؟ لە ڕاستیشدا داوای چی دەکەن؟ زۆرمان لێپرسین و هیچ وەڵامێکمان دەستگیر نەبوو. ئەوانەی وا تاوان دەکەن، بەرژەوەندیان لەگەڵ دەوڵەتدا هەیە و بەرژەوەندییەکانیان خواو باوەڕیانە.

دەشتوانین بڵێین: گشت چینە خیانەتکارەکان لە کوردستان، بە خیانەتی شەخسی و ئەوانەشەوە کە چەپی کوردی بەکاردێنن، لەم سەدەیەی دواییدا بنکەیەکی بنچینەییان بۆ گەمەکانی میللەتی سەردەست پێکهێناوە. ئەو کاتەی کە میللەتی سەردەست لە بەرەکانی شەڕ بە سوپاکەی خۆی شەڕی کرد، ئەو خیانەتکار و جاشانەی کە ئامرازی ئیدارەی شەڕی تایبەتن لە پشتەوە دەستیان لە هێزە ڕزگاریخوازەکان دەوەشاند. هەروەها حیزبە سیاسییەکانی سەر بە ڕژێم وەک «DYP، SHP» و دەرزەنێکی دیکە لە حیزبی هاوشێوەی ئەم جۆرە حیزبە، گەلێک لەو کەسانە وان لە نێو ڕیزەکانیاندا کە قایل بوون وەک خزمەتکاری ڕژێم ئیش بکەن و بڕیان دەرکەوت بەرژەوەندی شەخسییان بە چوونە پاڵ ئەم جۆرە حیزبانە

بەدی دێت. بۆیە ئەوانە لە تاوانی حیزبەکانیاندا دژی گەلی کورد شەریکە بەشن. کەسانێکی دیکە هەن لە نێو سوپای دەوڵەتی تورکیادان و شەڕی گەلەکەیان دەکەن. ئەوانیش خیانەتکارن. بنکەی گوندپارێزان و چەندین هێزی فاشی ئاشکرایش هەن. ئەو هێزە تایبەتانیش هەن کە لە بنەڕەتدا هێزی فاشین. هێزەکانی کوماندۆش هەن کە هێزی تایبەتن لە نێو سوپادا. هێزەکانی دەست نێوەردانی خێرایش هەن. هەموو ئەوانە کە ناومان بردن لە بەرەی شەڕی ئاشکرادا شەڕ دەکەن. کەواتە ئایا پێویست دەکات چەندەها هێزی نهێنیش هەبن لە هێرشیاندا بۆ سەر گەلی کورد، ئیسلام بەکاربهێنن و بەسەر دەست و تەستی ئاینییەوە مشەخۆر بن تا وەك دەمامکێك بۆ کردەوەی تاوانکارانەیان بەکاری بێنن؟ ئەو پرسیارەی کە لە خۆیانی دەکەن ئەوەیە: «ئەگەر ئەم شێوازەمان بەکارهێنا و پشتمان بە لایەنی ئاینی بەست وەك پێشتریش کردوومانە، ئایا دەتوانین لە هەلومەرجی ئەمڕۆدا بە ئامانجەکانمان بگەین؟ وەڵامیان بۆ ئەم پرسیارە بنیاتنانی (حزب الله) بوو، چونکە هێندێك تاوان کردن بە دەستی ئەوانە دەکێشێتەوە بۆ چەواشەکردنی بیرکردنەوەی گەل و ئەمانیش بێ کەم و زیاد ئەمەیان کرد. ئەدی ئایا (حزب الله)ی نێو باوەشی پۆلیس،بۆ حوکم بە دەستەوەگرتن تێدەکۆشێ؟ ئەختیر پیادەیەکی بچووکە بە دەستی ڕژێمەوە، پیادەیەکە لە پیادەکانی شۆڕشی چەواشە، ئێمە لەوانە دەپرسین: ئایا لە سایەی پارێزگاری پۆلیسدا بەهەشت دادەمەزرێنن؟ ئایا (حزب الله) بە یارمەتی پۆلیسی کەمالی و هێزە تایبەتەکان و بە پارێزگاری ئەوان ئامانجەکانی بەدی دەهێنن و دنیا دەبێ بە بەهەشت؟ ئەمە چ ڕژێمێکە کە پۆلیس خزمەتی دەکات؟ زۆر ڕۆشنە ئەوانە لە خزمەتی زایۆنیزمدان.

ئەوانەی وا لافی ئایینداری ئیسلامی لێدەدەن بە خۆیان دەڵێن: ئێمە دژی زایۆنیزمین. ئەوی ڕاستی بێ ئەم سیستەمە بەرقەرارە لە ئیسلام زیاتر نوێنەرایەتی زایۆنیزم دەکات. «هێرتزۆگ»ی سەرۆکی دەوڵەتی ئیسرائیل گوتوویەتی: «ئێوە چی لە دژی کورد دەکەن ئێمە فەرقەیی لێدەکەین و ڕازی دەبین، بە مەرجێك ئێوەش بێدەنگ بن و ڕازی بن بەوەی کە بە فەلەستینییەکان و عەرەبی دەکەین!». بەڵێ ئایا هێرتزۆگ ئەم شێوە بەڵێنەی لەسەر کورد بە تورك نەداوە؟ ئایا ئەمە وا ناگەیەنێ کە تورك فەرمانبەرداری هێرتزۆگە؟ ئایا ئێوە پیادە نین بە دەستی شۆڤێنیزمی تورکییەوە و فەرمانبەرداری پۆلیسی تورك نین؟ بە هەمان مانا: ئایا خزمەتی ئیمپریالیزم ناکەن؟

تەواو ئاشکرایە کە «حزب الله» هێندەی خزمەتکردنی کەمالیزمی تورك خزمەتی زایۆنیزم دەکات. ئەوان لافی ئەوە لێدەدەن کە بەرهەڵستی ئایدیۆلۆژی ڕەسمین، کەچی لە سایەی ئەودا شەڕدەکەن. ئایا ئەمە مانای ئەوە نییە کە ئەوان خزمەتکاری ئەم ڕژێمەن؟ ئایا تا ئەم ساتە خوێنتان لە لووتی زایۆنییەك یا کەمالییەك هێنا؟ ئەگەر ئەو لایەنەی کە بارەبووی ڕژێمی تورکیا و کەمالیزم دەکات زایۆنیزم بێ، ئەمە وا دەگەیەنێ کە ئەو لایەنەی وا بارەبووتان دەکات

ئەویش هەر زایۆنیزمە، ئێوە بە چەندین ڕێگای ناڕاستەوخۆ نۆکەری زایۆنیزمن. ئێمە مەبەستمان لەو ئەندامە ڕاستەقینانەی «حزب الله» نییە کە ڕووبەڕووبوونەتەوە خواو لە خشتەبراون. بەڵام پێویستە لەسەرمان بە ڕاشکاوی بۆیان ڕوون بکەینەوە کە (حزب الله) پیادەیەکی ناڕاستەوخۆیە بە دەستی زایۆنیزمەوە. ئەمە ڕاستییەکی بێ‌پێچ‌وپەنایە لای ئێمە و، (حزب الله)یش هیچ دوژمنایەتییەکی ڕاستەقینەی نە زایۆنیزم و نە ئیمپریالیزم و نە کەمالیزمی نییە. دوژمنی ڕاستەقینەیان ئەو بزووتنەوەیەیە کە پارتی کرێکارانی کوردستان «PKK» ڕێبەرایەتی دەکات. ئەمە لە ژیانی ڕۆژانەماندا ڕۆشنە کە دەیان شەهیدی تێدا دەدەین. بەم مانایە بەرگری ڕاستەقینە لە ئیسلام «PKK»یە و دوژمنانی گەلانی ئیسلامیش ناسراون و کە بریتییە لە ئیمپریالیزم و داروودەستەکانی لە زایۆنیزم و کەمالیزم. ئەوە(PKK)یە کە بێ‌بەزەییانە شەڕێکی لێبڕاو و لەوێ دژی ئەوانە دەکات. ئایا (حزب الله) هیچ شەڕێکی لەم چەشنەی شەڕی ئێمەی کردووە؟ با بێنە لامان و پەیمان بڵێن شەڕ دەکەین. ئێمە تەواو ئامادەین چەکەکانی خۆمانیان بدەینێ.

بانگەوازێکمان ئاراستەکردن و پەیمانگرتن: وەرن با بۆ بەرەنگاری ئیمپریالیزم و کەمالیزم و زایۆنیزم یەکبگرین و پێکەوە شەڕیان بکەین. لە بری ئەوەی کە نیشتمانپەروەرە بێ‌تاوانەکان بکوژن، چەندین دەستەوتاقمی ئیمپریالیستی و زایۆنیەکان هەن پەلاماریان بدەن. مادامێکی ـ بەپێی لاف و گەزافی خۆتان ـ دوژمنایەتی ئیمپریالیزم دەکەن، ئیدی بۆچی دەڵێن «PKK» کافرە و تاکە مەترسی «PKK»یە. پەیوەندی ئەم دروشمانە بە دژایەتی کردنی ئیمپریالیزمەوە چییە؟ مادامێکی ڕاستییەکان تا ئەم ڕادەیە بێ‌پەردەن، بۆچی هەوڵدەدەن ڕووی خۆر بە بێژنگ بگرن؟

ئەوی ڕاستی بێ هیچ پێویست ناکات ئەم بابەتە بەم هەموو دوورودرێژییە لێک‌بدەینەوە. بەڵام ئێمە ویستمان باروودۆخی ئەو منداڵانە پیشان بدەین و بزانین ئەو باڵادەستانە چۆن هەڵیان دەسووڕێنن، لەبەرئەوەی بوونەتە هۆی شێواندنی مێشکی خەڵکی، بۆیە خواستمان ڕەوشیان دیاری بکەین بۆ جەماوەر. لەبەرئەوەی ئەوانە کە میللەتی تورک دروستی کردوون ساختەن و کاری چەپەڵی زل زل دەکەن. دەبوو شیبکرێنەوە و ڕووناکی بخرێتە سەر لایەنە شاراوەکانی پێکهاتنیان. بێ‌گومان ئەو «ڕووڕەشانە» لە بەردەم گەلدا دەستیان دەکەوێتە ڕوو و گەل چەکیان دەکات و ناویان دەزڕێنێ. ئەمە لە ئێستاوە لە چەند جێگایەکدا ڕووی داوە کە باوەڕیان وابووە قەڵای خۆیانە. کاتێک دەکەونە چنگی جەماوەر، سەرکوتیان دەکات. پاش تێپەڕینی چەند ڕۆژێک و زیاتر کەوتنە ڕوویان. نە هێلانەیەک دەدۆزنەوە حەشاریان بدات و نە جێگایەک خۆیانی تێداوەشێرن.

جارێکی دیکە بەوانە دەڵێین کە دڵسۆزانە پێیان وایە ئەوەی وا دەیکەن لەبەرخاتری خوایە: دادپەروەری ئەو شۆڕش و ئیسلامە کامەیە کە دەیان تێ‌دەژەنن؟ ئەمە باش دەزانن. هەروەها شۆڕشی ئێران چییە؟ ئیمامی عەلی «خوا لێی ڕازی بێ» کێیە؟ ئەمەش باش دەزانن. زانینی ئەم مەسەلانە هەر بە قسە نابێ،

بەڵکو بە کردەوە دەبێ. بەتیۆریی هەموو ئەمانە دەڵێن، لە کاتێکدا بە کردەوە چەك و پارەتان لە پۆلیسی تورك و باوکە ئاغاکانتانەوە پێدەگات تا پاش ئەوە ـ بەقسەی خۆتان ـ «جیهاد دژی کافران !» بکەن. تا ئەم رادەیە خۆتان مەحەڵەتێنن. ئەمە رێگایەکی زۆر ترسناکە بۆ ئێوە. پاش بیربکەنەوە. هیچ ئامرازێکی داکۆکی کردنتان بە دەستەوە نییە. ئێوە ناتوانن تەنانەت بەدوو وشەش داکۆکی لە خۆتان بکەن. ئەگەر درێژە بەم کردەوە گڵاوانەتان بدەن، مێژوو وا باستان دەکات کە ئێوە نەفرەتی‌ترین کەسانێکن هاتوونە بوون. بۆیە پێویستە لەسەر ئەوانەی کە پاش ئەم کردەوە گڵاوانە دەستیان پیس نەبووە، بێنەوە سەر رێی‌ڕاست و داوای لێبوردن لە خوا و گەلەکەیان بکەن و هەوڵ بدەن کاروکردەوەکانیان چاك بکەن. لێرەدا دەمەوێ بانگەوازێك ئاراستەی ئەوانە بکەم کە تێدەکۆشن ناوی ئێران بەکاربهێنن. هێشتا هێندێك لایەنی دژ بە ئیمپریالیزم و زایۆنیزم لە شۆڕشی ئێراندا هەن. بە ئێرانییەکانیشمان گوت: بەشداری کارێك مەکەن کە لەگەڵ ئەو شتانەدا کەوا بانگەوازیان بۆ دەکەن جووت نایەتەوە و... دوژمنایەتیمان دەکەن... هەوڵ بدەن لە نزیکترین دەرفەتدا ئەم دۆخە دوایی پێبهێنن... وریا بن تا نەبنە نێچیری باروودۆخێکی لەم چەشنە. چاوتان بکەنەوە ئەگەر بە راستی دەتانەوێ خەبات دژی ئیمپریالیزم و زایۆنیزم و کەمالیزم بکەن، لە ژێر ئەو ئاڵایەدا جێی خۆتان بگرن کە پارتی کرێکارانی کوردستان « PKK » بەرزی کردووەتەوە و لە نێو ئەو ریزانەشدا کە جیهاد و خەبات دەکەن. تەنیا بەم کارەتان شێلگیری خۆتان دەسەلمێنن. گەلێك لاو هەن لە خشتە براون، ئەوانیش لەسەریانە چاو بکەنەوە و تێبگەن کە ئەوان باشترین خەڵکانێك دەکوژن. با دەست لەم تاوانانە بکێشنەوە و بزانن بەوە لێیان خۆش دەبین بێنەپاڵ هەڤاڵانیان لە شۆڕشدا و داوای لێبوردنیان لێبکەن. ئەگەر بە راستی دەیانەوێ ببنە کەسانێکی سوودبەخش، بابێنە سەر ئەم رێگایە.

ئەرکی ئێمە ئەوەمان بەسەردا دەسەپێنێ بە راستی ئەوانە هەڵبسەنگێنین و ناویان بزرێنین و لای کۆمەڵگا ئاوەڕووتیان بکەین. ئەگەر سوور بوون لەسەر چەك هەڵگرتن دژ بە گەل، ئەوا ئێمەش بێبەزەییانە بەرەو ڕوویان دەبینەوە و سەرکوتیان دەکەین و پەنادەبینە پێکهێنانی تیمی تایبەتی خافڵکوژکردن و لەکۆڵ بوون لەوێ دایاندەنێین و عەقڵی پیلانگێڕی ئەوان بە ئیشانە دەنێینەوە. هەروەها داوا لە گەلەکەمان دەکەین چاوکراوە و وریا و ئاسەر پێڵی ڕێنوێنیەکان بن، چونکە ئەوانە بە دزییەوە ئیش دەکەن و هیچ و پووچانە مرۆڤی بێتاوان و بێچەکان دەکوژن. واتە ئێمە بەرخگاری ئەوانە دەبینەوە کە بێتاوانان بە شێوەیەکی نەخشە بۆکێشراو و رێکخراو دەکوژن.

ئەمە راستی (حزب الله)یە کە بەر ڕووبەڕوو بوونەوەی شۆڕشی رزگاری نیشتمانی پیرۆزی گەلەکەمان دروستیان کردووە، پارتی کرێکارانی کوردستان « PKK »ش پێبەستەی هەم دابونەریتەکانی گەلانی خۆرهەڵاتی ناوەڕاست و هەم

گەوهەری ئیسلامی شۆڕشگێڕ و پرنسیپی دادپەروەری و هاوسانیی‌یە، زیاد لە هەر ڕێبازێکی سۆفیتی و هەر ئایینزا و ڕێکخستنێکی دیکە. جووڵانەوەیەکە لە ئاستی سەرکردایەتیدا بەرانبەر بە ئیمپریالیزم و زایۆنیزم و کەمالیزم بەرخودان دەکات، ئەگەر چی گوزارەی ئیسلامیش بەکارناهێنێ. ئەمە گەوهەری ئێمەیە. جووڵانەوەکەمان لە ناخەوە ڕێزی ئاین دەگرێ و بە شێوەیەکی دیموکراتیانە لا لە ئیکرای ئاین و ئاینزاکان دەکاتەوە و بایەخ بەو لایەن و خاسیەتە باشانە دەدات کە زۆر خزمەتی لایەنە کۆمەڵایەتی و نەتەوەییەکان و بەها مێژووییەکان دەکەن و پەرەیان پێدەدەن.

پێویستە هاوسانی گەلان و ئینتەرناسیۆنالیزم لە دەلاقەی ڕێنوێنییەکانی سەرچەمی ئەو ئاینانەوە ببینن کە گەلانی خورهەڵاتی ناوەڕاست باوەڕی پێیان هەیە. ئەگەر پیمان کرا ئەم لایەنە باشانە بە ڕاستی هەڵبسەنگێنین، ئەوا دەتوانین بەبێ پەنابردنەبەر شۆڤینیزم یا فاشیزم خزمەتی گەلان بکەین و تەبایی‌یان پەدی بێنین. ئێمە بایەخێکی زۆر بەم لایەنانە دەدەین. ئەگەر ئەمە ڕاستی ئێمە بێ و حیزبمان لە پێناوی ئەم ڕاستیانەدا شەڕ بکات، پێویست ناکات خەباتمان بە شێوەیەکی دیکە لێکبدرێتەوە. ئێمە تەنیا شەڕی کەمایەتی داگیرکەری تورك دەکەین، لەگەڵ شەڕی زایۆنیزم و ئیمپریالیزمدا کە لەپشتیەوە ڕاوەستن. بۆیە هەر لێکدانەوەیەکی چەوتی خەباتمان، خزمەتی ئەوان دەکات. ئەگەر هەر لایەنێکی دیکەش پەلاماری «PKK» بدات بەبێ ئەوەی بیناسێ یان بە کۆسپی بەردەم خۆی بزانێ، ئەوە ئەم لایەنە بەم هەڵوێستەی لایەنگری ئەوان دەکات.

ئێمە لەلای خۆمانەوە چی لە دەستمانە بێ بەجێی‌دێنین و هەڵوێستمان بەم شێوازە ڕوونە شی‌دەکەینەوە و بەکردەوە و سیاسەتیش ئەوە دەکەین. بۆیە داوا لەو کەس و ناوەندانە دەکەین کە بوونەتە لایەکی ئەم قەیرانە، بە ڕاستی نەك هەر بە قسە ئەرکی سەرشانیان ڕابپەڕێنن. ئەگەر باوەڕیان بە پرنسیپەکانی ئیسلام هەیە سەبارەت بە ئازادی و هاوسانی و لە نیاز و کردەوەکانیاندا ڕاستگۆن، دەبێ کارێك بکەن ئەوە بسەلمێنن. ئێمە بە قسە و بە کردەوە هەڵوێستی خۆمانمان بۆ جیهان سەلماندووە. ئێستاش نۆرەی ئەوانە. ئەگەر نەیانکرد و پێداگر بوون لەسەر شەڕکردنمان ئەوا ئێمە تا هێزمان تێدابێ سەرکوتیان دەکەین.

ئێمە بەرەنگاری ئەو ڕێکخستن و هێرش و سیاسەتانە دەبینەوە کە دەوڵەتی تورکیا بۆ ئابڵوقە سەپاندن بە سەر شۆڕشی ڕزگاری کوردستاندا پەرەی پێداون.

ی.ك: باشە ئاپۆی ئازیزم، گفتوگۆکەمان دەگاتە خاڵێکی سەرنجڕاکێش. دەوڵەتی تورکیا بە شوێن چەند چارەسەرێکی جۆراوجۆردا گەڕاوە بۆ لە ڕوودا ڕاوەستانی سەرکەوتنی پارتی کرێکارانی کوردستان و، حیزبە کوردییەکان و گوندپارێزان و ئەو چەپڕەوە کوردانەی کە لە نێو کۆنە سیاسییەکانەوە هاتوون و

دواجار بزووتنەوەی بارزانی و تاڵەبانی لە باشووردا خستووەتە کار. دەوڵەتی تورکیا هەموو ئەوانەی خستووەتە کار. تاڵیستانی بۆ ئەم ئامانجە یارمەتیان دەدات. دواجار (حزب الله)ی بەکاردێنن. ئێوە دەڵێن «سەرکوتیان دەکەین»، ئایا کۆتایی چی دەبێ؟

س.پ: ئەم بابەتەم بە دوورودرێژی ڕوون کردووەتەوە. ئێمە بەرەنگاری ئەو ڕێکخستن و هێرش و سیاسەتانە دەبینەوە کە دەوڵەتی تورکیا بۆ ئابلووقە سەپاندن بەسەر شۆڕشی ڕزگاری کوردستاندا پەرەی پێداون. ئەم هەوڵانەش بە تایبەتی لەگەڵ هاتنی ئێدارەی ڕەوشی ئاوارتەدا پەرەیان سەند، چونکە زەحمەت نییە لەوە تێبگەین کە دامەزراندنی ڕێکخستنی (گوند پارێزان) هەوڵێکە بۆ زیندووکردنەوەی هێزە حەمیدییەکان، هەرچی کێشەی ڕێبازە سوڵحگەرییەکانیشە، لە جۆری ڕێکخستنی «گوند پارێزان» نییە، بەڵکو ئامانجی پڕکردنەوەی بۆشایی ئایدیۆلۆژی نێو کەمالیزمە بۆ بەرەو ڕووبوونەوەی کۆمۆنیزم و پارتی کرێکارانی کوردستان «PKK». ئەم ئاراستەیەش بۆ ئەم مەبەستە پەرەی پێدرا. جا کەشەڕی کەنداو دەستی پێکرد، دەوڵەتی تورکیا دەستی بۆ بارزانی و تاڵەبانی درێژکرد تا بۆ بەرەنگاربوونەوەمان بەکاریان بهێنێ. ئەم شێوازە لە کۆنەوە هەبووە، بەڵام هەوڵیاندا بۆ پێشەوەی بەن بۆ تۆستنەوەی ئەو هەلە ڕەخساوە. هەروەها دەوڵەتی تورکیا هەوڵیدا حیزبێکی کوردی ساختە بنیات بنێ تا ببێتە درێژکراوەی خۆی و لە هەمان کاتدا درێژکراوەی تاڵەبانی یا بارزانی. ئەم مەسەلەیە لە ناوەندەکانی ئیستخباراتی تورکیا «MIT»دا زۆر مشتومڕی لەسەر کرا، بەڵام سیاسەتی ڕاست و ڕەوانی پارتی کرێکارانی کوردستان «PKK» نەیهێشت ببێ. ترسان ئەم حیزبە وەک حیزبی کاری میللی «HEP»ی لێبێ و خزمەتی شۆڕش بکات لە بری دوژمنایەتی کردنی. ئەم حیزبانە وەک کەلەبەرێک وان دەوڵەت هەناسەی ئایدیۆلۆژی لێوە دەدات. ئەوان ئێستاکە هەوڵدەدەن پەرە بە (حزب الله) بدەن و بەرەو پێشەوەی ببەن بە پێی سەرنەگرتنی ئەزموونەکانی پێشوویان کە تێکۆشان گوندپارێزان و ڕێبازە سوڵحگەرییەکان و میللیگەری سەرەتایی بارزانی و تاڵەبانی بێبخەنە کار. ئەزموونێکی هاوچەشنیش هەبوو، لە کاتێکدا دەوڵەتی تورکیا ویستی چەپی تورکیش بخاتە کار بەوەی کە هەندێک دەوری بداتێ. ئاشکرامەوە ئەم بابەتەدا وەک جاران کەمێک دوو دڵیم هەیە.

ی.ك: دەکرێت بە کەمی ئەم لایەنەمان بۆ باس بکەن؟

س.پ: من باسی هەندێک حسێبکاری و گرەو دەکەم کە شۆڕشگێڕان و ڕیفۆرمیستانی چەپی تورک لەسەر بەرەنگاربوونەوەی (PKK) دەیانکردن. من نالێم ئێمە بەڵگەیەکی بێئەملاوئەولامان لەسەر ئەم حسێبکاریانە پێیە. بەڵام بە پێی ئەو ئاکامە سیاسیانەی کە دەرکەوتن گومانمان زۆرن.

ی.ك: لەمەڕی (حزب الله) لە کوردستان و لەمەڕی تاڵەبانی و بارزانی لە باشووری کوردستان، بەڵام لە تورکیا ـ واتە بەرەی خۆرئاوا ـ یەکێک یا دووان لە چەپی تورک هەیە.

س.پ: دەتوانم وەك نموونەیەك بۆ گفتوگۆکەمان باسی مەسەلەی ڕێگای شۆڕش «DEV-YOL»ت بۆ بکەم. هێندێکیان دەڵێن: «DEV-YOL» تووشی ئابڕاسی ترۆتسکی بووە. بۆیە بەرهەڵستێنی. هێندێکیشیان دەڵێن: زۆرلێکراو و سەرکوتکراوە و ناتوانێ سەری خۆی بەرزبکاتەوە. بەڵام وەك دەبینن ئەمە ڕاستی نی‌یە.

تاکە هۆی بە ڕای ئێمە ئەوەیە کە «DEV-YOL» وردەبۆرژوا لە ناو پێکهاتەکەیدایە ئەگەر خەباتی «DEV-YOL» شانبەشانی خەباتی «PKK» پەرەی سەند، ئەوسا شۆڕشێکی سەرتاسەری بەرپا دەبێ و ڕژێمی تورکیا ژێرەوژوور دەبێ؟ لەبەرئەوە حەزناکەن خەبات سەربخەن. پێویستە بەم شێوەیە لەوە حالی ببین. ئەوان حەز بە هەرەس هێنانی دەوڵەتەکەیان ناکەن و لەو کارانە پەشیمان بوونەوە کە پێشتر کردیانن و کشانەوە و لە جێی خۆیان دانیشتن. بۆیە پەرەسەندنی شۆڕشی تورکیا گرێدراوە بە سەرکەوتنی «PKK»وە، خۆ «DEV-YOL» یا حزبی (ڕێگای شۆڕش) حیزبێکی میللی بڕێ، هێندێکی یەکجارەکی بەرخودانی شۆڕشگێڕانەی و پێنانیە سەر ڕێگای ، ساختەی سەرلێشێوێن و ئەم شێوە جەماوەر خەڵەتاندنەی، چەند کارێکی جێی بیرکردنەوەن و دەبێ لەمە تێبگەین.

ی.ك: مەسەلەی «DEV-YOL» جێی مشتومڕە و هەمووان قسەی لەسەر دەکەن.

س.پ: ئەوانە مشتومڕی ساختەن. من بە تایبەتی بانگی شۆڕشگێڕە دڵسۆزەکان دەکەم و دەڵێم: ئەم مشتومڕەیان ساختەیە و «DEV-YOL» کەبەر دووچاری لەشکەنجەدان بوون یا لەبەر بێتوانایی خەباتی خۆی ڕانەگرتووە. نەخێر، بینینی بەرخودانی هەڵکشاوی «PKK» هەڵوێستی دەوڵەت شلۆق دەکات و ئەوانیش ئەوەیان پێخۆش نی‌یە و نایانەوێ خەباتیان ببێتە پشتیوانی خەباتی «PKK»، بەڵکو حەزدەکەن هێزی دەوڵەتی تورکیا ڕوو لە زیادی بکات. بۆیە لە کارەکانی پێشوویان پەشیمان بوونەوە و لە ماڵی خۆیان دانیشتن و دەستیان لە خەبات هەڵگرت. واتە ئەوان ئامانجیان دەست گرتن نی‌یە بەسەر دەوڵەتدا بە شۆڕش. ترسی بنچینەیی‌یان لە سەرکەوتنی شۆڕشەوە بە ڕێبەری «PKK» سەرچاوە دەگرێ. من وای دەبینم کە ئەم ڕوونکردنەوەیە زۆر گرنگە و پێویستە پەرەی پێبدرێت.

ی.ك: سەرکردەی نازیزم، بە ڕای من ئەگەر گرتنتان بە تەنیا «DEV-YOL»ەوە زولمی لێدەکەن، چونکە هەموو چەپڕەوەکان نایانەوێ هیچ بکەن و تەنیا بۆ ئەوە کەوتوونەتە مشتومڕ کردن.

س.پ: ئەمە ڕاستە. بەشێکی زۆریان بە خەیاڵی ئەو ترسەوە دەژین کە سەرکەوتنی «PKK» دەیخاتە دڵیانەوە و هەڵوێستیان بەرانبەر بە دەوڵەتی خۆیان لەو قەوزانە دەچێت کە ئاویان لێدەبڕێ. بۆیە پاشەکشەیان کرد و لە ماڵی خۆیان دانیشتن . ئەوان دەوڵەتی خۆیان ناترسێنن. بەڵکو «PKK» دەترسێنن. ئەم

تێبینی‌یە زۆر گرنگە. ئەوان بە پێی ئەم چەمکە ئارەزووی شۆڕش ناکەن، لەبەرئەوە نا کە ناتوانن بەڵکو لەبەرئەوەی کە دەترسن شۆڕشەکەیان بە کردەوە خزمەتی پارتی کرێکارانی کوردستان «PKK» و خزمەتی گەلانی دیکە بکات. ئەوە بوو دەست بەرداری بوون. ئەوانە دەچنە نێو چوارچێوەی چەمکی سۆشیالیزمی شۆڤێنی‌یەوە.

ی.ك: دەمەوێ لە ڕوانگەی دەوڵەت و هەڵوێستیەوە قسەبکەم. کاتێك زانکۆی ئازادمان دامەزراند و کەوتینە سەرراستی جێگایەك بۆ تێداگوتنەوەی وانەی کردنەوەی زانکۆ، لە جێگادۆزینەوەدا گەلێك دژواریمان تووش هات. بەو بەهانەیەوە کە ئ.ساحیل بێشکچی دێت و پڕوپاگندە بۆ میللەتی کورد دەکات و گوتەکەی دێتە سەر چەند مانا و چەمکێك کە بانگهێشتن بۆ دۆستایەتی لەگەڵ «PKK»دا دەکەن. جا هەر لەم گومانەوە جێگایەکیان نەداینێ. ئەمە لە کاتێکدا کە شتی وا ڕووی نەدا. دەوڵەتی تورکیا بەرانبەر بەوە ڕێیدا لە مەڵبەندی ڕۆشنبیری (ئەتاتورك) کۆڕێکی پرسە بۆ خاتوو (بەهیجە) بکرێت لە یادی کۆچی دوایی‌یدا و هەروەها کۆڕێکی پرسەش بۆ (عەبدوڵلا باشتورك) بکرێت لە هەمان مەڵبەند. دەوڵەت کاتێك هیچ ناکەی توانایەکی گەورەت دەداتێ، بە تایبەتی بۆ ئەوانەی کە قەرەتان ناکەون وەك مامۆستایانی زانکۆ و هونەرمەندانی شاتۆ و هونەرمەندانی دەوڵەت کە لە کۆڕی پرسەی خاتوو بەهیجەدا قسەیان کرد.

س.پ: بێ‌گومان، ڕۆشنبیرانی تورك و چەپی تورك لە نێو خۆیاندا پێکهاتوون هیچ کارێك نەکەن زیان بە دەوڵەتەکەیان بگەیەنێ. دەوڵەتیش پێ بەپێ لەسەرئەوە پاداشتیان دەداتێ، لە کاتێکدا زۆر لەوانە بوونە خاوەن کار و وایان لێهات پارەیەکی زۆر و زەمبەندیان هەبێ، ئەوانە شۆڕشیان ناوێ. بەڵام هەر ئەوەیان لێ‌داواکراوە ناوی شۆڕش لەکەدار نەکەن و گەمە بە ناوی مەزنی وەك (شۆڕش و چەپ و سۆشیالیزم)یش نەکەن، چونکە ئەوە دەکەن و دەیانەوێ بەم کارەشیان چەندەها قەیران و کۆسپ لە بەردەم گۆڕانکاری شۆڕشگێڕانەدا بخوڵقێنن.

ڕەنگە ئەم بارودۆخە بێ‌بانگەبەێننە ڕادەی نۆکەرایەتی کردن. ئەوان دەیانەوێ بەوە دەرگاکان لەسەر ئەو گۆڕانکاریە تازانەدا دابخەن کە لەوانەیە ڕووبدەن. ئەوانن لافی ئەوە لێدەدەن کە لەم مەسەلەیەدا پسپۆڕن و لەبەرئەوە دەوڵەت داوایان لێ‌دەکات ببنە کۆسپ لەبەردەم گۆڕانکاری تازەی چاوەڕوانکراوداو لەسەر ئەوە پاداشتیان دەداتێ.

ی.ك: باشە. ئایا دەتوانم پشت ئەستوور بە قسەکانتان ئەم ئەنجامانە بە دەست بێنم؟ ئەوە لە قسەکانتان حاڵی بووم کە پەیدا بوونی «PKK» ئەو چەمەڕوانەی گێڕایەوە نێو باوەشی دەوڵەتی تورکیا کە لە ساڵانی شەستدا لێی جوێبوونەوە. ئەمە کێشەیەکی تێکهەڕیوە، «PKK» گەیشتووەتە قۆناخێك سنووری کوردستانی بەزاندووە و وای لێهاتووە کاردەکاتە سەر هەڵوێست و ڕژێمی دەوڵەتی تورکیا لە ناوەوەی تورکیادا و هەڕەشەیەکی گەورەی بۆ پێکدەهێنێ. سەرئەنجام ئەو

چ چەمکێکی شۆڕشگێڕی لادەر پشت لەستوورە؟ چ شۆڕشگێڕییەك دەتوانێ بزاڤێکی شۆڕشگێڕی وەك «PKK» کە هەموو هەوڵێکی خۆی داوە و بەم قۆناخە گەیشتووە، بانگ بکات بۆ ئەوەی ببێتە حیزبێکی سیاسی ڕەوا لە نێو یەکێتی میللەتی تورك و یەکپارچەیی خاکەکەیدا؟ من گومانێکی زۆرم لەم هەڵوێستانە هەیە. من ناتوانم پێیان بڵێم: ئەوانە نۆکەرن و واو وا. بەڵام دەڵێم: دەبێ ئەم هەڵوێستانەیان باش شیبکرێنەوە و ڕەچاوبکرێن. من هەوڵدەدەم ئەو شۆڕشگێڕانە لەم مەسەلەیە وریا بکەمەوە کە ئەم بزاڤانەمان و پێیان بڵێم: ئەوەی کە دەیکەن باش هەقی خۆی بدەنێ. ئەگەر بەرهەڵستی دەوڵەتن و بیر لەوە دەکەنەوە بەرهەڵستیان هەڵبگێڕنەوە بۆ شۆڕش، ئەوسا پێویستە لەسەرتان بگەڕێنەوە و بە هەڵسەنگاندنی «PKK»دا بچنەوە، دەنا هەردووچاری هەڵسەنگاندنی جێی گومانی ئێمە یا کەسانی دیکە دەبن.

ی.ك: ئاپۆزی برام، لەم گفتوگۆیەماندا تۆ قسە دەکەی و من گوێ دەگرم و هەوڵدەدەم هەموو قسەیەکتان لێکبدەمەوە. بەڵام ئەگەر ڕێم بدەن ئەم پرسیارەتان لێدەکەم. ساڵی ۱۹۹۲ ساڵێکی گرنگ بوو لە مێژووی «PKK»دا، لە کاتێکدا توانی لە خۆرهەڵاتی ناوەڕاست و لە ئەورووپادا خۆ بسەپێنێ و کارێك بکات هەمووان بە درێژی باسی بکەن. توانیشی بەشێکی گەورەی باکوری کوردستان بخاتە ژێر دەستی خۆی، بە ڕادەیەك دەوڵەتی تورکیا هەستی ون بوونی لەلا پەیدا بووە. ئایا دەتوانین بڵێین: ئەو بزاڤە چەپڕەوانەی کە لە ساڵانی شەست و حەفتاکاندا لە دەوڵەت دوورکەوتنەوە و دووبارە هاتنەوە و لەگەڵ دەوڵەتدا ڕێککەوتنەوە و هێندێکی دیکەیان چوونە نێو جوغزی ئایدیۆلۆژی دەوڵەتەوە. واتە لە لایەکەوە(PKK) وەك هێزێکی بنچینەیی بوونی خۆی سەلماندووە و لە لایەکی دیکەوە چەپی تورك خڕبوونەتەوە و ڕوو بە دەوڵەت پێشبڕکێیانە. ئایا ئەمە لە خاسیەتەکانی ساڵی (۱۹۹۲)ە؟ ئێمە ئەم باروودۆخی دوورەپەرێزی و گۆشەگیرییە ڕاستەقینەیەمان بەستووە و «HEP»یش بەستوویەتی. ئایا پێشبینییەکانتان چین کە لەوانەیە ئەم بابەتە ڕۆشن بکەنەوە؟ واتە چەپی تورك بە ئێپەڕینی ڕۆژگار یا دەبێ بە تەماشاکەر یا وەك ئێوە بە نموونە ڕووناکتان کردەوە.

هەروەها هێندێك سیاسەتمەداری چەپ داوای ئەوە دەکەن (PKK) ببێ بە حیزبێکی یاسایی. ئایا ئەمە ڕاستە؟ من ئەم داواکردنەیانم پێ سەیرە!

دەوڵەتی تورکیا لە مەسەلەی «PKK»دا تووشی هەژانێکی گەورە بووە و لە هەژانێکی گەورەدا دەژی نەك هەر لەم حەفتا ساڵەی دوایی، بەڵکو لە سەرتاسەری مێژوویدا بە قۆناخی عوسمانیەکانیشەوە.

س.پ: ئەمە لەگەڵ قسەکانی پێشوومانەدا ناکۆك نییە. ئێمە بە گشتی بە چەپگران دەڵێین:(سۆشیالیزمی شۆڤێنی). هەرچی پەیوەندی بە سیاسەتی

چەپڕەوانەی کە لە دوا دواییەکانی ساڵانی شەستدا لە دەوڵەت هەڵبڕان، گەڕانەوە و لەگەڵیدا یەکیانگرتەوە.

س.پ: بەڵێ. ماوەیەکی کورت لێکهەڵبڕان و لێکدوورکەوتنەوە لە ئارادا بوو. بەڵام سەرکەوتنی «PKK» وای لێکردن بە خێرایی بگەڕێنەوە نێو باوەشی دەوڵەتەکەیان.

ی.ك: لەم بارەیانەدا دەتوانین بڵێین ئێمە هاتینەوە بۆ بارودۆخی پێشوو، چونکە جاران چەپ بە پێیەکی پشتی بە دەوڵەت دەبەست.

س.پ: با لەم بارەیەوە بڵێین: کەرتی چەپڕەوی دەوڵەت، چونکە لایەنی چەپی دەوڵەت وەك یەدەك وایە. حەزدەکەم باسی هەندێك ڕەنگدانەوەی ترسناك بکەم. من وای دەبینم کە هەندێك لەو لایەن و ڕێکخستنانە کە هەڵوێستی بە ڕواڵەت توند بەرانبەر بە دەوڵەت دیاری دەکەن و وا خۆ دەردەخەن کە لە ڕیزی کێشەی کورددا ڕادەوەستن، ئەوی ڕاستی بێ هەوڵدەدەن گەمە بەو دەسکەوتانە بکەن کە «PKK» مسۆگەریان دەکات. دەکرێت ئەوانە بە ڕیفۆرمیست یان سەرپەڕگری وردەبۆرژوا یان هەر ناوێکی دیکە ناودێر بکەین. ئەو شتە ئاشکرایەی کە ئێمە لێی دڵنیاین ئەوەیە ئەوانە لەگەڵ «PKK»دا ڕاستگۆنین. بەڵکو هەوڵدەدەن بنیشنە سەر دەسکەوتەکانی «PKK» و بەری کاریگەری شۆڕش بخۆن. نموونەی ئەوانە، دەیگوت: (DEV-YOL) لەبری ئەوەی بکشێینەوە بۆ نێوباوەشی دەوڵەتەکەمان. بۆچی هەنگاوێك بۆ پێشەوە نانێین ئێمە دەتوانین لە (PKK) زیاتر چالاکی بکەین و لەوان باشتر بانگهێشتن بۆ میللەتی کورد بکەین. دەیانەوێ بەمانە دەست بەسەر هەندێك جێگای پێشەوەدا بگرن. ئەگەر ئەوانە لە بانگهێشتنەکەیاندا ڕاستگۆ بوونایە، بە ڕاستی لایان لە مەسەلەی پارتی کرێکارانی کوردستان (PKK) دەکردەوە. لە کاتێکدا ئەوان لە هەموو ناوەندەکان کەمتر بە ڕاستی دەڕواننە (PKK) و سەرقاڵی ئەو حسابانانەن کە چۆن (PKK) لەناوببەن. لەنێوبردنی (PKK) خزمەتی بەرژەوەندی دەوڵەت دەکات و بگرە ئامانجی یەکەمی دەوڵەتە. ئەوانە چەندە لافی شۆڕشگێڕی و چەپڕەوی لێبدەن، ئەوا بیروراکەیان کە مەبەستی تەگەرەنانە ڕێی کاریگەری «PKK»یە لەگەڵ ئامانجی دەوڵەتدا یەکانگیر دەبێ. دەوڵەت دەیەوێ (PKK) لە پاشکۆدا بمێنێتەوە و هەر جەنجاڵی سیاسەت بێ، ئەمەش واتە لەبەر پەلکەهەڵوەشان و تەوانەوە. بەڵام ئەمانەی دوایی دەڵێن: «چالاکییەکانی (PKK) سەرپەڕگرن». ئەوان بەم پێیە پەلامارمان دەدەن و بە خۆیان دەڵێن: «تاقەکەمان ئاوا شۆڕشگێڕن». هەندێك چالاکیش دەکەن، تا بتوانن ئەم قسەیە دەربهێنن. لە کاتێکدا دەکرێت بە شێوەیەکی چەپ شێوازی دژ بە «PKK»یان دابنێین. ئەوەی لەمەوە بە ئامانجی دێنین ئەوەیە: ئەوانە هیچ شیکردنەوەیەکیان نە لەسەر کوردستان و نە لەسەر «PKK» نییە. با ئەمە بخەینە لاوە. ئەوانە تەنانەت یەك پیاوی زانستی باش و شەرمەندیان نییە، دەنا چۆن دەتوانین هەڵوێستی دژ بە شۆڕشی کوردستانیان لێکبدەینەوە و ئەم هەڵوێستە بە

پاراستنی جێ و ڕێی خۆشیانەوە هەیە لە لای دەوڵەت، ئەوە ئێمە ئەم وەزعەیان وا هەڵدەسەنگێنین کە سەلماندنی هەڵسەنگاندنەکەی ئێمەیە. ئێوە هەڵسەنگاندنێکتان هەیە تێیدا دەڵێن: تورکیا لە قۆناخێکی پاش کۆماردا ماوەیەك پێشکەوتنی بە خۆوە دی. لە ساڵانی پەنجادا پاشەکشەی کرد و لە دوادوایەکانی ساڵانی پەنجادا کەمێك پێشکەوت و لە ساڵانی شەستدا پاشەکشەی کرد. ئەو پێشکەوتنەش کە لە ساڵانی حەفتادا جێی خۆی کردەوە، لە ساڵانی هەشتادا پاشەکشەی کرد. لە ساڵانی نەوەدیشدا قۆناخی پێشکەوتن دەست پێدەکات. دەتوانن لەم لایەنەوە چاوەڕانی گۆڕانکاری پێشکەوتنخوازانە بکەن بە کاریگەری (PKK). ئەمەیان قۆناخی پێشکەوتنە. چەندین بەڵگەمان لەسەر ئەوە هەیە. لەوانەیە گەلێك گۆڕانکاری ڕادیکالییانە لەو کەرتەدا ڕووبدەن کە سۆشیالیزمی شوێنی کاری تێنەکردوون، چونکە نە چەپی پێشکەوتووخواز و نە هیچ هێزێکی دیکە پێی ناکرێ بە بێ کارتێکرانی بە (PKK) هیچ پەرەسەندنێك تۆماربکات. بۆیە من وای دەبینم ئەم قۆناغە تازەیە زۆر گرنگ دەبێ.

ی.ك: گەورەم.... ئەمە دەرچوون نییە لە باسەکە، بەڵکو بۆ ئەوەیە چی لەسەر (PKK) هەیە بیسەلمێنم. ئێمە ئەو دۆخە بە ڕوونی دەبینین کە باستان کرد، چونکە لە ڕۆژنامە نووسیندا کاردەکەین. دەوڵەت لە ساڵانی پەنجادا زۆر ڕقی لە ستالین بوو. ئەوسا لە ئەستەمبوڵ لە دواناوەندی دەمخوێند. مامۆستایەکی بە توانامان هەبوو وانەی ئەستێرەناسی پێدەخوێندین. کتێبێکی دانا بوو. ڕۆژێکیان وێنەیەکی بە قەدەر سەری دەنکە شقارتەیەکیان لەلا دۆزییەوە. ئەو وێنەیەیان بە ستالین شوبهاند. هیچ جۆرە ئەشکەنجەیەك نەما کە ئەم داماوە بە هۆی ئەم وێنەیەوە نەیچێژێ! مەسەلەکە لەو ڕۆژانەدا ئاوابوو. ئێستا دۆخەکە لە تورکیا بەم شێوەیەی لێهاتووە: دەوڵەت دوژمنایەتی ئەو کەسە دەکات کە دوژمنایەتی (PKK) نەکات. بەو پێیە لەوەی وا دوژمنایەتی (PKK) دەکات لەلای دەوڵەتی تورکیا پلە و پایەیەکی تایبەتی هەیە.

س.پ: ئەمە لە ئایدیۆلۆژی دەوڵەتەوە سەرچاوەی گرتووە؟

ی.ك: بەڵێ، وەك لە قسەکاندا ئاماژەتان بۆ کرد، ڕەنگە ئەگەر یەکێکی دیکە بە دیمەنی (PKK)وە دەرنەکەوێ ئەوە کاریگەرییەکی زۆری هەبێ. لەوانەشە ئەمە چەند نەخۆشییەکی ترسناکی لێبکەوێتەوە. پێویستە بایەخ بەوە نەدەین. منیش هاوڕای تۆم.

س.پ: ڕاستە، دەوڵەتی تورکیا لە مەسەلەی (PKK)دا دووچاری چەندین هەژانی گەورە دەبێ. لە گەورەترین هەژاندا دەژی نەك هەر لەم حەفتا ساڵەی دواییدا، بەڵکو لە سەرتاسەری مێژوویدا بە قۆناخی عوسمانییەکانیشەوە. ڕاپەڕینەکانی جەلالییەکان و شۆڕشی شێخ بەدرەدین گشتیان بنچینەکانی دەوڵەتیان تووشی ئەم جۆرە هەژانە نەکرد. ئاخۆ دەبێ ڕاپەڕینەکانی جەلالییەکان و بەدرەدین چەند ساڵی خایاند بێ؟ هیچ ڕاپەڕینێك نییە توانیبێتی وەك ئێمە خۆی ڕاگرتبێ و نەیتوانیوە هێندەی شۆڕشەکەمان ببێتە موڵکی گەل.

ئێستاکە دەوڵەتی تورکیا لە سایەی هەڕەشەیەکی توندا دەژی و هەوڵدەدات لە ڕێگای هێندێک گەلەکۆمەی سیاسی و سەربازییەوە لە تەنگژەی خۆی دەربازبێ. بێلە ئەمەش بڵێم: دەوڵەتی تورکیا لە ساڵانی حەفتادا ـ زانیبێتی یان نا ـ هەوڵیدا تایبەکاری بۆ ئەوە بکات کە ئەمڕۆ ڕوو دەدات. بۆیە لەلایەکەوە حیزبی بزووتنەوەی نەتەوایەتی (MHP)ی بەسەر کورددا سەپاند و، لەلایەکی دیکەشەوە سۆشیالیزمی شۆڤێنی، لە کاتێکدا ئەو ڕۆژانە ڕێگە چارەی سەربازی لە گۆڕێدا نەبوو. پێی وابوو دەتوانێ بە چەند پۆلیسێک مەسەلەکە نەهێڵێ، بە تایبەتی کە دەستی کردبوو بە پەیوەندی کردن بە میللی‌گەری سەرەتاییەوە کە درێژکراوەی بارزانی بوو. دەوڵەتی تورکیا لەگەڵ ئەم تەوژمەدا هاوئاهەنگی دەکرد بۆ دەستگرتن بەسەر باشور و ناوەڕاستی کوردستاندا و بەوپەڕی وریاییەوە چاودێری گۆڕانکاریەکانی دەکرد. بەڵام دەوڵەت لە بەرەی چەپی کورددا، بە هۆی هێزەکانی سۆشیالیزمی شۆڤێنییەوە چاودێری دەکردن.(PKK) خەباتێکی لە پسان نەهاتووی دژی ئەم دوو هێزە بنچینەییە کرد. حیزب لەوشدەی ڕووبەڕووی میللی‌گەری سەرەتایی بووەوە، لە ڕووی سۆشیالیزمی شۆڤێنیشدا ڕاوەستا و هەر لە ساڵی ١٩٧٥ بەدواوە خەباتێکی ئایدیۆلۆژی کرد. سەرەنجام کۆمەڵێک هەڤاڵمان لە شێوەی کۆمەڵێکی ئایدیۆلۆژیدا بۆ پەیدا بوو. ئەم کۆمەڵە کەوتە ئاوزڕاندن و ئاوەڕووتکردنی میللی‌گەری سەرەتایی لە نێو جەماوەردا. هەروەها خەباتێکی دیکەی کرد دژ بە سۆشیالیزمی شۆڤێنی کە خۆی لە حیزبی کۆمۆنیستی تورکیا (T.K.P)دا دەنواند و بەربەرەکانێی ئەو تەوژمەی سۆشیالیزمی شۆڤێنی کرد کە چاوی لەم حیزبە دەکرد و پشتی پێدەبەست. ئەم کۆمەڵە ئایدیۆلۆژییە بە تێپەڕینی ڕۆژگار لە ڕادیکالیزم نزیک دەبووەوە تا بووە بزووتنەوەیەکی ڕزگاری نیشتمانی. دەوڵەت بە کودەتای فاشی (١٢)ی ئەیلوولی ساڵی ١٩٨٠ بەرپەرچی ئەم پەرەسەندنەی دایەوە. سەرباری ئەوەی کە چەند هۆیەکی دیکە هەن بۆ هاتنی ئەم ڕژێمە، بەڵام هۆیە سەرەکییەکەی بزووتنەوەی ڕزگاری نیشتمانی کوردستان بوو. هێرشی دەوڵەت بۆ سەر ئەو تەوژمە کە «PKK» پێشەوایەتی دەکرد زۆر سەخت بوو. ئەو کوشتارانەی کە لە (مەرعەش) کران هەر بەڵگەیەکی ڕوونن لەسەر ئەم دڕندایەتیە. دەوڵەت بەم کوشتارانە وا تێ‌گەیشت ئەو هێزەی کە دەبێ سەرکوتی بکات (PKK)یە. بۆیە وای لێ‌کرد ئەم حیزبە بە هۆی کودەتای (١٢)ی ئەیلوولی دابنێ!

بێ‌گومان ناوەند و دەستەوتاقمەکان لە نێو چوون و سەرکوت‌کران و تەنها(PKK) بەرانبەر بە ڕژێمی (١٢)ی ئەیلوول مایەوە کە هێندەی نەبرد بە قەڵەمبازی یەر سەروەری (١٥)ی ئاب وەڵامی درایەوە! ئەم قەڵەمبازە وەک هەنگاوێکی زۆر بەجەرگانە وابوو. دوژمن لە ئەنجامی ئەوەدا وائێ‌گەیشت کە ئیدی بوار لەبەردەم ڕوودانی گۆڕانکاری گەورەدا کراوەیە. لە کاتێکدا دەوڵەت پێی‌وابوو هەر لەساڵی ١٩٨٥ دا قەڵەمبازی (١٥)ی ئاب ناهێڵێ. ڕەنگبوو دوژمن لە پلانەکەیدا

سەربکەوێ، ئەگەر لێهاتوویی(PKK) نەبووایە بۆ خۆتازەکردنەوە کە ئەم هەڵەی لە دەست دوژمن دەرکرد، بە تایبەتی لە کاتی کۆنگرەی سێیەمدا کە ساڵی ١٩٨٦ کرا و حیزب توانی پێداچوونەوەیەکی ئایدیۆلۆژی و ڕێکخراوەیی و چەند شیکردنەوەیەکی قووڵ بکات و کەوتە خۆ کۆکردنەوە تا بە کردەوە لە ساڵی ١٩٨٧ دا جێبەجێیان بکات. ئەمە وای لە دەوڵەت کرد ڕەوشی ئاوارتە لە کوردستاندا ڕابگەیەنێ و پەیوەندی لەگەڵ گوندپارێزاندا توندوتۆڵ بکات و چارێکی دیکە خێڵەکان پڕ چەک بکاتەوە و لە بری پاڵپشت کردنی ئایدیۆلۆژی کەمالی پشت بە ڕێبازە سۆفیتییەکان ببەستێ و هەوڵیدا گەل بە وەرزش و هونەر....هتد. سەرقاڵ بکات و لەمپەری ئایدیۆلۆژی لەبەردەم خەباتی حیزبدا دابنێ. ئەوە بوو دەستی کرد بە پێکهێنانی هێزی تایبەتی نیوە سەربازی و ڕووبەڕووی حیزبی کردنەوە. دوا نموونە لەسەر ئەوە (حزب الله) بوو کە بنیاتێکی نیوە سەربازی هەیە. ویستی لە ڕێگای ئەم ڕێکخستنانەوە لەمپەرێکی ئایدیۆلۆژی و سەربازی لەبەردەم خەباتی (PKK)دا دابنێ. دەوڵەت تا ئێستا پێڕەوی ئەم گەمارۆدانە دەکات و ئەم لەمپەرانە دادەنێ.

جا کە دەوڵەت بۆی دەرکەوت ئەم کارانە بەس نین، پەنای بردە بەر نۆکەرایەتی کوردی و پاڵی پێوەنا ڕاستەوخۆ پەلامارمان بدات، بە تایبەتی وەك ئەوەی لە باشور ڕوویدا. لە کاتێکدا بە جۆرێکی گومان هەڵنەگر ڕوون بووەوە کە نەتەوایەتی کوردی بارزانی شێوەیەکی پەرەسەندووی سیستەمی گوندپارێزانە و لەم ڕەوتەدا دەوری خۆی گێڕا. دەوڵەت پەناشی بردە بەر بەکارهێنانی (حزب الله)، بە تایبەتی لە ناوچەکانی نێزیك بە دەسڕۆیی ئێران. ئەوەش تەکانێکی خێرای بە ڕووداوەکانی ئەو ناوچانەدا. جا کە ئەم هەموو ڕێ و شوێنانە بەس نەبوون، دەستی کرد بە خستنە گەڕی گشت هێزە چەکدارەکانی لە هەموو ناوچەکاندا، هەموو ئەمانە ئاماژە هەم بۆ ئەو تەنگانەیە دەکەن کە دەوڵەتی تورکیای تێکەوتووە و هەم سەرنەگرتنی سیاسەتەکانی کە سەرنەکەوتنیان بە نسیب دەبێ.

ی.ك: باشە. ئایا ئەمە مەترسی ناگەیەنێ بۆ سەر ئەنقەرە؟ مەبەستم ئەوەیە ئەم شێوە پەیوەندییە توندوتۆڵەیان لەگەڵ بارزانی و تالەبانیدا سەبارەت بە تورکیا گەمەیەکی ترسناك پێکناهێنێ؟

س.پ: بێگومان دەوڵەت هێزی کەمەترسی لەم چوارچێوەیەدا پێباشترە، دیارە تورکیا بەخەگیری مەترسییەکی گەورە بووەتەوە و بۆ خۆ لێدەربازکردنی پێی باشترە پەیوەندی لەگەڵ هی کەم مەترسییاندا ببەستێ. هەتا (حزب الله)ش مەترسییەکی پەنهان بۆ تورکیا پێکدەهێنێ. بەڵام مەترسی گەورەتر خۆی لە پارتی کرێکارانی کوردستان (PKK)دا دەنوێنێ. لەبەرئەوە مامەڵەکردن لەگەڵ (حزب الله)دا دەردەبات.

ی.ك: لەوەندەی لە دوورڕا بەدووی بابەتەکەدا چووم و بەوپێیەی کە سەرکردەی (PKK)ی، تۆ پشت بە سیاسەتێکی زۆر نەرم و نیان دەبەستی. حکومەتی

ئەنقەرەش هەرگیز بیری لەوە نەکردووەتەوە کە ڕەنگە ئێوە لەگەڵ ئەوانە و بەتایبەتی ئاڵەمانیدا لێکحاڵی بین.

س.پ: بێگومان ئێمە گەمژە نین و دەتوانین سیاسەتەکانمان بە پێی هەلومەرج بەرە پێشبەرین. دەوڵەت هەوڵ دەدات بە تەنازولی بچووك بچووك مەترسییە گەورەکان نەهێڵێ. بەڵام ئاکامەکانی ئەم سیاسەتە چۆن دەبن و زیانەکانی چین؟ بۆ دەوڵەتی بە جێدەهێڵین یا بیری لێبکاتەوە.

ی.ك: بەڵام با ئەم بابەتە لە گۆشە نیگای تورکەوە بخەینەڕوو. ئەگەر لەم گۆشە نیگایەوە بڕوانین دەبینین (حزب الله) حیزبێکی لایەنی سەرپەرگرە لەلایەکی دیکەوە «PKK» بەرانبەر (حزب الله) بەرخۆدان و شەڕ دەکات. ئەمەش پڕوپاگەندەیە بۆ «PKK». ئایا گەل بەم شێوەیە لەم کێشەیە تێناگات؟

س.پ: باروودۆخی ئوورسی دەوڵەت زۆر ڕوونە. ئەو مامەڵە لەگەڵ حیزبێکدا دەکات کە ئەگەر کەرەستە و کارسازی تەواو بێن، لەوانەیە شەڕ لە دژی خۆی بکات. مەبەستمان (حزب الله)یە. واتە دەوڵەت مامەڵە لەگەڵ ئەم حیزبەدا دەکات و هەموو پێداویستیێکی دەداتێ بۆ بەرەنگاربیمان. گومانی تێدا نییە کە ئێران مەترسییە بۆ تورکیا. ئێستاش دەوڵەت ناچارە مامەڵەی لە تەکدا بکات، لەویش بۆ لەڕوودا ڕاوەستانی (PKK). ئەمە بەڵگەی ڕادەی ئەو مەترسییەیە کە (PKK) بۆ تورکیای پێکدەهێنێ. کاتێك دەوڵەتی فیدراڵی کوردییان لە باشور ڕاگەیاند، لە بەرەنگاربوونەوەماندا ڕایانگەیاند. واتە ئێمە هۆی ئەوە بووین تورکیا دەوڵەتێکی فیدراڵی کوردی لێبێ.

ی.ك: بێگومان، ئەگەر «PKK» نەبووایە، دەوڵەتی تورکیا ئەم کارەی پەسند نەدەکرد؟

س.پ: ئەمە زۆر گرنگە. دەوڵەتی تورکیا سەردەستەی داواکارانی بنیاتنانی ئەم جۆرە دەوڵەتە بوو و کۆمەکی پێشکەش کرد. ڕاگەیاندنی ئەم فیدراڵییە هاوزەمانی هێرشی هاوبەشیان بوو بۆ سەر ئێمە. واتە پێکهێنانی ئەم دەوڵەتە فیدراڵییە پێوەندییەکی ڕاستەوخۆی بە (PKK)ەوە هەیە. بە واتایەکی دیکە ئێمە بووین دەوڵەتی تورکیامان ناچارکرد ئەم جۆرە دەوڵەتە بخاتەوە.

ی.ك: بەڵێ. بە پێی ئەو پرسیەی کە باوەڕی بە «یەکێتی دژەکان» هەیە لە دیالەکتیکدا، ئێوە بوون واتان لە دەوڵەتی تورکیا کرد دەوڵەتی فیدراڵی کوردی لێ ببێ.

س.پ: (حزب الله)ش بابەتێکی هاوشێوە دەنوێنێ. ئێمە بین وا لە دەوڵەتی تورکیا دەکەین پێکهاتەیەکی کوردی ئیسلامی بخاتەوە. بگرە چەند گۆڕانکارییەك لەم بارەیەوە لە ئارادان. ئاڵێنی هەموو ئەمانە کۆمەڵە مەترسییەکن لەسەر دەوڵەتی تورکیا؟ چەند پێمگوتن من باش دەوڵەتەکەتان دەناسم، ئێستاکە ئەو تەنازولە گەورە ناوبراوانە پێشکەش دەکات. بەڵام ئەوانە هێشتا نۆکەرن و دەتوانن لەگەڵ نۆکەرانی کورد و لەگەڵ ئەمریکا و ئەڵمانیادا لێك تێبگەن.

هەرچۆنێك بێ ئەم گۆڕانکارییە هەرگیز لە بەرژەوەندی گەلی تورکدا نین. حیزبێکی کوردی لە شێوەی (حزب الله) یا لەشێوەی (حزبی رەفاه)دا لە بەرژەوەندی گەلی تورکدا نییە. شۆڕشگێڕان و پێشکەوتووخوازە تورکەکان هەست بە هیچ بەرپرسییەك ناکەن بەرانبەر بەم مەسەلە گەورەیە و گەلەکەیانیان بێچەك لە بەردەم ئەم مەترسییە گەورانەدا بە جێهێشتووە.

ی.ك: باشە، بڕوانن هەموو کاتێك بیردەکەینەوە بۆ کوێ بڕۆین.

س.پ: پێویستە بیر لەمە بکەینەوە. ئەم مەسەلانە ڕۆژانە هەزار جار نەخشەیان بۆ دەکێشرێت.

ی.ك: کێ بەرهەڵستی (مسعود یەڵماز) بوو؟ (محەمەد کەچە جیلەر و عەبدولقادر ئاکسو) و کەسانێکی دیکە. ئەی کێ لایەنگری (مسعود یەڵماز)ی دەکرد؟ کچێکی گەنم ڕەنگ و تورگووت ئۆزال! باشە لە کۆتایی ساڵی ١٩٩٢ دا چی قەوما؟ ئەمجارە تورگووت ئۆزال خۆی کەوتە لایەنگری کردنی (محەمەد کەچەجیلەر و عەبدولقادر ئاکسو)و هەوڵیدا ئەم تاقمە ئاینداره بۆ پێشەوە بهات. واتە هەوڵیدا جارێکی دیکە حیزبی نیشتمانی دایك (ANAP) بخاتە ژێردەستی نەقشبەندی. ئایا ئەمە دەچێتە نێو ئەو چوارچێوەیەی کە نەخشەم بۆ کێشا؟

س.پ: با بەشێوەیەکی زیاتر واقیع بینانە لا لەم بابەتە بکەینەوە. لەوانەیە ئەم ناکۆکییە ئەنجامی جۆری پێوەندییەکان بێ لەگەڵ وڵاتە یەکگرتووەکان و ئەڵمانیادا. لەوانەشە بە هۆی سەرکەوتنی (حزبی رەفاه)ەوە بێ. من بێ ئەملاو ئەولا ناڵێم وایە. بەڵام ئەمە چاوەڕوان دەکەم. ئۆزال کەسێکە مەسەلەی (PKK)ی بە قووڵی وردکردەوە و بە پێی ئەم وردکردنەوەیەی خۆشی، هەنگاو دەنێت. بۆ نموونە من ڕێگای تایبەتی خۆمم لە هەڵسەنگاندنی کادیرانی حیزبدا هەیە. ڕەنگە بە توندوتیژی ڕێبازیان نیشان بدەم. بەڵام سەرەڕای ئەوە من لەبنچینەدا پارێزگارییان دەکەم و هەمیشە وەزیفەیان پێئەسپێرم. ڕەنگە ئۆزال لەبەر ئەوە ئەمەی کردبێ کە ئەو کەسانە ئاقڵی ئیشی خۆی دەزانن و لە ماوەیەکەوە بۆ ماوەیەکی دیکە هەندێکیان پێش دەخات و هەندێکی دیکەیان پاش دەخات و بە پێی ئەو مەترسییەی کە بەرەو ڕووی دەبێتەوە هەنگاو دەنێت. پێم وانییە بیرای بیر دەنگی لە (مسعود یەڵماز) بڕیبێ. لەوانەیە لەبەر هۆیەکی تەکتیکی مەسعود بە تەنێ بە جێبهێڵێ. پێدەچێ مەبەستی لەوە ڕاگرتنی سەرکەوتنی (حزبی ڕەفاه) یان لانی کەم سوود وەرگرتن بێ لەو ئێشاوە ئاینییەی کە بەرپایە.

ی.ك: بەڵام لەوە دەچێ ئەوانە لێك هەڵبپرێن. هەموو حیزبێك لە تورکیا ئۆزانێك حوکم دەکات و پاشان دابەش دەبێ. هەموویان دابەش دەبن.

س.پ: ئێستا لاتان لە بابەتی دروست بوونی حیزبە تورکییەکان کردەوە. با لەم هەڵسەنگاندنەماندا بە کورتی بچینە سەر ئەم بابەتە. دروست بوونی حیزب لە تورکیا هەر لە سەرەتاوە تا ئێستا بە پێی بەرژەوەندی دەوڵەت بووە. دەوڵەتی تورکیا بە هۆی ئەم حیزبانەوە ڕوو لە ڕاست یا چەپ دەکات بۆ پووش

بەسەرکردنی سیاسەتەکانی. ئەگەر بەرژەوەندییەکانی وای خواست بینێتە خۆرئاوایی یا بەسەر بابەتێکی دەست نیشانکراوەوە بگیرسێتەوە، لەوسا پەنادەباتە بەر داهێنانی ئەم حیزبانە. ئەگەر بڕوانینە مێژووی تورك، دەبینین ئەم حیزبانە بنکەی کۆمەڵایەتییان نەبووە و کە دروست بوون نە پشتیان بە بنچینەی چینایەتی بەستووە و نە بە قازانجی کۆمەڵایەتی و دەسکەوتی چینایەتی. هەر لە (جۆن تورك)ەکانەوە بۆ (نامق کەمال) و تا دەگات بە (ئیتحادو تەرەقی)، هەموویان لە شەتڵجاری دەوڵەتدا نەشونمایان کردووە. خۆ حیزبی کۆماری گەل (CHP) حیزبی دەوڵەتە و حیزبی دیموکراتی (D.P) حیزبێکی لە (CHP) هەڵبڕاوە و ئەوی دیش لە (D.P) هەڵبڕاوە و بەم پێیە تا بەم ڕۆژەمان دەگەین. دەبینین حیزبی نیشتمانی دایك (ANAP) سوپای فاشی ڕژێمی (١٢)ی ئەیلوولە. لێكهەڵبڕانی ئەم هەموو حیزبانە چی دەگەیەنێ؟ ئەمە بەڵگەی ئەوەیە کە سیستەمی حیزبی بێسوود بووە و ئەوەشی لەبەر پەلهەڵوەشان هاتووە و ناتوانێ لەبەردەم سەرکەوتنی (PKK) خۆ ڕابگرێ. بۆیە ئەم حیزبانە لێكهەڵدەبڕێن. واتە هەر کاتێك لە ڕوودا ڕاوەستانی دەوڵەت بەهێز بوو، سیستەمی سیاسی و سیستەمی حیزبەکان دووچاری ئیفلیجی دەبن و دەسەڵاتیان بەسەر ئیشدا ناشکێ. سیاسەتەکانی دەوڵەت و بەتایبەتی سیاسەتی حیزبەکانی بە گشتی مایە پووچ بوون. با(ANAP) چۆنی دەوێ وا دابەش ببێ و (١٠) حیزبی ڕاستڕەوی لێ ببێتەوە. با(SHP)یش دابەش ببێ و (١٠) حیزبی چەپڕەوی لێ ببێتەوە. ئەم هەموو حیزبانە تووشی نابووتی دەبن. تەنانەت پەراگەندەیی و لەسەر پەلهەڵوەشانی ئەم حیزبانە گرێدراوە بەمەوە. واتە حیزب لە تورکیا بە ڕاستی دروست نابێ، لە کاتێکدا حیزبی پێویستەی چینە کۆمەڵایەتییەکان و کەرتەکانی کۆمەڵگا لە ئارادا نین. بۆیە لەمانە حیزبی ساختەن و هەموو ڕۆژێك هەڵدەوەشێنەوە. ڕەنگە بڵێن هەڵبژاردن دەکرێت! بەڵێ دەکرێت، ڕەنگە بڵێن شێوازی لانی کەمی دەنگەکانیش هەیە و دەوڵەت شتی خۆی دەسەپێنێ. بەڵێ یەکێك لەو دووانە دەبێتەوە. بەڵام ئەمە بە هیچ شێوەیەك وا ناگەیەنێ کە دەوڵەت لە دیاریکردن و دەست نیشانکردنی سیاسەتەکانیدا پشتی بە یەکێك لەو حیزبانە بەستووە. بنکەی دەوڵەت پەرش و بڵاوبووەتەوە و کاریگەری بەسەر گەلەوە کەم بووە. بۆیە هەوڵدەدات لە ڕێگای ئەم حیزبانەوە کردەوە شێوێندراوەکانی خۆی بسەپێنێ.

ی.ك: بە پێی تێڕوانینی من، ئەو پیاوانەی کە ئێستا وان لە گۆڕەپانی سیاسەتدا، زۆر بەم نزیکانە لە گۆڕەپان نامێنن.

س.پ: تورکیا لە مەسەلەی سەرکردایەتیدا قەیرانێکی تووندی تێدایە و سەرکردایەتییەکی گەورەی گەرەکە. چوار ساڵ دەبێ ئەمەم لە چەند چاوپێکەوتنێکدا خستووەتە ڕوو.

ئەو مشتومڕانەی کە لە سەر گۆڤاری دووەم دەکرێن ئاکامی هەلومەرجە دژوارەکانن.

ی.ك: دیارە، گومانی تێدا نی‌یە.

س.پ: ئۆزال وەك سەرکردەیەك جوولایەوە. لام وایە ئۆزال لە چوارچێوەی سەرکردایەتی تەکنیکی تێنەپەڕاند و سەرکردەیەك بوو لەسەر ئاینێك دەڕۆیشت. هێندێکیان گوتیان: ئۆزال بەجەرگ و سەرچڵ و سیاسەتمەدارە و سیاسەت پەرە پێدەدات. بەڵام من گومانی خۆمم لەسەر ئەم مەسەلەیە پیشاندا، بە سیاسەتە کوردیەکانیشەوە. خۆ هێندێکیان ڕەچەتەیان دەدایێ و ئەویش چەند شتێکی بە پێی ئەم ڕەچەتانە دەگوت.

ی.ك: ئۆزال هەل قۆزەرەوە بوو. ئەم جۆرێکەرەوەیەش بەوە لێکئەدرێتەوە بەجەرگی بێ.

س.پ: بەڵێ، بەڵام «ئینەنۆ» فەرمانبەرێکە دەوڵەت ڕووتاندیەوە، چونکە ڕۆشنبیری باوکی هاوتای بەرژەوەندی دەوڵەتە. هەرچی مەسەلەی (دیمیریل)یشە، واتە پێبەندبوونی دەوڵەت بە باڵی ڕاست، بەڵام بە شێوەیەکی زۆر کۆنەپەرستانە. هاتنە سەر حوکمی بۆ بە جۆرێکی گونجاو ڕاکێشانی پیاو ماقووڵان و بازرگانان و بەگەکانی ئەنادۆڵ بوو بۆ دەوڵەت. لەبەرئەوەی کە لە پاشکۆوە دەوڵەتی گرتووە، هەر لە پاشکۆوە هەڵیدەسووڕێنێ. لەبەر ئەوەش کە دەوڵەت کەسایەتیە فێڵبازەکەی ناناسێ، چەندەها جار بە کودەتای سەربازی خرایە پەراوێزەوە. ئەوی ڕاستی بێ توانای سەرکردایەتی کردنی نی‌یە و پێم وا نی‌یە زۆر لە مەسەلەکانی سەرکردایەتی و دەوڵەت تێبگات. پێی دەکرێ ببێ بە پیاوماقوڵێکی باشی ئەنادۆڵ. ئێستاش دەتوانێ بە شێوەیەکی هێمن و بنچینەیی نوێنەرایەتی بەرژەوەندی بازرگانان و پیاو ماقووڵان و ئاغاکان بکات و بنکەی میللی ئارادەیەك پێك بهاوێژێ.

ی.ك: دەست نیشانکردنەکەی ئێوە لە تێبینی شەخسی مندا هەیە ئەویش ئەوەیە سەرۆکایەتی وەزیرانی دیمیریل و سەرۆکایەتی زانکۆی ئەردال ئینەنۆ و وەزارەتی حیکمەت چەتین یەکتری تەواو دەکەن.

س.پ: دەڵێن: «دیمیریل کەمێك دیموکراسی هەیە، دەتوانێ لە کۆبوونەوە گشتیەکاندا جەماوەر بووروژێنێ و ناکۆکی لەگەڵ دەوڵەتدا هەیە». بەڵام من ناچمە پاڵ ئەم ڕایە. کابرایەکی دیموکراتی نی‌یە.

ی.ك: ئێستا دیمیریل بە تەواوکەری (حیکمەت پاشا ئینەنۆ) دادەنرێت.

س.پ: ئەگەر ئۆزال لە ئەتاتورك بچێ، ئەوا دیمیریل لە ئینەنۆ دەچێ. دەکرێت ئەم جۆرە لێکچواندنە بکەین. ئۆزال پیاوی دەوڵەت بوو زیاتر لە هەر کەسێکی دیکە ڕاستی ئیشی دەوڵەتی دەزانی و دەیتوانی خێرا لەگەڵ کێشەکەیدا بگونجێت. ئاوا دەتوانین هەڵیبسەنگێنین.

ی.ك: ئۆزال توانی زۆر لەو قاڵبانە بشکێنێ کە کەسانێکی دیکە پێیان نەکرا بیکەن. بەڵام نەیتوانی شتێکی دیکە بخاتە جێگایان.

س.پ: شکاندنیان گرنگ نی یە. ئەو باش میکانیزمی کاری دەوڵەت دەزانێ و دەتوانێ لەو میکانیزمانە تێکبشکێنێ کە لە کارکەوتوون و هەوڵبدات ئەم میکانیزمانە دروست بکات. بۆ نموونە، دەبینی گەلێك لە سیاسەتەکانی دەوڵەت پڕ بەپێستی سەرمایەداری نین. لومە دەگرێت چونکە هیچ ناکات.

ی.ك: پێم وایە ئێستا کوڵەکەکانی ڕوو لە نەمانن و وەزعی شلوقە، چونکە زۆر کەس باوەڕی پێناکەن.

س.پ: وەك تاوێك لەمەوبەر باسم کرد، سەرکردایەتی یەکی تەکنیکی یە، تەکنیکی سوپا و تەکنیکەکانی ئەمەریکا جێبەجێ دەکات. دەستبژە خێرا گەرفان پڕکەرەکانیش لە کەرتەکانی سەرمایەدا هەن، بە پەلە لەگەڵیاندا هاوجووت بوو و توانی بەکاریان بێنێ. مەسەلەی ئۆزال وا پێلدێت. ئێستاکە ئەم قۆناغەمان تێپەڕکرد و (ڕیگان ـ بوش) ڕۆیشتن و کلینتۆنی تازە هات و ئەمە تا ڕادەیەك جیاواز دەبێ. لەوانەیە سوپا بۆی دەربکەوێ پێویستی یەکی زۆری بە ئۆزال نی یە و لەوانەشە کەرتی دەستبژان بە بەرچاوەوە نەمێنن. مەبەستم ئەوەیە ڕەنگە ئۆزال دەوری نواندنی ئەوان نەبینێ، چونکە لەلایەکەوە ئیدی بەسوود نی یە و لەلایەکی دیکەشەوە دیمیریل هاتووەتە ڕوو کە ڕەنگە قسە بەناویانەوە بکات و سەیر بکات ئەوانە زیاد لە پێویست دەستبژن. بۆیە دەبێ بەربەستێك لەبەردەم (ANAP)دا دابنێ و بەوە ببوە شتێکی گرنگ بۆ دەوڵەت. لەوانەیە بپرسی: (بۆچی سەرۆکایەتی وەزارەت بۆ دیمیریل گرنگە و هۆیەکانی ئەم پلەوپایە وەرگرتنەی چین؟». لە گەلێك ناوەندا بێزاری بەرانبەر بە ئۆزال و دەستبژەکانی دەورووپشتی هەبوون، سەرباری ئەو بۆشاییەی کە بە هۆی ئێمەوە پەیدا بوو. بەم پێیە دیمیریل توانی کەڵك لەم دوو هۆیە وەربگری، لەبەر ئەمە گوتم: «دیمیریل نازانێ چۆن بەم پلە و پایەیە گەیشت؟». وەختێك لە کۆنگرەی حیزبی داد (AP)دا قسەی دەکرد گوتی: «چەند جار لە حوکم لایانبردم، لەوەتا جارێکی دیکەش هاتمەوە. من ڕێزی قسەی خۆم دەگرم». هەمووان دەزانن چەند دامار و گوشەگیرە لە گوندەکەیدا (حەمزە ناکۆی) و ئەم شێوە دەرکەوتنەوەی بە چاکەی وزە و تین‌وتوانەکانیەوە نی یە. ئەمەش مایەی شانازی پێوەکردن نی یە وەك ئەو دەیکات کاتێك لەوە دەدوێت، ئەمە وا دەگەیەنێ کە ئەو خاوەنی یادەوەری یەکی بێ‌هێز و سەرپێی یە و هەوڵدەدات کەرتە سادەکان بخەڵەتێنێ. بەمە نایەوێ هۆی سەرلەنوێ بەم پلەوپایە گەیشتنەوەی تێبگات یا خۆی لێ گێل دەکات.

لێرەدا ڕەنگە بپرسی: «بەڵام کێ ئەم کاروبارانە هەڵدەسووڕێنێ؟». ئێستا سەرۆکی ئەرکان لە بەری مەیداندا دەرکەوتووە و قسەیەك دەجوێنەوە. ئەم قسەیەی شایانی تێبینی کردنە و هەندێك نیشانەی لەسەر سیاسەتە بنچینەییەکان تێدایە. ئەگەر لە هەندێك هاوسەنگی نێودەوڵەتیدا خۆپاریز نەبووایە، وەك گەورەترین

ماموستا دەکەوتەڕوو. بەڵام ئەمەش چارەسەری کێشەکە نییە. کێشەی سەرکردایەتی بەم ڕێگایە چارەسەرناکرێت و پەیوەندی بەمەوە هەیە: مەنتیقی کۆمار لای ئەوان ڕەگاژۆ بووە. ئەم ڕۆژانە دەم لە کۆماری دووەم دەژەنێت و ئەم دەم تێژمێنەش ئەنجامی چەند ناچارییەکی دەست نیشانکراوە و پەیوەندی بەو کۆمارەی یەکەمەوە هەیە کە بە دۆخێك گەیشتووە ناتوانێ کاروبارەکان بەڕێوە ببات و بووە بە بەڵا بەسەر گەل و سەرمایەدارییەوە. بەڵام سیاسەتمەدارێکی لەخۆڕادیو لی یە بتوانێ وەلای بنێ. ئۆزال هەوڵیدا کەمێك بەرپەرەکانێی بکات، بەڵام دەسەڵاتێکی پێویستی نەبوو. هەرچی چۆنێك بیگوتبایە: ئێمە کۆماری دووەم دادەمەزرێنین، من باوەڕم وابوو کە لە چوارچێوەی پڕۆپاگەندە تێی نەدەپەڕاند.

ی.ك: ئۆزال کارتێکی گرنگە لە گەمەکەدا و دەکرێت گەمەی لەسەر بکرێت. لەوەبوو دوڕاندی. ئۆزال تاکە ڕێگایەکی هەیە، ئەویش ئەوەیە جارێکی دیکە دابەزێ و حیزبێکی تازە دابمەزرێنێ و جارێکی دیکە بەختی خۆی تاقی بکاتەوە.

س.پ: دیمیریل چارەسەرێکی ئەم قەیرانە نییە. ئەوەتا (حیزبی ڕەفاه) بەربەرەکانێی دەکات. ئەگەر توانی دەستەبەری پشتیوانی ئەڵمانیا و کۆنەپەرستانی ناوچەکە بکات، لەوانەیە هەنگاوێك بنێت. بەڵام ئەمە چارەسەرێکی باشی قەیرانەکە نییە.

ی.ك: ڕێ بە (حیزبی ڕەفاه) نادەن بە تەنیا حکوومەتێك دابمەزرێنێ. لەوانەیە یەككەوتنێك بێت لەگەڵ (SHP) یا لەگەڵ حیزبێکی دیکەدا.

س.پ: بە دڵنیاییەوە وایە. لەوانەیە وەك پێشوو بەکاری بهێننەوە.

ی.ك: متمانەیەك بە حیزبی (ڕەفاه) نییە، ڕەنگە ئێوەش بڵێن کۆنەپەرستی ئەوان ڕێژەیی یە.

س.پ: ناتوانن هیچ بکەن، ئەوە نەبێ کە ئەم کۆمارە بکەنە داروپەردوویەکی زیاتر و ئەو تەنگانەیەش قووڵ بکەنەوە کە خۆیانی تێدان. وە هەر گۆڕانی گەورەی تورکی یان چاك کردنی دۆخەکەیان لەلا دەمێنێتەوە. ئەمەیان ئامادەکاری بۆ نەکراوە نە لە ناوەندەکانی سوپادا و نە لە ناوەندە مەدەنییەکان. دژوارییەکە لەم خاڵەدا چڕدەبێتەوە. ئێمە بەو کەسانەی کە دەپرسن: «ئایا PKK گفتوگۆی سیاسی دەوێ یان نا؟». دەڵێین هەتا ئەگەر بە گفتوگۆی سیاسیش پشت ئەستوور بین، کەسێك لەلاکەی دیکە نییە بتوانێ بە حیزب و سیاسەت و پێشڕەوایەتی و سەرکردایەتیەکەیەوە بەرپرسی دەربیبات. لە ڕاستیدا کەسێك نییە بتوانێ دانوستاندنمان لەگەڵدا بکات. ئەگەر یەکێکیان گوتی: «بەڵێ»، چلی دیکە پەیدا دەبن بەرهەڵستی دەکەن. ئەوی ڕاستی بێ ئەوە کوا کە ئێمە دەتوانین سیاسیانە گفتوگۆی لەتەکدا بکەین؟ واتە تورکیا سەرکردایەتییەکی تێدا نییە. ئەم دۆخە زیانی گەورەی هەن. پێم وایە دەوڵەت بەرانبەر بەم دۆخە دەستەپاچەیە. ئەگەر ویستی گفتوگۆمان لەگەڵدا بکات، کادیری ڕاستەقینەی نییە. جا کێ ئەوە بکات؟

ی.ك: ئەنانەت ئەگەر یەکێکیشیان هات و گفتوگۆی لەگەڵ کردن، چی دەگۆڕێت؟ کێ هێزی گۆڕینی هەیە؟

س.پ: لەبەرئەوەی قەیرانی سەرکردایەتی و قەیرانی حیزب و قەیرانی ڕژێمیان هەیە. هەموو ئەمانە تاڵەبارن.

ی.ك: ئەمە کێشەیەکی زۆر گرنگە.

س.پ: بە دڵنیاییەوە. لە کۆنەوە ئەمە تێڕوانینمە. مەبەستم ئەوەیە ئێمە بۆ گفتوگۆی سیاسی سازین، بەڵام دەوڵەت ساز نییە. بۆیە ناتوانین چەند بنچینەیەکی تازە بۆ پەیوەندی کورد و تورك دابنێین. هەتا ناوەندەکانی سوپاش بارودۆخەکەیان پەسەند نییە.

ی.ك: چونکە لایەنی تورکی ئامادە نییە. چارەسەری سیاسی ڕێگای خۆی ناگرێتەبەر.

س.پ: سوپا لە دڵەڕاوکێدایە. ئەنجوومەن و حکومەتیش لە دڵەڕاوکێدان. گەلێك ناوەندی دیکەش نیگەرانن و دەنگێکی بەهێز پەیدانابێ و ئەم دڵەڕاوکێیە نەمێنێ. نە یەکێك دەبینین بۆمان بدوێت و نە سیاسەتی بنچینەییش، نە سیاسەتمەداری بەجەرگ و نە سەرکردایەتیش هەن. هەموو ئەمانە بەڵگەی ئەوەن کە گەلی تورك قەیرانێکی قووڵ و ئاشکرای سەرکردایەتی هەیە.

ی.ك: ئۆزال چارێکیان لە فیدراڵیزم دووا. ئەمجا هێندەی پێنەچوو قسەکەی قووت دایەوە، لە کاتێکدا قسەکەی لە ڕۆژنامەکاندا کەوتە ڕوو. ئۆزال ترسنۆکە، هەنگاو بۆ پێشەوە دەنێت و پاشان پێیدا دەگەڕێتەوە. ئێستاش لافی ئەوە لێدەدات کە کوردی لە میللەتانی دیکە زیاتر خۆش دەوێ و باشترین چارەسەری بۆ کێشەی بۆسنەو هێرزەگۆڤینا هەیە. لافی ئەوە لێدەدات هەڵوێە، بەڵام تورکیا پێویستی بە کۆترە و تورکیاش کۆتری تێدا نییە.

س.پ: ئایا دەبێتە هەڵۆ ئەگەر پلانی بۆ ڕەشەکوژی داڕشت؟ ئەگەر ئەمە دەیکات بە هەڵۆ، با سوپەرهەڵۆ بێ. بەڵام ئەمە چارەسەر نییە. بە کورتی ئەوان لە قەیرانێکی ڕاستەقینەدان. حیزبێکی حازربەدەست نییە پێش ئەوەی کار لەکار بترازێت ڕێ و شوێن و چارەسەری دەست نیشانکراو دابنێ. ئەوان باسی هاوجووت بوونی نەتەوەیی دەکەن و ئەمەش شتێکی تازە نییە. بوونی ئەوان لە کۆنەوە لەسەر هاوجووت بوونی نەتەوەیی بنیات نراوە.

ی.ك: هەموو هاوجووت بوونەکان نیشانەی سەرەوتنن، وە لە ڕاستیدا ناوەندێکی سەرەوتوو هەیە، هاوجووت بوونێکیش لەسەر چارەسەرنەکردنی کێشەی کورد هەیە. ئەوان باش ئەم هاوجووت بوونە دەپارێزن.

س.پ: ئایا کێشەیەك هەیە بەم بارودۆخەوە بە چارەسەر گەیشتبێ؟ چ کێشەیەك زیاتر گری و گۆڵاوی نەبووە؟

ی.ك: گوتی: من بانقێکی زەرەبایی دادەمەزرێنم و وەزیرێك بۆ ئەم مەبەستە دادەنێم. ساڵ و نیوێکە نەیتوانیوە یاسایەکی پێویست بۆ ئەوە دەربکات، سەرەڕای

ئەوە لە سێ دەقە زیاتری پێ ناوێ. باسی وەزارەتی ژینگەی کرد و ئەم کارەشی بە جێنەهێنا. ئەم لەئەنجامە بەڵگەی بنبەست و کۆتاییە. کەس نەیتوانیوە ئەم دۆخەی کە باسم کرد ڕاست بکاتەوە.

ئەگەر بەرەی خۆرهەڵات بەرە نەستێنێ، بەرەی خۆرئاوا بەرە ناستێنێ. بەرەی خۆرهەڵات هەرکاتێك بەرە بستێنێ، بەرەسەندنی خۆرئاواش زیاد دەکات.

س.پ: ئێمە دەوڵەتمان هەر لە ڕووی سەربازی و سیاسییەوە نەهەژاندووە، بەڵکو بەردەمان لەسەر گەلێك مەسەلەی دیکەش لاداوە. ئێوە ئێستا کە پێمان دووبارە کەمالیزم و ڕژێمی کۆماری و سیستەمی حیزبەکان و بارودۆخی سەرکردایەتی هەڵسەنگێننەوە و پێمان چار بە سیاسەتە بنچینەییەکاندا بخشێننەوە کە دەکێشێتەوە نەك هەر بۆ گۆڕانکاری گەورە لە سیاسەتی کوردیدا، بەڵکو لە بواری دیموکراسی و سیاسەتی دەرەوەشدا و زۆر دەروو دەکرێنەوە و بنگە پێویستەکان دادەمەزرێنەوە و ئێوەش پێداویستییەکی ناچاریتان بەوە هەیە. ئەمە ئەو ئەنجامانەن کە لە هەڵزانی (PKK) دەکەونەوە.

ی.ك: تێزێك یا پێشنیارێکت هەبوو بۆ کەمێك ڕۆشنکردنەوەی مەسەلەکە. ئێوە دەتانگوت: «ئەگەر بەرەی خۆرهەڵات بەرە نەستێنێ، بەرەی خۆرئاوا بەرەناستێنێ و بەرەی خۆرهەڵات هەرکاتێك بەرە بستێنێ، بەرەسەندنی بەرەی خۆرئاوایش زیاد دەکات». وە دەتوانین هەمان تە دووبارە بکەینەوە کە باسمان لێوەکرد وە دەڵێین:«ئەگەر بەرەسەندن لەبەرەی ڕۆژئاوادا ڕوونەدات، ئەوە ناتوانین بەرەی کوردستان بەرە پێبدەین». ئایا ئەمە ڕاستە؟

س.پ: نەخێر، پێچەوانەی ئەوە ڕاستە، «ئەگەر بەرەسەندن لە بەرەی ڕۆژهەڵات ڕوونەدات، ئەوە بەرەی ڕۆژئاوا بەرەناستێنێ و هەرچەندە بەرەی ڕۆژهەڵات بەرە بستێنێ، ئەوا بەرەی خۆرئاواش زیاتر بەرە دەستێنێ». بەرەسەندنی بەرەی خۆرئاوا دەبێتە هۆی بەرەسەندنی ڕادیکالی زۆر گەورە لە شۆڕشدا و ڕاستی کورد زیاتر دەخاتەڕوو. ڕەنگە ئەمە شوێنەواری زۆر کاریگەری هەبێ و بکێشێتەوە بۆ کێشەی کۆمارە تورك زمانەکان و کار لە چەند فیدرالییەکی ڕیشەیی بکات. ئێمە چەندە ئەوە تێبپەڕێنین، لەوانەیە مەسەلەی(PKK) بێ‌ئەندازە ببێتە هاندەر بۆ فیدرالیزمی کوردستان و یەکگرتنی کۆمارەکانی خۆرهەڵاتی ناوەڕاست بە ڕێژەیەکی گەورە. ڕەنگە کوردستان دەوری دەستەی ئەرکان لەم مەسەلەیەدا ببینێ. چارەسەری تورکی بەم حاڵەدا ڕەت دەبێ. ئەگەر باکوری کوردستان بوو بە فیدرالی، ڕێی ئێنجا کۆمارە تورك زمانەکان ببنە قەوارەیەکی فیدرالی. ئەمە فیدرالیزمی قەفقاس و فیدرالیزمی ئێران و فیدرالیزمی عەرەب دەگەیەنێ. ئەمە ئەو فیدرالیزمەی خۆرهەڵاتی ناوەڕاستە کە ئێمە دەمانەوێ. هەر لەم لایەنەوە،

ڕووداوی فیدرالیزمی کوردستان واته زنجیرەی فیدرالیزمە تورکییەکان، بەباشوریشەوە. هەروەها فیدرالیزمی قەفقاس واتە فیدرالیزمی کۆمارەکانی ئاسیای ناوەڕاست و فیدرالیزمی ئێران و فیدرالیزمی عەرەب. دەوڵەتانی عەرەبی ئێستا لە بنەڕەتدا لە بنیاتی فیدرالیزمەوە نزیکن.

ئەم جۆرە فیدرالیزمە فراوانە کە باسی دەکەین چەند دوورایەکی دیاری مێژوویی و جوگرافی و ئابووری و کۆمەڵایەتی و ڕۆشنبیری دەبن و ئەم دوورایانە دەپارێزێ و ڕێش بۆ پەرەسەندنیان دەکات، لە باتی شەڕی ماڵوێرانکەر و تێکدان و یەکتربڕاندنەوەیان. بەڵکو دەبێتە سیستەمێک بۆ دەوڵەمەندکردنی یەکتری. ئەم سیستەمە شایانی بیر لێکردنەوە و ڕێش بۆ کردنە و ئەوە بەدی دەهێنێ کە ئیسلامییەکان بانگێشتیان بۆ دەکرد بەبێ ئەوەی هیچ بکەن. هەروەها ئەوەش بەدی دێنێ کە سۆشیالیست بانگەوازی بۆ دەکرد بەبێ ئەوەی هیچ بنچینەیەکی بۆ دابنێ و ڕووبەڕووی ئەو ئەوروپاییانە دەبێ کە بە شوێن ئەم جۆرە یەکێتییەی نێوان وڵاتەکانیاندا دەگەڕێن. ئەگەر توانیمان بنیاتێکی شۆڕشگێڕانە بۆ ئەم فیدرالیزمە مسۆگەر بکەین، بگرە ئەوسا دەتوانین بە فیدرالیزمی خۆرهەڵاتی ناوەڕاست بگەین کە دەبێتە هێزێکی گەورەی بەرگر و دەبێتە یەکێتییەکی مێژوویی لە پێناوی پەرەسەندندا.

ی.ك: بەڵێ من بە کەفوکوڵەوە گوێم لێیە. هەڵکشانی کورد درێژ دەبێتەوە تا دەبێتە هەڵکشانی خۆرهەڵاتی ناوەڕاست. هەموو ئەوانەی کە چاویان پێت دەکەوێ لێت دەترازێن و ئەم بۆچوونەیان هەیە. ماوەیەك لەمەوبەر «یالچین دۆغان» دیدارێکی لەگەڵ ڕێکخستی و هەر ئەمە بۆچوونی ئەو بوو، چونکە پێی گوتم: «سەرکردەی(PKK) بیرکردنەوەی تەنیا لە بنیاتنانی کوردستاندا قەتیس نابێ، بەڵکو بە دوای ڕزگارییەکی گەورەترەوەیە». ئەمانە بۆچوونی من بوو هەر لە یەکەم چاو پێکەوتنمەوە بە تۆ لە ساڵی (١٩٨٩)دا. هەر لە چوارچێوەی ئەم باسەماندا لەسەر فیدرالیزم، ئەگەر ڕێ بدەن بۆچی لا لە ئەنجوومەن نەکەینەوە. ئەوە بابەتێکە گەلێك لە خوێنەواران بە پەرۆشن بیزانن. واتە مەسەلەی ئەنجومەنی نیشتمانی کوردستان. وەك دەردەکەوێ ئەم ئەنجومەنە ساڵی ١٩٩٣ دەکرێتەوە و گەلێك ئامادەکاری بۆ ئەمە لە ئارادان. ئایا هیچ ڕوونکردنەوەیەك لەسەر ئەم ئەنجومەنە و ژمارەی ئەندامانی هەیە؟

ئەنجومەنی نیشتمانی کوردستانە وەڵامی ئەو شتانە دەداتەوە کە هێزە سیاسییەکان لە ئەنجومەنێکی نیشتمانی چاوەڕوان دەکەن.

س.پ: لە باشوور ئەنجومەنێك دامەزرا و حکومەتێك بە پێی ئەم ئەنجومەنە پێکهات. باوەڕم وایە وەڵامدانەوەی ئەو حکومەتەیە کە بیر لە دامەزراندنی

دەکەینەوە لە یۆنان و یادەبستان. ئەنجومەنەکەش وڵامدانەوەی ئەنجومەنە نیشتمانییەکەی ئێمەیە. ئەوان دەیانەوێ ئەرزی کرێگرتە لە جێی ئەرزی شۆڕشگێڕ دابنێن. تێگەیشتن لەم بابەتەش سوود بەخشە. وەلا سەرنج دەدەین ئەم بزاڤانە چل ساڵە لە باشور هەن. بۆچی بە خەیاڵیاندا نەهات حکومەتێک و ئەنجومەنێک دابمەزرێنن و هەموو خەمێکیان ئۆتۆنۆمی بوو؟ وەختێک لە حکومەتی یۆنان و یادەبستان و لە ئەنجومەنی دووایین، بە پەلە کەوتنە پێناکانی ئەنجومەن و حکومەت. جا کە کاریگەرییان لە ڕووی سیاسی و سەربازییەوە بەرەو زوور چوو، حکومەتی فیدراڵییان ڕاگەیاند. ئەم هەنگاوانە بە پشتیوانی ئیمپریالیزمی جیهانی دەژین و تورکیاش پاڵپشتی ئەوە دەکات.

بۆمان ڕوون دەبێتەوە کە دەبێ شۆڕشی کوردستان ڕوو بە حیزبایەتی‌یەکی واقیع بیناکە گەشە بکات وا کە لە دەوری پارتی کرێکارانی کوردستان کۆبێتەوە. ئەمەش دەبێتە هۆی سوپا پێکەوەنان و دامەزراندنی ئەنجومەن و حکومەت. ئەمانە چەند هەنگاوێکی بێ‌گەڕانەوەن. لە لایەکەوە سیاسەتەکانی شەڕی تایبەت و ئەو هەموو شێوازانەی لە گۆڕێدان کە مەبەستیان تێوو بڕاو کردنمانە و، لە لایەکی دیکەوە هێزە ساختەکان بە پارێزگاری هێزەکانی چەکوشی ئامادە دەخرێتە بەری مەیدان. واتە ئێمە دەتوانین بڵێین شەڕی کەنداو هێشتا بە شێوەیەکی دیکە لەکوردستاندا بەرپایە و ئەم شەڕەش بۆ ماوەیەکی کورت خاپان لەگەڵ (صدام)دا بوو، لە کاتێکدا ئێستا بە شێوەیەکی سەرتاسەری لەگەڵ ئێمەدایە. پێشتر گووتومە: شەڕی کەنداو سەبارەت بە کوردستان شۆڕشی ئۆکتۆبەر لە دووتوێیدا هەڵدەگرێ. پاش ئەوەی لە شۆڕشی ئۆکتۆبەر تێپەڕیندرا، ئەم شەڕە شۆڕشێکی تازەی ئۆکتۆبەری لێدەکەوێتەوە. بۆیە ئەم شەڕە بە شێوەیەکی ڕێکخراو دژ بە ئێمە دەکرێت. سەرنج بدەن تورکیا تروانی لە ڕێگای شەڕی باشور هێنانیەوە بۆ سەر ئێمە، یەککەوتنێکی تەواو بە دەست بهێنێ. ئەوەبوو ئەورووپا بە کۆمەڵ قایل بوو.و ئەمەرکایش لە ڕاگەیاندنەکانیدا پشتیوانی خۆی پێشاندا و لە تورکیای ئینقلێزیکیرونەوەی نەتەوەیی بەدی هات. لە لایەکی دیکەوە، دووچاری هێرشی ناوەندە چەپەڕەوەکان بووین. ئەوە دەچێ ئەمەش بەشێک بووبێ لە یەککەوتنی نێو دەوڵەتی دژ بە ئێمە. چونکە هەمان زمانیان بەکار هێنا کە دەوڵەت بەکاری دەهێنا، ئەوان ناتوانن چاو لە بەرخۆدانە ڕەسەن و گەورەکانی «PKK» بپۆشن، ئیدی بۆچی زمانی دەوڵەت بۆ هێرش کردنە سەرمان بەکاردێنن؟ دیارە بەکارهێنانی هێندێک گوتەی شۆڕشگێڕانە هیچ بایەخێکی نییە. تیازەکانی دەوڵەت بەلای ئێمەوە لە هی ئەوان ئاشکراترن. چۆن چاو لە مەزنی شۆڕشگێڕانە دەخوڕێنن و پەلاماری دەدەن پاش ئەوە هەوڵدەدەن کارەکەتان بەهێندێک گوتەی بریقەدار پەردەپۆش بکەن. کەس باوەڕ بەمە ناکات.

پێدەچێ هەولێرەندا سووریاو ئێرانیش ڕابکێشنە نێو ئەم یەککەوتنە نێودەوڵەتییە. هەوڵی ڕاکێشانی ئێران بێ‌ئەملاوئەولایە. دەسەڵاتدارانی ئێران (١٠) هەفتالی

بەرپەندارمانیان گرت کە بۆ ئەوێ ئێردرابوون. سووریاش هەندێك هەوڵی وەك گرتن و شتی لەم بابەتەی هەبوو.

زۆر رێی تێدەچێ ئەوان لەگەڵ توانییان (PKK) ئەمێنن، ئەوا لە رێگای پەککەوتنی نێودەوڵەتییەوە دەسکەوتیان دەبێ. بۆیە راستەوخۆ پەنایان بردە بەر لوتکەی سێ قۆڵی و کۆبوونەوەیەك کرا ئێران و تورکیا و سووریای تێدابوون. تورکیا ئەنجامەکان و ئاماژەکان و دووراپەکانی هێرشەکەی لێکدایەوە و راپۆرتێکی دوور و درێژی پێشکەش کردن. هەروەها تورکیا راپۆرتێکی لەسەر ئەو ئەنجامانە پێشکەش کرد کە رێککەوتنی پێشوو خستبە روو. لام وایە رێککەوتنەکەیان هێشتا بەردەوامە.

ی.ك: بەڵام ئەو لوتکە سێ قۆڵییە هیچ ئەنجامێکی نەخستە روو.

س.پ: هەر لەسەرەتاوە ئاشکرابوو کە هیچ ئاکامێکی لێناکەوێتەوە بە هۆی ناکۆکییە قووڵەکانی نێوان ئێران و تورکیاوە کە پاشماوەی بابەتەکانی دیکەیان داپۆشی. ناکۆکی لەو چەشنە لەگەڵ سووریاشدا هەیە. ئەم ناکۆکیانە لەو جۆرەن کە بە ئاسانی لەناونابرێن. تاکە کارکردیش کە پێکەوە کۆی کردنەوە کێشەی کورد بوو کەوا گەورەترین قۆناغی پێکهێنانی دەوڵەت.

ی.ك: پێش پەیدابوونی «PKK» لە دەربڕینی (دەوڵەتی کوردی) دڵگران دەبوون، واتە هەر شێوەیەك بوو بێ فیدراڵی یا هی تر. وایان دەبینی پەیوەندییەکی راستەوخۆیان بەم مەسەلەیەوە هەیە.

س.پ: زۆر ئاساییە ئەم دەوڵەتە کار بکاتە سەر ئەم دەوڵەتانە، هەتا ئەگەر فیدراڵیش بێ. کاریگەرییەکانی (PKK) لەوە گەورەترن بە یەك دانیشتن قسەیان لێبکرێت. بە چارەسەر گەیشتن یا لە گەیشتنیان مەسەلەیەکی دیکەیە پشت بە رادەی ناکۆکی نێوانیان دەبەستێ. جا چەندە لەسەر ناکۆکییەکانی دیکە یەك بکەون، سەبارەت بە (PKK)ش رێکدەکەون. چەندیش لێك دوور بکەونەوە، لەسەر (PKK) ناکۆك دەبن. ئەو پەلاکوتنە ناوەکی و نێودەوڵەتییەی کە کرا، نۆکەرایەتی کوردی و ناوەندە ریفۆرمیستە کوردییەکان و ئاوەندە چەپڕەوە کوردییەکانی وەك رێگای ئازادی (ÖY)شی خستەلای خۆی. هەموو ئەوانەی کە چوونە پاڵ هاوپەیمانەتییەکە سیاسەتیان دەرهەق بە(PKK) و ئەو چینانەی وا نوێنەرایەتیان دەکەن دەرکەوت. ئامانجی هەموو ئەوانەی کە بەشداری هێرشەکەیان کرد نەهێشتنی پارتی کرێکارانی کوردستان و بەرخۆدانەکانی بوو لە ساڵی (١٩٩٢)دا.

بەڵام گومانی تێدا نییە کە (PKK) دەمێنن. ئەوان تا ئێستا قسە و قسەڵۆك لەسەر (فەرهاد) عوسمان ئۆجەلان دەجوونەوە و مشتومڕ لەسەر ئەم مەسەلەیە دەکەن و پرسیار دەکەن ئایا دیلە یان خۆی بەدەستەوە داوە؟ ئەم مشتومڕانەیان وا دەگەیەنێ ئایا فەرهاد قابیلی ئەوەیە ببێ بە نۆکەر یان نا؟ ئەگەر قابیلی ئەوە بێ، ئەوا لە رێگای تاڵەبانی و بارزانییەوە دەستەمۆی دەکەن. بە هەمان شێوە دەڵێن ئاپۆ لە سووریایە. ئایا دەتوانین سنوورێك بۆ چالاکییەکانی دابنێین یان نا؟ یان: ئایا دەتوانین وای لێبکەین دەست بەرداری خەباتی چەکدارانە ببێ و ئەویش دەستەمۆ

بکەین یان نا؟ یان: ئایا پەیمان دەکرێت بە هێندێک دەسکەوتی سیاسی قەناعەتی پێبکەین یان نا؟ هەموو مشتومڕەکانیان لەم چوارچێوەیەدایە. لە لایەکی دیکەوە ئەم مشتومڕانە هێشتا لەو بارەیەوەن کە ئاخۆ (PKK) هەرەسی هێناوە یان نا؟ ئایا (PKK) دەتوانێ درێژە بە خەباتی چەکداری بدات یان نا؟ ئایا چالاکی و کێوماڵەکانی ناوخۆ سەرکەوتنیان بە نسیب دەبێ یان نا؟ ئامانجیان لەم هەموو پرسیارانە بەرپاکردنی شەڕێکی دەروونییە بۆ گەیشتنیان بە مەبەستەکانیان. هەوڵەکان تا ئێستا لەم ڕووەوە بەردەوامن. بەڵام خافڵگیریەکە لەوە بوو ئێمە بە شێوەیەکی چاوەڕوان نەکراو پێوەندیمان لەگەڵ ئەنجومەن و بەرەی کوردستانیدا لە باشور و پێوەندی سیاسیشمان لەگەڵ پێکهاتەی حکومەتی ئەوێدا دامەزراند. ئەم سیاسەتەمان تا ئێستا درێژەی هەیە. لە لایەکەوە پێکداهەڵپژان و لە لایەکی دیکەوە پێوەندی. ئەوان لە هەڵسانگاندن و بەخۆگرتنی ئەم گۆڕانکاریانەدا تووشی نارەحەتییەکی زۆر دەبن.

ی.ك: ئایا پێکداهەڵپژان بە توندی یان بە نەرمی بەردەوامە؟

س.پ: نەخێر، بەردەوامی پێکداهەڵپژانەکان بە توندی بێ یان نەرمی گرنگ نییە. گرنگ پێکداهەڵپژانی سیاسەتەکانە. سیاسەت پارێزگاری جۆری پێکداهەڵپژان دەکات و هەمان کات بە دووی سادەترین خاڵی لێکنزیکبوونەوەدا دەگەڕێت. ئێستاکە بنکەیەکی جەماوەری و نیشتمانی فراوان بە تایبەتی لە ناوچەی (سۆران)دا هەیە بۆ یەکگرتن ئامادەیە. ئێمە ناتوانین ئەمە فەرامۆش بکەین. نیاز هەبوو لەگەڵیاندا ڕێک بکەوین. با بڕوانین ئاخۆ ئەم نیازە بەرەو پێ دەڕوات؟ لە لایەکی دیکەوە پێشمەرگە هێزێکی تەواوی نەبوو بچێتە شەڕی دژ بە (PKK) و بەرژەوەندیان لەمەدا نەبوو. کاتێک باسی یەکگرتن دەکەین، مەبەستمان نەهێشتنی کاریگەری ئەم کارکردانەیە. هەرچی پێکداهەڵپژانەکانیش هێشتا بەردەوامن، چونکە هێشتا درێژە بە سیاسەتی جارانیان لەگەڵ تورکیادا دەدەن کە سیاسەتەکانی دوژمنە. هێزی ڕەسمی لایەکی ئەم سیاسەتەیە. بەم پێیە پێکداهەڵپژان لەگەڵیاندا بەردەوام دەبێ. ئەگەر ئەم پێکداهەڵپژانە نەگاتە ڕادەی چەک بەکارهێنان، ئەوا لەسەر پێیە لە هەر ساتێکدا بێ ئەم ئاراستەیە بگرێ و لەوانەیە ئەوە لە کاتێکی دیکەدا بێ. گەوهەری مەسەلەکە ئەوەیە دۆخی شەڕ هێشتا بەردەوامە، یا بە شێوەی دیکەش بێ. تا ئێستاش کاریگەرییەکی گەورەمان لە بەرەی باشوردا هەیە و ئەوە تا بەدەست هێنانی چەند ئەنجامێکی باش درێژەی دەبێ. بێگومان ئەم باروودۆخە وەک هێزێک وا دەبێ بۆ بەرەی باکور. ساڵی داهاتوو ئەنجامەکانی ئەوش دەبینین.

ی.ك: ئایا ئەمە وا دەگەیەنێ کە دوو ئەنجومەن لە ئارادا دەبێ، ئەو ئەنجومەنە کە لێی دواین و ئەنجومەنی نیشتمانیش؟

س.پ: بەڵێ، دەچمە سەر ئەم مەسەلەیە. گومانی تێدا نییە کە ئەم پێوەندیانە دەکێشنەوە بۆ پێکهاتەی تازە لە ساڵی(١٩٩٣)دا. زۆر ڕێی تێدەچێ ئەنجومەنی نیشتمانی کوردستان «ئەو ئەنجومەنە بێ کە وەڵامی ئەو شتانە دەداتەوە کەوا هێزە

سیاسییەکان لە ئەنجومەنێکی نیشتمانی چاوەڕوان دەکەن». ئەمە بە پەرەسەندن دادەنرێت. لەبەر ئەم هۆیە لەوانەیە باشور و باکور بێنە پاڵ ئەم ئەنجومەنە وا کە لە پەرلەمانی تورکیا و ئەزموونەکەی بچن، بەڵام لەو زیاتر دیموکراتی و سەرتاسەری دەبێ. بەڵگەکان ئاماژە بۆ ئەوە دەکەن کە دەکرێت چەند هەنگاوێکی باش بەم ڕێگایەدا بنێین نەك هەر لەباکوری کوردستاندا، بەڵکو لە بەشەکانی دیکەی کوردستانیشدا. هەرچی ژمارەی نوێنەرانیشە گرنگ نییە. ڕەنگە ۳۰۰ یا ۵۰۰ نوێنەر بن.

کەمێك هەڵوێستە وەرگرتن لەسەر بابەتی مێژوویی ئەم ئەنجوومەنە شتێکی بەسوودە، کورد بە قۆناغی حیزبایەتی (پێکهێنانی حیزبی سیاسی) و بە قۆناغی دروست بوونی بەرەدا تێپەڕیوە. بەڵام قۆناغی ئەنجومەن لە ڕووی ئەو قۆناغەوە کە پێیدا دەڕۆین پڕ بایەخە، کاتی ئەوە هاتووە ئەم جۆرە ئەنجومەنە بنیات بنرێت. لە ڕووی کۆمەڵایەتی و سیاسیشەوە گۆڕانکارییەکان بنیاتنانی ئەم جۆرە ئەنجومەنە دەخوازن. وا پێویست بوو ئەم ئەنجومەنە لە قۆناغی حیزبایەتیدا لە شێوەی کۆنگرەیەکدا دروست ببێ کە هەموو حیزبەکانی تێدابێ. بەڵام لەبەر گەلێك هۆ نەبوو. بۆ نموونە لای میللەتانی دیکە حیزبەکان لە کۆنگرەوە بنیات دەنرێن. کەچی لای ئێمە پێچەوانەکەی ڕاستە و پێویستە کۆنگرە بە کاریگەری حیزبەکان و بەرەکان ساز بدرێت. لەمەر گرنگی ئەگایەکەوە بڕوانین بۆمان دەردەکەوێ کە پێکهێنانی ئەنجومەن و کۆنگرە بۆ کورد زۆر گرینگ و زیاتن، چونکە بۆشاییەکی سیاسی پڕدەکەنەوە. لەوانەیە کۆنگرەیەکی هاوئاهەنگ و مەزن نەبێ، بەڵام بە تێپەڕینی ڕۆژگار لە ڕووی دیپلۆماتی و ژیانی مەدەنی و سیاسییەوە دەبێتە ڕێگەیەکی کاریگەر و دەشـ... ئامرازێکی کارا بۆ دەرباز بوونی لەو قەیرانانە کە ... ...کان دەیانئێننەوە. لە پاڵ ئەمەدا کاریگەرییەکی ...یەتی دەبێ بۆ خەڵك ڕاکێشان بەرەو شۆڕش و هۆری ڕوایی بە تەختی ئەوێلیەوە دەنێ. ئامەوێ لەم هەڵسانگاندنەدا بۆ ئەنجومەن زێدەڕۆیی بکەم. بەڵام من دڵنیام کە لە حاڵی ئەبوودا نابێ و ئیمە تەنیا بۆ پڕوپاگەندە بنیاتی نانێین و هەر بە قسە ئەنجومەن نابێ.

ی.ك: لەو هەڵبژاردنانەی ئەورووپادا کە کران ئاوی وا دەرکەوتن کە بە خەیاڵدا نەدەهاتن. مەبەست لەوە چییە؟

س.پ: بەلای منەوە ناو گرنگ نییە، بەڵام ئەرك و پێویستی خۆی زۆر گرنگن. لایەنێکی دیکەی گرنگیش هەیە، ئەویش ئەوەیە ئەم ئەنجومەنە یەك ڕەنگ نەبێ، بەڵکو نوێنەرایەتی تێکڕای چینەکانی کۆمەڵگا بکات و بیرورا ناکۆکەکان و سیاسەتە جۆراوجۆرەکانی تێدابێ و ببێتە بنچینە و بلندگۆیەك حیزبەکان بە ئازادی قسەی تێدا بکەن و هەمەڕەنگ و هەمەشێوە و ڕوخسار بێ تا لە یەك شوێندا یەك بگرن. پێویستە هێندەی بۆ پاڵێوراوی حیزبەکان کراوە بێ، دەرگای بۆ خێڵ و ناوەندەکانی دیکە ئاواڵە بکات و بگرە پشتیان پێببەستێت.

ی.ك: ئایا هەڵبژاردنی خێڵەکان بە هەمان شێواز دەبێ؟

س.پ: ئەوان پیاوی خۆیان دەدۆزنەوە و هەڵیاندەبژێرن و بۆ ئەنجومەنیان ڕەوانە دەکەن. پێم وانییە لەم حاڵەدا هەڵبژاردنێکی شێلگیر هەبێ. جا لەبەرئەوەی کە بناغەی میللی لە لای ئێمە پتەوە، دەتوانین هەڵبژاردن بکەین. بە هۆی ئەو گوشارانەشەوە کە دەیزانن، هیچ دەرفەتێک بۆ بەدیهێنانی ئەوە لە ئارادا نییە. لەبەرئەوەی کە گەل بە گشتی پشتگیری سیاسەتی حیزب دەکات، زەحمەت نییە گەل پشتگیری ئەندامەکانی ئەو ئەنجومەنانەی هەڵبژاردن بکات کە حیزب دەست نیشانیان دەکات. ئەوانەش کە ماون کاردەکەنە سەر ناوچە خێڵەکییەکان. بۆیە دەتوانن نوێنەرانی خۆیان هەڵبژێرن. هەروەها ناوچە ئاینییەکانیش سەرباری کاریگەری سنوورداریان لە کوردستاندا، ئەوانیش دەتوانن نوێنەرانیان بۆ ئەنجومەنی نیشتمانی بنێرن. مەبەستم ئەو ئەنجومەنە کوردییەیە کە هەلومەرجی مێژوویی دەیسەپێنێ. ئەگەر بەدی هات، شتێکی باش دەبێ.

ی.ک: سەرکردەم، لە گوتاری حەفتانەمدا نووسیومە: «ئەگەر بە کوردستانی لە دایک ببوومایە و ئەندامی پەرلەمانی ئێستای تورکیا بوومایە، ڕێگەی چوونە پاڵ ئەنجومەنی نیشتمانی کوردستانم هەڵدەبژارد». ڕاتان بەرانبەر بەم بیرکردنەوەیە چییە؟

س.پ: دەمەوێ سەرنج بدەی. ئەگەر ئەنجومەنەکەمان کەوتەڕوو، ئێوەش و مامۆستا ئیسماعیل بێشکچی دەتوانن تێیدا ببنە ئەندام. گەلێک هۆ هەن. هۆی یاسایی منیش ئەوەت دەداتێ بە کاوەخۆ بجوڵێی و وات لێدەکات بە زمان پاراوییەکی زیاترەوە گوتار دابدەی و سیاسەت بکەی. ئێوە لە بنەڕەتدا لە ناوەندی سیاسەتدان. ئامرازە سیاسییەکان بۆ ئێوە بەس نین. گوتم ئەنجومەن ئەم لایەنانە دەستەبەر دەکات. ئەگەر کەسانێکی وەک ئێوە کە داکۆکی لە کێشەی کورد دەکەن و لە کورد خۆی پتر ڕەنج دەدەن حەزیان کرد لە ڕێگای ئەم ئەنجومەنەوە بکەونە کار، پێویستە ئەوە شتێکی سەیر نەبێ. تەنانەت ئەگەر لەو ئەندامانە ژمارەیەک تورک و عەرەبیشیان لە نێودا بوو، پێویستە پێمان سەیر نەبێ. تێڕوانینی ئایدیۆلۆژییان هەرچۆنێک بێ، من وای دەبینم هاتنە ڕیزیان شتێکی باشە. هەوڵ بدەن و لیش بکەن تا لەوێ پێکبگەینەوە، چونکە جیاوازی تێڕوانین لەم جۆرە ئەنجومەنەدا و بەتایبەتی لە سەرەتاکانیدا دەتوانن بە باشی پێداویستییەکانی گەل لەو سیاسەتانە بە جێبهێنن کە خزمەتی بەرژەوەندی دەکەن و بۆ قازانجی گەلان دەبن. هەبوونی کورد لە پەرلەمانی تورکیا لە کاتی بنیاتنانیدا شتێکی خراپ نەبوو. بەڵام پاشتر بۆ مەبەستی خراپ بەکارهێنرا. دەکرا لەم ئەنجومەنە میللییەدا نوێنەرایەتی بکات، بەڵام شۆڤێنیزم نەیهێشت ئەوە سەربگرێ. ئێستاکە کورد لە گەلێک ئەنجومەندا هەن، دەوری خۆیان ناگێڕن. دەور نەگێڕانیشیان شتێکی زۆر خراپە. من ناڵێم بوونیان لەوێ خراپە. هەر بەو پێیە، بوونی تورکی باش باشترە لە نەبوونیان و پێویستە هەبوونی نوێنەرانی تورکیش بۆ گەلی تورک شتێکی پڕ بەها بێ.

ی.ك: زۆر دەرفەتی پێشنیاری ئێوەم بۆ خۆ پاڵاوتنم پێ گەیشت. من بۆ ئەو متمانەیەتان سوپاستان دەکەم. من خۆم ئارەزووم دەکرد ئەو کوردانەی کە لە پەرلەمانی تورکیادان بچنە پاڵ ئەو ئەنجومەنە.

س.پ: ئەمە شیاوە، پێمدەچێ ئەم جۆرە کارە پەرلەمانی تورکیا بەھەوش خۆی بێنێتەوە، چونکە نوێنەرە کوردەکان هەر بەو دوو وشەیە کە لەزاریان هاتەدەر کورسییەکانیان لەدەستدا. لەبەرئەوەش کە یەك یا دوو نیشانەیان هەڵگرتبوو، دنیایان هەڵساند و دانەنیشاندەوە. بێ گومان ئەوانە بەم ڕەفتارەیان پاڵ بەکوردەوە دەنێن ئەنجومەنی خۆیان دابمەزرێنن کە هەرچی چۆنێك بێ مافی زۆر سروشتی خۆیانە.

ئەو هەڵسەنگاندنانەی کە دەڵێن: «ئاپۆ بە ئامۆژگارییەکانی خۆی ڕێنوێنی HEP دەکات»، یان (HEP) سەر بە (PKK)یە هیچ بنچینەیەکی ڕاستیان نییە.

ی.ك: ئەوانەی وا حوکمی تورکیا دەکەن بیر تەسکییان هەیە. ئەوان وای دەبینن چوونە نێو پەرلەمانی تورکیا سەبارەت بە کوردستان و تورکیا شتێکی گرانە، یا بۆ خەبات ناچارییە، ئەم بارودۆخە پێچەوانەی ئەم چەمکەیە. وەك دەبینم حکومەت لەم قۆناغەدا لە داخستنی (HEP)دا بڕیارە. پێشتر لەسەر داخستنی سوور بوون و ئیستاش بڕیاران. پێم وایە قسە و ڕاگەیاندنەکانیان کە لە ڕۆژنامەکاندا دەرکەوتن و باسی ئەنجومەنی نیشتمانی کوردستان کردنیان، دەوڵەتی وا لێ کرد بەم جۆرە بڕیاربێ. ئەم بڕیارییە لە لای (HEP)یش هەیە. چۆن دەڕواننە ئەم کێشەیە؟ [illegible] دەڕواننە (HEP)، بۆیە ڕەخنەیەك دایدەنەخات ئەوە حیزبێکی کوردی داخستووە.

وەك دەبینم حیزبێکی کوردی لە نێو تەکتیك و ئامانج و بەرنامەتاندا نییە، بەڵام توانیوتانە بە هۆی بوونی ئەم حیزبەوە ئەنجامی باش وەدەست بهێنن. واتە (PKK) حیزبی (HEP)ی دانەمەزراندووە. بەڵکو (PKK) ناتوانێ چاو لە بوونی (HEP) بپۆشێ. ئێوە لە گۆشە نیگای سەرجەم جەماوەری کوردستان و تورکیاوە چۆن دەڕواننە (HEP) و ڕادەی بایەخ پێدانتان چەندە و چۆنی هەڵدەسەنگێنن و ئایا توانیویەتی ئەرکەکانی ڕاپەڕێنێ؟ ئایا لەمڕۆ بەدواوە دەتوانێ ئەرکەکانی ڕاپەڕێنێ؟

س.پ: بەسەرهاتی دروست بوونی (HEP) کەمێك ئاڵۆزە. ئەوە بوو نوێنەرانی کورد ویستیان بەرهەڵستییەکی سادە لەنێو (SHP)دا پێكبهێنن. بەڵام لەبەرئەوەی کە ئینۆنۆ کەسێکی زۆر شۆڤێنی بوو، لە حیزب دەری نان. یەکەم: ئەم جۆرە ڕەگ و ڕیشەیە لای ئینۆنۆ هەیە و، دووەم: ئۆزاڵ چرای سەوزی داگیرساند بۆ دامەزراندنی (HEP) لە پێناو بێهێزکردنی (SHP)دا و پشتیوانی دەوڵەتی بۆ حیزب مسۆگەر کرد. بۆشاییەکی سیاسی بە کاریگەری ئێمە لە ئارادا بوو، بۆیە

هێندێک ناوەند ویستیان کاریگەریمان بە خراپی بەکاربێنن. واتە دەست کرا بە قسەکردن لەسەر پێکهێنانی حیزبێکی کوردی نوێکەر و ڕەنگبوو لەم هەلومەرجەدا (HEP) بێ. بیرمان لەوە کردەوە دەست لەم مەسەلەیە وەربدەین لەو ڕووەوە تا کە «ئەمە حیزبی ئێمەیە و سەر بە PKK یە»، بەڵکو لەبەرئەوەی کە پشتی بە بنکەی سیاسیمان ئەستوور بوو. هێندێکیان نزیک دەبوونەوە. وەک بڵێی دژی دەکەن و، هێندێکی دیکەیان وا نزیک دەبوونەوە کە دۆست بێ. بەم پێیە نەمانتوانی دەستەوەستان ڕابوەستین. واتە ناچار بووین دەست تێوەربدەین. مەبەستم لەو دەستێوەردانە دروست کردنی چەند پێوەندییەک بوو. لە ناوەوە و لە دەرەوە ڕەخنەمان لێگرت و پشتگیریمان کرد. جیا کە ڕێککەوتنمان بۆ هەڵبژاردن لەگەڵ (SHP)دا هاتە پێشەوە، پشتگیریمان کردن. چونکە ئامانجی تەکنیکەکانی دوژمن ئەوە بوو هێزی شاراوەی ئێمە بکرێتە پشتیوان بۆ حیزبی دیکەی ترسناکتر. نەمانتوانی بە تەماشەکەری بمێنینەوە و خۆدابڕین لە هەڵبژاردن، شتێکی گونجاو نەبوو. لە باشترین چارەسەر ڕێککەوتن بوو لەگەڵ (SHP) لەسەر هەڵبژاردن. وەک دەزانن یەکەم جارە ئەم جۆرە نوێنەرانەی کورد دەردەکەون و کە پەرلەمانیش بە شێوەیەکی شۆڤێنی لای لەم مەسەلەیە کردەوە، ئەوە وای لە ناوەندەکان کرد بێئەندازە بهەژێن و زەمینە بۆ مشتومڕی دوور و درێژ خۆش کرد وەک «PKK لە ناوەوە نەک لە دەرەوە، پێویستە ئەوانە دەربکەین» و ڕەفتاری دیکەی شۆڤێنی لەم چەشنە.

ی.ک: ئایا ئەم شێوە ڕەفتارەی نوێنەرانی تورک ڕەفتارێکی دەمەنگانە نییە؟

س.پ: بێگومان، پێویستی نە دەکرد قیامەت هەڵبستێنن، چونکە دوو وشەیان لە دەم دەرهات یا دوو نیشانەیان دانا. سەرنج بدەن لە ئەنجومەنی هاوشێوەی وەک هی ئینگلتەرە و فەرەنسەدا دەکرێت هەموو شتێک بڵێن و، هەتا هێندێک ئەندام گوێ لەم جۆرە قسەیە ناگرن و بایەخی پێنادەن و پەلپی لێناگرن. ئەم ڕەفتارە بەڵگەی ڕادەی دەمارگیری شۆڤێنیانەیە. پەلپ و بیانوو پێشاندان لەسەر یەک یا دوو وشەی هاکەزایی، بەسەریاندا هەڵگەڕایەوە. ئێمە کاتی ئەوەمان نییە ئاوڕ لەم مەسەلە بچووکانە بدەینەوە، چونکە زەحمەتە (HEP) بە ئامۆژگاری ئێمە ئیش بکات و تێبکات و لە دۆخێکدا نییە ڕێ بدات ئامۆژگارییەکانم بە ڕاستی جێبەجێبکات. با (HEP) بخەینە لاوە، کادیرە ناوەندییەکانی (PKK)ش ناتوانن ڕێنماییەکانم بە شێوەیەکی ڕاست و ڕەوان جێبەجێ بکەن و من بە ئاشکرا سکاڵا لە دەست ئەم بارودۆخە دەکەم. (HEP)ێک کە لە دەسەڵاتی ناوەندییەوە دوور و لە توانایی جموجووڵیش بێبەش بێ و ڕێکخستنەکەی هێزێکی تەواوی نەبێ، چۆن دەتوانێ ئامۆژگارییەکانم جێبەجێ بکات؟ ئەم حیزبە حیزبێکی یاساییە و منیش بەرپرسی حیزبێکم شەڕ دەکات. چۆن دەتوانم ئامۆژگاری ئاشکرا بە حیزبێکی یاسایی بدەم؟ ئەمە زیندەڕۆیی تێداکرابوو. واتە ئەم پڕوپاگەندانە بە مەبەستی ئاوڕاندن و داماڵینی ئەم حیزبە دەکران. وە لەڕاستیدا هەندێک کەس لە

هەندێك مەسەلەدا ڕای منیان دەپرسی و ئێمەش ڕای خۆمان لە هەندێك ڕۆژنامەدا بڵاودەكردەوە، وە لەمەوە هەندێك پڕوپاگەندە بڵاوكرانەوە كە دەڵێت: ئاپۆ ڕێنمایی خۆی دەدات بە (HEP) و پیان (HEP) حیزبێكی سەر بە (PKK)یە. ئەم پڕوپاگەندانە لەسەر خەیاڵ بنیات نراون و قەرپان بەسەر ڕاستییەوە نییە. بەڵام ئەوە قبووڵ ناكەین دەست لە (HEP) بەربدەین، چونكە ویستیان ئەم حیزبە دژی ئێمە ئیش بكات و خەباتمان پاكتاو بكات. ئێمە هێزێكی گەورەی پەنهانمان هەبوو. دیارە ئێمە ڕێ نادەین ئەم هێزە پەنهانەمان بۆ قازانجی پەرلەمانی توركیا بخرێتە كار، بە تایبەتی ئەوان زۆریان كوتەوە كە هەتا كوردیش دەتوانن بچنە نێو ئەم ئەنجومەنە. دەبوو چەند هەنگاوێك بنێین. ئاوا ئەم گۆڕانكاریە تێكچڕژاوانە بوونە هۆی پێكهێنانی (HEP) و مەسەلەی (HEP)یش پەرەیسەند. ئەوان ئێستاكە هەوڵدەدەن بە بڕیارێكی دادگای دەستووری سنوورێك بۆ هەموو ئەمانە دابنێن و ئێوەش دەڵێن ڕاڕاییەك لەم مەسەلەیەدا هەیە. دەكرێت بیر لە هۆیەكانی ڕاڕایی بكەینەوە. ئەمە ڕاستە. ڕەنگە ئەمە هێندێك گۆڕانكاری لێبكەوێتەوە. لە ڕووی یاساییەوە دەكرێت حیزبێكی هاوچەشن بە تەواوی ئاراسی دابمەزرێت و داخستنی (HEP)ش تاو بەم جۆرە هەولانە دەدات و كردنەوەی حیزبێكی جێگرەوەش وا دەكات داخستنی ئەوەی یەكەم بێماناا بێ. لە لایەكی دیكەوە پەرەسەندنێكی سیاسی گرنگ لە گۆڕێدایە و دەوڵەت كردەوكۆشیەتی ئەم پەرەسەندنە تێبكات و بە خۆی بگری و بە خۆی دەڵێت: «ئایا HEP دەوری لەم پەرەسەندنەدا هەیە». پێم وایە دەوڵەت بەم ڕەفتارە خۆ دەخاتە بەردەم نیشانەیەكی پرسیاری گەورە. لەبەر ئەم هۆیە لە داخستنیدا ڕاڕایە. لەوانەیە هۆی دیكەش هەبن. باوەڕم وایە كە ئەمریكا و ئەوروپا ئەمەیان پێقبووڵ نییە و دەوڵەتی توركیاش ئەم هەڵوێستە لەبەرچاو دەگرێ. ڕەنگە بیر لەوە بكاتەوە كە ئەو دەتوانێ لە ڕێگای (HEP)ەوە ئەم گۆڕانكاریانە هەڵسووڕێنێ. ئەم هەموو كاركردانە وا لە حكوومەتی توركیا دەكەن ڕاڕابێ.

كاتێك دادگای دەستووری بڕیاری داخستنی (HEP) دەردەكات، مەبەستی ئەوەیە هەلومەرج ماوەی بنیاتنانی حیزبێكی كوردی یاسایی نادات و ڕژێمیش ئەمە قبووڵ ناكات. بەڵام ئەنجامەكەی چی دەبێت؟ ئەگەر ئەم ناكۆكیانە وردبوونەوە و هەڵیانسەنگاند، ئەوسا بڕیار دەدەن. دادگاش لەبەر ڕووناكی ئەم بڕیارانە و ئەو هۆ و پێداویستیانەی كە بەسەر دادگای دەستووریدا دەشكێنەوە، بڕیاری ڕەوایی داوای دەوڵەت دەدات.

ی.ك: وەك زانراوە بڕیار لە توركیا لە لایەن دەستەی ئەركانەوە دەردەكرێت. بەپێی گومانی منیش دادگای دەستووری چاوەڕێی ئەم بڕیارەیە. لە كاتێكدا دەستەی ئەركان بیر لەوە دەكانەوە كە ئاخۆ (HEP) بە لای (PKK)وە ناچاری و گرنگە و ڕادەی بایەخی چەندە و چاوەڕوانی كاردانەوەی (PKK)ش لەسەر ئەم مەسەلەیە دەكەن تا بە بڕیاری ڕاست و دروست دەگەن و دادگای دەستووری لێئاگادار دەكەنەوە.

س.پ: بەڵێ ئەمە ڕاستە. بەڵام ئەوەی کە دەڵێن (HEP) بە لای ئێمەوە شتێکی زۆر گرنگ و زیانییە، ڕاست نییە. لە کاتێکدا ئەم حیزبە پێی ناکرێ سیاسەت و پێوەندی دیموکراتیانە لەگەڵ بنکە یاساییەکاندا دابمەزرێنێ و جێبەجێ بکات. پێی ناکرێت پێوەندی دیموکراتیانە پەرە پێبدات و چالاکی دیپلۆماتی ئەنجام بدات و ناتوانێ نە پەرەبستێنێ و گەورە ببێ و نە ڕێکخستنەکەی بە باشی پەرە پێبدات و ناچار دەبێ یارمەتی لە لایەنگرانسان داوا بکات. ئەم بارودۆخە مایەی تەنگەتاوبوونە بۆ ئێمە و ئەوان. بۆیە ئەوەی کە گوتم ڕاستە. (HEP) بەلای (PKK)وە ئامرازێك نییە نەتوانێ دەستی لێ هەڵبگرێ، بەڵکو ئەم حیزبە گەلێك نارەحەتی بۆ (PKK) پەیدا دەکات. ڕاستی ئەمەیە و دەبێ (HEP)یش ئاوا هەڵبسەنگێندرێت.

ی.ك: ئێمەش نەمانتوانی نە ئەو هەلومەرجە هەڵبسەنگێنین کە دەوڵەتی تورکیای پێداتێپەڕی و نە ئەو ڕاڕاییەش کە لەم ماوەیەی دواییدا بە دەستییەوە دەناڵێنێ. بەڵام دەوڵەتی تورکیا پاش هەڵبژاردنە نیوەچڵەکان کەوتە گەڕان بە شوێن ڕێگایەکدا بۆ دەرچوون، لە بری ئەوەی کە دەستەوەستان ڕابوەستێ. خۆ ئەو خوتبە باوکانەیەی کە دیمیریل دەیانخوێنێتەوە ناتوانن قەناعەت بە جەماوەر بکەن. لەوانەیە دەوڵەت هێندێك ڕۆشنبیری دەستەپاچە و چەپەرەوی کۆن و ڕۆژنامە نووس قەناعەت پێبکات، بەڵام ناتوانێ کەسی دیکە قەناعەت پێبکات. دەوڵەت پاش ئەوە دەزانێ، بۆیە سوراخی دەرووبەك دەکات. کێشەی (HEP)یش لە ئارادایە کە ئاوێك لەمەوبەر لێی دەوان. پێویستە (PKK) لە ڕوانگەی هەست بە بەرپرسی کردنیەوە بایەخ بە (HEP) بدات. بەڵام هیچ پێوەندییەکی ئۆرگانیکی لە گۆڕێدا نییە و هەموو ئەوەی کە هەیە هەر کارتێکردنە.

س.پ: ئەوەی ڕاستی بێ دەوڵەت لە ئێمە پتر کاردەکاتە سەر (HEP) و هەوڵدەدات پتر بەکاری بێنێ بۆ کارکردنە سەر بنکەی جەماوەریمان و کە ئەوەی پێناکرێ دایدەخات.

ی.ك: بەڵام ئێستاکە ڕاڕایە. ئایا ئەرکەکانی (HEP) دوایییان پێهات؟ ئایا ئێمە زوڵم لە (HEP) دەکەین؟ لە ماوەی سێ ساڵدا سێ سەرۆك گۆڕدران.

س.پ: نەخێر، کێشەکە کێشەی گۆڕینی سەرۆکی حیزب نییە. چەپ بە گشتی و ڕۆشنبیرانی کورد بە تایبەتی توانایی پەرەپێدانی سیاسەتە دیموکراتیەکانیان نییە. زۆر ڕوونیشە کە (HEP) بیر لەوە ناکاتەوە کە حیزبێکی کوردییە و دەرگاکانی بۆ دیموکراتییە پێشکەوتووخوازەکانی تورك خراونەتە سەرپشت. بەڵام هیچ دەست هەڵێنییەکیان بۆ خەباتی دیموکراتی پێشان نەداوە، بەڵکو خۆیان ئەوەیان ناوێ. ئەوان سەرباری ئەوەی کە بنکەیەکی جەماوەری بەرین هەیە، ناتوانن دەیەکی ئەوە بکەن کە (حیزبی ڕەفاه) دەیکات. بەو پێیە ئەگەر ویستمان هەر ئەرکێك بە (HEP) بدەین. لەوە بنکەی جەماوەری کورد هەیە کە بنکەیەکی دیموکراتییە. ئەگەر ئەم حیزبە توانی بنکەیەکی جەماوەری تورکی دابمەزرێنێ،

ئەو کاتە ئەوانەیە دیوارێکی دیموکراتی لەبەر بە شێوەیەکی یاسایی لە پەرلەمانی تورکیادا هەڵبچنێت و دەبێتە دەسکەوتێکی گەورە بۆ دیموکراتی. ئەمەش پشت بە تورکە دیموکراتییەکان و ڕادەی هەڵسەنگاندن و ئامادەیییان بۆ ئیش دەبەستێ. کورد ئامادەیییەکی باشی بۆ ئەم مەسەلانە هەیە.

ی.ك: بەشە کوردەکە زۆر چالاکە. پێم وایە تەنانەت کرنە چەپڕەوە تورکەکانیش ناتوانن بچنە نێو ئەم جۆرە پێکهاتەیەوە.

س.پ: کەمێك لەمەوپێش باسی ئەمەم کرد. ئەوان حەز ناکەن هیچ چالاکییەکی یاسایی یا نایاسایی و ئاشتییانە یان پشت بە زەبروزەنگ بەستوو بکەن. ئەوان مردوون.

ی.ك: دەوڵەت بە شێوەیەکی سەیر بە خۆیەوە گرێی داون. ئەگەر دەوڵەت (HEP)ی داخست یا دایبخات، چونکە بەوە زیان بە خۆی دەگەیەنێ. لام وایە دەوڵەت ئەم جۆرە هەنگاوە دەنێت، چونکە ئێوە بە هیچیان نازانن.

س.پ: بەڵێ ئەمە ڕاستە. ئەوسا دەوڵەت حیزبێکی داخستووە کە هیچ کارێکی نییە.

ی.ك: ئێوە گوێ بە ڕێ و ڕەسم نادەن. دەتوانین بڵێین ئەوەی وا ڕوودەدات ئەوەیە مەسەلەی (HEP) ڕوون و ئاشکرا بووە. مەسەلەی (HEP) وەك ئێمە بۆی دەچین ئاڵۆز نییە. وەڵامەکەشتان زۆر ڕاشکاو بوو و مەبەستتان ئەوەیە ئەگەر (HEP) توانی ببێتە حیزبێك زەحمەتکێشانی گەلە جیاجیاکان بە خۆی بگرێ، ئەوە دەورێکی زۆر گەورەی دەبێ. بەڵام ئەوەی کە دەوڵەت حیزبێکی وەك (HEP) بەم وەزعەی ئێستایەوە دابخات، ئەوەیان هیچ زیان بە تێکۆشانی کورد ناگەیەنێ.

س.پ: بگرە بەردۆچکەیەکیش بەم تێکۆشانەدا ناکەوێ. ئێمە باش قایمکاریمان بۆ ئەم بابەتە کردووە. تەکتیکەکانی (PKK)ش لەسەر ئەم بابەتە یەکجار نەرمونیانن. ئەوەندەی بەرەو پێشەوە بچن، دەزانێ چۆن بە باشی بکشێنەوە. تەکتیکەکانمان لە سەروبەندی شەڕی باشووردا بە شێوەیەکی چاوەڕوان نەکراو پەرەیان سەند، (HEP) ڕووی کرایەوە و ئێمەش دەتوانین پاشەکشە بکەین و شەڕ تا دوا پلە سەربخەین. لە ڕاستیدا پێویستە باسی سیاسەتە نەرم و نیانەکانمان بکرێت و لەم گۆشەنیگایەوە تێیان بڕوانن.

ئەگەر یەکێك پێی گوتم: «زۆر بە توندوتیژی هەڵیدەسەنگێنن وا کە خیانەتکارە و، ئەمڕۆش لەگەڵیدا پێکدێن. ئەمە ناکۆکی نییە؟». پێی دەڵێم: «بەڵێ خیانەتکارە، بەڵام پێوەندی ناچارییە». دژ بەیەکدی نین. ئەوانەی وا دەیانەوێ بە قوولی لە سیاسەت حاڵی بن، پێویستە هەندێك خاڵ بە باشی تێبگەن. ئەم هەڵوێستە هاوشێوەی ڕێککەوتنی (HEP)و(SHP)یە و بەسەریدا جێبەجێ دەبێ، من لە گەلێك سیاسەتدا پشت بە هەست و نەستی خۆم دەبەستم و کۆنتڕۆڵی ڕاستییان چەوتییەکانی دەکەم. ئینێنۆ گوتوویەتی: «ڕێککەوتنی HEP لەگەڵ SHP دا واتە ئێمە هێزە کوردییە شاراوەکان قووت دەدەین». من بە پێچەوانەی ئەوەوە

بیرم کردەوە و گوتم: «ئەم ڕێککەوتنە دەبێتە هۆیەکی قووتدانی SHP». ئەگەر چی (SHP) لە حوکمدایە، بەڵام بە تێپەڕبونی ڕۆژگار بەتەواوی دەبن.

ی.ك: باشە، سەرکردەی ئازیزم درەنگ ئەم بڕیارەتاندا. وانییە؟

س.پ: ئەم مەسەلەیە بە لای منەوە گرنگ نەبوو تا بە پرشتی بیری لێبکەمەوە، من دەڕوانمە خەڵکانی دی و چاودێرییان دەکەم تا بزانم داخۆ هیچ سیاسەتێك دەکەن یان نا، یا ئایا هیچ یارمەتییەکیان پێویستە؟ ئەگەر ئاوا بوون یارمەتییان دەدەم. دەنا ئەم بارودۆخانە هێنان و بردن و بیرکردنەوەیەکی درێژخایانیان گەرەك نییە.

ی.ك: بە قەناعەتی من هەڵوێستی (PKK) بە لای (HEP)ەوە هەڵوێستێکی زۆر دەگمەنە. جا لەکاتێکدا بیر لە بەکارهێنانی (HEP) دژی (PKK) دەکەنەوە، (HEP) دژایەتییان دەکات.

س.پ: بێگومان. با ئەوانیش هەوڵبدەن لەم تەنگانەیە دەربچن. وانییە؟ بارودۆخی بەرەی کوردستانی و دەوڵەتی فیدراڵی کوردی کەمێك لەم بارودۆخە دەچێ کە پێکیان هێناوە. دایەمەزراند...ەوە ناتوانن لەم تەنگانەیە دەربچن. هەردوو بابەتەکە لێکدەچن.

ی.ك: بەڵێ، بێئەملاوئەولا وایە.

س.پ: دیمیریل خۆی پشتگیری دامەزراندنی دەوڵەتی فیدراڵی کرد و ڕۆژی دووەم گوتی: «ئێمە دژی ئەوین». ئەو بەسەرپەرشتی ئێوە گەشە دەکات، ئیدی چۆن بەرهەڵستی دەکەن؟ تەنانەت بارودۆخیشیان تا ئەوپەڕی ناکۆکە.

ی.ك: سێ یا چوار هەفتە لەمەوبەر لە ڕۆژنامەی (یەنی ئۆرولکە)دا ئەمەم نووسی: «من باوەڕناکەم PKK یا ئاپۆ سەرپەرشتی HEP بکەن، چونکە ئەگەر ئەوە ڕاستبوایە بە شێوەیەکی زۆر باشتر بەڕێوەیان دەبرد». پێم وایە ئەم قسەیە جێیقەناعەت پێکردنە. نووسینەکانی (یالچین دۆغان) و (ئەمما ئاتیرول)یش ئەم ڕاستەڕێیەیان گرتبوو، لە کاتێکدا پەیوەندی توندوتۆڵیان بە ئیستخبارات و دائیرەکانی نەخشەکێشانەوە هەیە. لە ئێستا بەدواوە ئیدارەی ئیستخبارات «MIT» وەك دائیرەیەکی نەخشەکێشان وا دەبێ. ئەم دەزگایە لە کێشەی کوردستاندا دەبێتە دائیرەیەکی سیاسی بۆ ئەوەی نەخشە و پلانی بۆ دابنێن. ئەوان باش دەخوێننەوە و هەڵدەسەنگێنن. ئەگەر چەپ لە بار و کارا بێ، لە ڕێگای ئەوەوە ئیش دەکەن. کارێکی زۆریان کردووەتە سەر (HEP). لە جێیەکی دیکەدا ئەمەم گوتووە و لام وایە هەموو بەرپرسیێك ناکەوێتە ئەستۆی (HEP)، چەپڕەوە تورکە پێشکەوتووخوازەکان سەریان تێنەکرد و نەچوونە پاڵی. بەڵام ئێستا جەماوەر چالاکییەکی بێئەندازەی هەیە. ئەو ناوەندانە چەندین ئارەزوویان هەیە. ئەوان ـ واتە سەرکوتکراوان و ڕۆشنبیران ـ بە لای بەهێزترینیدا دایدەشکێنن. بە پێی باوەڕی من وادەڕوانمە (HEP) وەك پاڵپشتی (PKK) بێ. ئەوان لە (PKK)ەوە دوورن و نایناسن. ئەو باوەڕەیان هەڵەیە. کە گوایە (PKK) بەرای ئەو کاریگەری نییە. لە

ڕووی یاساییەوە بەرنامەیەکی جیاوازی هەیە، بەڵام ناکرێت (HEP) کارتێکراوی دەستی (PKK) نەبێ. خەڵک هەموویان (PKK) کاری تێ کردوون.

س.پ: تەنانەت هەندێک ئەندامی ڕێگای ڕاست (DYP)یش بە پشتیوانی ئێمە هەڵبژێردران.

ی.ك: بێگومان. من ئەم قسەیەم لە دادگای ئاسایشی دەوڵەت (DGM)دا کرد و پێی قبووڵ بوو. هەرچییەک کە ئاپۆ دەیڵێت گوناح نییە، ئەگەر ووتی «ئەمڕۆ سێشەممەیە» ئایا ئەمە تاوانە؟ (HEP)یش نەیتوانیوە جیاوازی بکات. هەتا ئەگەر گوتیشیان: «PKK هەیە. من لەو بارەیەوە دەخوێنمەوە و لەوانەیە کاریشم تێبکات». ئەمە بە گوناح دانانرێت.

س.پ: دیارە ئەگەر گوتیان: «دروست بوونی PKK جیاواز ترە، بزاڤێکی زۆر جیاوازە. هەرچی کار تێکردنیشەیەتی لە ئێمە ئەوە زۆر ئاساییە، لە کاتێکدا ئێمە خەباتێکی یاسایی دیموکراتی دەکەین»، ئەوە پەلیان لێناگیرێت.

دڵنیام (PKK) لە بارودۆخێکدا نییە هەر کەسێک هەستا و ڕۆیشت ئەم پێوەندی پێوە بکات. ئەگەر پێوەندییەکی دروست کرد، ڕەنگە درێژەی پێنەدات. ئەم حیزبە پێوەندی تەنانەت لەگەڵ ئەو کادیرانەشدا دروست ناکات کە مەشقیان کردووە و لە ناوەندی ئاگرەوە دەرچوون. ئیدی چۆن پێوەندی لەگەڵ ئەو خەڵکانەدا دادەمەزرێنێ کە لە ئینسکەبەند دەچن. هەتا ئەگەر پێوەندیشمان لەگەڵیاندا دامەزراند، دەبنە کۆمەڵە پاشماوەیەک. ئەوانە ناتوانن سیاسەتەکانمان بەڕێوەببەن. تەنانەت دەوڵەتیش دەپرسێ ئاخۆ دەستمان لە (HEP)دا هەیە، یان پێوەندیمان پێوەی هەیە؟ و دەست بەم بێعەقڵییە دەکات.

ی.ك: ئاپۆی ئازیزم، چەپێکی تورکی و کوردی زۆر هەن پێوەندییان بە حوکمەوە هەبێ و، هەموو ئیش و کارێکیان لە حیزبی کۆماری گەل (CHP) و حیزبی سۆشیالیستی کۆمەڵایەتی (SHP)دا قەتیسە. ئەوان لەو شتانە بێئاگان کە باستان کردن و ئەمەش هەر لەبەرئەمە نییە کە تەمبەڵن، بەڵکو مەشق کردنیش بەشێکی لەمەدا هەیە. جا لەبەر ئەوەی کە چەپی تورک نەچووەتە پاڵ (HEP)، ئێمە کۆمان کردنەوە و زۆرمان بۆ هێنان و خۆم ناوبژیکەری نێوانیان بووم. پاشتر ئەم پێوەندییانە لەلایەن (HEP)ەوە ڕاگیران. ئەگەر پێویست بێ ڕەخنە لە لایەنێک بگیرێت، ئەوە هەڤاڵانی (HEP) وا دەیانڕوانییە حیزب وەک بڵێی کارگەی ناردنی نوێنەرانە بۆ پەرلەمان، بەو قسەیەی خۆیان: «ڕێژەی کەمیان لە حیزبدا دەرفەتی سەرکەوتنمان لە هەڵبژاردندا و گەیشتنمان بە پەرلەمان زیاد دەکات». بۆیە دامەزراندنی ئەنجومەنی نیشتمانی کوردستان دەبێتە دەرسدانێکی (HEP).

س.پ: ئەگەر یەکێک بیر لەوەبکاتەوە (HEP) بۆ مەبەستی شەخسی خۆی بەکاربهێنێ، ئەوە خۆی دەخەڵەتێنێ، چونکە (PKK) شوانێکی جەماوەری بنکەکەی خۆی بەشێوەیەکی هەرزانیەدا بەکارناهێنێ و ڕێ بە خەڵکانی دیکەش نادات بەو پێیە بەکاری بێنن. ئەگەر دڵنیان و وای دەبینن (PKK) پشتیوانی و کۆمەکی (HEP) دەکات، پێویستە لەسەریان باش بزانن ئەمە چی دەگەیەنێ و

پاشان دەزانن چۆن ئەم حیزبە بەکاردێنن.

لەڕووی مێژووییەوە گوتم: دەکرێت (HEP) ببێتە «بنکەیەك بۆ چارەسەرێکی سیاسی». ئەگەر دەوڵەت باوەڕی بە چارەسەری سیاسی هەبێ (HEP) داناخات. ئەندامانی ئەم حیزبەش ئەگەر زانییان چۆن کەڵك لەم بنکەیە وەردەگرن، ئەوا دەوریان دەبێ ببگێڕن. بەڵام ئەگەر پێچەوانەی ئەمە بوو، واتە ئەگەر نەیانتوانی چی پێویست بوو بیکەن و هەستیان کرد لەبەر گوشار و سایەی (PKK) دان، ئەمە نیشانەی لێنەهاتوویییانە لەم مەسەلەیەدا.

خۆ ئەگەر دەوڵەت لەچارەسەری سیاسی دوورکەوتەوە و بایەخی بە بچووکترین ئامرازی ئەم چارەسەرە نەدا، ئەوا دەیسەلمێنێ لە سیاسەتدا نەزانە و هیچ سیاسەتێك لە خۆیدا جێناکاتەوە. ئەم هەموو گۆڕانکارییانە بەڵگەی بەردەوامی کاریگەری سیاسی لە ڕادەبەدەری ئێمەن و ئەمەش هەرگیز نابێتە کۆسپ بۆمان.

ی.ك: پاش ئەمە... ئەگەر دادگای دەستووری، (HEP)ی داخست. ئەوسا بڕیار لەسەر چۆنایەتی ئیش و کار دەدرێت. بەڵام ئەگەر ئەم حیزبە زیندوو مایەوە، ناتوانێ لە نێو کوردستاندا ئیش بکات چونکە گۆڕەپانی شەڕێکی ناوخۆیە و دەبێ لە تورکیا ئیش بکات. بە هەر ئەندازەیەکیش لە ناوەندە دیموکراتییەکاندا بڵاوببێتەوە و هێزی خۆی بسەلمێنێ، بەوە خزمەت بە پاڵپشتی خەبات دەکات لە کوردستان. لە لایەکی دیکەوە، ئایا تورك پێویستییەکی زیاتری بە(HEP) نییە بۆ شۆڕشی تورکیا و ئازادی تورکیا؟

س.پ: بە دڵنیاییەوە. با(HEP) ببێ بە حیزبێکی تورکی (تایبەت بە تورکیا بێ)، ئێمە پشتگیری ئەم حیزبە دەکەین ئەگەر بەم شێوەیە بێ. با حیزبێك بێ زۆربەی ئەندامانی تورك بن، ئێمە پشتیوانی و پێشوازی لێدەکەین. هێندە بەسە ببێتە ئامرازێکی دیموکراتی و بتوانێ خەباتی دیموکراتی بکات. من بە تەواوی ڕاشکاوییەوە قسە دەکەم و قسەکەم دیوێکی ناڕۆشنی نییە. پاڵپشتیان دەکەین. ئەگەر تاقمێك هەبێ ڕێزی خەباتی دیموکراتی بگرێ و ئەو بڕوایەیان هەبێ کە دەتوانن ئەم حیزبە بەکاربێنن، با بفەرموون و با ئەم حیزبە بۆ ئەوان بێ!

بە ڕاستی شەڕی باشوور.. شایانی ئەوەیە لە ڕووی سیاسی و دیپلۆماسی و سەربازییەوە هەڵوێستەی لەلا بکەین و بە بایەخێکی زۆرەوە لێی بکۆڵینەوە.

ی.ك: ئازیزم سکرتێری گشتی، حەزدەکەم لا لە بابەتێك بکەمەوە کە حالی حازر لە ڕۆژنامەکانی تورکیادا مشتومڕێکی زۆری لەسەر دەکرێت و قسەی سەرکردەیەکی (PKK) ڕادەگوازن کە ئەمەیە: «ئەگەر PKK لەسەر شێوازی شەڕی بەرەیی سووربوو، دووچاری زیانێکی زۆر دەبێ». ئەمە دەرگای لەسەر مشتومڕکردن لە بارەی شەڕی بەرەیی و شەڕی گەریلاوە خستە سەرپشت.

بەڵگەنامەیەک لە نێو ئەو بەڵگەنامانەدا بوو کە هەڤاڵان دایانمێ و گفتوگۆی ئێوەی بە بێسیم تێدابوو. لە ڕێنوێنییەکانتدا بۆ مەیدانی شەڕ لە سەرەتاوە جەختت لەسەر بەکارهێنانی شەڕی گەریلایی دەکەن و لە پەلاماربردنە بەر شەڕی بەرەیی ئاگاداریان دەکەنەوە. ئایا لە باشوردا شەڕی بەرەیی هەبوو؟ بمبەخشن دەبم لەگەڵ ئەم بابەتە باس بکەن.

س.پ: شەڕی باشور، شایانی ئەوەیە لە ڕووی سیاسی و دیپلۆماسی و سەربازییەوە هەڵوێستەی لەلا بکەین و بە بایەخێکی زۆرەوە لێی بکۆڵینەوە. ڕۆژنامەکان بایەخێکی فرەیان بەم شەڕەدا. دەستەی ئەرکانیش ڕاپۆرتی هەمەجۆری لەسەر ئەم مەسەلەیە هەبوو. دەستەی ئەرکان لەم بەیاننامانەدا دەڵێت: (PKK) دوو هەزار کوژراو و هەمان ژمارە بریندار دۆڕاند. من دەزانم ئەمە ڕاست نییە. بەڵام باشتر وەختێک ئەو ڕاپۆرتە دوور و درێژانە وردبوومەوە کە بۆم دەهاتن بۆم ساغ بووەوە کەوا باروودۆخێک هەیە وا لە دەستەی ئەرکان دەکات بەم جۆرە ژمارە زۆری مەزەندە بکات. بەڵام بە کردەوە ئەوە بەدی نەهاتبوو. ئەوی ڕاستی بێ شەڕکردن بە شێوازێکی نەگونجاو و پێلەسەر داگرتنی، باروودۆخێکی لەباری بۆ لەگەڵی زیان لێکەوتنێکی گەورە خولقاند.

ماوەیەکی درێژ بەر لە شەڕ و تەنانەت لە سەرەتای شەڕیشدا ڕێنوێنیی پێڕەو کردنی شەڕی گەریلایی هەبوو. چەند مانگێک پێش شەڕەکە هەم لەوە ئاگادارمان کردنەوە کە لەوانەیە دەوڵەتی تورکیا بە هاوکاری خیانەتکاران و نۆکەرانی کورد هێرش بکاتە سەرمان و، هەم لەوەش کە پێویستە بە چ شێوازێک بەرەنگاریان ببنەوە. ئەم ڕێنوێنییانە ڕوون و ئاشکرا بوون، لە کاتێکدا تێیاندا گوتم لەگەر هێزەکانمان لە بەرەی خۆرئاوا یا لە بەرەی خۆرهەڵاتدا تووشی نارەحەتی بوون، پێویستە درێژی و پانی زنجیرە چیاکان بەکاربێنن. هەروەها چەند مانگێک پێش شەڕەکە پێمانگوتن خۆ بۆ ئەم جۆرە ڕێ تێچوونە ساز و تەیار بکەن. دەمەوێ لایەنێکی دیکە لەم بارەیەوە ڕوون بکەمەوە، ئەویش ئەوەیە: دەبوو لە کاتی بەرخودانمان‌اندا لە (حەیلوان و سوێرک) بێننە سەر شەڕی گەریلایی. بەڵام سووربوون لەسەر شێوازی گوندنشینان و بەسەر شەڕدا سەپاندنی ئەم تەرزە، ڕێی لەوە گرت.

ی.ك: ئایا مەبەستتان لە شەڕی گوندنشینان شێوازی شەڕی تاکتیکییە؟

س.پ: نەخێر. شەڕی گوندنشینان واتە هەر لایەک بچێتە نێو سەنگەری خۆی و تا هەموو جبەخانەکەی دەبڕێتەوە لێی نەبێتە دەرێ. ئەم شێوازە بوو بەرخودانی (حەیلوان و سوێرک)ی خستە تەنگژەیەکەوە. دەبوو بۆ دەرهاتن لەم تەنگژەیە هەردوو زنجیرە چیاکە بگرین تا دەگەینە ناوچە شاخاوییەکانی کوردستان، ئەوەمان نەکرد. سەرئەنجام کەوتینە دۆخێکی شلەژاوەوە کە خەریک بوو ئاسەواری یەکەم هەنگاوی بەرخودانی زۆر گرنگ لە مێژووی کوردستاندا نەهێڵێ و بیبێتە هۆی بەزینی. بەڵام لە نیشتمان چوونە دەرەوەمان و گەلەکۆمەکەمان بۆ بنیاتنانی حیزب

لەسەر چەند بنچینەیەکی تازە و جارێکی دیکە خۆ ئامادەکردنمان بۆ خەباتی چەکداری پارمەتی‌یان داین لەلایەکەوە لەم تەنگژەیە دەرباز ببین کە لەم بەرخودانەی تێ‌کەوت و، لە لایەکی دیکەوە لەو دژواریانەش کە لەگەڵ (١٢)ی ئەیلولدا هاتنەپێش. پاش ئەوە ئامادەکاری بۆ ئەلعەبازی (١٥)ی ئاب دەستی پێ‌کرد.

وەخت بوو هەمان باروودۆخ لە ئەلعەبازی (١٥)ی ئابیشدا ڕوو بدات، کاتێك هەوڵی ئەوە درا ئەم ئەلعەبازە هەر لە نێو پڕوپاگەندەی چەکداریدا بهێلرێتەوە، بە بێ‌ئەوەی بۆ شەڕی گەریلایی پەرەبستێنێ. ئەوە کێشەیەکی زۆر گرنگ بوو. ئەوسا چەند هەڵسەنگاندنێکی هەمەلایەنەی چۆنیەتی ئاڵوگۆڕکردنمان بۆ گەریلا کرد. ساڵی ١٩٨٦ لە سەروبەندی کۆنگرەی سێیەمدا چەند ڕێنوێنی‌یەك لەسەر ئەم بابەتە هەبوون کە کێشابانەوە بۆ خۆئامادەکردنی سەرتاسەری و دواتر نزیکبوونەوە لە شێوازی گەریلایی لە ساڵی ١٩٨٧ دا، ئەویش بە کاری بێ‌وچان و پەرەپێدانی هەوڵ و کۆششەکان. وەك دەزانن گەریلا لەبەر ڕووناکی ئەوەدا دەستی بە پەرەسەندن کرد.

ساڵی ١٩٩٠ گەریلا پەرەسەندنێکی گەورەیان بە خۆوە دیو، وامان لێ‌هات سوپایەك گەریلای ڕاستەقینەمان هەبێت. وەك دەزانن هێزەکانمان گەورە دەبوون و بە فراوانی بە ناوچەکاندا بڵاودەبوونەوە. باشوور بۆ ئەم پەرەسەندنە زۆر لە بار بوو. بە هۆی شەڕی کەنداویشەوە باشورمان بەکارهێناو هەلومەرج زۆر گونجاو بوو. بەڵام مخابن دووچاری زەبری پڕ ئازار بووین. ئەوە بوو هێندێك لە هێزەکانمان تووشی نەخۆشی جێنگیربوون لە ئیدارەکاندا بوون وەك بڵێی لە دیهاتدا جێگیر دەبن.

ی.ك: ئایا ئەم قسەیەتان تەنیا سەبارەت بە باشورە؟ یان تۆ مەبەستت باروودۆخی گشتی‌یە؟

س.پ: بە گشتی هێندێك گۆڕانکاری هەن کە بوونە هۆی گەلێك دژواری بۆ ئێمە. بەڵام ئەم پەرەسەندە لە باشووردا بە شێوەیەکی فراوانتر بوو. دیارە ئێمە وامان چاوەڕوان نەدەکرد هەڵەکان بەم ڕادەیە بگەن. بە تایبەتی کە ڕێنوێنیەکان زۆر ڕاشکاوانە بوون. حوکمێکمان هەبوو وای بڕیبوو: «دەکرێت بە هۆی هێزی گەریلای بزاوتووەوە بچینە نێو شەڕی بزاوتوو. بەڵام نابێ لە هیچ هەلومەرجێکدا بچینە نێو شەڕی بەرەیی». لەو ڕێنوێنیانەشدا کە بۆمان ڕەوانەکردن گوتمان: «پێویستە بێ‌ئەملاولەولا بە تەرزی گەریلا خۆ ڕێکبخەن». وەڵامیان بۆ ئەم ڕێنوێنیانە ئەمە بوو: «پاش خۆمانمان ئامادەکردووە».

بەڵام ئەو ئاکامانەی کە پاش چل ڕۆژ شەڕ بەدەرکەوتن، بەڵگەی ئەوە بوون کە دەست لە هێندێك جێنگا گیرکرا، سەرەڕای ئەوەش شەڕ لەو جێنگایانەدا بە سەرکەوتوویی لەگەڵ بەرەی کوردستانیدا درێژەی کێشا، بە تایبەتی لەگەڵ هێزەکانی پارتی دیموکراتی کوردستان (KDP)دا کە سەرکەوتووانە پاشەکشە بە

پەلامارەکانی کراو تەنها هەر تووشی زیانی گەورە گەورە بوو، بەڵکو بەزێندرا و ئەمەش حاشا هەڵنەگرە.

ی.ك: تا ئەو کاتە ئایا هێزەکانی تورکیا لەوێ بوون یان نا؟

س.پ: نەخێر. تەنیا هەلیکۆپتەر لە ئارادابوون، لەگەڵ کۆمەکی لۆجستیکیدا. دوژمن هێشتا بە تانك و هێزەکانی کۆماندۆوە نەچوو بووە ناوەوە و، هێزەکانی ناوچەی سۆرانیش بەرێوەبوون بۆ پاڵپشتکردنی هێزەکانی بەرەی کوردستانی. جا کە دڵنیابوون سەرناکەون، بارزانی خۆی بانگی تورکیای کرد، فریای بکەوێ. کە هێزەکانی پیادەش سەرنەکەوتن، تانکەکان هاتنە نێو مەیدانی شەڕ.

ی.ك: ئایا لەم قۆناغەدا لەسەر شەڕی بەرەیی پێداگر بوون؟

س.پ: نەخێر، کێشەکە کێشەی پێداگرتن نەبوو. بەڵکو هاتنی تانکەکان دۆخێکی چاوەڕوان نەکراو بوو. هاتنە ناوەوەی تانکەکان و ئامادەکاری پێویست نەکردن، بووە هۆی باروودۆخێکی حسێب بۆنەکراو و دۆخێکی هاوشێوەی گەمارۆی هێزێکی گرنگ بەدیارکەوت. هێرشی چەکدارەکان لە باشورەوە و هێ هێزەکانی تورکیا لە باکورەوە و پەلاماری ئاسمانی چڕوپڕ بە هەلیکۆپتەر و فڕۆکەی جەنگی و هێندێك لە هێزەکانمان کە بە شێوازە کۆنەکان ڕاهاتبوون نەیانتوانی بە خێرایی بێنە سەر شێوازی شەڕی گەریلایی. ئەمەش پاڵی بە دەستەی لەرکانەوە نا باسی ئەم باروودۆخە بکات و لافی ئەوە لێبدات کە ئەوان هێزەکانمانیان گەمارۆداوە و لە خۆکوشتن یا خۆبەدەستەوەدان زیاتر هیچی دیکەیان لەبەردەمدا نەماوەتەوە. بەو پێیە بەشێك لە هێزەکانمان کە ژمارەی دەگەیشتە سێ هەزار کەوتنە نێو داوی ئەم جۆرە باروودۆخەوە. واتە هەموو هێزەکانمان لە هەمان باروودۆخدا نەبوون. ئەگەر هێزەکانی تورکیا بەجەرگیی‌یەکی تەواویان هەبووایە وبە ڕێکخراوی هێرشیان ببردایە، ئەوسا لەوانەبوو زیانەکانمان گەورە بن.

بێگومان لەبەر ئەوەی کە هێزەکانمان بەرخۆدانێکی دلێرانەیان پیشاندا، هێزەکانی تورکیا زاتیان نەکرد بەرەو ڕوویان بچن. لەهەمان کاتدا دۆخی پەککەوتن پەیدا بوو. بەدیهاتنی پەککەوتن لەو خاڵەدا نارەحەتی‌یەکی زۆری بۆ بەرەی کوردستانی نایەوە. ئەوە بوو بەم پەککەوتنەوە لە گۆڕەپانی شەڕ چووەدەری. ئەوەش کۆسپێکی دیکەی بۆ جێبەجێکردنی ئەو نەخشەیەی تورکیا پێکهێنا کە ئامانجی تەفروتوناکردنی گەریلا بوو.

دەوڵەتی تورکیا دەست بەرداری گشت پرنسیپە مافی ئامێزەکان دەبێ، تەنانەت پرنسیپەکانی مافی خۆشی لە ڕووی سەربازییەوە و هەوڵدەدات لە باشوری کوردستاندا سوپایەك لە گوندپارێزان پێکەوە بنێ.

ی.ك: ڕێککەوتن لەگەڵ (بەرەی کوردستانی)دا کرا و بەهۆی ئەم ڕێککەوتنەوە هێزەکان پێکەوە دەکەوتنە جووڵە. ئایا هێزەکانتان جبەخانەی خۆیانیان بە جێهێشت؟

س.پ: نەخێر جبەخانەکانی خۆیانیان بە جێنەهێشت، بەڵام هەندێك ئۆتۆمبیل و ئامێریان لە نێو برد، هێزەکانی دەوڵەتی تورکیاش دەستیان بەسەر بڕێك کەرەستەی خواردەمەنیدا گرت. هەرچی چەك و چۆلیشە، دەستیان بەسەر هیچیدا نەگرت. بەشێك لە هێزەکان بەرەو ئۆردووگای باشور کشانەوە و بەشێکی دیکەیان بەرەو باکور و، ئەو بەشەش کە مایەوە شێوەی گەریلایی وەرگرت و درێژەی بە تێکۆشانی خۆیدا. لە کاتێکدا زیانەکانمان خۆی لە نزیکەی سەد شەهیددا. بەم پێیە هێزەکانمان توانییان ئەم هێرشە تێبپەڕێنن و پووچەڵی بکەنەوە و لە دۆخێکی هەڵەوە بۆ دۆخێکی بگوازنەوە کە سەرکەوتنی تا ڕادەیەك گرنگی تێدا بەدیهات.

ی.ك: لێکتێنزیکبوونەوە و ڕێککەوتن بەدی هاتن. باشە، سەرکردەی ئازیزم. لەمەودوا چی ڕوودەدات پاش ئەوەی حکومەتی تورکیا لەگەڵ هێزەکانی پێشمەرگەدا بڕیاریاندا چەندین پاسگەی سەرسنوور دابمەزرێنن؟ وەك بیستوومانە پرۆژەیەك هەیە بۆ بەستنەوەی ئەو پێشمەرگانە بە مووچەی مانگانە. ئایا ئەمە پاش پاسگە دامەزراندن دەبێ؟ بە تایبەتی کە پێوە ڕایەکتان هەبوو و دەتانگوت: «ئەگەر بەرەی باشور پەرەبستێنێ، بەرەی باکور پەرەسەندن بە خۆوە نابینێ». ئایا تورکیا بیری لەم مەسەلەیە کردووەتەوە و بڕیاری داوە ئەم پاسگانە دروست بکات و مووچە بدات لە ترسی ئەوەی نەبادا بەرەی باشور پەرە پێبدەن و پاشان ڕووبکەنە بەرەی باکور؟ ئایا ئەم هەنگاوە بۆ کۆسپ خستنەڕێی ئەوە نەنراوە؟

س.پ: سوپای تورکیا لەم چەند مانگەی دواییدا لە ڕووی خۆبوونەوەوە، تووشی چەندەها گۆڕانکاری گرنگ هاتووە و بەشێکی گەورەی لێکشاوەتەوە و گەلێك پاسگەی خۆی بە جێهێشتووە و لە بنکەی گەورەتردا جێگیربووە. پێم وایە ئەمە گۆڕانکارییەکی تازەیە لە بارودۆخی سەربازیدا ڕوودەدات، لە کاتێکدا دوژمن دەستی لە سەدان پاسگە هەڵگرتووە و هێزەکانمان لەم شوێنانەدا مانەوە و کردوویانن بە ژمارەیەك بارەگای سەرکردایەتی کردن.

ی.ك: ئایا مەبەستتان ئەوەیە لە کوردستانی تورکیادا پاسگەکانی پارتی کرێکارانی کوردستان لە هی دەوڵەتی تورکیا زۆرترن؟

س.پ: بێگومان. لەبەر ئەوەی بالادەستی سەربازیمان لە هی سوپای تورکیا

فراوانتره.

ی.ك: لەم بارەیاندا پاسگەكانی سەرسنوور چ سوودێكیان دەبێ؟

س.پ: ئەوان لە هەوڵی ئەوەدان پەل بە سیستەمی گوندپارێزان بهاوێژن بۆ باشوور، بۆیە بیر لە دانانی سیستەمێكی تازە بۆ پاسگەكان دەكەنەوە. پێشتر هێندێك پێوەندی لەم جۆرەیان لەگەڵ (KDP)دا هەبوو و دەوڵەت پارەی بە سەركردایەتی دەدا و لەو ڕێگایەوە پارە بۆ پێشمەرگە خەرج دەكرا. كەچی ئێستاكە ئەوان شێلگیرانە ناڕوانە لایەنی ڕێكخستنی (KDP) و تێدەكۆشن كاروبارەكانیان ڕاستەوخۆ لەگەڵ سەرۆك خێڵەكاندا هاوئاهەنگ بكەن بۆ بنیاتنانی سیستەمی گوندپارێزان كە ئامادەیان بۆ كردە، بگرە بەشێكی گەورە لەو پێشەوایانە هەن كۆچیان بۆ توركیا كردووە و چوونەتە ڕیزی تۆكمەرایەتییەوە. ئەمان بە هۆی ئەوانەوە كارەكانیان ڕادەپەڕێنن.

پێم وایە توانیویانە گەلێك پێشمەرگە بە خۆیانەوە گرێ بدەن لەو كاتەوەی كە ئەوانە لە چادرگاكانی توركیادا بوون. ئەوە بوو دەوڵەت توانی زۆریان لێبكڕێ و بۆ باشووریان ڕەوانە بكات. لام وایە مانگانە وەك گوندپارێزانی توركیا نێزیكەی (٢٠٠) دۆلاریان دەست دەكەوێ، ئەو هەواڵانە كە لەم دواییەدا پێمانگەیشتن دەڵێن: دەوڵەتی توركیا دەستی كردووە بە تۆماركردنی ناوی خۆبەخشەكان تا ببنە گوندپارێز. هەواڵەكان باسی ناونووس كردنی (٧٥٠٠) كەس لەخێڵی (دۆسكی) دەكەن. ئەوانە لە ناوچەی خواكورك و حەفتانین جێگیر دەكرێن. واتە دەوڵەتی توركیا توانیویەتی (٧٥٠٠) كەس لە گوندپارێزە چلكاوخۆرەكان بۆ خزمەتی خۆی پڕ چەك بكات و مووچەی مانگانەیان دەداتێ تا بێبانخانە پاسگەكانی سەر سنوور و ناوچەیەكی داپڕاو دروست بكات. لە هەموو ئەمانەوە ئەم ڕاستییەی خوارەوە دەردەكەوێ: «دەوڵەتی توركیا دەست بەرداری گشت پرنسیپە مافناسیەكان دەبێ، تەنانەت پرنسیپەكانی مافی خۆشی لە ڕووی سەربازییەوە و دەوڵەتدات لە باشووری كوردستاندا سوپایەك لە گوندپارێزان پێكەوە بنێ.

ی.ك: ئێمە كە تا ئێستا باسی گوندپارێزان لە باكور دەكەین و سەرەڕای ئەوەی كوردیشن ، ئەوا دەوڵەتی توركیا دەتوانێ بڵێت ئەوانە هاونشتیمانین لای من و دەرووبەك بۆ خۆی دەدۆزێتەوە. بەڵام دەوڵەتی توركیا دەتوانێ چی لە بارەی ئەوانەوە بڵێت كە لە چوارچێوەی گوندپارێزاندا لە باشووردا چەكدار دەكرێن، با بە ڕواڵەتیش بێ؟ ئەوانە هاونیشتمانی عێراقین. بەمانەی ئەم مەسەلەیەدا چی دەبێ؟ ئایا دۆخێكی ناوازە نییە دەوڵەتێك هاونیشتمانانی دەوڵەتێكی دیكە لە سیستەمی گوندپارێزاندا چەكدار بكات تا خۆی پێبپارێزێ؟

س.پ: بەڵێ ئەمە ڕوودەدات. دۆخێكی بە كردەوە ناوازەیە. من لەسەر ئەم دۆخە لە بەرپرسە سیاسیە توركەكان دەپرسم و دەڵێم: ئەوانە با بە ڕواڵەتیش بێ بە ڕاستی هاونیشتمانی دەوڵەتێكی دیكەن و ئێوە هەزارانیان وەك هێزێكی بەدەك بۆ سوپای توركیا لێپڕ چەك دەكەن. ئەگەر سەرباز (پێشمەرگە)ی دەوڵەتی فیدرالی

کوردی بن، ئەمە وا دەگەیەنێ ئێوە سوپایەك بۆ ئەم دەوڵەتە پێکەوە دەنێن. ئەم دوو دۆخەش لەگەڵ دەستووری تورکی و لەگەڵ مافەکانیدا ناکۆکن. ئایا سوپای تورکیا سوپا بۆ دەوڵەتی فیدراڵی کوردی پێکەوە دەنێ؟

ی.ك: ئەوەی دەردەکەوێ دۆخەکە وا بەرێوە دەچێ وەك (جەنگیز چاندار)ی ڕۆژنامەنووس لەسەری نووسیوە و دەڵێت: «ئەوە دەوڵەتی تورکیایە دەوڵەتی فیدراڵی کوردی بنیات دەنێت».

س.پ: لەم بارەدا دەوڵەتی تورکیا دەوڵەتی فیدراڵی کوردی بنیات دەنێت. ئێستاش دەوری سوپای تورکیا هاتووەتە پێش تا سوپای ئەم دەوڵەتە پێکەوە بنێ.

ی.ك: سوپاکەی دادەمەزرێنێ. ئەمە واتا جارێکی دیکە گران بوونی گوزەران و قەیرانێك لە دەستووردا.

س.پ: دەتوانێ بە ناوی خۆیەوە دایبمەزرێنێ، ئەوسا وای لێدێت: هەزاران کەس لە هاونیشتمانانی دەوڵەتێکی دیکەی ڕێکخستووە و کردوونی بە ڕێکخستنێکی هاوتای سوپاکەی خۆی. ئەمە شتێکە بۆ بەکەمجار لە جیهاندا جێبەجێ دەکرێت. ئەو کاتە ئەم کێشەیە دەبێتە کێشەیەکی دەستووری و وا دەخوازێ بە پێی دەستوور ڕوون بکرێتەوە.

ی.ك: ئەگەر مەسەلەکە پەیوەستی کرد لە مافناسەکانمان دەپرسم. بەڵام سەرکردەی گەورەم لەوە دەچێ دۆخێکی دیکەی شایانی بایەخ پێدان هەبێ. مەبەستم ئەوەیە ئەو زانیاریانە کە لە لاتێ و ئەوانەش کە لە لای تورکیان وەکو یەك وان و بەو پێیە دەوڵەتی تورکیا پاسگەکانی لە کوردستانی تورکیا دەکێشێتەوە و پاسگەی تازە لەسەر سنوور دروست دەکات. ئایا ئەمە واناگەیەنێ: ناوەوە پاسگەی نەبێ و دەرەوەی هەبێ؟

س.پ: ناوچەیەکی دابڕاو لە نێوان لوبنان و ئیسرائیلدا هەیە. ئەمەش ئەزموونێکی گرنگ پێکدەهێنێ، ئەم پشتێنە سنوورییە نموونەیە بۆ ئەوان و درێژی ئەم نموونەیە دەگاتە (٢٠ کم) و سوپای ئیسرائیل کۆنتڕۆڵ و سوپایەکی ساختەی لوبنانیش چاودێری دەکات. ئەم دوو نموونەیە لەم حاڵەی خوارەوەدا لێكدەچن: ئەم پاسگانە لە ژێر دەستی خودی ئەفسەرە تورکەکاندا دەبن بە قووڵایی نێزیکەی (٢٠ کم) و درێژی دەوری (٣٠٠ کم) و ئەم ناوچەیە دەکەنە ناوچەیەکی لە چەك داماڵراو و نێزیکەی (١٠٠) پاسگە بنیات دەنێن. پێویستە لەسەرمان لە گۆشە نیگای گەلی کوردەوە بڕوانینە بایەخی ئەم ناوچەیە و بزانین بۆ ئەوان چی دەگەیەنێ. ڕاستیەکەی ئەم ناوچەیە وەك خەنجەرێکی وەشێنراو وا دەبێ لە جەستەی نیشتماندا و دەیکات بەدوو بەشەوە. ئەو ناوچەیەی لوبنان کە باسمان کرد هیچ نەبێ ناوچەیەکی جیاکەرەوەی نێوان عەرەب و ئیسرائیلە. بەڵام ئەم ناوچەیەی ئێمە جەستەی گەلی کورد دەکات بە دوو کەرتەوە و ناوچەیەکی جیاکەرەوە پێکدەهێنێ.

ئێمە پێمان سەیرنییە ئەم ناوچەیە بە سەرکردایەتی بارزانی دروست بکرێت. ئەگەر مێژووی بنەماڵەی بارزانی لە هەموو ڕوویەکەوە پێشان بدەین. دەبینین

ئەوانە پەیوەندی لەم چەشنەیان لەگەڵ ئێرانیشدا دامەزراند و ئەمە مەترسی بۆ کوردی ئەوێ پێکهێنا و بووە هۆی کوژرانی هەزاران نیشتمانپەروەری کورد و ڕێکخستنەکیان بە سەرپەرشتی (ئیستخباراتی ئێرانی) بنیات نا چەند ساڵێك بەردەوام بوو، لە کاتێکدا زۆر ئیش و کاری لە باتی ئیستخباراتی ئێرانی دەکرد. کوڕەکەی بارزانی بە هەمان شێوە لەگەڵ (صدام)یشدا ڕێکدەکەوت، بەڵام بە زۆری وڵاتە یەکگرتووەکان کە پەلپی لەوە گرت هاتە دواوە. ئێستاکە بە هاوبەشی تورکەکان فەرمانەکانی وڵاتە یەکگرتووەکان جێبەجێ دەکات و لە پشتەوە خەنجەر لە گەلی کورد دەدات. واتە ئەم بزاڤە بزاڤێکە ئامانجی دووکەرت کردنی جەستەی کوردستانە. ئەمە لەڕووی مێژوویەوە گەورەترین خیانەتی بارزانیەکانە. بێ گومان (تاڵەبانی)ش داکۆکی لەم بزاڤە دەکات. ئەوەبوو چەند جارێك لەگەڵ (ئەشرەف بدلیسی)دا لە سلوپی کۆبوونەوە. مەسەلەی گرنگ لەم بابەتەدا ئەوەیە ئەوانە هەوڵدەدەن کوردستان بە شێوەیەکی خیانەتکارانە دابەش بکەن و بناغە بۆ ئەم دابەش کردنە دابنێن. ئۆزال خۆشی ڕایدەگەیەنێ و دەڵێت: با ۳۰-۴۰ ملیۆن دولار بڕوات، ئەمە گرنگ نی یە. باوەڕم وایە ئەوان چەکیشیان دەدەنێ و مەشقیشیان پێدەکەن. ئاوا سوپایەك لە کاسەلیسان پێکەوە دەنێن. ئەمە حسێب و کاروباریانە.

ی.ك: لێرەدا بەرلەوەی لە هەلویستتان بپرسم، دەمەوێ ئەو پرسیارەی خوارەوەتان لێبکەم: ئەگەر دەولەتی تورکیا هێزەکانی لە دیهاتی کوردستانی تورکیا بکێشێتەوە، لە تورکیا بووین زانیمان پاسگەکانی هەڵدەوەشێنێ و ڕانیاریەکانی ئێوەش جەخت لەسەر ئەوە دەکەن، بەڵام کاسەی ئەم کارە ژێر کاسەکەی چی یە؟ کاتێك دەولەتی تورکیا بەم شێوەیە هێزەکانی دەکێشێتەوە، ئایا خۆی ئامادە ناکات بۆ بەکارهێنانی چەکی ئانیزامی؟ ئایا لەم بارەیەوە هیچ خەم یا نیگەرانییەکتان هەیە؟

س.پ: سوپای تورکیا لە بنەڕەتەوە لە سیستەمی دەستووری چووەتە دەرێ و هەموو مافێکی مرۆڤایەتی و پەیماننامە و ڕێککەوتنێکی بنچینەیی نێودەولەتانی پێشێل کردووە و بوونیشی لە باشووردا بەڵگەی ئەم پێشێلکاریەیە. لەم ماوەیەی دواییدا چەندین گەلەکۆمەی چڕوپڕی کێوماڵ کردنی کرد و کەوتە بۆردومان کردنی سنگرشەی (دیاربەکر - بیسکول - موش) و ئەم بۆردوومانە گەیشتە ناوچەکانی (دێرسیم و بوتان)یش. ئێستاکەش دەستی کردووە بە چۆلکردنی گەلێك گوندی ئەم ناوچانە و کوشتنی دێنشینان و ناچارکردنیان تا لە گوندەکانیان کۆچ بکەن. ئایا مەبەست لە کۆچ پێکردنی دێنشینان زەمینە خۆشکردنە بۆ بەکارهێنانی چەکی - لەنێودەولەتاندا - قەدەغەکراو؟ پێم وایە لە ئێستاوە ڕێ و شوێنی خۆی دادەنێت و تا ئەم ساتە ئاگامان لەوە نی یە. بەڵام گومانی تێدا نی یە کە هێزێکی گەورەتری ئاگر بەکاردەهێنێ. دووەم ئامانجی گوند چۆلکردن و کۆچ پێکردنی دانیشتوانەکەی لێکجوێ کردنەوەی گەریلا و دێنشینانە. بەڵام

لایەنی گرنگتر ئەوەیە سوپاکەی ناتوانێ لە ناوچە شاخاویەکان بمێنێتەوە.

ی.ك: بەلاّم دانیشتوانی کوچ پێکراوی گوندەکان بۆ خورئاوا ناچن. هەموویان دەچنە شارەکانی کوردستان.

س.پ: بەڵێ وایە، چونکە گەل حەزناکات نیشتمانی خوی بە جێبهێڵێ.

دەوڵەتی تورکیا کار بۆ ئەوە دەکات کە باڵادەستی خۆی بەسەر باشوری کوردستاندا لە چوارچێوەی نەخشەی(موسڵ - کەرکوك)دا بسەپێنێ.

ی.ك: باشە جەنابی سکرتێری گشتی بەرێز، وەك تێگەیشتووم جێبەجێکردنی پرۆژەی ئەم پاسگایانە لە بەهارەوە دەست پێدەکات. ئایا هەڵوێستتان چی دەبێ؟ ئایا پەسەندی دەکەن؟

س.پ: سیاسەتمان سیاسەتێکە پشت بە یەکێتی نەتەوەیی دەبەستێ و ئەوە دەکەینە بنچینە بۆ خۆمان. بۆیە ناتوانین بە هیچ شێوەیەك ئەم پرۆژەیە قبووڵ بکەین کە ئامانجی دەست وەشاندنە لە هیوا کانمان بۆ یەکێتی، دوژمن ڕەنگی بۆ دەڕێژێ وە هەروەها بە هیچ جورێکی تریش قبولی ناکەین. گومانی تێدا نی‌یە کە ئێمە بە هەموو هێزێکمانەوە لە ڕووی ئەم پرۆژەیەدا ڕادەوەستین. پێشتریش حەزیان دەکرد ئەم کارە بکەن، بەلاّم ڕێیان لێ‌گرتن و ئێستاش ڕێیان لێ‌دەگرین. کێشەکە لەوەدا نەتیس نی‌یە کە لە باشوردا دەمێنیەوە یان نا. بەڵکو کێشەی خستنە کاری گەلەداشە دژ بە گەلەکەمان لە باشور، واتە دژی گەلی کوردستان، ئێمەش دژی ئەم جۆرە کارەین، جا لە باشور بێ یان باکور، بە تایبەتی کە (٣٠) ساڵە پشتێنەی بوتان لە لایەن (KDP) و جاشەکانی خۆیەوە لە بەرەنگاری باکوردا بەکاردەهێنرێت. خۆ سەرجەم سەرۆکانی گوندپارێزان و جاشەکان لەو ناوچەیەدا دەچنە نێو هێزەکانی (KDP).

ئەم کارەیان پەرە پێدا و(١٠) ساڵە دەستیان بە بەربەرەکانی کردنمان کردووە، لەوسا نیشمانپەروەرەکانیان دەکوشت و ئێستاش باشور بەکاردێنن. بەم شێوەیە ئامانجیان ئەوەیە ناوچەکانی بۆتان و بادینان بخەنە نێو چوارچێوەی کونترۆڵ و باڵادەستی سوپای تورك. تورکەکانیش هەوڵدەدەن بە هۆی سوپایەکی جاشەوە شەڕ بکەن. ئێمە ناتوانین بڵێین ئەم سوپایە سوپای بەرەی کوردستانی‌یە. ئەمە سوپایەکی تورکی‌یە و ڕێکخستنێکی لاوەکی ئەم سوپایەیە. دەوڵەتی تورکیاش ئێستا بۆ ئەوە دەکات باڵادەستی خوی لە چوارچێوەی نەخشەی (موسڵ - کەرکوك)دا بە سەر باشوری کوردستاندا بسەپێنێ و، دەیەوێ ئەم ناوچەیە وەك پردێك بە هۆی سوپای جاشانەوە بەکار بێنێ تا تەگەرە بخاتە بەر پەرەسەندنی هێزی میللی ڕزگاریخوازمان لە ناوچەی بۆتان.

ی.ك: وانە حكومەتی توركیا ئەو ئیشە دەكات كە باپیرە عوسمانیەكانی دەیانكرد و سوپایەك لە جاش بۆ چینی دەسەلاتداری توركیا پێكدێنێت. ئایا مەبەستەكە ئەمەیە؟

س.پ: بێگومان وەك سوارەی حەمیدی. ئەزموونی هێزە خێڵەكیەكان بە درێژایی مێژووی كۆماری توركیا بە باشی بەكارهاتووە. هەر كاتێك دەست خرابێتە بینی، پەنای بردووەتە بەر هێزی خێڵەكی بە تایبەتی لەو ناوچانەدا كە هێشتا پێوەندی خێڵەكییان تێدا بەهێزە وەك بۆتان. بۆیە هەوڵدەدات پێكهاتەی تازە لەسەر بنچینەیەكی خێڵەكی بنیات بنێت. ئەو هەموو هێزە سەربازییەكان لە گشت زەمانێكدا هێزەكانی میلیشیای ناوخۆییان لە ڕووبەڕوو بوونەوەی ئیسلامیەكان و ڕێگراندا بەكاردەهێنا، ئێستاش بە ڕەچاوكردنی پەرەسەندنی شەڕ هەوڵدەدەن ئەوە بكەن بە دۆخێكی گشتی و هێزێك لە میلیشیای چلكاوخۆر دژ بە ئێمە و بە گەلی كوردستان پێكەوە بنێن. گەلی كوردستانیش چونكە گیرۆدەی هەژاری بەرسێتی. ئەگەر بڕێك پارەیان پێدا و لەم تەنگانە ئابووریەیدا یارمەتییاندا، لەوانەیە هەموو شتێك قبووڵ بكات. بەو پێیە ڕەنگە سیستەمی مووچەی مانگانە بە شێوەیەكی دیاریكراو گەلەكەمان لە باشوور تا ڕادەیەكی دەست نیشانكراو لە خشتە ببات. دەوڵەت وەختێك ڕێ بە بازرگانی سنوور دەدات، پێم وایە هەوڵدەدات لە ڕووی ئابوورییەوە یاریدەیان بدات. بۆیە جووڵەیەكی چڕوپڕی هاتوچۆی بازرگانی لە ئارادایە و دەیەوێ بەم شێوازە بازرگانییە یان هێندێك پاشماوەی بازرگانیان بۆ فڕێ دەدات تا دەسكەوتیان بكات. مەبەست كردنی هێزی پێشمەرگەیە بە جاش. وەك پێشتر گوتم ئەوان بۆ ماوەیەكی درێژخایان ئەمە لە پێناوی باشوری كوردستاندا یا بۆ بەرەنگاربوونەوەی (صدام حسین) ناكەن، بەڵكو بۆ لە ڕوودا ڕاوەستانی بزووتنەوەی ڕزگاری نیشتمانی كوردستان و لەو ئامانجەش كە حاڵی حازر لەبەردەمیاندایە (PKK)یە. ئەگەر هێزێكی تازەی جگە لەم حیزبە لە پاشەڕۆژدا سەری هەڵدا، ئەوا ئەم هێزە لە دژی بەكاردەهێنن. ئەوە هەر لە لەشكرەكانی حەمیدی دەچن و ئێمە پەخەگیری دۆخێكی هاوچەشن بووین. وەك دەزانن ئەم لەشكرانە دژی گەلی كورد بەكارهێنراون، وە بوونەتە بەربەستێك لە بەردەم بزووتنەوەی ڕزگاری نیشتمانی ئەرمەندا. دەیانەوێ جارێكی دیكە ئەم شێوازانە بخەنەوە گەڕ و پەلی پێبهارێژن و جێبەجێی بكەن. بێگومان دەبێ بە شەڕێكی گەریلایی هەمەلایەنە بە گژ ئەم كێشانەدا بچینەوە. دەشبێ لەم مەسەلەیەدا گەلی كورد لە باشور هوشیار بكرێنەوە و بگرە ئەوە كارێكی پێویستە. وڵاتپارێزان لەوێ وایان لێهاتووە دەتوانن ڕووداوەكانی دەوروبەریان وەربگرن و ـ با كەمێكیش بێ ـ لەم مەسەلەیە تێبگەن. پێم وایە ئەوە بە تێپەڕبینی ڕۆژگار و شانبەشانی شەڕ پەرە دەستێنن. ئەم هێزانە لە چوارچێوەی سەربازی تێپەڕ ناكەن. توركیاش هەوڵدەدات پشت بەوانە ببەستێ و لەوانەیە بتوانێ كەسانێكی وا لە جەماوەر پەیدابكات بۆ ماوەیەكی

دەستنیشانکراو پێبەستەی بن. بەڵام ئەگەر هەلومەرج بە خێرایی گۆڕا، ڕەنگە ئەم جەماوەرە وازی لێبهێنن. بێگومان ئەم جۆرە پێکهاتەیە زیان بە گەلی کوردستان دەگەیەنێ. بەڵام ئەگەر بڕوانینە دەرەنجامی ڕووداوەکان و پێکهاتەکان، بە قەناعەتی من دەوڵەتی تورکیا هەوڵەکانی مایە پووچ دەبن. بارزانییەکان ئەم سیاسەتانەیان تاقی کردەوە و لە چل ساڵ لەمەوبەرەوە تا ئێستا بەکاری دەهێنن. ئەگەر خەرجی ئەم سەرمایە (٢٠) ملیۆن دۆلار بێ، ئەوا ئەم بڕە پارەیە دەچێتە گیرفانی بارزانی. خۆ پارەی بارزانییەکان سەرپاکی لە بانکەکانی لەندەن و، ئێلا و منداڵەکانیان لەوێن. بەو چەند سەد ملیۆن دۆلارەی کە خڕیانکردەوە، پاشەڕۆژی خێزانەکانی خۆیانیان دەستەبەرکرد. دیارە گەدەی پێشمەرگە کەمێك پڕ دەبێ، بەڵام کارەسانەکە بەسەر بزووتنەوەی ڕزگاری نیشتمانی کوردستاندا دێت. دەوڵەتی تورکیاش ئیش بۆ پەرەپێدانی ئەم ڕەنگە گڵاوە دەکات و شەڕەکەی گەشە پێدەدات. مەبەستی ئەمە زانراوە. ئەو ئێنەکۆشی سیاسەتی کۆنی خۆی بژێنێتەوە بەوەی کە کورد و کورد، کورد و ئەرمەن، ئەرمەن و کورد لەیەك بکات و، بۆ کەمکردنەوەی باری سەرشانی خۆشی بوار بۆ ململانێی نێوان گەلانی کوردستان و دراوسێکانیان بکاتەوە.

ی.ك: بەڵێ سەرکردەی ئازیزم. لە تورکیا باسی ئێوەم کردو گوتم: «سیاسەتمەدارێکی شێلگیرو گەورەیە، بەوە جوێ دەکرێتەوە کە هێمنە». من لە ئەنجام و پێشبینییەکانتان ناپرسم، بەڵام مۆڵەتتان لێوەردەگرم ئەم پرسیارە بکەم: مادامێکی باسی (KDP) دەکەین، پرسیارەکەم لە گۆشەیەکی دیکەوە دەبێ. وام بەخەیاڵدا دێت کە ئێوە وا بڕواننە (KDP) وەك بڵێی بەشێك بێ لە دەوڵەتی تورکیا. ئایا من هەڵەم؟

س.پ: بە تایبەتی ئێستا. لەوە دەرچووە حیزبێك بێ و بووە بە هێزێکی ئیرە سەربازی سەر بە دەوڵەتی تورکیا. واتە ڕێکخستنێکی میلیشیای مەدەنییە و لە ڕادەبەدەر گرێدراوی دەوڵەتی تورکیایە. دەکرا ئەم پێکهاتەیە لە تورکیاشدا ڕەنگ بداتەوە. وەك «KDP.T»، بە تایبەتی ئێمە دەزانین ئەم حیزبە هەر لە ساڵی ١٩٧٢ بەدواوە لە ڕێگای (دەروێش سەعدو)وە بە ڕاوێژکاری ئیستخباراتی تورکیا (MIT)وە لە دیاربەکر گرێدرا بوو. هەروەها دەزانین ئەو ڕێکخستنە پیلانگێڕە کە بە ناوی (ئەستێرەی سوور)ەوە کەوتەڕوو، هەر لە پشتی ئەم حیزبە کەوتەوە. ئەو ڕێکخستنە بوو کە بووە هۆی شەهیدکرانی هەڤاڵ (حەقی قەرار). دەشزانین ڕێکخستنی (KUK) کە لەڤێکی بۆ ئەوە دامەزرا تا شەڕێکی لێرە و لەوێ دژ بە ئێمە بکات. ئەمە ئەرکی بوو. ئاشکرایەکە (MIT) لەم کارانە بێئاگا نەبوو.

بەڵام ئێستا ئەوان تەنیا پەل بە پارتی دیموکراتی کوردستانی تورکیا (KDP-T) ناگرن. بەڵکو هەوڵدەدەن پارتی دیموکراتی کوردستانی عێراق (KDP-I) و هەموو ڕێکخستنەکانی سەر بەم حیزبە لە پارچەکانی کوردستاندا وا لێبکەن یەکبگرن و ببنە نۆکەری دەوڵەتی تورکیا. پێشتر لە کاتی گفتوگۆکانی

بەرەی کوردستانیدا لە ئەنقەرە مشتومڕیان لەسەر ئەم باسە کرد.

گوتارێك هەیە لە گۆڤاری (خەبات)دا بڵاوکراوەتەوە، دەڵێت: «HEP» لە دەست دەرچووە و دەستی کردووە بە چوونە ژێر باڵی (PKK). ئەم گوتارە لەسەر مشتومڕێك بوو کە لە نێوان نوێنەرانی بەرەی کوردستانی و بەرپرسانی ئیستخباراتی تورکیا (MIT)دا بەناوی (چۆن حیزبێکی کوردی دادەمەزرێنرێت)ەوە کرا. ئاشکرا دامەزراندی حیزبێکی کوردی کرێگرتە لە دۆخی لێکۆڵینەوەدا بوو. جا کە نەیانتوانی بە تەنێ ئەم جۆرە حیزبە دابنێن، پەنایان بۆ (KDP) هێنا لە بەجێ‌هێنانی ئەم کارەدا یارمەتی‌یان بدات. پێم وایە ئەم جۆرە پێکهاتانانە لەگەڵ شەڕی ئەم دواییەی باشووردا گوڕیان تێ‌کەوت و لەوانەیە ڕەزامەندی ئەمەریکاشیان بە دەست هێنابێ. سەرەنجام مشتومڕ لەسەر توانای سەرکەوتن و سوودی ئەو سیاسەتە کرا کە تورزال لە کێشەی کورددا جێ‌بەجێی کرد. هەندێك لەم مشتومڕانەش لە ڕۆژنامە و پەرلەمانی تورکیادا ڕەنگیان دایەوە و ئاگامان لەوەیە. ئەوەی کە پێویستە تێی‌بگەین زانینی تایبەتمەندی کەسایەتی کوردی کرێگرتەیە کە لە سەدان ساڵ لەمەوبەرەوە زۆر پەرەی‌سەندووە، هەر لە (ئیدریسی بدلیسی) و لەشکرەکانی حەمیدی‌یەوە تا نۆکەراتی مستەفا کەمال و تا بەم کارانە دەگات کە لە بارزانیەکاندا بەرجەستەبوون.

ناسینی تێکڕای ئەوانە زۆر پێویستە، هەرچی کۆتاییشیانە هەر بە دەستی بزووتنەوەی ڕزگاری نیشتمانی کوردستان دیاری دەکرێت. تەنانەت (تاڵەبانی)ش هەوڵیدا ئەم دەورە ببینێ، بەڵام ـ وای بۆ دەچم ـ بەختێکی کەمی دەبێ. ئێمە ئاگامان لەوەیە کە دەوڵەتی تورکیا بانگی چەند ڕێکخستنێکی وەك ڕێگای ئازادی (ÖY) دەکات. نووسینگە بۆ خۆیان دابنێن و ببنە حیزبی دیموکراتی یاسایی بە تاکە مەرجی پاکتاو کردنی(PKK). ئەورووپاش مەرجی لەم چەشنەی دەخستە بەرچاو. ئەم باسەش لە لاپەڕەی ڕۆژنامەکاندا ڕەنگی دایەوە و گەلێك هێز خۆیانیان بۆ ئەم مەبەستە ئامادە کرد. ئەگەر پاکتاوی ئەو بزووتنەوەی ڕزگاری نیشتمانی‌یە کرا کە (PKK) ڕێبەری دەکات، ئەوسا بە ڕەسمی دان بە حیزبە نۆکەرەکاندا دەنرێت و وەك هێزێکی زیادە بەشداری سیاسەتی تورکی دەکات بۆ خزمەتکردنی ئەم سیاسەتە. لەم حاڵەشدا چەند هەوڵێك هەبوون بۆ سەپاندنی بژاڵێکی پاکتاوکەر بەسەر (PKK)دا، لەمێژە ڕەنگیان بۆ ڕشتووە و ویستوویانە جێ‌بەجێی بکەن. دەیانویست ئەم پیلانگێڕی‌یە هەر بە تیرۆر و زەبروزەنگ جێ‌بەجێ نەکرێت، بەڵکو بەوە کە (PKK) بکەن بە حزبێکی سیاسی و دەستەمۆی بکەن. ئەم مشتومڕانەیان لە لاپەڕەی ڕۆژنامەکاندا ڕەنگی پێ‌دایەوە کە وای کرد هەندێك لە کەسانی نیازپاکیش تێهەڵکێشی ئەم مشتومڕانە بن. بەڵام ئەوانی دیکە نیازیان جیاواز بوو. کاك (دۆغو پرینچەك) لەو کۆنگرەیەی (HEP)دا کە باستان کرد گوتی: «پێویستە PKK بکرێت بە حیزبێکی یاسایی». ئەمە هەڵسەنگاندنی شەخسی ئەو بوو. چەند بەڵگەیەکیش هەبوون ئاماژەیان بۆ ئەوە دەکرد کە ئەوان

دەیانویست ئەم بیروکەیە بگەیەننە نێو (PKK). باوەڕم وایە کە ئێوە هەواڵی گەلەکۆمەکانی ئێمەتان بۆ سەر ئەو پیلانە ناسراوانە بیستووە کە هەوڵیان دەدا (PKK) لەشەڕی گەریلایی و خەباتی چەکداری دووربخەنەوە و بیهێننە سەر ڕێگای چالاکی سیاسی.

ئەم پیلانگێڕیانەش ساڵی ١٩٨٣ لە خودی (سەمیر)ی پیلانگێڕدا بەرجەستە بوون، چونکە ئامانجی ئەو شتە بوو کە کەسێك لەمەوبەر ئاماژەمان بۆ کرد. (پیلانگێڕی پارێزەر)یش لە خودی (حسێن یلدرم)دا خۆی نواند، لە کاتێکدا ئامانجی ئەم پیلانە هەمان ئامانجەکانی پێشوو بوو. سەمیر (چەتین گونگور) دروشمێکی هەبوو دەیگوت: «پێویستە هیچ یەکێك لەو پیاوانە ڕەوانەی ناوچەی هەکاری نەکرێن». ئامانجیش کۆسپ خستنە ڕێی ئەم خەباتە چەکداریە بوو کە(PKK) نەخشەی بۆ دەکێشا بۆ ئەوەی دەست بکات بەو چالاکی‌یە سیاسیەی کە ڕێکخراوەکانی دیکە لە ئەوروپا دەیانکرد و دیاریکردنی چالاکیش بوو لەم چوارچێوەیەدا یان مانەوە وەك تاقمێکی پەنابەر. ئەمە سروشتی ئەو کاتەی شەڕ بوو، هەرچی کابرای پارێزەریشە گوتی: «ئاپۆ ڕوو لە ئەمانە و ئێمە لە ئەوروپا دەستمان بەسەر(PKK)دا گرتووە و بۆیان زیندانی کردین و دەست بەسەر چیاکانیشدا دەگرین». بەم شێوەیە پیلانەکەی هەڵسەنگاند. ئەمجا کەوتە باس و خواس لەسەر کودەتایەك لە ئەوروپا و هێندێك چالاکی نەخشە بۆ کێشراویان لە بەندیخانەکاندا ئەنجامدا. هەر ڕاست لەم کاتەدا ئوزال ڕایگەیاند لەوانەیە لێخۆشبوون بۆ (PKK) دەربکرێت. ئەمەش لە ڕۆژنامەکاندا ڕەنگی دایەوە و تاکە مەرجی چەك دانان بوو.

ی.ك: بە پێی ئەوەی کە لە ئەنقەرە بیستوومە: تاڵەبانی لە کاتی گەڕانەوەیدا لە واشنتۆنەوە گوتی: «ئەگەر PKK دەستی لە چەك هەڵگرت و ڕایگەیاند حیزبێکی مارکسی - لینینی نی‌یە، وەك حیزبێکی باش قبوڵمانە».

نەجمەدین بیوك قایا نیشتمانپەروەرێکە بەرانبەر بە دوژمن بەرخۆدان دەکات تا لە پاڵ محەمەد شەنەردا شەهید دەبێ، لە کاتێکدا شەنەر لەگەڵ دوژمندا ڕێکدەکەوێ و هەوڵدەدات ئەم ڕێککەوتنە بەسەر پاڵەوانانی بەرخۆدانی بەندیخانەکاندا بسەپێنێ.

س.پ: ئەمە شیاوە، بانگەشە دەکات بۆ ئەنقەرە پاش ئەوەی(PKK) دەست لە مارکسیزم - لینینیزم و لە چەك هەڵدەگرێ و دەبێتە حیزبێکی کۆمەڵایەتی دیموکراتی. با لە ئەنقەرە بە ئازادی دەست بە کار بکات. گوتیشی: «دەکرێت لەسەر یەك مێز دابنیشن و پێکەوە مشتومڕ لەسەر ئەم مەسەلانە بکەن». بە توندی وەڵامی ئەم قسەیەمان دایەوە. سەرباری ئەوەی کە لەم بابەتە چەندین دوورایی هەبوو بەسەر بەندیخانەکاندا شکایەوە.

لە کاتی گفتوگۆدا کۆنفرانسی بەرخودانی بەندیخانانتان لێ‌پرسیم. ئەم ڕووداوە

که له ڕۆژنامەکاندا بە «ڕووداوی محەممەد شەنەر» ڕەنگی دایەوە، وێستیان دوورایییەکی گەورەی هەبێ بە ڕادەیەك هێندێکیان (PKK)ی تاوانبار کرد بەوەی که ئەم حیزبە پاکتاوی بەرهەڵستانی نێوخۆ دەکات و ماوەی هیچ بەرهەڵستییەك نادات. گۆڤاری (بەرەو ساڵی ٢٠٠٠) کە (دۆغو پێرینچەك) سەرۆکی نووسینەتی، ئەم باسەی بڵاوکردەوە. ڕووداوی محەممەد شەنەر بە فراوانی لە بنکە و دەستەکانی حیزبدا مشتومڕی لەسەرکرا. جا بۆ ئەوەی ڕۆژنامەکانیش پاش ئەم باسە ئاگاداربین، پێم خۆشە ڕوونی بکەمەوە کە پێشنیارەکەی ئۆزال بۆ دەرکردنی بڕیاری لێبوردن لە (PKK) بە چەند مەرجێك، ئەم لێبوردنە و هەوڵەکانی محەممەد شەنەر کە دەیویست شتێکی لە بابەتی سیاسەتی ئۆزال تێبهەرێنێ، جووتێك هەولی هاوشێوە و پێکەوە بەستراون. تەنانەت لە دیداری ڕۆژنامەنووسیدا (محەممەد عەلی بیراند) پرسیارێکی لێکردم تێیدا دەڵێت: «دەوڵەت حەز دەکات هەنگاوێك بنێت، ئایا ناتوانن چەکەکانتان بێدەنگ بکەن؟». ئەوسا پێمگوت: «ناگرێت ئەمە لەیەك لاوە بێ». مەبەستی لەمە ئاگربەست و ئەوەش کە ئەوان ئارەزوویان بوو ئاگر بەست بوو لە یەك لاوە. بەم پێیە محەممەد شەنەر لە کاتی کۆنگرەی چوارەمی حیزبدا دەرکەوت و بۆ ماوەی ساڵێك پێوەندییەکی توندوتۆڵی پێمانەوە هەبوو. هەموو جموجووڵ و هەڵسوکەوتێکی بەڵگەی ئەوە بوون کە گەریلای پێفووت ناچێ و ڕەتی دەکاتەوە و تێدەکۆشێ بەوە باروودۆخەکە ڕزگار بکات کە (PKK) بە دروشمی خەباتی سیاسییەوە بکاتە حیزبێکی پاکتاوکەر. گشت هەوڵەکانی ئاڕاستەی ئەم ئامانجە کرابوون، لە کاتێکدا لە بەندیخانە دەرچوونی هاوجووتی پاسا نەبوو، دەبوو لە ناو تاقمەکەی (پاتمان)دا حوکمی لە سێدارەدانی بدرێت، بەڵام ئەم حوکمەیان بۆ دەرنەکرد و ماوەیەکی درێژخایانتر لە بەندیخانە مایەوە تا لە ساڵی ١٩٨٨ دا بەرەڵایان کرد. بە کورتی بەسەرهاتەکەی درێژە، دەبوو لە مانگرتنەکەی (کەمال پیر و محەممەد خەیری دورموش و مەزلووم دۆغان)دا لە خواردن لەگەڵیاندا بێ، بەڵام ئەو پاش ١٥ ڕۆژ لەوە دەستی بە مانگرتن کرد. دیارە ئەوەی وا لە ڕۆژی (١٥)مدا دەست پێبکات دەتوانێ (٤٠) ڕۆژ دەربیات بە بێ ئەوەی هیچی خراپی لێبەسەر بێ. ئەوانی دیکە شەهید دەبن، لە کاتێکدا ئەویش هەوڵدەدات لەسەر میراتەکەیان دابنیشێ. سەرنەگرتنی بەرخۆدانی کانوونی دووەمی ساڵی ١٩٨٤ لە ژێر سەری ئەودا بوو کە ئامانجی ڕەتکردنەوەی گوتنەوەی سروودی نیشتمانی و لەبەرکردنی جلوبەرگی یەك ڕەنگ بوو. لەوەتا نەجمەدین قایا نیشتمانپەروەرێکە بەرانبەر بە دوژمن بەرخۆدان دەکات تا لە پاڵ محەممەد شەنەردا شەهید دەبێ، لە کاتێکدا ئەو لەگەڵ دوژمندا ڕێکدەکەوێ و هەوڵدەدات ئەم ڕێککەوتنە بە سەر پاڵەوانانی بەرخۆدانی بەندیخانەکاندا بسەپێنێ. ئەمە بە بیر ڕووداوی تونێلی دیاربەکریشدا جێبەجێ دەبێ کە لە ڕۆژنامەکاندا ڕەنگی دایەوە، لە کاتێکدا کشایەوە و بەشێوەیەکی ناخافڵ بڕیاری خۆی گۆڕی و ڕازی نەبوو نیوسەعات بەر لەو وادەیە بچێتە دەری

کە بۆ بەجێهێنانی هەوڵێکی هەڵاتنی بە کۆمەڵ لە بەندیخانە دیاری کرابوو و چل کەس لە کادیرانی هەرە پێشکەوتووی حیزب خۆیانیان بۆ ئامادەکردبوو. دوورێکی سەرەکی لەم هەموو رووداو و مەسەلانەدا بینی، بەڵام سەرباری ئەوە لە بەندیخانەی دیاربەکر مایەوە، لەکاتێکدا کادیرەکانمانیان بەسەر هەموولایەکدا دابەش کرد. هەروەها هێندێک چەمکی لادەر لە نێو بەندیخانەدا بە سەرکردەیی ئەو پەرەیان سەند. جا بە بیانووی مافی مرۆڤ و پێداویستەکانی وەک زیادکردنی بەشە خواردنەکەی و پەیداکردنی تەلەفزیۆن و ئەوەی کە پێویستە ژیان لە بەندیخانەدا ئازاد و ئارام بێ، وازی لە حیزب هێنا و پێبەندی مافی پەتی خۆی بوو. سیاسەتەکانی بە ڕێگای ئارامی شەخسیدا بۆ خۆی تێدەپەڕین.

سەرەنجام وەکو زانراوە بوو بە کابرایەک کە هیچ پەیوەندییەکی بەو گیانی سەرخۆدانەوە بەسوو کەوا (PKK)ی پێ جوێ دەکرێتەوە و، هەوڵیدا ئەوەی کە لە نێو بەندیخانەدا دەیکرد لە دەرەوەی بەندیخانەشدا بیسەپێنێ بە سەر هەڤاڵانیدا. ئەوەی کە دەیویست، حیزبێکی لە (PKK) جیاواز بوو. پاشتر تێگەیشتین هەوڵدەدات (PKK) بکاتە حیزبێکی یاسایی و بۆ گەیشتن بەم جۆرە حیزبەش شێلگیرانە و بە چڕوپڕی و بەوپەڕی نهێنییەوە ئیشی دەکرد و بە شێوەیەکی ئاڕەوا هەربەرەکانێی دەکردین، لە کاتێکدا لە نێو باوەشی خەرماندا بوو. هەوڵێکی بێ وچانیدا دیاردەی حیزبایەتی(التحزب) و دەستەبەندی لە نێو حیزبدا بڵاوبکاتەوە و، بۆ ئەم مەبەستەش پەنای بردە بەر شێوازەکانی پیلانگێڕانی نهێنی. چەندین بەڵگەنامەمان لە لایە جەخت لە سەر هەموو ئەوانە دەکەن. ئەمە (حسین بلدرم)ی پارێزەریش دەگرێتەوە کە خۆی خەڵەتاند کاتێک گوتی: «ئێمە کودەتامان کرد». هەرچی محەمەد شەنەر بوو دەیگووت: «ئێمە دەستمان بە سەر کونگرەی چوارەمی حیزبدا گرت» و بەم وەزعەوە قەناعەتی بە خۆی یا فێڵی لە خۆی کرد.

ئەگەر هەموو ئەمانەمان لەگەڵ ڕاگەیاندنەکانی ئۆزالدا بەراورد کرد، ئەو قەناعەتە پەیدا دەکەین کە ئەوە نەچووە سەر لە دەرەوە دوایی بە (PKK) بهێنن، بۆیە پەنایان بردە بەر ناوەوە تا لەنێوبردن و سڕینەوەی دەستەبەر بکەن. خاوەنەکانی پیلانی پاکتاوکەرانەی ساڵی ١٩٨٨ لە ئەوروپا ئامانجیان هەمان شت بوو و دەیانگوت: «لەوێشدا دەستمان بە سەر ئەوروپاو بەندیخانەکاندا گرتووە و چیاکانمان کۆنترۆڵ کردووە». ئاوا لافیان لێدەدا، چونکە کەسانێکی وەک (هۆگرۆ مەتین) لەوێ کاری پاکتاوکەرانەیان جێبەجێ دەکرد. هەوڵێکی یەکگرتوو لە هەر سێ گۆڕەپاندا هەبوو. ئێمەش لە حیزبدا دەمانزانی دووچاری هەوڵی پاکتاوکردن دەبین لە سێ سەرەوە. بێگومان ئێمەش هەوڵمان دەدا ئەم پیلانگێڕانە نەهێڵین و لە هەر سێ بەرەکەوە پەلامارماندا. وەک دەزانن گەیشتینە کونگرەی چوارەمی حیزب، لە کاتێکدا کونگرە بە پیلانی بەرخۆدان و پەل پێهاویشتنی هێزی گەریلا و پەنابردنە بەر سەرهەڵدان پشت ئەستوور بوو و جارێکی دیکە پێمان نایە قۆناغی

ڕێکخستنی شۆڕشگێڕانەی ڕاست و دروست. لەم ئان و ساتەدا کۆتایی بەم پیلانگێڕە «محەممەد شەنەر» ناوە هێنرا و هەوڵەکانی سەریان نەگرت. بۆیە نەیتوانی کاریگەر بێ و هەر تەواو لەم مێژوودا خۆی و چەند کەسێکی دیکەی هاوچەشنی خۆی وەك (ساری باران) بەزین و هەڵاتنە باوەشی بەرەی کوردستانی تا پشت بە تاڵەبانی و (KDP) ببەستن، چونکە لەو باوەڕەدا بوون کە ئێمە لەلایەن (KDP)ەوە سەرکوت دەکرێین و دەسڕێینەوە. تەنانەت مەسعوود بارزانی خۆشی لەم شەڕەی دوایی باشوردا ڕاپەگەیاند و گوتی: «PKK لە ماوەی یەك یا دوو ڕۆژدا دەسڕێتەوە». هەوڵێکی بێوچانیشدا (PKK)یەکی ساختە لەو خۆ بە دەستەوەداو و ساختەکارانە پێکەوە بنێ، وا کە ئەم حیزبە ساختەیە حیزبێکی یاسایی و مافناس بێ. هەروەها هێندێکی دیکەیان بە بێئەوەی بزانن بە دەستیانەوە بوون بە ئامراز و ئێمەش ئاگادارمان کردنەوە. ویستیان (HEP) لەم مەسەلەیەدا بەکاربێنن، بەڵام ئاگادارمان کردنەوە و یارمەتیماندا تا (HEP) وەك دۆستێکی (PKK) بمێنێتەوە نەك ببێتە ڕێکخستنێکی ناحەز. چەپی تورکیشمان ئاگادارکردەوە و گوتمان: «وریای PKKی یاسایی و ئەوانە بن کە دەوری پاکتاوکەرانە دەگێڕن». ئەم قسەیەمان ئاراستەی (دوغو پرینچەك) کرد و پێمانگوت: «ئێوە بانگهێشتن بۆ ئەوە دەکەن بێئەملاوئەولا دوژمنایەتی ئەمریکا بکرێت و لە پاڵ بەرەی کوردستانیشدا ڕادەوەستن کە هێزێکی ئەمریکایی پەتییە، بگرە لە باتی پیلانگێڕەکانیش قسەدەکەن. هەتا ئێوە دەڵێن گوایە (سەلیم) و (ساکینە) زیندانی کراون یان کوژراون. ئەم قسانە تێکڕایان ڕاست نین. واز لەم شێوازە بهێنن». ئاوا (دوغو پرینچەك)مان ئاگاردار کردەوە.

ی.ك: گەورەترین هەواڵ لە بارەی (محەممەد شەنەر)ەوە بڵاوکرابێتەوە لە گۆڤاری (بەرەو ساڵی ٢٠٠٠)دا بوو.

س.پ: ئێمە هیچ بایەخێکمان بەم مەسەلەیە نەداوە. ئەگەر بە بێ هیچ مەبەستێك ئەوەیان نووسیبێ، دەبوو لێمان بپرسن تا دڵنیا ببن ئاخۆ ئەمە ڕاستە یان نا، چونکە (سەلیم چوروك کایا) ئەمڕۆ لە ئەوروپایە و بە نوێنەر هەڵبژێردراوە و (ساکینە جانسز)یش ئێستا لە گۆڕەپانی باشووردایە و بەرپرسی ئۆردووگایە.

پێیاندەکرا سوراخ بکەن و لێیان بپرسن: «بۆچی کوژران؟ و بۆچی باوەڕیان بەم قسەیە کرد و باوەڕیان بە ئێمە نەکرد؟». دەبێ ئەم پرسیارە لە «بەرەو ساڵی ٢٠٠٠» بکەین. ئەگەر ئەمە هەواڵێك بێ بڵاویان کردبێتەوە بەبێ ئەوەی لێی‌دڵنیا ببن، ئەوسا پێویستە لەسەریان ڕەخنە لە خۆیان بگرن. بەڵام ئەگەر ئەم هەواڵە بە مەبەستی پشتگیری کردنی ئەو هەوڵانەی کە بۆ (PKK) کردن بە حیزبێکی یاسایی دراون یان بۆ پشتگیری کردنی حیزبایەتی(التحزب) لە نێو حیزبدا بڵاوکرابێتەوە، ئەوا ئەم ڕەفتارە دوژمنکارانەیەو سیاسەتێکە لەگەڵ ئەو لاف و گەزافانەیاندا جووت نایەتەوە کە گوایە ئەوان دژی سیاسەتەکانی ئەمریکان و سۆشیالیستین.

ی.ك: باشە. ئایەوی بڕام ئایا سەرنجی ئەم خاڵە وردە دەدەن؟ لەم هەموو

بەسەرهاتەدا لەو کاتەدا (دوغو پرینچەك) دوو مانگ لە بەندیخانەی دیاربەکر مابوەوە. ئایا دەبێ ئەمە بۆ پەیوەندی بەستن بوو بێ؟

کۆنفرانسی بەندیخانان کردەوەیەکی دژ بەو پاکتاوکردنە سەپێندراوە بوو و ئەم کۆنفرانسە و ئەنجامەکانیشی لە سەددا سەد سەرکەوتوو بوون.

س.پ: پێم وانییە چەوەبینتە بەندیخانەی دیاربەکر بۆ پەیوەندی کردن بە پاکتاوکەرانی ئەوێوە. لەم خاڵە خانە بەگومانم. بەڵام ئەوە سەرنجڕاکێشە کە ئەوان لەو قۆناغەدا بە کردەوە هەوڵیان دەدا دەست بۆ بەندیخانەکان درێژ بکەن. گەلێك نامە لە لایەن محەممەد شەنەرەوە بۆ بەندیخانە دەنێردران. (ئەرەسو)ی هەڤاڵمان هەڵوێستی لەسەر ئەم بابەتە هەبوو و لەو کاتەوە دەیزانی محەممەد شەنەر لە چ باروودۆخێکدایە و بەو پێیە دەجوڵایەوە. هەرکاتێك بابەتەکە بهاتبایە ئاراوە هەڤاڵانمان هەڵوێستێکی بەهێزیان بەرانبەر دیاری دەکرد و بە هیچ شێوەیەك دەرفەتی ئەم پاکتاوکردنەیان نەدەدا.

ی.ك: لە باسەکەی پێشوومدا گوتبووم من هەڵوێستی ئێوەم لە کۆنفرانسی بەندیخانەدا زۆر بەجەرگانە بینی.

س.پ: کۆنفرانسی بەندیخانان کردەوەیەکی دژ بەو پاکتاوکردنە سەپێندراوە بوو و ئەم کۆنفرانسە و ئەنجامەکانیشی لە سەدداسەد سەرکەوتوو بوون. بگرە دەکرێت بڵێین ئەو دەورەی کە لە مێژووی تورکیادا بە سەر زیندانیەکانباندا دەسەپاند بەم کۆنفرانسە تێکشکا. بەوپێیە ئەو هەوڵانە پەراگەندە بوون کە بۆ (PKK) کردن بە حیزبێکی یاسایی دەدران. پێویستە روونی بکەمەوە کە هێندێك کەس بە نیاز پاکییەوە لای لەم بابەتە کردەوە و پێم وانییە هەموو ئەوانە پەیوەندییان بە دەوڵەتەوە هەبێ. بەڵام پێداگری دەکەین کە کەسانێك لە ناوەوە و دەرەوە بەشدارییان کرد و تەنانەت هەوڵیشیاندا لە رێگای بەرەی کوردستانییەوە بەسەرماندا بسەپێنن، هەموو ئەوانە بۆ ئەوەی بمانکەنە حیزبێکی یاسایی. بەو مانایەی کە: «وەرن چەکەکانتان فڕێ بدەن تا لەگەڵ ئەنقەرەدا لێكحاڵی ببن». ئەوە کارێکی هەڵە و ترسناك بوو. ئەوانەی کە بە ئاگایانە بەشداری ئەم پیلانگێڕییەیان کرد، نۆکەری دەوڵەتن. هەرچی ئەوانەشن کە بێئاگایانە بەشدارییان کرد سادە و دەبەنگن. سەرەرای ئەوەی ئێمە ساز و ئامادەبین بۆ هەر ئاگربەستێك، بەڵام هەلومەرج هەرچۆنێك بێ لە یەك لاوە دەست بەرداری چەکەکانمان نابین و ئامادەی ئەمە نین. وانییە؟

ی.ك: قسەکەتان زۆر راستە و من لە سەدداسەد لایەنگیری دەکەم.

دەمەوێ لە سەرباز و ئەفسەری تورك بپرسم: دەوڵەتی تورکیا وێڕای خۆبەختکردنتان لە ئیش و کارتاندا مانگی دووسەد دۆلارتان دەداتێ؟ ئەی بۆچی دەوڵەتەکەتان هەوڵدەدات مانگی دووسەد دۆلار بەو پێشمەرگانەی(KDP) بدات کە شایانی پێنج فلۆسیش نین؟

س.پ: دەمەوێ هەر لەم خاڵە خۆیدا بە کورتی ئەوە ڕوون بکەمەوە کە دەبێ نۆکەرایەتی کوردی لە ڕووی مێژوویی و لە ڕووی کاری ڕۆژانەوە زۆر بە باشی بناسین. لەمڕۆژەدا هەریەکە لە تاڵەبانی و بارزانی و ئەنجومەن و دەوڵەتە فیدرالییەکەیان هەوڵدەدەن لەسەر میرات و دەسکەوتەکانی پارتی کرێکارانی کوردستان (PKK) دابنیشن و بەهۆی (PKK)وە ئەم مووچانە وەربگرن. جاران ئەوەیان لە ئەمەریکاوە پێدەگەیشت و ئێستاش لە تورکیا و دەوڵەتانی دیکەی وەردەگرن. هەموو ئەمانە مانای ئەوەن: شۆڕشی کوردستان شۆڕشێکی زۆر گەورەیە و بگرە شۆڕشی نوکتوبەری تازەیە و، شۆڕشێکی لەم جۆرەش مەترسییەکی گەورەیە بۆ ئیمپریالیزم و سەرمایەداری. جا بۆ لە ڕوودا ڕاوەستانی ئەم مەترسییە نۆکەران ڕادەسپێرن هەناسە لەم شۆڕشە ببڕن و لەنێوی ببەن.

پێویستە لەبەر ئەم هۆیە زۆر وریای ئەو دەورە بین کە نۆکەرانی کورد دەیگێڕن. هەروەها ئەوانە وریا دەکەمەوە کە بە ناوی چەپڕەوییەوە دەچنە نێو ئەم چوارچێوەیە و دەوری دەستکێشی ئەو نۆکەرانە دەبینن و، پێیاندەڵێم ئەم کارە هەرگیز شایستەی چەپڕەوەکان نییە. ئێمە پێوەندیمان بە تاڵەبانی و بارزانییەوە هەیە، بەڵام ئەوان تێناکۆشن ئەم پێوەندیانە پەرە پێبدەن، بەڵکو دەڵێن ئەوانە تەسلیم بە ئێمە بوون و دیلن. ئێمەش دەڵێین ئەگەر دیل بین ئەوا باش دەزانین چۆن بەرخۆدان بکەین وەك لە بەندیخانەکانی دوژمندا دەمانکرد و، بە بەرخۆدانی خۆمان سنوورەکان و ئەو ناوچە ئارامە تێدەپەڕێنین کە بیری لێدەکەنەوە و داوڕ دادڕی دەکەین. ئەمە شتە پێویستەکانی شۆڕشی گەلی کوردستانە.

هەروەها ڕوودەکەینە چەپڕەوانی کورد و تورك تا پێیان بڵێین: فێربن چۆن پێوەندی دەبەستن و فێربن چۆن و کەی دژی دەبن. ئێمە پێوەندی بەستنمان گەرەکە، بەڵام ئەوان دەیانەوێ تەسلیمی دەوڵەتی تورکیامان بکەن یا لە بری ئەو دیلمان دەکەن. چۆن ئەمە ناوبنێین پێوەندی؟ دەیانەوێ ناوچەیەکی ئارام بە سەرپەرشتی ئەفسەرانی تورك دابمەزرێنن. بە پێی ئەو هەواڵانەی کە بۆمان هاتوون هەموو پاسگەیەك ئەفسەرێکی تورکی تێدا دەبێ. ئایا ئەم کردەوەیە بۆ قازانجی گەلی کوردستانە؟ چۆن دەتوانین بەو کەسانەی کە بەشوێن پێوەندی گومان لێکراودا وێڵن بڵێین کوردن و نەتەوەیین و وەك نیشتمانپەروەر پێشانیان بدەین. پێویستە وریا بین، چونکە نۆکەرانی کورد قۆڵیان لێهەڵمالیوە تا نەخرمترین

تاوان لە مێژوویاندا بکەن و بەدترین کەمە ئەنجام بدەن، پێویستە ئەم کەسانە بیبینین و تێیان بگەین و پەردەیان لەسەر لا بەین بۆ ڕای گشتی.

لە لایەکی دیکەوە من دەمەوێ پرسیاری ئەو باجانە بکەم کە لە گەلی تورک وەردەگیرێن و لە پڕ چەك کردنی سوپادا بەکاردەهێنرێن. باشە پێوەندی بەرژەوەندییەکانی گەلی تورك بەم کارەوە چییە؟ لە لایەکی دیکەوە ڕایدەگەیەنن کە شەڕی باشوور (١٢) تریلیۆن لیرەی تورکی لەسەریان کەوتووە. ئەگەر ئەو مووچەی ساڵانەیەشی بخەینە پاڵ کە بە سەربازان دەدرێت، ئەو کاتە دەتوانین لە هۆی گرانی گوزەران تێبگەین کە بەشێوەیەکی شێتانە بەرز دەبێتەوە بە ڕادەیەك گەلی تورك چیتر ناتوانێ لە ژێر ئەم بارەدا هەناسە بدات. ئایا درێژەدانی دەوڵەت بەم شەڕە بە قازانجی گەلی تورکە؟ ئێوەش باش دەزانن کە شەڕی بەردەوامی کوردستان هۆی بنچینەیی ئەم گرانی گوزەرانەیە و وا لە گەلی تورك دەکات لە ژێر ئورسایدا بناڵێنن. ئایا پێوەندی بەرژەوەندییەکانی گەلی تورك بەمەوە چییە؟ ئایا ڕۆژنامەکان دەوەستن تا بایەخ بەم بابەتە بدەن؟ کەچی لە پەستا دەڵێن بڕبڕەی پشتی (PKK) شکاوە. پێم وایە ئەوەی کە بڕبڕەی پشتی دەشکێت گەلی تورکە. ئەگەر ڕاستە بڕبڕەی پشتی (PKK) شکاوە، با چۆنیان دەوێ وا بنووسن. بەڵام پێویستە کەمێك لەسەر شکانی بڕبڕەی پشتی گەلی تورك بنووسن. ئایا ئەمە شتێکی خراپە؟ من ئەم پرسیارە ئاڕاستەی ڕۆژنامەکان دەکەم: ئێوە زۆر ڕۆشنبیرن و شارەزاییەکی درێژخایانتان لە بواری ڕۆژنامەنووسیدا هەیە. ئەدی بۆچی لەم بابەتە ناکۆڵنەوە و پەردەی لە ڕوو هەڵناماڵن.

ئەم سوپایە هەموو ئەو سەرپێچیانە دەکات کە لەگەڵ دەستووردا هاوجووت نین و هاونیشتمانانی دەوڵەتێکی دیکە پڕ چەك دەکات و دەیانکات بە جاش. بۆچی گوێ بەم بابەتە نادەن؟ دەمەوێ لە سەرباز و ئەفسەری تورك بپرسم: ئایا دەوڵەتی تورك سەرباری خۆبەختکردنتان لە ئیش و کارتاندا دووسەد دۆلاری مانگانەتان دەداتێ؟ ئەی بۆچی دەوڵەتەکەتان هەموو ئەمات مانگی دووسەد دۆلار بەو پێشمەرگانەی (KDP) بدات کە شایانی پێنج قرۆش نین؟ ئەگەر ئێوە بەرپرسی ئەمە نەبن، ئاخۆ دەبێ کێ بەرپرس بێ؟ ئەوانە بخەنە ڕوو.

مەبەستم ئەوەیە ئەم بڕە پارە زۆرورزەبەندە نابێت بەو نۆکەرانە بدرێت. ئەگەر ئەم بڕە پارانە بۆ گەلی تورك و ئەفسەران و سەربازان و سوپای تورك بگێڕدرێنەوە، ئایا لەوە باشترنییە بۆ ئەوانە بێ؟ ئەو پێشمەرگە ساختانە تا چ ڕادەیەك دەتوانن گەلی تورك بپارێزن؟

مامۆستا ئیسماعیل بێشکچی هەڵسەنگاندنێکی هەبوو تێیدا دەڵێت: «پێویستە هەموومان بینە ئاپۆچی تا بەردەوامی لە ڕزگاری نیشتمانیدا بەدی بێنین».

ی.ك: ڕۆژنامەکان لە ماوەیەکەوە بۆ ماوەیەکی دیکە ناونیشانی لەم شێوەیە

دەنووسن: «ئاپۆ ئارام ناگرێ و ئیش ناکات و واو وا». لە لایەکی دیکەوە ئێوە دەڵێن: من زیاد لە تێکۆشانم دژی تورکیا، دژی پێکهاتەی خۆم تێدەکۆشم. حەزدەکەم بپرسم: مەبەست لەوە چییە؟ ئایا هەر یەکێك لەم حیزبەدا چاوتان لێبکات دەبێ بە ئاپۆیەکی چکۆلە؟ یان پاش ماوەیەکی کورت دەبینێ بووە بە سەرکردە؟ ئایا چی بۆ ئەوە پاڵیان پێوە دەنێت؟ ئەگەر لە گۆشەیەکی دیکەوە بڕوانین و وەك من تێبتان دەڕوانم: تا ئێوە هەموو شتێك هەڵبسوڕێنن خۆشەویستیتان بە ئیپەرێتی ڕۆژگار زیاد دەکات و لە فەیلەسووفەکان دەچن. کەواتە ئەم هەموو کاروبارانە بۆچی؟ ئەو پیلانگێڕانەش چۆن دەردەکەون؟

س.پ: هەموو ڕۆژێك گەلێك ناونیشانی گەورە لە ڕۆژنامەکاندا دەکەونەڕوو، پێوەندییان پێمەوە هەیە. لەم دواییەدا گوتارێك بە ناونیشانی «ئاپۆ دەست دەخرێتە بینی» بڵاوکرایەوە. پێم وایە لەوەی کە نووسەرەکەی (لۆزانای ئەکشی)یە، دەڵێت: «ئاپۆ لەمجارە بە ڕاستی لە تەنگژەیەکدایە ناتوانێ هەناسە بدات». ناونیشانێکی دیکە کەوتەڕوو باسی لەوەی دەکرد کە: «تا چ ڕادەیەك دیکتاتۆرم و چۆن بەرهەڵستانی خۆم دەکوژم». کتێب لە دوای کتێبیش پەیدا دەبن. هەموو ئەمانە گرنگ نین. سەبارەت بەو خاڵەی کە پرسیارتان لێکردم: مامۆستا ئیسماعیل بێشکچی هەڵسەنگاندنێکی هەبوو تێیدا دەڵێت: «پێویستە هەموومان ببینە ئاپۆچی بۆ بەدیهێنانی بەردەوامی لە ڕزگاری نیشتمانیدا». بوون بە ئاپۆچی چی دەگەیەنێ؟ وەك هاوبەشییەك هێندێك هەڵسەنگاندنمان لەسەر ئەم باسە و لەسەر ئەوەش کرد کە ئاپۆ خۆی چییە، هەوڵمدا بەوپەڕی ئاشکراییەوە هەموو زانیارییەك لە بارەی خودی خۆمەوە بدەم، هیچ سەرکردەیەك بە ئاسانی ئەمە ناکات. هۆی ئەوەش ئەوەیە تا ماوە بە هیچ کەسێك نەدەم نە قەناعەتی چەوتی لەلا پەیدا ببێ و نە هەوڵی لاسایکردنەوەم بدات. وەك دەبینن ئێوە دێنە لام و قسەم لەگەڵدا دەکەن و دەبینن ڕێزی هەمووتان دەگرم و هەڵوێستی خۆم هەیە. نامەوێ کەس وەك مرۆڤێکی سادە لام لێبکاتەوە. بە چاوی خۆتان بینیتان لە ڕاستیدا من دیکتاتۆر نیم، یا کابرایەك نیم ڕەختارەکانم کۆنترۆڵ بکەن. دەمەوێ کورد و تورکیش باش بمناسن و من لەوە ناپەرینگێنمەوە بکەومە باسی هەم گشت لایەنەکانی تێکۆشانم و هەم پێوەندی ئەم تێکۆشانەش بە میللەتانی کورد و تورك و سۆشیالیزمەوە، هەموو ئەمانەم بۆ ئەوەیە ناسنامەکەم بە ڕاستی لێكبدەنەوە و دەرگا لەسەر حسێبکاری هەڵە دابخەم، سا لێتر ئەم حساباتانە لە بەرژەوەندییدا بن یان دژم. من دەمەوێ بەوپەڕی ڕوونییەوە لێم تێبگەن و هەڵوێستی بەرانبەریشم وەهابێ. بەمە دەڵێی کەوتوومەتە ڕاستکردنەوەی تێگەیشتنی پێوەند بە خۆم، ئێستا گەورەترین خواستم ئەوەیە بە ڕاستی لێم تێبگەن و ئەمە لە ڕەحمەتکێشانی تورکەوە تا دەگات بە سەرکردەکانی تورك و بگرە لە هەمووان داواکارم. ئەو قسەیەی کە دەڵێت: ئاپۆ پەتی خۆی پچڕاندووە و خەبات لە پێناوی گەلدا دەکات بۆیە بەم پلەیە گەیشتووە، یان گەل سەرتاسەر بووە بە ئاپۆچی و وەك

سێلاوی ڕامالکەر پشتگیری دەکەن و، بەرە دەستێنن و دەبنە زانا. ئەم هەموو قسانە گرنگ نین. من هەست بە شانازی ناکەم و نایکەم بە هۆیەک بۆ ئەوەی کە دەسەڵاتم بەسەر خۆمدا نەشکێ. بەڵام ئەوە چەند ئەنجامێکی دەبێ. تەرزی ئاپۆ لە سەرکەوتن و پەرەسەندندا شتێکی بێوێنە نییە و پەیوەندی بە کەسێکی دەست نیشانکراوەوە نییە. سەرکردایەتی گەلی کورد بە ڕواڵەت دادەمەزرێت. هەر لە ئێستاوە ئەمە بووەتە ڕووداوێکی گرنگ و گەورە بە گشت دووراییە ئایدیۆلۆژی و سیاسی و سەربازی و فەلسەفیی و ڕۆشنبیرییەکانیەوە. لەبەرئەوە هەموو پێبەندی تەوژمی ئاپۆچین. دوژمن ئارامی لێبڕاوە و پیلانی ڕۆژانە سازدەکات و دەستەکانی خافڵکوژکردن لە کوێ بێ دووم دەکەون. ڕۆژ لەدوای ڕۆژ گرێدرانی گەل وەک سێلاوی ڕامالکەر زیاد دەکات. لەوەمان لێ‌داوا کراوە لە ئاستی بەرپرسیدا بین. جا بۆ ئەوەی ئاشکرا و جێی تێگەیشتن بێ، چەندین بەرگی یەک لە دوای یەکم نووسی و هەموو بابەتێکم شیکردەوە و هەڵسەنگاندن، بە ڕادەیەک هەر خوێندەوارێکی کەم یا فرە ڕۆشنبیری دەتوانێ تێبگات ئاپۆ کێیە و چی دەوێ. بەڵام سەرەڕای ئەوە، دوێنێ نوێنەرێکی (PKK)یان خنکاند. من خۆم ئەم کابرایە دەناسم، نوێنەری (PKK)یە و تا سەر ئێسقان ئاپۆچییەکی پلە یەکە کەواتە بۆچی خنکاندیان؟ با سۆراخی ئەوە بکەین. کابرا دوورمانی بە سەر هاوڕێکانیەوە دەکرد بە بێ ئەوەی یەک زللەی لێبدرێت و لە هەموو درشت و وردێکدا سیخوڕی بەسەرەوە دەکردن. هەڵاڵانی هەڵپانسەنگاند. پاش ئەوە چی پێویست بوو کردیان. چاوەڕوانی ئەممان دەکرد. ئەم لاوە چی لێبەسەرهات تا لە ئاپۆچییەکی زۆر توندوتیژەوە ببێتە نۆکەری پۆلیس؟ ئەمە وا دەگەیەنێ کە گۆڕەپانەکە گەلێک ئاپۆچی ساختەی تێدان و گەلێک کەسیش لە شوێنانی دیکە هەن دەسەڵات و هێزیان لە ئێمەوە وەردەگرن. یەکیان لە دڵی خۆیدا دەڵێت: من بەرزدەبمەوە تا ببمە پیاوی دووەم و دوا ڕێگر (ئاپۆ) لەبەردەمدا دەمێنێتەوە. ئەم کەسە هێزی خۆی لە پیاوی یەکەمەوە وەردەگرێ و ئەم پیاوی یەکەمش ناهێڵێ ئەو ببێ بە پیاوی یەکەم. جا بۆ ئەوەی ئەم کۆسپە تێبپەڕێنێ، دەست دەکات بە نەخشە کێشان بۆ پیلانگێڕان. من نامەوێ زۆر باسی ئەوانە بکەم، چونکە زۆرن:(شەمر، چەتین، فلان و فلان...هتد). ئەوەی دەکرا بگوترێت لەم بابەتەدا گوترا. هەموو کەسێک دەتوانێ چۆنی دەبینێ وا هەڵسەنگاندن بکات.

بە قەناعەتی من مرۆڤی ئێمە چەمکی پێبەند بوونی بە سەرکردایەتییەوە هەیە. سەدان ساڵە لە نێو بۆشایی سەرکردایەتیدا دەژی، بە تایبەتی لە ئاستی میللیدار تەنانەت سەبارەت بە چینە دەسەڵاتدارەکانیش. هەروەها لە ژێر باری سەرکردایەتی ساختەی وەک - بۆ نموونە - سەرکردایەتی خێڵەکیدا دەناڵێنێ. ئەگەر لە سەرکردایەتی دووایین، ئەوا یەکەم شتێک بە خەیاڵیدابێ سەرخێڵ و ئاغای گوند و شێخ و سەرۆکی ڕێبازی سۆفیتییە و ئەم چەمکانەش بە خوا و پێغەمبەرەوە شەتەک دەدات. هێندێک چەمکی دیکەش هەن وەک مستەفا کەمال ئەتاتورک یا چەمکی

ئۆزال کە وبستبان پەل بهاوێژن. ناکرێت بیر لەوە بکەینەوە کە هەموو ئەمانە کارناکەنە سەر گەل. لەم سەروەختەدا (ئاپۆ)ش دەردەکەوێ. (ئاپۆی سەرکردە و سەرۆك). ئەم چەمکانە خەریکن پەرەدەسێنن و پەل دەهاوێژن. باوەڕم وایە کە هۆشایی مێژووی سەرکردایەتی و کاریگەری سەرکردایەتیە ساختەکان لەم رۆژەمانەدا کارێکی زۆر دەکەنە سەر گەلەکەمان. ئەم کاریگەرییە پەرە دەستێنێ سەرباری هەموو کۆششێکی بزووتنەوەکەمان کە بەوە دەناسرێینەوە ڕوون و ئاشکرایە و هێزێکی گەورەی تێگەیشتنی هەیە. بەڵام سستی گەل لە ئاڵ و گۆڕی حیزبیدا و لە حاڵی بوون لە دەسەڵات و بە خۆگرتنی لە ڕووی ئایدیۆلۆژی و سیاسییەوە و لە ئاستی کرداردا، وای لێدەکەن خۆی بە ئاپۆچی ڕابگەیەنێ بە بێ ئەوەی هەوڵێك بدات یا کارێکی دیار بکات. ئەوەی وا بە تەلەفۆن قسەم لەتەکدا دەکات، دەڵێت لێی نیزیك بوومەوە. ئەوەی وا کەمێك لێشم لەگەڵدا دەکات، دەڵێت: وەك ئەوەم لێهاتووە. بە گشتی ئەو ئەزانانەی کە وەك شوان لە گوندەوە هاتووە. یەکبجار بەرز دەبێتەوە ، خۆ بە ئاغا دادەنێ تا هەموو گوندنشینان فەرمان بەرداری بن. ئەوەی وا دوێنێ نەیدەتوانی دوو بەرد لەسەر یەکدی دابنێ، دەبێتە سەرکردەی هێزێکی گەریلا ژمارەکەی سەدان کەسە. جا کە هەست بە هێز و تین و توان دەکات. عەقلی لە سەردا نامێنێ. لە کاتێکدا ئەگەر جاران چاوی بە پیاوێك بکەوتبایە نەیدەتوانی تەنانەت وشەی «مەرحەبا»ش بڵێت، کەچی ئەمڕۆ بە وشەی «کورم» قسەی لەگەڵدا دەکات. گوتەیەك هەیە دەڵێت: «کردبان بە پاشا بۆ یەك ڕۆژ، چوو پێش هەموو شتێك باوکی خۆی لە سێدارەدا» ئەم قسەیە ئێمە دەگرێتەوە. ئەوانە ئامادەن لە پێناوی یەك ڕۆژی پاشایەتیدا ژیانیان بکەن بە قوربانی و ئەگەر ئەو ڕۆژەش هات لە پێش هەموویاندا باوکی لە سێدارە دەدات. هەوڵێکی بێ‌هانەوەم داوە ئەم بارودۆخە قەدەغە بکەم و پێمگوتن: «ئاپۆ وا نییە وەك ئێوە دەڵێن، ئەو پێش ئەوەی هەنگاوێکی بنێ چل جار دەیپێوێ و، ئەوەی تا ئێستا دەیکات دەچێتە چوارچێوەی ئیشی خزمەتکارەوە. ئاپۆ ڕوو دەکاتە خاوێنترین خەڵك و لەوێڕا ڕوو بە پیسترینیان دەست پێدەکات تا چەند سەعاتێکی درێژخایەن قسەی لەگەڵدا بکات و لە پێناوی ئەوەدا کە بیکات بە مرۆڤێکی سوودبەخش چی لە توانادایە بیداتێ. ئاپۆ پشتی بە کۆنترۆڵ و فەرمان لەسەرور نییە تا ئیشی خۆی بکات». ئەگەر چی ئەم ڕوونکردنەوە نائاساییانە لە هەموو شیکردنەوەیەکماندا هەن و ئێوەش دەیانخوێننەوە و سەرەڕای ئەوەش تەنە لە سەریانەوە دێت.

ی.ك: بەڵێ ئەوەم خوێندووەتەوە، گرانەوەیەکی گەورە هەیە.

کاری من کاری ئەو مرۆڤەیە کە هەوڵی بەدیهێنان و پەرەپێدانی ئازادی خۆی دەدات.

س.پ: کەمێك لەمەوبەر باسی بەکارهێنانی کادیرانتان کرد. ئەوی ڕاستی بێ کادیرەکانم بە شێوەیەکی نائاسایی بەکارم دێنن.

ی.ئ: ئاپۆی برام شتێکی لەوە زیاتر ئاسایی نییە، ئیدی بۆچی گلەیی دەکەن؟

س.پ: نەخێر، ئەوە سکالاّ نییە. من قسەت بۆ دەکەم بەڵکو تۆ لە هەڵسەنگاندندا یارمەتیم بدەی. ئەوان بە چەشنێکی سەیر بەکارم دێنن و من هەست بە خۆم دەکەم وەك بلێی ئەو جەللادەم کە شەڕ دەکات. بۆیە دەیخەمە نێو یاریگایەك و ئاژەڵێکی دڕندەی بۆ بەرەڵاّ دەکەن. منیش لەم یاریگەیەدام و بیست ساڵە خەبات دەکەم و ئاقسەکەم یاریگەیەکیان لێپڕکردووم و هاواری وەك «براڤۆ و بژیئەم لێدەکەن و چەپلەم بۆ لێدەدەن و هێندێکیان ناوبەناو هەوڵدەدەن فریام بکەون. ناتوانم بلێم تا ئەمڕۆ یارمەتییان داوم. ڕەنگە لەوانە بینە نێچیری شێر و گورگ و باڵندەی گۆشتخۆر، بەلاّم شەڕی من خەباتێکی لەوە گەورەترە. ئەگەر بیرمان لە سەروبەری کێشەی کورد کردەوە، دەتوانین بەمجۆرە نموونانە شەڕ لێكبدەینەوە. من نالێم هەموو شتێك ئاوایە. وەك باستان کرد: «تۆ دوژمن دەخەڵەتێنی و کادیرانت بەرێوەدەبەی». نەخێر، نەخێر من پێم خۆش نییە تەنانەت دوژمنیشم بخەڵەتێنم. ئەوەی کە پەنا باتە بەر خەڵەتاندن دەدۆڕێنێ. زیانی کادیرانمان لە شەڕی باشوردا سەرەنجامی خۆهەڵخەڵەتاندنیان بوو. ئەوان بوون لە ڕاپۆرتەکانیاندا دەقاودەق نووسیبوویان: «ئێمە بەرخودانیکی کارا دژی سەرکردایەتیمان دەکەین، ئێمە سەرکردەی تەکتیکین و لەمێژە شەڕ بۆ سەرنەکەوتنی ئێوە دەکەین». ئەم قسەیە ڕاستە ئێستا سەرجەم کادیرانی (PKK) کارێکی شێلگیرانە دەکەن بۆ شکست پێهێنانی سەرکردەکەیان.

ی.ئ: ئەمە شیاو نییە و پێم ناکرێت باوەڕ بکەم!

س.پ: ئێستا گوێم لێبگرە. دیارە تۆ بیر لەوە دەکەیتەوە ئەگەر ئاوابێ سەرکردە چۆن لای خۆی دەیانهێڵێتەوە و چۆن بەر وەزعەیانەوە وازیان لێدێنێ. ئەمە هێزی سەرکردایەتی ڕوون دەکاتەوە. تۆ لە چوارچێوەی گشتییەوە لە مەسەلەکان دەڕوانی، خولیای ناکۆکییان لەلا بەدی ناکەی. سەبارەت بە گرێدرانیانەوە بە من، ئەوان لە خۆیان پتر بیر لە من دەکەنەوە و ئەم گرێدرانە نموونەی لە جیهاندا نییە. بەلاّم سەرەڕای ئەوە من دەڵێم ئەوانە دژی منن.

ی.ئ: لە ڕۆژنامە و کارەکانی دیکەدا بینیم و دەزانم هەموو ئەوانەی کە ئاپۆ دەیانلێت جێبەجێ نابن. بەرهەڵستی دەکەن و جێبەجێی ناکەن. ئەوی ڕاستی بێ سەرباری خۆشەویستی زۆرتان لەم بزووتنەوەیەدا، پەیداگرتنێك لەسەر تێڕوانینی بەرهەڵستان هەیە. ئەمە شتێکی باش و دروستە بە مەرجێك نەکێشێتەوە بۆ ئەنجامی خراپ.

س.پ: بێگومان. دیموکراسییەکمان هەیە زەحمەتە باوەڕی پێبکرێت. کاری من کاری ئەو مرۆڤەیە کە ئازادی خۆی بەدی دەهێنێ و پەرەی پێدەدات. دەمەوێ ڕاستییەك بزانن و ببینن: ئەوەندە هێزم هەیە بەسە بۆ پەرەپێدانیان بە مەرجێك گرێدراو بن. واتە پێیان وابێ ئەم مرۆڤە بە ڕاستی پەرەی پێداون و بەم پێیەش خۆیان گرێ بدەن.

ی.ك: ئەمەم دیوە و لە ڕۆژنامەی (یەنی ئولکە)دا نووسیویەو و گوتوویە: «PKK بە تەواوترین شێوە کادیران دەخاتەکار». ئەوەی دیویە(PKK) بەرپرسییەك بە کادیرێك دەسپێرێ، ئەگەر سەرنەکەوت ئەم بەرپرسییەی لێدەستێنێتەوە. بەڵام ناوی ناسڕێتەوە، بەڵکو ئەرکێکی دیکەی پێدەسپێردرێت. دەرگای لە بەردەمدا کراوە دەبێ بۆ خۆپەرەپێدان و کارەکانی هەڵدەسەنگێندرێن.

س.پ: دیارە من هەڵسەنگاندنێکی زۆر جیاوازم بۆ مرۆڤ هەیە. هەروەها خستنەکاری کادیران بەتەواوترین شێوە دەکرێت. ئەم هەڵسەنگاندنەتان لە جێی خۆیدایە، بەڵام هێندەتان پێبەسە ئەم مەسەلەیە جێگیر بکەن و بیڵێن. پێویستە تێبگەن کادیران لای من چۆن ئیش دەکەن. هەوڵ بدەن باش لەم خاڵە تێبگەن.

ی.ك: ژیانی ڕۆژانەتان هیچ گرێکوێرەیەکی تێدانییە، واتە پرۆتۆکۆلی نییە.

س.پ: پرۆتۆکۆل بەلای منەوە قورسترین شتە. ئەوەی واتە دەبێ دیپلۆمات و ڕەسمی بێ. جارناجارێك لە دڵی خۆمدا بیردەکەمەوە و دەڵێم: ئایا ئەم خەسڵەتەم بۆ گەلی کورد بەسوودە یان زیانبەخشن؟

ی.ك: زۆر بێگەردیشن.

س.پ: بەڵێ من زۆر بێگەردم.

ی.ك: وەك ئەوەی بڵێن: ئەگەر داواکراو ئەمە بێ پێم دەکرێت بیکەم. بەڵام وای دەبینم نەیکەن و بەو شەقڵە بێگەردەی خۆتان بمێننەوە، ئەوە باشترە.

س.پ: من نازانم داخۆ ئەمە باشە یان خراپە، چونکە هەندێکیان دەڵێن: پێویستە سەرکردە بێگەرد و لەسەرخۆ نەبێ، بەڵکو دەبێ ئاوا بکوژێ و ئاوا لە سێدارە بدات و ئاوا ڕەسمی بێ و ئاوا بایەخ بە مەسەلە سادەکان نەدات. ئەم هەموو شتانە شوێنەواریان لە ژیانمدا نییە و من بایەخ بەم جۆرە ڕێ و ڕەسمانە نادەم. بە کورتی لەوەدا زەحمەتی بەدی دەکەم و حەزناکەم دەسەڵات بە شێوەیەکی ڕەسمی یا بە فەرمان دەرکردن بەکاربێنم و ناتوانم بیروکراتی بم. ئەوەی وا لە ژیانمدا پێم باشە ئەوەیە بێگەرد و وەکو خۆم بم. ئەوە بەلای منەوە باشترین تەرزی ژیانە. بێگومان ئەمە دەرگا بۆ چەند مەسەلەیەکی دیکە دەخاتە سەرپشت، وەك ئەوەی منداڵێك هەستێ و بڵێت: ئەگەر ئاپۆ ئاوایە، ئێمە بۆچێ ئاوا نەبین؟ ئەمە دەچێتە چوارچێوەی ئەو شتانەی کە کەمێك لەمەوبەر باسم کردن. واتە هەموو یەکێك خۆ بە ئاپۆ دەبینێ و دەبێتە هۆیەکی بڵاوبوونەوەی ئەم تێڕوانینە. واتە بڵێت: «ئەگەر کابرایەکی ئەوەندە سادە و بێگەرد بووبێ بە سەرکردە، ئێمەش ئەگەر هەوڵ بدەین دەبینە سەرکردە»و بەم تەرزە بیر بکاتەوە. بۆیە ئەندامانی

(PKK) زۆربەیان سەرکردەن، بەڵام من وانیم. جارێکی دیکە جەخت دەکەم و بە تایبەتی کە ئێوە دەڕۆن و چیتان دیوە دەینووسن و گەلێك شیکردنەوەی لەسەر دەکەن، بە هەمووان بڵێن: «بە شێوەیەکی چەوت کارتێکراوی من نەبن و هەڵوێست لە دژم یا بۆ پشتگیریم دیاری مەکەن». من ئەم قسەیە بە هەڤاڵان و دۆستان و تەنانەت دوژمنانیش دەڵێم. ئەگەر کەسێکیش ڕێزم بگرن، تکاکارم هەوڵبدەن بە ڕاستی لێم تێبگەن. من بیر لەوە ناکەمەوە زیان بە تورکیا بگەیەنم و، پێویستە دوژمن قسە بیست بێ و کارێك بکات لێم تێبگات. هەروەها بە دۆستان دەڵێم: هەوڵبدەن کەمێك لێم حالی ببن. من مرۆڤێکی سادە و ئاسایی نیم، بەڵێ ئامەوێ کەس لەسەر بنەمایەکی خەیاڵی هەڵسەنگێنێ و بەشێو خەڵکدا بڵاوی بکاتەوە و دەرهەق بە من خۆ تێهەڵکێشی مشتومڕی درۆزنانە و چەوت بکات. ئەگەر یەکێك هەبێ و بیەوێ مشتومڕ لەسەر ئەوە بکات، دەبێ پشت بە ڕاستی ببەستێ و ڕاستی دەوری لەم مشتومڕەدا هەبێ و مشتومڕێکی هەرمەکی نەبێ. با لەسەر بنچینەی ڕاستیەکان چەند دەتوانن مشتومڕ بکەن. ئەگەر کەمێك ڕێزی منیان لەلایە. با باش لێم تێبگەن. گەلێك شیکردنەوە هەن، با بی‌یانبەن و بیانخوێننەوە و وردیان بکەنەوە و لێی حالی ببن، ئەوسا دەکرێت بەرە بە مشتومڕ بدەن.

ی.ك: دەکرێت سەبارەت بەم بابەتە «هەموو شتێك بە کۆشش پەیدابکرێت» و ئەمە ناونیشانێکی کارەکەتان بوو.

س.پ: سەرجەمی کتێبەکان نموونەی ئەوەن. پێشگوتن: من بە جوانی بەموو چنینم کرد و بەمووم بە شێوەیەکی جوان کۆکردەوە.

بانگەوازێك ئاراستەی ئەدیبان دەکەم:
با لە خۆمان بپرسین، دەبێ ئەدەبی شۆڕشگێڕی کوردی چۆن بێ؟

ی.ك: ئاپۆی ئازیزم بێڵە ئەم پرسیارە بکەم: لە قسەکەتاندا سەرەداو بە دەستەوە دەدەن وەك بڵێی خەیاڵ بۆ ڕۆمانێك دادەنێن.

س.پ: ئەمجارە حەز دەکەن باسی ئەدەب بکەین؟ مەبەستم ئەوەیە دەتانەوێ سەرەداوەکە بگرن. ئەمە ڕاستە. ئەگەر سەرنج بدەین دەبینین گفتوگۆکەمان لە خەیاڵی ڕۆمانێك دەچێ. بە قۆناغی منداڵی دەستمان پێکرد و گەیشتینە ئەو ڕووداوە سیاسیانەی کە ئەوارەی دەوڵەت دەهەژێنن. لامان لە گەلێك گۆڕانکاری کردەوە. تا گەیشتینە باری دەروونی و کەسایەتی ئاپۆ و باروودۆخەکەی و چۆنیەتی لێ‌تێگەیشتنی. دەکرێت هەموو ئەمانە بە چاوی ئەدیبێك هەڵبسەنگێندرێن، دەنا چۆن دەتوانرێت هەڵبسەنگێنرێت؟

ی.ك: لەوانەیە خەیاڵێکی جێی قەناعەتی ڕۆمانێکی ئەدەبی بێ.

س.پ: بەڵێ، لەوانەیە ڕۆمانێك بێ بەربەرەكانێی كەڵە ڕۆمانەكان بكات.

ی.ك: ڕاستە و بەو تەرزە دەینووسم. بۆ ئەم مەبەستە پێویستیم بە پرسیاری جیاجیا هەبوو.

س.پ: من بەم بۆنەیەوە ئەم بانگەوازە ئاراستەی ئەوییان دەكەم: یا ڕۆمانێك لە بارەی ڕاستی كوردەوە بە گشتی بنووسین و بیكەینە دەروازەیەك بۆ ئەدەبی شۆڕشگێڕی و بزانین دەبێ چۆن بێ. یا لە خۆمان بپرسین: پەیوەندی ناوخۆیی لە ڕاستی كورددا چیین بەو مێژوو و لایەنە هاوچەرخییەكەی چیین و چۆنیەتی لێتێگەیشتنی. یا بە چەروپەری ئیش بۆ ئەوە بكەین. لینین لە ڕووسیا باسی ڕۆمانی «چی بكەین؟»ی چێرنشێڤسكی نووسەری كردووە. پاش ئەوەی هەندێك لە هەڤاڵان خوێندبیانەوە ـ من هێشتا نەمخوێندووەتەوە ـ پێیانگوتم: ئەوەی وا لەم كتێبەدا هاتووە ئێمە لەگەڵ ئیشەكانی ئێوەدا بەراوردیان دەكەین، لە زۆر ڕووەوە لێكدەچن. پێم وایە ئەو ڕۆمانە ساڵی ۱۸٦۰ ـ واتە لە سەروبەندی ڕزگار بوونی كۆمەڵگای ڕووسیدا لە دەست سەردەمی تێكشكان ـ نووسراوە و لام وابێ باسی كەسایەتی ڕۆشنبیری ڕووسی دەكات كە پەیدابوونی كەسایەتی دیموكراتی و سەردەمی سەرهەڵدانی ڕۆمانسیزمی ڕووسی دەستی پێكردووە. هەڤاڵان دەڵێن: تۆ تا ڕادەیەك لەمە دەچی. دیارە لەبەر ئەوەی كە نەمخوێندووەتەوە، ناتوانم هیچی لەبارەوە بڵێم.

ی.ك: ئەمەم پێسەیر نییە. ئێوە بە پێی ڕۆژگار دەبن بە كەسێكی ڕۆمانسی.

س.پ: سەرباری ئەوەی زۆر واقیعبینم. بەڵام لەوە دەچێ من بووبم بەوەی كە ئێوە دەیڵێن. لەم ماوەیەی دواییدا كەوتوومە بیركردنەوە لە خۆم و دەڵێم: ئایا دەبمە ڕۆماننووس؟ هەروەها وشەی هونەرمەند زۆر دووپات دەكەمەوە.

ی.ك: تۆ زۆر بایەخ بە مرۆڤ دەدەی.

س.پ: بێگومان. من مامەڵە لەگەڵ كچان و كوڕانی لاودا دەكەم و لەو شتە دەكەم كە گەورەترین هونەرمەند پێی ناكرێ تا كەسایەتییەكی گونجاویان بۆ پەیدا بكەم. یا بە واتایەكی دیكە بۆ ئەوەی ببمە ئەكتەری سەرەكی.

ی.ك: دەرهێنەر یا ئەكتەر؟

س.پ: من دەرهێنەر و ئەكتەریشم. من یەشار كەمال و ڕۆمانەكانیم بیر دەكەونەوە، بە لای منەوە زۆر سادەن.

ی.ك: باشە ئاپۆی بەرام با لە لایەكی دیكەوە بێینەوە سەری. لوتكەی ڕۆماننووسانی تورك (یەشار كەمال)ە كە ڕۆماننووسێكی توركە و بەڵام كوردە. لوتكەی شاعیرانی توركیش ماوەیەك لەمەوبەر كۆچی دوایی كرد، (جەمال سورەیا)یە و ئەویش كوردە. پاش ئەوە با بێینە سەر سینەما، دیارە لەوێ «یەڵماز گونای» هەبوو ئەویش كورد بوو. ئەوانە سەرجەم كورد بوون.

س.پ: (ئیبراهیم تاتلیس) لە گۆرانیدا و (هولیا ئاڤشار) لە سینەمادا دەخەمە پاڵ ئەوانە.

ی.ك: ئایا ئەوانە کوردن؟ ئەمە تورك چ داوبەندارێکیانە بە دەست میللەتەکەتەوە؟

س.پ: دیارە ئەمە ڕووداوێکی سەرنجڕاکێش دەنوێنێ. با ئەم بابەتە کەمێك ڕۆشن بکەینەوە.

ی.ك: ئایا (زیا گوك ئالپ) بخرێتە پالیان؟

س.پ: بێ‌گومان. خو (زیا گوك ئالپ) ترزێکی نەتەوەی تورك دەنوێنێ. من لەو باوەڕەدام کە ئۆناخی ئەدەبی شۆڕشگێڕی دەبێت لە کوردانەوە دەست پێ‌بکات و، دەستیش بە بەکارهێنانی زاراوەی درەوشانەوەی کوردی کراوە لە ناوەندەکاندا و لەوانەیە ئەم زاراوەیە ڕاست بێ. ڕۆشنگەری کوردی بە پەرەسەندنێکی ڕاستەقینە و گرنگ دادەنرێت. ئێوە دەزانن ڕۆشنگەری سیاسی و ڕۆشنگەری کۆمەلایەتی و فەلسەفەیی دەچنە خانەی ڕۆشنگەری کوردی‌یەوە. بەلام لایەنی گرنگی ئەم ڕۆشنگەریە مەیدانی ئەدەبە. من دەمەوێ باسی بایەخی ئەدەب و هونەر بە گشتی بکەم. وە بۆچی ئێمە پێویستیمان پێی هەیە. سیاسەت چالاکی‌یەکە پشت دەبەستێ بە هێندێك ئایدیۆلۆژی و هێندێك زانستی سیاسی و، بە پەرەسەندنی ئەوان پەرەدەستێنێ. هەرچی زانستی سەربازیشن تەواوکەری سیاسەتن بە ئاگر و زەبروزەنگ. بەلام سەیرم کرد ئەمە بۆ ئێمە بەس نی‌یە. واتە ئێمە هەر ناتوانین ئالوگۆڕ لە مرۆڤدا بەدی بهێنین، وەك ئەوەی تۆ ئێسکبەندی بێ‌گۆشت هەلبەنگێنی. وە ئەگەر گۆشتیش هەبێ، ئەوا گیان نی‌یە. دۆخەکە تەواو هاوشێوەیە. وە بەتایبەتی لەم خالەدا هەست بە پێویستی هونەر دەکەین و لێرەشەوە گرنگی و پێویستی کوردان بە وێنەکێشان و ئەدیبان دەبینین. هەستم کردووە کە پەرەسەندنی ئەم لایەنە پێوەندی‌یەکی زۆر لە پێان نەهاتووی بە پرۆسەی شۆڕشگێڕی‌یەوە هەیە، گۆرانیە کوردیەکان لەگەل پەرەسەندنی چالاکی شۆڕشگێڕانەماندا بلاوبوونەتەوە، وەك تیپی هونەری هونەرکۆم HUNERKOM و هاوچەشنەکانی، ئێستا ئەمە لە تورکیاشدا بلاوبووەتەوە. پاش ئەوە ـ وەك دەزانن ـ نووسەران و وێنەکێشانی کورد دەرکەوتن و کتێب و ڕۆژنامە دەرکران. هەمووشیان لەبەر پێوەندی ئۆندوتۆلیان بە تێکۆشانی شۆڕشگێڕانەوە گەشە دەکەن، دیارە ئەمە بەس نی‌یە. ئەوەی کە هەیە حالی حازر کەم شارەزا و پیشەدار نی‌یە و لە جۆرە زۆر هەرزان بەهاکەیە.

ی.ك: بە لای ئاسانیدا دایدەشکێنێ.

یەشار کەمال پێبەستەی پەیماننامەی میللی بوو و چالاکی ئەدەبی لەسەر ئەم بنچینەیە بنیات ناوە.

س.پ: من وای دەبینم مەترسی ئەو ئەدەبەی کە بەرەو ئاسانی هەلدێت زۆر

گەورەیە. بەو پێیە باشترین کەسێك بۆ دەربڕینی ئەدەبی هەر کارێك ئەوەیە کە چالاکی شۆڕشگێڕانە بکات و پێویستە لەسەری هەست بەم بەرپرسیارییە بکات، وام گوت. من زۆر لەمێژە بیر لەم مەسەلەیە دەکەمەوە و چ شیکردنەوەیەك پێویست بێ دەیکەم و دەمەوێ لە شێوەی ڕۆماندا بێ. جاروبار لە ڕۆمان تێدەپەڕێنێ. ئەگەر خوێندنەوە هەستی پێدەکەی وەك بلێی لە ڕۆمانەوە نزیکە. واتە لە چوارچێوەی هەڵسەنگاندنی سیاسی دەردەچێ. ئەگەر سەرنج بدەن هەموو هەڵسەنگاندنەکانم بۆ ئەوەن پشت بە سنووری ئەدەب ببەستن. وەك لە دەربڕینەکەتاندا ئاماژەتان بۆ کرد، ئاوا جوانە، ئاوا باشترە، بۆ ئەم شێوەیە دووپات دەکەمەوە. ئەم وشانە دەچنە نێو دنیای ئەدەبەوە. ئێوە پەنا بۆ ئەدەب دەبەن تا ئێمە هەڵسەنگاندن بکەین. من تێبینی ئەوە دەکەم ئەو گۆڕانکارییانەی کە لە ڕووی سیاسی و ئایدیۆلۆژییەوە بەسەر مرۆڤی کورددا دێن، بە وشە دەرنابڕدرێن. بۆیە پێویستە لایەنی ئەدەبی و هونەریش گەشەیان پێبدرێت و من بە پێویستیان دەبینم.

ی.ك: من زۆر بەختیارم کە ئەم قسەیە لە ئێوە دەبیستم.

س.پ: بێگومان بەرپرسی زیاد دەکات. بە تێروتەسەلی بیرم کردووەتەوە و گوتوومە: ئەگەر لایەنی ئایدیۆلۆژی و سیاسی و سەربازی پەرە پێبدەین و ڕێبەری ئەم هەموو چالاکییانە بکەین، ئەوسا کێ سەرکردایەتی هونەر و ئەدەب بکات؟ ئەم لایەنانە چییان لێبەسەر دێت؟ ئایا یەکێکی دیکەی جگە لە ئێمە ئەم کارە دەکات؟ ئەو کوردانەی کە لێیان دوایین سەرکردایەتی ئەدەب و هونەری تورکییان کرد. لەگەڵ خۆمدا چاوەڕێم کرد یەکێکیان یەك هەنگاو بنێت. بەڵام بینیم کەسیان لە نێودا نییە ئەوە بکات. ئەگەر ڕوانیمانە یەشار کەمال بۆمان دەردەکەوێ کە ئەو لە (وان)ەوە کۆچی کردووە. ساڵی ١٩١٥ کۆچی بۆ «چوقوور ئۆڤە» کرد. ئەمە لە پاشماوەی کوشتارەکانە. مخابن لە بنەڕەتی مێژوویی خۆی ڕادەکات و هێزی سیاسیش لە پشت ئەم ڕەوشەیەتی و بەخۆدا ڕانابینێ بیرەوەرییەکانی و بەسەرهاتی بنووسێتەوە و بە شێوەیەکی ئەدەبی دایانبڕێژێتەوە. تەنانەت بەرهەمی ئەدەبی بە تورکی دادەنرێت، چونکە ئەم ئەدەبە هەوڵ ئەدات تێڕوانینی کەمالیزم گەشە پێبدات. ئەم یەشار کەمالە لەو جۆرە نییە کە ناتوانێ دژایەتی کۆلۆنیالیزمی تورکی و کوشتاری ئەرمەنی ببینێ، بەڵام نایەوێ لا لەو بابەتانە بکاتەوە چونکە لە چوارچێوەی پەیماننامەی میللی و لەسەر بنچینەی پێوەگرێدانی ئیش دەکات. (ئەحمەد عارف و جەمال سورەیا)ی جووتە شاعیریش، پێم وایە یەکێکیان ڕۆڵەی دیاربەکر و ئەوی دیکەیان ڕۆڵەی دێرسیمە. کوڕی دیاربەکر لە (جان کایا) جێگیر دەبێ و بیست ساڵ لەوێ دەمێنێتەوە و یەك هەنگاو بەرەو (ئامەد) نانێت. هەرچی (جەمال سورەیا)شە، ئەوا ئەو لە منداڵەکانی کوشتارەکانی دێرسیمە، بەڵام لە شیعرەکانیدا یەك وشە لەسەر دێرسیم نالێت و باشترین شیعرەکانی بە تورکی و لەسەر بنچینەی ڕاستی تورکی دەنووسێ.

ی.ك: لوتکەیەکە لە لوتکەکانی شیعری تورکی. ماوەیەکی کورت بەر لەوەی

بەری و ڕۆژێکیان لە شوێنێکدا کۆبووینەوە، لە پەنامەوە دانیشت و ماچی کردم و بە گوێمدا چرپاندی و گوتی: «باڵچین منیش کوردم».

س.پ: بەعزییەوە گوتی، وانییە؟

ی.ك: با بڵێین شاعیرانە گوتوویەتی!

س.پ: هەڵسەنگاندنێکی منیشی کردبوو. وەختێك گۆڤاری (بەرمو ساڵی ٢٠٠٠) دیدارێکی لەگەڵدا کردم، گوتی: ئەو دیدارە زۆر کاری تێ‌کردم. پێم وایە ئەگەر ماوەیەکی درێژتر بژیبایە، هەوڵی نزیکبوونەوەی دەدا. پێویستە بە ڕێزەوە یادی بکەینەوە. سینەماسازی (یەڵماز)یش هەیە، پێویستە کەمێك ڕوشنی بکەینەوە. ئەوەی مەبەستمە: من یەکێکم لە نێو هونەرمەندان ئەدیوە بە دروستی لای لە ڕاستی کوردی کردبێتەوە. هەموویان هەوڵیاندا چەمکە کۆلۆنیالیەکان پووچ بەسەر بکەن، یا هەقی خۆی نەدەن. تەنانەت ئەوانەش کە هەقی خۆیانیان دابێ هەوڵەکانیان ئەڕژاندە نێو کەناڵە شۆڕشگێڕەکانەوە. ڕەنگە لەبەر هۆی یاسایی یا لەبەر بێ توانایی‌یان بووبێ، چونکە دەبوو هەست بەم ڕاستی‌یە بکرێت و گەرمی تێکۆشان بە گۆشت و ئێسقان بکەیەندرێت. پێم وانی‌یە ئەم هێزەیان هەبێ و ناتوانن ئەو دژوارییانە تێ‌بەرێنن کە ڕووبەڕوویان دەبنەوە.بێ‌گومان ئەم بەمانانە نە بەرپرسی لەسەر مرۆڤ هەڵدەگرن و نە کێشەکەش چارەسەر دەکەن و دەبێ چارەسەرەکەی بە ڕێگایەکی شۆڕشگێڕانە بێ. ئەم بەرپرسی‌یە بە تێپەڕینی ڕۆژگار دەکەوێتە ئەستۆمان. بە هۆی ئەم پێویستییەوە وەڵامی پرسیارێکم دایەوە دەڵێت: «ئایا هەڵوێستی چاوەڕوانکراومان سەبارەت بە ئەدەبی شۆڕشگێڕی کوردی، یا بە گشتی سەبارەت بە هونەر لەکوردستاندا چی‌یە؟».پرسیارەکانی تۆ لە دەوری ئەم خاڵە دەخولێنەوە. پێوەندی کوردیتان لەم مەسەلەیەدا بۆ باس دەکەم. ناوبەناو لە دڵی خۆمدا دەمگوت ئەگەر من بیرم لە نووسینی ڕۆمانێکی کوردی کردەوە، ناوەکەی چی دەبێ؟ خۆمم دەخستە شوێنی ئەو ڕۆمانەی کە چنینەکەی لەسەر پێوەندییەکانە و ڕووداوەکانی بەهێنی ئەم شیکردنەوە و هەنگاوە گەورانە پەرە دەستێنن کە لە ڕێگای ئازادی بەدی‌یان دەهێنن. جاروبار بیرم لەوە دەکردەوە ناوی ڕۆمانەکە (لە ڕێگای ئازادیدا) یا(پێوەندیە ئازادەکان) بێ، ئەمجا دەهاتمە سەر ئەوەی کە بڵێم ناوی ڕۆمانەکە (گریی کوردی) بێ، یا ئاو نا ئاوێك دەمگوت (کەم شەرمی کورد)، دەکرێت هەموو ئەمانە ببنە ناوی ڕۆمانەکە. جاروبار بیر لەناوی دیکە دەکەمەوە. بەڵام ڕاستی‌یەك هەیە لەم هەموو ناوانەدا بە دوویدا دەگەڕێم و ئەویش ناسنامەی کوردی‌یە یا ناسنامەی ون بوو. تۆش دەڵێی: (کورد). بەڵام شتێك نی‌یە کورد خاوەنی بێ. ئایا کورد لە کەم شەرمی و خیانەتکاری بەدەر هیچی هەیە؟ لەوە بترازێ چی دیکەی هەیە؟ ئایا بڵێین ڕۆمانی خیانەتکاری یا ڕۆمانی کەم شەرمی ئەمە ڕۆمانێکی تازە نابێ و شایانی نووسین نییە.

ی.ك: بێ‌گومان نانووسرێت. پێویستە ڕۆمانەکە ئومێدی تێدابێ.

س.پ: بەڵێ ئەوسا دەڵێم: ڕۆمانی شەڕ دژی بێ‌شەرمی و خیانەتکاری ڕۆمانێکی

بێوێنە دەبن. لە دەستپێکی ئەم بیرۆکەیەوە ئەو مەودا سۆزاوییانەم بە خەیاڵدا دێن کە شەڕی ڕزگاری نیشتمانی بە سەرکردایەتی (PKK) لە مرۆڤی کورددا خولقاندوونی، دەکرێت ئەوە لە ڕێگەی پەیوەندی (PKK) بە ئەدەبەوە لێکبدرێتەوە. دوورایییەکی سۆزاوی هەیە، لەوانەیە لە بنیاتی پارتی کرێکارانی کوردستان (PKK)دا هەستی پێبکەین کە لە پەیوەندی گوندنشینییەوە سەرچاوە دەگرێت. مرۆڤێك هەیە لە هەموو ڕوویەکەوە شێوەیەکی تازەی وەرگرتووە و کەسایەتییەکی پەرەسەندووە بە تەواوی کەسایەتییە کۆنەکەی ڕەتدەکاتەوە. تەنانەت چەمکی خێزان و چەمکی کۆنی شەرەف و ڕەتکردنەوەی دەوڵەتی تورکیا ڕوویان لە دیاریکردنی دوورایی گەورە کردووە. بەڵام هەر ئەمە و هیچی دیکەنا. لە کاتێکدا سەدان کەس لەو کچە گوندنشینانە دێنە لامان کە خوێندنەوە و نووسین نازانن و سەر بۆ ئاسمان بلند دەکەنەوە و کە لێیان دەپرسین ئاخۆ هیچ دەزانن؟ وەڵامەکەیان «نا»یە، واتە ڕەتکردنەوەیەکی توندی واقیع.

ی.ك: بەڵام من ئەمەم بینی و زۆر پێی دڵخۆش بووم.

س.پ: هەتا ئەو شوانەش کە کتوپڕ واز لە مەڕ و ماڵاتەکەی دەهێنێ و خێرا دێتە پاڵ (PKK) ئەوە ئازادی (PKK)و ئەو ئافرەت و شوانەی کە دەچنە پاڵ (PKK)و مۆرکی جۆراوجۆری گوندنشینان، وە کۆکردنەوەی ئەم هەموو خەڵکانە لە یەك سوپادا و هەزاران هەستی سەرهەڵدا و لەم سوپا پێکهاتووانە و بیری بەرهەمی شۆڕش و سەرجەم تەرزەکانی ژیانی تازە بە لایەنە تراژیدی و کۆمیدیەکانیەوە و بە خۆشی و ناخۆشییەوە.... ئەم هەموو مەسەلانە بە کەڵکی ئەوە دێن ببنە ڕۆمانێك یا شانۆنامەیەك یا فلیمێکی سینەمایی.

ی.ك: ئەو جەماوەرەی کە زمان و نەتەوایەتی خۆی دەشاردەوە، بووە بە جەماوەرێك بیست وچوار سەعات بە کوردی گۆرانی دەڵێت.

س.پ: ئەوە لە کردار و ڕواڵەتی دەرەوەشیاندا ڕەنگ دەداتەوە. ئەوان لە من پتر ڕەنگی سوور و زەرد و سەوز هەڵدەواسن و هوڕا و دروشم دەڵێن، ئافرەتان هەلهەلە لێدەدەن و کوڕی پرسە بۆ شەهیدان دادەنرێت و دەڵێن: ئێمە کوڕمان یا کچمان وەك زاوا و بووك بە خاکی نیشتمان بەخشی و هەردوو زاواو بووکی کوردستانن و لەهەستییەکی بێوێنەدا دەژین.

ی.ك: نەریتی ڕەنگی سەوز و سوور و زەرد لەگەڵ پەیدابوونی (PKK)دا دەستی پێکرد.

س.پ: بەڵێ، ئەوە لە ڕۆژنامەکانیشدا ڕەنگی داوەتەوە. لە هەموو ئەوانەش گرنگتر ئەو خەڵکانەی کە جاران یەکتریان بۆ مریشکێك دەکوشت و نەیاندەهێشت کوڕەکانیان یەك سەعات لەگەڵماندا بمێننەوە، گەیشتە پلەیەك چەند کوڕێکیانی تێدا بە کوردستان دەبەخشن و دەڵێن: من کوڕەکەم بە کوردستان بەخشی، یا من کچەکەم کرد بە بووکی کوردستان و بۆ ئەمە هەلهەلە لێدەدەن. هەموو ئەمانە مزگێنی ژیانی تازەن.

دیاره ئەم گۆڕانکاریانە بە لای ئێمەوە سەرپێین. پێویستە بە شێوەیەکی فراوانتر حاڵی ببین و بۆ یەکەمجار ڕۆمان و هەروەها شیعر و گۆرانی کوردی دەربکەونە دەبێ لەو قۆناخەدا بژین و پێی بکەین. دەبێ ئەدیب و ڕووناکبیری شۆڕشگێڕ گشت لایەنێکی ئەم قۆناخە هەڵبسەنگێنن. ئێمە لەم قۆناخەدا سەرلەنوێ مێژوومان ژیاندەوە. مێژووی خیانەتکاری تووشی نەمان دەبێ و دیسان مێژووی ئازادی سەرهەڵدەداتەوە. با بڕوانین لەناوەوە و دەرەوەدا چی بەسەر خیانەتکاراندا هاتووە. با بڕوانینە مەزنی شەهیدبوون و بەرخودان، لە کاتێکدا دەکرێت پێوەندی تێکهەڵپێوی ئەم هەموو مەسەلانە لە ڕۆمان یا شیعر یا گۆرانییەکدا دەربهێنرێت و دەکرێت ئەوە بە فیلمێکی سینەمایی ڕوون بکرێتەوە. شیکردنەوەی سیاسیم و ڕێکخراو دامەزراندنم و سوپا پێکهێنانم لەم مەسەلەیەدا بەس نین. بۆیە دەبێ ئەدەب و هونەر لەم قۆناخەدا بچنە نێو شۆڕش. بەڵام ئەگەر تەماشای هونەرمەندی خۆمان بکەین، بۆمان جوێ ناکرێتەوە کە داخۆ هونەرمەندە یان خیانەتکارە؛ وە لەلایەنی پراکتیکییەوە دەرهەق بە گەل و ڕاستی خۆی دەوری خیانەتکاری دەبینێ.

ی.ك: بەشێك لەوانەی کە ناچنە پاڵ خیانەتکاران، پەنا دەبەنە بەر ئاسانی و کاتێك لاساییتان دەکاتەوە. پێیوایە بووە بە ئەدیب.

س.پ: ئەگەر بەهرەی ئەدەبیشی هێندەی دەیەکێکی لەوەی کە من هەمە نەبێ، خۆی بە کوڵەکەیەکی ئەدیبان لە قەڵەم دەدات. ئەدەب بەم شێوازە نابێ. با بچینەوە سەر کتێبەکەی چێرنشێفسکی «چی بکەین؟» و با بڕوانە ئەو دیموکراسییە شۆڕشگێڕییەی کە گەیشتووەتە کرۆکی لێنینان و با نیشتمانپەروەرانە گوێ بگرن و دۆستۆیفسکی بناسن و ئەوە بە کوردستان بگرن. من «تاوان و سزا لە کوردستاندا»م بە مانای سیاسی نووسی. ئەگەر ئەدیبێك لەجیاتی من بینووسیبایە، بە شێوازێکی ئەدەبی دەینووسی، دەکرێت تاوان و سزا لە کوردستاندا بکرێتە بابەتی چەند ڕۆمانێك. خیانەتکاری و بەرخودانی گرنگ لە کوردستاندا و سەدان وڵاتپارێزیش هەن لە نێو ڕیزەکانماندا تێدەکۆشن و ئەو هەڤاڵانەی کە دوا بۆمبیان بە خۆیاندا دەتەقێننەوە و ئەوەیان لە تەسلیم بوون بە دوژمن پێباشترە. هەر ئەم ساڵە نزیکەی پەنجا کچی شۆڕشگێڕ دوا گوللەی خۆیانیان بە خۆیاندا تەقاند. تا خۆ بە دەست دوژمنەوە نەدەن. دەشێت هەر یەکێك لەوانە ببێتە بابەتی گەلێك ڕۆمان. هەروەها ژمارەیەك کچمان لە نەورۆزدا ئاگریان لە خۆیان بەردا. دەشێت و دەبێ هەموو ئەوانە بابەتی چەند ڕۆمانێك پێك بهێنن. نموونەی دیش هەن وەکو گەمارۆی پێنج هەڤاڵ لەلایەن ١٠ هەزار سەربازەوە بۆ چەند مانگێك و بەرخودانی مەزنیان لەم ئابلووقەیەدا. هەروەها سەدان هەڤاڵ لەچیاکاندا ڕەق بوونەتەوە. ئەوانەش هەن کە بە چەکی کیمیایی سووتان و گوندەکان چۆڵ کراون. بە تەنێ لە(شەرناخ) نزیکەی سێسەد ئاژەڵ لەنێوبران. لەم هەموو بابەتانە دوورایی ئەدەبییان هەیە. گەلێك گوند چۆڵ کران و گەلێك شاری تازەش بنیات نران. دەبوو ئەم هەموو ڕووداوانە دوورایی ئەدەبییان هەبێ. بۆیە من دەپرسم: ئێوە بە ناوی ڕۆژنامەی

«ئێوز گوور گوندەکانەوە دێن. ئەی بەرێزە گوندنشینەکان: تا چ ڕادەیەك ئەم ڕووداوە سیاسی و ئەدەبیانە بڵاودەکەنەوە و لە ڕۆژنامەکەتاندا ڕەنگی پێدەدەنەوە؟ هەروەها دەپرسم و لەو تورکانەش دڵگرانم کە لافی ئەوە لێدەدەن دیموکراتی و شۆڕشگێڕن. زۆرتان لەسەر ڤێتنام و سلڤادۆر و نیکاراگوا نووسی و دوو بستی زەویتان لە هیچ خاڵێکی دنیادا بە جێنەهێشت تا لەسەریتان نەنووسی! ئەی بۆچی لەسەر ئەو کوردستانە نانووسن کە هەزار ساڵە کۆڵەکەی بنچینەیی ئێوە پێکدەهێنێ؟ دەکرێت لەسەر ناوەکەی بنووسن... بارودۆخەکەی و شێوەکەی، بۆچی وتارێ؛ یان دووان لەسەر کوردستان نانووسن!... کوا ڕۆشنبیری و دیموکراتیتان؟ گەلێك شاعیر و ڕۆماننووستان هەن با بە حیزبکاری خۆیاندا بچنەوە. نالێم هەر لەسەر کورد بنووسن، بەڵکو پێویستە لەسەر تورکیش بنووسن. ئەگەر چارەنووسی کورد و تورك پێکەوە گرێدراون، ئیتر بۆچی نانووسن؟ سیاسەتمەدارانی تورك هەموو ڕۆژێك بێشەرمانە هاوار دەکەن: هەزار ساڵ پێکەوە لەسەر ئەم خاکە بە برایانە ژیاین. ئەگەر وایە، بۆچی یەکێك لە براکان بە دەست برسێتییەوە دەناڵێنێ و کوا زمان و ژیان و ڕۆشنبیرییەکەی؟ ئایا داروباری باشە تا بڕوانینە وەزعی؟ ئەگەر بە ڕاستی برای ئێوەیت و خاك و پارەی نادەیتێ، لانی کەم لە داروباری بپرسە، وانییە؟ ئەمە وا دەگەیەنێ کە کارێکی دووڕووانە لە ئارادایە. ڕۆشنبیری تورك لە بەردەم ئەم بارودۆخەدا لە جێی گوناحباری گەورەدایە. بۆچی لە قسە دەترسێت هێندەی ئەوەی کە سیاسەتمەداران لە کورد دەدوێن؟ ئەدیب و هونەرمەند دەم هەڵناهێنێنەوە. هونەرمەند لەم مەسەلەیەدا لە سیاسەتمەداری تورك کۆنەپەرستترە.

ی.ك: لەم کاتەدا وایە.

س.پ: بێگومان وایە. پێش هەرکەسێك.. ئەو مامۆستایانە... مامۆستاکانی زانکۆکان کۆنەپەرستییەکی ترسناکیان هەیە لەچی هونەرمەند و سیاسەتمەدار تێدەپەڕێنێ. سەرباری ئەوە، خۆیان بە نوێنەری زانست دەزانن. ئەوە چۆن وا دەبێ؟ ئەی مامۆستایان چۆن بەم بارودۆخە قایل دەبن؟ ئایا خیانەتکردن لە زانست دەگاتە ئەم پلەیە؟ چۆن ئەوەتان بۆ خۆتان پێقبووڵە؟ من وەك مرۆڤێکی پەیوەستەی زانست، ئەگەر هەزار هەر هەزار بێ من دەڵێم هەزار. چۆن وای حیساب دەکەن کە هەزار بوونی نییە؟ لەوانە بە ڕاستی بە نەبووی دادەنێن، ئەو پیاوانەی زانست بە چی ناوبنێین؟ تەنانەت پیاوانی کڵێسەش تا ئەم ڕادەیە باوەڕیان بە گەندەبێژییان نییە.

دەبێ بە ڕاستی لەو پێوەندییانەی کورد یا سیستەمی ئەم پێوەندییانە کە لێیان دەدوێن، تێبگەن. ئێوە لە پرسیارەکانی پێشوودا باسی مەسەلەی خۆشەویستیتان کرد. لەوانەیە ڕێگای ڕوو بە خۆشەویستی بیهێنێتە بابەتی ڕۆمانێکی باش. من هێشتا لە ڕیزەکانی (PKK)دا شەڕ دەکەم تا بە چەشنێکی ڕاستی خۆشەویستی بکەم.وە شەو و ڕۆژ لەم ناوەندەدا دەژیم و ناتوانم وا لەخۆم بکەم باش لێم تێبگەن.

ئەگەر توانیم، ئەوە لەسەر حسێبی ئەم دۆزاریانە دەبێ. گەلێك ڕووداو لەم بابەتەدا هەن ڕۆژانە لەگەڵیاندا دەژیم تا ڕێگای ڕوو بە خۆشەویستی دیاری بکەم. جا هەر چۆنێك تیۆری ئەوە دابنێم و بەکردەوە ئەنجامی بدەم، ڕۆژی دوایی سەیر دەکەم دەبانەوێ چیم کردووە لێم هەڵبگەڕێنەوە.

ئەگەر بوونی یەکێکی (ئایۆ) ناو ئەبووایە، ڕۆژی (١٠) تاوانم لە دەست دەقەوما و خەڵك خۆیانیان بێزار دەکرد. لێرە دەمەوێ بۆ ڕوونکردنەوە باسی ڕووداوی (پەلماز گونای) بکەم. بە باوەڕی من ژن دەورێکی گەورەی لە دوایی پێهێنانی (پەلماز)دا هەیە. ئەمە بۆ خراپە کردن دەرحەق بە (فاتوروش) نالێم. وەك دەڵێن (فاتوروش) پەیوەندییەکی بە (کەندال)ەوە هەبوو و، (پەلماز) هەوڵیدا کەندال و فاتوروش و خۆی بە ڕووداوی ئۆتۆمبیل بکوژێ. من ئەمە دەڵێم تا ڕوونی بکەمەوە ئەوان چۆن ئەم مەسەلەیەیان کرد بە کەرەستەیەك بۆ دیماگۆگییەت. ئەگەر دۆخەکە ئاوابێ، یا بەختیاری نوشی گیانیان بێ. بەڵام دەزانن (پەلماز) حاکمێکی لە پێناوی ئەم ژنەدا کوشت و ماوەیەکی درێژخایەن لە بەندیخانەدا مایەوە و پاش ئەوە بۆ (پاریس) هەڵات. پێم وایە ئەو نەخۆشی شێرپەنجەیەی کە تووشی بوو، سەرەنجامی بەندیخانە و ئەو بارودۆخانە بوو کە باسم کردن. بەو پێیە ئاکامەکەی زۆر تراژیدی بوو.

ی.ك: ئایا پیاوی کورد لە دۆخێکی ئاوادا خۆی دەکوژێ؟

پێویستە لەسەر مرۆڤی کورد
خێزان لە گشت لایەنێکییەوە بە باشی شیبکاتەوە.

س.پ: پێموایە ئێمە ڕووبەڕووی دۆخێکی سەیری مرۆڤی کورد دەبینەوە. (پەلماز) ئەکتەر بوو و پەیوەندییەکی زۆر و زەبەندی بە ئالفرمێکانەوە هەبوو و دواجار کچی کابرایەکی خاوەن کارگەی هێنا. لە ئەنجامدا ژنە بارودۆخێکی قورسی بۆ خوڵقاند. بەڵام نەیتوانی مەسەلەکە چارەسەر بکات. لەوانەیە (پەلماز) جەربەزە و لە خۆڕاگرتنێکیەوە نزیك بووبێ، کچی زۆر دوور بوو لەوەی کە خودی خۆی شیبکاتەوە نە مەسەلەی کوردی شیکردەوە و نە توانی هونەر بە باشی شیبکاتەوە. ئەوە بوو (پەلماز) ئالفرمێکی حازر بە دەستی ئەو ئاوەندە دامەزراوە برد و ژیانی لە پێناوی ئەو ئالفرمەدا بە قوربانی کرد. مەری نەبرد و ڕۆیشت. واتە قوربانی دەستی ئەو بوو.

ی.ك: ئاوا ئەم مەسەلەیە هەڵدەسەنگێنن؟

س.پ: بێگومان. پەلماز ڕۆمانێکی نووسیبوو و لە گەلێك فلیمدا دەوری دیبوو، پێویستە فلیمێکی خەسڵاك لەسەر ژیانی بەرهەم بهێنن. دەبێ فلیمی (پەلماز) هەر خۆی شیبکاتەوە. ئەمە دەڵێم چونکە پەلماز ڕووداوێکی ئاوازە بوو.

ی.ك: باشە ئابەوی ئازیزم. ئایا ئەوە چارەنووسی ڕۆشنبیری کوردە؟ خۆ (پەشار

کەمال)یش ژنێکی جوولەکەی یەکجار کراوە و دەوڵەمەندی هێناوە کە بە چەند زمانێك دەدوێت.

س.پ: جوولەکە بە گشتی، ئەو مرۆڤانەی کە بەهرەمەندن بە ڕێگەی ژنهێنانەوە کۆنترۆڵیان دەکات.

ی.ك: (یەشار کەمال)یش لەگەڵ (تیلدا)ی ژنیدا دەچووە بۆنە نێودەولەتیەکان.

س.پ: هەموو کوردێك پارێزەرێکی لەم جۆرە و خولیایەکی واشی هەیە. باسی ئەزموونی خۆمم بۆ کردن. بەڵام بۆ ئەوەی زۆر و ستەم لە هاوڕێکەم نەکەم، زۆر بە وریاییەوە لام لە بابەتەکە کردەوە. کورد چەمکێکی تایبەتی لەبارەی ئافرەتەوە هەیە. ئەرکی ئەدەبی شۆڕشگێڕیش ئەوەیە پێوەندی شۆڕشگێڕانەی نێوان کورد و ئافرەت و خێزان ڕوون بکاتەوە. دەرخستنی ئەم پێوەندییانە ئەرکێکی زۆر گرنگە، پێویستە ئەدەب و هونەر ئەنجامی بدەن. لە ڕێگای ئەزموونی شۆڕشگێڕانەی خۆمەوە ئەوەم بە ئەنجام هێناوە: ئەگەر خێزان و ئافرەتم شیەکردبایەوە، ئەوسا (ئاپۆ) بەم سەرکەوتنە نەدەگەیشت، یان هەزارجار تووشی پاکتاوکردن دەبوو.

ی.ك: ئەمە خاڵێکی زۆر گرنگە.

س.پ: بە وریایی و بێئەملاولەولا دەڵێم: پێویستە لەسەر هەموو مرۆڤێکی کورد خێزان لە ڕووی مێژوویی و سیاسی و کۆمەڵایەتی و ڕۆشنبیری و جنسییەوە شیبکاتەوە. شیکردنەوەیەکم لەسەر جنس هەیە، پێویست ناکات لێرەدا وردەکارییەکەی باس بکەم. وەك گوتم دەکرێت ئەمەش ببێتە بابەتی کتێبێکی ئەدەبی. شیکردنەوەی جنسی شتێکی لە خۆیدا گەورەیە. ناکرێت بە بێشیکردنەوەی بابەتە جنسیەکان، پیاو و ژنی کورد بە شێوەیەکی بنچینەیی بناسین و زەحمەتە خێزانی کوردی بدەینە ناسین. هەروەها زەحمەتە لە تاوانەکانی نێو کوردستان و خیانەتکاری و نۆکەرایەتی حاڵی بین. بەم پێیە زەحمەتە لە نۆکەرایەتی و کۆلۆنیالیزم حاڵی ببین.

ی.ك: پێم وایە لە گفتوگۆی پێشووماندا گوتتان: پێوەندیم بە ئافرەتەوە ئەوەیە من بە خولقاندنی «هەزار گەریلا لە ئافرەتان» تۆڵەی لێدەستێنمەوە.

س.پ: ئەزموونێکی پێکەوە ژیانم لەگەڵ ئافرەتێدا هەبوو. ئەو کاتە هەڤاڵانم دەیانگوت: «ئێمە زۆرمان پێ سەیر بوو کە پێوەندیت لەگەڵ ئافرەتێکی لەم جۆرەدا بنیات نا، بە تایبەتی کە لە پشتی خێزانێکی نۆکەرەوە کەوتووەتەوە. گوتمان: با بڕۆین لەنێوی ببەین، چونکە سووکایەتی بە سەرکردەی ئازیزمان دەکات و بەوەش گوناحەکانی زیاد دەبن. ئێمەش بڕیارماندا لەنێوی ببەین». ئەم ئافرەتە یەکجار چەپەڵ بوو، وا خۆی دەردەخست وەك بڵێی بە پەتێك بەستوومیەوە و بە دووی خۆیدا بەکێشم دەکات. وای لە هەڤاڵان کرد بەم شێوەیە لە بارودۆخەکە تێبگەن و ئەوەش زۆر تووڕەی کردن. تەنانەت شەڕی لە دژمان دەکرد و دەیگوت: «ئەگەر مینەتی منت دەوێ، دەبێ کوردستان و حیزب (PKK) بە منەوە گرێ بدەی». دیارە ئاشکرا بوو ئەو گرێدانە پاش ئەوە ڕووی لە چ لایەك دەکرد.

لەوانەیە لەم حاڵە بڕوبێن وای لێکردبێم لە کاتی مامەڵەی سیاسیدا زۆر قایمکاری بکەم. ئەمەش وای لێکردووم لە پیاوی ئاسایی کورد تێبگەم بکەم. لەوان ئەم جۆرە ئافرەتە تەڵاق دەدەن یا دەیکوژن. کورد و تورك ئەمەیان هەیە. بەڵام من ئەوەم نەکرد. نە کوشتم و نە پێمگوت: «تۆ تەڵاقدراوی»و ئەوەم لێکرد هەڵبێت و نە خستمە بەر دەرگا، بەڵکو بە پێچەوانەوە من ئاو بخاو لە ماڵ هەڵدەهاتم. مەبەستم ئەوەیە من دەستم کردووە بە پەیداکردنی خاسیەتێکی باش. من ملم کەچ نەکرد و لە باروودۆخەکە ڕازی نەبووم. لەبری ئەوە، زۆر قایمکاریم دەکرد و دانم بەخۆدا گرت تا گوڕ و تینم تێبێتەوە.

لە خۆمم دەپرسی: «ئەم ژنە دەیەوێ بۆ کوێم ببات؟» و «ئایا دەتوانرێت ئەم ژنە چاك بکرێت؟» و «ئایا دەتوانین ئەم ژنە لە بزووتنەوەکەماندا ڕێکبخەین؟». لەبەرئەوەی من سەرسەخت بووم بۆ ئەوەی یەکێك بێنمە ڕیزی بزووتنەوەکە، ئەویش سەرسەختانە بەرەنگارم دەبووەوە. منیش سەرسەختانە بەرانبەری ڕادەوەستام. تەنانەت ناونیشانێك لە ڕۆژنامەکاندا خرایە ڕوو دەڵێت: «پیاوەکانی فلان کەس ئاپۆیان کوشت». ئەمە دەزانن. ئەمە لە بنەڕەتدا دەمەقاڵێی نێوانمان بوو. پاش قۆناغێك کە ١٠ ساڵ درێژەی کێشا، لەبەر چەند هۆیەکی سیاسی تووڕمان دایە دەرەوەی بزووتنەوەکە.

دیارە هەڤاڵان بە هۆی ئەو کێشە و گیروگرفتانەوە کە بۆی خوڵقاندین، هەزار جار داوایان کرد لە سێدارەی بدەین تا دوژمن سوودی لێوەرنەگرێ و نەڵێت نیزیکترین کەسی خۆی لە سێدارە دەدات و ناهەقی لە خەڵك دەکات. بە جەستە لە سێدارەمان نەدا، بەڵکو لە ڕووی سیاسی و مرۆڤایەتیانەوە کردمان. گەلێك دەرس لەم ئەزموونەوە بە دەست هێنا. ئەو باروودۆخەی کە هەڤاڵانم بۆ (٢٤) سەعات دەری نابەن، من (١٠) ساڵ دەرمبرد. ئەمە زۆر گرنگە. توانیم لە ڕێگای ئەم پێوەندیەوە شیکردنەوەی خێزان و ئافرەت بە تەواوی بە ئەنجام بهێنم. ئەم شیکردنەوانە هەزاران کچی ئازاد دەهێننە دەری. ئەو ئافرەتەی کە مانای نیزیکبوونەوەی نەدەزانی و ئەو کیژە کوردەی کە نەیدەتوانی دوو هەنگاو لە دەرەوەی ماڵ بنێت، بوو بە پاڵەوان و هەموو ئەمانەش بەهۆی ئەم شیکردنەوانەوەیە. دیارە ئەمە پێوەندی بەو نەخشەکێشان و جێبەجێکردنەوە هەبوو کە کردمن. ئەوەبوو پاشکەوتوویی بێئەندازەی ئافرەت و هەوڵی خۆسەپاندنیم لە ژێر پەردەی (ئازادی ئافرەت)دا هەڵوەشاندەوە. کارێکی گەورە و سەرتاسەریم لە پێناوی ئافرەتی ئازاددا کرد. وەك چۆن ئێوە قوتابخانەی تایبەتتان هەیە ئافرەتی پڕتوکوڵ و خانمان و کچانی باڵادەست دەردەچوێنن. هەروەها خانەی سینەما و قوتابخانەی هونەرپیشتان هەیە. ئێمە قوتابخانەیەکمان هەیە ناوی (ئەکادیمیای مەعسووم قورقماز)ە، لەوێ دەرس دەگوترێتەوە. کچانی دەرچووی ئەو قوتابخانەیە بێئەملاولەولا لە هەموو کچێك بەجەرگترن و ئەوەیان بە کردەوە سەلماندووە. وەك گوتم هەزارانیان لە گۆڕەپانی کاردان و گەورەترین پاڵەوانییەتی و بەرخۆدانیان پیشاندا و سەدانیان لە ماوەی

ئەم ساڵەدا گەیشتنە لوتکەی شەهید بوون. پێموایە دەستەی ئەرکانی تورکیا دەستی کردووە بە لاسایکردنەوەمان، چونکە ئەم ساڵ کەوتوونەتە وەرگرتنی کچان لە کۆڵێزی جەنگ. سەرنجتان بۆ ئەوە رادەکێشم کە ئەم بارودۆخە پێوەندییەکی راستەوخۆی بە ئێمەوە هەیە، لە کاتێکدا دوژمن تەماشای کردین و بینی ئافرەت نەخشێکی پڕ بایەخ لە بزووتنەوەکەماندا دەگێڕێ و توانای چەک هەڵگرتنی هەیە و لەوانەیە لە خەباتی چەکدارییدا و لە رووی سیاسییەوە هاوبەشی بکات و جۆرێکی بەرز داگیر بکات. بۆیە بە خۆی گوت بۆچی منیش نەیهێنمە پاڵ سوپا؟

ی.ك: بێگومان تورك دەیەوێ لە کورد بوانەکەوێ.

لە ئێستا بەدواوە نە پیاو دەتوانێ لە کوردستاندا بە ئاسانی ئافرەت پەیدا بکات و نە ئافرەتیش دەتوانێ بە ئاسانی پیاو پەیدا بکات.

س.پ: لێرەدا سەرنجتان رادەکێشم. بەرزن و وردبینەوە، بۆتان دەردەکەوێ کە دەستەی ئەرکان بیرۆکەی بە سەربازکردنی ئافرەتی لە ئێمەوە وەرگرتووە، یان دەستەی ئەرکان دەیەوێ لەم رووەوە هاوسەنگییەکمان لەگەڵدا دروست بکات. بەڵام ئەمە گرنگ نییە. پیاوی کورد ئەگەر لەگەڵ ئافرەتدا تووشی کێشە ببوایە، تەڵاقی دەدا و ژنێکی دیکەی دەهێنا یان دەیکوشت. کەچی من پەنام نەبردە بەر ئەم شێوازانە بەڵکو شێوازێکی دیکەم دیاری کرد و بیرۆکەی ئافرەتی ئازادم سەپاند. لە کاتێکدا ئەو هەوڵیدا بە شێوازی کۆن بسەپێنێت. بەڵام من بە شێوازێکی کارخولقێنەر وام لێهات باسی ئەوە بکەم ئازادی ئافرەت چییە و ئافرەتی ئازادیش کامەیە. بەوە دەستم کرد بە ئافرەت کۆکردنەوە لە خۆم. هەر کاتێك کۆم بکردایەتەوە، ئەویش هەوڵیدەدا پیاو کۆبکاتەوە. دیارە سەرکەوتنی لە چارە نەنووسرابوو. ئەوسا هەوڵیدا کچان کۆبکاتەوە و بیانکات بە بەرفەرمانی خۆی و ئەوەشی بۆ نەچووە سەر. پاشان شێتگیر بوو، چونکە نەیدەزانی چی بکات و دەیگوت: ئایا ئەو حەرەمسەرا دادەمەزرێنێ و کەنیزەك کۆ دەکاتەوە؟

هەوڵیدا دۆخەکە بشێوێنێ. وەك دەزانن ئەمەش لە لاپەڕەی رۆژنامەکاندا رەنگی دایەوە. مەبەستم ئەوەیە تێکڕای پیلانگێڕەکان هەوڵیاندا سوود لەم مەسەلەیە وەربگرن. بە چەکی ئافرەتی ئازاد بەرەو رووی سەرپاکیان بوومەوە. ئەوانیش شێتگیر بوون. پێیانگوتن: «رەنگە مرۆڤ پێوەندی بە یەك یا با بڵێین (١٠) ئافرەتەوە هەبێ. بەڵام چۆن دەتوانێ پێوەندی بە (٣٠) ئافرەتەوە هەبێ. ئەوەتا هەزاران ئافرەت هەن. ئایا شەرم لە خۆتان ناکەن؟». بێگومان کێشەی سەرەکی لێرەدا ئەوەبوو کە من ئافرەتی ئازادم پێش دەخست و ئەوەش دەبووە هۆی شێتگیرکردنیان و پێویستیش ناکات بە شوێن بەهانەیەك یا رێگایەکی دیکەدا

بگەڕێین.

ئایا کەس هەیە نەزانێ کیژانی ئێمە لە هەموو ڕوویەکەوە چەندە پاك و ئازادن؟ وێڕای ئەوە کە ئەزانی باشن و بە باشی بەڕێ دەکەون و لای ئێمە هاوشانی مرۆڤی باشن و دەتوانن خۆشەویست بن و بە باشی خۆشەویستی بکەن. ئەم شتە مایەی شانازییە. دیارە لەم مەسەلەیەدا من شارەزایانە و بە شێوەیەکی تەکنیکی جووڵامەوە. بەڵام کۆنەپەرستانی کورد خەریك بوو بمخنکێنن. ئەگەر پێنام نەبردایەتە بەر ڕێگای توندوتیژی سەربازی، خولیای ئوزایەتی و چەمکی لادێیانە لەنێو (PKK)دا تەشەنەیان دەکرد و ئەوەش دەیگەیشتەوە بۆ پەیدابوونی چەمکی هەڵەی یەکلایەنە لە نێوان پیاو و ژندا. ئەگەر یەك وشەمان لەسەر کێشەیەکی تایبەت بە ئافرەت بگوتبایە، دەیانگوت: «ئەمە کێیە؟» ئەوە زۆر لەسەرمان دەکەوت. بەڵام سەرباری هەموو ئەمانە بەجەرگانە هاتینە ناوەوە و شیکردنەوەی گرنگمان لەسەر ئافرەت و خێزان کرد و لە خوڵقاندنی کادیری ژناندا پێشکەوتنێکی بایەخدارمان بە تایبەتی لەم ساڵانەی دواییدا تۆمارکرد.

ئەمە وەکو دەستتێوەردان وابوو لە دەزگای خێزان و ئافرەتدا کە سەدان و بگرە هەزاران ساڵە بۆگەنی کردووە. ئێستا کچان و تەنانەت هێندێك ژنی شووکردووش واز لە ماڵ و کەسوکاریان دەهێنن و وەك لافاو دێنە پاڵ ڕیزەکانی شۆڕش. ئەمە بەڵگەی ئەوەیە کە پەیوەندی کۆنی نێوان ژن و مێرد دووچاری هەژانی گەورە دەبێ و ئەمەش سەرگەرە. هەتا پیاوانیش ڕۆژانە بەهۆش خۆیان دێنەوە. گوتەیەکم هەیە هەمیشە دووپاتی دەکەمەوە، ئەویش ئەوەیە: «لە ئێستا بەدواوە نە پیاو دەتوانێ لە کوردستاندا بە ئاسانی ئافرەت پەیدا بکات و، نە ئافرەتیش دەتوانێ بە ئاسانی پیاو پەیدا بکات». ئەمە کارێکی گرنگە. وەختێك دەڵێم: بە ئاسانی پەیدای ناکات، مەبەستم ئەوەیە کە ژن و پیاو پێبەستەی بەها بنچینەییەکان بوون و هەریەکێکیان ئیش بۆ ڕزگارکردنی نیشتمان و ئازادکردنی گەلەکەی دەکات و دەبێتە کەسێکی حیزبی و ڕێکخراو. سەرەڕای هەموو ئەمانە جوان دەبێ. ئەمانە ئەو کارکرد و مەرجانەن کە بوار بۆ خۆشەویستی دەکەنەوە. ئەم مەرجانە جوانن.

بەبێ ئەمە نە نان و نە ماڵ و تەنانەت نە بستەزەوییەکیش بۆ گۆڕ لە ئارادا دەبێ و، زەوییەکت نابێ تا بتوانی وەك باڵندە هێلانەیەکی بۆ خۆت تێیدا دروست بکەی. ئەو کاتە لە کوێ خانووەکەت دروست دەکەی و لە کوێ خۆشەویستی دەکەی؟ ئەم هەموو مەسەلانە پێداویستی مێژوویین. ئەگەر یەکێك گوتی: من جەربەزەم و شۆڕشگێڕم، ئەوسا دەڵێین: ئەگەر وەهای، نیشتمان ڕزگاربکە و لە پێناویدا بەشەڕ بێ و حیزب دابمەزرێنە و، با هەموو جوانییەك و پیرۆزترین پێوەندیش بۆ تۆ بن. بەڵام ئەگەر گوتی: لە نیشتمانم هەڵدێم و گەلەکەم ناناسم و هیچ زانیارییەکم لەسەر حیزب و ڕێکخستن و جوانی نییە؟ ژنێك یا پیاوێکم دەوێ. ئەو کاتە پێی دەڵێین: گیانت بە دۆزەخدا بچێ.

ی.ك: واتە تۆ دەڵێی نە ژنێك هەیە بۆ پیاوی وا دەست بدات و نە مێردێکیش بۆ

کچی وا.

س.پ: بێگومان نییە. ئەمە لەم مەسەلەیەدا بەبڕای بەبڕ قەدەغەیە.

ی.ك: بۆ ئەوانیش نییە کە بە پارەکەی دیکەدا دەڕۆن، وانییە؟

س.پ: بێئەملاولەولا بەڵێ. خۆ مەرج و یاساکانمان زۆر ڕوونن. ئەگەر ئەرکی خۆی بە جێهێنا، با مەزنترین جوانی و عەشق و پەیوەندی و هەست و نەست بۆ ئەو بێ. بەڵام ئەگەر بە جێی نەهێنا، ئەوسا کەم شەرەف دەبێ و دەبێتە هاوتای کەمی کوردی. بەم واتایە مێژوونووس لە بارەی کوردەوە بۆ دەستەی ئەرکان دەنووسێ و دەڵێت: «کورد هیچ لە هونەر و خۆشەویستی و عەشق و شارستانەتی تێناگات». ئەمە وا دەگەیەنێ کە ئەو بەم شێوەیە حوکمی لە سەنتارەدانی (کوردی)دا. ئەگەر بمانەوێ ئەم حوکمە لاببەین، دەبێ ڕێگای ڕاست تاقی بکەینەوە. من ئێستاکە بەربەرەکانێی گریی خولیا و پەیوەندی کۆنەپەرستانەی ئافرەت و پیاو دەکەم. وەك ئەوەی یەکێك لەوی دیکە بتەکێنمەوە. بەربەرەکانێی هەست و نەست و پەیوەندی جنسی هەرزانیەکانیش دەکەم و توانیومە ویرانیان بکەم. بۆیە من ئێستا بەهێزم.

ئەمە بەشێکی ڕۆمانێك دەخوێنێ. وەك دەزانن هەموو ڕۆمان یا هونەرەکان بە دەوری پەیوەندی پیاو و ئافرەتدا دەخولێنەوە. بەڵام ئەم ڕۆمانە تەنیا تایبەت بە کوردستانە و ئەمە هێلەکانیەتی. ئەگەر بێینەوە سەر ئەزموونی (PKK) بەتاقی تەنیا، بەسە بۆ نووسینی چەندین بەرگ کتێب کە دەیان ڕۆمانیان تێدا دەبێ. ئەمە یەکێکە لەو دوورایە زۆرانەی کە هەن.

بۆ نموونە خۆشەویستی مێژوو لای من خولیایەکە. شوێنەوارەکانی نەمروود و ئاوی دیاربەکر و حەڕڕان و ئورورفە و دەوروبەری نزرگەی (خلیل الرحمن) زۆر هەستم دەورووژێنن و من بە شێوەیەکی سروشتی بە هەموویانەوە بەستراوم، سەرباری بەسترانەوەم بە خاکەوە. بەسەر خاکدا ڕێ کردن بەلای منەوە شێوەیەکە لە ژیان، وەك بڵێی بۆنی ئەو خاکە دەکەم و، بۆنی شوێنەوار و ئەو گژوگیایانەی کە لەوێ نەشونما دەکەن، هەڵدەمژم. ئەو باڵندانەی کە دەفڕن ـ بەلای منەوە ـ جوانییەکن، بێهۆشم دەکەن. من لەسەر ئەم بنچینەیە بە نیشتمانپەروەری گەیشتم. بۆیە کاتێك لە گوندەکەم جوێ بوومەوە، چاوەکانم پڕ لە فرمێسك بوون.

ی.ك: کە جوێ بوونەوە چاوتان فرمێسکی ڕشت، وانییە؟

س.پ: بێگومان، چاوم فرمێسکی ڕشت. بەڵام من هەڵیشدەگەڕامەوە. هەڵگەڕانەوە و فرمێسك هۆی خۆیانیان هەیە. لەوانەیە ئەم جۆرە مەسەلانە چەند دوورایەکی ڕۆمانێك پێك بهێنن کە پاش شەڕ دەنووسرێت، لەبەرئەوەی ـ وەك دەبینن ـ من ڕووبەڕووی شەڕ و جەنجاڵی هەڵسووڕاندنیم.

ی.ك: بەڵام تۆ وا باسی جوێ بوونەوەی پاش (١٠) ساڵی خۆتت لەو ئافرەتە کرد وەك بڵێی شەڕ بووبێ.

س.پ: گوتم پەیوەندییەکی توندوتۆڵ لە نێوان شەڕ و سۆزدا هەیە. ئێمە لە

شۆڕشی کوردستاندا لەگەڵ لامان لە پەیوەندی جنسی هەرزانبەها و خێزان و جۆرەکانی پەیوەندی کۆمەڵایەتی کردەوە. بۆمان دەردەکەوێ گشتیان بە شێوەیەکی سەرتاسەری دەچنە خانەی گۆڕانکاریە سیاسیەکانەوە و دەورێکی گرنگ و گەورەیان هەیە. ڕۆمان لەم لایەنانە بە تایبەتی دەخاتە ڕوو. من ئێستا ناتوانم وەك سەرکردەیەك باسی کاریگەری خراپی پەیوەندیە جنسیەکان بۆ سیاسەت بکەم و ئەوە کە چۆن دەبێتە هۆیەکی پاشکەوتن بە هەموو ڕوویەکیەوە و چوونە نێو وردە کاریەکانیشی. بەڵام ڕۆمان دەتوانێ هەموو شتێك بڵێت. من ناتوانم بە دوورودرێژی و وردی باسی ئەوە بکەم کە پەیوەندی سۆزاوی چۆن کار دەکاتە سەر سیاسەت و چۆن دەگاتە بێئاگایی. بەڵام ڕۆماننووس ئەوەی پێدەکرێت. هەروەها ناتوانم خولیایەك لە خولیاکان لێكبدەمەوە و بە شێوەیەکی سیاسی شیبکەمەوە، چونکە گرنگ هەڵسەنگاندنی سیاسییە. کەچی ئەدیب دەتوانێ زۆر بە توندی ئەوە بخاتە بەری مەیدان. ئەمە ئەو ئەدەبەیە کە کەس لای لێنەکردووەتەوە و، ئەمە ئەو بارودۆخەشە کە ئەدیبە ساختەکارەکان لێی حاڵی نابن. کورد ئەو ئەدەبە شۆڕشگێڕ و ڕاستەقینەیەی گەرەکە کە بەم شێوەیە بێ. لەم ڕووەوە تێڕوانین و سامانێکی فیکریم هەن. بەڵام ئەرکی من ئەوە نییە ئێستا ڕۆمان بنووسم. بەڵام پێمەدەکرێ هاوبەشی چارەسەرکردنی هێندێك کێشەی پەیوەند بە ڕۆمان بکەم و شێواز و بنچینە و ئەو تەوەرانەی کە پێویستە لە دەوری بخولێنەوە دیاری بکەم و ڕوونکردنەوەی پێویست بۆ ئەم مەبەستە بەرچاو بخەم. جەخت دەکەم کە سەرجەمی ئەم مەسەلانە لای من جێگیر بوون و گەشەیان کردووە و بە هۆی کاری شۆڕشگێڕانەوە پەرەیان سەندووە. ئەدەب لە کاری شۆڕشگێڕانەوە دەست پێدەکات. پێویستە ئەمە باش ببینین. بە پێی قەناعەتی من. ئەدیبی باش ئەو کەسەیە کە بە گەرماوگەرمی هەست بە پەرەسەندنی شۆڕشگێڕانە دەکات. بەڵام بەداخەوە هێندێك کەس هەن لافی ڕۆژنامە نووسی لێدەدەن و لەوەندەی پەیامنێری ڕۆژنامەی (حوریەت) ناچنە کوردستان تا ببینن لەوێ چی ڕوودەدات. چی لەم ڕۆژنامە نووسە کوردانە بکەم؟ لەوێ درامایەکی سەرسوڕهێنی مرۆڤایەتی لێیە. شیعر دەنووسن بەبێ ئەوەی بڕوانێتە ئەم درامایە. چی لەم شیعرە بکەم؟ دیارە من هەرگیزاوهەرگیز نایخوێنمەوە. ئەمجا خاوەنەکەی دێت و هاشەوهووشەی ئەوە دەکات کە هەست و نەستی هەیە و شووری پێدەکەن. دەمەوێ بەوانە بڵێم کە بەم شێوە هەرزانبەهایە ژن دەهێنن: وا تەماشایان دەکەم وەك بچنە نێو گۆڕەوە. لە منداڵییەوە ئەمە بیرکردنەوەم بووە. ئەو جلانەی کە بووك لەبەریان دەکات بە کفن دێنە بەرچاوم، ئاهەنگی بووك گواستنەوەش لەبەرچاوی من گۆڕی پرسەیە. لە منداڵییەوە ئەم هەستەم لەگەڵدایە. من ئێستا وا تێدەگەم کە ڕاست ئەمەیە.

ی.ك: هەتا بە منداڵیش دژی ئەمە بوون.

س.ئ‌پ: بێگومان دژی بووم، چونکە پێم وابوو دەبێ شایی بەم شێوەیە نەبێ. من بۆم قووت نەدەچوو و وام هەست دەکرد کە شایی کردن کۆتایی پێهاتنە. ئەمە

دوا شت بوو کە پێی گەیشتم. پیاو و ژنی کورد کاتێک هاوجووت دەبن دەگەنە خاڵی بڕانەوە. پێم وایە ئەمە ڕاستە. لەوانەیە لە پاشەڕۆژدا شیکردنەوەی ئەم بارودۆخە پەرە پێبدەم. لەو ژنهێنانەی کە بەم مەرجانە دەکرێت لە کەسایەتی و بنیاتی فیزیایی و گیان و جوانیدا کۆتایی بە هەموو شتێک دەهێنن. ئەو پێش تەمەنی (٣٠) ساڵی دەبێتە دایکی (١٠) منداڵ، بەبێ ئەوەی بڕوانێتە ڕەفتاری پیاوەکە. ئەمە گەورەترین سووکایەتی و هیچ و پووچییەکی نەبڕاوەیە. ئایا ئەم ژنە شتێکی تێدا دەمێنێ ناوی ژن بێ؟ دیارە هیچی تێدا نامێنێ. پیاوی کورد بۆ کۆتارکردنی ژن و منداڵەکانی کاری مەحاڵ دەکات. تەنانەت بۆ ئەم مەبەستە نۆکەرایەتیش دەکات. ئەمەش بەلای پیاوی کوردەوە کۆتایی دەگەیەنێ.

ی.ك: لە کتێبەکەشتاندا ئەم ژنهێنانە بە هەڵاتن هەڵدەسەنگێنن.

س.پ: ڕژێمی(١٢)ی ئەیلوول هانی ئەم جۆرە ژنهێنانەیدا. بگەڕێینەوە و لەو ژنهێنانانە وردببینەوە کە ڕژێمی(١٢)ی ئەیلوول هانیداون. بۆتان دەردەکەوێ کە پیاوەکە تەمەنی ١٥ ساڵان و کچەکەش ١٢ ساڵانە و تووشی ئەمەیان کردوون. ئەمە بووەتە یاسایەکی ژنهێنانەکانی(١٢)ی ئەیلوول. ئەم هەموو ژنهێنانانە بۆ بەرهەنگاری (PKK) کراون، ئیدی چۆن چاوپۆشی لەم مەترسییە دەکەم؟

مخابن لەم بۆنانەدا دەڵێن «شاییەکی ئاوا بوو و پیرۆزە و ئاواتی بەختیاری دەخوازین». کوا بەختیاری و کوا ئارامی؟ خۆت هاویشتووەتە نێو گۆڕ و ئاگات لەوە نییە. پێویستە ئەمە بڵێین.

ی.ك: لە ئەورووپا هەموو شاییەکی لەم جۆرە پەنجا هەزار مارکی تێدەچوو. بەڵام ئەوەتی (PKK) لە ئەورووپا سەرکەوتووە. لەم ئاهەنگانە خواردنەوەیان تێدا نابێ و پارەیان تێناچێ و بە خۆشی و شادییەکی زۆرترەوە دەکرێن.

س.پ: بەڵێ، بۆ ئامانجی سیاسی بەکاردێن و دەگۆڕێت بۆ خزمەتکردنی ئەو ئامانجە.

ئەوانەی کە متمانەیان بە شارەزاییان هەیە و خۆیانیان وەک مامۆستا دێتە بەرچاو با بفەرموون و بە شێوەیەکی شایستەی هونەرمەندان مامەڵە بکەن.

ی.ك: خەڵک دڵخۆشن بەبێ ئەوەی هیچ خواردنەوەیەک بخۆنەوە.

س.پ: ئەمە پەرەسەندنێکی ئاساییە. هەموو شوێنێک گۆڕانکاری تێدایە. ئاهەنگەکانی ژنهێنان دەبنە خۆپیشاندان بۆ قازانجی حیزب.

ی.ك: دەوڵەتیش دەزانێ ئاوایە. بۆیە خەڵک دەستگیر دەکات و دەیانخاتە زیندانەوە.

س.پ: بەڵێ گەلێک شایی ئەوە ئەنجامەکەی بوو.

ی.ك: ئایا ئێستاکە دەتوانین بگەڕێینەوە بۆ شیعر؟

س.پ: هەموو کارێکم لە دیاریکردنی بابەتی هونەر و ئەدەب و ئەرکیشیان لە تێکۆشانی شۆڕشگێڕانەدا و لە دیاریکردنی نزیکبوونەوەی ڕاست و بەردەست خستنی پشتیوانی پێویستدا قەتیس. وەك سەرەتا گوتم: پێویستە لەسەر ئەوانەی کە لەم بوارەدا ئیش دەکەن بە شێوەیەکی ڕاست بیزانن و دەروازەی ڕاست بۆ بابەتەکە دابنێن، چونکە زۆر گرنگە. من بە سادەیی دەستی بۆ نابەم و ناشمەوێ کەس وەها دەستی بۆ ببات. نە من و نە شۆڕش پێویستیمان بەو ئەدیبە دەستەپاچانە نییە، بەڵکو ئەوانە زیانمان پێدەگەیەنن. ئەدەب کارێکی زۆر شێلگیرە، پێویستە بایەخی پێبدرێت. حەزدەکەم ئەمەشتان بڵێم: ڕەنگە ئەم گۆڕەپانەمان ببێتە گەورەترین پاڵپشت بۆ هونەرمەند و ئەدیبی کورد و تورك. من پێم وایە ئەم گۆڕەپانە دەتوانێ ڕۆڵی گرنگ لە هەموو چالاکیە هونەریەکانی وەك ڕۆمان و شیعر و موسیقا و سینەما و وێنەکێشی... تێدا ببینێ.

ی.ك: لەم لایەنەوە هیچ گومانێکم نییە. بەڵام وێڕای ئەوە بێڵە بپرسم: کاتێك دەڵێی «ئەدەب و شیعری کوردی» مەبەستت ئەوەیە ئەمە لە لایەن کوردەوە و بە زمانی کوردی بنووسرێت. ئایا مەبەستتان ئەمەیە؟

س.پ: بێگومان. دەکرێت بە تورکیش بێ و ئەوسا بۆ گشت زمانێك وەردەگێڕدرێت. ئێمە دەزانین زۆر لە کارە ئەنجامدراوەکان بۆ هەموو زمانانی جیهان وەرگێڕدراون. بەڵام ئەمە ڕاستە پەرەسەندنی زمانی کوردی پشت بە ئەدەبێکی کوردی بەهێز دەبەستێ و نووسینی ڕۆمانی کوردیش وەك هاوبەشییەکی گەورە وا دەبێ لە پەرەپێدانی زمانی کوردیدا و پەرەسەندنی زمانیش گرێدراوی پەرەسەندنی ئەدەبە. ئێستاکە ئەم مەسەلەیەش بە دەربڕینی شۆڕشگێڕانەی ئەدەبەوە گرێدراوە. بۆیە ئەوانەی کە دەیانەوێ زمانی کوردی گەشە بکات، پێویستە لەسەریان دەست بە ئەدەبی شۆڕشگێڕی بکەن کە چاوەڕوانی خاوەنەکانی دەکات و ئێمەش سەرچاوە و شێواز و بناغە و جۆرەکانیمان داناوە.

ی.ك: واتە ئێوە دەڵێن کەرەستە خاوەکان حازر بەدەستن.

س.پ: بەڵێ حازر بەدەستن با کەسانی مشمانە کردوو بە شارەزاییان، بە شێوەیەکی پڕبەپێستی هونەرمەند بن و ڕاستی بفەرموون. هەندێك ناو هەمن باست کردن، پێم وایە داوای هەندێك هەڵسەنگاندن لە بارەیانەوە دەکەی.

ی.ك: بێگومان.

س.پ: دەمەوێ دووبارە بڵێم: من بە دوور و درێژی لام لە بابەتی (PKK) و پێوەندی بە ئەدەبەوە نەکردووەتەوە و زۆر لێکم نەداوەتەوە. هەروەها هەموو وردەکارییەکم لەسەر پێوەندی شۆڕشی ڕزگاری کوردستان و باروودۆخی لەگەڵ ئەدەبدا باس نەکردووە. بەڵام هەوڵم داوە بە گێڕانەوەی چەند نموونەیەك چۆنایەتی نزیکبوونەوە لەم بابەتە بنوێنم. ئەوەندەی پێوەندی بەو هونەرمەندانەوە هەیە کە لە گۆڕەپانەکەدان کەمێك باسی (یەشار کەمال)مان کرد. ئەگەر ئەم نووسەرە ویستی بەختی خۆی تاقی بکاتەوە و لەسەر پێوەندی خۆی بە ئەدەبی

کوردییەوە بنووسێ و هەوڵەکانی هەڵبڕێژێتە نێو ڕۆمان، یان هەتا ئەگەر ڕۆمانەکەشی بە شێوەیەکی سوزاوی نووسی، بە پێی قەناعەتی من ئەو کاتە ناوبانگێکی جیهانی دەبوو و بەها و دەوری زیاد دەکرد. بەڵام مخابن ئەمەی نەکردووە.

ی.ك: بەڵام لەسەر (چوقوور ئۆوە)ی نووسیوە.

س.پ: بەڵام کوردی بە شێوەیەکی زۆر خراپ پێشانداوە و ئەو کوردەش کە پێشانیداوە بە باشی ڕادەی دوورکەوتنەوەی لە ڕاستی نیشتمانێتی خۆی و پەیوەندی بە کۆلۆنیالیزم و کۆنەپەرستی و جۆری ئەو پەیوەندییانە ڕوون نەکردووەتەوە. مەبەستم ئەوەیە ئەو کوردەی کە لەوێ پێشانیداوە داماڵراوە. کورد لە هەندێك ڕۆمانیدا هەن. بەڵام بێدەسەڵاتن و فریان بەسەر ناکۆکییەکانی کوردەوە نییە. ئەمەش گوناهێکی گەورەیە. ئەگەر دیتان یا مشتومڕتان لەگەڵدا کرد، لە زمانی منەوە پێی بڵێن: دەبوو ئەوە نەکات و ئەو گوناهەی لە دەست نەئەومێ. من هەست بە ئازار دەکەم چونکە ئەو گوناهەی کردووە.

ی.ك: وەختێك ئەم قسەیەت بڵاودەکەینەوە، داوا لە یەشار کەمال دەکەم خۆی وەڵامەکەی بنووسێ.

س.پ: بڕوانن مرۆڤی کورد خاوەنی گەلێك ناکۆکییە و ئازاری گەورە گەورەی هەن بە هۆی هەوڵی لەهێشتن و ڕیشەکێش کردنی لە مێژوودا و قەدەغەکردنی زمانیەوە. وای بەسەردا سەپێندراوە نە هەست بکات و نە ئازار بچێژێ. ئەگەر ئەم هەموو لایەنانە ڕوون نەکاتەوە، چۆن بە ناوی کوردەوە قسە دەکات؟ چۆن دەڵێت من (یەشار کەمال)ی کوردم و ڕەخنەم هەیە؟ من هیچ بەربەستێك لە بەردەم ڕۆمان نووسیندا بە زمانی تورکی نابینم و ئاڵێم خزمەتکارە یا کرێگرتەیە. بەڵام ئەمە ناتەواوییەکی گەورەیە. ئەمە شەرەف نییە بۆی و هەڵوێستی بەهێز ناکات و ئەمەم پێبەسە. ناڵێم پێویستە بە کوردی بنووسێ، بەڵام دەتوانێ بەهرەکانی بۆ دەرخستنی پەیوەندی بە کوردەوە بەکاربێنێ. ئەمە ڕەخنەی منە.

هەوڵمدا کەمێك باسی (یەڵماز) بکەم. یەڵماز لە دووراییی کوردییەوە نزیکتر بوو، کەچی نەیتوانی بەهۆی کەم ڕۆشنبیری و کۆنەپەرستی (یشیل جام*)ەوە ڕەخنە لە خۆی بگرێ. بەڵام لەم پێناوەدا خەباتی کرد و سەرتاڵی ئەدەبی شۆڕشگێڕی بوو.

ی.ك: بەڵام (یەڵماز)یش بەهۆی ناسنامەی سیاسی خۆیەوە لە ناسنامەی کوردی نزیك بووەوە، کەچی نەیتوانی بە سینەماسازی خۆیەوە نزیك بێتەوە.

س.پ: بەڵێ نزیك نەبوەوە. لەم ماوەیەی دواییدا بە کوردەوە حەزی لەوە کرد، بەڵام ئەوە بەس نەبوو و بە ناتەواوی مایەوە. بە کورتی کۆتاییەکەی جەرگبڕ بوو.

ی.ك: بەڵام لەو پێشنیارەتان کە (یەڵماز) خۆی بێنێتە فلیم، واتە ژیانی بکرێت

(*) یشیل جام جێگای کاری هونەری ئەکتەران و هونەرمەندانی تورکیایە.

بە فیلم، یەکجارە ئەم پێشنیارە دەبیستم.

س.پ: بەڵێ لە پاشەڕۆژدا ئەگەر دەرفەتی ئەوەم هەبێ بە شێوەیەکی هەمەلایەنە بیر لە شیکردنەوەی (یەڵماز) دەکەمەوە، بە تایبەتی لە ڕووی خێزان و ئافرەت و سیاسەت و باروودۆخی سینەماسازی ئەوەوە. ئەوانە ئاکۆکییەکی کوردانە پێکدەهێنن. دەتوانم لەسەر ئەم بنچینەیە لێکی بدەمەوە. بەڵام کابرایەکی خاوەن بەرخوردان بوو، بە خێرایی خۆی بە دەستەوە نەدەدا.

ی.ک: مرۆڤێکی جەربەزە بوو.

س.پ: بەڵێ جەربەزە بوو. بە کورتی بە پلەیەك پێش هاوڕێ هونەرمەندەکانی دیکەی کەوتبوو.

ی.ک: لایەنێکی پاڵەوانێتی تێدابوو.

س.پ: پاڵەوان و جەربەزە و خۆگربوو. بەڵام نەیتوانی بگات بە ئەنجام. باسی شاعیریەتی (جەمال سورەیا)م کرد و لە باروودۆخی خۆی بێداربووەوە. تەمەنی بەس نەبوو و کۆچی دوایی کرد.

ی.ک: بەڵام ئەم هەموو بێداربوونەوانە پاش ساڵی ١٩٨٤ و هاوزەمانی سەرکەوتنی کورد بوون. ئەگەر ڕوانیمانە سەرلەبەری دنیا، دەبینین باشترین ڕۆمان لەگەڵ سەرکەوتنی کۆمەڵگاکاندا دەنووسرێن.

س.پ: بەڵێ. بە کورتی دەمەوێ بێمە سەر دیاردەی (ئیبراهیم تاتلیس). لەو ساڵەدا کە (PKK)مان تێدا ئاشکرا کرد، خەڵاتی لەسەر دەنگی وەرگرت. بە تێپەڕینی ڕۆژگاریش بەناوبانگیان کرد. دەزانین ئۆزال بۆ کۆمەڵێك ئاهەنگی شەوانە بانگی کردووە و خودی خۆی ئامادەی زۆر لە ئاهەنگەکانی بووە و، هەر خۆی بانگهێشتی کرد بۆ (جان کایا)و لەگەڵیدا چوو بۆ کۆمارە تورك زمانەکان و ناردی بۆ ئەوروپا تا لەوێ چەندین شەونشینی هاوچەشن و هاوزەمانی شەونشینەکانمان سازبکات. بە ڕای من ئیبراهیم کەسێکە ڕژێمی(١٢)ی ئەیلوول ویستی لە هەریەکێکی دیکە پتر بیخاتەکار. پێویستە باروودۆخەکەی بە پێی پێوەندی بە ئیدارەی شەڕی تایبەتەوە هەڵبسەنگێندرێت. گەل و بەتایبەتی لاوان بەهۆی ئەو مۆسیقای (ئارابێسك)ەوە بەنج دەکات کە بێ ئەژمار دەیخاتە بازاڕەوە. بەوە، ئەو لە هەموو کەسێکی دی زیاتر بۆ ئەم مەبەستە بەکاردەهێنرێت. سەرباری ئەو گوشارە سیاسیانەش کە دووچاریان دەبوو نەزانیان چۆن بە باشی بەکاری بێنن چونکە حاڵەکانی بێهێزی ئەویان دیاری کردبوو. ئەویش پارمەتییدان و قەوقەڵۆکی لە خۆی وروژاند. ئێمە ناوبەناو ئاگادارمان کردەوە و بانگمان کرد تا لە مەسەلەی کورد و مۆسیقای کوردی نێزیك ببێتەوە. ئەوە بوو کەوتە بایەخ پێدانیان. بەڵام پێم وایە بەهۆی ئەو گوشارە سیاسیانەی کە لەسەرین زۆر ناکرێتەوە. یەکێکە لەوانەی کە گیروگرفتی گەورەی هەن، بە تایبەتی لاکردنەوەی لە مۆسیقای کوردی و ڕەوشەکەی بە کەم شەرمێی دەناسرێتەوە. ئەویش کەسایەتییەکی کوردی دەنوێنێ، بەڵام ماوەیەکی دوور لە پشت یەڵماز دەمێنێتەوە.

ی.ك: دیاره هەر چونێك ڕەخنە بگرنە یەڵماز، ئەو ناوی خۆی بە خۆپەرەوەیەتی و پاشاو پاڵەوانە.
س.پ: بورژوازی ویستی ئیبراهیم تاتلیس بە شێوەیەکی ساختە بەکاربێنن و بەسەر (یەڵماز)یدا بسەپێنن. واتە بەسێبەری ئەو ناوبانگی یەڵماز داپۆشن. ڕژێم بە ئاشکرایی پشتگیری ئەوی کرد و ئەویش بوو بە ئامراز بۆ ئەمە. ئێمە بە توندی بەئاگامان هێنایەوە. بەلاَم لەگەڵیدا بە ئەنجامێك نەگەیشتین. (هولیا ئەفشار)یش هەیە و ئەویش گوردە.
ی.ك: ئەوەی کە لەم دواییەدا ناوبانگی دەرکرد!
س.پ: بەڵێ. ئەوان هەوڵەدەن بە کاری بێئابڕوویی و دیمەنی ڕووت وای لێبکەن بەناوبانگ بێ. خۆشی گوتی من کوردم.
ی.ك: میللەتی کورد بووە بە ئەزموونێك (تەرزێك). ئەو پێوەندی بە میللەتی کوردەوە نی‌یە.
س.پ: بەڵێ. دەیانەوێ بەکاری بێنن، چونکە شێوەی سەرنجڕاکێشە. من پێم وایە (یشیل جام)یش لە لایەن لیدارەی شەڕی تایبەتەوە بەکار دەهێنرێت.

باشترین ڕێبەرانی تورکی لەنێو کورددا دەردەکەون و ئەمەش پێوەندیەکی توند و بەتینی بە کوشتنی نەتەوایەتی کوردەوە هەیە.

ی.ك: هەمیشە ئاوایە.
س.پ: پێویستە شیکرگیرانە هەڵوێستە لەلای باروودۆخ و دەوری (یشیل جام) بکەین، چونکە بۆ بەنج کردنی کۆمەڵگا و بەدیارخستنی کەسایەتی ساختە لە بری ئەو کەسایەتیە پایەبەرزانە بەکاردەهێنرێت کە لەوانەیە بەسەر کۆمەڵگادا بالاَدەست بن. یا لە ڕوانگەی ڕەخنەگرتنەوە لەم مەسەلەیە، تێی بڕوانین و وای بۆ بچین لاپەڕەیەکی هونەر لە ڕۆژنامەی «نوزگوور گوندەم»دا هەیە و هەموو ڕۆژێك دەنووسن: «ئەو فلیمە هەیە و فلیمی فلانەکەس هەیە و ...هتد» بۆ پڕوپاگەندەی بۆ دەکات. بەلاَم ئەدەبی شۆڕشگێڕی وای لێ‌رادەبینرێت ئاگای لەم مەسەلانە بێ و، بە گشتی دەوری سینەمای ئەمەریکایی و کارتێکردنی لە گەلان بزانێ، بە تایبەتی ئەم ئەدەبە دەبێ بزانێ دەوری (یشیل جام) چی‌یە. کورتەیەکی مێژوویی لەسەر لەم بابەتە هەیە. لەم دوو بنکەیە دەیانەوێ تەرزێکی دەست نیشانکراو لە کەسایەتی و پێوەندی بخولقێنن. بەم شێوەیە گەلی ئەنادۆلیان تواندەوە و ڕووتیاندا. هەمان شتیان دەرهەق بە کچ و پیاوی کورد و کچ و پیاوی تورك و تێکڕایان کرد. واتە ژیانی کۆمەڵایەتی‌یان زیروزوور کرد و هەموو فلیمێکیان نەخشێکی تێکدەرانەی وا دەبینن وێنەی نی‌یە. یەڵماز تارادەیەك لەم بنکەیەی تێپەڕاند و پێی‌دەکرا ڕەخنەیەکی توند ئاراستەی ئەم کردەوانە بکات، وا کە ئەو

ڕەخنانە لە پێناوی سینەما و هونەری ڕاستەدا بن. ئەو خۆی هاوبەشی بەدیهێنانیانی دەکرد. ئەم کارە هەر لە سینەمادا قەتیس نییە، بەڵکو ڕۆمان و شیعریش دەگرێتەوە. دەتوانن لە لاپەڕەکانی ڕۆژنامەکەناندا ڕەخنەی لێبگرن. بەم شێوەیە هونەری تازە لە باتی هی کۆن سەرهەڵدەدات. کەس ناتوانێ لافی ئەوە لێبدات کە پێویستییان بە هونەر و ئەدەبی شۆڕشگێڕی جێگرەوە نییە. نەخێر پێویستییەکی لە ڕادەبەدەرمان بەم جۆرە کارە هەیە. لاپەڕەی ڕۆژنامەکان بۆ کاروباری خراپ دەخرێنە کار. تۆ خۆت گەلێك هەڵسەنگاندنت هەیە؟ دەبێ پیشان بدرێن. مەبەستم ئەوەیە بابەتەکە هێشتا ناتەواوە. زۆر نووسەری سینەما و ئەدەب هەمان نەخشی خۆیان لە مەسەلەی ئەدەبی شۆڕشگێڕیدا نابینن. بە کورتی ئەو خەڵکانە تین و توانی خۆیان بەکارناهێنن.

سەبارەت بەوەی کە کورد بەرایی لقەکانی ئەدەبی گرتووە، نموونەی ئەوە زیا گوڕك ئالپە کە لەم باسەدا و لەناو هێنانیدا مەبەستمان هەیە. تەریقی تورك لە گشت دەورانێکدا ئەوەیە: زۆربەی ناودارانی بە سەرکردایەتی سەربازیشەوە سەرجەمیان بنەچە شێوێندراون. مەبەستم ئەوەیە بە بەردێك لە دوو چۆلەکە دەدەن، ئەوانە لقێك لە ڕەگ و ڕیشەوە هەڵدەکێشن و لەسەر لقێکی دیکەی متوربە دەکەن، ئەمە وزەیەکی زۆری پێدەوێ، چونکە ئەم هەڵکێشراوە دەیەوێ بژی. جا لەبەر ئەوەی کە لە خێڵ و کۆمەڵگاکەی هەڵکەندراوە، ناتوانێ پشتیان پێببەستێ و سوراخی شتێکی تازە دەکات بیکاتە پاڵپشت. بەرەو سوپای ئینکیشاری دەبێرن تا پێی پشت ئەستوور بێ و هێزی لێوەربگرێ. هەڵکەندراو پێبەپێ هەموو کۆشش و وزەیەکی خۆی لە شەڕدا خەرج دەکات. ئەو لە ڕاستی کوردی هەڵکەندراوە و لە بۆشاییدایە. لە تورکیا بەدەر شتێك نییە پشتی پێببەستێ، بۆیە ئەوە دەکات. ئەوە تورکیایە کە کۆمەکی دەکات و، ئەویش هەموو هەوڵێکی بۆ پەرەپێدانی ڕژێمی تورکیا دەخاتەگەڕ.

ی.ك: لەبەر ئەوەش کە تورکی زمانی دووەمیەتی، هەوڵدەدات زۆر بە باشی فێری ببێ.

س.پ: نەخێر، ئەو لە بنەڕەتدا زمانی کوردی و میللەتی کوردی بیر چووەتەوە. ئەمە بۆشاییەکی گەورەی لەلا پەیدا دەکات. بەوپێیە ڕێبەرانی تورکایەتی و گەورەترین ئەدیب و باشترین سەرباز و شەڕکەر لە نێو کورددا دەردەچن. هەموو ئەمانە پێوەندییەکی ڕاستەوخۆیان بە کوشتنی میللەتی کوردەوە هەیە. ئەگەر باسکێکت بڕی و ئەم باسکە ویستی بژی، پێویستە بە جێی باسکێکی دیکەوە بلکێنی، بۆ ئەوەی ئەم باسکە زیندوو بمێنێتەوە و چالاکی بکات. شەڕی ژیان سەرکردایەتییە.

ی.ك: ئاپۆی برام، ئایا بەم قسەیەتان بنی هێندێك ڕێکوشوێن و بنچینە بە تایبەتی بۆ توێژەرەوە کوردە لاو و ڕۆشنبیرەکان دادەنێن؟ مەبەستم ئەوەیە ئەوانەی کە خزمەتی زمان و ڕۆشنبیری تورکییان کردووە، دەمێك بۆیان دەکەوێتە ڕوو

کوردن، کت و پڕ هەست بە پاپەخی خۆیان دەکەن. بۆ نموونە (عەبدوڵلا جەوودەت) یەکێك بوو لەوانە و کۆمەڵەی (جۆن تورك)ی دامەزراند. بەڵام من وای دەبینم کە ئەو جاروبار کوردە و جاروباریش تورك و جاری واش هەبووە بووە بە ئینگلیز. کاتێك لە چوارچێوەی ئەو شیکردنەوەیەدا کە کردوومە دەڕوانمە ئەوانە، ئەوا ئەم بەشە ـ واتە ئەوانەی وا لەنێو کۆمەڵگای تورکیدان و لەخاك و ڕەگ و ڕیشەی کوردییان هەڵکەندراون ـ ئەم ڕێ و شوێنەیان بەسەردا جێبەجێ دەبێ: کۆتایی بۆ (کمال) نییە. ئایا ئەمە ڕاستە؟

س.پ: میللەتی تورك یەکجار تێکەڵە. بە دووی مێژووی تورکە سەرپەڕگرەکاندا بگەڕێن، بۆتان دەردەکەوێ ئەوانە لە گەلانی دیکەن و تێکڕایان لە چەند مەیدانێکی دیکەوە هاتوون. پێمدەکرێت گەلێك نموونە لەسەر ئەوە بدەم. زۆربەی تورکانی بۆ میللەتی تورك دەمارگیر لە (بالکان)ەوە هاتوون، لە کاتێکدا ڕیشەکێش کراون و بوونەتە کۆچەر و لە کۆمەڵگای ڕەچەڵەکی خۆیان هاتوونە دەرێ هەر لە مستەفا کەمالەوە تا بە کەنعان ئێڤرین دەگات.

ی.ك: لە لایەکی دیکەوە ئەم مەسەلەیە لە ڕووی تیۆرییەوە ڕاستە، وەك (ئاکچوورا یووسف) و (ئاغایێف ئەحمەد).

س.پ: حالیم، تۆ مەبەستت ئەوەیە لە سیاسەتیشدا ئاوان. کێشەکە ئەوەیە ئەوانە بە کەڵکی گەلی ئەنادۆڵ نایەن. ئەمە حاڵێکی گرنگە. ئەوانە نوێنەرایەتی حاڵە توندڕەوەکان دەکەن، چونکە هەوڵی پێکەوە لکاندن دەدەن و لەبەر ئەمەش پەنا دەبەنە بەر سەرپەڕگری. سەرپەڕگری هەمیشە زیان بە ڕیشەی گەلان دەگەیەنێ. ئەمە ڕاستە و لای کورد و تورکیش هەیە. تورکی ڕیشەکێشکراو لە کورد متووربە کراوە و پێچەوانەش ڕاستە. ئەو هەست بە دڵبەستەیی دەکات و دەبێ بە بەشێك بەسەر کەسانی دیکەوە. ئەمە هۆی نەخۆشی و تەپیرانەکەیە. پێویستە ڕاشکاوانە بە هۆی ڕەخنەی شۆڕشگێڕانەوە ئەوانە بەدیار بخرێن. من سەرەداوەکە دەردەخەم. بێگومان ئەگەر لەسەر بنچینەیەکی مەبدەئی لەوانە نزیك بووینەوە، گەلێك ڕاستی زۆر گرنگ دەکەونە ڕوو و کورد دەبێتە کوردێکی ڕاستەقینە و تورکیش دەبێتە تورکێکی ڕاستەقینە.

ی.ك: لەم گفتوگۆیەماندا هەردوو پرسیارم ماوە. ئاپۆی ئازیزم ئەم گفتوگۆیە کە کردمان زۆر بەسوود و باش بوو و دەبێتە مایەی بایەخی کەسانێکی زۆر و هاوبەشی پەرەسەندن دەکات. پرسیاری یەکەم ئەمەیە: کەی نموونەی مرۆڤی کوردی تازە دەبینین؟ پرسیاری دووەمیش: ئایا باسی گەڕانەوە بۆ نیشتمانم بۆ دەکەن، جا لە ئەورووپاوە بێ یان تورکیا. ئایا ئەوەم بۆ ڕوون دەکەنەوە؟

چیرۆکی من ئەو چیرۆکەیە کە «کوردی تازە دەبێ چۆن بێ؟»

س.پ: ئێستا هەموو شتێك لە تورکیا بێئەندازە تێکەڵ بوون. هەر بە تەنێ

کەسایەتی کورد نا، پێویستە تەرزی تورکیش شیبکرێتەوە. تورکیش تووشی شێواندن بووە و ئادگارەکانی بزر بوون. سەرنجتان بۆ ئەوە ڕادەکێشم کە داخورانێکی زۆر لە ئارادایە و ئەمەش ڕاستییە. با بێینە سەر پێکهاتنی کورد. چیرۆکی من ئەوە دەگەیەنێ کە مرۆڤی کوردی تازە دەبێ چۆن بێ؟ ئەگەر بوو بە ڕۆمان، دەبێ کەسایەتی من پیشان بدات کە پێویستە کەسایەتی کوردی تازە وەهابێ. خۆ دەیان هەزار مرۆڤ لە شەڕێکی قورسدا خوێنیان دەڕژێت و هێشتا دەپرسین: ئایا تەرزی مرۆڤی کوردی تازە دەرکەوتووە؟ هەموو ئەمانە لە چوارچێوەی پێناسینی سەرتاسەری مرۆڤایەتیدان «مرۆڤ کێیە؟»، هەر لە وەڵامی ئەم پرسیارەوە تا دروست بوونی مرۆڤایەتی کە بە قۆناغەکانی خێڵەکایەتی و گەلایەتی و پەرسەندنی نەتەوەیدا تێپەڕیوە و هەموویشیان هەڵوێستن. هەروەها تا پێوەندی ئەم هەڵوێستانەش بە پێکهاتنی کۆمەڵگاکانی مرۆڤایەتییەوە ـ مەبەستم کۆمەڵگاکانی کۆیلایەتی و هۆزایەتی و سەرمایەداری و سۆشیالیستییە ـ کە تا چ ڕادەیەک هێز دەبەخشن و لە هەندێکیاندا وەریدەگرن. مەبەستم ئەمەیە: خێڵەکان لە قۆناغی کۆیلایەتیدا و ئەمجا نەتەوایەتی لە قۆناغی دەرەبەگایەتیدا و نیشتمانپەروەری لە قۆناغی سەرمایەداریدا. هەموو ئەمانە ناکۆکی و پێوەندییەکی سەرسوڕهێنیان هەبوو تا بەم ڕۆژمان گەیشتن. مێژووی دنیاش لەسەر ئەم بنچینەیە دەنووسرێتەوە و شەڕی سەربازی و سیاسیش ئاکامی ئەم ناکۆکیانەن. سیاسەت و شەڕی چەکداری کە تەواوکەریەتی، ئامرازێکن بۆ بەرەو پێش بردنی نیشتمانی و کۆمەڵایەتی یا بۆ دواخستنی پەرسەندن و بگرە بۆ دواوە گێڕانەوەشی بەکاردەهێنرێن. ئەدەب و هونەریش دەوری خۆیان لەم شەڕەدا تارە دەکەنەوە. ئایین و ئایدیۆلۆژیەکان ئەمە دەکەن و فەلسەفەش ئەم ململانێیە دەخاتە قاڵبی مرۆڤایەتییەوە و زانستیش هەموو ئەمانە بە باشی دەردەبڕێ.

ئێستا با بێینەوە سەر کورد و پرسیارەکە بەم شێوەیە دووپات دەکەینەوە: جێ و ڕێی کورد لە نێو ئەم پێکهاتە و چەمکانەدا چییە؟ بۆ دیاریکردنی ئەوە بەم پرسیارەمان دەست پێدەکەین: ئایا کورد هەیە یان نا؟ ئەو تێکۆشانەی کە ساڵانێکی دوورودرێژە دەیکەم بۆ ئەوەیە بڵێم: «کورد هەیە». ئەمە وەک ئەو قسەیەمان وایە کە «خۆر هەیە»، یا ئەم پرسیارە «ئایا دنیا دەوراندەور دەکات یان نا؟» ساڵانی درێژی بەندیخانە و مرۆڤ کوشتن و هەموو ئەمانە توانیویانە تا ڕادەیەک ئەوە بسەلمێنن کە «کورد هەن». پرسیارەکانی دیکەش وەک: «ئایا کورد گەلە یان نا؟». قۆناغێکی گرنگیان پێچووە. تەنانەت حاڵی حازر هەندێک کەس ئەوەیان پێقبووڵە کە کورد گەلە و هەندێکی دیکەش نا. وریای زمانی ڕەسمی بێ دەڵێت: «کۆمەڵگا ئەتنییەکان گەل نین». «کەمنەتەوەی گەلان»یش زاراوەیەکی دیکەیە. گریمان ئەوان ئەو ڕاستییەیان پەسند کرد کە کورد گەلە، ئەوسا نۆرەی ئەم پرسیارە دێت: «ئایا دەتوانێ خۆی بڕیاری چارەنووسی خۆی بدات یان نا؟». زۆریان پێیت دەڵێن: «لەبەر ئەوەی زۆر پارچەپارچەیە ناتوانێ. بەم پێیە

ئۆتۆنۆمی بەسە. بگرە پێویست بەوەش ناکات و سەربەخۆیی رۆشنبیری بەسە».
ئاوا مشتومڕ بەردەوام دەبێ. لە کوێ ئەم پرسیارانەش: ئایا کورد پێویستی بە حیزبە یان نا؟ بە ڕەسمیش حیزب لە کورد قەدەغەیە. لە سەرچاوە سۆشیالیستییەکانیشدا هاتووە کە: «ئەگەر ڕێکخستنێکی سەربەخۆ دابمەزرێت، لەگەڵ پرنسیپەکانی مارکسیزم - لینینیزمدا ناکۆک دەبێ». تا ئێستاش کەسانێك هەن داکۆکی لەم هەڵسەنگاندنە دەکەن. خەڵکانی سۆشیالیست و دەوڵەت پێکەوە داکۆکی لەم پرنسیپە دەکەن. هەڵوێستی حیزبی کرێکارانی تورکیا یان حیزبی سۆشیالیستی جاران هێشتا ئەم هەڵوێستەیە. واتە ئەمڕوانینیان دەڵێت: حیزب دامەزراندن سەرپێچی کردنە لە مارکسیزم - لینینیزم و دەوڵەتیش دەڵێت قەدەغەیە. ئیتر جیاوازی نێوان ئەو جووتە هەڵوێستە چییە؟ ئەمە بابەتی مشتومڕێکی دیکەیە. ئێمە حیزبمان دامەزراند، بەڵام ئەمجارە «ئایا ئەم حیزبە هیچ خەباتێکی دەبێ یان نا؟ ئەگەر دەستی بە خەباتیش کرد و چەکی هەڵگرت، چی ڕوو دەدات؟». مشتومڕەکە بە فراوانی درێژە دەکێشێ.

ئەوەی وا تا ئێستا کردوومانە وەڵامێك بووە بۆ سەلماندنی ئەوەی کە «کورد هەیەو گەلێکە دەتوانێ حیزبێك دابمەزرێنێ و دەتوانێ شەڕێکی سیاسی و سەربازی بکات». شەڕمان لە پێناوی ئەوەدا کرد تا بەم قۆناغە گەیشتین. کورد چی لێبەسەرهات؟ کەمێك دەرکەوت و هەندێك خەسڵەتی کەوتنە ڕوو. واتە تەختێك لە ڕەمزەکانی حاڵی بوون. ئەوەی بیری لێدەکەمەوە ئەوەیە کە داخۆ: ئێمە کوردمان هێناپە بوون یا بەدیارمان خست یان خولقاندمان، کامیان ڕاستە؟

مشتومڕێکی دیکە هەیە دەبێ هەڵوێستەی لەلا بکەین، ئەویش ئەوەیە دەستەی ئەرکان دەڵێت: لە بنەڕەتدا کێشەیەك لەگۆڕێدا نەبووە، بەڵکو خولقێندراوە. ئەمە تێڕوانینە، نابێ هەڵوێستی دەستەی ئەرکان فەرامۆش بکەین. «کێشەیەك لەگۆڕێدا نەبووە، خولقێندراوە». مەبەستی ئەمە ئەوەیە «کورد نەبووە، بەڵکو خولقێندراوە»، وانییە؟ سەرچاوە ڕەسمییەکان تا ئێستا ئەوە دەجوونەوە. ئێمە ئەم هەڵوێستە پشت گوێ ناخەین. بەڵام میللیگەری سەرەتایی دەڵێت: «لە کۆندا کورد هەبوون و مەزن بوون». بە پێی هەڵوێستی دەستەی ئەرکانیش: «کورد نەبوون، بەڵکو خولقێندراون». دەستەی ئەرکان بەم هەڵوێستەی داکۆکی لە هەڵوێستی کەمالی دەکات کە دەڵێت: کورد هەبوون، بەڵام لە دێرسیم و ئاگری بڕانەوە و گۆڕبەگۆڕمان کردن و بە چیمەنتۆ شاردمانەوە. کەچی میللیگەری سەرەتایی دەڵێت: بە درێژایی مێژوو لە سومەرییەکانەوە دەستیان پێ کردووە و سەدان دەوڵەتیان دامەزراندووە و ئێمەش نوێنەرایەتی ئەو مەزنانە دەکەین. خێڵی ئێمە لە دەوڵەت گرنگترە. کوردێك هەیە بەم تەرزەیە...بارزانی... چوو بۆ ئەنقەرە و پشتێنی پانی لێبەست و شەڕواڵی کوردی نەخشداری لە پێ کرد و لەسەر شاشەی تەلەفزیۆن دەرکەوت و گوتی: ئەوەتا من «ئەو کوردە مەزنەم». ئەمەش ناساندنی کوردە. ئێستا هەندێك کەس دەڵێن: کورد نییە. هەندێکی دیکە دەڵێن: هەیە.

گەورەترین وێنەکێشی کاریکاتێر ناتوانێ وێنەی شێوەیەکی لەم کوردە حازرییە باشتر بکێشێ.
بەڵام ئێستا کوردێکی تازە دەردەکەوێ ئەویش (ئاپۆ)ی کوردە دێتە بەری مەیدان. ئەم ئاپۆ کوردە کێیە؟ دەستەی ئەرکان دەڵێت: نییە و من باوەڕ ناکەم، کورد نییە. ئەوسا بارزانی بە شەرواڵە تەختەدار و پشتێنە پانەکەی و جامانەکەیەوە ڕووی کردە لای ئەوان و گوتی: «کورد ئاوا دەبێ». بەڵام کوردبوونی من هێشتا جێی مشتومڕە. هەندێک دەڵێن: ئایا ئەرمەنییە؟ هەندێک دەڵێن: بەڵکو تورکی ڕەسەنە. هەندێکی دیکەش دەڵێن: گومان لە کوردبوونی دەکرێت. واتە هێشتا لە ناسکردنم نەبوونەتەوە. وانییە؟
ی.ک: بەڵێ، بێ ئەملاوئەولا.
س.پ: بەڵێ، هێشتا ناسکردنم تەواو نەبووە. ئەنجامی هەموو ئەمانەش ئەمەیە: ئەو ناسنامەیە چییە کە ئەوی پێ دەناسن؟ تاوێک لەمەوبەر لە گەرمەی مشتومڕی سەرکردایەتیدا گوتم: ئاپۆچییەکی سەرسوڕهێنی لە من ئاپۆچیتر سەرهەڵدەدات و دەڵێت: من گەورەترین ئاپۆچیم. هەموو ڕۆژێک گەلێک نموونەی هاوشێوەم بە تووشەوە دەبن و وەختە بتەقمەوە. پێی دەڵێم: «کورد بوونی خۆتم بۆ بسەلمێنە لە ڕێگای ئیش و ڕێکخستن و کۆشش و خزمەتەوە». دەبینین ئەمانە هیچیان نین. بەڵام لە ڕووی ناوبانگ و ناوەوە کەس سەراوردی ناکەوێ. ئەگەر وازیان لێبهێنی، هەریەکەیان لافی لەوە لێدەدات کە چەند گەرمێنێک لێمی تێپەڕاندووە. تیکڕایان لەو جۆرەن کە دەڵێن: من دەکوژم، من خەڵکی لە سێدارە دەدەم. لەو ئەرمەجە دەچن کە باوکی لە سێدارەداوە. چۆن ئەوانە دەبن بە کورد؟
دەتوانم گەلێک نموونە بگێڕمەوە. دەبێ ناساندنی کورد لا لە زۆر لایەنی وەک مێژوو و سیاسەت و کۆلۆنیالیزم و میللیگەری سەرەتایی و هەڵوێستی بکاتەوە. لە هەموو ئەمانەش گرنگتر، دەکرێت ئەم ناساندنە لە ڕێگای (PKK) و ڕاستییەکەیەوە ببینین. پێویستە هەڵسەنگاندنی هەڵوێستی ئاپۆچی و کەسایەتی ئاپۆچی لەم چوارچێوەیەدا بکرێت. لەوانەیە کەسایەتی ئاپۆ جیاواز بێ کە کەسایەتییەکی زۆر ڕەتکەرەوەیە. هەوڵدەداوە ڕەوشی ژیانم بە کورتی بگێڕمەوە. ڕەوشی ژیانم لە سادەوە بۆ ئاڵۆز دەست پێدەکات، لە ئاساییەوە بۆ ئەو کۆسپ و تەگەرە دژوارانەی کە لەو ڕێگا دوور و درێژەدا هەن و دڵی مرۆڤ دەڕیاننابات و، لە چەمکی لادێیی سادەوە بۆ ئاڵۆزترین و هەمە لایەنترین هەڵوێستی فەلسەفەیی و ئەوەش هێزێکی گەورەی گەرەکە و پەرەسەندنێکی نائاسایی پێکدەهێنێ. بەو پێیە چەندین کتێب دەنووسرێن. ئەو کاتە پێویستە لەسەرمان بە شێوەیەکی سەرتاسەری و لە گەلێک ڕووەوە بڕوانینە بابەتەکە و بە باشی هەڵیسەنگێنین. ئێستا ئاپۆی کورد و (PKK) بەلای تورکەوە شتێکی سامناکن، وانییە؟ ئەمە گەورەترین مەترسی سەر گۆڕەپانەکە پێکدەهێنن. وانییە؟
ی.ک: بەڵێ ئاپۆ و PKK سەبارەت بە تورکیا گەورەترین ترسن.

س.پ: تەواوە. ئەمە بۆ كۆلۆنییەكانی دیكەش ڕاستە. هەروەها بۆ ئەمریكا و ئەورووپاش. ئەوانە دەڵێن: ئێمە ئەم تەرزە كوردەمان پێ‌قبووڵ نییە، بارزانی كابرایەكی هاوچەرخە و بۆینباخ دەبەستێ. ڕاستییەكەی ئەو لەو شتە كۆنە لە ژێر زەوی دەرهێنراوانەیە كە چوار هەزار ساڵە ماونەوە، بەڵام بەلای ئەوانەوە نوێ و هاوچەرخە، هەروەها (تاڵەبانی)ش لە بۆینباخدا مامۆستایە و بازیداوەتە مەیدانی دیپلۆماتی. بەڵام ئاپۆ، نازانین چییە و ناودار نییە. ئاوا دەڵێن و جارانیش بە منیان دەگوت: «ئاغایەكی نەناسراوە و خێڵی نییە».

ی.ك: بەڵێ كوردێكی بێ‌خێڵە.

س.پ: بەڵام ئێستا ـ وەك باست كرد ـ ئەوان لە ئایدیۆلۆژییەكەی دەپرسن. ئایا كۆمۆنیستە یان نەتەوەپەرست؟ ئەم جۆرە لێكۆڵینەیان هەیە. ئەمە لە بنەڕەتدا و بە پێی پرنسیپ چۆن كورت دەكرێتەوە؟ لە مەسەلەی كورددا ئەگەر ناساندنی (PKK)و ئاپۆ ڕوون بوونەوە، ئەمە وادەگەیەنێ كە هەوڵ و كۆشش لە ئارادان بۆ سەرانجكردنی ڕاستی. ئێمە كورد نە لەسەر بنچینەی ئەتنۆگرافی و نە نیشتمانی تەواو و نە ئینتەرناسیۆنالیزم هەڵناسەنگێنین. هەروەها بە پێی فەلسەفەی تەواو یا ئەوەی كە كەسایەتییەكی خاوەن ئایینە هەڵیناسەنگێنین. لە ڕێگای ئەم بابەتانەوە دەبینین كورد لە بارودۆخێكدایە دەبێ بە شت. هەمان كات لە بارودۆخێكدایە ڕەنگە هیچ نەبێ. كورد تا ڕادەیەك لە ڕووی ئەتنۆگرافی و نیشتمانییەوە هەیە و لە دۆخی نەبوونیشدایە. بەڵام لە ڕووی ئایدیۆلۆژییەوە كەمێك هەیە نەك زۆر. لە ڕووی فەلسەفەیشەوە زۆر كەم هەیە یا هەرگیز نییە. كەچی لە ڕووی ئایینەوە هەیە، گەرچی ناتوانین بڵێین سەرجەمی كورد لەم یان لەو ئایینەن. ئەمە جێی مشتومڕە. ناوی موسڵمانە، بەڵام لە ئیسلام نەبێ لە هەموو شتێك دەچێ. ڕاستی ئیمامەكان و ڕێبازە سۆفێتییەكان ئەوپەڕی ئاڵۆزن. لە هەموو شتێك گرنگتریش نەبوونی پاكی و پوختەیییە كە بە چەند ئاستێكی پێشكەوتوو داخراون. ئەوە خیانەتكاری كوردە كە سنوورێكی بۆ نییە. پێتان دەڵێم: ناكرێت لە سەرتاسەری بەسەرهاتی كورد و لە گشت بابەتە كوردییەكاندا خیانەتكارییەكی كورد نەبینی. بۆیە دەتوانین ئەم دەربڕینەی بەسەردا ببڕین: «گەلی هەرە خیانەتكار دەرهەق بە خۆی» و ئەوەی كە زۆر نەفرەت لە خۆی دەكات و ئەو كەسایەتییەی كە سەری خۆی دەخوات. ئەم هەموو سیفەتانە چۆنایەتی نزیكبوونەوە لە ناسنامەی كوردی دیاری دەكەن و بیرۆكەیەكی لەبارەوە بەردەست دەخەن. واتە ڕێگا و شێواز دیاری دەكەن. لەبەر ئەوە ئێمە ناتوانین خۆ تێهەڵكێشی هەڵسانگاندنی سادە و هەرزانبەها بكەین، بەڵكو دەبێ نەڵێین نییە. كورد هەیە و هێندەی مێژووی مرۆڤایەتی دێرینە و تا مێژووی ئەمڕۆ لێكنەپچڕاوە. واتە كورد گرنگترین چیرۆكی مرۆڤایەتییە. هەموو ئەمانە لە چی دەچن، دەزانن؟ لە مرۆڤی مۆمیاكراو و مرۆڤی بەندیخانە و مرۆڤی لەداهێنەدا ژیاو و مرۆڤی ون و لەگۆڕنراو. بەڵام ئەو مرۆڤە ڕاستەقینەییە كە خاسیەتە بنچینەییەكانی مرۆڤایەتی پێوەیە و بە بارودۆخ لە مرۆڤی زیندوو

دەچن. ئایا ئەمە ڕوونە؟

ی.ك: هەر زۆر ڕوونە..

دەکرێت ئەم مەسەلانە
بە بێ ڕشتنی خوێنێکی زۆریش چارەسەر بکرێن.

س.پ: کورد ئەمەیە، بە واتایەکی دیکە شیکردنەوەی کورد شیکردنەوەیە بۆ مرۆڤایەتی و ڕزگاری کورد، ڕزگارییە بۆ مرۆڤایەتی. تۆ کوردم بە تەواوی بۆ ڕزگار بکە، من پێت دەڵێم هەموو دنیا ڕزگاری بووە. بەڵام ئەگەر کورد بەم دارووبارەوە مایەوە، ئەوە ئەم دنیایە هەموو خراپی و خەوشێکی تێدا هەیە. کورد بە واتایەکی دیکە پوختەی سەرجەم لایەنە خراپەکان و ژان و زوور و مەرگەساتی مرۆڤایەتییە. واتە ئاوێنەی هەموو ئەوانەیە و بەڵام هەر بە مرۆڤی دەمێنێتەوە، چونکە دەستی لەم خراپییانەدا نەبووە. خەڵکانی دیکە دەستیان تێدا هەبووە و بەسەر ئەمدا دەشکێنەوە. ئەگەر کورد ئەم هەموو دزێوی و کۆلۆنیالیزم و زەبرو زەنگ و قڕکردنەی هەبووبێ، ئەوە غەیرە کورد ئەوانەی کردوون. جا لەبەرئەوەی کە هەموو ئەوانە بەدن، بۆیە غەیرە کورد دەبێتە بەدکار نەك کورد.

ئەگەر وا بە قووڵی لاتان لە شیکردنەوەی کورد کردەوە، دەتوانن پێناسەیێکی ڕاستی مرۆڤایەتی بەدەست بهێنن. من ئەوە نالێم لەبەرئەوەی کە کوردم، یا لە کەسانی دیکە پتر پێوەندیم بە کێشەی کوردەوە هەیە، بەڵکو وەك ڕووداوێکی کۆمەڵایەتی دەیڵێم. دەتوانن ئەنجامی زۆر گرنگ دەستگیر بکەن. مەبەستم ئەوەیە نکووڵی‌کردن لە کورد هەڵەیەکی قورسە. پێم وایە توێژینەوە و پەردە هەڵماڵین لە ڕووی باروودۆخی کورد زۆر گرنگە. ڕووداوی (ئاپۆ) لە ئارادایە. ئەم خاڵەش بەربەرەکانێی چارەسەر دەکات. سەرنج بدەن من مشتومڕ دەکەم و تێدەکۆشم بۆ گەیشتن بە چارەسەری ڕووداوی ئاپۆ. ئەم مەسەلەیەش پێوەندی بە گشت ڕژێم و سیاسەتە ئیمپریالیەکان و بە تەرزی کۆنی کوردەوە هەیە و لەگەڵ ئەم هەموو مەسەلانەدا لام لێ‌کردووەتەوە، سەرباری تەرزی تورکیش کە زۆر زەبروزەنگ بەکاردێنن و هەوڵی نەهێشتنی کورد دەدات. هەروەها لەگەڵ ڕژێمی تورکیا و پێوەندییەکانیدا و لەگەڵ ئەم شەڕە سامناکەدا لام لێ‌کردەوە. هەموو ئەمانە خۆم بووم. من بووم گوتم و کردم و پەتی خۆمم پچڕاند و بەم پلەیە گەیشتم. ئایا ئەم تەرزە کوردییە چۆن دەبێ و منیش چۆن دەبم؟ چۆن دەخەمە نێو قاڵبێکی کۆمەڵایەتی و وەڵامم بۆ کێشەی ناسنامە چی دەبێ؟ من تەمەنم چل و چوار ساڵە و بە سەرگەرمی منداڵانەوە لە ناوەندی کاردا دەژیم و پەلەم لێیە و زۆر دان بەخۆدا دەگرم. بەڵام ئەگەر سەرنج بدەن چرکەیەکی وەختەکەم بەوپەڕی چڕوپڕییەوە تێدەپەڕێ. هەوڵدەدەین شتێکی تازە و جوان و دادپەروەرانە بخەینە ڕوو کە

هاوسانی و ئازادی و ڕێز لە کۆشش گرتنی تێدابێ و بۆ سروشت و ژینگە بەنرخ بێ. لەوانەیە بڵێن تۆ ئایدیالیستانە بیر دەکەیتەوە، بەڵام ئەوی ڕاستی بێ ئێمە هەوڵی خولقاندنی شت و ئەرزێکی نزیک بە بەهەشت دەدەین.

ی.ك: بەڵام ناچێتە بەهەشت.

س.پ: ناچێتە ناوی. بەڵام وەك عەرەفات «واتە عەرەفەی بەهەشت»ی دەهێنێتەوە. هەرچۆنێك بێ ئێمە ئەو جوانییە دابین دەکەین کە بۆ چوونە نێو بەهەشتی سازدەکات و وای لێدەکەین خاوێن بێ، مەبەستی ئەو شەڕەی کە دەیکەین ئەوەیە، ئەمە شیکردنەوەی مرۆڤە، ئەگەر سەرنج بدەی من هەوڵدەدەم لە چوارچێوەی شیکردنەوەی مرۆڤایەتیدا بچمە ناخی کوردەوە. ئەگەر سەرکەوتین ئەوە کارێکی باش دەبێ. من وای دەشرخێنم کە کارێکی بەمانادار و مرۆڤانە و ئینتەرناسیۆنالانەیە. هەرچۆنێك کورد فەرامۆش بکەن و لەبەرچاوی نەگرن، کاری کورد هەروا ئینتەرناسیۆنالی دەهێنێتەوە و هێندەی مێژووی (مرۆڤایەتی کۆن) دەبێت و هێندەی پاشەڕۆژی مرۆڤایەتیش شتی تازە لە دووتوێیدا هەڵدەگرێ و ناسنامەکەی دەنوێنێ. ئێمە لەسەر بەجێهێنانی ئەم کارە پێداگرین.

دەمەوێ ڕوونی بکەمەوە کە شیکردنەوەی ناسنامەی کوردی تا ئەندازەیەکی زۆر یارمەتی شیکردنەوەی ناسنامەی تورکیش دەدات. بەوپێیە پێویستە لەسەر تورك خۆی بناسێنێ تا بتوانین پێکەوە ئیش بکەین، چونکە گەلێك شت هەن پێویستییان بە یەکێتی و برایەتی هەیە. حەزدەکەم بڵێم و بانگیان بکەم بۆ بنچینەیەکی ڕاست و نکوولی یەکتر نەکردن بەهۆی شیکردنەوە و تێگەیشتنی ڕاستەوە تا بەبێ خوێنی زیاتر ڕشتن بگەینە چارەسەرێکی لەبار. لەمەوە بانگی کەسایەتی ڕەسمی و ناڕەسمی و کرێکار و بورژوازی و لاو و ژن و پیاو دەکەم و بە گشتیان دەڵێم: بە حسێب و حسێبکاری خۆتاندا بچنەوە دەرهەق بە بێداربوونەوە و ناسنامەی کوردی کە لەبەردڵتاندا گرانن. کورد هیچ زیانێکتان پێناگەیەنێ. ئێوە هێزتان لەیەك لاوە دەبرد. لە ئێستا بە دواوە لە دوولاوە دەیبەن. ئەمە شێوەیەکی ڕاستی هێز و توانایییە. کورد هەوڵەتی جێوڕێیەکی پایەبەرزی لە نێو مرۆڤایەتیدا هەبێ.

ی.ك: بەڵێ، بە شێوەیەکی زۆر باش گوتت.

مرۆڤی ئێمە پێویستی بەوەیە بە بیر و مشتومڕ و هەڵسەنگاندن نیشتمانی خۆی بناسێ و بە گیان تێدا بژی. کە ئەوە بەدی هات، دەتوانین باسی گەڕانەوەیەکی ڕاستەقینە بۆ نیشتمان بکەین.

س.پ: هەرچی مەسەلەی گەڕانەوەشە بۆ نیشتمان، وای تێدەگەم ئەم گەڕانەوەیە مانایەکی زۆر فراوانی هەبێ. ئەگەر بە تەنێ گوتمان گەڕانەوە، ڕاست نییە. واتە وەك ئەوەی تۆ بۆ شوێنێك بگەڕێیتەوە کە پێشتر هەبوە و تۆ لێی دابڕاوی. ئەوی

ڕاستی بێ دیاردەکانی ڕیشەکێش کردن و ڕۆیشتن و گەڕانەوە زۆر تێکچڕژاو و نادیارن. ئەگەر هەر دەبێ باسی گەڕانەوە بکەین، ئەوە ـ وەك کەمێك پێشتر کردمان ـ گەڕانەوە ئاساییەکی گەرەکە. پێویستە لەسەر سەرکردە بپرسێ: من چیم و لە چ مێژوویەکەوە هاتووم. بۆیە دەبێ لەگەڵ مێژووی خۆیدا بگەڕێتەوە. ئەمە گەڕانەوە لەگەڵ بەشێکی ئەم مێژوودا دەگەیەنێ. ئێمە ئەم جۆرە گەڕانەوەیەمان دەوێ. ئەوەتی هەڵکەوتووین بۆ ئەوە، لەسەر ئەم شێوازە دروستە سوورین بۆ شیکردنەوە و داکۆکی لێدەکەین و کردوومانە بە شێوازێك بۆ حاڵی بوون لە ڕاستی ڕۆژانە. ئەو زیانەی کە کورد دەیگوزەرێنێ، لە هەردوو ڕووی ئابووری و سیاسییەوە چی دەگەیەنێ؟ پێویستە لە باروودۆخی ڕاستەقینەی ڕۆژانە تێبگەین. واتە بیکەین بە بوونەیەك بۆ خۆناسین. دەبێ گەڕانەوە بەم شێوەیە بێ. هەر ئەمە بە کەمی ڕوودەدات. بەڵام ئەوەی کە تۆ مەبەستتە گەڕانەوەی فیزیایییە لە دەرەوەی نیشتمانەوە.

ی.ك: ئەفەندی، من لە چۆنیەتی ڕوودانی ئەوە دەپرسم. ئایا وەك مەشق وا دەبێ، یان لە شێوەی بەرنامەدا دەبێ؟

س.پ: لە هەموو شتێك گرنگتر گەڕانەوەیە بە گیانەوە. مرۆڤی ئێمە لە گیاندا لە نێو ئامۆیەکی گەورەدا دەژی.

ی.ك: مەبەستتان گەڕانەوەیە بۆ بنەماکان؟

س.پ: ئامۆیەکی گەورە لە گیاندا هەیە و ئەم ئامۆیەمەش زۆر گرنگە. ئەو مرۆڤەی کە بە گیان ناگەڕێتەوە بۆ لای خودی خۆی، ناتوانێ بە بیر بگەڕێتەوە لای. ئاخۆ گەڕانەوە یەکەمجار لە گیاندا دەبێ یان لە بیردا؟ ئەمە گرنگ نییە. گەڕانەوەی بە گیانی و فیکری هەردوو پێویستن. ئەمە چی دەگەیەنێ؟ بیرکردنەوە و هەست کردن بە ڕاستی خۆی. ئەو لە نیشتمانەکەی هەڵدێت، چونکە ئەم نیشتمانە داروپەردووە. پێی دەڵێی: هاوڕێم نیشتمان داروپەردوو نییە، گەنجینەیەکی تێدایە. بگەڕێوە بۆ نیشتمانەکەت. بەڵام ئەو وا وەڵام دەداتەوە: نیشتمان و جوگرافیا بوونەتە ئازارێکی و ماریش هەن، هەڵدێم. ئەوە دەڵێت.

پێی دەڵێی: ئەفەندی، ئەوەندە خواردەمەنی و خانووبەرەی لێیە بەخێو سەعاتی وەك تۆ دەکات. کابرا بیر لەوە ناکاتەوە و لێی هەڵدێت و گیانی تەنگ دەبێ و دریژە بە هەڵاتن دەدات. دەبێ لەم بارەیاندا گیانی خۆی بۆ نیشتمان هەڵبگرێ. ئەمە کارێکی گرنگە. مرۆڤی ئێمە پێویستی بەوەیە بە بیر و هەست و هەڵسەنگاندن نیشتمانەکەی بناسێ و بە گیان تێیدا بژی. کە ئەوە بەدی هات دەتوانین باسی گەڕانەوەیەکی ڕاستەقینە بۆ نیشتمان بکەین. عەقلی کوردی بە تورکی و عەرەبی و فارسی بیردەکاتەوە، یان وەك ئەو حیکایەتانە بیر لە خەڵکی دیکە دەکاتەوە، بەڵام بیر لە خۆی ناکاتەوە. لەبەر ئەم هۆیە دەبێ گەڕانەوەیەکی مەزن لە بیردا هەبێ و ئەم گەڕانەوە فیکرییەش بە ئامراز و کەرەستە و هەڵسەنگاندنی ئەو بێ. ئەمە گەڕانەوە دەگەیەنێ بۆ چیاو بەرد و گورگ و باڵندە و مێژوو و زەریاچە و

دەشت و ڕۆشنبیری و زمانی سوێ و هەموو جۆرە ڕاستییەکی دیکەی کۆمەڵایەتی و سیاسی و ئامێزراندنی بیروڕاکانی بە ئەندازەی ئاوارەی شۆڕشەکەی. بە کورتی دەبێ پێچکەی بیرکردنەوەی سەروبەرێخەوە و ئەوە گرنگترین ئاڵوگۆڕە کە لەوانەیە ڕووبدات. وەک گوتم: ڕەنگە گەڕانەوەش کێشەش لەگەڵ ئەم گەڕانەوەیەدا بێن. پێویستە لە خۆی نەترسێ و بەو شێوەیە ئەبێ کە دوژمنەکانی داوای لێدەکەن. ئەسەکردن و خۆشەویستی بە پێی خواستی دوژمنان کتومت ئامۆزییە و مەترسییەکی گەورەیە. کورد پێویستییەکی زۆری بەم گەڕانەوەیە هەیە. مەبەستم ئەو کوردەیە کە پاشماوەی کوشتارە بە کۆمەڵەکانە. ئەگەر لێمت بپرسیایە پێتم دەگوت: کورد پاشماوەی کوشتاری بە کۆمەڵە و لە ڕووی فیزیاییشەوە بە هەموو پارچەکانی جیهاندا پەرشوبڵاو کراونەتەوە بەشێکی گەورەیان بە ئەنادۆڵ و ناوەڕاستی ئێران و حەلەب و ئەورووپا و چەند ناوچەیەکی دیکەدا بڵاوەیان لێکردووە، بەشە کەمەکەیان لە نیشتمانیدا ماوەتەوە و چوار هێندەی خۆشی لە دەرەوەن. لە ڕاستیدا ئەوە وەک بازرگانی کۆیلە وایە. ئەوانەش کە ماونەوە سەرەتایی و پاشکەوتوون و وەک شوان بۆ کۆلۆنیالیزم کاردەکەن و زەوی بوورە دەکێڵن. ئەوان بۆ ئەم مەبەستە ـ واتە خزمەتکردنی داگیرکەران ـ لەوێ بەجێ هێڵراون. گەلێک کەس بە بازرگانی کۆیلە ڕۆیشتن. ئەوانەش کە ماونەوە شوانی و کشتوکاڵ دەستیان ماچ دەکەن و لەوێ ئەهێڵراونەوە خزمەتی خۆیان بکەن. بەو پێیە پێویستە کاروبارەکانی بگێڕدرێنەوە سەر ڕاستە ڕێی خۆیان. نموونەیەکی هاوشێوە لە مێژوودا هەیە. جوولەکە بە هەموو پارچەکانی جیهاندا وەربوون، بەڵام ئێستا و پاش تێپەڕینی دوو هەزار ساڵ بۆ فەلەستین دەگەڕێنەوە و ئێوەش چرووپڕی ئەم گەڕانەوەیە دەبینن.

ی.ك: ئەرمەنەکانیش،

س.پ: ئەرمەن بارودۆخێکی هاوشێوەیان هەیە و ئەوانیش پێبەندی گەڕانەوە بوون. وەک نموونەیەک لەسەر جوولەکە، گەلێک جوولەکە دووهەزار ساڵێک بوو لە حەبەشە بوون و کەس نازانێ چۆن گەیشتنە ئەوێ. جا کە گەڕانەوە بۆ فەلەستین و لە فڕۆکە دابەزین، خاکیان ماچ کرد و باوەشیان پێدا کرد. بەڵام کورد تا ئێستا ڕادەکات، لە کاتێکدا بازارچێ و دێرسیم و بستان و بینگۆل و ئوورفە سەرتاسەر لە دانیشتوانی خاڵی کراونەوە و تەنها هەکاری مابوو، وا ئێستا ئەویش چۆڵ دەکرێت.

هەمان کات خەڵکانی دیکە بۆ نیشتمانیان دەگەڕێنەوە و تێیدا چەقبەستە دەبن و دەست بە نیشتمانپەروەری خۆیانەوە دەگرن. کورد لە کۆچێکی بەرفراواندا دەژین. بۆیە دەتوانین لەسەر (PKK) بڵێین: بزووتنەوەی ڕاگرتنی کۆچکردنە و، ئەگەر (PKK) لەم دوایییەدا نەگەیشتبایە جێ، کورد هەموویان کۆچیان کردبوو و کەسیان لێنەمابووەوە. کودەتای (١٢)ی ئەیلوولیش جوڵانەوەیەکی کۆچ پێکردنی کوردە. ئەو کوردانەی کە لە قۆناغی (١٢)ی ئەیلوولدا دووچاری کۆچ پێکردن

بوون، لەو ژمارەیە زۆرترن کە بە درێژایی مێژوو کۆچیان کردووە. زۆربەی گوندە کوردنشینەکان ئێوە چۆڵن. هەموو یەکێك دەتوانێ ئەمە ببینێ. بەشێکی زۆری گوندەکان لە ماوەی ١٢ یا ١٣ ساڵی ڕابردوودا چۆڵ کراون و ئەوانەش کە ماون یان منداڵی چکۆلەن یان پیر و پەککەوتەن. ئەگەر دواجار (PKK) ئەمەتایە ئاوەوە بەرامبەرونەوە. لەو شوێنانە کە چۆڵ کراون لە بری ئەوان کۆچەرانی تورکی لە دەرەوە هاتوویان تێدا نیشتەجێن. بە تورك کردن هەمیشە بەردەوامە. چالاکی نیشتەجێ کردنی تورك هاوشانی چالاکی کۆچ پێکردنی کوردە و لەو کارانە دزێوتر و دڕندانەترە کە تورك بە ئەرمەن و ڕۆمی کردوون. هەمان شتیش بە کورد دەکرا. تیرۆریی دەوڵەتی تورکیا لە (PKK) لەم خاڵەوە سەرچاوە دەگرێ وەك ئەوەی بڵێت: چۆن بۆت هەیە ببیتە سونگەی ڕاگرتنی ئەم کارە مێژووییە گەورەیە و چۆن وەك بەربەست لە ڕووی ئەم کۆچ پێکردنەدا ڕادەوەستی؟ جا بە بێ ئەوەی کە هیچ چالاکییەکی سیاسی بکەن، ڕوودەکەنە گوندنشینی کورد و یەخەگیری ئەشکەنجەدانێکی ترسناکی دەکەن بۆ ئەوەی کۆچ بکات. ئەگەر سەرنجتان دابێ، ئەوان هەمان شێواز لەگەڵ گوندنشینانی ناوچە شاخاوییەکاندا بەکار دێنن و ناچاریان دەکەن بچنە (شەرناخ و جزیرە و نوسەیبین)، ئەوەش لە ڕێگای ترساندن و ئەشکەنجەدانیانەوە. لەو ڕاپۆرتانەی کە ڕۆژانە پێمدەگەن دەڵێن: ڕۆژانە بۆردومانی فڕۆکە و ئەشکەنجەدانی ترسناك هەن بۆ کۆچ پێکردنی دانیشتوانی گوندەکان و ئاوارە و پەراگەندەکردنیان. ئەمە تا ئەمڕۆ بەردەوامە و مەترسییەکی گەورە پێکدەهێنێ.

بایەخدانی لە ڕادەبەدەرمان بە گەڕانەوە بۆ نیشتمان گرنگییەکی زۆری هەیە بۆ بەرەنگاری کردنی ئەم پەرتەوازەییە. ئەگەر بە سوود وەرگرتن لە ڕاستییە مێژووییەکان ئەم گەلەکۆمەیەمان نەکردبایە بۆ گەڕانەوە بەرەو نیشتمان، ئەوا تێکۆشان دوایی پێهاتبوو و کورد تەواو بوو بوو. ئەگەر دلێرانە بەرخۆدانمان نەکردبایە، ئەوا داگیرکەر بە بەشداری خیانەتکاری میللیگەری سەرەتایی،کوردی دەبڕاندەوە. ئەو نۆکەرانە بۆ دوایی پێهێنانی کورد لەگەڵ دوژمندا ئیش دەکەن. ئەمە لە بیرەوەری مەلا عەبدوڵلای شێخی گەورەماندا دەڵێم کە تەمەنی خۆی لە ٩٨ ساڵ دەدا، دەیگوت: کێشەی کورد لە ساڵی ١٩٧٥ دا کۆتایی هات. لە دواساتدا پەی بەوە برد کە «بارزانی کورد نییە، بەڵکو نۆکەرە». پێویستە ببڕای ببڕ بەوانە نەخەڵەتێین کە جلی کوردی (شاڵ و شەپك) لەبەردەکەن، چونکە نۆکەرانیش جل وبەرگیان دەگۆڕن. پێویستە ئەمە بزانین. بە کورتی کورد و کێشەی کورد خەریك بوو دواییان پێ بێ. ئایا قرتێخستنی کورد شتێکی باش دەبێ؟

وەك بۆم باس کردن، ڕزگاری کورد ڕزگاری مرۆڤایەتییە. بێداری و ژیانەوەی کورد، بێداری و ژیانەوەی مرۆڤایەتییە. گوتیشم: با ئەم خاڵە فراوان بکەین. بەڵام دڕندایەتی (١٢)ی ئەیلوول و دڕندایەتی کەمالیزم کە لە ڕووی دڕندەیی و هیچ و پووچیەوە لە قۆناخی عوسمانیەکانیشی تێپەڕاند، هەردوو بەرەو ڕوومان

بوونەوە. پێویستە هێندێک کردەوە لێک جوێ بکرێنەوە. عوسمانییەتی جووڵانەوەیەک نەبوو بۆ سڕینەوە و نەهێشتنی گەلان و نکوولی لە زمان و نەتەوەیان نەدەکرد. بەڵام مستەفا کەمال و ڕژێمی تورکیا وانین، بەم پێیە ئەوانە هەڵخڕ و زۆردارن.

ئایینی ئیسلام سەرباری هێرش و فتوحاتەکانی، نە هیچ گەلێکی و نە ڕۆشنبیری ئایینی و نە زانستەکەی لەنێو نەبرد، کەچی ئایدیۆلۆژی نەتەوەیی کەمالی بڕیار لەسەر سڕینەوە و نەهێشتنی بێئەملاوئەولای گەلان دەدات. پێویستە لە چوارچێوەیەکی زانستیدا لا لەم بابەتە بکەینەوە.

ئەرمەن و ڕۆم و کەمە نەتەوەکانی دیکەش ڕۆیشتن و، هەر کورد مایەوە. ئێمە باش دەزانین جووڵانەوەی (١٢)ی ئەیلوول لەم ڕووەوە ڕەنگی بۆچی دەڕشت، هێشتا هێندێک کورد هەن بەم بارودۆخە قایلن. ئەڵەیەک نراوەتەوە و پیلان دەکرێت مەسەلەکە دوایی پێبهێنن. لەم دەستپێکەوە دەستم بە گەلەکۆمەی گەڕانەوە کرد، لەبەر ئەوە نا کە کوردم، بەڵکو لەبەر ئەوەی کە کێشە و مەرگەساتێکی مرۆڤایەتییە و کوشتارێکە لە مرۆڤ دەکرێت. بۆیە پێویستە لەسەرم بەهرەکانم و بەرهەڵستی و بەرخودان بە پێی دەسەڵاتی خۆم بەکاربهێنم. سەرباری دژوارییە گەورەکان ئەوەم کرد و دنیا و ژیانم بۆ ئەوە ڕاگرت تا سنوورێک بۆ ئەم کوشتارە دابنێم. دیارە من شێوەکەی دیکەی ژیان و خەسڵەتە کۆنەکانی خۆمم لە ساڵانی هەشتاوە فەرامۆش کردووە و گوتم: نابێ ئەم بەشە پڕ بەهایەی مرۆڤایەتی ون بێ، چونکە بەلای منەوە ئەمە ون بوونی سەرلەبەری مرۆڤایەتی دەگەیەنێ. ئەگەر وەڵامێکتان بۆ ئەو کەسە دەوێ کە دەپرسن خەباتی ئاپۆ چۆنە و بۆچی ئاپۆ لە سیاسەتدا کار دەکات؟ پێویستە لەسەرتان ئەم بابەتە ببینن. ئەگەر گەردێک مرۆڤایەتیت هەیە، ئایا دەتوانی دەستەوەستان ڕاوەستی؟ من ئەم پرسیارە لە هەمووان دەکەم بە حیزبییەکانیشەوە. ئێوە لە قۆناغی قڕتێکەوتنداین، بۆچی ڕازی دەبن مرۆڤایەتیتان کۆتایی پێبێت و، تەنانەت بە باشیش داکۆکی لە خۆتان ناکەن و چۆن بانگەشەی مرۆڤایەتی دەکەن و بەهرەکانتان ناخەنە گەڕ؟ من لەوە بەقینم کە هەڵوێستتان نەرمە و لە من حاڵی نابن و نازانن داوای چی دەکەم. با ڕێ بدەین بە کەسانی دیکە. هەتا ئەندامانی (PKK)ش لەم بارەیەوە زۆر نازانن. پێیان وابوو ئەوە دەزانن. جا بۆ تێگەیاندنیان ساڵی چوارجار شیکردنەوە دەکەین. بەڵام لە سەروبەندی شەڕی باشووردا بە بێسوودمان زانی. وە ئەگەر ئەوانەی کە لەگەڵتدان ئاوا بن، دەبێ ئەوانەی دەرەوە چۆن بن؟ چۆن دەتوانن ئەم ڕووداوە گەورەیە بەخۆبگرن.

پێشتر پێمگوتن هێشتا مشتومڕ بەردەوامە لەسەر ئەوەی کە: ئایا کورد هەیە یان نا؟ ئایا نەتەوەیە یا کەمایەتی یان گەل؟ مرۆڤایەتی لەوێ دووچاری مەرگەسات و پەرتەوازەکردنێکی گەورە بووە. من نالێم وەرە و لە شەڕەکەمدا پاڵپشتم بە. بەڵام دەڵێم ئەم بابەتە زانستییە بناسێنە و بیسەلمێنە. ئەگەر هەر

سەلماندنێکت بەردەست خست، ئایا دەبێ بە ئەندامی (PKK) یان دەبێ بە کادیرێکی (PKK)؟ بێ‌گومان دەبێ. پێویستە ئەم کارەت بە پێی یاسا گوناح نەبێ. وەك گوتم من لەرێگای تێگەیشتنی پێجێنەیی کێشەکەوە لام لە بزاڤی ئەم گەڕانەوە مەزنە کردەوە و گەلێك گرانیم تووش هات و کوششێکی لە وزەی خۆم بەدەرم کرد و بۆ خستنە رووی ڕاستیش نەرم و نیانیم پیشانداو لە دڵی خۆمدا گوتم: ئەوە پێویستی‌یەکی ناچاری وەك نووسین و حەوانەوە و ژیانی ئازادە، هەموو ئەمانە بوەستێنە و کراوە و خۆڕاگرێنە و پەیوەستەی کرۆکی کارەکە بەوە، مەترسی ببینە و هەر لە سیاسەتی دارایی و ڕێکخستنەوە تا تەرزی کادیران و شێوەی شەڕ بە پێی ئەوە خۆت ڕێکبخە. هەموویانم کرد و پەیدام کردن، چونکە بە چاوی خۆم مەترسیم بینی. ئێوە ئەو دۆخی مەترسی‌یە دەزانن کە بە دۆخی سوپا دیاری دەکرێت. دۆخی سوپاش پەیوەستەی ئاستی ئامادەیی‌یە و ئەمەش دۆخی سەربازی ڕوونی دەکاتەوە. هەموو ئەمانە لە پێناوی گەڕانەوەی ئارە و ڕاگرتنی پەرتەوازەییدا بوون. ئەمە ڕوویدا. واتە ئێمە دەرکمان بە بایەخی ڕاگرتنی کرد، لە کاتێکدا زۆر کەس بەو پەرتەوازەیی‌یە نازانن کە تێیدا دەژین. دەکرێت لەسەر ئەم پەرتەوازەیی‌یە بڵێین: بزاڤی مرۆڤ خستنە نێو زەوی، واتە گۆڕ کردنی‌ئەتی. لەو هاوارەم تێبگەن کە شەو و ڕۆژ نابڕێتەوە ، وە لە بانگەواز و کردەوە و شەڕیشم بگەن.... هەستم پێبکەن، بتێبگەن، بەسەردا دێنت. ئەمە ڕاستی‌یەکە هەوڵی تێگەیشتنی دەدەن و هەموو ئەمانەش لە پێناوی ئێوەدان.

پێویستە تورك زانی دانیشتنی لە دەوری مێزی دانوستاندندا هەبێ.

ی.ك: بەڵێ وایە.

س.پ: بە قەناعەتی من خۆگرێدان بە ئاپۆوە هاوشانی چوونەبەرەو پیری ئەم بانگەوازە و، ئەمەش گرێدرانێکی باش و گەورەیە. پێم وایە من وام لێ‌کردوون هەست بکەن و تێبگەن. چونکە ئێستا هەست بە گەورەیی و قەوارەی مەترسی‌یەکە دەکرێت.

ی.ك: خۆگرێدان بە ئاپۆوە پاش هەڵگەڕانەوە لە کوردستان سەری هەڵدا، وانی‌یە؟

س.پ: بێ‌گومان. پێش ئەوە یەکێك پێی نەدەگوتم «مەرحەبا». مەبەستم ئەوەیە ئاپۆی یەکەم بەت پچڕینی خۆی بوو و خەڵکی بە لاڕێدا دەبرد. بەڵام کە وام لێ‌کردن هەست بە مەترسی‌یەکە بکەن، ئەوسا وایان لێ‌هات بڵێن: ئای ئاپۆ پێویستیمان بە تۆ بوو و توند پەیوەستەت بووین و ئێمە کادیری تۆین و زۆرمان خۆش دەوێی. دیارە هەموو ئەمانە بەلای منەوە کێشە نین. بەڵام کێشەی گرنگ ئەوەیە وایان لێبکەی هەست بە مەترسی بکەن و بەهانەکەی بە هێزێکی بەرپەرچدەرەوە بۆ بەرەنگاری ئەم مەترسی‌یە. ئێستا ڕووی لە یشتمان کردووە و

گەڕانەوەش کارێکی باشە و بە سەرگەرمی‌یەوە دەکرێت. زۆریان گوێ بە مردن نادەن و پێیم وایە گەورە دەبن. جارێکی دیکەش بە گەنجەکانی کورد دەڵێم: ئێوە ناتوانن ئەم گەلەکۆمەی گەڕانەوەیە ڕابگرن. من میکانیزمی لیش و کارییم دامەزراند و گرێ کوێرەکەیم کردەوە. ئەمە شەڕێکی ڕزگاری ئاسایی نی‌یە و ناکرێت بە شێوازە سەربازی‌یەکان تێی‌بگەین و ناشکرێت لە ڕوویدا ڕابوەستین. ئەوە ڕووداوێکی گیانی و مرۆڤانەیە، ئەوە شۆڕشە و جووڵانەوەی ڕۆحە. ئەم بزاڤە لە دەماخدا دەست پێ‌دەکات و دوایی دێت و، ناکرێت بە شمشێر یا چەك ڕابگیرێت. وەرن لە ڕاستی تێ‌بگەن. ئەوان هەوڵدەدەن بڵێن: حاڵی بووین و پەسەندمان کرد. بەڵام نا، مەسەلەکە ئەوەندە سادە نی‌یە. هەوڵبدەن ئاسەر لە ڕاستی تێ‌بگەن. ئەگەر دەتانەوێ شتێکی کەمی بەشی خۆتان لەو شێوە بنچینەیە وەربگرن، من دەتوانم بە یەك ڕۆژ شەڕ ڕابگرم، ئەگەر چی ئەوان هەموو ڕۆژێك ڕایدەگەیەنن ئێمە دڕندە و تیرۆرکارین. ئێوە بیروەستێنن و منیش دەیوەستێنم. ئێوە بدوێن و منیش دەدوێم، بەڵام تا کۆتایی لێیسان مەدەن... ئەمە بەسە. ئەگەر

ویستتان با جیهان لە نێوانماندا حوکم بدات. لە کۆتایی مشتومڕەکەماندا بڕیارەکەیان هەر چۆنێك بێ من پێی ڕازیم. با هەمووان بخەینە جێی حوکمدان و با بڕیاری خۆیان بدەن، ئەوەم بەسە بە ئازادای داکۆکی لە خۆم بکەم.

پێویستە تورك لەمە دانەچڵەکێن. بەم پێ‌یە پێویستە زاتی ئەوە بکەن لە دەوری مێزی دان وستاندندا دابنیشن. بۆچی بەردەوام لەمە هەڵدێن؟ لەبەر ئەم هۆیە نامەوێ بڵێن تیرۆرکارە و لە هیچ حاڵی نابێ. بە دەوڵەت و گەورەترین سەری دەڵێم: ئەگەر گەردێك جەربەزەیی شك دەبەن و هێندەی سەرە دەرزی‌یەك لە مرۆڤایەتی تێدەگەن، وەرن با بەرانبەر بە یەکدی دابنیشین و قسە بکەین. بەڵام تورکیا ئەم جۆرە کەسەی تێدا نی‌یە.

ی.ك: بەڵێ زۆر جوانە.

س.پ: بێ‌زمان بە جێیان هێشتین، بەڵام من کەوتمە قسەکردن. مادامێکی زمانیان درێژە، با بێن قسەبکەین.

ی.ك: بەڵێ ئەم قسەیەتان باڵا دەکات. ئەو کاتە ئەو پیاوە پەیدادەبێ کە دەتوانێ قسە بکات. ئێستا ئاپۆی برام پرسیارەکانم بەم ڕوونکردنەوانەتان تەواو دەبێ و سبەی بە ئامادە بوونی هەڤالان دێینە سەر دوا بەشی گفتوگۆکەمان. ئەوی ڕاستی بێ گفتوگۆکەمان زۆر جوان بوو، من ئەو پەڕی مەمنوونم.

بەشی سێیەم

بەشی سێیەم

پرۆسەی شۆڕشگێڕانە خۆی بوو
ئێمەی ڕووبەڕووی ڕۆمان کردەوە.

ی.ك: ئەمڕۆ کۆتایی بەم گفتوگۆیەمان دەهێنین. بۆیە مۆڵەتت لێوەردەگرم تا هەڤاڵانی لاویش بێنە پاڵمان. لە گفتوگۆکانی پێشووماندا باسی مرۆڤی تازە و ئیش و کارەکانی و شەڕمان کرد. بیرمە، لامان لە بابەتێکی زۆر گرنگ کردەوە، ئەویش ئەوەیە کە ئێوە باسی ئەوەتان کرد کەوا ئەدەب و هونەر و ڕۆمان نەبوونایە، لە خولقاندنی مرۆڤی تازەدا ڕووبەڕووی گەلێك دژواری دەبووینەوە و، تەنانەت ئەگەر بشتانهێنایەتە بوون ئەوا هەمیشەیی نەدەبوو. ئەمە خاڵێکی زۆر گرنگە. ئەگەر حەز بکەن باسەکەمان بە ڕۆمان دەست پێبکەین، چونکە ئێمە وای دەبینین ئەگەر سەرکەوتنێك هەبێ، دەبێ ئەم کارە ڕۆمانێکی هەبێ. مرۆڤی فەرەنسی سەرلەنوێ لە دایك دەبێتەوە و ئەمجا ڕۆمانەکەی دەردەچێ. ڕۆمانی ڕووسی لە ناوەڕاستی سەدەی نۆزدەمەوە دەست پێدەکات و مرۆڤی تازە سەرهەڵدەدات و ڕژێمی کۆن هەرەس دەهێنێ و خامەی تازەی وەك دستۆڤیسکی و تورجینێف و ڕۆمانەکەی «باوکان و کوڕان» دەکەونە ڕوو تا دەگەینە یەکێتی سۆڤیێت کە ڕۆمانی ڕزگاری و ڕۆمانی بەلشەفی پەیدابوون. بە ڕای من باشترین ڕۆمانی سۆڤیێتی بە ڕۆمانی دووەم شەڕی جیهانی دوایی پێدێت. دوای ئەوە (پاسترناك)مان وەك باشترین ڕۆماننووس پێشکەش دەکەن. ئەم نووسەرە (دکتور ژیڤاگۆ)ی بۆ نووسین کە بە نهێنی ڕەخنە لە شۆڕشی ئۆکتۆبەر دەگرێ. پاشان (سولجنستین)ی قوربانی جیهانی خۆرئاوا پەیدا دەبێ کە بەرەیەکی ئاشکرای بەرەنگاری کردەوە.

بە کورتی ئەگەر بڕوانینە مێژووی ڕۆمان، ئەو ڕۆمان دەردەکەوێ کە ڕژێمی سۆڤیێتی لە سەرەتای ساڵانی پەنجا و ساڵانی شەستدا ڕاوەستاوە. بەڵام ئەگەر ڕوانیمانە تورکیا دەبینین ئەمڕۆ ڕۆماننووسێك نییە، نە لە کورد و نە لە تورك، یەشار کەمال لوتکەیەك بوو و بڕایەوە و پاش ئەو کەس دەرنەکەوت. ئەگەر تەماشای شیعری تورکی بکەی، دەبینی باشترین شیعر لە بارەی شەڕی ڕزگارییەوەیە و نایابترین شیعری «نازم حیکمەت»یش لەسەر ئەڤین و مرۆڤایەتییە. لەوە بترازێ، لە شیعری شەڕی ڕزگاری تورکیا بەدەر شیعرێکی باش نییە. ترۆپکی شیعری تورکی لە شیعری (نازم حیکمەت)دا بەرجەستەدەبێ و هیچی دیکەنا. ئێوە بە باشی ڕەخنەتان لە شیعری ئەحمەد عارف گرت. ئایا شاعیرێکی تورکە یا کورد؟ ئایا شاعیرێکی لەزەتییە یان نا؟ هەموو ئەمانە ڕۆشن نین. تەڵەمبازێکی باش بوو و ئیتر بڕایەوە. شیعری تورکی بە مردنی جەمال سورەیا کۆتایی دێت. ئەگەر لەم گۆشەنیگایەوە بڕوانیی، دەبینین ئەم ڕۆژانە

ڕۆمانێکی کوردی لە ئارادانییە و ڕۆمانی تورکیش ڕوو لە بەرانەوەیە و هیچ ڕۆمانێکی تازە نییە.

ئەیلولی‌یەکان (پاڵەوانانی ١٢ی ئەیلول) هێندێک کەسی خۆیانیان خستەڕوو. دەمەوێ لەم پێشەکییە درێژەدا بێمە سەر تێبینی‌یەکی پڕبەهای پەیوەندی هەیە بە یەکێتی سۆڤیەتەوە کە ئێوە سەرنجتان بۆ ڕاکێشاین. بەڵام بەلای ئێمەمانانەوە کە بەدوودا چووی ڕووداوە کوردی و تورکییەکانین کتوپڕییەکی گەورەیە. ئەویش ئەوەیە کە بەرنامەکان و ڕێکخراوەکانی مافی مرۆڤ لە بنەڕەتدا بۆ پارچە پارچەکردنی یەکێتی سۆڤیەت قوت کرانەوە. من لەم تێبینییەدا بەشداری ڕایەکەت دەکەم. کەچی پاشتر ئەم چەکە ڕووی کرایە هەڵگرەکەی، ئیتر تا چ ڕادەیەک؟ من نازانم. ڕۆمانی ڕووسی بە ڕۆمانی سیمینۆف لەسەر ئەو مرۆڤە ڕووسییەی کە لە دووەم شەڕی جیهانیدا بەرخودان بەرانبەر فاشیزم دەکات، کۆتایی پێ دێت. ئەو ڕۆمانانەش دەرکەوتن کە لە ناوەوە تووشی داکرۆشتن بوون.

لێرەدا دەمەوێ بەو خەڵکانە بڵێم کە لە ئاستی تورکیا و کوردستاندا بەدووری هەواڵماندا دەچن: تێڕوانینتان بۆ مرۆڤ هەمە لایەنە بێ و تا چ ئەندازەیەکیش هەمە لایەنە بێ چڕوپڕ دەبێ. لە دەسپێکی ئەم گۆشەنیگایەوە ئایا دەتوانین بڵێین: هۆی هەرەس هێنانی یەکێتی سۆڤیەت ئەوەبوو پێی‌نەکرا مرۆڤی سۆشیالیستی ڕاستەقینە بخولقێنێ؟ ئایا خولقاندنی مرۆڤی سۆشیالیستی بەرەبەرە پاش دووەم شەڕی جیهانی وەستا؟

س.پ: پێش ئەوەی بێمە سەرباسی بێ‌دەسەڵاتی یەکێتی سۆڤیەت لە خولقاندنی مرۆڤی سۆشیالیستیدا، بەسوودی دەبینم هەڵوێستە لەلای ڕاستی ڕۆمان و پەیوەندی ئەوە بەو مرۆڤەوە بکەم کە دەمانەوێ لە ڕۆمانەوە بیهێنینە بوون، ڕۆشنکردنەوەی ئەم پەیوەندییە بە کەڵک دەبێ، بە تایبەتی لە مەسەلەی کورددا کە هەموو شتێکی تێدا ئاوەژووە و لەگەڵ هەموو شتێکی سەربەرەو خواردا دەژین. ئەمە پاڵمان پێوە دەنێ باس لە ڕۆمان بکەین.

من خۆم ئەندەزانی ڕۆمانە نووسراوەکان تا چ مەودایەک بەهێزن. تەنانەت بۆ زانینی ئەوەی کە ڕۆمان چییە و چۆن دەنووسرێت و چۆن گەشە دەکات، دژواریم بەدی دەکرد. بەڵام پرۆسەی شۆڕشگێڕانە خۆی ئێمەی ڕووبەڕووی ڕۆمان کردەوە. ئێستا هەڵسەنگاندنم بۆ ڕۆمان لەوەدا ئەبینم کە ڕۆمان چیرۆکی شیبوونەوەی سیستەمێکی پێشووە بە لایەنە ئابووری و کۆمەڵایەتی و ڕۆشنبیرییەکانیەوە و هاوشانی پێداویستی سەرهەڵدان و سەرکەوتنی سیستەمی تازەیە بە گشت لایەنە سەرنجڕاکێشەکانیەوە و، تۆمارکردنێکی ئەدەبی ئەم قۆناغی گۆڕانکارییە. مەبەست لەم ڕووداوە تەنیا حزب نییە، بەڵکو چەمکێکی بەربڵاوە. بۆ نموونە لە مەسەلەی سەرهەڵدانی ئیسلامدا شتی وا هەیە لە ڕۆمان دەچێ. بەسوودە دەبێ ئەگەر باسێک بە ناونیشانی (ڕۆمان لە ئیسلامدا)وە هەبێ، چونکە لە ڕۆمان دەدوێین یەکەم شت کە بە خەیاڵماندا دێت خۆرئاوا و ڕۆماننووسە خۆرئاواییەکانە.

بایەخ لەوەدایە بگەڕێینەوە بۆ ڕاستی مێژووییمان و بە دوای کتێبی هاوشێوەی ڕۆماندا بگەڕێین و بزانین دانەرانیان کێن و کەینێ هاتنە بوون. ئەگەر ویستمان بچینە نێو دنیای ڕەگەز و شوێنی سەرهەڵدانی ئەم ڕۆمانانە، دەبێ ڕۆمانە خۆرئاواییەکان نەکەینە پێشەنگی خۆمان، بەڵکو پشت بە خەسڵەتە خۆرهەڵاتییەکانمان ببەستین و هەتا ئەم ڕۆمانانە بشگێڕینەوە بۆ قۆناغەکانی مێژووی دێرینمان. هەروەها پێویستە بڕوانینە لەطانە و حیکایەتە کۆنەکان. بە باوەڕی من سەرجەمی سەربردە و داستانە مێژووییەکان لە ڕۆمان دەچن. گێڕانەوەی ڕووداوەکانی مێژووی ئیسلامی و عوسمانی لە ڕۆمان دەچن. بۆ نموونە گێڕانەوەی گەشتە پڕ دۆزینەوە تازەکانی (ئەولیا چەلەبی) لە زنجیرەیەک ڕۆمان دەچن. من پێم سەیرە زۆربەی ڕۆماننووسانی تورک ئەم شاکارانەیان فەرامۆش کردووە و ڕوویانکردووەتە ڕۆمانی خۆرئاوایی و شێوازی خۆرئاوایی لە هەڵێنجانی ڕۆماندا، وەک بڵێی هیچ سەروساختێکیان لەگەڵ ئەم هەموو شاکارانەدا نییە. گەلێک نموونە هەن دەتوانین بیانگێڕینەوە، وەک چیرۆکەکانی هەزار و یەک شەوە و چیرۆکی کەرەم و ئەسڵی و چیرۆکی لەیلا و مەجنوون، ئەمانە تێکڕا ڕۆمانی گرانبەهای داستانن. بەڵام یەکێک بەم پێیە بە توێژینەوە و پەردە لەسەرلادان لای لەم شاکارانە نەکردووەتەوە. گەلێک سەربردە لەسەر هێرشە ئیسلامییەکان هەن لە شێوەی ڕۆماندا دەگێڕدرێنەوە.

ی.ك ئایا ڕۆژانی منداڵیتان زۆرتان لەمانە خوێندەوە؟

س.پ بەڵێ، ئەوەم بۆ باس کردن. مەبەستم ئەوەیە کە ئێمە وەختێک سۆراخی سەرچاوەی ڕۆمانەکانمان دەکەین دەبێ بگەڕێینەوە لای بەها مێژووییەکانمان. هێندەچێ نەکرێت ڕۆمانە نوێیەکان بەبێ ڕەخنە گرتن لەم نموونە و شاکارە مێژووییانە پەرەبستێنن. لەبەر ئەوەش کە ڕۆشنبیری تورک لە قۆناغی خۆرئاوایی بوونێکی گەورەدا دەژی، متمانە و دەسەڵاتی ئەوەی نییە ئەم ڕاستییانە ببینێ. با جارێکی دیکە بچینەوە سەر مەسەلەی کورد. ئەو چەرخەی کە ئێستا مرۆڤی کوردی پێدا تێدەپەڕێ، چنینێکی مەزنی هەر ڕۆمانێکی ڕەسەنی خۆماڵییە. ئەمە چەرخی وێرانکاری یا تراژیدیای وێرانکاری کۆنە - یا چی ناودەنێی بینێ - و قۆناغی هەڵکشانێکی مایەی سەرسامی و قۆناغی ڕووخانی خود و بنیاتنانی خودێکی تازە و دارزانی پێوەندییە کۆنەکان و بنیاتنانی پێوەندی تازەیە، یان تێکشکانی کەسایەتی کۆن و بنیاتنانی کەسایەتی تازەیە. هەروەها دنیای هەرەس هێنانی هەستە کۆنەکان و گەشەکردنی هەستە تازەکانە بە جۆر و شێوازی پێوەندییەکانیشەوە. بە گشتی چۆنایەتی ژیانیەتی.

ڕۆمانیش بەڵێ بە خۆی دەست بۆ ئەم لایەنانە دەبات. ئەمە لایەنێکی ئەدەبی کەم وێنەیە و ئەو نموونانەی کە باسم کردن ئەزموونی ڕۆماننووس لەو قۆناغەدا دەگێڕێتەوە کە تێیدا دەنووسێ بۆیە ڕۆمانی فەرەنسی ڕاستەوخۆ پەیوەستەی شۆڕشی فەرەنسییە و لا لە ماوەکانی پێشوو و داهاتووی ئەم شۆڕشە دەکاتەوە.

پێویست ناکات لەم لایەنەدا قووڵ ببینەوە، چونکە پێوەندییەکە یەکجار توندوتۆڵە. ئەم مەسەلەیە سەبارەت بەو هەموو دەوڵەتانەی ئەورووپا کە لە قۆناغی شۆڕشی بورژوازییەکاندا ژیان، حاشا هەڵنەگرە. هەروەها پێوەندی ڕۆمانی ڕووسی بە شۆڕشی بەلشەفی و قۆناغی پێش و پاش ئەم شۆڕشەوە ڕاستییەکی بێ ئەملاولەولایە.

ی.ك: ڕۆمانی (باوکان و کوڕان)ی تورجینێف نموونەیەکی هاوجووتی ئەکەتانە، کەسایەتی ون لە باوکدا دەنوێنری و کەسایەتی پاشەڕۆژیش کوڕ دەینوێنێ. ڕۆمانەکە ناودارترین ڕۆمانی جیهانە لەسەر بناغەی ململانێی نێوان ئەم دوو کەسایەتییە دامەزرابێ. لینین ڕۆمانی (باوکان و کوڕان)ی زۆر خۆشدەویست.

س.پ: بەڵێ. ئەمخوێندووەتەوە. بێگومان مەزنی ڕۆمانی ڕووسی لەو هەلومەرج و پێوەندییە بوزاییەتییە قورسانەوە دێت کە کۆمەڵگایان هەڵدەسووڕاند. هەڵوەشانەوەی ئەم پێوەندییانە و لەو شۆڕشە ڕیشەییەش کە ئەوما کێشایانەوە بۆ گەلێك زەبری کاریگەر و، پێوەندییەکانیان ناکۆك و تێکچڕژاو کرد و بوونە هۆی لە دایك بوونی سیستەمێکی تازە. جا کاتێکیش دێینە سەر ڕۆمانی تورکی، ئۆ باسی بارودۆخێکی جیی واق وڕمان و دڵگوشین دەکەی.

ی.ك: دەتوانم بڵێم دەگاتە لوتکەو ئەمجا دەبڕێتەوە وەك ڕۆماننووسی یەشار کەمال کە لوتکەیە، بەڵام دەبڕێتەوە و پاش ئەوە هیچ.

س.پ: ڕوونترین نموونە لەسەر ڕۆماننووسی یەشار کەمال ڕۆمانی (حەمەدۆك)ەکەیەتی کە لەم ڕۆمانەدا لا لە ڕووداوێکی سەربەخۆ دەکاتەوە. بە ڕای من لاکردنەوە لە کەسایەتی ڕێگر (چەتە) بە شیکردنەوە، زانیاری زۆرمان لەسەر کۆمەڵگا و ڕاستی پێوەندییە تێدا دامەزراوەکانی ناداتێ. لەوانەیە چیرۆکێك یا حیکایەتێك بێ، بەڵام ناتوانێ ببێتە ڕۆمانێکی کۆمەڵایەتی ڕاستگۆ. ڕۆمانی کۆمەڵایەتی ڕاستەقینە دەبێ پشت بەبەستێت بە هەڵوەشاندنەوەی پەیوەندی کۆمەڵایەتییە چەسپاوە کۆنەکان و چنینێکی تازەی ڕێکخراو لە پەیوەندییەکان دروست بکات، ئەوسا دەتوانین حوکم بدەین کە ڕۆمانە. خۆ ئەگەر لای لە دۆخی تێوەچوون کردەوە و سەرلەبەری کۆمەڵگای نەگرتەوە، ئەوا لە چوارچێوەی حیکایەت یا چیرۆکدا دەمێنێتەوە.

ی.ك: لەوانەیە تێبینییەك هەبێ پشتگیری لەم خاڵە بکات کە باسی دەکەن، ئەویش ئەوەیە گەلێك ڕەخنە ئاراستەی ڕۆمانی (حەمەدۆك)ی یەشار کەمال کران چونکە ستایشی پێوەندییە بوزاییەتیە بەسەرچووەکان دەکات، ستایشی بەگەکانی (ئەفەندی) دەکات.

س.پ: دیارە ئەمە ڕاستە. تەنانەت ئەم ڕۆمانەشم باش نەخوێندووەتەوە. بەڵام بە تێگەیشتنی من لا لە نیشتەجێکردنی تورکمانە چیاییەکان لە ناوچە دەشتاییەکاندا دەکاتەوە. ئەو گوندە کە پاڵەوانی ڕۆمانەکە ڕووی تێدەکات، گوندێکە ئەوەی کە لێی دەچێتە دەری بۆ چیا دەبێتە ڕێگر و کە لێیەوە دادەمەزێتە دەشتایی دەبێتە

بەگ. بۆیە نووسەر ناچار دەبێ پێکەوە ستایشی هەردووکیان بکات. بێ‌گومان ئەمە لەوەوە دوورە وێنەیەکی هەمەلایەنە و ڕاستگۆیانە لە بارەی واقیعی دامەزراوی ئەو قۆناغەوە بەردەست بخات. ئەم ستایش و گەورەکردنەی بەگ و ڕێگر - بە قەناعەتی من - دوورن لەوەی کە ببنە بابەتێکی کۆمەڵایەتی فراوان، بەڵکو لەوەوە نزیکە ببێتە جۆرە حیکایەتێك یا داستانێك لە داستانە کۆنەکان.

ی.ك: ڕاستە. شێوازی داستانە و زمانی زێدەڕۆیی تێدایە.

س.پ: لە داستانە کۆنەکان دەچێ. تەنانەت من دەتوانم بڵێم ئەم ڕۆمانە لە ڕاستی‌یە مێژوویی‌یەکانی قۆناغی عوسمانیەکان و تا ڕادەیەك مێژووی کۆماری تورکیاشەوە دوورە. ئەوی ڕاستی بێ یەشار کەمال حەزناکات بچێتە نێو ئەم ڕاستیانە، بەڵکو لێیان هەڵدێت. لەمە تێناگەم. ئەمە هەڵوێستەیەتی دەرهەق بە مەسەلەی کوردیش. ڕاستیەکەی یەشار کەمال لە کوردە کۆچ پێکراوەکانە بۆ ناوچەی (چوقوور ئوڤە). ئیدی بۆچی لا لەم واقیعە ناکاتەوە؟ بۆچی دەترسێ؟ هەتا دەتوانین ڕەخنە ئاراستەی ئەدیبانی دیکەش بکەین. ئەوانە قوربانی دەستی کەمالیزمن، چونکە لەو ڕۆشنبیرانەن کە لە کەمالیزمدا توێندرانەوە و هەرگیز ناتوانن باسی ڕاستیەکان بکەن و بێ‌پێچ وپەنا پێشانیان بدەن. بە قەناعەتی من ئەمە ئەو ڕەخنە سەرەکیەیە کە دەکرێت ئاراستەی یەشار کەمالی بکەین. چونکە بایەخ بە لق و پۆپ دەدات نەك ڕەگ و ڕیشە.

ی.ك: ئەمە چنینێکی گونجاوە. دەکرێت هەڵکشانی کورد بە نموونە وەربگیرێت.

س.پ: هەرگیز نەیدیوە و نایبینێ. بگرە لەوەش خراپتر، حەزناکات ئەو ڕەشەکوژی و قڕکردنەی نەژادی مرۆڤ ببینێ کە دەرهەق بە کوردان دەکرێن. چیرۆکی یەکێك لەو کەسانە دەگێڕێتەوە کە لە خێڵەکەی دوور کەوتووەتەوە، بەبێ ئەوەی بێتە سەر دووراییە مێژوویی و کۆمەڵایەتی و سیاسیەکانی ئەم ڕووداوە و بەبێ ئەوەی ڕاستی‌یە کۆمەڵایەتیە بنچینەییەکان پێکەوە گرێ بدات. دەست بۆ ئەم چیرۆکە دەبات وەك بڵێی ڕووداوێکی تا ئەوپەڕی تاکە کەسی‌یە و لە دەوروبەرەکەی داماڵراوە. ئەمە کارێکی گومان لێکراوە و پێویستە لێی بپرسین: چۆن زاتی ئەم جۆرە کارەت کرد؟ ڕۆمانێکی وا دەبێتە هۆی چ شۆڕشێکی کۆمەڵایەتی؟ پێم خۆشە ئەمە بپرسم. ناکرێت ئەم جۆرە ڕۆماننووسە خزمەتی هیچ شۆڕشێکی کۆمەڵایەتی بکات و، هیچ کاریگەری‌یەکی نی‌یە. لەم ڕووەوە دەتوانین باسی (ئورهان کەمال)یش بکەین. ئەمە کەمێك باسی ئاڵوگۆڕی پرۆلیتاریایانە دەکات.

ی.ك: باسی خۆشەویستی مەزنی گەل دەکات.

س.پ: کەمێك. ئەویش چارەسەری پێ نی‌یە. هەر چاودێری پێ‌بەسە. ئەمە نابێتە هۆی چارەسەر. (خۆڵ) شاکارێکیەتی، خوێندمەوە و کاری تێ‌کردم. هێشتا دیمەنی (زەینەل)ی کوردم لەم ڕۆمانەدا لەبیرە کە لە (چوقوور ئوڤە) لە ناوەندی

ئارەق و خوێندا کاری دەکرد. ئەو هەر چاودێریکردنی ڕووداوەکانی پێ بەسە.

ی.ك: ئۆرهان کەمال لە هەموو نووسەرانی تورك زیاتر لە خولیای مرۆڤایەتییەوە نزیکە بە ڕاستگۆیی.

س.پ: ڕێزی ئەم لایەنەیم تێداگرتووە و زۆر نرخاندوومە. بەڵام ئەمە چارەسەر نییە، بەڵکو تەنیا چاودێرییە، ئەگەر چی چاودێرییەکی بەمانادار و زۆر ڕاستگۆیانەیە. یەشار کەمال ئەمەی نەکردووە. هەوڵدەدات شییکاتەوە، بەڵام بە شێوەیەکی داماڵراو و لە بری ڕەگ و ڕیشەش بایەخ بە لق و پۆپ دەدات و ئەمجا هیچ دەروویەك لەو ناوەدا نییە. تەنانەت ڕوونی ناکاتەوە چ پەرەسەندنێکی کۆمەڵایەتی گەرەکە. جا لەبەرئەوەی کە ڕۆمانەکەی گەلێك ڕاستی دەشارێتەوە، بۆیە چەندین دووڕایی ترسناکی هەن.

ی.ك: لەم بارەیاندا ئەحمەد عارف دەبێتە شاعیری یەشار کەمال.

س.پ: بێ گومان. هەمان نموونەیە. ئەویش لە دیاربەکر ڕیشەکێش کراو لە (جان قایا) دادەنیشن. ئەمە ڕیشەکێش کرانێکی خراپ و تێشتەچێن بوونێکی خراپترە. یەشار کەمال لە (وان) هەڵکەندراوە و هاتووەتە (چووقوور ئۆڤە). ئەمجا لەوێش هەڵکەندرا و لە (ئاتاکۆی) دانیشت و وەك سرێشی چەسپ کردن لەوێ نابێتەوە، یان کەسانێك هەن بەم جۆرە بەوێنەوەی نووساندوون. ئەحمەد عارف پێش ئەوەی بمرێت گوتی: «ئەمە چی لە من دەوێ؟»، لە کاتێکدا کەمێك ڕەخنەم لێ گرتبوو. کوڕەکەی ناونا (فیلینتا) و پاشتر دەرکەوت فیلینتای کوڕی بە کردەوە لەو بووکە باخانەی فیلینتا بەدەرنییە کە لە دووکانەکان دەفرۆشرێن. زۆر خەفەتم بۆ ئەمە خوارد. لەوەتا کوڕی شاعیری شۆڕش فیلینتایەکی باخەیە. ئەمە لە جان قایا ڕوویدا.

ی.ك: مخابن کە ئاوا بوو.

نازم حیکمەت لە دەستی کەمالیزمدا دیلە و ستایشکەریەتی ئەمش بارودۆخێکی درامییە.

س.پ: بێ گومان. دیارە باسی (جەمال سوورەیا)تان کرد. پێم وایە ئەویش ڕۆڵەیەکی دێرسیمە. وا ناوی دێنن کە شاعیرێکی باشە. پێویستە کەمێك لە شاعیریی جەمال سوورەیا تێبگەین کە بەشێکی لە شاعیریی ڕۆڵەکانی دێرسیم پێشان داوە، بەڵام شاعیرییەکی نامۆیە. ئەوی ڕاستی بێ ڕۆڵەکانی دێرسیم بارێکی گیانی تایبەتیان هەیە. لەم بارە گیانییەش لەو کوشتارانەوە دێت کە کەمالیەکان دەرهەق بەوان کردیان و کێشایەوە بۆ نامۆیی گیانییان لە واقیعەکەیان. بۆیە بە خوایشتی خۆیان بەم واقیعە و بە تواندنەوەی نەتەوەیی لە چوارچێوەی تورکیادا قایل بوون. لەوانەیە ئەمە بەرهەمی خەمی مێژوویی یا خەفەت و شتی لەم بابەتە بێ. لەم: ارە گیانییە دەبێ بە شیعر و لە زاریان دێتە

دەرێ، بەڵام شیعرێکی ناموێیە نە بە مێژووی، خۆیەوە و نە بە قۆناغەکانی دروست بوونیەوە گرێ نەدراوە و ئامانجەکانی نادیارن ، نازانین چ مەبەستێکی هەیە. پێم ناکرێت چۆنیەتی دروستبوونی شیعر و ڕەخنەلێگرتنی شی‌بکەمەوە، بەڵام زەحمەت نی‌یە هەرلە یەکەم ڕوانینەوە ئەوە ببینین کە پێشتر لێی‌دووام. شیعرەکانی هیچ ملمانەیەکی نیشتمانی‌یان تێدانی‌یە و ئەم لایەنەش زۆر گرنگە. ئامانجی شیعریشی تەواو ئاڕوشنە و، تەنانەت هاندەرەکانی شیعریش لەلای ئەو نادیارن، ئەم هەموو خاڵانە ڕاستی ناکۆکی دێرسیم و لەو بەهایانە دەردەبڕن کە تورکەکان لەوێ ئەو چنینیان کردن، یان ئەو شێوانەی کە تورکەکان بەسەر ئەو ناوچەیەیاندا سەپاند. جەمال سورەیا لەم واقیعەوە دێت کە باسمان کرد.

ی.ك: بەڵێ. تەمەنیشی کورت بوو.

س.پ: با یەك یا دوو وشەش لەسەر ناظم حیکمەت بدوێین، چونکە زۆر کەس لێی‌دواون، بەڵام من تا ئێستا باسیم نەکردووە. ئەم شاعیرە کە تووشی جۆرەها ئازار بوو بە دەستی کەمالیزم و دانی بەوە دانا، کەمالیزم بە ئەوی گرت. من ناچارم ئەمە بڵێم، چونکە بە خۆگرتن بەشێکە لە کەلەپووری تورکی. ئێوە لە کتێبەکەتاندا (سولتان محمد الفاتح) باسی ئەو میرە (سربی)یە دەکەن کە سولتان بە خۆی گرت و لە خۆی نزیك کردەوە و کردی بە نۆکەرێکی کۆشکی سولتانی. ئەم چیرۆکەی خوارەوەم لەبارەی مستەفا کەمالەوە بیستووە.

جارێکیان لە شوێنێك لە دەوری خوانێکی خواردنەوە دانیشتبوو و (ناظم)یش لەسەر خوانێکی دیکەی دوور لەو دانیشتبوو. مستەفا کەمال یەکێك بەدوای (ناظم)دا دەنێرێ بێتە سەر خوانەکەی، (ناظم)یش دەڵێت: برۆ پێی بڵێ من بوکی زەریا (ئەفتالیا) نیم. ئەم قسەیە بەڵگەی ئەوەیە کە ناظم ئارەزووی کردووە ببێ بە بوکی زەریا، ئەرێ وانی‌یە؟ ئەمە حاشا هەڵنەگرە. بە باوەڕی من ئەو تا ڕادەیەك بوو بە بووکی زەریا. بەم پێیە پێوەندی نێوان ناظم و کەمالیزم ساغ دەبێتەوە. لەوانە بوو لە بەندیخانە هەڵبێت و دەرباز ببێ، بەڵام باروودۆخی لە هی ئەو میرە سربی‌یە دەچوو کە پەلەی لە سولتان (محمد الفاتح) گرت و تێکشکا و هەڵگەڕایەوە. پەلەگرتنی ناظم لە کەمالیزم ئەوکاتە ئەری هەڵدا کە لە بەندیخانە «بەندیخانەی کۆماری»دا بوو، وانی‌یە؟ ئەوی جێی مردن و تێکشکانی هیواکانی بوو، سەرنج بدەن ئەو کتێبەکەی «داستانی هێزە نەتەوەییەکان» دەنووسێت و پاشتریش ستایشی دەکات.

ی.ك: بەڵێ، لە سازشکاری دەچێ.

س.پ: بەڵێ، هەوڵبدەن باش لە ناظم حاڵی ببن، ئەو دیلی دەستی کەمالیزم و ستایشکەریەتی. ئەمە باروودۆخێکی درامی‌یە. لە بەندیخانە هەڵاتنی پاش ئەم باروودۆخە درامی‌یە بوو. هەڵاتنی زۆر گرنگە. پێم وایە ناظم بە هەڵاتنی بۆ یەکێتی سۆڤیێت دۆڕاندوویەتی. هەندێك کەس دەڵێن بوو بە شاعیرێکی گەورە، بەڵام من وای بۆ دەچم کە ئەوە ڕاست نی‌یە. ئەو ساڵانە نەریت وابوو کەسانی

هاوچەشنی ئەو بەنە زۆرنازەی پڕوپاگەندەی سۆڤیەت. ئەوی ڕاستی بێ ئەمە باروودۆخی ڕاستەقینەی ئەو بوو. دیارە من لایەنەکانی دیکەی ژیانی فەرامۆش ناکەم. گەلێك شیعری جوان و سەرنجڕاکێشی نووسیون، بەڵام بەلای منەوە پەیوەندی بە خاکی تورکیاوە و هەوڵی هەڵتەکەندرانی لەم خاکە گرنگن، چونکە هەموو کۆچکردنێك دەکێشێتەوە بۆ ڕیشەکێشی بوون. ئەگەر ئەم ڕیشەکێش بوونە بەرخودانێکی بەرانبەر نەبێ، سوودی چی‌یە؟ بۆ نموونە دەچێتە باکۆ و باتووم و گۆرانی بۆ نیشتمان دەڵێت و بەسەریدا دەگری، بەڵام نە هیچ کردەوەیەکی لێ‌دەوەشێتەوە و نە کەس دەیناسێ. منیش چواردە ساڵە لە نیشتمانم دوورکەوتوومەتەوە باش لە ماناى لە خاك هەڵکێشران و لە گەل دوورکەوتنەوە تێ‌دەگەم، بەڵام کەس ناتوانێ بە خیانەتکاری نیشتمان تاوانبارم بکات و کەس نییە وەك من نیشتمانی خۆی خۆش بوێ و هەستە نیشتمانەکانی گەشەیان کردبێ و لە ڕووی پەیوەست بوونیەوە بە گەل و نیشتمانەکەیەوە شان لە شانم بدات. من نامەوێ ئەرمەنی کەسەرخەمی و پەنابەری بخەمەپاڵ هەریەکێك لە نیشتمانەکەی دوور دەکەوێتەوە. چەندەها کەس هەن لەسەر خاکی نیشتمانیانن و لە ڕاستی خۆیانەوە دوورن و لە ناموێیدا دەژین بگرە دەرهەق بە نیشتمانیان خیانەتکارن، هەرچی (ناژم)ە دەڵێن لوتکەیە، بەڵام دەبێ بە شێوەیەکی واقیعبینانە ئەم لوتکەیە هەڵبسەنگێنین. گەلێك نووسەر و وێنەکێش لە تورکیا هەن هەمان ڕێچکەیان گرتووەتەبەر و دەبنە هۆی خۆڵقاندنی قەیرانی فیکری لە بری ئاسانکردن و ڕوونکردنەوەیان. من هەرگیز بەرهەمیان ناخوێنمەوە، چونکە بەر ڕوونیم بێ‌نابەخشن و ئەگەر خوێندمەوە بیروڕاکانم تێکەڵ و پێکەڵ دەبن.

ی.ك: منیش هەوڵی خوێندنەوەیان دەدەم بەڵام ناتوانم. هیچ شتێکیان نابێتە مایەی بایەخ پێدانم.

س.پ: بۆچی؟

ی.ك: سەرلەبەریان باسی بەزین و مردن دەکەن.

س.پ: تەنها هەر ئەمە، بەڵکو لە ئەمرۆیشدا. زۆربەیان نازانن بۆچیان لەسەر چ بناغەیەك قایم کردووە، ئەوان خۆ لە بناغە دەدزنەوە. ئەمە واتە دوورکەوتنەوە لە ڕاستییەکان، ئەوان بە تایبەتی زۆر لە ڕاستییە سیاسییەکان دووردەکەونەوە و تەنانەت بە شێوەیەکی ناڕاستەوخۆش بەکار دەهێنرێن. بێ‌گومان ناتوانی ئەم جۆرە بەرهەمانە بخوێنیتەوە. زۆربەیان بەم شێوەیەن، وەك (ئەتێللا ئیلهان) و هی دیکەش. ئێوە ئەم جۆرە بەرهەمانەتان خوێندووەتەوە و ڕەخنەیەرانتان لێ‌کردووەتەوە. من حەزدەکەم کەڵك لەم شیکردنەوەیەتان وەربگرم. ئەو ئەنجامە دیارە چی بوو کە بە دەستتان هێنا؟

ی.ك: وەرزی و بەروالەت لە دەوڵەت دوورکەوتنەوە و یەکەم دەرفەتی ڕەخساو قۆستنەوە بۆ دووبارە گەڕانەوە نێو باوەشی دەوڵەت. سەرجەمی ڕۆماننووسانی لاوی کورد و تورك کە لە گەڵ (١٢)ی ئەیلوولدا سەریان هەڵدا، بە نووسینی،

ڕۆماننووسانیان حوکمی لەنێوبردنی شۆڕشگێڕانیان داوە.

س.پ: تۆ مەبەستت ئەوەیە ئەوانە ئاسۆی دەوڵەتیان تێنەپەڕاندووە، وانییە؟ ئەگەر ویست ئاسۆی دەوڵەت تێپەڕێنی و لە بیروڕاتدا سەربەرگری بی، دەبێ نەك هەر گوێ بە چوارچێوەی تێپەڕاندنی ئەم ئاسۆیە بدەی، بەڵکو پێویستە بنچینەکانی بەرخۆدانیش دابنێی. ئەمە لە تورکیادا نییە.

ی.ك: بەڵێ... تەنها کوتایی هاتن هەیە.

س.پ: بێگومان. دەزانم مرۆڤی تورك خاوەنی چەندین بەهرەن و کۆ لەوە ناکەنەوە هەوڵێکی زۆر بدەن. بەڵام شێواز و پایەکانیان لە واقیعەوە دوورن بە شێوەیەك ناتوانن خۆ لە هەڵوەشان دەرباز بکەن. بە باوەڕی من دەبێ چاو بە بنچینەکانی ئەو نەتەوە پەرستییە تورکییەدا بخشێنینەوە کە لێیەوە دەستپێدەکەن. ئەگەر سەرلەنوێ کەمالیزم یا عوسمانیچێتی هەڵنەسەنگێنینەوە، ئەوا خاکی ئەفادۆڵ مرۆڤی باشی لێ لە دایك نابێ. لە ساڵان و هەتا لەم سەدانەی دواییشدا ئەمە ڕووی نەداوە. بەڵام ئەم خاکە پێش ئەوە لە سەدەکانی سەرەتا و ناوەڕاستدا مرۆڤی مەزنی خستەوە. خەڵکانێکی خستەوە خاوەنی گەلێك بەهای مەزن بوون بۆ سەرپاکی مرۆڤایەتی، وانییە؟ هەرکاتێك ئاسۆی نەتەوەپەرستی بەرتەسك بووبێتەوە و کەمالیزم نەشەنەی کردبێ و مرۆڤی تورك چووبێتە نێو قاوغی خۆی و سوڵتان لەسەر حسێبی لات و پووت بوونی دەست و پێوەندەکانی گەورە بووبێ، ئەو کاتانە نووسەری گەورە دەرنەکەوتوون.

ی.ك: دەرنەکەوتوون. بەڵام نموونەکانی نازم و یەشار و ئەحمەد عارف لانی کەم شتێکیان دەنواند. لایەنی سەرنجڕاکێشیش ئەوەیە تەنانەت نموونەی وەك ئەوانەش لەم قۆناخەدا دەرناکەون.

س.پ: بێگومان مەبەستتان قۆناخی پاش (١٢)ی ئەیلوولە.

ی.ك: بگرە مەبەستم ساڵانی حەفتاو هەشتایە.

س.پ: ئەمە پێوەندییەکی لە پاڵ نەهاتووی بە ڕاستییە بەرچاوەکانەوە هەیە، دەتوانم بوتانی لێك بدەمەوە بۆچی لە سەدەکانی ڕابردوودا بەهای گەورە گەورە هەبوون؟ چونکە دەوڵەت و کۆمەڵگا تا ئەم ڕادەیە بێداروبار نەبوو بوون، یان پێوەندی دەوڵەت بە کۆمەڵگا و هی کۆمەڵگاش بە دەوڵەتەوە تا ئەم ڕادەیە گەندەڵ نەبوو بوون. بەڵام ئێستا دەوڵەت کۆمەڵگا بەکاردەهێنێ و تا ئەو پلەیە کاری تێکردووە کە ئیدی کۆمەڵگا ناتوانێ مرۆڤی مەزن یا هەڵکەوتوو بخاتەوە.

ی.ك: کێشەی قۆرخکردن لە گۆڕێدایە.

س.پ: بێگومان. قۆرخکاری تەوەر و ناوەندی ئەم کارەیە.

ی.ك: واتە لە ساڵانی هەشتاوە و بە تایبەتی لە پاش (١٢)ی ئەیلوولەوە مرۆڤی تورکیان کردووە بە سیرکێك. دیارە سیرك نە شیعری هەیە ڕێك بخرێت و نە ڕۆمانیش بنووسرێت.

س.پ: ئەمە ڕای زۆر کەسە. ئەوان دەڵێن کەرتی لاوانی ڕووشنبیر بە یەکجارەکی

لە خوێندنەوە و نموونەی باڵا و تەنانەت لە زیتەڵەییش دابڕاوە. ئەگەر دەتەوێ ئەوە ناوبنێی زیانی سیسرکان یا زیانی هەر مێروویەکی دیکە. ڕاستییەکەی زیانێکی مێروو ئاسا لە ئارادایە.

ی.ك: ئەمە تێکشکانێکە باوەڕی پێناکرێت. خۆ پڕوپاگەندەی جنسی لە چڵەپۆپەدایە، جا هەر چۆنێك ناوی مێروو یا هەر شتێکی دیکە بێ. بەڵام ئەمە تەرزی زیانیانە .

س.پ: ئەم هەڵدێرە ڕوو لە زیانێکی تازەلاّنەیە. ئەمە دوزینەوە نییە. با ناوی تێکشکان یا هەر شتێکی دیکە بێ. بەڵام لە گەوهەریدا زیانی سەرەتایی تێدایە و دەزگاکانی ڕاگەیاندن برەو بۆ ئەم زیانە پەیدا دەکەن. وەك بڵێی دۆزینەوەی تازەی جیهانی ئیمپریالی بن. ئەخێرا هەتا ئەگەر ئیمەش پەملی پرنسیپەکانمان نەبین. بەم پڕوپاگەندە و چاوبەستانە دەخەڵەتێنرێین. بەڵام ئەمانە دەم لە چ دۆزینەوەیەك دەژەن؟ خۆ کاتێك ساکارترین شێوەی بەرهەمهێنان بە پڕوپاگەندە دەبێتە شتێکی گەورە، ئەمە گەڕانەوە و چوونەپاڵ زیانی سەرەتایی دەگەیەنێ.

ی.ك: ئەوە دوایی بە مرۆڤ دەهێنێ.

موسا عەنتەر درەوشانەوەیەکی لای ئێمە بینی، بۆیە لێمان نێزیك بووەوە و سەرلەنوێ زیانی بە بەردا کرایەوە و بوو بە لاوێکی جوانخاس.

س.پ: بێگومان. ئەمە لە بازاڕی ڕۆژانەدا زاڵە. ئەگەر ڕۆمانێك لەسەر ئەم بابەتە بنووسم، لەوانەیە ناوی بنێم هەڵوەشانەوە یا هەرمی هێنان یان ڕەنگە ڕۆمانی بستەباڵا بوون بێ. دەکرێت شیکردنەوەی درێژ درێژ لەسەر ئەم بابەتە بکەین. بەڵام ئێستا کێشەکەمان ئەوە نییە. ئێوە دەچنەپاڵ ئەوەی کە دەڵێت بارودۆخەکە لە کوردستان تەواو پێچەوانەیە. من ئارەزوومە ئەم لایەنە کەمێك ڕۆشن بکەمەوە چونکە ئەم قسەیە ڕاستە.

ی.ك: باڵا کردنێك هەیە.

س.پ: درەوشانەوەیەکی کوردانە هەیە، بە تایبەتی ئەگەر ئەم درەوشانەوەیە لە لای خاوەنەکانی نەبینراو و بەخۆوە نەگیراو بێ. جۆرە درەوشانەوەیەکی دیکەش هەیە، ئەم بارەیان بە زیانەوە ناودێر دەکرێت. دەتوانم ئەم لایەنە ڕوون بکەمەوە. پێویستە ئەم زیانەوەیە جوێکەرەوەی خۆی هەبێ.

ئێوە دەزانن پێچەپێچەکانی درەوشانەوە یان زیانەوە لای فەرەنسییەکان لە سەرەتاکانی سەدەی شازدەیەمەوە دەستیان پێکرد. سەرەتا هێندێك ڕێبازی فەلسەفی دەرکەوتن، پاشان چەند ڕێچکە یا تەوژمێکی ئەدەبییان بە دوودا هات و، ئەمجا هێندێك ڕێبازی فیکری گەشەیان کرد و دۆزینەوەی زانستی دەستی پێکرد و

هەنگاوی شۆڕشگێڕانە گورج بوونەوە و بە بەرپابوونی شۆڕشی فەرەنسە تەقینەوە. باسی سەردەمێکی مێژوویی دەکەین کە خۆ لە دووسەد ساڵ لەمەوبەر دەدات.

شۆڕشی ڕووسیاش لە ساڵی ١٨٢٥ بەدواوە دەستی پێکرد و چەرخی ئەدەبی لە ساڵانی پەنجای سەدەی نۆزدەوە دەستی پێکرد و لە ساڵانی حەفتای هەمان سەدەدا جوڵانەوەی (ناردۆنیك) و لە ساڵانی نەوەدەکانیشدا جوڵانەوەی مارکسی پەرەیان سەند. هەر لەسەرەتای سەدەی بیستیشەوە ئاڵوگۆڕی شۆڕشگێڕانە دەستیان پێکرد. واتە کۆی ئاڵوگۆڕەکە کاتێکی پێدەچێ لە نێوان (١٠٠-١٥٠) ساڵدایە.

بەڵام بەسەرهاتی کوردی ئاوا نییە. ئەگەر سەرکەوتبێ یا نەمابێ، ناچاری ئاڵوگۆڕ یا پەرەسەندن بووە لە ماوەیەکی یەکجار کورت خایاندا، چونکە جۆر و قەبارەی ئەو گوشارانەی کە خراونە سەر زمان و ژیانی کۆمەڵایەتی و هەموولایەنەکانی دیکە وایان لێکردووە دەست بەستە و توند کۆنترۆڵ و چاودێریکراو بێ و لەژێر ئەم گوشارانەدا بناڵێنێ. (ئیسماعیل بێشکچی)ی مامۆستای گەورە و پایە بەرزمان لا لەم خاڵەش دەکاتەوە و دەڵێت: باروودۆخی کوردستان لە هی کۆلۆنی زیاتر بە قوڕدا چووە و پڕ مەترسییە. بە ڕای من ئەم باروودۆخە دەرەنجامی ڕەشەکوژی و قڕکردنی نەژادە. جۆرەها زەبروزەنگ هەن وەك یەك یا دوو زللە تێسرەواندن و ئەمجا مرۆڤ دەبێتە ئامرازێکی ملکەچ و بە ئاسانی بەکاردێت. جۆرەها زەبروزەنگ هەن مرۆڤ تا دوا هەناسە لەنێو دەبەن. یەکەمیان پشت بە دووزللە دەبەستێ تا مرۆڤ بکاتە ئامێرێکی ملکەچ و بە ژیان بیهێڵێتەوە. هەرچی دووەمە بەردەوام ستەم و زۆری لێدەکرێت، مادامێکی مرۆڤی کورد لە ژیاندا ماوە و پێویستە هەناسە نەدات و لە جوغزی زەبروزەنگ نەیێتە دەری و تەنانەت بواری نەبێت بڵێت: «ئای ... من دەمرم» و نەتوانێ مشتی بەرزبکاتەوە و کۆڵەمشتەیەك بگرێتە لایەکەی دی. لە کاتێکدا لایەکەی دیکە ماوەی مرۆڤی کورد نادات بڵێت: «دەبمە کۆیلەی ئەڵقە لە گوێت، بەڵام ڕێم بدە کەمێك بحەوێمەوە». ئەگەر لە سەردەمی عوسمانی و سەردەمی کۆماریش بە تایبەتی ورد ببینەوە، مەسەلەکان باشتر ڕوون دەبنەوە، ئەوەتا لە ڕووی فیزیاییەوە بەرخۆدانەکان لەنێو دەبات ونورەی زمان لێزەوتکردنی دێت و ئەمجا ڕوودەکاتە ناوی گوندەکان و ناویانهێڵێ. ئەم هەموو کردەوانە ئەو مەودایە ڕوون دەکەنەوە کە گوشتاری بە کۆمەڵ پێی گەیشتووە. ئەمە ئەو باروودۆخەیە کە باسی دەکەم، باروودۆخێکە پرزەت لێدەبڕێ.

ناکرێت لە باروودۆخ و پەرەسەندنێکی مێژوویی لەم جۆرەدا مرۆڤی کورد بەو قۆناغانەدا ڕەت ببێ کە لە شۆڕشەکانی دیکەدا باسمان کردن، وەك قۆناغی فەلسەفی و قۆناغی ئەدەبی و قۆناغی ناردۆنی و مارکسی.

ی.ك: ئەم هەموو قۆناغانە تێکەڵ بوو دەبن.

س.پ: ئەگەر هاتنەدی... ئەوە بە یەك کەڕەت دەبن. بەڵگەیەکی دیکە بۆ قسەکەی پێشوومان ئەوەیە: هەر کورتە چیرۆکێکی کوردی یا هەر شیعرێك بە

زمانی کوردی بنووسرێت، حوکمی لە سێدارەدانی لەسەر دەدرێت. ڕاست ئەمە ڕوودەدات. واتە مرۆڤی کورد ناتوانێ لە ڕووی یاساییەوە دیوانێکی شیعری جوان بنووسێ، هەتا ئەگەر بیشینووسێ نە خوێنەرێک و نە چاپکەرێک و نە فرۆشیارێکی چنگ دەکەوێ. ئیدی چۆن بتوانین باسی ئەزموونێکی ئەدەبی بکەین خزمەتی شۆڕش بکات؟ لەبەر ئەوەی ئەم ئەزموونە گەورەترین گوناحی سیاسییە، لێخۆشبوونی بۆ نییە، وانییە؟ نموونەی ئەوە (مووسا عەنتەر)ە کە ساڵانێکی درێژخایەن شیعر و ڕۆمان و شانۆنامەی نووسی، بەڵام سەرپاکی قەدەغەکران و ئەو هەموو شاکارانە ڕووناکییان نەبینی. دواجار درەوشانەوەیەکی لەلای ئێمە دی، بۆیە تووخمیان کەوت، چونکە دەیزانی ئەو جەماوەر و سەرکردایەتییەی دۆزیونەوە کە خەونیان پێوە دەبینی و سەرلەنوێ ژیانی بەبەردا کرایەوە و وەک لاوێکی جوانخاسی لێهات.

ی.ک: وەک منداڵ وابوو، سەرلەنوێ لەدایک بووەوە.

س.پ: بەڵێ. سەرلەنوێ گیانی بەبەردا کرایەوە و وەک منداڵی لێهات. ئەم حاڵە گەلێک مەسەلە ڕوون دەکاتەوە، بەڵگەیەکی درەوشاوەیە لەسەر ئەوەی کە پێشتر گوتم. ژیانەوەی سەرلەنوێ و تازەبوونەوە بەرەو لاوێتی و لە مەسەلەی پارتی کرێکارانی کوردستاندا هەن. کەسانێک هەن پەنجا ساڵیان لە ژیانیان بردووەتە سەر بەبێ ئاکام. ئەمە ئەو ئەنجامەیە کە حەزمان دەکرد بیگەیەنی.

ی.ک: قسەیەکم هەیە (ئیسماعیل بێشکچی)ی مامۆستای گەورەمان بۆی ڕاگواستم. ئەگەر بیرم بە هەڵەیدا نەبردبێ ئەمەیە: ئێمە بەر لە سەرهەڵدانی پارتی کرێکارانی کوردستان هاوبەشیشمان لە تێکۆشانی کوردیدا هەبوو، بەڵام...

س.پ: «تێکۆشانی ژێر سفر بوو. تێکۆشانێک بوو لە ژێر سفرەوە دەستی پێکرد و کێشەکەی بە سفر گەیاند». وا دەڵێت. بەڵێ لەبەرئەوەی کە ئەو لە ڕاستی گەیشتووە و خۆی دەناسێ و دەڵێت: «بەڵێ تێکۆشان گەیەندرایە ژێر سفر». ئەمە ڕاستییە و بەڵگەیە بۆ قسەی پێشووم. من دەمەوێ ئەوەی کە دەیکەین ڕوونی بکەمەوە. ئەگەر هەوڵ بدەم باسی ئەو تێکۆشانە بکەم کە لە ڕێگای فەلسەفە و ئەدەبەوە بە ناوی پارتی کرێکارانی کوردستانەوە دەیکەین، پێمان دەکرێت بڵێین: ئەوەی کە دەتوانین لە ڕێگای فەلسەفەوە بە پەنجا ساڵ پێی بگەین ناچار کرام لە درێژایی ژیانمدا بیگەمێ. ئەمە لایەنی ئایینیش دەگرێتەوە. تا بتوانین لە جێوڕێی ئاین لەلای مرۆڤی کورد و چۆنیەتی کارتێکردنی تێبگەین، پێویستە باسی ساڵانێکی دوورودرێژ بکەین. لە کاتێکدا من ناچارمام بە ماوەیەکی کورت ئەم مەسەلەیە چارەسەر بکەم. ئەو ئەزموونە ئەدەبییەی کە پەنجا یا شەست ساڵی گەرەکە تا خزمەتی شۆڕش بکات، من وای لێدەکەم لە کاتی شۆڕشدا گەشە بکات و ببێتە بەشێک لەو شۆڕشە. لایەنە سەربازی و سیاسی و مۆسیقاییەکانیش بەم شێوەیەن. ئەو بارودۆخەی کە ئێستا دەیبینین ئاوایە: ئەو توانایانەی کە بە درێژایی چەندین سەدە و بە چەند قۆناغێک لە شێوەی چەند خولیا و ئەزموونێکدا لای

هێندێك گەل پەرەیان سەند، ناچاربووین بە شێوەیەكی تێكهەڵكێش لەیەك كاتدا و لە وێنەی تەقینەوەدا بە جێیان بهێنین و پەرەیان پێبدەین. هۆی پشت ئەوە جۆری گوشار و زەبروزەنگ و كەڵەكەبوونی خراپییە مێژووییەكانی سەدان ساڵ بوو. هەموو ئەمانە هەڵیان پێچاین ئەم ڕێچكەیە بگرینە بەر. لەوانەیە كەسایەتی من دەربڕینێكی ڕاستی ئەو بارودۆخە بێ.

ی.ك: ئاپۆی خۆشەویستم، تەقینەوە لە كەسایەتی جوانی ئێوەوە بە چاو دەبینرێت. بەڵام مەودای ڕەنگدانەوەی ئەم تەقینەوەیە لەو مرۆڤە كوردەدا چەندە كە بە كردەوە بوونی خۆی سەلماندووە؟

تەقاندنەوەی كەسێك كە ماوەی چوار هەزار ساڵە یەخەگیری ئازار و سەركوتكردن بووە، ئەركێكی زۆر گرانە.

س.پ: هەموو ئەسپێكم گەیشتنە بە شیكردنەوەی كۆمەڵگای كوردی، شیكردنەوەی من بۆ كەسایەتی، لە ڕاستیدا شیكردنەوەی كەسایەتی خۆمە، چونكە شیكردنەوەی كەسایەتی من كەسایەتی كوردی و پاشان شیكردنەوەی كۆمەڵگای كوردییە. بە واتایەكی دیكە دەڵێین: «بابەتی شیكردنەوەكە كەسێك نییە بەڵكو كۆمەڵگایەكە یا چینێكی كۆمەڵایەتییە و، بۆ ماوەیەكی دەست نیشانكراویش نییە بەڵكو بۆ سەرلەبەری مێژووەیەكە». ئەمە ڕاستە. شیكردنەوە لەمجا تەقینەوە. سەرنجی خێرایی جموجوڵەكانم نادەن؟ من تێدەكۆشم ئەم شێوازە وەك تەكتیك و تەرزێك لە ژیان بهێنمە نێو حیزب و ئەندامەكانیەوە. بەڵام تا ئێستا سەركەتوو نەبووم، چونكە جێبەجێكردنی قورسە و حاڵی حازر لێی تێناگەم. تەقاندنەوەی كەسێك كە بۆ ماوەی چوار هەزار ساڵە دووچاری ئازار و سەركوتكردن بووبێ ئەركێكی زۆر گرانە. بە واتایەكی دیكە، من لەو كاتەوە كە تەمەنم حەوت ساڵان بوو بە ئاووتاوێكی زۆرەوە بایەخ بە تەقینەوە دەدەم. بەڵام جێبەجێكردنی ئەوە لە هەڤاڵانماندا بە ماوەیەكی كورت خایان ئەركێكی زۆر گرانە. لەوە بەدەر هیچ ڕێگاو چارەسەرێكی دیكە نییە. شەڕی بەردەوام و ئەو زەبروزەنگە مێژووییەی كە هەیە دەستەبەری لەنێوبردنی هەر شێوەیەكی دیكەی بەرخۆدان دەكەن. بڕوانە شۆڕش و بەرخۆدانە كوردییەكان، بە قەناعەتی من ئەم بەرخۆدانانە خۆیان خۆیانیان لەنێوبرد. بڕوانە شێخ سەعید و سەید ڕەزا. بەڵێ ئەوانە داماون. (بارزانی)ش نەیتوانی بۆ ماوەی (٢٤) سەعات دەربهات و بەرخۆدان بكات و بوو بە نۆكەری نۆكەران و لەمەش هیچ بەهایەكی نیشتمانی ناهێڵێ، چونكە ئەم جۆرە هەڵگەڕانەوانە لە هەلومەرج و ڕاستییەكانی كوردستاندا هەر بەزێن پەرەپێدەدەن و لە دەردەسەری و ئازار بەولاوە خێریان بە نێوچاوانەوە نییە. من مرۆڤێكم توانیومە بە باشی دەرس و پەند لەم ڕووداوانەوە هەڵبهێنجم، هەتاكو تایبەتمەندییەكانی خۆشم لە ژیاندا وەك گوزەرانی هەنووكەم و هێزی قسە سواریم و توانایی بالام لە چارەسەر

و جیّبەجیّکردنی پراکتیکی بەشێوەیەکی راستەوخۆ. دیارە من هەموو ئەمانەم دانەهێناوە. بۆم باس کردن کە من وەختێك لە دایك بووم بێهێزترین منداڵ بووم. نازانم ئەوە بەخششی خوایە، بەڵام پێکهاتنی ئەوە بەهۆی خۆم و هەوڵەکانم بۆ خۆچاککردن کەسایەتیمی وا لێکرد لە رێڕەوێکی سەرنجڕاکێشدا گەشە بکات. ململانێیەکی هەمیشەییم لەگەڵ خێزان و گوند و رۆشنبیری کەمالی و چینە کرێگرتەکاندا هەبوو. سەرەنجامەکەشی ئەم پێکهاتەیەم بوو کە بەرهەمی ئەم هەموو ململانێیانەیە. من تێدەکۆشم پارێزگاری لە خۆم بکەم و بە شێوەیەکی سەرنجڕاکێشیش داکۆکی لە خۆم بکەم.

ی.ك: ئایا ئەمە بە غەریزەی داکۆکی لە خۆکردنە؟

س.پ: بەڵێ بە غەریزەی داکۆکی لە خۆکردنە و هێز و پێز لە بەرخۆدان وەردەگرێ. ئەگەر بەرخۆدان بیەوێ سەربکەوێ و تێك نەشکێ، دەبێ زیرەك و پلان داڕێژ بێ. ئێستا با بێینە سەر ئەوەی کە ئەم کەسایەتیە چی دەگەیەنێ و چۆن دروست دەبێ. سەرنجی واقیعی نەتەوەیی کوردستان بدەن، کە قۆناغەکانی دروست بوونی شۆڕشی بە ئایدیۆلۆژی و ئەدەب و سیاسەت و سازدانی رێکخستنەوە تێدا تێکەڵ و پێکەڵ بوون و ئێمەش بە یەك کەڕەت و بە شێوەیەکی بە تێو یەکداچوو لە هەموویاندا دەژین. هەموو ئەمانە چارەسەری گرێ کوێرەی کوردی دادەنێن و یارمەتی دروست بوونی بەندیواری و پەیوەندی کوردی تازە دەدەن و جۆر و خەسڵەتی پێکهاتە تازەکە و خاسیەتە بنچینەییەکانی کۆمەڵگا دیاری دەکەن. ئەگەر رۆمان و ئەدەب نەبێ، زەحمەتە راستی و گرێ کوێرەی کوردی و چۆنیەتی کردنەوەی ئەم گرێ کوێرەیە و چارەسەر و تەقاندنەوەی کێشەکە ئەزم بکرێن. دەنا هیچ هاوبەشییەکی لە گۆڕەپانی خەباتدا نابێ.

ی.ك: ئاپۆی ئازیزم. پێش ئاوێك گوتتان: «شۆڕشەکانی شێخ سەعید و سەیدا ڕەزا خۆیان خۆیانیان تێکشکاند». هەروەها باسی (شیکردنەوە)تان کرد و من گوتم (ئەفینەوە). با لە ڕووی سیاسییەوە بڕوانینە بابەتەکە، ئایا دەتوانین بڵێین ئادگارەکانی ساڵی ۱۹۹۲ بەم شێوەیەی خوارەوە بوون: پارتی کرێکارانی کوردستان و ئاپۆ ئەفینەوەیەکیان بەدی هێنا و تورکیا ڕاهاتووە (سەعید و ڕەزا) سەرکوت بکات، بەڵام ئێستا ناتوانێ ئەوە بکات. ئایا ئەوە تورکیایە کە سنوورێك بۆ ئەم ئەفینەوەیە دادەنێت؟ مەبەستم ئەوەیە تورکیا دەڵێت: لە ئەورووپا بەهێزم و دەتوانم شۆڕشی کوردستان لەوێ هەڵبوەشێنمەوە یا سنوورداری بکەم و دیوارێك لەبەردەمیدا دابنێم. ئەمجا ڕووداوەکانە باشوور و لەوێ دیوارێك بنیات دەنێ بۆ ڕێگرتن لە درێژبوونەوەی کاریگەری ئەم شۆڕشە. لەوانەیە کاریگەری ئەم شۆڕشە پەل بۆ تورکیا بهاوێژێ، بۆیە هەوڵدەدات بە دانانی دیوارێك لەوێ تەگەرە بخاتە بەر ئەوە. ئایا ئەمە بیرکردنەوەیەتی؟ یا بەو چەشنە کە گێڕانەوە «پێکەوەنانی ڕۆشنبیرپارێزان و سەندیکاییپارێزان... هتد» لەسەر پێودانگی بنکەکانی پاراستنی وەك گوندپارێزان و فراوانکردنی چوارچێوەی ئەم بنکەیە تا

باشووریش بگرێتەوە تا بگەیەندرێتە تورکیا. ئایا تورکیا لەم ڕێگایەدا هەوڵدەدات؟ یا بە واتایەکی سەربازی: تورکیایەك کە پێدەچێتە ساڵی ١٩٩٣ و نەیتوانیوە ئاگری ئەو شۆڕشە کوردییە خەفە بکات کە بە سەرکردایەتی ئێوە بەرپابووە، هەوڵدەدا تا سنوور بۆ تەنینەوەی دابنێ. ئایا لەسەر ئەم بنچینەیە تەکتیك و ستراتیژی خۆی دادەنێ و دیارییان دەکات؟ بۆ ئەوەی شۆڕش ڕوو بە باشوور و تورکیا نەتەنێتەوە، هەوڵدەدات چەند بنکەیەك بۆ ئەم مەبەستە دابمەزرێنێ؟ نموونەیەکم لە ڕاگەیاندنەکانتان بە ئەنجام هێنا لەوەدەچێ کە باسم کرد. ئایا تێدەکۆشێ لە سێ خاڵدا دیاریتان بکات؟

س.پ: تورکیا لە ئاستی ڕەسمیدا لە وجودی منداڵ یا لە حیزبەکاندا لووتی بووە بە لووتی شتێکەوە کە چاوەڕوانی نەدەکرد. ئەمەش لایەنێکی زۆر گرنگە. لووتی بووە بە لووتی شتێکەوە نە حسێبی بۆ کردبوو و نە چاوەڕێی دەکرد و نە تەنانەت دەشتوانێ ڕیسوای بکات. ئەگەر لە بەسەرهاتی چل ساڵەی کورد ورد ببینەوە، چاوەڕوانی پەیدابوونی شۆڕشگێڕێکی وەك من ناکەی و هیچ نموونەیەکی وەك منت لە هیچ کتێبێکدا بە نووسەوە نابێ و پێم وانییە تا ئێستا ئەم ڕاستییەیان بۆ ئەزم کرابێ. بەڵام ئەوەی کەمەوما قەوما و ئێستا لە تێگەیشتنی ئەم ڕووداوەدا هەست بە زەحمەتی دەکەن و کردەوکۆشیانە بەو شێوەیە ڕێکوشوێن دادەنێن کە لێی حاڵی بوون. ئەو ڕێ و شوێنانەش کە بیری لێدەکەنەوە بەم پێیەی خوارەوەن: ئەگەر ئەمە کورد بێ، جاران چەندیمان بە کورد کردووە دەیکەین و ئەم هەڵگەڕانەوەیە سەرکوت دەکەین وەك چۆن هەڵگەڕانەوەکانی پێشووشمان سەرکوت کرد. ئەوەیان تاقیکردەوە و بۆیان نەچووەسەر. بۆیە پەنایان بردە بەر حوکمی عورفی و ڕەوشی ئاوارتە و هێزی حەمیدیان پێکەوەنا و سەرنەکەوتن. ئەو شێوازانەی دیکەش کە پەنایان بردنە بەر هەمان چارەنووسیان بە نسیب بوو. گوتیان با بە تیرۆر بەرەنگاریان ببینەوە. تیرۆرەکەیان بە هۆی مشوورخۆری خۆمانەوە بە سەرکەوتن نەگەیشت. ئێستاش دەوڵەتی تورکیا لەگەڵ ساڵی ١٩٩٤ دا کەوتووەتە نێو گێژاوی کۆمەڵێك قەیرانی عاسییەوە. دەکرێت لە باروودۆخێکی وا ئاڵۆزدا پەتای کوردستان بە ئاسانی بۆ خۆرئاوا بگوازرێتەوە. کەوتنە بیرکردنەوە بۆ دانانی ڕێ و شوێنی قەدەغەکردنی ئەم تەشەنەکردنە، بە تایبەتی لە ڕێگای ئەو هەستە شۆڕشێنیانەوە کە بڵاوەدەکرێنەوە لە ناوەندەکانی هەم توێژە ڕۆشنبیرە بەپەستکراوە و کەمارۆدراوەکان و هەم تاقمە سەندیکاییەکان و ئەو کۆمەڵە حیزبییانەدا کە پێکدەهێنرێن. سەرجەم هەوڵی گرنگن بۆ سنووردارکردنی کاریگەری شۆڕش دەدرێن. هەوڵدەدەن سەرانی پارێزگاران لە سەراوردی ئەو هەموو پێکهاتانە دابنێن کە کۆمەڵگای تورکییان لێپێکدێت. واتە دەکرێت وەڵامی ئەو پرسیارە بدەینەوە «پارێزگارانی ئێوە کێن؟». پێویستە ئەوە ڕوونبکرێتەوە: ئایا ئەم ڕژێمە لە ئەورووپادا نییە؟ دیارە لەوێش هەمان ڕێکەو شوێن هەن. ئەوان بەر لە تورکیا مشووری خۆیانیان خواردووە. هەندێك

گیروگرفت و بەدحاڵی بوون لە نێوان دەوڵەتانی ئەورووپا و تورکیادا هەبوون، لە کاتێکدا تورکیا کەمێك ڕاڕابوو و ئەمجا کەوتە ئەهێشتنی ئەم گیروگرفتانە بەوەی کە هەرچی‌یەکیان دەوێ بیاندات. دانیمارك و سوید و سویسرە و فەرەنسە و ئینگلتەرە و ئەڵمانیا چی‌یان لە تورکیا ویست بردیان، وردتر بڵێین ئەوانن خاوەنی تورکیان و بۆ خۆیانە.

ی.ك: بەڵێ، دەرگاکانی کردوونەوە.

س.پ: ئەمە نهێنی نیە، بە تایبەتی لە ڕووی گەشت و گوزار و وەبەرهێنانەوە بەڵام لە ڕووی سیاسی‌یەوە تورکیا بووەتە بەندەی فرمان بەردار بەبێ پرسینگانەوە، هەر داوایەکیان هەبێ جێ‌بەجێی دەکات. بەرانبەر بە هەموو ئەمانە، ئەورووپا ئەوەی پەسەندکرد لە بەرەنگاری پارتی کرێکارانی کوردستاندا دەوری پارێزگاری تورکیا ببینن. بۆیە بەوە پەیماننامە و ڕێککەوتنەکانی خۆی سەبارەت بە مافی مرۆڤ و ئەو دیموکراسی‌یەی کە ئامانجێکی خۆی بوو ژێرپێی‌نان و ئەم هەموو پەیماننامانەی شکاند و بەرانبەر بەو دەسکەوتانەی کە تورکیا بەخشینی. لەوەی کە ڕوویدا یەککەوتنێکی نێو دەوڵەتی کۆنەپەرستانەی زۆرخراپە. ئەم نموونەیە دەقاودەق یەکێتی سۆڤێتی هەڵوەشاوە و ئەمریکا و دەوڵەتانی دیکەی خۆرهەڵاتیش دەگرێتەوە. تورکیا بەم شێوەیە ڕێ و شوێنی بۆ ڕێگرتن لە تەنینەوەی شۆڕشی کوردستان لە گۆڕەپانی نێودەوڵەتیدا دانا و هەموو ئەوانەش بە کۆششی سلێمان دیمریل و عیسمەت ئینەنۆ و حیکمەت چەتین و هەروەها بە کۆششی ئەو نۆکەرانەی کورد کران کە بڕوایان بەم گوتەیەدا: ئەگەر کوردیتان دەوێ، نموونەی خۆرناوایمان لەلا هەیە و ئێمە لەگەڵ تورکیا و لەگەڵ (حیکمەت چەتین)دا ئێك گەیشتووین. ئەم کۆششانە لە (ڤیەننا) لەگەڵ جەلال تالەبانیدا و لە (بۆن) لەگەڵ مەسعود بارزانیدا و لە (پاریس)یش ڕەنگیان دایەوە، تەنانەت ئێمە باش دەزانین ئەوانە بۆ ئەمریکاش چوون. ئەم هاوجووتی‌یەیان بەمەو و بە یارمەتی نۆکەرانی کوردەوە بەدەست هێنا. ئەم هاوجووتی‌یە نێودەوڵەتیە ئاڕاستەی پارتی کرێکارانی کوردستان کراوە.

هەرچی باروودۆخی ناوخۆی تورکیاشە تا ڕادەیەك جیاوازە. گوتیان ئەم کارانەی کە کردوومانن «یەك کەوتنی نەتەوەیی»یە لە پەرلەمانی تورکیادا. لە ئاستی کۆمەڵایەتیشدا ئەم شەپۆلە شۆڤێنی‌یەی ئەم دواییەیان ناونا «یەکگرتنی کۆمەڵگا و ڕاوەستانی لە ڕووی تیرۆردا». ئەم ئەموئەملۆکانە دەستکردی ئەوانن. بە باوەڕی من ئەمە بەڵگەی ڕادەی ترسیانە لە شۆڕش. لەبەر ئەمە هەوڵدەدەن کۆمەڵگا بەرەو دواوە ببەن تا بەرەنگاری شۆڕش ببنەوە. بەڵام شۆڕش هێشتاکە بە تورکیادا بڵاونەبووەتەوە. ئێوە دەزانن چۆن چەپی تورك ماوەیەکی کەم پاش (١٢)ی ئەیلول کۆتربووەوە و ئەوە دەرچوو مەترسی بێ بۆ ڕژێمی تورکیا. بۆیە باش دەزانین ئەم ڕێ و شوێنانە ڕووبەڕووی چەپی تورك نەکراونەوە، چونکە تورکیا لەو پێکهاتانەی کە لە ساڵانی حەفتا و هەشتادا کەوتنە ڕوو و هەتا لە پێکهاتەکانی ئەم

دوایییەش ناترسن. ڕەنگە تورکیا لە بەرەنگاربوونەوەیاندا سەرکەوتوو بن، بەڵام وێڕای ئەوە دەترسن. هۆی سەرەکی ترسانی لەوەوە سەرچاوە دەگرێ کە شۆڕشەکەمان لە گۆڕەپانی تورکیادا ڕەنگ بداتەوە و لەویش لەوە نیگەرانە. تەنانەت سەرۆکی ئەرکان و سەرۆوەزیران و وەزیری ناوخۆش باوەڕ بەوە ناکەن کە شۆڕشێکی کوردی و کێشەیەکی کوردی هەبن و بەم پێیە ڕێکوشوێنی ئەم دواییەیان پەرە پێدەدەن. هێنانە گۆڕێی سەرانی پارێزگاران لە تورکیا سوودیان پێدەگەیەنێ. پێم وایە هەتا لە زانکۆکانیشدا ئەوانەیان داناوە. خۆ بنکەی خوێندنی باڵا ڕێکخستنێکی ئەو پارێزگارانەیە و بارودۆخی سەندیکاکانیش هاوشێوەیە. سەرباری ئەوەی کە زۆر لە سەرۆکەکانی سەندیکاکان، سەرانی پارێزگارانن. لای ئێمە تاهیر ئادیەمان ئاغا هەیە و لای ئێوەش فلان ئاغا و هەردووکیشیان بۆ بەرەنگاری شۆڕش یەکدەگرن و پەلە بنیاتیان هەیە. ڕۆژنامەنووسی تورکیاش هەمان شێوەی هەیە، ئەوەی پێ بەس نییە لە ڕیزی دەوڵەتدا بن یا شوێنکەوتەی بن، بەڵکو ئەرکی پاراستن و بگرە سەرۆکی پارێزگارانیش لە ئەستۆ دەگرێ.

ی.ك: لەم بارەدا ئەگەر توانیان لە مرۆڤایەتی خۆیان دابماڵرێن و خۆ لە مێژوویان بدزنەوە، دەتوانین بڵێین پارتی کرێکارانی کوردستان سوودێکی گەورەی بۆ سەندیکاییەکان و ڕۆژنامەنووسی هەیە.

س.پ: «توانیان پارە پەیدا بکەن» مەبەستتان ئەمەیە. بەڵێ ئەمە بارودۆخەکەیە.

ی.ك: ئەمە بۆ هونەرمەندان و ڕۆشنبیران و مامۆستایانی زانکۆکان و گەلێکی دیکەش بوو بە خێر.

هەموران گوتیان:
مووچە زیاد کردن لە پڕۆژەی گاپ(GAP)دا بەخشینێکی ئاپۆیە!

س.پ: ڕۆشنبیرانیش سەرانی پارێزگارانن. وا ئەوەتان بۆ باس دەکەم. لەوانەیە من لە ئێوە پتر ئاگام لەم بابەتە بێ چونکە ئەزموونمان بەربڵاوە. کاتێك گەنمان لیفەرین ئاوبەستی ئەتاتورکی کردەوە گوتی: «ئێمە ئاوبەستێکی مەزنتان بۆ بنیات دەنێین، ئاپۆ چی پێدان؟». هەموران دووپاتیان کردەوە کە پڕۆژەی باشووری ئەنادۆڵ (گاپ) بەرتیل یا بەخشینێکی ئاپۆیە. پاش ئەوە مووچە زۆر زیادی کرد و ئەمەش بەخشینی ئاپۆ بوو. هەتا مووچەی پارێزگارانیش بەخشینی ئاپۆیە! ئای لە کاری خوا! دەوڵەتێکی دەوڵەمەندتان هەیە بە ڕادەیەك بێ ئەندازە دیاری و بەخشینی ئاپۆ دەبەخشێتەوە، یا بەخشینی ئاپۆ خێرتان پێبکات. لێرەدا دەتوانین لە هەڵوێستی گەلێك مامۆستای زانکۆ تێبگەین. وا پێویستە ئەوانە پیاوی زانست بن و زۆر ئیش بکەن، بەڵام لە هۆی بێدەنگیان حاڵی دەبین.

هەروەها تێدەگەین بۆچی شتێك دەرناكرێت، تەنانەت فلیمێكی كورتی سینەمایی یا هەر بەرهەمێكی رۆشنبیریێك لەسەر ڕاستی لەم وڵاتەدا، چونكە هەموو ئەوانە پێوەندی‌یان بە بەخشش یا پاداشتەكانی ئاپۆوە هەیە و هەمووان لە پاروودۆخەكە ئاسودەن. وەك چۆن دەوڵەتی توركیا داخوازیەكانی ئەورووپا و دەوڵەتانی دیكەی بەجێ‌هێنا كە بەرژەوەندی لەگەڵیاندا هەیە، ئاواش دەوڵەت گشت داخوازی‌یەكی بنگەكان و ڕێكخراوەكانی ناوخۆی بەجێ‌هێنا و بێدەنگی‌یانی كرد. من مەبەستم حیزبەكان و پەرلەمانەكان نی‌یە، ئەوانن كە «یەك كەوتنی لەتەوەیی»یان بۆ بەدەست هێناوە، بەڵكو مەبەستم كەرتە كۆمەڵایەتیە جیاجیاكانە بە سنوورەكانی بنگەكانی هەروەزی و پاداشتی بۆ ئەم مەبەستە بەخشراو بە گەلێك هەزار و داماو، باش دەزانم ئەو هەموو كارانە دژ بە ئێمە قوت كرانەوە و بەهەزی ئێمەوە دەكرێن و لەبەر ئەوەیە گەنجینە و گیرفانەكانی خۆیانیان كردووەتەوە.

ی.ك: لەم بارەدا لەگەر چاوپۆشیتان لە شۆڕشی كورد كرد و هەڵوێستێكی پێچەوانەتان دیاری كرد هەموو شتێكتان چنگ دەكەوێ. جاران شانۆسازان داد و بێدادیان بوو بە دەست گەلێك دژواری‌یەوە، بەڵام ئێستاكە لە ڕووی تین و توان و پارەوە لە ناز و نیعمەتدا دەژین.

س.پ: بەڵێ. سەرپاكیان بەشە پاداشتی خۆیانیان وەرگرتووە و لەسەر شاشەی تەلەفزیۆن دەردەكەون و بوونەتە نووسەر لە ڕۆژنامەكاندا و مووچەكانیان لێشیان سەروزیادە. «هێندە بەسە گوێی خۆیان لە پارتی كرێكارانی كوردستان بخەوێنن و كێشەی كوردستان فەرامۆش بكەن، تا چی‌یان دەوێ پەیدای بكەن!». ئەمەیان جێ‌بەجێ كرد و تا ڕادەیەك تێیدا سەركەوتن.

ی.ك: لێرەوە دەتوانین ئەم شیكردنەوە ئابووریەی خوارەوە بكەین: خەرجی شەڕ لەگەڵ پارتی كرێكارانی كوردستاندا هەر بریتی نی‌یە لە مووچەی گوند پارێزان و هێزە تایبەتەكان و خەرجی سەربازی.

س.پ: بێ‌گومان نا.

ی.ك: خەرجی دەوڵەت بە كڕینی كەسانێكی زۆر زیادی كردووە.

س.پ: تۆ كابرایەكی ئابووریناسی و پێت دەكرێ لەسەر ئەوە هەڵبدەیتێ و ڕوونتر شی‌بكەیتەوە.

ی.ك: نەخێر. من ئەوە دەزانم. بەڵام ئەو ئەنجامانە كورت دەكەمەوە كە لەم مشتومڕەمان دەكەونەوە. ڕاستیەكەی چەند ئەنجامێكی باش بەدەست هێنراون.

س.پ: ئەمە زۆر گرنگە. گرانی گوزەران گرێدراوی ئەم پاداشتانەیە. شایانی تێبینی‌كردنە قەرزەكانی ناوخۆ خۆ لە (٥٠) ملیار دۆلار دەدەن.

ی.ك: جاران دەوڵەت ئەوە دووەڵ بوو چەند قرۆشێك بە هەر هونەرمەندێك بدات. بەڵام ئێستا ئەگەر ملیارێك لیرە لە حەقی شانۆنامەیەك یا فلیمێكی سینەماییدا بدات بە كەسی دەزانێ.

س.پ: نموونەیەكی مێژوویی‌تان بۆ دەهێنمەوە. ئێوە دەزانن (تەها ئاكیوول)

ڕۆژنامەنووس و نووسەرێکی باشی دەوڵەتە. ڕۆژێکیان چاوم بە نووسینێکی کەوت تێیدا لای لە ئێمە کردووەتەوە و لە گوتارەکەیدا دەڵێت: «جەمال پاشای سەفاح کاتێك چوو بۆ شەڕکردنی هێزانی عەرەبی هەڵگەڕاوە لە حوکمی عوسمانیەکان لە ڕاپۆرتێکدا نووسیویەتی: ئینگلیز بە دڵفراوانیەوە زێڕی دەرەوشاوە دەبەشنەوە و هێزە عەرەبەکانیش پارەیان خۆش دەوێ. بۆیە لایەنی ئینگلیز دەگرن. دەتوانین چی‌بکەین؟ وەڵامی بابی عالی پێدەگاتەوە کە دەست قووچاو نەبێ و، وا چەندین جانتا پارەی بۆ ڕەوانە دەکرێن. دەڵێت: لە ئینگلیز پتر پارە دەدەم». ئەم نموونەیە دەخاتە بەرچاو، بەڵکو ڕێنمایی دەوڵەت دەکات بۆ گرتنە بەری ئەو شێوازەی کە پێویستە بۆ بەربەرەکانی کردنی پارتی کرێکارانی کوردستان بیگرێتە بەر. ئەمە وا تێدەگەین کە دەوڵەت دەست لە پارە ناگرێتەوە بەڵکو بە زێڕ و جانتای پڕ لە پارە بەسەر سەرانی هێزەکانو سەرانی پارێزگاراندا دەیبەشێنەوە لەمەر کورتیەك بن.

ی.ك: ئاپۆی برام، لە ڕۆژنامەی (یەنی ئۆولکە)دا گوتبوورتان «بوونی ئاڵەمانی گرێدراوی بوونی پارتی کرێکارانی کوردستانە». ئەمە وا دەگەیەنێ کە ئێوە پشتگیری ئاڵەمانی دابین دەکەن و یارمەتی دەدەن.

س.پ: بەڵێ. ئەمە ڕاستە. ئاڵەمانی خۆشی ئەمە دەڵێت: «من بە سایەی ئاپۆوە دەچمە عێراق و تورکیا و سیاسەتی ئەم ساڵانەی دوایی سەرتاسەر لە سایەی پارتی کرێکارانی کوردستاندا بەڕێوەدەچن». ئەمەی گوتووە و تا ئێستاش بەم باوەڕەوە دەژی.

ی.ك: ئەگەر هەر شتێك بەسەر پارتی کرێکارانی کوردستاندا هات، ڕۆشنبیری تورك دەچێتەوە دۆخی جارانی. ئایا ئەمە ڕاستە؟

س.پ: حالیم...حالیم. ئەگەر هەر ناخۆشیەك بەسەر مندا یا پارتی کرێکارانی کوردستاندا هات، دەوڵەت مووچە و پاداشتەکان یەکسەر دەبڕێ!

ی.ك: واتە ئەگەر ئاپۆ ڕۆیشت، پاداشتی ئاپۆش دەڕوات.

س.پ: بێ‌ئەملاوئەولا وایە. ئەگەر بە تەنگ بەرژەوەندیەکانیانەوە دێن، پێویستە کەمێك ئێمە بپارێزن.

ی.ك: ئەمە ڕاستە.

س.پ: ئاقمەکەمان ئەمە باش دەزانن. لەم ماوەی دواییدا مووچەیان بە دۆلار بە نزیکەی (٧٥٠٠) پێشمەرگەدا، لە کاتێکدا ئاقمەکەی ئێوە بە لیرە کە ڕۆژانە بەهاکەی لە دەست دەدات، دەیانگەن. هەمان کات بە دۆلار بە ئاقمی ئێمەی دەدەن.

ی.ك: پێشمەرگە عاقڵیشن، تەنانەت لە تورکیاش کەسیان ڕازی نابن مامەڵە بە لیرەی تورکی بکەن، بەڵکو دۆلار یا مارك بەکاردەهێنن.

س.پ: بە پێی دوا هەواڵ کە پەیمانگەیشتووە ئەو (٧٥٠٠) پێشمەرگەیە،یەکی (٢٠٠) دۆلاریان پێ‌داون بەرانبەر بەوەی کە بچنە پێنگەی گوندپارێزان. بێ‌گومان دەوڵەتەکەتان دەوڵەمەندە و ڕاستیەکەی خەڵك باسی هاتوچۆی (ئیبراهیم خەلیل) دەکات. من لە لایەکەوە نوێنەرایەتی ئەم هاتوچۆیە دەکەم، وانی‌یە؟

ی.ك: دەوڵەمەندی دەوڵەتی ئێمە لە گەشت و گوزار و لەو کرێکارە کورد و تورکانەوە دێت کە لە ئەڵمانیا کاردەکەن. ئەگەر هەر ناخۆشییەك بەسەر ئەو ناوچانەدا هات، ئەوا چاوگەکانی دەوڵەمەندی وشك دەبن و دەوڵەت ژێروژوور دەبێ.

س.پ: ئێمە ئەمساڵ تەگەرە دەخەینە بەر ئەو سەرچاوانە و وشکیان دەکەین. گوێ بەوە مەدەن. دەوڵەت ئەم پارە زۆر و زەبەندە لە کوێوە دەهێنێ تا بەدەست و دڵ خەرجی بکات. ئەوی راستی بێ من لەوە سەرسامم و لێی تێ ناگەم. بەڵام لەوەش گرنگتر ئێمە خەڵك دەوڵەمەند دەکەین. ئەو رێگایەی کە لەم مەسەلەیەدا بەو شێوەیە کە ئێستا روونی دەکەمەوە: شۆرش بە کردەوە بەرهەمهێنە و زۆر دەبێتە مایەی دەوڵەمەندی. ئێمە و دوژمنان و ئەوانیش دەوڵەمەند کردووە کە تا نیوەی رێگا بەرێ کەوتن. هەموو ئەمانە پێوەندییەکی توند و تۆڵیان بەو گوتەیەوە هەیە کە دەڵێت شۆرش مرۆڤ مەزن دەکات.

ی.ك: بەڵێ ئاپۆی برا و خۆشەویستم. ئێستا گەیشتینە خاڵێکی یەکجار گرنگ. ئەگەر رێم بدەن لە تێروانینی ئێوە دەپرسم؟

س.پ: درێژە بە پرسیاری خۆتان بدەن.

ی.ك: پرسیارەکانی دیکەم لەسەر کردەوە و چالاکییەکانە و پێوەندی بە شیکردنەوەی ئێوەوە هەیە هەم لەسەر سۆشیالیزمی بنیات نراو لە رووی مرۆڤایەتییەوە و هەم رادەی کاریگەرییەکەی؟

س.پ: بەڵێ. من دێمە سەر وەڵامدانەوەی ئەو پرسیارە، هەر وەڵامەکەی بە ناتەواوی ماوەتەوە. ئێوەش کتێبێکی بەهادارتان لەسەر هەرەس هێنانی سۆشیالیزمی سۆڤیێتی نووسیوە و گەلێك هەڵسەنگاندنی جۆراوجۆری لە ماوەیەکەوە بۆ ماوەیەکی دیکە پێشان داوە. زۆر جار لە بارەی ئەم بابەتەوە لێیان پرسیوین. سەبارەت بە ئێمە، تا ئێستا توێژینەوەیەکی قووڵم لەسەر مەودا و هۆیەکانی هەرەس هێنانەکە نییە. بەڵام وەك دەزانن ئەزموونی شۆرشگێری شیکردنەوەیەکی پڕ بەهای سەربەخۆی رووداوەکانە.

ی.ك: بێ گومان. هیچ گومانێکم لەو بارەیەوە نییە.

کە گۆرباچۆف دەسەڵاتی گرتە دەست گوتم: ئیدی ئەم رژێمە رووبەرووی دۆخی داخرانێکی لە کرانەوە نەهاتوو دەبێ و دەکرێت ئەم دۆخە بە یەکێك لەم دوو رێگایە نەهێڵرێت: یا لە سەرەوە بە هێزی سەرکردایەتی ئەوپەری دوژمنی ئیمپریالیزمەوە یان لە خوارەوە بە ئەنجامدانی ریفۆرمی پێویست.

س.پ: من لە روونکردنەوەی مەسەلەکاندا پشت بە شارەزایی شۆرشگێرانەم دەبەستم. ئێمە چاودێری هێندێك لایەنمان کردووە. باسی ئەو تەنگژەیەم کردووە

که ڕژێمی سۆڤیێتی تێکەوت. ساڵی ١٩٨٥ وەختێك گورباچۆف جڵەوی دەسەڵاتی بە دەستەوە گرت، مانگی ئاداری ئەو ساڵە بارودۆخەکەم هەڵسەنگاند. ئەم هەڵسەنگاندنە هێشتا ماوە و تێیدا گوتم: «ئیدی ڕژێم ڕووبەڕووی دۆخی داخرانێکی لە گرانەوە نەهاتوو دەبێ و دەکرێت ئەم دۆخە بە یەکێك لەم دوو ڕێگایە نەهێڵرێت: یا لە سەرەوە بەهۆی سەرکردایەتی‌یەکی ئەوپەڕی دوژمنی ئیمپریالیزمەوە، یان لە خوارەوە بە ئەنجامدانی ڕیفۆرمی پێویست». گورباچۆف هەوڵیدا بە ڕیفۆرم کردن بە دووی بارودۆخەکەدا بچێ، بەڵام ئەمە کێشایەوە بۆ ئەلەمبازێکی زۆر گەورەی ڕووە و بە ڕاست و، لەگەڵ (یەلتسن)یشدا بارودۆخەکە بە قووڕداچوو. مەبەستم ئەوەیە ئێمە گرێ کوێرە و تەنگژەکەمان دەبینی و چاودێری چۆنیەتی چارەسەرکردنیمان دەکرد. هەرچی ئەوەش کە «چۆن ڕژێمەکە بزر بوو؟ ئەو خاڵانەی بێ‌هێزی ڕژێم چی بوون. کە بێ بەستیان لێ‌کەوتەوە؟». ئەوەیان من بە جۆرێکی جیاواز لە کەسانی دی دەڕوانی‌یە بابەتەکە. جاران خاوەنانی تیۆری سێ جیهانی لایەنگرانی تەوژمی «سۆشیال ئیمپریال» و ترۆتسکیەکان و لایەنگرانیان هەبوون. من هەرگیز بیرم لەوە نەکردووەتەوە لایەنگری‌یان بکەم. چی‌یان بنووسیبایە دەمخوێندەوە. ڕەنگە لە هێندێك ڕووەوە هاوڕەنگی بۆچوونەکانیان بم. بەڵام سەرجەمی نووسینەکانیان بەس نەبوون بۆ وەڵامدانەوەی ئەوەی کە بە خەیاڵمدا دەهات. وێڕای لەوە پێم وابوو ڕێبازی سۆڤیێتی هاوجووتی سۆشیالیزم نەبوو. بە تێپەڕینی ڕۆژگاریش ئەم بیرۆکەیەم لەلا کوڵەپێنج دەبوو. بە تایبەتی بۆم ساخ بووەوە کە حیزبی کۆمۆنیستی تورکیا بیرای بیری سۆشیالیستی نەبوو و قەناعەتم بەوە پەیدا کرد. لەبەرئەوەی کە ئەم حیزبە بەرهەمی ڕژێمی سۆڤیێتی بوو، ئەمە وا دەگەیەنێ کە ئەو ڕژێمە سۆشیالیستیە گەندەکاری تێدایە. باوەڕم ئاوابوو. لە ساڵانی حەفتادا کاتێك بێ‌ئەملاوئەولا لەوە دڵنیابووم مەحاڵ بوو هەلومەرج هەرچۆنێك بێ پارتی کرێکارانی کوردستان بکەم بە حیزبێکی لە وێنەی حزبی کۆمۆنیستی تورکیا،چونکە ناکرێت ئەو مرۆڤەی کە حزبی کۆمۆنیستی تورکیا کاری تێ‌دەکات هەرگیز ئاسایی بێ. من ئەو خەڵکانە بە بچووك ناگرم، بەڵام لە ڕێبازی ئایدیۆلۆژی ئەو حیزبە دەدوێم. (حەیدەر کوتلوو)یش دانی بەوەدا نا کە لەم ماوەیەی دوایەدا مرۆڤ خنکێن و خۆشی خنکێندراو بوو. ئاموەی کەس ئەمە بە سەرکایەتی کردن دابنێ. من ئەوەم بەوپەڕی مایەی خنکان هاتە بەرچاو. سەرباری پێداگری توندم لەسەر دوورنەکەوتنەوە لە سۆشیالیزم، بەڵام من بە یەکجارەکی ڕازی نەبووم بچمە نێو ئەو کەشە مرۆڤ خنکێنە. بە ڕاشکاوی جەخت دەکەم پێش ساڵی ١٩٨٥ ـ واتە لە ساڵانی حەفتاوە و سەرەتای هەشتاکاندا ـ دەمگوت: «نەدەبوو سۆشیالیزم ئەو هەنگاوە بنێت یا ئەو ڕێبازە بگرێتەبەر». لەناخەوە هەستم بەوە دەکرد و بە پێی ئەوەش دەجووڵامەوە.

بەڵام ئێستا ئێمە دەتوانین ئەو ڕووداوە لە هەموولایەکەوە شی‌بکەینەوە. با

بڕوانینە مارکس و ئەنگلز. بە بڕوای من ئەو جووتە گەورەترین شیکەرەوەی زانستی ئەو کاتەن، بە تایبەتی هێندەی پەیوەندی بە ڕەگەزی مرۆڤ و پەرەسەندنەکانی مرۆڤایەتییەوە هەبێ. لە هەموو ڕوویەکەوە و بە شێوەیەکی زانستی بەنۆرە دەستیان بۆ بابەتەکان دەبرد. هێشتا باوەڕم بەوە و بە ڕاست و دروستی شیکردنەوەکانیان لەسەر کارتێکردنی ئابووری لە کۆمەڵگا و بیروڕا فەلسەفییەکانی دیکەیان و شیکردنەوەکانی پێشوویان لە بارەی گەلێک بابەتەوە هەیە کە بە شیکردنەوەی زانستییان لەسەر سۆشیالیزمی زانستی ڕوون دەبنەوە. من هێشتا باوەڕم بەو توێژینەوانە هەیە و پێبەستەییم دەپارێزم. هەرچی هاوبەشی لینینە بریتییە لە «مارکسیزمی قۆناغی ئیمپریالیزم» و «هاوبەشییەکی ئیرادەگەری دەست تێوەردانە». وایان گوت و ئەم گوتەیە چەردەیەک ڕاستی لە دووتوێیدا هەڵدەگرێ. ئەوەبوو حیزبی شۆڕشگێڕی پێکهێنا و قۆناغی ئیمپریالیزمی شیکردەوە و توانی چارەسەری ڕاستەقینە بۆ ئەو قۆناغە بدۆزێتەوە. بەڵام دەبێ باشتر لینین ئەزم بکەین. لەوەش گرنگتر تەمەنی لینین لەوە کورتتر بوو کە ئاکامی هاوبەشییەکانی خۆی ببینێ و ئەنجامە دەرکەوتەکانی شۆڕش هەڵسەنگێنێ و پەرەیان پێبدات. لەبەر ئەم هۆیە پێویستە بە دووی ئەوەدا بگەڕێین و باش ئەوە لەزم بکەین کە لینین تا چ ڕادەیەک پەیوەندی بەم شۆڕشەوە هەبوو و پاشتر چی لێبەسەرهات.

لینین ماوەیەکی کەم پێش مردنی چەندەها ڕەخنەی هەبوو، هێندێکیان ڕوو لە تروتسکی بوون و هێندێکی دیکەیان ڕوو لە ستالین. یەکێک لەو ڕەخنانە لەسەر کەللەڕەقی لادێیانەی ستالین و هی دووەمیش لەسەر شۆڤێنیزمی ڕووسی بوو و لەسەر ئەم بیروڕایانەی دوایی لەبارەی ئەم بابەتانەوە سووربوو. ڕەخنەکانی لە تروتسکی زانراون. ئەمانە گشتیان ئەندامی دەفتەری مەکتەبی سیاسی بوون. ئەگەر ئەوانە بەم شێوەیە بووبن، ئیدی دەبێ ئەوانی دیکە چۆن بووبن. هەرچی خودی لینینە روناکبیرێکی ئەوزی یەکەم و توند گرێدراوی ئازادی بوو. بەڵام لەدوا ڕۆژەکانیدا هاروبارێکی وای نەبوو یارمەتی چارەسەرکردنی ئەم مەسەلانەی بدەن. واتە کردارەکانی بە ناتەواوی مانەوە. هێندە بەسە کە شۆڕش لە شاکارە فیکری و زانستییەکانی ئەون، بەڵام کاتەکەی بەشی تەواوکردنی ئەم شاکاری نەکرد. پاشتر وا ڕاهاتن مۆری لینینیزم و سۆشیالیزم بە تەواوی هەموو شتێکەوە بنێن. دژوارییەکان هەر لە ساڵی ١٩٢٠ بەدوا دەست پێدەکەن. دەکرێت لە هێندێک کەم و کوڕی لینین بدوێین، بەڵام پێویستە کاتێک باسی کەم و کوڕییەکانی ئەو ماوەیەی لینین دەکەین تەواو وریا بین، چونکە ئێمە ئەمڕۆ بە تەواوکەری دوێنێ دادەنێین. من قەناعەتێکی تەواوم هەیە کە ئەگەر لینین بمابایە، گۆڕانکارییەکان بە شێوەیەکی جیاواز دەبوون و پێم وانییە کارەکەی بەم تەرزە باوە پەرەی بسەندبایە.

ستالین هێندێک لەو هێڵانەی پاراست کە لە لینینەوە بە میرات بۆی مابوونەوە. لەمانەدا دەتوانین بڵێین هێندێک دەسکەوتی لە لینین بۆمایەوە بەبێ ئەوەی

هاوبەشی تێدا کردبێ یا تازەی کردبێتەوە، بە پێداگرییەوە چاوی لە هەموو گۆڕانکارییەکی پێویست پۆشی. هەتا هێندێك تایبەتمەندی لینینی وەلانا و وەلا بیاوی دەوڵەت ڕەفتاری کرد و بە تێپەڕینی ڕۆژگاریش داکۆکی لە سۆشیالیزم لە تاکە وڵاتێکدا کرد و هەموو شتێکی خستە خزمەتی دەوڵەتی سۆڤێتی. ئینتەرناسیونالیزمیش لەلای ئەو یەکسان بۆو بە یەکێتی سۆڤێت. بۆیە دەبوو داکۆکی لە دەوڵەتی سۆڤێتی بکات. بەم پێیە گرانترین شۆڕشی جیهانی کرد بە قوربانی یەکێتی سۆڤێت بە سیاسەتی دەرەوەشەوە. ئیدی سۆشیالیزم بوو بە خزمەتکاری دەوڵەتی سۆڤێتی بە بێ ئەوەی سۆشیالیزم و ئینتەرناسیونالیزم لەبەرچاو بگیرێن.

ی.ك: واتە مەبەستتان ئەوەیە گەلێك تەنازولی گەوهەری لە سۆشیالیزم کرد لە پێناوی درێژە پێدانی حوکمی سۆڤێتی.

س.پ: بەڵێ. لە ئینتەرناسیونالیزم و دیکتاتۆری پرۆلیتاریا و لە دیموکراسی و ئازادی. واتە بە کورتی تەنازوولی گەورەی لە هەموو شتێکدا کرد. دەتوانین زۆربیان بگێڕینەوە بۆ لەسەردەمی لینین چەندین نیشانە هەبوون، بەلام پاش ساڵی ١٩٢٠ ـ واتە لە سەردەمی ستالیندا ـ کەوتنە ڕوو.

ی.ك: دەڵێن ئەگەر بژیبایە باروودۆخەکەی ڕاست دەکردەوە. من ئەوەم پێ قبووڵە. ئایا مەبەستتان ئەوەیە هەڵەی ڕاست کردنەوە هەبوو، بەلام ستالین ئەم هەڵەی بەرتەسك کردەوە؟

س.پ: بێگومان. لەگەڵ پێداگری ئیمپریالیزمدا لە سەروبەندی دووەم شەڕی جیهانیدا گەلێك پرنسیپ بە ناوی تەکتیکەوە و لە شێوەی تەنازولدا بۆ ئیمپریالیزم بە قوربانی کران.

ی.ك: ئەوە چەمکێکی خۆپەرستانەیە لەشۆڕشدا تەنیا بیر لە خۆی دەکاتەوە. وانییە؟

س.پ: زۆر خۆپەرستانەیە. من بەم شێوەیە ئەو خۆپەرستییە لێکدەدەمەوە. بەرژەوەندی شۆڕشی ئینتەرناسیونالی واتە بەرژەوەندی سۆڤێتی و بەرژەوەندی سۆڤێتیش واتە بەرژەوەندی ڕووسی و بەرژەوەندی ڕووسیش واتە بەرژەوەندی حیزبی سۆڤێتی و بەرژەوەندی حیزبی سۆڤێتیش واتە بەرژەوەندی سەرکردایەتی ناوەندی و بەرژەوەندی سەرکردایەتی ناوەندیش واتە بەرژەوەندی سکرتێر و لە دواهەمین شیکردنەوەدا هەموو شتێك دەخرێتە خزمەتی سکرتێری گشتی. ئاوا کۆتایی پێهاتنی سکرتێری گشتی بوو بە کۆتایی هێنانی سۆشیالیزم. ئەم ڕاستییە کەوتە بەرچاو. هەڵسەنگاندنی باروودۆخەکە لە فراوانترینەوە بۆ بەرتەسکترین کێشایەوە بۆ دوایی پێهاتنی ڕژێم و ئەمەش بەش بەخۆی لادانێکە و دەکرێت ناوی بنێین لادانی بیرۆکراتی یا لادانی نەتەوەیی، چونکە ئەم لادانە خزمەتی میللەتی ڕووسی کرد. سەرئەنجام ئەم چەمکە هەڵەیە بە شێوەیەکی بێئەملاوئەولا گرێدراوی نەتەوایەتی بەو، تەنانەت من پێم وایە ئەو

نەتەوەپەرستی‌یەی کە لە سایەی سۆشیالیزمی بنیات نراودا پەرەی سەند، لەو نەتەوەپەرستی‌یە ترسناکتر بوو کە لە ئەڵمانیادا گەشەی کرد و گۆڕانکاری‌یەکانی ئەم دواییەش بەڵگەی ئەوەن.

ی.ك: منیش نووسیومە: خاڵی لاوازی لە مارکسیزمی سۆڤێتیدا گەشەی نەتەوەکانە. مادامێکی ئەم نەتەوانە بە کردەوە و لە ڕووی تیۆری‌یەوە هەن. ئەمە هەبوونی گەشەی نەتەوایەتیش دەگەیەنێ.

س.پ: بەڵێ، گەشەی نەتەوایەتی لە دەوڵەتێکدا یا لە بیرۆکراسیدا دژی و بیرۆکراسیش پەیوەندی خۆی لەگەڵ کۆمەڵگا و لەگەڵ بەرهەمەکانی شۆڕشدا پچڕاند و لە شێوەی چەمێنێکدا ـ لەوانەیە ئەم چینە لە حیزب پێکهاتبێ ـ مشەخۆری بەسەر ئەم بەرهەمانەوە کرد بە ڕادەیەك وای لێهات بوو بە بارێکی قورسی وا دەبێتە هۆی خنکاندنی مرۆڤ. ئەمە بەدی هات. بێ‌گومان ستالین نەیتوانی ڕێ و شوێنی شێلگیرانە دابنێ. هەر ئەوەی لە دەست هات هەوڵ بدات ڕێڕەوی لینینی بپارێزێ. بەڵام لەبەر بیر تەسکی خۆی نەیتوانی. یەکەم ئامانجی پاراستنی یەکێتی سۆڤێت بوو. بۆ ئەوەش هەر شتێك بەری پێ‌گرت تەفروتوونای کرد. تەنانەت ئەم شێوازەی چەوت بوو، چونکە هەر وێرانی دەکرد و نەیدەزانی لە بری ئەوە بنیات بنێ.

ی.ك: بەڵێ ئەم تێبینی‌یە زۆر گرنگە.

س.پ: بێ‌گومان. دەشا چۆن دروست بوونی (خروچوف) لێکدەدەینەوە. هەتا ئەوانەش کە دەیانتوانی قسە بکەن لە ساڵانی چلدا دوورخرانەوە. ئەوە بووە هۆی لە دایك بوونی کەسانێکی دووڕوو.

ی.ك: گەلێك پیاوی خاوەن دوو ئاین پەیدا بوون، یان یەکێك کە کەسایەتی‌یەکی دیکە لە خودی خۆیدا دەشارێتەوە.

س.پ: لەوانەیە دەربڕینی کەسێکی خاوەن دوو ئاین ڕاست بێ. کەسایەتی ئەو گوێڕایەڵە کەوتەڕوو کە سەری دادەنەوێنێ و خۆی لە نێو دەبات. ئەم ئەمڕۆ، ئەو کەسایەتیانە لێکدەداتەوە کە لە (خروچوف)ەوە تا (یەلتسن) دەرکەوتن. ئەمە وا دەگەیەنێ ئەو گۆڕانکاریانە کە ئەمڕۆ ڕوودەدەن بەرهەمی دەستی ستالینن و پێمان ناکرێت چاوپۆشی لە پەیوەندی ستالین بەم گۆڕانکاریانەوە بکەین. ڕەنگە ستالین خۆشی بەمە قایل نەبوو بێ و حەزی نەکردبێ شتێکی لەم چەشنە بکات، بەڵام ڕێ و شوێنەکانی خۆی کێشایانەوە بۆ ئەم ئەنجامە. من لە ڕێگای ئەزموونمەوە لەگەڵ پارتی کرێکارانی کوردستان (PKK)دا دەزانم ئەگەر کەسێك بکەوێتە نێو هەمان هەڵەوە، گەورەترین فێڵباز و پیلانگێڕی دووڕوو لەنێوماندا پەیدا دەبوون. بەڵام من خۆم بەم سیاسەتە ناخەڵەتێنم و ناوبەناو بە ڕێ و شوێنەکانمدا دەچمەوە.

ی.ك: لێرەدا دەمەوێ بڵێم: بەوەی کە تۆ ئەوەت دی و دەترسی هەمان هەڵە بکەی، بۆیە بە سیاسەتەکانتدا دەچیتەوە و لێیان دڵنیا دەبی.

س.پ: ئەخێر، کەسێکی وەك من نی‌یە دەرفەت بە بەرهەڵستان بدات تا خۆ

دەربخەمن. لەبەر ئەم هۆیە هەموو کەسێك لای لەوە لێدەدات کە ئاپۆیە و هەر یەکێکیش لە من زیاتر توند و تیژی لە فەرمانەکانیدا دەنوێنێ.

ی.ك: خۆزگە هەموو یەکێك ببوایە بە ئاپۆ. هەمووان دەبنە ئاپۆی چکۆلە. چیاو داروبەرد گشتیان ئاپۆن.

س.پ: ئەمە بەڵگەی ئەوەیە کە من زۆر واقیعبینم و مەرفەت بە کەسانی دیکە دەدەم تا خۆ دەربخەن و گەورە ببن و ئەمەش ترسناك نییە. هەمووان ئێستاکە لە من پتر خۆ بە کاریگەر و بە بەدەسەڵات دادەنێن. من پێیان دەڵێم ئێوە ئاوا ببن. لە کاتێکدا ئەوان لافی ئەوە لێدەدەن کە ئاوان. ئەم کرانەوەیە پرنسیپی دیموکراسی و جێ بەجێکردنی تەواوێتی و بووە هۆی گەلێك گۆڕانکاری گرنگ.

ی.ك: ئاپۆی ئازیزم لەوە دەچێ تورکیا لەم بارودۆخە تێنەگات، بۆیە بەردەوام هاشەوهووشەی ئەوەیەتی کە ئاپۆ و فلانەکەس جیاوازی و لێك هەڵبڕانیان لە نێوانیدا هەیە.

س.پ: منیش لەوانە بۆ پێشەوە پاڵ پێوە دەنێم و لەوانە دەستکردی منن، چونکە بە کەمی لەگەڵ کەسانی دیکەدا یەك دەکەوم و کەس نییە وەك من تێکۆشا بێ لەگەڵمدا یەك بگری و کەس نییە وەك من کەڵکی لە هەڵەکان وەرگرتبێ و بۆ یەکنەکەوتن لاساری نەکردبێ. ئەو شێوازەیەی کە بەکاری دێنم دوو ڕووی هەڵەنە ڕووی یەکەم ڕاکێشانی خەڵك بۆ ئەو یەکگرتنە گەورەیە و ڕووەکەی دیکە پەردە هەڵماڵینە لە ڕووی ڕاستی ئەو خەڵکانە. مادامێکی پێبەستەبوون بەم شێوازە هەیە پێم وانییە ئێمە دەکەوینە هەڵەکەی ستالینەوە.

ی.ك: بەڵێ، بەردەوام بن. من بەو پەڕی وردییەوە شیکردنەوەکانتان دەخوێنمەوە و گفتوگۆکردنی ڕووبەڕوو لەگەڵتاندا تام و بۆیەکی تایبەتی هەیە. ئێوە بە سەرنجی زۆر بیرتان لە شێوازی خۆتان و هی پارتی کرێکارانی کوردستان کردووەتەوە.

س.پ: دیارە ئێوە سەرنجی ئەوەتان داوە. ئەوانە لە تورکیا دەڵێن ئاپۆ دەکوژێ و لە سێدارە دەدات و سەردەبڕێ، بەڵام ڕاستی تەواو پێچەوانەیە.

ی.ك: من ئەوە دەزانم. قەناعەتی من وەك هی ئەوان نییە.

س.پ: ئەگەر زۆر کەس لە تێگەیشتنماندا تووشی هەڵە دەبن. ئەمە گوناهی ئێمە نییە. شیکردنەوەکان بخوێننەوە و بڕوانن چۆن لا لە هەموو بابەتێك کراوەتەوە.

ی.ك: لەوانەیە لێتێگەیشتنتان قورس بێ.

س.پ: ئەگەر لێتێگەیشتنم قورس بێ، من چی بکەم؟ من ئیش بۆ ئەوە دەکەم کێشەیەك ئەوڕێنم و مافی ژیان بە دەست بێنم. پێویستە خوێنەر یا بەدوواچوو بەرێزەوە وەڵامی ئەم کۆششە بداتەوە و هەوڵی تێگەیشتنی بدات نەك بیقۆزێتەوە. تورکیا لەم مەسەلەیەدا زیاتر لە وڵاتانی دیکە ئیحتیاجی هەیە. ئەی ڕۆشنبیر و لاوی تورك بفەرموو کەمێك بەدوومانیدا بچۆ. من متمانەیەکی تەواوم بە ڕێ و

شوێنی خۆم هەیە، چونکە (٤٠) جار پێیدا دەچمەوە و شێوەی گونجاوی دەدەمێ، ئەمجا تاقی دەکەمەوە و پاش ئەوە دەست بە جێبەجێکردنی دەکەم. هێندێك کەس پێیان وایە بزێوم و بە بێ‌حسێب هەنگاو دەنێم. ئەشێ لەوانەیە هەمووان ئەوە بکەن، بەڵام من بیرای بیر نایکەم. هێندێکیان دەڵێن سەرخۆش لە سیاسەتدا و پێیان وایە خۆیان هەنگاو دەنێن. بەڵام من لەوە دادەچڵەکێم و قووڵ بیردەکەمەوە و دەڵێم: ڕەنگە ئەمە جادووگەر بێ لەوانەیە بە جادووی خۆی دەستم لێ‌بوەشێنێ. بە تین و توانی خۆمەوە دەچمەوە. دیارە ناکرێت بەسەر سەرگەرمی سیاسەت یا ناوبانگدا زاڵ ببی. بەڵام خەڵکانی دیکە دەیکەن. تەنانەت لەوانەی وا ڕۆژانە دەبووکم لەسەریانە و لەسەر دەستی من گەورە دەبن، دەبنە سەرخۆش. بەڵام من زۆر بێ فێزم و ئەمە لەسەر بنچینەیەکی فەلسەفی و ئەخلاقی هەڵدەسەنگێنم و تا ئەوپەڕی پێبەستەی ئەم بەهایانەم. من بەبێ ئەم بەهایانە ژیانم نابێ.

ڕەنگە خاڵێکی دیکەش هەبێ، ئەویش ئەوەیە کە یەکێتی سۆڤێت ماتریالیزمی پەتی لە بری مارکسیزم جێبەجێ کرد. دەکرێت سەرنجی ئەوە بدەین کە مارکسیزم دژ بە ماتریالیزمی پەتی‌یە و خەبات لە دژی دەکات. بە ڕای من سۆشیالیستەکان و دیموکراتەکان کت و مت ماتریالیستین. سۆشیال دیموکراتەکانی ئەڵمانیاش ڕوونترین نموونەی ماتریالیزمی پەتین و ماتریالیزمی پەتیش مرۆڤ بەرەو کۆمەڵگای بەرخۆر دەبات کە ئەمڕۆ دەیبینین. ئەم کۆمەڵگایانە ماتریالیستی پەتین جا پێڕەوی سۆشیالیزمی بنیات نراو بکەن یان کۆمەڵگای سەرمایەداری خۆرئاوا. کۆمەڵگا ماتریالیستی‌یە پەتیەکان لە ڕووی فەلسەفیەوە جیهان هەڵدەسووڕێنن. فراوانکردنی ئەڵقەکە زەحمەت نی‌یە تا هەموو وڵاتان بگرێتەوە. بە کورتی ئەوەی تاکو ئێستا سەرکەوتوو بوو ماتریالیزمی پەتی‌یە.

ی.ك: ئێوە دەڵێن ماتریالیزمی پەتی، نەك سەرمایەداری.

س.پ: بەڵێ، ماتریالیزمی پەتی، نەك سەرمایەداری. هەردوو شەریکەیەشن لە تاواندا. مارکسیزم لەم بابەتەدا مەترسی ماتریالیزمی پەتی بینی و ویستی خەبات لە دژی بکات، بەڵام پێم وایە سەرنەکەوت، بە تایبەتی کە گرنگترین لایەنی ماتریالیزمی پەتی جێ بەجێکردنی ئابووری‌یە بە شێوەیەکی سەرپەرگرانە و بایەخدانێکی زۆرە بە ئابووری. لێکدانەوەی هەموو شتێك لەسەر چەند بنچینەیەکی ئابووری ناوەکەی دیکەی ماتریالیزمی پەتی‌یە. ئەوە کارێکی کرد زۆر لە بەها مرۆڤایەتیەکان بایەخێکی پلە دوو یا سێیان پێبدرێت و تەنانەت بە تەواویش فەرامۆش بکرێن.

با هەوڵ بدەین لە شۆڕشی ئێران حاڵی ببین کە بووە هۆی سەرکوتی کۆمۆنیستەکان بە شێوەیەکی یەکجار دزێو. دەبینین ماتریالیزمی پەتی بابەتەکەی بە شێوەیەکی ئایدیالیستی وەرگرت، واتە لەگەڵ ئایدیالیزمدا یەك کەوت. پێم وایە مارکسیزم و لینینیزم شایانی ئەوە نەبوون.

ی.ك: دەڵێن چەند ناکۆکی‌یەکی خولقاند.

دەست بردن بۆ بابەتەکە لەسەر بنچینەی ئابووری پەتی کاردەکاتە سەر سەرخان، بە تایبەتی سەر لایەنی مەعنەوی و ئەخلاقی و، ئەوەش دەبێتە هۆی دوایی پێهێنانی بەها مەعنەویەکانی ژیان و ئەمیش پێ بە پێ دەکێشێتەوە بۆ کۆمەڵگای بەرخۆری ڕوو لە هەڵدێری ئاژەڵایەتــی.

س.پ: بێگومان. ئەم کومونیزمە یا ئەم سۆشیال دیموکراتە هێز بە ئایدیالیزم دەبەخشێ. دەتوانین ئەوە بە درێژی لێکبدەینەوە، بەڵام ئەمە ڕاستییەکەیە و ئێمە نامانەوێ ئەم هەڵەیە بکەین. گەلێك شت هەن پێویستە بگوترێن. بەڵام لایەنی مەعنەوی بابەخێکی زۆر پەیدا دەکات و دەست بردن بۆ بابەتەکەش لەسەر بنچینەی ئابووری پەتی کاردەکاتە سەر سەرخان، بە تایبەتی سەر لایەنی مەعنەوی و ئەخلاقی و، ئەوەش دەبێتە هۆی دوایی پێهێنانی بەها مەعنەویەکانی ژیان و، ئەمیش پێبەپێ دەکێشێتەوە بۆ ئەو کومەڵگا بەرخۆرەی کە باسمان کرد و ڕوو لە هەڵدێری ئاژەڵایەتی دەکات. بوونی مرۆڤ بە شێوەیەکی بنچینەیی پەیوەستەی ئابوورییە. لەوە بێئاگانین کە ژیانی مرۆڤ بە جادوو و ئاین دەستی پێکرد و پاشتر فەلسەفە و زانست سەریان هەڵدا. بەڵام ئەگەر لافی ئەوەمان لێدا کە کومەڵگا تەنیا بە زانست ڕێبەری دەکرێت، ئەوە توخمێکی خەسڵەتەکانی مرۆڤایەتیمان فەراموش کردووە. خۆ زانست دەچێتەوە سەر تەنیا میکانیکی بوون. ئێمە کە ئەوە دەڵێین نکوولی لە زانست ناکەین و ناساندنی زانستیش بە ماتریالیزمی پەتی دووپاتکردنەوەی هەمان هەڵەیە. حاڵی حازر زانست لە تورکیا جێبەجێ دەکرێت و جێبەجێکردنی زانستیش لە کێشەی کورددا دەبێتە هۆی نکوولی لێکردنێکی مرۆڤ توقێن و بەکارهێنانی زانستیش لە ئاستی جیهاندا دەبێتە هۆی کۆتایی پێهاتنی کومەڵگاکان. بە باوەڕی من ئەگەر ڕەخنەیەك هەبێ ئاراستەی سۆشیالیزم بکرێت، پێویستە دەست بۆ لایەنی مەعنەوی ببات و بیخاتە نێو فەلسەفەی سۆشیالیستییەوە. ئەم لایەنە لە ڕژێمی سۆڤێتیدا نەبوو، بۆیە بووە هۆی هەرەس هێنانی. ئەممان لە چاوی ئەو خەڵکانەدا دی کە شاڵاویان بۆ خواردن و دووکانەکان دەبرد. سەرەتا پێم وابوو گاڵتەکردنە. بەڵام پاشتر بۆم ساخ بووەوە کە ڕاستییە. هەرچی بکەوتبایە بەردەستیان گراسەکانی خۆیاتیان لێپڕ دەکرد، وەك بڵێی باوەڕیان بەشی ئەوە ناکات. ئەم بارودۆخە دەرئەنجامی ئەو فەلسەفەیەیە کە لێی دوایین. کێشەکە لەوەدا نییە کە داخۆ ئەوانە برسی بوون یان نا، بەڵکو بارودۆخیان لە برسێتیش تێپەڕینی و پێوەندی بە فەلسەفە و ئەخلاق و هەڵدێرانیانەوە هەیە. ئەمە بەڵگەی بێئەملاوئەولایە. ئەمە دەڵێم لەبەر ئەوەی ئێمە لە نزیکەوە بینیمان. وەختێك باسی بەهای مەعنەوی دەکەین، مەبەستمان تەنیا ئاین نییە چونکە چەمکی مەعنەوی زۆر لەوەش بەربڵاوترە، دەچێتە نێو ئەم چوارچێوە مرۆڤایەتی و ئەخلاقییەوە.

ئەو مرۆڤەی کە بە چاوێکی چلێسانەوە دەڕوانێتە هەموو شتێك، شوێنی هەرێزمی خۆی دەکەوێ، واتە هەرێزمی بەرستنی یا هەرێزمی جنسی. دەشبێتە بار و مرۆڤایەتی هەرەس دێنێ و لێدی ڕوو بە چ هەڵدێرێك دەڕوات؟ ئەمەیان ناتوانین سەرەنجامەکەی دیاری بکەین. جا لەم دەستپێکەوە تکوولی کردن لە قاپێ چارەسەر نی‌یە و بچووککردنەوەی سەرخان ڕاست نی‌یە. ئەگەر سەرنجتان دابێ من ناڵێم کۆمەڵگا وەك چۆن هەیە قبووڵی بکەین. ئەم بابەتانە نامۆیی‌یەکی گەورەیان تێدا هەیە. ئەگەر بڕوانینە کۆمەڵگاکان کاتێك بە قۆناغی پێش هەرەس هێنان و وێران بوون و هەڵوەشانەوەدا ڕەت دەبن، دەبینین کۆمەڵگاکانی سۆشیالیزمی بنیات نراو بە هەمان قۆناغدا تێدەپەڕن و ئیمپریالیزمیش بە گشتی بەم قۆناغەدا تێدەپەڕێ.

ی.ك: باشە، سەرکردەی پایەبەرز، ئەم هەموو فەلسەفەیە لە شێوەی پرسیارێکدا دەخەمە بەردەمتان. گوتتان ماتریالیزمی پەتی بوو کە لە ڕژێمی سۆڤێتیدا هەرەسی هێنا منیش ئەو باوەڕەم هەیە. بەڵام وەختێك باسی ئەو مرۆڤە دەکەین کە بیر لە خۆی دەکاتەوە، ئایا دەتوانین بڵێین ئەو باروودۆخەی کە ڕژێمی سۆڤێتی تێ‌کەوت دەرەنجامی ئەوەیە کە هەڵوێستێکی بەرگریکەرانەی دیاری کرد؟

س.پ: بێ‌گومان. ئەو قۆناغەی کە ڕژێم تێیدا پێویستی بە دیاریکردنی هەڵوێستێکی بەرگریکەرانە هەبوو ساڵانی شۆڕش بوو ـ واتە ساڵانی بیست. ئنجا دووەم شەڕی جیهانی بە دووەهات. هەرچی قۆناغی هەرەس هێنانیشە، ئەوە ڕژێمەکە لەوپەڕی هێزیدا و لە دۆخی هاوسەنگی‌یەکی جیهانیدا بوو.

ی.ك: بەڵام لە ساڵانی شۆڕشدا بیرۆکەی بڵاوبوونەوەی شۆڕش لە ئارادا بوو. لە ساڵانی بیستدا هێشتا دەست بەرداری بیرۆکەی شۆڕشی جیهانی نەبوو بوون وەك پرنسیپ. بەڵام لە ساڵانی پەنجا و شەستدا هەموو خەمێکیان لە پاراستنی کۆمەڵگای سۆڤێتدا قەتیس بوو. کاتێك دەڵێم هەڵوێستی بەرگریکەرانە، من ئەو هەڵوێستە دەدوێم کە گشت تەنازولێکیان کرد لە پێناوی زیان نەگەیاندندا بە کۆمارەکەیان.

س.پ: ئەمە ڕاستە. پێویستە پێمان قبووڵ بێ کە ئەم هەڵوێستە بووە هۆی لادانێکی گەورە. بەڵام گرێدانی هەموو شتێك بەم هەڵوێستەوە بە ناتەواوی دەمێنێتەوە. لەوانەیە ئەم لادانە کاریگەری ناڕاستەوخۆشی هەبووبێ کێشابێتیانەوە بۆ دەست هەڵگرتن لە خاسیەتی سۆشیالیزمی شۆڕشگێڕی و ئینتەرناسیونالیزم، لەوانەشە ئەمە هەڵوێستێکی بەرگریکەرانەی تەکتیکی بووبێ و ناکرێت بەم لادانەوە گرێ بدەین. دەنا چۆن دەم لە سۆشیالیزمێك و لە شۆڕشگێڕی‌یەك دەژەنین خۆدەخاتە نێو ئەم هەڵوێستە بەرگریکەرانەیە؟ دەتوانین ڕەخنە لەم لایەنەش بگرین. دەکرێت ئەوە هەر بە خۆپەرستی نەتەوایەتی لێکبدەینەوە، چونکە تەنیا ڕەنگی ڕووسی بەسەر شۆڕشدا زاڵ بوو.

ی.ك: حاڵیم. پاشان ڕژێمی سۆڤیێتی بوو بە کۆنەپارێز و ڕازی نەبوو هیچ شتێك تەنانەت لە ڕووی شۆڕشگێڕی‌یەوە بگۆڕێ. ئایا ئەمە ڕاستە؟

س.پ: لینین ئاڵای ئینتەرناسیونالیزمی لەبەر ئەم مەترسییە بڵند بەرز دەکردەوە. لایەنی ئینتەرناسیونالیزم لە ئەزموونی ڕووسیدا جۆرە ئاشکرکردنەوەیەك بوو هەوڵیدەدا نەتەوایەتی تێبپەڕێنن. گەلێك زێدەڕۆیی و هەراج کردن (مزایدە) لە ڕووی ئینتەرناسیونالییەوە هەبوون. ئەزموونی سۆڤیێتی بەڵگەی ئەمە بوو. بە قەناعەتی من پێچەوانەی ئەمە ڕاستە. زیادەکاری و زێدەڕۆیی هەوڵێك بوون بۆ پۆوش بەسەر کردنی هەڵچوونی نەتەوایەتی.

ی.ك: بەڵێ. هەندێك تێنز لەو بەڵگەنامانەی ئەمەریکا لە بارەی کوردەوە بڵاوکرانەوە کە ساڵی ۱۹۷۹ لە باڵوێزخانەی ئەمەریکا لە تاراندا بەرابوون و هەندێکیانم بەدەست گەیشت و هەڵسەنگاندن. لەم بەڵگەنامانەدا شیکردنەوەیەکی ئەمەریکاییانە بۆ ساڵی ۱۹۷۵ بەدی دەکەین و ئاشکرا لەو شیکردنەوە دەردەکەوێ کە ئەمەریکاییەکان بایەخ بە کێشەی کورد نادەن و سۆڤیێت لێیەوە دوورن و لەوانەیە قسە بکەن بەڵام هیچ ناکەن. جا لەبەر سیاسەتی کۆنەپارێزانەی سۆڤیێت، ئەوان کێشەی کورد تەنها بۆ هەڕەشەکردن لە ڕژێمی عیراق و تورکیا دەخەنە گەڕ، بەڵام لە گەوهەری کێشەکەوە دوورن.

س.پ: ئەم ڕەفتارە تایبەت نییە بە ساڵی ۱۹۷۵، بەڵکو ـ وەك دەزانن ـ بۆ ساڵانی بیست درێژ دەبێتەوە. زۆر ڕوونە ئەوان وەك لایەنێکی مەبدەئی ناڕواننە کێشەکان بەڵکو وەك تەکتیك و لە ڕووی بەرگرییەوە. جا بۆ حاڵی بوون لە ڕاستی هەڵوێستی سۆڤیێت بەو ئەنجامە دەگەین کە سۆشیالیزمیش بەشێك بوو لە تەکتیك.

ی.ك: ئەمە زۆر سەیرە!

س.پ: من تەنها ئاگادارتان دەکەمەوە. ئەو بەڵگانەی کە ئەمڕۆ لە بەردەستدان ئاماژە بۆ ئەوە دەکەن کەوا سۆشیالیزم تەکتیکێکی سەرمایەداری پاشکەوتووی ڕووسیا و نەتەوەپەرستی ڕووسی بوو. ئەمە زۆر جێی داخە، بەڵام لەوانەیە ڕاستی پێك بهێنن. دەکرێت کێشەی کورد گەلێ گرێ کوێرە بکاتەوە. ئەگەر سۆڤیێت هەر پێبەستە بوونێکیان بە پرنسیپەکانەوە هەبووایە، نەیاندەتوانی هەتا لە سەردەمی ستالینیشدا بەم شێوە ئاشکرایە پێشێلیان بکەن. ئەوەتا بۆ بەدەست هێنانی پشتیوانی کەمالیزم، چاوپۆشی لە گەورەترین شێوازی دڕندانە دەکەن و ئەمەش پێشێلکردنی پرنسیپەکانە. خۆ پەیوەندییان بە کەمالیزمەوە کێشەیەکی تەکتیکییە و لە پێناوی تەکتیکیشدا پرنسیپەکان و سۆشیالیزمیش پێشێل دەکەن.

ی.ك: بەرانبەر بەوە پشتیوانی (مەحموود بەرزنجی) دەکەن لە سلێمانی چونکە لە ئینگلیز بەقینن و کاتێك لەگەڵ ئینگلیزدا دەگەنە لێك حاڵی بوون لە پشتیوانی پاشگەزدەبنەوە.

س.پ: ئەمە بێ مەبدەئییەتە.

ی.ك: بگرە بە کردەوە جێبەجێ کردنیەتی.

س.پ: بە کردەوە جێبەجێکردن یا بێ مەبدەئییە. لەو نموونانە کە هێنامانەوە مەودای ئەو لادانە دەبینین کە ستالین و سۆشیالیزمی سۆڤێتی تێی‌کەوتن. تەنانەت لە ئینتەرناسیونالیزمی ئیسلامیشدا ئەم ئەندازە نەتەوایەتیە نییە. با بڕوانینە لایەنی ئینتەرناسیونالی لە ئیسلامدا، بۆمان دەردەکەوێ لە سۆشیالیزم پتر هەمەلایەنەیە.

ی.ك: ئەگەر دەست بۆ نموونەی ئێران ببەین، سەیر دەکەین شیعە یا ئیسلام لە پێناوی پەلهاویشتندا ئایدیۆلۆژی ئەوان پێکدەهێنێ.

س.پ: بێ‌گومان. ئامرازێکە بۆ پەلهاویشتنی نەتەوەییان. ئێستا ئەوە ڕوون دەبێتەوە کە سۆشیالیزم وەك ئایدیۆلۆژی هێشتا بەها زانستییە کۆمەڵایەتیەکەی پاراستووە و نابێ سۆشیالیزم بۆ مارکس و ئەنگلس و لینین بگێڕدرێتەوە، چونکە ئەوانە لوتکەی چەند قۆناخێکن. لەوانەیە لەگەڵ ئەو گۆڕانکاریانەدا کە ڕوو دەدەن لوتکەی تازە پەیدا ببن. لەم چەمکەوە ئەوەی کە پاشەکشەی کرد سۆشیالیزم نییە بەڵکو لادانە لە سۆشیالیزم. یەکێتی سۆڤێت هەرەسی هێنا، چونکە لە سۆشیالیزم دوورکەوتەوە و سۆشیالیزمیش بە هەرەس هێنانی یەکێتی سۆڤێت هەرەسی نەهێناوە.

ی.ك: بەڵێ، ئەمە سەرنجێکی بەهادارە و لە جێی خۆیدایە.

س.پ: بەم بۆنەیەوە دەمەوێ لە یەك یا دوو بڕگەدا لا لەو چارەسەرە بکەمەوە کە ئێمە لە جەنگەی ئەزموونی پارتی کرێکارانی کوردستان (PKK)دا پێی گەیشتین. دەکرێت وا بڕوانرێتە پارتی کرێکارانی کوردستان کە ڕەخنەیە لە سۆشیالیزمی سۆڤێتی. وەك سەرنجتاندا باسی داخرانی حیزبی کۆمۆنیستی تورکیایان کرد کە پاشتر کێشایەوە بۆ تێداچوون و بڕانەوەی لەسەر دەستی (حەیدەر کوتلو). ئەمە دەڵێم لەبەرخاتری ئەوانەی وا چوونەتە نێو حیزبی کۆمۆنیستی تورکیا. وەك دەزانی ئێمە سۆشیالیزممان لە کێشەی کورددا جێبەجێ کرد و لەو هەڵوێستانەی سۆشیالیزمی بنیات نراویشەوە کە مەبدەئی نەبوون زانیمان لاف و گەزافیان بۆ سۆشیالیزم تەکتیکی بوو. لەم هەڵوێستەوە چەندەها ڕەخنە لە پارتی کرێکارانی کوردستانەوە دەرچوون و ئاراستەی ئەزموونی سۆڤێتی کران. لەو ڕەخنانە: «لامافی ئەوەتان نییە سۆشیالیزم وەك تەکتیك بەکار بهێنن، چونکە سۆشیالیزم کۆمەڵێك پرنسیپە و ئێمەش گرێدراوی ئەم پرنسیپانەین». ئەم هەڵوێستە گەشەکردنێکی لە پارتی کرێکارانی کوردستاندا پەیدا هێنا. حیزبی کۆمۆنیستی تورکیاش هاتە سەر تەکتیکێك کە بووە هۆی کۆتایی پێ‌هاتنی. ئەگەر حەزبکەن دەتوانم لەم بنچینەیەوە مێژووی پارتی کرێکارانی کوردستانتان بۆ هەڵسەنگێنم. بە کورتی ئەوەم لێك داوەتەوە کە: من حەزم نەکردووە و بە پێویستم نەزانیوە ڕێکخستنی پارتی کرێکارانی کوردستان لەسەر تەرزی حیزبە کۆمۆنیستە حازریەکان بێ. ئێستا پێویستییەکی زۆر بەوە هەیە پارتی کرێکارانی کوردستان درێژبکرێتەوە. هیچ بنگەیەکی ئۆرگانیکی لە

ئارادا نییە بە سکرتاریەتی حیزبیشەوە. هێندێکیان باسی سەرۆك و هێندێکی دیکەیان باسی سکرتێری گشتی دەکەن. وەك دەزانن ئاساندنێکی جێگیر نییە. ئەم کارە ناوەندیش دەگرێتەوە. ناوەندی حیزب سنووری پێنەزانراوە، نازانین لە کوێوە دەست پێدەکات و تا کوێ دوایی دێت. هەروەها نازانرێت ئەندامێتی حیزبیش لە کوێوە دەست پێدەکات و لە کوێ کۆتایی دێت. من ئەم بارودۆخە بە دوازدە نێردراوە مژدە دەرەکەی عیسای سەردارمان (خوای لێ ڕازی بێ) دەچوێنم. ئەوانە وەك ناوەندی ڕێکخستن وابوون. هەروەهاش سەبارەت بە محەممەدی سەردارمان (درودی خوای لێ بێ) و خەلیفەکانی کە کۆمیتەیەکی ناوەندی بوون. هەر بۆ نموونە: ئایا شۆڕشی فەڕەنسە کۆمیتەیەکی ناوەندی هەبوو؟ تەنانەت کۆمیتەیەکی شۆڕشی ئۆکتۆبەریش ڕادەی شێلگیربوونی چەند بوو؟ من بزانم دەزگایەکی شێلگیر نەبوو.

ی.ك: بەڵێ شێلگیر نەبوو.

س.پ: بیروکراسی لەسەر تەرزی دەزگای سکرتاریەت و مەکتەبی سیاسی ڕەگی لە نێو سۆشیالیزمی سۆڤیێتیدا داکوتا. هەموو ئەمانە فڕیان بەسەر کردەوەی سۆشیالیستییەوە نەبوو. وەك پێشتر ڕوونمان کردەوە حیزبی کۆمۆنیستی سۆڤیێتی هەڵوەشاوە پاش دامەزرانی یەکێتی سۆڤیێت لە تەرزی سۆشیالیستی دوورکەوتەوە. لەبەر ئەم هۆیە پێویستە لەسەرمان پارتی کرێکارانی کوردستان دژی ئەم نەخۆشییە قایم ڕابگرین. ئەمە خواستێکی ڕاستەقینەی پێویستە، چونکە خەباتی ڕاستەقینە ڕاستگۆترین شایەتی گۆڕانکاریە ڕاستەقینەکانە. من ئەو ناوەندەم نەدۆزییەوە و کەس ئەوەندەی من کردوومە خەباتی بۆ دامەزراندنی کۆمیتەیەکی ناوەندی نەکردووە. بەڵام بۆم دەرکەوت ئەوە ناکرێت و ئەوسا گوتم پێویستە تەنگ بە ڕاستی هەڵنەچنین و بەرەو ڕواڵەتبازی دزە نەکەین.

ی.ك: ئەمە زۆر خراپە.

س.پ: ئەوەی ڕاستی بێ زۆر خراپ نییە و هێشتا لە تۆناخی دروست بووندایە. ئاوا بوو و ئاوای لێدێت. پەندێکی تێدایە.

ی.ك: لە کتێبێکی ئەم دواییەتاندا دەڵێن: «من ویستم سەرکردایەتییەکی بە کۆمەڵمان هەبێ، بەڵام ئێوە داواکەمتان بەجێ نەهێنا».

س.پ: بەڵێ؛ ئەمە ڕاستە. ئەمە نابێتە بەربەست لەبەردەم پەرەسەندنی پارتی کرێکارانی کوردستاندا، بەڵکو بە پێچەوانەوە حیزب گەلێك گۆڕانکاری گەورە بەخۆوە دەبینێ. لەم بارەیاندا پێوەندییەك لەنێوان ئەم پەرەسەندنە و ئەم تەرزە دروست بوونەدا هەیە: مەبەستم ئەوەیە ئەگەر ناوەندێتییەکی ڕواڵەتی ڕەق هەبوایە، ئەم پەرەسەندنانەی پارتی کرێکارانی کوردستانمان نەدەبینی. یا بە واتایەکی دیکە، ئەگەر ڕێکخستنی پارتی کرێکارانی کوردستان هاوشێوەی حیزبە کۆمۆنیستە باوەکان بووایە گەشەی نەدەکرد. ئەو تەرزەی کە لێی دەدوێم گرێدراوی واقیعە. بۆیە ئێمە پشت بەو ناوەندێتییە تەقلیدییە نابەستین کە

باسمان کرد. پێویست ناکات بێت کەس لەوانەی کە هەڵدەستن و دادەنیشن هەموو شتێك هەڵبسوڕێنن، چونکە ناتوانن بەدووی هەموو شتێکدا بچن و دەبنە کۆسپ لەبەردەم پەرەسەندندا. هێزی گەورەی ڕەخنەگرتنمان پەیوەندی‌یەکی ڕاستەوخۆی بەم واقیعەوە هەیە. بۆ ئەوەی ڕاستی‌یەکان بە ژێر لێوەوە نەکەین، من بەرهەڵستی پێکهێنانی کۆمیتەیەکی ناوەندی شەل دەکەم. چەند لەنجامێکی بێ بەرهەممان لەم کردارانە دەست کەوت. ئەمە کردەوەیەکی تووند و تیژە دژی ڕەگازۆ بوونی بیرۆکراسی، پارتی کرێکارانی کوردستان مانای ڕاستەقینەی پێگەی سەرکردایەتی بە دەستەوەدا و لە بارترین چارەسەری بۆ مەسەلەی سەرکردایەتی دانا. ئەمە بووە هۆی ئەوەی ئەوانی دیکە چاوی لێ‌بکەن.

ی.ك: باشە. ئایا دەتوانین بڵێین: ناکرێت وێنەی دروست بوونی پارتی کرێکارانی کوردستان لەسەر کاغەز بکێشین وەك چۆن بۆ حیزبە کۆمۆنیستەکانی دەکەین؟ تەنانەت حیزبی بەلشەویش هارجووتی شێوە وێنە کێشراوەکەی خۆی نەبوو لەسەر کاغەز. من پشتگیری ئەم کردەوەیە دەکەم. حیزبی کۆمۆنیستی سۆڤیەتی هەتا ماوەیەکی کەم پێش هەرەس هێنانیشی بەو تەرزە بوو کە باسم کرد. گەرباچۆف لە یەکەم ڕەخنەکانیدا سکالای لە دەست کارانەبوونی کۆمیتەی ناوەندی کرد. بە ڕای من کادێران باش خرابوونەکار و، بۆ ئەوەش کە تاکڕەوی باڵادەست نەبێ گۆڕین لە کەسەکاندا دەکرا. ئەوانەی کە بەهۆی خراپی‌یانەوە لە وەزیفەکانیان دوورخرانەوە، جارێکی دیکە دەرگایان لەبەردەمدا کرایەوە تا بەرپرسی خۆیان بگرنەوە ئەستۆ. من ئەمە وا دەبینم زۆر گرنگە. باشە سەرکردەی گەورەم. ئەم هەموو ڕێکوپێکی‌یە پشت بە خودی ئێوە دەبەستێ و تۆش یەك عەقڵ و یەك دەزگای دەماری. ئەگەر حیزب فراوان ببێ، چی ڕوودەدات؟ ئایا ماندوو نابن؟ ئایا ئەمە نابێتە هۆی خنکان؟ کاتێك لە ساڵی ۱۹۸۹ دا سەرەڵێدان لەمە دەترسام. لە کاتێکدا ئێستا لەم ڕۆژانەدا دەتبینم زیاتر چوست و چالاکی و کەسایەتیتان خۆشەویستە، بەڵام سەرباری ئەوە دەلەرزم، چونکە ئێوە زۆر خەریکی وردەکاری مەسەلەکان دەبن. واتە دەزگای دەمارتان بەردەوام ئیش دەکات. ئایا ئەمە ماندووتان ناکات؟ یەکەم ڕۆژ گوتت: «ئەگەر ۱۰ ساڵی دیکە مامەوە ـ خوایار بێ دەمێننەوە ـ چارەسەرێك بۆ ئەم هەموو مەسەلانە دادەنێم بە مەسەلەی شۆڕشیشەوە». لە کاتێکدا من لەبەر ئەم بارە قورسە دڵم لە لاتانە، چی دەڵێن؟.

س.پ: هەقتە نیگەران بی. من لەوە بە ئاگام و لە دڵی خۆمدا چاودێری گۆڕانکاری‌یەکان دەکەم. ئەم تەرزەی کار و ئەم خێرایییە دەگمەنن. واتە ئەوپەڕی خێرایی‌یە کە کەسێك ئیشی پێ‌دەکات. ئەگەر سەرنجی ڕێ و شوێنە بنچینەیییەکانی ژیان بدەی، گەلێك غافڵگیری چاوەڕوان نەکراو لە گۆڕێدان. هەتا ئەگەر ڕوانینمانە یاساکانی سروشت، کارەکە بەم پێیە بەردەوام نابێ.

ی.ك: کەس باوەڕ بەوە ناکات. ژیانتان ئاسایی و زۆر سادەیە. هیچ خۆشگوزەرانی‌یەك لە ژیانتاندا نی‌یە.

س.پ: من زۆر بیر لەم مەسەلانە دەکەمەوە و دەڕوانمە مێژوو و هەوڵی شیکردنەوەی دەدەم. هێندێك شیکردنەوەم نووسیون، چونکە ئێمە کوردستانێکی بەدەم و زمانمان گەرەکە و لەمەش پەرەسەندن و شیکردنەوەی خۆی دەخوازێ. بێ گومان تێکدانێکی دەست لەنقەست و چەندەها زەبری گورچکبڕ هەن. ئەگەر هەموو شتێکم پێ بکرایە، ئەم تێکدانە و ئەم زەبرە گورچکبڕانە نەدەبوون. بەڵام سەرباری ئەوە، پەرەسەندنە بنچینەییەکان شێوازەکان پیشان دەدەن. وەك فەرمووتان سەرەڕای ژیانی یەکجار سادەم، هێزێکی گەورەی هەڵسوڕاندن هەیە. من لە کەسانی دیکە پتر بەرخودان دژی کەڵەگایی دەکەم و بە تێپەڕینی ڕۆژگار دەمە بە دەسەڵات. من سەرنجی ئەوە دەدەم و هەوڵدەدەم ڕێ و شوێنی پێویست دابنێم و کاری هەرەوەزی سەقامگیر بکەم. باسی خۆمم بۆ کردن وەختێك تەمەنم حەوت ساڵان بوو و بووم باس کردن چەند شەیدای کاری هەرەوەزی بووم و هێشتاش وەهام. بەڵام وێڕای ئەوە (من)ێك هەیە گەورە دەبێ. من لافی ئەوە لێنادەم بەهۆی منەوە کوردستان کەوتە ڕوو و گەلەکەی گەورە بوو و پارتی کرێکارانی کوردستانیش پەلی هاویشت. ئەگەر لە خۆم بەدەر لام لەم گۆڕانکاریانە کردەوە، تووشی هەڵەیەکی گەورە دەبم، چونکە پێوەندیان بە شێواز و خەباتمەوە هەیە وەك پێوەندی نینۆك بە گۆشتەوە. بەم بۆنەیەوە من پێش تاوێك گوتم: «کەمالیزم پەلی هاویشتووە بەڵام مرۆڤی تورك بستەباڵا بووە». ئەم ڕەخنەیە ئاراستەی کەمالیزم کرابوو، لە کاتێکدا بۆ من پێچەوانەکەی ڕاستە، «ئاپۆ گەورە بووە و پارتی کرێکارانی کوردستان لەگەڵیدا گەورە بووە و کوردیش لەگەڵیدا گەورە بووە».

ی.ك: پێم وایە ئەمە هەڵوێستی (دوغان گۆریش)ی سەرۆکی دەستەی ئەرکان و (ئەحمەد تورك)ی سەرۆکی حیزبی کاری میللی و تێڕوانینی هەموانە. دەوڵەتی تورکیا باوەڕی وابوو دەتوانێ پارتی کرێکارانی کوردستان و ئاپۆ لەیەك بکات، بەڵام بە قەناعەتی من بۆیان نەچووەسەر.

س.پ: دیارە لە یەك کردن گرانە، چونکە من هەموو کۆششێکم بۆ ئەوە کردووە ئەم جۆرە سەرکردایەتییە پەرە پێبدەم. ئەگەر ئەم سەرکردەییەش بە گەل پشت ئەستوورە و بیر لە گەل دەکاتەوە، بە گەلەکەیەوە گەورە دەبێ و لەگەڵ دەوروپشتەکەیدا تەبا دەبێ. پێشلی ئەم خاڵانە بووین و نیشانەکانی بە بەرچاوەوەن. پێش تاوێك باسی پاداشتی ئاپۆمان کرد. هەر کەسێك دۆستایەتیمان بکات مەزن دەبێ. ئەمەش گرنگە. بۆ نموونە دوغان گوریش کە زۆر کەش وفش دەکات، هێزی خۆی لەو گەلەکومانەوە وەردەگرێ کە دژی ئێمە دەیانکات. وانییە؟ تەنانەت لووت بەرزی (ئوزال)یش بە ئێمەوە بەستراوە، پێشتر ئەممان هەڵسەنگاندووە و پاشتر ڕاستی ساغ بووەوە. ئوزال بوو بە هەڵوێیەك دژ بە پارتی کرێکارانی کوردستان و ماوەی مانەوەشی پێبەستەی ئەوەیە کە هەڵویە.

ی.ك: بەڵام هێندێك هەڵوی دیکەش دەردەکەون.

س.پ: ئەمە کێشەیەکی دیکەیە. من وەك نموونە دەڵێم. بەڵام سەرباری ئەوەی

ئەو مەترسی‌یە لە ئارادایە کە باستان کرد. خۆ بنگەی خەلیفەکانی محەمەد (دروودی خوای لێ بێ) و بنگەی نێردراوە مژدە دەرەکانی عیسا (سڵاوی خوای لێ بێ) بوون کە بوونە هۆی دامەزراندنی مەکتەبی سیاسی بۆ لینین. وێڕای ئەوەی کە من بیر لە هەموو ئەمانە دەکەمەوە و «لاپەڕەکانیان هەڵدەدەمەوە» وای دەبینم کە هیچ یەکێکیان لەگەڵ بارودۆخی ئێمەدا جووت نایەتەوە.

ی.ك: بەڵام ڕژێمێکی دەست نیشانکراوتان لێ‌پەیدا دەبێ.

س.پ: کێشەی پیاوی دووەم زۆر جار لای ئاپۆ سەری هەڵداوە. وا باستان بۆ دەکەم: ئەو هەڵەشانە هەن کە لە هەموو شتێکدا پشت بەستن بە ئێمە و تا پلەیەکی لەخۆبایی بوون گەشە دەکەن و پێیان وایە بوونەتە پیاوی دووەم پاش ئاپۆ. ئەمە نەخۆشی‌یەکی بڵاوە، بەڵام هێشتا پیاوی یەکەمیان لەبەردەمدا ماوە و تەگەرەیان بەردەمێ و بیر لە چۆنیەتی تێپەڕاندنی دەکەنەوە و بەم پێیە پیلان دەگێڕن. ئەوە بارودۆخێکی بە ڕاستی جێی داخە. بە پلەی پیاوی دووەم گەیشتن ئاسان نی‌یە. ئەگەر پیاوی یەکەم بەرژێشتبایە، پیاوی دووەم ئەدەما. ئەمەیان پێ‌دەڵێم و بگرە تکایان لێ‌دەکەم. ئەو پێی وایە ئەگەر پێوەندی لەگەڵ ئاپۆدا بەست و دەسەڵاتی لێ‌وەرگرت، دەرگایەك لە دنیادا نامێنێ بە ڕوویدا نەکرێتەوە و گرێ کوێرەیەك نامێنێ بە دەستی ئەو نەکرێتەوە. لەبەرئەم هۆیە لەسەر هەڵوێستی خۆی سوور دەبێ. ئەمە فێڵێکی گەورەیە و بێ‌ئاگایی‌یەکی گەورە لە مەسەلەی سەرکردایەتیدا دەردەبڕێ. من بەو شێوەیەی کە ئەو بۆی دەچێ دەسڕۆیی و دەسەڵاتەکانی خۆمم بەدەست نەهێناوە. ئەوە بەرهەمی ژیانێکی سامناکە. ئەو بەوە نازانێ و تەنیا هەوڵدەدات ئەنجامەکان زەوت بکات. کاتێك دەگەن، بە کورسی بەردەمیانم دادەنێن و نازانن لادانی ئەم کورسیە با بە زیندوویش بمێننەوە دەیانبڕێنێتەوە. ئەمە خاڵە گرنگەکەیە. گرنگ نی‌یە ئەوانەم پاکتاو کردبێ یان نەمکردبێ. بەڵام ئەگەر پیاوی دووەم و سێ‌یەم بەم شێوەیە بن و ئەگەر کەمێك دوورکەوتینەوە، چ بنگەیەك دەمێنێتەوە؟ لەم حاڵەدا وریای ئەوە بن کە دەیڵێم. بۆ نموونە: سەرنج بدەن سێ خەلیفەی محەمەد (د.خ) کوژران و ئەو مەکتەبی سیاسی‌یەش کە چووە جێی لینین هەر ژمارەیەکی کەمی لێ‌مایەوە. ئەگەر لەم دوو نموونەیە وردببینەوە، بۆت دەردەکەوێ ئەوە چارەسەرێکی تەواوەتی نی‌یە و پێویست بەجێ‌بەجێکردنی دەقاودەقی ئەم نموونەیە ناکات. ئەوسا دەبینین پیاوی دووەم بە بەرچاومانەوە چی بەسەر دادێت. پێگەیشتن پێویستە بەیەکجار سادە نەبێن و چیمان پێ‌دەکرێت بیکەین. من خۆم ناکەم بە ناوەند و ئەوەم ڕەچاو کردووە کە ئەوانەیە ئەم ناوەندیتی‌یە لابدات. پێویستە ئەوە ئەخەمە مەترسی‌یەوە. ئەگەر دەڵێن پارتی کرێکارانی کوردستان بە تۆ دەستی پێ‌کرد و ڕەنگە بە کۆتایی هاتنی تۆ ئەویش کۆتایی پێ‌بێت. منیش دەڵێم: ئەگەر پارتی کرێکارانی کوردستان دەبێتە بەڵا بە بان سەری خەڵکەوە، با ئەمڕۆ بەر لە سبەی دوایی پێ‌بێت.

ی.ك: ئەمە هەڵوێستێکی زۆر سەرسوڕهێنەرە.

س.پ: بێگومان ئەمە پرنسیپێکی ئەخلاقییە و هەڵوێستی ئێمە لەم پرنسیپەوە سەرچاوە دەگرێ. ئەگەر بڕوانینە ساڵی ١٩٩٢، دەتوانین چاوەڕوانی ئەوە بکەین کە ساڵی ١٩٩٣ چۆن دەبێ. جا لە باتی ئەوەی کە پارتی کرێکارانی کوردستان بێ بە بەڵا بەسەر سەری گەلەوە، دوایی پێهاتنی لەگەڵ مندا باشترە، چونکە ئەو زیانانەی کە لێی دەکەونەوە زیانم پێدەگەیەنن. بۆیە باشتر وایە لەگەڵ مندا لە گۆڕ بنرێت. لەبەرئەوە من قایمکاری لەم هەڵوێستە دەکەم کە بەجێهێنانی پرنسیپێکی ئەخلاقییە. کەمێك لەمەوبەر باسی ئەوەتان کرد کە ئەگەر ئەم کۆشش و ئەم دەزگای دەمار و توانایە فیکرییانە نەمان، چی ڕوودەدات؟ وەك بڵێی بیر لە مەترسییەك دەکەنەوە هەڕەشەمان لێدەکات. ئەگەر لایەنێکی باشم هەبێ و ئەگەر حیزبیش پاش من بەسوود وەرگرتن لە نموونە و دەرسە مێژووییەکان ئەم لایەنە باشە پەرە پێدەدات، یا چەند پێی دەکرێت پەرەی پێبدات. بەڵام ئەگەر بە خراپی پەرەدەستێنێ و ڕۆشنبیریم بۆ دەست گرتن بەسەر گەلدا دەقۆزێتەوە و دەسەڵاتەکانم یا هێزی ناوەندیم بەکاردەهێنێ تا ببێتە کارەساتێك بەسەر خەڵکەوە، ئەوە لە گۆڕنانی لەگەڵمدا باشترە. لینین کاتێك قایمکاری بۆ ئەمە نەکرد، بە هەڵەدا چوو. بەڵام من ڕێ و شوێنی قایمکاری خۆم دادەنێم و لەسەر ڕێگای ڕاستم ئەوەی کە پێویست بێ بژی دەژی و ئەوەی کە پێویست بێ نەژی دەڕوات. بە قەناعەتی من ئەوە جێبەجێکردنێکی جوانە.

ی.ك: من دان بەوەدا دەنێم کەوا ئەم بیرو باوەڕانەت فەلسەفین.

س.پ: من لەم بابەتەدا قایمکارم.

ی.ك: ئێستا سەرکردەی گەورەم پاش ئەم خاڵە فەلسەفیانە پرسیاری لەوە بەردەوام پێوەندی بە جێبەجێکردنی ڕاستەقینەوە دەبێ. ئایا بارودۆخ لە ساڵی ١٩٩٣دا سەبارەت بە هاوپەیمانەتی و حیزبی کاری میللی و کێشەی ئەکادیمیەکان و چەپڕەوەکانی دیکە چۆن دەبێ؟ چۆن ئەم هەموو پرسیارانە تێدەپەڕێنن و چۆن بارودۆخی هەڵدەسەنگێنن؟

س.پ: بەڵێ. گشت پرسیارەکانت کۆدەکەمەوە و بە یەك کەڕەت وەڵامیان دەدەمەوە.

ی.ك: بەڵێ. جارێکیان باسی سۆڤیێتمان کرد. پاشان باسی پێ بەشکردنی تەندروستی یان ئەو پشێنەی ئاسایشمان کرد کە ئیمپریالیزم بەسەر یەکێتی سۆڤیێتیدا سەپاند تا ڤایرۆسی سۆشیالیزم نەیێتە دەرێ بۆ ناوچەکانی دراوسێ، ئەمە شێکردنەوەی ئێوەیە. وەك ڕووداوێکی هاوچەشنیش وای دەبینن کە تورکیا پارێزگارانی تازە لە باشووردا و پارێزگارانی ڕۆشنبیران و پارێزگارانی سەندیکاییەکان لە تورکیا دادەمەزرێنێ و تەنازولی گەورەشی خستووەتە بەردەم ئەورووپا تا بۆ ئابلووقە سەپاندن بەسەر پارتی کرێکارانی کوردستان و ئاپۆدا و هێشتنەوەی لە نێو کوردستانی تورکیادا پشتیوانی بەدەست بێنن. بە واتایەکی دیکە تا ڤایرۆسی پارتی کرێکارانی کوردستان و ئاپۆ لە بەری بڵاوبوونەوەی بە

هەموو شوێنێکدا هەر لە نێو ئەم ناوچەیەدا بمێنێتەوە. ئایا ئەمە ڕاستە؟ مادامێکی زۆر بەردەکەنەوە، ئایا هەولێدەدەن ئەم ڕێ و شوێنانە لە ساڵی (١٩٩٣)دا تێک و پێک بدەن. یەکێتی سوڤێت ملی بۆ ئەم پێشنیازە کەچ کرد و بە گەمارۆدراوی لە نێویدا مایەوە.

س.پ: بەڵێ، بەڵام ئێمە ئەمەمان پێ قبووڵ نەبوو.

ی.ک: قبووڵی ناکەن. بەڵام ئامرازەکانتان چین؟ بۆ نموونە. هەندێک هاوڕێ وا دەڕوانە حیزبی کاری میللی (HEP) کە ئامێرێکە بۆ نوێنەر گەیاندن بە پەرلەمانی تورکیا. دەوڵەت پێیوابوو کە ئاپۆ زۆر بایەخی بەم بابەتە داوە. من گوتم ئەوە بە لای پارتی کرێکارانی کوردستانەوە گرنگ نییە. ئەوەم نووسی بوو بە خاڵلگیری. بەڵام ئێستا حیزبی کاری میللی لە ساڵی ١٩٩٣ دا چی لێبەسەردێت و چەپی تورک چی لێڕوودەدات؟ باسی یەکێتیتان کرد، ئایا ئەم یەکێتییە بە پێی تەرزی عیسایە (سڵاوی خوای لێ بێ). واتە هەمیشە پشتت پێدەبەستن؟ جاران لەساڵی ١٩٨٧ ـ ١٩٨٨ دا پارتی کرێکارانی کوردستان شەڕی پێدەفرۆشتن و لەسەر ئەوەمان دەنووسی. ئێستا حیزب گەورە بووە و ئەوان پەلامارتان دەدەن، لە کاتێکدا ئێوە ـ مەبەستم پارتی کرێکارانی کوردستانە ـ پەلپ لەوە ناگرن و بەشێک لە چەپی تورک سەرقاڵ بووە. من لە شیکردنەوەکەتاندا بۆ ستالین دێمە پاڵ ڕایەکەتان. شیکردنەوەکەتان گەلێک لایەنی ڕوون کردەوە. بەڵام سەرباری ئەوە من ستالین بە سەرکردەیەکی مەزن لە قەڵەم دەدەم و هەموو ئەو نەخۆشیانەی تێدا هەن کە باست کردن و بینایەکی بنەمات نا بەڵام....

س.پ: کە بیناکە گەیشتە قۆناخی خەڵک تێدا نیشتەجێکردن درابی پێهات.

ی.ک: بەڵێ. من بە هەمووان دەڵێم ئەگەر حیزبی کاری میللی(HEP) داخرا، چۆن پێویست بکات ئاوا حیزبێکی تازە دادەمەزرێنرێت. دەتوانین جگە لەمە چی بڵێین؟ دەمەمان لە گەلێک بابەتی فەلسەفی و گوتەی تیۆری ژەند و چەندین بیروڕای تازەتان هێنایەوە، بەڵام خەباتی یاسایی لە کوردستانی تورکیادا وەستا و گوندەکان لە دانیشتوانیان چۆڵ کران. جەماوەر قسەکانتان دەخوێننەوە، چونکە وتەکانتان بایەخی ڕاپۆرتی سیاسییان هەیە و پرسیارەکانیشم سەرلەبەر عەمەلی دەبن. یەکێک لەم پرسیارانە ئەمەیە: لە کاتی داخرانی حیزبی کاری میللیدا، ئایا پێکهاتەیەکی تازە دێتە گۆڕێ؟ ئەو دروشانەوەیەی کە باسی دەکەن لە سایەی چالاکیە سەربازیەکاندا بەردەوام دەبێ. ئەمەتان لە گفتوگۆکانماندا ڕوون کردەوە. وە ئەگەر شیعر و زانست و ڕۆمان لە ئارادا نەبوون ئەوا ئەم دروشانەوەیە پەرە ناستێنێ و بەڵام کێ پەرە پێدانی ئەم لایەنانە لە ئەستۆ دەگرێ؟ چەند هەنگاوێکت ناوە و هەمووان چاوەڕێی بیروڕای ئێوە دەکەن. بەم بۆنەیەوە ئەو چوارچێوەیە چییە کە بۆ وەڵامدانەوەی پرسیارە عەمەلیەکانم پێتان باشە؟ ڕوونت کردەوە کە هەڵچوونی کوردی دەبێتە نموونەیەکی مرۆڤایەتی. منیش پشتگیریت دەکەم و ئەوەشی لێ زیاد دەکەم کە ئەمە ڕاستە و بۆ کورد و تورکیش وەک یەک وایە. لە

شاری (بۆخن)ی ئەڵمانیا گوتم: «ئەمڕۆکە ئاڵای مرۆڤایەتی لە دەستی کورددا دەشەکێتەوە». هێندێکیان گوتیان: تۆ زێدەڕۆیی دەکەی و بە نەتەوەپەرستی کوردی تاوانباریان کردم. بەو قسەیەی ئێوەش قەناعەتم پەیداکرد کە ئەو گوتەیە ڕاست بوو. من دەمەوێ بزانم ساڵی ۱۹۹۳ لە ڕووی ڕۆشنبیری و حیزبی یاسایی و گشت مەسەلەکانی دیکەوە چۆن دەبێ و پێم خۆشە ئەزموونەکانتان لەو بارەیەوە بزانم.

س.پ: بەر لە هەموو شتێک دەمەوێ شتێک لەسەر تیۆری پشتێنە بڵێم کە باستان کرد. قسەکەتان ڕاستە. پشتێنەی سۆڤێتی بووە هۆی خۆبەدەستەوەدانی سۆڤێت و قایل بوو لە نێو ئەم پشتێنەیەدا بمێنێتەوە ولەمجا بەیەک کەوتن گەیشت. وا دەردەکەوێ ئەوان هەوڵدەدەن پشتێنەیەکی لەو چەشنەمان بەسەردا بسەپێنن. ئینگلیز بە ڕاشکاوی باسی ئەم حاڵەی کردووە. پێم وایە ئینگلیز لەم جۆرە بابەتانەدا پسپۆڕن، چونکە لەم ڕووەوە خاوەنی گەورەترین ئەزموونن. پێش چەند ڕۆژێک وەزیرێکیان بە ئاشکرا ئاخاوت و پارتی کرێکارانی کوردستان (PKK)ی پتر لە تورک بە تیرۆرکاری تاوانبار کرد. تونێنەری یۆنان لەم هەڵوێستە سەرسام بوو. لەوانەیە لەبەرئەوە بوو بێ کە وەزیری ئینگلیزی لە تورک زیاتر مەترسی سۆشیالیزم لە پارتی کرێکارانی کوردستان دەبینێ و پێویستی بە مشووری پێویست خواردنە و بە توندی پشتگیری بەرەی کوردستانی لە باشوور و ئۆزال لە تورکیا دەکات و لە ئەورووپاش لە ڕێگای پەرلەمانی ئەورووپاوە ڕێ و شوێن دادەنێ. پێویستە هیچ شۆڕشێک بە ژمارەی ئەو خەڵکانە کە لایەنگری دەکەن و بە ژمارەی بەرهەڵستانی هەڵنەسەنگێنین، چونکە ئەمە بیرکردنەوەیەکی بەر تەسکە. وەک گوتم پێشتر هیچ نەبووم.

ی.ک: خوایە بمانبەخشێ.

س.پ: نەخێر! لە کۆمەڵگایەکی ڕوو لە برانەوەوە دەستم پێ کرد. هیچ پلەیەک نییە خوار هەڵوەشانەوەی ئێمە کەوتبێ، چونکە دوا پلە کۆتاییە. لەو حاڵەوە تێهەڵچووم و بەرێ کەوتم. ئەمە دەڵێم تا مەسەلەی پارتی کرێکارانی کوردستان ڕوون بکەمەوە. ئەو قۆناخەی کە ئێستا پێی گەیشتووین، گەلێک گۆڕانکاری زۆر گرنگی لە دووتوێی خۆیدا شاردووەتەوە. ئەمە هەڵسەنگاندنی ئێمەیە. پێکهاتەی ناوەوەی (PKK) تا ساڵی ۱۹۹۲ زۆر گرنگە. ویستیان ناوی لە کوولەکەی تەڕیشدا نەهێڵن و ئەوەیان پێ بەس نەبوو لە نێو پشتێنەدا دایبنێن. کۆنەپەرستی جیهانی و ناوخۆ بە کردەوە بۆ ئەم مەبەستە و بۆ لەنێو بردنمان یەکیانگرت. بەڵام سەرباری ئەوە وای دەبینم ئێمە لەگەڵ کۆتایی هاتنی ساڵی ۱۹۹۲ دا بەهێزین و ئێوەش ئەمە بەدی دەکەن.

ی.ک: ساڵی ۱۹۹۲ بوو بە ساڵی پارتی کرێکارانی کوردستان.

س.پ: بەڵێ. ساڵی ۱۹۹۳یش وا دەبێ. ڕەنگە بپرسن کاردانەوەتان چی دەبێ؟ ئەگەر بڕوانینە ساڵی ۱۹۹۲ دەتوانین چاوەڕوانی ئەوە بکەین کە لە ساڵی ۱۹۹۳ چی دەبێ. ئەگەر توانیمان خۆمان لە ڕووی شارەزایی و تەکتیک و کارسازی

دیکەوە پەرە پێبدەین، پێمان دەکرێت گەریلا و ڕاپەڕینە میللییەکان پەرە پێبدەین و لەو هەڵە تەکتیکیانە تێبپەڕێنین کە لە ڕێکخستندا ڕوودەدەن. ئەوسا هیچ بەربەستێکمان لە ڕێگادا نامێنێ بۆ سەرکەوتن. لەم بابەتانەدا هیچ لادانێکی گرنگ لە ڕووی ئایدیۆلۆژی یا سیاسییەوە نابینم. ئەگەر هەڵەی سادەش هەبووبن، لێبڕەت بوونیان ئاسانە. هەرچی کەم و کورتیشمانە لە گیروگرفتی ڕۆژانە و ڕەوشی چالاکیەکاندا ئەبینن. وانە گیروگرفتی سەرکردایەتی تەکتیکین و ئەم سەرکردایەتیە گەلێک کەرەستە و بنیاتی قوربانیدەری بە ئاسۆیی و ئەستوونی و لە ڕووی چەقبەستن و گەل و پەل و شارەزایی شەڕکردنەوە لە دەستدا هەن. واتە دەکرێت کەم و کورتیەکانی سەرکردایەتی تەکتیکی بە خێرایی نەهێڵین. ڕەنگە هێندێک گیروگرفتمان لە ئاستی ناوەندیی سەرکردایەتی تەکتیکیدا هەبن و پێویستیان بە هەژانێک هەبێ. ڕەنگە ژێرخان لە ئاستی گەل و دێهنشیناتیشدا هەژانێکی گەورە بێ. بەوە لە ڕێگای ئەو تواناییانەوە کە باسمان کردن بە سەرکردایەتی تەکتیکی گونجاو دەگەین. ئەگەر کاروبارەکان بەو جۆرە بەڕێوە چوون کە ئێمە ڕەنگمان بۆ ڕشتن، ئەو کاتە ساڵی ١٩٩٣ دەبێتە ساڵی گەردەلوول. خۆ ئەو پەلامارانەی کە پارتی کرێکارانی کوردستان لە هەموو شوێن و لایەکەوە تووشیان دەبێ، لە ناوەوە و دەرەوە بەرپەرچیان دەدەینەوە و هێرشەکانمان خێراییەکی بەرچاویان دەبێ. دەتوانم لە بارەی ئەم بابەتەوە هێندێک خاڵ ڕوون بکەمەوە. دیارە من لێرەدا نە نەخشەیەک بۆ چالاکی و نە بەرنامەیەک بۆ ئامانجەکان دادەنێم و پێویستیش بەوانە ناکات. ئێمە ئەو پارێزگارانە سەرانیان بە نیشانە دەنێینەوە. نموونەیەکمان لەسەر ئەم ئاراستەیە لە سەروبەندی شەڕی باشووری کوردستاندا بەرچاوخست. لە دەرەوەڕا ڕوومان تێکرد و ئەمجارە ڕاوەستاین. لەمە وا دەگەیەنێ کە ئەم خەباتە لە ناوەوە دەکرێت، بگرە لە ناوەوە و دەرەوەشدا درێژەی دەبێ و بەم پێیە ساڵی ١٩٩٣ دەبێتە ساڵێکی یەکجار گەرم و گوڕ. باشوور نۆکەرایەتی تێدایە. ئێمە ناتوانین وازیان لێبێنین و ئەوانیش ناتوانن وازمان لێبێنن. پەیوەندی نێوانیشمان لە شێوەی شەڕێکی قورسدا تێپەڕ دەبێ و تێدەکۆشین بە خەباتێکی هەمەلایەنە ناچاریان بکەین بکشێنەوە و ناویان دەزڕێنین و لە کۆمەڵگایان دادەبڕین و ئەو پشتێنە سیاسییەی کە لە خۆرئاوادا بەسەرمانا سەپێندراوە دادڕ دادڕی دەکەین و پەیوەندی لەگەڵ ڕۆشنبیری ئەورووپایی و خەڵکە باشەکانی ناویان بەتین دەکەین. پێویستە لەم ڕووەوە چاوەڕوانی قەڵەمبازێک بین. لە هەموو ئەوانەش گرنگتر چۆنیەتی مامەڵەکردنمانە لەگەڵ سەرانی پارێزگاراندا لە تورکیا. وەک ئامانجمان بۆ کرد گەشت و گوزار سەرچاوەی گوزەرانیانە، یەکێک دەبێ لە نیشانەکانمان. جارێکی دیکە ئەمە دووپات دەکەمەوە و دەڵێم: ئەوانەی کە تورکیا بە بەهەشتێکی گەشت و گوزار دادەنێن، پێویستە لەسەریان ساڵی ١٩٩٣ بە تەنگ خۆیانەوە بێن.

ی.ك: ئایا دەبێتە دۆزەخ؟

س.پ: ئەگەر گەشت و گوزار پاڵپشتێکی شەڕی نامرۆڤانەی دژ بە ئێمە بێ، ئەوا ئەمە ئامرازێکە لە ئامرازەکانی شەڕ و ئێمە پەنا بۆ هێندێك تەکتیك دەبەین بۆ تەعتیلکردنی ئەم ئامرازی شەڕە. هەروەها زانکۆکانیش هەن، ئەم زانکۆیانە خیانەت لە زانست دەکەن و دژ بە ئێمە بەکاری دێنن. ئەم شێوە بەکارهێنانەی زانست شیاو نییە و دەچێتە خانەی پارێزگارانەوە. دەوڵەت لە ژێر پەردەی زانکۆکاندا داکۆکی لەخۆی دەکات و لەوانەیە ئێمەش دژی ڕابوەستین. لە هەموو ئەمانەش گرنگتر بابەتی ڕاگەیاندن و بڵاوکردنەوەیە کە بۆ بەنج کردنی گەل و پەردەپۆش کردنی ڕاستییە کوردی و تورکیەکان بەکاردەهێنرێن و هەمان دەور دەبینن کە کلێسە لە سەدەکانی ناوەڕاستدا دەیبینی. تەنانەت دەوریان لەوەش مەترسیدارترە و ئامرازێکی مێشك شۆرین و چەواشەکردنی بیرکردنەوەی ڕاست و دروستە. لەم شەڕەی دوایەدا زۆرجار لە شاشەی نووسەرانی گۆشە بەگوڕەکان و هەواڵە هەڵبەستراوەکاندا بە نیشانە نایانینەوە، تەنانەت (دۆغان گوریش) گوتی ئەوانە (محەممەد جیك *)ن.

ی.ك: (محەممەد جیك)ی ڕۆژنامەنووس؟

خۆ لە قەرەی چارەسەری سیاسی نەدانی دەوڵەت کە باڵاترین جۆری مرۆڤدۆستانەی چارەسەرە، پاڵمان پێوەدەنێت و بگرە ناچاریشمان دەکات پەنا بە بەر ئەم ڕێگایە ببەین.

س.پ: بێگومان. محەممەد جیکی ڕۆژنامەنووس چیدەگەیەنێ؟ مەبەستم ئەوەیە ئەم ناونانە لە کاتی پەلاماردانماندا بەکارهێنرا. ئەگەر ئەو هەموو محەممەد جیکانە پەلامار بدەن، ئێمەش دەزانین چۆن بەرگری لە خۆمان دەکەین.

ی.ك: کاتێك دۆغان گوریش ڕۆژنامەنووسان و نووسەران بە محەممەد جیك ناودەبات، بەوە دەیانکاتە نیشانە بۆ پارتی کرێکارانی کوردستان (PKK).

س.پ: بەڵێ ئەمە پێویستی بە قسە لەسەرکردن نییە، ئەوانە محەممەد جیکی ڕۆژنامەنووسن. سەرباری ئەوەی کە زۆر لە دۆستە ڕۆژنامەنووسەکانمان بە دەستی دەوڵەت غافڵگیرکران و ڕێگا بە بڵاوکردنەوەی هێندێك ڕۆژنامەی دۆستی ئێمە لە کوردستان نادرێت، بەرانبەر بەم زۆردارییە بێوێنەیە، پێمان ناکرێت ئەم بەرەی شەڕە ببینین و قەر و قەپی لێبکەین. جا بۆ ئەم مەسەلەیە یا ڕۆژنامەنووسی و ڕۆژنامەنووسان بە شێوەیەکی گونجاو لەگەڵ بەرژەوەندی گەلدا کورت‌کرێنەوە و دەبێ هێندێك نووسەر بەداد بێن، یا ئەو ئەنجامانە دەکەونە سەر شانیان کە لە کردەوەکانیان دەکەونەوە، چونکە دەبێ لانی کەم بیر لە بەرژەوەندییەکانی گەلی تورك بکەنەوە و مافی ئەوەیان نییە گرانی گوزەران و ڕاستیەکانی دیکە بشارنەوە

(*) تورك بە سەربازی خۆبان دەڵێن محمد جيك

و ئەم راستیانە بشێوێنن و هێرش بکەنە سەر پارتی کرێکارانی کوردستان. یا لە بری ئەوە هیچ نەبێ بیر لە بەرژەوەندی گەلەکەیان بکەنەوە و یا لەو گوشارانە بدوێن کە ئامانجیان گەلە و یا کۆلۆنیالیزم ببینن، چونکە ئەوان بەم کردەوانەیان گوناحەکانیان زیاد دەکەن. ئێمە داوایان لێدەکەین ئەم باروودۆخە تێبپەڕێنن. سەندیکاکانیش هەن، ئەو سەندیکایانە لەسەرێکیان لە نێوان چینی«زەحمەتکێش و کرێکار» و شۆڕشدا داناوە تا بیری شۆڕشگێڕانە بەم چینانە نەگات. زێدەڕۆیی ناکەین ئەگەر بلێین کەرتی کرێکاران هەرە پاشکەوتووترین کەرت پێکدەهێنن و ئاغا سەندیکاییەکانی بەرپرسی ئەم باروودۆخەن. ئەوانە پاداشتیان دەرهەق بەوە وەرگرتووە ئەم چینە لاڵ و کوێر بکەن و نەتوانن هیچ بکات. ڕێ و شوێنی ئەو ئاغایانە لە هی گوندپارێزان جیاواز نییە و ئەوانە سەرانی پارێزگارانی چینی کرێکار دەنوێنن. لەوانەیە هێندێک چالاکیمان دژ بەوان بێ. سەرەڕای ئەوە هێزەکانی شەڕی تایبەت هەن کە ئەوانیش نیشانەیەکی ئێمەن و ئەو حیزبە تورکیانە پێکدێت کە لە بواری یەک کەوتنی نەتەوایەتیدا پێشبڕکێ دەکەن، سەرانی پارێزگارانی لای ئەوانیش نیشانەیەکی بەرانبەری ئێمەن، چونکە ئەوان لە سەردەمی تورکیادا بە کردەوە یەکیان نەگرتبوو بەو جۆرەی کە ئەوان ئێستا لە دژی ئێمە یەکگرتوون. ئەوانە ڕایدەگەیەنن کە ئەوان لە بەردەم مەترسی جوێبوونەوە و پەلاماردانی پارتی کرێکارانی کوردستان (PKK)دا هاودەنگن. ئەوانەش نیشانەیەکی ئێمەن. ماوە نادەین ئەم حیزبە سیاسیانە سەرجەمیان لە لایەک بن کە ئەویش لای دوژمن بە ئێمەیە. وێڕای ئەوەی کە ئەوان لاقی بەرهەڵستی حکوومەت لێدەدەن، بەڵام ڕەفتارەکانیان بەڵگەی ئەوەن کە لە حکوومەت ترسناکترن. لە پاڵ ئەمەدا چەندین هێزی ئاراستەوخۆی سەر بە شەڕی تایبەتی وەک (حزب الله) هەن. پێشتر کەمێک باسمان کردن. ئەوانە بوونەتە مەترسی و بە شێوەیەکی زیاتر سەرتاسەری ڕوویان تێدەکەین. گەلێک بنکەی ئایینی هاوشێوە هەن ژێربەژێر کاردەکەن و دەوڵەت کۆمەکیان دەکات. هەرگیز ناشێت و ڕێ نادەین ئایین بەم شێوەیە بەکاربهێنرێت و ئەوانەیە بیکەین بە نیشانەیەکی خۆمان. لە پاڵ هەموو ئەوانەدا، پۆلیس لە تورکیا هەموو شتێک هەڵدەسووڕێنن. ڕەنگە دژیان ڕابوەستین، چونکە گرێدراوی مۆنۆپۆلەکانن. وەک دەزانن لە بنەڕەتدا سەرمایەداری مۆنۆپۆلی هەموو شتێک هەڵدەسووڕێنن و نوێنەرایەتی ئابووری دەکات. خاوەنانی ئەم بنکانە کەلە سەرمایەدار و گوناحباری گەورەن و کەس تا ئێستا تووشیان نەکەوتوون. ئەوانە و بنکە ئابوورییەکانیشیان دەچنە نێو پلانەکانمانەوە سەرەڕای ئەوەی کە وەرزش و سینەما و تەنانەت هونەریش سەرپاکیان دژمان بەکار دەهێنرێن. ناوی هێندێک هونەرمەند و چۆنیەتی بەکارهێنانیانم لە لایەن ڕژێمی شەڕی تایبەتەوە بۆ هێنانەوە وەک (ئیبرای دیاربەکرلی و ئیبوی توورفەلی)و فلان ئەکتەر و فلان نووسەر. پێویستە لەسەریان وریای باروودۆخی خۆیان بن. ئەوانەش کەرەستەیەکی شەڕی تایبەتن کە خۆمانمان بۆ ناوەتەوە. سا یا

دەست لە هێرش کردنە سەرمان هەڵدەگرن و دەگەڕێنەوە لای گوتەی «هونەر لە خزمەتی گەلدایە» و بە پێی ئەوە دەجووڵێنەوە. دەبا بڕیاری ئەو کارانەیان نادەین، هێزە دەست وەشێنەکانی سەر بە دەوڵەتیش هەن کە سوپایە. ئیدارە خۆجێییەکانیش ـ واتە شارەوانییەکان ـ هێزی تایبەتی دەوڵەتن و پارێزگارانن و ئێمە دەست دەخەینە بینیان. وەك دەبینین ساڵی ١٩٩٣ لە هەموو لایەکی کوردستاندا ساڵی شەڕی سەرتاسەری دەبێ.

ئەوی ڕاستی بێ ئێمە حەز بەوە ناکەین، بەڵام قەیرەی چارەسەری سیاسی نەکەوتنی دەوڵەت کە باڵاترین جۆری مرۆڤدۆستانەی چارەسەرە، پاڵمان پێوەدەنێت و بگرە ناچاریشمان دەکات تەنها بەم ڕێگایە ببەین. ئەوان وەڵامی پێشنیارەکانمان نادەنەوە، لەوانەیە لەبەرئەوە بێ کە بە کەممان دەگرن. جاران کەس نەبوو باوەڕم پێبکات، هەتا ڕۆڵەکانی گوندەکەشم گاڵتەیان پێدەکردم و ناتۆرەیەکیان لێنابووم. بابچنە گوند و لە بارەی منەوە لە خەڵکەکەی بپرسن. ڕەنگە سبەینێ بمرم. بەڵام ئەم ئیش و کارانە بە مردنی من دوایییان پێنایێت. بە ئاواتەوەم سەرۆکایەتی بەم بابەتە نەکەن و بەو قسەیەی خۆیان کە من تیرۆرکارم و جیایی خوازم نەیشێوێنن. گەلێك ڕاستی گرنگم بەوپەڕی ڕاشکاوییەوە لەم گفتوگۆیەدا بەرچاوخست. ئەگەر ئەم ڕاستی و بابەتانەیان پێکووت بچێ، بەلای گەلان و ڕژێمەکانەوە مانایەکی گەورەیان دەبێ. با تێمان بگەن و بمانناسن و ئەگەر هەنگاوێکیش بەرەو لامان بێن. ئەمە بانگهێشتنی منە بۆ ئەوان. من لە سفرەوە و بگرە لە ژێر سفرەوە لێنیشتم و بەم قۆناخە گەیشتم و دەتوانم زۆر شت بکەم. ئەگەر پێویست بکات دەتوانین مرۆڤ بکەینە بۆمبێکی ناوکدار. ئەمە دروشمی منە. تکام وایە خۆیان بە قسەی بۆش نەخەڵەتێنن وەك: ئەمریکا پشتگیریمان دەکات و ئەورووپا لەگەڵ ئێمەدایە و دەرگاکانی باشورمان بەڕوویاندا داخستووە و پارتی کرێکارانی کوردستان حەشارگەیەکی نەماوە و ئێمە لەم ماوەیەی دواییدا تەنگەتاومان کردوون. ئەم هەموو قسانە بێسوودن و کێشەکە تا ئەم ڕادەیە سادە نییە. ئێمە ڕاستە و ڕاست حەز بە چارەسەری شارستانیانەی باڵا دەکەین. لەوانەیە دەوڵەتەکەیان گەورە بێ و کەللە سەری ئەوی پڕ لە مێشکیان زۆر بێ، هەرچەندە من دینشینێکی سادەو هەژار بم، بەڵام چەند لایەنێکی گرنگە هەن جێی بایەخی مرۆڤن. من پێیان لەسەر دادەگرم. با لەوە حاڵی ببن. ئەگەر برایەتی کوردییان پێخۆشە، با برایەتییەکی بنەڕەتی دابمەزرێنین. ئەگەر پێیان خۆشە تورکەکان بەهێز بکەن، با پێکەوە بە ڕێگایەکی ڕاست ئەوە بکەین. سنگمان بۆ ئەم هەموو مەسەلانە کراوەتەوە.

بەڵام ئەگەر بە لاساری خۆیان سووربوون و قسەی لەم چەشنەیان کاوێژکردەوە: «ئێمە چەندین سەدەیە وا ڕاهاتووین و وا دەستمان وەشاندووە و وا تاڵان و خراپەمان کردووە و وا یاسامان داناوە و پشت گوێمان خستووە و بەم شێوازە ئەنجامەکانمان بە دەست هێناوە و بەهەمان شێوازیش ئاپۆ و پارتی کرێکارانی

کوردستان لە نێو دەبەین». ئەگەر ئەم هەموو قسانە بجوونەوە، وەڵامی من بۆ ئەوان ئاو هەزار جا دەبێ و ڕەفتارم بە پێی نازناوەکەم (شۆجەلان) «تولەسێن» دەبێ. تەگبیری حازربەدەستم بۆ ئەم بابەتانە هەیە و بەرخودانم وەك ئەوانەی پێشوو بێ ڕێکخستن و ئامادەکاری نابێ. من مرۆڤێکی لەم جۆرە نیم. بە ڕاشکاوی دەیڵێم: من شێوازێکی دیکە و جۆرێکی تازەی بەرخودان دەنوێنم. ئەوەی کە تا ئێستا کردوومە تەنیا ئاماژەیە بۆ ئەو زیانەی کە لە دەستم دەقەومێ یا ئەو پەرەسەندنەی کە دەکرێت بەدی بێت. ئەمە هەموو ئەوە نییە کە دەتوانم بیکەم.

من بۆ شانازی پێوەکردنم ئەوە ناڵێم، بەڵکو تا ئەوارەی کێشەکەیان پێ بناسێنم. بەلای منەوە گرنگ ئەوەیە یەکێکیان تێم بگات. هەمیشە ئەوە بە لایەنگرانم دەڵێم: «پێویستە تێبگەن. ئەگەر تێنەگەن خۆم دەزانم چۆن تێتان دەگەیەنم». ئەمە بانگهێشتە بۆ ئێك حاڵی بوون بۆ دواجار، هەمیشە دەیڵێم من ڕقم لە زەبر و زەنگە بە شێوەیەك کەس وەك من نایبوغزێنێ و هێشتاش ئاوام. بەڵام ئەگەر چارەسەرەکە لە زەبروزەنگدا پەنهان بێ، من لێزان و فەیلەسووفی زەبروزەنگم و گەورەترین کەسم زەبروزەنگ بزانێ. هەموو ئەمانە لەسەر ساڵی ١٩٩٣ دەڵێم و بانگی هەموو ئەوانە دەکەم کە نوێنەرایەتی کۆمەڵگا و گشت کەرتەکانی گەل دەکەن، بە شوێن بیروڕای پەرەسەندوودا بگەڕێن و چەند هەنگاوێك بۆ پێشەوە بنێن. ئەگەر ئەوەیان نەکرد، ئەوا زیان بەوان دەگات نەك بە ئێمە. ئێمە زیاد لە پێویست زەرەرمەندین. ئەمە لە من زیاتر بەرژەوەندی ئەوان دەگرێتەوە. ئەمە بە هەموو نیازپاکییەکەوە دەڵێم. وەك چۆن قسەمان لەگەڵتاندا کرد و چەند ئەنجامێکی باشمان دەستگیر بوو، پێم دەکرێت قسە لەگەڵ هەمواندا بکەم بۆ هەڵسەنگاندنی باروودۆخەکە و گەیشتن بە چەند ئەنجامێکی باش. بەڵام ئەگەر ئەم قسەیەیان دووپات بکەنەوە: «ئێمە تەنگمان پێ هەڵچنی و ناتوانێ هەناسە بدات»، واتە ئەگەر تەنگەتاویان کردم و نەمتوانی هەناسە بدەم و بەم قسەیە بێزار کرام، ئەوا تەرمەکەم لەوە زیاتری پێ دەکرێت کە من ئێستا دەیکەم. من قایمکاریم بۆ ئەوە کردووە. ئاواتخوازم هەڵنەبێنچن پەنا بەر شێوازی دیکەی خەبات بەم. شێوازی وامان هەیە واق ورماویان دەکات. ئاواتم ئەوەیە ناچار نەبین پەنای بەر بەرین. لەم بارەیەوە بانگەوازێکم ئاراستەی گەل کردووە، تکام وایە گەل و ڕۆشنبیران و لاوان بە ڕاستی لێی تێبگەن. ئێمە لە بیرەوەری شۆڕشگێڕ، شەهیدە تورکەکانی وەك (ماهیرو دەنیزو ئیبراهیم)دا خەباتمان سەرخست. ئەوانە لە بەرخۆدانیاندا ڕەسەن بوون. بیرەوەرییان هەر لەسەر زەوی نامێنێتەوە و خەباتمان لە پێناوی ئەوانیشدا سەردەخەین. خۆم لەو قۆناخەدا ژیاوم. هاوڕێیان بووم و خۆمم بە یەکێك لەوان دادەنا. توانیم بەم ڕۆژە بگەم و پێویستە لەسەر لاوانی شۆڕشگێڕ لە بیریان نەکەن و بۆ بیرەوەرییان بە ئەمەك بن و ئەرکی خۆیان بەرانبەریان جێبەجێ بکەن. ئەوانە لەو کەسانە نین کە خێرا بیرمان دەچنەوە یا دەست بەرداری بیرەوەرییان دەبین. ئێستا هەزاران پاڵەوانی بەرخۆدانی وەك ئەوان هەن لە بەندیخانەدا ژیاون و جۆرەها

شێوەی ئەشکەنجەیان چێشتووە. ئەوانیش لەوانە نین کە بکرێت بیریچنەوە یا تووڕ بدرێن یا خێرا لە گۆڕ بنرێن. ئەم گۆڕانکاریانە زۆر قووڵن. ئەی ڕۆشنبیران، ئەی لاوان، ئەی ئەو خەڵکانەی کە بە عەقڵی خۆتان بیرەکەنەوە، چی لە گۆڕەپانەکەدا ڕوودەدات لە بیری مەکەن. فێر بن چۆن لە خاوێنی مەسەلەکان بپێچنەوە. خۆ سووك مەکەن و وزەی خۆتان لە بەرخۆداندا بخەنە کار و داکۆکی لە مافەکانتان بکەن و لە نێو خۆتاندا خۆ ڕێکبخەن و پێکهاتەی تازە لە نێو خۆتان دابمەزرێنن و لەگەڵ ڕێکخستنە شۆڕشگێڕەکاندا گراوە بن و هەنگاو بۆ پێشەوە بنێن. ئێوە لە هەموو خەڵکێك پتر تاڵاوی ئەوانەتان بە قوڕگدا چووە کە بەسەرتاندا زاڵن. بێدەنگ بوون لەو کارانەیان لە بەرژەوەندیتاندا نییە. تەنانەت لە ئەفریقا و بەنگلادیش و پاکستانیش کۆلۆنیالیزمی لەم چەشنە نییە، کەچی هەر لە تورکیا بەم شێوە هیچ و پووچە گەشەی کردووە. ئەگەر حەزدەکەن کۆتایی بەم جۆرە دڕندایەتیە بهێنن، ئەوسا هەموو پشتیوانییەکی ئێمە بە خۆتانەوە دەبینن. لەم ڕووەوە شۆڕشی کوردستان بە ڕێبەری پارتی کرێکارانی کوردستان شۆڕشێکی تورکیاییە و گەورەترین پاڵپشتتانە و ئەگەر خەباتی گەورەی مرۆڤ دۆستانە بکەن ئێمە لە پاڵتاندا دەبین و بێگومان دەبینە هاوپەیمانی براتان و ئەمەش هەڵوێستە ڕاستەکەیە.

هەوڵمدا جارێکی دیکە مەسەلەکان ڕوون بکەمەوە و هەر بۆ پڕوپاگەندە ئەمە نالێم، بەڵکو لەبەرئەوە دەیڵێم کە ڕێزێکی زۆر لەم دوو گەلە دەگرین و بایەخێکی بێئەندازەیان پێدەدەین. هێندێك ڕاستیمان خستووەتە بەرچاو. ئومێدم وایە ئەم ڕاستیانە بۆ خەباتی گەلان و ئازادی و برایەتی ڕاستەقینە بە کەڵك بن. من ئامادەم لە هەموو هەلومەرج و شوێنێکدا ئەرکی سەرشانم بەجێ بهێنم. با گەلی تورك چی دەوێ لە منی داوا بکات. ئەگەر ئەرکی خۆمم بەرانبەری بەجێ نەهێنا، لەو کاتە با بڵێت ئاپۆ خراپە. بەڵام تکام وایە تێیم بگات و پاش ئەوە چی دەوێ لێمی داوا بکات. لەوە زیاتر دەتوانم چی بکەم؟ بەڵام ئەگەر سەرمڕای ئەوە نکوڵی لە بوونی کورد و هەموو مافێکی مرۆڤانەی کرد. ئەوە مرۆڤایەتیم بەرز ناکاتەوە و لەوانە نییە گەلی تورك تا ئەم ڕادەیە بێ ویژدان بێ. بۆیە پێویستە لە ئێمە و لەو کەسانە بپرسێتەوە کە بەسەریدا زاڵن. من لە ڕەفتاری خۆم بەرپرسم و بەرپرسیم دەردەبەم و تا دوا هەناسە ئەرکەکانم ڕادەپەڕێنم.

ی.ك: سەرکردەی گەورەم زۆر سوپاست دەکەم. ئێوە ئەرکی خۆتانتان بەجێ هێنا. هەوڵدەدەین قسەکانتان بگەیەنین. قسەکانتان بەئاگاهێن و ڕۆشنکەرەوەن. پرسیارەکانم تەواو بوون. ئەوی ڕاستی بێ گرانەوەیەکی جوان و لە هەموو ڕوویەکەوە پاراو بوو. جارێکی دیکە سوپاستان دەکەم.

س.پ: منیش سوپاستان دەکەم. تەنانەت پێش ئەوەش کە بتانبینم ڕێز و ئەرخێکی گەورەتان لای من هەبوو، شیکردنەوەکانتان بەجەرگیم پێدەبەخشن، بە تایبەتی شیکردنەوەتان لەسەر هێندێك پێوەندی گلاو. ئەم شیکردنەوانەتان

بەهایەکی گەورەی هەیە وەکو بەهای کاری شۆرشگێری. ئەممان لای ئێوە بەدی کرد کە زۆر بایەخدارە.

ی.ك: لە هەلومەرجی ئەم ئیشە چڕوپڕەتاندا، بە شانازی و خۆشحاڵییەوە بە دووی ئەوەدا چووم چۆن ئەنجام لە کار و کردەوەکانتان هەڵبهێنجم. ڕاستییەکەی پەیدابوونی کەسێکی وەك عەبدوڵلا ئۆجەلان لەم ناوچەیەدا، بەلای منەوە شانازییەکی گەورە و چلەپۆپەی بەختیارییە.

س.پ: بە پەلاگەیشتنی زەحمەتکێشان بەمەی یەکێتی هەوڵ و کۆششەوە سوودێکی زۆری دەبێ و شایانی هەموو ڕێزێکە.

ی.ك: سوپاس.

بەشی چوارەم

بەشی چوارەم

س.پ: ئایا هەڤاڵانی لاو دەتوانن هێندێك پرسیار بکەن؟

ی.ك: لە من ناپرسن بەڵکو لە تۆ دەپرسن، چونکە من ناوبژیوانم و ئەمەش دەکەوێتە سەر هەڤاڵان و هەڤاڵانی شارەزاش چی دەبینێت باسی دەکەن.

ئەوانە نوێنەرایەتی لاوان دەکەن.
نەك هەر هی کورد بەڵکو هی عەرەب و تورکیش.

س.پ: سەبارەت بەم گفتوگۆیەمان، ئەمە سوودی بۆ جێبەجێکردنی دیموکراتیانە دەبێ، بە تایبەتی کە ئەوانە نوێنەرایەتی لاوان دەکەن، نەك هەر هی کورد بەڵکو هی عەرەب و تورکیش. یا بە واتایەکی دیکە ئەوانە نوێنەرایەتی بنکەیەکی بەرفراوانی لاوان دەکەن. من لەبەردەستاندا هەم. ئەگەر هەر خاڵێك هەبێ شایانی رەخنە بێ یا پێویستی بە لێکدانەوە هەبێ، دەتوانن لێی بدوێن.

ی.ك: با بە هەرە لاوەکەیان دەست پێبکەین.

س.پ: لە سەرەتاوە تا کۆتایی گوێ بیستی ئەم گفتوگۆیە بوون. راتان لەسەر ئەم بابەتە چییە و ئایا پرسیاری دیکە هەن حەز بە ئاراستەکردنی بکەن؟

س.ت: هیچ پرسیارێك نییە سەرۆکم. هەموو ئەو مەسەلانەی کە باستان کردن یەکجار روون و بەسوودن و دەکرێت دەرسیان لێوەربگیرێن و کاریگەری و دەنگدانەوەیەکی گەورەیان دەبێ، بە تایبەتی ئەوەی پەیوەندی بە ئەدەب و هونەرەوە هەبێ. ئێوەش هێندێك لەو تایبەتمەندیانەی خۆتان خستەروو کە ناسراو نەبوون و کاریگەرییەکی زۆریان لە ناوەندی قوتابیان و لاواندا دەبێ و کەڵکێکی گەورە دەدەنەوە. هەرچی ئێمەشین گەلێك سوودمان بینی.

ی.ك: کاریگەری شێوازی سەرکردە چی بوو کە برایەتی و دۆستایەتیەکی بێئەندازە لە لێکدانەوەی کێشە قورسەکاندا بەدیار دەخات؟

س.ت: پێشتر ئەوەمان لەو شیکردنەوانەوە دەزانی کە سەرکردە دەیکردن و دەمانزانی کێشەکە هەر کێشەی کورد نییە، بەڵکو رستێك کێشەی جیهانی بابەتی سەرلەبەری مرۆڤایەتییە.

ی.ك: تەمەنت چەندە؟

س.ت: من ١٧ ساڵانم.

ی.ك: باشە. وەك کچە کوردێك، ئایا باوەڕت بەوە هەیە کە تۆ هەموو کێشە مرۆڤایەتیەکانت بەدەستەوە گرتووە؟

س.ت: بەڵێ باوەڕ دەکەم.

ی.ك: لەو رستە رازێندراوانە کە لە زارت دێنەدەر لە تەمەنت گەورەترن. ئایا

پێش ئەوەی کە بێیتە ئێرە ئاوا بووی؟

س.ت: نەخێر، وا نەبووم. ئێمە لێرە زانیارییەکانمان چڕ دەکەینەوە و پێم وایە کاریگەری ئەوەیە.

ی.ك: وەختێك شەڕ لە دژی دەوڵەتی تورکیا دەکەی، ئایا بیر لەوە دەکەیەوە کە تۆ ئاڵای مرۆڤایەتی بە دەستی خۆت هەڵدەگری؟

س.ت: بەڵێ.

ی.ك: زۆر جوانە.

س.پ:(ڕۆژ) لایەنەکانی شایستەی تێبینی کردن کامانەن؟ بە تایبەتی ئەوانەیان کە مایەی خافڵگیرین. ئایا هیچ مەسەلەیەك هەیە پێت خۆش بێ لێکی بدەیتەوە؟

ڕۆژ «ئێبل مالکوج، پاشتر لە ئاوەڕاستی ساڵی ١٩٩١ دا لەلایەن هێزەکانی ئاسایشی تورکیاوە دەستگیر کرا و هێشتا بێ‌سەروشوێنە»: لەلای ئێمەوە گەلێك خافڵگیری لە ئارادا نەبوون، چونکە سەرکردە زۆر بایەخمان پێ‌دەدات. ڕەنگە زۆر خافڵگیری بۆ ڕای گشتی تورکیا هەبووبن. ئێمە لەگەڵ ئەم مەسەلانەدا پێکەوە دەژین و دەیانبیستین و دەیانبینین. تێڕوانینی سەرکردەش بۆ بابەتی پەیوەندییەکان و نەتەوایەتی تورك و نەتەوایەتی کورد و ئینتەرناسیۆنالیزم و ئەدەب و هونەر و خۆشەویستی و شەڕ تێڕوانینێکی واقیعییانە و تەواوە. جا لەبەر ئەوەی کە لە تەواوی نێزیك دەبینەوە من هیچ ڕەخنەیەکم لێی نییە. پێم وانییە یەکێك هەبێ بتوانێ ڕەخنەی لێ‌بگری، چونکە بە ڕاستگۆیی و ڕاشکاوییەوە مەسەلەکان بەرچاو دەخات و ئێستاش هیچ پرسیارێکم نییە.

س.پ: ئێمە بە شێوەیەکی تایبەتی باسی مەسەلەی ئافرەتمان کرد، ئایا ئەم شیکردنەوەیە لە جێی خۆیدایە؟ ئایا دەبێتە هۆی هیچ لێکگۆڕینێك بۆ ئێمە؟

ڕۆژ: ئایا سەرکردە مەبەستی لە ئێمەیە؟

س.پ: نەخێر، دەڵێم ئایا لە لایەنی جەماوەرەوە بۆ من دەبێتە مایەی لێکگۆڕین؟ ئایا قسەکانم تەواو بوون؟

ڕۆژ: بێ‌گومان هێندێك لێکگۆڕین دەبێ. بەڵام من باوەڕم وایە کە سەرکردە پێی دەکرێت بەرەنگاری هەموو دژواری و لێکگۆڕینەکان ببێتەوە. جا وەك سەرکردە ڕوونی کردەوە، خەڵکێکی زۆر دێنە نێو ڕیزەکانمان. ئێر و من بە هەموو ڕابردوو و خەسڵەتێکیانەوە دێن بەو گۆڕینی ئەوانە واتە کەسایەتییەکی تازە بۆ پەیداکردنیان لە بانی کۆنەکەوە.ئەمەش کۆششێکی یەکجار زۆری گەرەکە.

س.پ: لە بابەتی ئافرەتدا، ئایا وەك دەڵێی هەنگاوێکی سەرکەوتوو هەبوو؟

ڕۆژ: بێ‌گومان. هەنگاوێکی زۆر گرنگ بوو.

س.پ: بەم قسەیەشەوە؟

ڕۆژ: بەڵێ.

ی.ك: باشە. ئەو دیتنشێنە ئاساییەی کە پارتی کرێکارانی کوردستان (PKK) ئاناسی، چی لە بارەی شیکردنەوەی ئاپۆی برامەوە دەڵێت سەبارەت بە ئافرەت؟

چۆن ڕووبەڕووی ئەم مەسەلەیەش دەبێتەوە؟ ئایا دەبێتە خافڵگیرییەکی گەورە بۆی؟ ئایا دەڵێت ئەمە چۆن ڕوویدا و ئایا ئەمە قسەیەکە ئاشکرا بگوترێت؟

ڕۆژ: هەموو کەسێك ئاستێکی دەست نیشانکراوی حاڵی بوونی هەیە.

س.پ: بەڵێ. ناوت چی بوو؟

ڕوو: «یاسەمین شەشەك کچێکی بە بنەچە عەرەبی خەڵکی لیوای ئەسکەندەروونەیە. لە مانگی ئابی ١٩٩٣دا لەلایەن هێزەکانی ئاسایشی تورکیاوە گیرا و هێشتا بێ سەروشوێنە»: سەروکم ... ڕوو.

س.پ: بەڵێ. ڕوو. بەوپێیە کە هەڤاڵێکی سەر بە کەمەنەتەوەی عەرەبی چی دەڵێی؟ ئەمە یەکەمجارە ئامادەی ئەم جۆرە گفتوگۆیەی تێدا بێ. چۆنی بۆ دەچی و ئایا هیچ ڕەخنەیەك هەیە ئاڕاستەمی بکەی یا مەسەلەیەك ئارەزووی باسکردنی بکەی؟ دەتوانی چیت دەوێ بپرسی؟

ڕوو: گەلێك بابەتی بەلای کەمە نەتەوەی عەرەب و ڕای گشتی تورکیاوە سەرنجڕاکێش و گرنگت بەرچاوخست. ئەمەش یارمەتی نەهێشتنی بۆچوونی پێشووی لای هێندێك کەس دەرهەق بە ئاپۆ دەدات و تێڕوانینێکی تازە جێی دەگرێتەوە. وەك لێکتان دایەوە هێندێك وشەی قووڵ و هێندێك مەسەلەی کە لاتان لێ کردنەوە دەکێشنەوە بۆ لێکدانەوەی جیاجیا. هاتنە سەر چەند بابەتێك کە ناکرێت بە ئاسانی لێیان تێبگەین و وەریانبگرین، چونکە تێپەڕاندنی ئەم مەسەلانە بە خەباتی بەردەوام و درێژ خایەن دەبێ.

س.پ: پێم وایە ئێمە تیشکمان خستەسەر لایەنە دیموکراتیەکانی کەمە نەتەوەکانیش.

ڕوو: بەڵێ. ڕاستیەکەی ئەوانە چەند خاڵێکن ئەگەر بە وردی بەدوویاندا چووی چارەنووسی گەلان دەخاتە دەست خۆیان. پارتی کرێکارانی کوردستانیش بەم پێکهاتەیەوە دەوری سەرەکی دەبینێ تا گەلان چاوی لێبکەن.

س.پ: ئایا بەم هەڵوێستانەمان کە لامان لێ کردنەوە دان بە بایەخی ئەم بەها دیموکراتیانەدا دەنێی؟

ڕوو: بەڵێ.

س.پ: لە گفتوگۆکانماندا داکۆکیمان لە ڕۆشنبیری ئەنادۆڵ کرد. ئایا ئەمە بەلای تۆوە ڕوون و ئاشکرا بوو؟

ڕوو: بەڵێ. زۆر ڕوون و ئاشکرا بوو.

س.پ: ئەمە لە خاسیەتی ئێمەیە. ئێمە تەنیا داکۆکی لە سەربەخۆیی کوردستان ناکەین، بەڵکو کۆمەڵە کەسێکی بەهێزین داکۆکی لە گەلێك ڕۆشنبیری دەکەین و ڕای ئێمە سەبارەت بە کێشەکانی ئافرەت زانراو و ڕاشکاوە، وەك چۆن لە کێشەکانی ئازادیشدا وەهایە. ئایا دەکرێت ئەم ڕایانە چەواشە بکرێن؟

ڕوو: وەك کەسێك لەمەوبەر پێشانتاندا، لەوانەیە هێندێك مەسەلە چەواشە بکرێن یان تەزم نەکرێن و لەوانەشە هێندێك خاڵ ناڕۆشن بن.

س.پ: هەر ئەو مەسەلانە نا. گوێ بیستی گەلێك مشتومڕی دیكەش بوویت. مشتومڕی بەجەرگانە كردن لە تەك ئافرەتدا ئەركێكی ئازادیيە و بە متمانەیەكی تەواوەوە دەست بردن بۆ هەموو بابەتێك پێوەندیيەكی ڕاستەوخۆی بە ئازادی ئافرەتەوە هەیە و كاریگەرییەكی زۆر دەكاتە سەر بەجەرگی و هێزی بیركردنەوە. لەم ساتەدا تۆ متمانەیەكی تەواوت بەخۆت هەیە و بە تواناییەكی لە ڕادەبەدەرەوە دەست بۆ بابەتەكان دەبەی، بە تایبەتی كە تۆ زانیوتە تێڕوانینی هۆزایەتی و قالبە نەگۆڕەكانی پێوەندی جنسی هەرزانبەها هیچ نرخێكیان نییە.

ڕوو: بەڵێ سەركردەم.

س.پ: تۆ ئەی ئارتا وەك خانمێكی بە بنەچە توركمان و بوێتە تورك، ئەم گفتوگۆیە چۆن كاری تێ كردی؟

كە هاتمە پاڵ پارتی كرێكارانی كوردستان و بەرلەوەش بە زەحمەت توركم بۆ ناس دەكرا و تا ئێستاش لەوەدا زەحمەتی دەبینم. جا بۆ ئەوەی ناسنامە بناسێنین پێویستە بنچینەیەكمان هەبێ لەسەری ڕابوەستین. بەڵام وای دەبینم كە بالآدەستەكان نەیانهێشت تورك و توركمان بناسێنرێن و ئێوەش ئەم مەسەلانەتان خستەوە سەر ڕاستەڕێی خۆیان و بە ڕوونی و ڕاشكاوی بەدیارتان خستن. سەركردایەتی بە ڕاشكاوی لای لە باروودۆخی ئەو كەمە نەتەوە و گەلانە كردەوە كە لە توركیادا دەژین و ڕوونی كردەوە. ئەو هەڵسەنگاندنەی كە بینیمانن بایەخدارترین و هەمە لایەنەترین هەڵسانگاندنە تا ئێستا دیبێتمان. خۆ ڕەنگە شۆڕشگێرانی تورك و كەمەنەتەوەكان لەلا لێكردنەوە و دۆزینەوەی چارەسەردا بۆ ئەو گیروگرفتانەی كە بەرەو ڕوویان دەبنەوە سوودی لێوەربگرن و چاوی لێبكەن. دیارە سوودێكی زۆری تێدایە. پێویستە لەسەریان ئەم مەسەلانە ببینن، چونكە پارتی كرێكارانی كوردستان گەلێك گیروگرفتی خستووەتە سەر ڕێگای چارەسەرو حیزبێكی ـ وەك وای دەبینم ـ ئینتەرناسیونالیستییە.

س.پ: تۆ لەو باوەڕەدای كە ئەو شیكردنەوانەی وا پارتی كرێكارانی كوردستان دەیانكات كەڵكی بۆ توركیش دەبێ؟

ڕ: بەڵێ، بەڵام وەك سەركردە ڕوونی كردەوە تورك لە كورد پتر پێویستییان بە شیكردنەوەیە.

س.پ: ئێوە تێبینی ئەوە دەكەن، وانییە؟

ڕ: بە تایبەتی من خۆم گرانی لەوەدا دەبینم و بەرپرسی ئەمەش بە درێژایی مێژوو چینی حوكمدارە. پێم وایە كاتی لێپرسینەوەی ئەوانە نزیك بووەتەوە. هەرچی چۆنیەتی و شێواز و ئامرازی لێپرسینەوەكەش پاش دیاریكردنی كێشەكە لۆرەیان دێت.

س.پ: مەبەستت ئەوەیە پێویستی بە پێكهاتەیەكی شۆڕشگێڕی تازە هەیە. وانییە؟

ڕ: بەڵێ، ئەوە پێویستە. لەوە بوو پارتی كرێكارانی كوردستان ئاشكرای كرد

کە بە ئەزموونی خۆی خزمەتێکی خوراپی گەلی تورکی کرد. بەڵام ئەو کوشتنانەی کە لەم ڕێگایە دەکرێن، دەکرێت بەهۆی ئەوهەڤاڵانەوە بێ کە حالی حازر هاتوونە پاڵ پارتی کرێکارانی کوردستان، یا بەهۆی ئەو هێزە شۆڕشگێڕانەوە کە لای گەل هەن، پاش ئەوەی لەوە حالی دەبن کە چیان دەوێ، لەوانەیە ئەوە ببێتە گەرانەوەیەکی بەربڵاو بۆ شۆڕش.

س.پ: مەبەستت ئەوەیە پارتی کرێکارانی کوردستان بەلای گەلی تورکەوە زۆر دەگەیەنێ. ئێستا ئەمە ڕۆشنە.

ڕ: بەڵێ و بەتایبەتی بەو شیکردنەوانەی کە دوێنێ سەرکردە کردنی. ئەگەر بزووتنەوەیەکی بەرخوودان لەسەر تەرزی پارتی کرێکارانی کوردستان لە تورکیا پەیدا ببێ، ئەوسا زۆر ئاسان دەبێ بە شۆڕشێك بگەین خزمەتی ئازادی و برایەتی گەلان بکات و زۆر خێراتر و بە ئازار و دژواریەکی کەمتر بە ئامانجەکانی بگات. ئەمە نەك هەر ئەرکی ئەم دوو گەلەیە، بەڵکو ئەرکی مرۆڤایەتیشە. ئەگەر بڕوانینە شیکردنەوەکانی سەرکردە، دەبینین ڕاشکاو و ڕاستگۆن. لام وایە ئەوانەی کە دەیانەوێ بە چەوتی تێی بگەن ئەوەیان پێدەکرێت. بە تایبەتی حەزدەکەم ئاماژە بۆ ئەو زمانە بکەم کە چەپی تورك پێی دەدوێت. ئەم زمانە بەوە جوێ دەکرێتەوە کە تەم و مژاوی و پێچ و پەناو لێوان لێوی وشەی ناڕۆشنە کە تەنانەت بۆ لایەنگرانیشی زەحمەتە لێی حالی ببن. بەرانبەر بەوە ئەو زمانەی کە سەرکردە بەکاری دەهێنێ ڕاستگۆ و ڕاشکاوە و هەمووان تێی دەگەن.

س.پ: با چەپرەوەکان وریای ئەم لایەنە بن.

ڕ: پێم وایە ئەو زمانەی کە سەرکردە بەکاری دەهێنێ زۆر ڕەوان و قووڵ و هەمەلایەنەیە و چارەسەر بۆ گەلێك کێشەی ئاڵۆز دادەنێت. پێویستە سەرنجی ئەوە بدەن، بۆ چەواشەکاری و تێکدان و پێکدان کردن نا، بەڵکو بۆ چارەسەری کێشەکان.

س.پ: مەبەستت ئەوەیە بۆ چەواشە کردنی بیروڕا نەبێ.

ڕ: بەڵێ، سەرکردەم.

س.پ: ئەوی ڕاستی بێ من لە ڕێگای پەیوەندی پارتی کرێکارانی کوردستانەوە بە ڕەگەزی مێی تورکیاوە وای دەبینم کە هێزێکی شاراوەیان بۆ شۆڕش هەیە. بەڵام چەپی تورك بیروڕایانی چەواشەکردووە بە ڕادەیەك وایان لێهاتووە لە شۆڕش هەڵدێن، وە ئەگەر توانیمان شێوەیەکی گونجاو بدەین بەم هێزە ئەوا گۆڕانکاریەکی کادیرانەی گەورە دروست دەبێت کە لەوانەیە لە هی لای ئێمە گەورەتر بێ، ئەوان ئەوەیان گەرەکە. ڕاستیەکەی تورکیا زۆر پێویستی بە پێکهاتەیەك هەیە لەسەر تەرزی پارتی کرێکارانی کوردستان بێ.

ی.ك: بێگومان. دەمەوێ دڵنیایی خۆم بەو شێوازە پیشان بدەم کە هەڤاڵانی لاو کێشە گرنگەکانی پێ بەرچاو دەخەن. دانیش بەوەدا دەنێم کە من لە نێو هێندێك قوتابی زانکۆکانماندا تووشی ئەم شێوازە دەبم.

س.پ: دەست بردنیان بۆ بابەتەکان بەهێزە و ئاستێکی بەرزی هەیە.

ی.ك: گەورەم، لە ئاست گرنگتر گەوهەری بابەتەکەیە کە بەرچاوی دەخەن و ئەو شێوەیەیە کە پێی بەرچاو دەخەن. ئێمە لە تورکیای ئەمڕۆدا ئەو لاوانەمان گەرەکە کە دەتوانن بە ڕستەی ڕازێندراوە خۆیان دەربڕن.

س.پ: پێم وایە هۆی ئەوە شێوازی سەرەتایی پێخوێندنە کە دەبێتە هۆی چەواشەکردنی زەین و گیان.

ی.ك: ئەوانە ناتوانن یەك ڕستە ڕێکبخەن.

س.پ: ئێمەش سەرنجی ئەوە دەدەین. بەکەم شتێك بیکەین ئەوەیە فێری شێوازی قسەکردن و هێزی گەیشتن بەم کێشانەیان بکەین.

ی.ك: ئەوانە بەخێرایی فێردەبن. تۆ لە کەیەوە لێرەی؟

ڕ: دوو مانگە.

ی.ك: دوو مانگە، پێنا بەخوا. ئەمە وا دەگەیەنێ کە تورکمان توانای پەرەسەندنیان هەیە.

س.پ: بەڵێ، ئێمە بڕوا بەخۆکردنیان پێدەبەخشین. ئەوە بڕو هات و پارتی کرێکارانی کوردستانی ببینێ. ئێوەش دەزانن لە تورکیا چۆن ئێمەیان پێناسانەوون. لێرەشدا هاوژیانی تەواوەتی دیموکراسی و مرۆڤایەتی کردووە. ئەمە ڕاستە، وا نییە؟

ڕ: بەڵێ، سەرکردەم.

س.پ: بە تایبەتی هەڵوێستە ڕاستەکانی حیزب بەرانبەر بە ئافرەت. وانییە؟

ڕ: ئەمە گرنگترین لایەنی پارتی کرێکارانی کوردستانە. ئەوەتان لە شیکردنەوەکانتاندا دەرخستووە. پێم وایە پلەی ئازادی ئافرەت لە هەر کۆمەڵگایەکدا بەڵگەی ئازادی ئەو کۆمەڵگایەیە.

س.پ: هەتا ئازادی پێوەندیەکانیش لە کۆمەڵگادا پەیبەستەی ڕادەی ئازادی ئافرەتە. پێوەندی کارێکی شیاوە و ڕادەی ئازادی ئێوەش بەڵگەی ئازادی کۆمەڵگا و ئازادی حیزبە. ئەمە زۆر گرنگە، چونکە پێوەندی ئازاد لە گەلتاندا نیشانەی جێبەجێکردنی هاوسانییە لەلای بزووتنەوەکە و لە لای کۆمەڵگاش. لام وایە ئێوە سەرنجی ئەوە دەدەن.

ڕ: بەڵێ، سەرکردەم.

س.پ: تۆ (هـ) لە کیژانی دیرسیمی، چی دەڵێی؟

هـ: پێش هەموو شتێك سەرکردەی گەورەم دەمەوێ ڕوونی بکەمەوە کە ئەو گفتوگۆیەی وا لەگەڵ کاك (پالچین کوچووك)ی مامۆستاماندا دەیکەن پڕ بەها و بایەخێکی زۆری هەیە. باوەڕم وایە سەرکردایەتی حیزب گەلێك مەسەلەی وەك هونەر و شعر و پێوەندیەکانی بە شێوازێکی قووڵ و گرێدراوی فەلسەفەی ژیانی سۆشیالیستی ڕوون کردەوە. ئەمە بەلای ڕای گشتی تورکیاوە گرنگە، چونکە ئێمە ئەو شتانە دەخوێنینەوە کە ڕۆژنامەکانی تورکیا بڵاویان دەکەنەوە و چەواشەکاری و شێواندن و هێرشکردنە سەر سەرکردایەتی حیزب بەرچاوی ڕای گشتی دەخەن،

ئەوان وا حزب پیشان دەدەن کە هەر خەریکی سەربڕین و لە سێدارەدانە. لەم گفتوگۆیە هەموو شتێك بەپێی فەلسەفەی ژیانی سۆشیالیستی ڕوونەکاتەوە. پێموایە ئەم گفتوگۆیە بە شێوەی زنجیرە بەرچاوی خوێنەر دەخرێت و بەدووداچوونیش ئەوەیان لەسەرە چۆن ئەنجامی لێبەدەست بێنن. جگە لەوە حەزدەکەم بێمە سەر بابەتی ئافرەت. خەباتی ڕێگای سۆشیالیزم کە لەگەڵ پارتی کرێکارانی کوردستاندا لە چوارچێوەی ڕزگارکردنی گەلانی خۆرهەلاتی ناوەڕاست دەستی پێکردووە ئەم خەباتەش بەکەم هەنگاوە و یەکەم هەنگاوی خەباتی ئافرەتانی کوردستان پێکدەهێنن. ئەمە پەیبەستەی هەلومەرجی مێژوویی جیهانە بەگشتی و کوردستانیشە بە تایبەتی و، پەیبەستەی ئەم ستەم و زۆرەشە کە ئافرەت بە دەستیەوە دەناڵێنێ، ئێمە دەزانین کۆمەڵگای سەرمایەداری چۆن دەڕوانێتە ئافرەت و بە یەکێك لە کاڵاکانی دادەنێت. ئەمەش مەسەلەکە ئاڵۆز دەکات. پارتی کرێکارانی کوردستان یەکەم هەنگاوی ناوە و ئەوەشی کە ماوە دەکەوێتە سەر ئافرەت خۆی. جا لەبەرئەوەی کە پارتی کرێکارانی کوردستان خۆی دەستی بەم بابەتە کردووە، بۆیە بارێکی قورس دەکەوێتە سەرشانی. یەکەم هەنگاو نراو شێوەیەکی لەباری بەدەستەوەدا. بەلام قوتاربوون لە کۆیلەتی سەدان ساڵ و گەیشتن بە کەسایەتی ئافرەت ئەرکێکی قورس و گەورەن و قوربانیدانێکی زۆر و تێکۆشانێکی سەختی مرۆڤیان پێدەوێ، لەم پێناوەدا وایدەبینم کە پێویستە لەسەر حیزب سەرکردایەتی بەهێز لە ئافرەت دەربچوێنن بۆ سەقامگیرکردنی سیستەمێکی دەست نیشانکراو. هەموو هیوایەکم ئەوەیە ئافرەتی تورك بایەخ بەم بابەتانە بدات و ئەنجامی گەورە دەستگیر بکات تا بتوانین پێکەوە بە ئەنجامە چاوەڕوانکراوەکان بگەین.

س.پ: تۆ سەرنجی ئەو ئازادیەت داوە کە بۆ ئافرەتی داوادەکەین. وانییە؟

هـ: بەڵێ، بە ڕوونی سەرنجم داوە. بە تایبەتی من ماوەیەکی درێژخایانە لە نزیك سەرکردایەتیم و ئەوەش یارمەتی داین هەلوێستی سەرکردایەتی دەرهەق بە ئافرەت و قوولی و ئاسکی ئەم بابەتە فێرم بکەین. هەروەها ئەمە زۆر یاریدەی داین پەرە بە خۆمان بدەین.

س.پ: بێگومان. ئێمە بایەخمان پێداوە. لەسەر ئەم مەسەلەیە گوتیان چۆن لەگەڵ کیژان و لەگەڵ ئافرەتدا دەژی؟ چۆن لەگەڵ ئافرەتدا شەڕ دەکات؟ باوەڕم وایە واقیع و ئەوەی کە فێری بوون تەواو لەو پەیوەندیە کۆمەلایەتیانە جیاوازن کە لە کۆمەڵگادا پێیان ڕاهاتبوون. ئەمە دەڵێم چونکە بەلای منەوە بابەتێکی تێکچڕژاوە. بە قەناعەتی من ئەو پیاوەی کە بۆ خۆی پەیوەندی لەگەڵ ئافرەتدا بنیات دەنێت و بە پێی ئازادی و هاوسانی ئەم پەیوەندیانە دەپارێزێ، پیاوێکی یەکجار بەهێزە و شایانی هەموو ڕێزێکە. ئەگەر توانیشی خۆشەویستی و ئەوینی خۆی بپارێزێ و ئەوە بنوێنێ، نیشانەی مەزنی ئەم پیاوەیە. پێم وایە ئێوە خۆتان ئەوە بە چاو دەبینن. لە هەمان کاتدا ئەمە یارمەتی مەزن کردنی ئافرەتیش دەدات.

ئافرەت بە تەنها گەورە نییە و لە هاوسانی بەرخوردار نییە و نە بەهایەکی گەورەی هەیە و نە هەرزانبەهاشە. بەڵام دەکرێت هەموو ئەوانە بە پەیوەندی دیاری بکرێن. باشترین شتێك کە بتوانین بە هەر مرۆڤێکی بدەین ئەوەیە بە شێوەیەکی ڕاست پەیوەندی لەگەڵدا ببەستین و ئەم پەیوەندیانە لەسەر بنچینەیەکی دروست پەرە پێبدەین. ئەمەش دەچێتە نێو خانەی ئەرکی ڕۆمان. من لێرەدا هەوڵدەدەم ئەو چەند پەیوەندییە وردە دابمەزرێنم کە دەکەونە نێو چنینی ڕۆمان. زۆریش بایەخ بە کچان دەدەم، لە ترسی ئەوە نا کە ڕەنگە خەیاڵی بێهێزیم هەبێ، بەڵکو بۆ ئەوەیە کە کچان بە هەڵە لێمان تێنەگەن و بە تایبەتی کە پڕۆپاگەندەی سەر ئەم بابەتە لە تورکیادا گەیشتووەتە چلەپۆپە.

ی.ك: ئەوان هەمیشە ئەوە دەڵێن.

س.پ: بە تێڕوانینی من دوورخستنەوەی ئافرەت لە کێشەکان خیانەتە لە ئازادی. ئافرەت ئاوێنەی ئازادییە، چەند بایەخی پێبدەین ڕوون دەبێتەوە. ئەمە وا ناگەیەنێ کە چاوپۆشی لە لایەنەکانی پاشکەوتن و کۆنەپەرستی ئافرەت بکەین، ڕووبەڕووبوونەوەی سۆزی نێو پەیوەندییە کۆنەپەرستەکان و تەنانەت کاردانەوەی لای ئافرەتیش هەڵوێستێکی شۆڕشگێڕانەی گەورەیە. لەلایەکی دیکەوە ئافرەت گەلێك خاسیەتی زۆر گرنگی هەن، خاسیەتی جوانکاری و هی دیکەی پێوەند بە ئازادی و پەیوەندی هەڤاڵانە. بگرە ئافرەت کانگای نیشتمانپەروەرییە و لەم ڕووەوە بەهایەکی زۆری هەیە. دیارە ئەم گشت لایەنانە پەیوەندییان بە حیزب و گەلەوە هەیە. ئەمەش هەڵوێستێکی هەمەلایەنەیە، پێم وایە شایانی تێبینی کردنە. وانییە؟

هـ: بەڵێ، سەرکردەم شایانی تێبینی کردنە.

س.پ: پێم وایە ئێوە لە تێگەیشتنی ئەمەدا دژواریتان تووش نایێت، بەڵکو بە پێچەوانەوە ئاسۆی بیرکردنەوەتان پەرەدەستێنێ.

هـ: سەرکردەم گوڕ و تینمان زیاد دەکات.

س.پ: ئایا ئەمە بێئەملاوئەولایە؟ کەشێکی خۆشەویستی لە ئارادایە بەس بێت بۆ وەلاتانی هەموو دژوارییەکان. مەبەستم ئەوەیە ئەم کەشە وامان لێدەکات لەم کاروانە پیرۆزەماندا بەنێو سەختترین هەلومەرجدا بڕۆین. پێم وایە ئەمە پەرەسەندنێکی گرنگە. ئێوە ئەمەتان لێرە بینی. وانییە؟

ی.ك: بەڵێ. خاڵێك هەیە دەمەوێ ڕوونی بکەمەوە. ئەو گفتوگۆیەی کە لەگەڵ سەرکردەدا دەیکەین کاتێکی درێژخایەنی پێدەچێ. درێژکردنەوەی سوودی تێدایە، چونکە دەتوانین بیکەین بە کتێب و گفتوگۆکەش بە کردەوە هەمەلایەنە بوو و چەندین بابەتی تیۆری و فەلسەفی قووڵی لەسەر کێشە بەرچاوخراوەکان گرتەوە بۆیە ڕەنگە ئەوەمان پێ بەس نەبێ مانگی داهاتوو هەر لە ڕۆژنامەی «ئۆزگوور گوندەم»دا بڵاوی بکەینەوە، بەڵکو ئەم مشتومڕە شایەتەی ئەوەیە بە درێژایی ساڵانی ١٩٩٣ـ١٩٩٤ ببێتە جێی بایەخ پێدان.

قسەی من تەنیا ڕووی لە کاڵفامە سادەکان نییە،
بەڵکو ڕووی لەوانەیە کە قووڵ دەبنەوە.

س.پ: بەڵێ، وایە. باشە (ئاف) بە ڕای تۆ ئەو خاڵانە چین کە شایانی تێبینی کردنن؟

ئاف: بایەخ و قەوارەی دیدارەکە ڕوون و ئاشکران. جیاوازی نێوان ئەم دیدارە و ئەوانی دیکە ئەوەیە، ئەمیان گشتییە و تێڕوانینی حیزب لەسەر گشت کێشەکان ڕوون دەکاتەوە. بۆیە مامۆستای پایەبەرز (پالچین) بەختی هەیە، چونکە ئەم دیدارە هەمەلایەنەیەی کردووە و، هەمانکات ئەمە دەرفەتێکی گەورەیە بۆ گەلەکەمان و گەلی تورك و بۆ خوێنەران و گوێگران تا لەم بابەتانە ئاگادار بن کە ئەدەب و هونەر و ئافرەت و شەڕ و گەلێك بابەتی دیکە دەگرێتەوە. هەروەها مامۆستایان دەریخست کە ئەم دیدارە وەك ڕاپۆرتی سیاسی وایە.

ی.ك: باشە. سەرکردەی بەرامتان بینی چۆن باسی پارتی کرێکارانی کوردستان دەکات و گوێتان لێبوو دەڵێت: «ئەگەر ئەم حیزبە ببێتە بەڵا بەبان سەری گەلی کورد و تورکەوە، با لەگەڵ منیشدا لە گۆڕ بنرێ». ئایا ئەم قسەیەتان بەلاوە ناخافڵ نەبوو؟ هەست بەچی دەکەن بەرانبەری؟ ئەم قسەیە مەبەستی حیزبێکە بەهۆیەوە ساڵانێکی دوور و درێژە چوونە نێو بەندیخانە و لە پێناویدا ژیان و خەباتتان بۆ کرد. لەسەر ئەمە چی دەڵێن؟ چونکە من باوەڕم وایە کە ئەم وشانەی لە زار هاتنەدەر، بێ دڵ کردنی و هەر بۆ قسەی نەبوون.

ئاف: لەم بابەتەدا دەچمە پاڵ قسەکانی سەرکردە.

ی.ك: بیستنیان، بەڵام عەقڵتان چی دەڵێت؟

ئاف: ئەوەتی هاتوومە پاڵ حیزب تا ئەمڕۆ سەرچاوەی ئومێدمان متمانەکردنمانە بە خەباتمان. ئێمە باوەڕمان بەوە هەیە کە خەباتمان لە ژێر هیچ باروودۆخێك و لە هیچ کاتێکیشدا ڕاناوەستێ و، سەرچاوەی ئەم باوەڕەش سەرکردایەتی حیزبمانە، لەبەر ئەم هۆیە لە تاریکترین هەلومەرجی نێو زیندانەکاندا باوەڕی خۆمانمان لە دەست نەدا.

لەوانەیە هێندێکیان باوەڕیان لە دەست دابێ، بەڵام من بە حوکمی ئەوەی کە خودی سەرکردە دەناسم و پەیوەندیم پێوە هەیە ئەوە باوەڕ و وورەی زیاتر کردم و بەلای منەوە بوو بە کانگای هیوا و هێزێکی گەورەی پێبەخشیم و قەناعەتی زیاد کردم بەوەی کە خەباتمان بەردەستێنێ و ئەوەش بەرخودانمانی بەتێن کرد.

ی.ك: ئەو ساڵانە چییان پێکرد؟ دەبینم زیاتر جوان بووە. تۆ چۆنی دەبینی؟

ئاف: مامۆستا باسی جوانی دەکەن. وەك سەرکردە گوتی، جوانی بە تێکۆشان دەبێ.

ی.ك: بە کردەوە دەبێ.

ئاف: بە کردەوە دەبێ. لەمڕۆش تێکۆشان بە کار و کردەوە لە بەرزترین ئاستیدا بەردەوام دەبێ و گەل ڕاپەڕیوە. ئەوەی کە جوانی و وره و باوەڕ و جۆش و خرۆشی لە دڵدا بێت دەتوانێ بە بەرزترین پلە بگات.

س.پ: هەموو ڕۆژێك چەندین شەهیدمان هەن و زۆر هەن خەریکی مل شکاندنمانن. ڕاستی ئەمەیە. ئایا شەرم لە سەرکردایەتی دەکەن؟ ئایا تۆ ئەم قسەیە دەڵێی لەبەرئەوەی کە ناچارکراوی یا لەبەرئەوەی کە من پێشتر کردوومە و ترۆش خۆش خولقی دەنوێنی؟

ی.ك: من پێم وایە پێچەوانەی ئەوەیە. هەر لە یەکەم جارەوە کە دیومە ئەمە باوەڕی من بووە. ڕۆژنامەنووسان لە لێندەن لێیان پرسیم. ڕاستیەکەی من پێش هەموو شتێك باسی کەسایەتی خۆشەویست و ئەوپەنداری ئێوەم کرد. من لەوە ڕازیم.

س.پ: ئینگلیزێکیش لێی پرسیم و گوێی خۆت بناسێنە. پێیگوت وزەی تۆ بە خۆڕیم ناگرێ. وەڵامەکە لە جێی خۆیدا بوو. لەم گفتوگۆیەدا چی شایستەی تێبینی کردن بوو؟

ئاف: هەڵسەنگاندنی زیندانیانی تێدابوو. هەڵسەنگاندنی کۆنفرانسی زیندانیان بەلای هەڤاڵانمانەوە هەنگاوێکی گرنگی پێکهێنا، چونکە هەڤاڵانی نێو بەندیخانەمان دووچاری هێندێك هەڵە دەبن و دەخەڵەتێندرێن. شیکردنەوەی پەیوەند بە بەندیخانە و زیندانیان کارێکی زۆری کردە سەر ئەمێشتنی کەم و کوڕیەکان. وای لێهات جیاوازی نێوان پێش و پاش شیکردنەوەکان گەورە بوو و وره‌ی هەڤاڵان پۆڵایین بوو. لەوانەیە ئەمە بۆ یەکەم جار بێ ورەی هەڤاڵان لەبەرچاوی دنیا و تورکیا و لە ڕووی گوشارەکانی تورکیا و سیاسەتی سڕینەوەدا کە دوژمن پەیڕەوی دەکات، هێندە پۆڵایین بوو بێ. جا هەموو زیندانییەك بەهۆی ئەم شیکردنەوانەوە توانی لە خۆی بپرسێتەوە. ئەگەر هەر یەکێك لە ئێمە ئەو شتانەی جێبەجێ بکردبایە، بێگومان ئەوە چەندین کەسایەتی مێژوویی گرنگی دەخستە ڕوو. ئەم هەڵسەنگاندنانە بەرای من و تێکڕای هەڤاڵانەوە گرنگن.

ی.ك: بەڵێ. ئەمە لەو کارە بەجەرگانەیە کە ئاپۆ باسیان دەکات. لە تورکیا بەوە تاوانبارم دەکەن کە من نەتەوەپەرستێکی کورد و سەر بە پارتی کرێکارانی کوردستانم. لەبەر ئەم هۆیە دەمگرن. من بە بەرزبوونەوەی گەلی کورد شادمانم، بەڵام زۆر بیر لە شۆڕشی تورکیا دەکەمەوە. بە باوەڕی من کۆنفرانسی زیندانیان سوودێکی زۆر بە شۆڕشگێڕە تورکە گیراوەکان دەگەیەنێ.

س.پ: ئەوان بیر لەوە ناکەنەوە، بەڵام ئێمە بیر دەکەینەوە. ئەمە وەك ئەوە وایە: «بووکێ لەگەڵ تۆمە، خەسوو گوێت لێ بێ». تکاکارم بەم پێیە لێی تێبگەن. ئەوەی ڕاستی بێ ئەگەر بەڵگەنامەکانی کۆنفرانسی زیندانیان بڵاوبکەینەوە، سوودێکی زۆریان دەبێ.

ی.ك: منیش زۆر بە گرنگیان دەزانم. بەڵام مخابن ئەو کێشە و مەسەلانەی کە

بیری سەرکردەیان جەنجاڵ کردووە گەلێك زۆرن. من بە ئاپۆی برامم گوت ئەو قسە رەقەی کە بەو هەڤاڵە زیندانیانەت گوت قورسە. هەیانبوو (١٠) ساڵ لە بەندیخانە مابووەو هەیانبوو (١٣) ساڵ مابووەو هەشیانبوو (١٥) ساڵ. ئەم قسەیەیان لەبەر دڵ گران دەبێ. بەلاّم پێویستە بگوترێت ئەگەر من بوومایە نەمدەتوانی بیڵێم.

س.پ: ئەو هەڵوێستە لوتکەی رێزگرتنە. ئەگەر وا نەبووایە کەم رێزی دەبوو. دیارە قسەکەم روو بە کاڵفامە سادەکان نییە، بەڵکو بۆ ئەوانەیە کە قووڵ بوونەتەوە.

ئاف: گەلێك هەڵسەنگاندنی سەرتاسەری لە بابەتەکاندا کران، بە تایبەتی لە ئەدەب و هونەردا. ئەدەب و رۆشنبیری و هونەر وەك لە کۆمەڵگاکانی دیکەشدا وا بووە ناو بە ناو نەشونما ناکات، بەڵکو لەگەڵ شەردا نەشونما و گەشە دەکات. هەر بە شەر بەرەدەستێنێ. پێم وایە هەمووان ئەوە دەزانن. ئەو شیکردنەوانەش کە حیزب کردوونی وەك رێ پێشاندەری نووسەران و بایەخدەرانی ئەدەب وایە. ئەگەر ئەدیبان چاویان لێ کرد، ئەدەبێکی بالاّ بەرهەم دەهێنن. ئەوەی وا سەرکردەش لە بارەی ئافرەتەوە گوتنی زۆر گرنگە و بگرە وەك شۆرش وایە. رادەی ئازادی لە هەر حیزبێکدا گرێدراوە بە رادەی پێوەندی هەڤاڵانەی نێوان پیاو و ژن. ئەگەر پێوەندیەکانیان ئازاد نەبێ، ئەو حیزبە ئازاد نابێ. هەر جووڵانەوەیەکیش بە ئازادی بەرە نەستێنێ، پێی ناکرێ رێگای ئازادی بکاتەوە. جا لەم رووەوە خولقاندنی پێوەندی ئازاد، بنچینەی ئازادی حیزب و کۆمەڵگایە. بۆیە پێویستە لەسەر هەڤاڵانی نێر و مێ ئەم شیکردنەوانە بکەن بە رێبەری خۆیان و چی هەڵەیان هەیە راستیان بکەنەوەو لە پێناوی ئازادی حیزب و کۆمەڵگادا رێگا بگرنە بەر. ئەمە هێزێکی پاڵ پێوەنەریان دەداتێ و پێوەندی بە ئازادیمانەوە هەیە، وەك چۆن پێوەندی بە ئازادی کۆمەڵگاوە هەیە. پێویستە لەسەر هەموو یەکێکمان ئەو بابەت و شیکردنەوانە بکەین بە رێبەرمان کە ئەمرۆکە بەرچاوخراون تا لە ژیان و پێوەندی رۆژانەماندا بەجێیان بهێنین و وریایان بین بە قەناعەتی من ئەم هەموو بابەتانە گرنگن.

س.پ: «رێ» تۆ چی دەڵێی؟ تۆ لەوانەی کە لە سەرەتاوە بە بایەخێکی زۆرەوە بەدوومانڤا دێن.

رێ: بەرای من ئەم دیدارە دەوڵەمەند و هەمەلایەنە بووەوە بوو بە گێڕانەوەیەکی باشی مێژووی پارتی کرێکارانی کوردستان و سەرکردە. ئەگەر ئەو زانیارانە بەرچاوخراوانە بکەینە چرای رێمان، بێ گومان گەلێك ئەنجامی باشمان دەبێ. باوەڕم وایە چەندەها دەرس و پەند هەن، دەکرێت هەردوو گەلی تورك و کورد بە دەستیان بێنن. رەوتی ئەم گفتوگۆیەش رەوان بوو. ئەو پرسیارانەی کە کران و ئەو وەلاّمانەش کە درانەوە سەرتاسەری قووڵ بوون و پڕ بە پێستی ئامانجەکانیان بوون. تێڕوانینم هاوجۆری تێڕوانینی مامۆستای گەورەمانە کە بلاّوکردنەوەی ئەم

چاوپێکەوتنە لە یەك ڕۆژنامەدا بەس نیيە، بەڵکو پێویستە تێی بڕوانین و بەهای ڕاستەقینەیان پێبدەین. ئەو وڵاتانەی کە سەرکردە داینەوە زەمینە بۆ نووسەران و سیاسەتمەداران و ئەدیبان و بابەتەخەمرانی هونەر خۆش دەکات تا سوودیان لێوەربگرن. ڕۆماننووسانیش پێیان دەکرێ گوتەکانی سەرکردە لەسەر ڕۆمان بکەن بە ڕێبەریان تا جۆرەها ڕۆمان بەرهەم بهێنن. ماوەکەشی بۆ ئەوە بەسە و لە ١٩٨٣_١٩٨٤ بەدواوە درێژ دەبێتەوە.

س.پ: ساڵی (١٩٨٣ _ ١٩٨٤) نا، بەڵکو (١٩٨٣ _ ١٩٩٤).

ی.ك: گەورەم لێی مەگرە، سەدان ساڵە لە بەندیخانەدایە، بۆیە دەیان ساڵ دەبڕێ و هێشتا پێی وایە خۆی لە ساڵانی هەشتادایە. چەند ساڵ بە گیراوی مایەوە؟

ڕێ: ١٣ ساڵ.

ی.ك: ١٣ ساڵ. هێشتا پێی وایە لە ساڵی ١٩٨٠ دایە و پێی وایە ڕۆژگار ڕانەبردووە، بۆیە دەڵێت ١٩٨٣_١٩٨٤. گەورەم ئێمە لە ساڵی ١٩٩٣ داین، ساڵی ١٩٩٣.

س.پ: ئەو تێڕوانینێکی بەهێز بۆ تەکانێکی گرنگ بەرچاو دەخات.

ڕێ: بەڵێ، بەرچاوخستنێکی گرنگە. نەریتێکی باش لە پارتی کرێکارانی کوردستان (PKK)دا هەیە، ئەویش ئەوەیە ناوبەناو زانیاری و ڕاستی لە شێوەی ڕاپۆرتدا بەرچاوی جەماوەر دەخات، کە زانیاری و شیکردنەوەی پڕ بەهایان تێدایە و خۆشەویستی و ڕێز و پێبەستەیی سەرکردە بە جەماوەری خۆیەوە دەردەخات. حیزب لە پێناوی برایەتی هەردوو گەلی کورد و تورکدا فێری ئەم جۆرە دەست پێشخەرییە باشانە بووە. هەمیشە ئەم ئومێدەمان بە پارتی کرێکارانی کوردستان (PKK) هەیە.

س.پ: ئەمە ڕاپۆرتی ئێمە دەبێ بۆ گەلی تورك بە بۆنەی کۆتایی ساڵەوە.

ڕێ: بەڵێ، ڕاپۆرتی سەری ساڵ. پێم وایە دەست پێشخەرییەکی بەجێیە. لەلایەکی دیکەوە سەرنجیان بۆ گەلێك مەسەلە ڕاکێشام کە لێیان بێ ئاگابووم یا بە هەڵە تێیان گەیشتبووم یا هەر کەمێکم لە بارەیانەوە دەزانی. جا ئەم گفتوگۆیە هاتە سەر ئەوەی کە هەموو شتێك لە هونەرەوە تا ئەدەب و زۆر بابەتی دیکە ڕوشن بکاتەوە.

ی.ك: بابەتی یەکێتی سۆڤیێت پڕ چێژ بوو.

ڕێ: وای دەبینم گفتوگۆکە لە بارەی هەموو مەسەلەیەکی وەك هونەر و ئەدەب و ئافرەتەوە بە ڕەخنەگرتن لە کردەوەکانی سۆڤیێتیشەوە ڕوون و ڕاشکاو بوون. پێویستە بەوە نیگەران نەبین کە لە بارەی مەسەلەی ئافرەتەوە بەرچاو خرا. هەموو قسەکان لە چوارچێوەی تیۆری سۆشیالیستانە دەرناچن و پێم وانییە هەر کەسێك مانای پرۆلیتاریا و سۆشیالیزم بزانێ بەرهەڵستییان بکات. لەوانەیە هێزە باڵادەستەکان بیروڕاکان بشێوێنن و لە نێو کۆمەڵگادا بیانخەنە ڕوو. بەڵام پارتی کرێکارانی کوردستان کە توانیویەتی بەرانبەر دوژمن و ڕەفتارە دڕندانەکانی

ڕابوەستێ، پێی دەکرێ لە ڕووی ئەم جۆرە پڕوپاگەندە هەرزانبەهایانەدا ڕابوەستێ وەك ڕاوەستانێ بۆ داکۆکی کردن لە بیر و ڕەفتاری شۆڕشگێڕانە. ئەو بابەتانەی کە بەرچاو خران بەلای من و حیزبەوە گرنگ بوون و چەندین مەسەلەی تازە لەدوو توێیاندا هەڵدەگرن. تەنانەت من دەتوانم بڵێم خەسڵەتی قۆناخێکی تازەن.

ی.ك: سەرکردەی برام ئەگەر ڕێم بدەن پرسیارێکتان لێدەکەم پێوەندی بە خودی خۆتانەوە هەیە. مادامێکی فلیمێك دەردەکەن، دەکرێت ناوێك بۆ ئەم فلیمە دابنێم. تەنیا بە لاوانی دەڵێم. ئەو هەڤاڵانەتان لە دەرەوە وەك ئەفسانە وان لای خەڵك و لەنێو چەپی تورك و چەپی کورددا شوێنێکی بەرزیان هەبە. هاتنی منیش بۆ ئێرە و چاوکەوتنم پێیان شتێکە شانازی پێوە دەکەم. ئێستا دەمەوێ پرسیارێك لە (ڕێ) بکەم: زۆرت خوێندووەتەوە و لە ڕۆژنامەدا کارت کردووە و گەلێك چاوپێکەوتنت ئەنجام داوە. ئێستا لەگەڵ ئاپۆی برامدا قسەم دەکرد و لە کاتی قسەکردندا ناوی گەلێك ڕۆمانمان بەسەردا تێپەڕی. من کە لەگەڵ وەزیران و فلان و فلاندا قسەدەکەم، ئەگەر ناوی ڕۆمانێك بێتە پێشەوە کابرا سەری ڕادەوەشێنێ و وا خۆی دەردەخات کە ئەو ڕۆمانەی خوێندووەتەوە. بەلام (ئاپۆ) بە ڕاشکاوی دەڵێت من ئەو ڕۆمانەم نەخوێندووەتەوە. ئەگەر هیچی نەگوتبایە وام دادەنا خوێندوویەتییەوە. ئایا سەرکردەتان لە کۆنەوە ئاوا بووە؟ ئایا هەمیشە ڕاستگۆ و سەر ڕاست بووە؟

ڕێ: پێم وایە تۆ پرسیت و منیش حەزدەکەم هێندێك شت بخەمە سەر ئەوە.

ی.ك: پێش هەموو شتێك ئایا جاران ئاوا بوو؟

ڕێ: بەڵێ ئاوا بوو. بەلام پەرەسەندن زۆر لەوە گەورەترە. لە کۆنەوە بە ڕاشکاوی هەموو شتێك بەرچاو دەخات. بەلام پاش بەسەرچوونی ١٥ ساڵ دەتوانم بە هەموو ڕاشکاوییەکەوە ئەمە بڵێم: لە جاران زیاتر واقیعبینانە دەست بۆ بابەتەکان دەبات و خەسڵەتی بابەت بەرچاوخستنی لە جاران پتر گەشەی کردووە. ئەگەر لەگەڵ ڕابردوودا بەراوردی بکەین، جاران کەمێك ڕاڕایی لە ئارادا بوو.

ی.ك: بڕوا بە خۆکردن وا لە مرۆڤ دەکات چی لە دڵیدایە بەوپەڕی ئاسانییەوە بیڵێت. وانییە؟

ڕێ: بە شێوەیەکی زۆر بەجەرگانە بابەت و کێشەکانی بەرچاوخستووە. دووەم جۆش و خرۆشی وەك خۆی وایە و نەگۆڕاوە. جارانیش جۆش و خرۆش و کاری وەك ئێستا پڕ بەهێز بوون، لە هەمووان بەهێزتر بوو. ئەو تێکۆشانەی کە بە (١٥) ساڵ لە هەموو ڕوویەکەوە و بە هەڵە و ڕاستییەکانیەوە پەرەی سەند، وزە و هیممەت و جۆش و خرۆشی بە کردەوە و لە ڕووی تیۆرییەوە زیاد کردووە و شێوازیشی لە بەرچاوخستنی کێشەکاندا زۆر پەرەی سەندووە. ئەو ڕاستەوخۆ بەبێ ئاوڕدانەوە لە ڕاست یا چەپ بەرچاویان دەخات و ڕاستەوخۆش دەچێتە نێو گرۆکی بابەتەکەوە. ئەمە پەرەسەندنێکی زۆر باشە و شایانی سەرنجدانە.

س.پ: پێم وایە ئەگەر بەراوردێکی لەم شێوەیە بکەن، کارێکی گونجاو دەبێ، ئێوە دەڵێن: ڤوڕی کەسێك ئەوەندە و ئەوەندەیە و ناتوانێ ڕێگا لەبەردەم ئەنجامی

سیاسیدا بکاتەوە». بڕوانە کۆمیتەی ناوەندی لە حیزبی کۆمۆنیستی سۆڤیەتیدا، ئەم کۆمیتەیە بە بێدەست گەیشت و نەیتوانی بڕیار دەربکات و بواری هیچ خەباتێکی سیاسی نەدەدا. هەمان قسە گەلێک سەرکردەی چەپی تورک دەگرێتەوە. ئەوانە هێزێکی وایان نییە بەس بێ بۆ ڕەمیە خۆشکردن بۆ گۆڕانکاری. گەلێک نموونەش هەن. هەندەی پەیوەندی بە خۆشمەوە هەیە، من ڕێزی خەڵک دەگرم و پێم وایە پێویستە وەرەی هەر کەسێک دوایی نەیێت. کاتێک مرۆڤێکی دەستە پاچە دەبینم، نائومێد دەبم. ئەمە ئەو لایەنە سۆزاوییەیە کە لە کەسایەتیمدا هەیە. باسی جۆش و خرۆش دەکەن. ئەمە وام لێدەکات ڕێزی خۆم بگرم. هێزی چارەسەر و چۆنیەتی بەرچاوخستنی کێشەکان لە بنەماکانی مرۆڤن و ڕاستییەکەی دەرئەنجامی پێبەستە بوونن. لەو دەرسانەدا کە دەیانڵێمەوە، بایەخ بە شێواز و جۆش و خرۆش دەدەم، هەر بۆ پتەوکردنی ورە نا بەڵکو لەبەر ئەوەی کە بەشێکی بنچینەیی ژیانی سۆشیالیستییە. وای دەبینم کە ئەم لایەنە زۆر گرنگە. لەوانەیە ئەم لایەنانە بە چەند ساڵێکی درێژخایان گەشەیان کردبێ. هەرچی چۆنییەتی کێشە بەرچاوخستنە، پشت بە خەیاڵی فراوانی لای ئەو دەبەستێ. وا هەست دەکەم من ئێستا کە لە هەر کاتێکی دیکە پتر بە توانا و بەهێزترم. سەرەتا هەر بەرەگواستنی یەک یا دوو وشە جۆش و خرۆش دەیهێنایەوە و جێی قەناعەتی کەسانی دەوروبەرمان بووین. ئەو ڕۆژانە ڕۆژانێکی بێبەزەیی بوون. دەمانگوت: «کوردستان کۆلۆنییە و تۆش فلان شت بکە». وانە وەکو فەرمان وابوو. مەبەستم ئەوەیە زۆر کاریگەر بوو. بەڵام ئێستا من گەورەترین و ئاڵۆزترین کێشەی تیۆری بە هەمان خرۆش و بە هەمان شێواز بەرچاو دەخەم. وەک سەرنجتان دا، ئەمە واناگەیەنێ کە من پێکهاتەی ناوخۆ و سەرتاسەری و ئاڵۆزی کێشەکان فەرامۆش دەکەم. ئەگەر سەرنجتان دابێ من دەیانبینم، وانییە؟ من سەرنجی تێکچڕژان و ئاڵۆزی دەدەم، بەڵام دەتوانم زۆر سادەی بکەمەوە تا خەڵک بە ئاسانی وەریبگرن.

ی.ك: ڕەنگە بووبێتە قاڵبێک یا شێوازێک.

س.پ: ئاواش دەست بۆ مێژوو دەبەیی، زۆرم ئاڤی کردووەتەوە. تێڕوانینی جۆراوجۆر سەبارەت بە ئافرەت لە مێژووی کۆمەڵگاکاندا هەبوون. هەبووە لە پشت حەوت چینی پەردەوە دایناوە و هەبووە ڕووتی کردووەتەوە و هەبووە دژی تەنگە تیلکە بووە و هەبووە بەوپەڕی شاعیری بەوە تەرەی گەوتووە و هەشبووە دروی لەگەڵدا کردووە. مەبەستم ئەوەیە خوردان لە عمرەی بابەتی ئافرەت زۆر جیاواز بووە. وام لێهاتووە ئەم هەڵوێستانە لێک جوی دەکەمەوە و ئەمە بە ئەنجام دەهێنم: «چۆن دەتوانم هەڵوێستێکی بەجەرگانە و ڕاستخیانە دیاری بکەم». ئەمە ئەو هەڵوێستەیە کە ئێش بۆ پەرەپێدانی دەکەم. لەبەر ئەوەیە ئەم هەڤاڵانە لێرە دەهێنێنەوە. پەیوەندییەکانی ئافرەت لە بنەڕەتدا بابەتێکن. ئافرەت خۆشی بابەتێکی دیکەیە. ئەم دوو بابەتە هێشتا چارەسەر نەکراون و پێویستیان بە چارەسەرێکی دەست نیشانکراو هەیە. من وا دەڕوانمە بابەتەکە کە چارەسەری ئەم

کێشەیە ڕیزێکی گەورەیە بۆ ئافرەت، چونکە بە درێژایی مێژوو زۆر لەبارەی ئافرەتەوە گوتراوە لەسەر زەوی ڕاهیچ هیچ نەکراوە، وەک بڵێی پێکهاتەیەکی تایبەتی ژیانی کۆمەڵگا بێ. ئەمە هەڵەیە و پێویستە بە هەڵوێستی بەجەرگانە ڕاست بکرێتەوە و بخرێتە نێو لەژکەکانی شۆڕش. هەوڵمانداوە بابەتەکە لە دوو لایەنەوە دابسالێین، لایەنی یەکەم ئەوە لە ناوەندێکی قوتابیانەوە دێنەلامان زۆر کارتێکراوی بوون و پڕ لە بەتەیدەست بوون و سادەیی و دووڕوویی و خۆپەرستییەکی ڕەهایە. هەوڵدەدەن بە ڕستەی هەرزانیانەو ساکاری وەک «من خۆشم دەوێ» هەست و ئەندێشەتان دەربڕن. من کەم ئەدەبی و سادەیی و عەقڵی سووکیان تێدا دەبینم. بەڵام کاتێک ئێمە باسی ئافرەت دەکەین، لە بابەتێکی گەورە دەدوێین و پێمان ناکرێت شتی سەرپێیی ناشایستە بە ئافرەت قبووڵ بکەین. هەرچی لایەنی دووەمە: پەیوەندی بە ناوەندی هۆزایەتی سەرەتایی پاشکەوتووەوە هەیە. ماوەیەکی درێژخایان لەو ناوەندانەدا ژیام. ئەوان مەسەلەکە سەرپێیی و داخراو و لە دوورڕا وەردەگرن و کوت دەخەنە سەر قسەی ئافرەت و لە هەموو شتێکی دوور دەخەنەوە. ئەمە کەسایەتی ئافرەت سەرکوت دەکات و هەڵوێستی وا پەسند ناکرێت. سەرەتا داکۆکیکەر بووم. ئەمجا تێڕوانینی خۆمم خستەڕوو و پاشان ئەم پەیوەندیانەمان شیکردەوە و بڕیارماندا بە تەواوی بیانگێڕینەوە. دەمەوێت ئافرەت بەدیاربخەم، چونکە بەڵای ئەوە سەدان ساڵ بوو کۆتایی پێهاتبوو. هەوڵم دەدا سیستەمێک بۆ پێشاندانی دابنێم. من ئافرەت بە بچووک ناگرم و لە خۆشەویستییاندا ئەمە ناکەم. بەڵام ئەگەر ئەرکێکی شۆڕشگێڕانەمان لە بەردەمدا بێ دەسکەوتێک بۆ شۆڕش بەدی بێنێ، پێویستە بە ڕاستی دەست بۆ بابەتەکە ببەین و شەرم و داب‌ونەریت کارمان تێنەکەن. ئەم لایەنە زۆر گرنگە. جا لەبەر ئەوەی کە ئەرکێکی شۆڕشگێڕانەیە، ناتوانین بە سادەیی و بەیدەست بوونێکی وەک «زۆر خۆشم دەوێی» لە بابەتەکە نزیک ببینەوە. پێم وایە ئەم خاڵە لەو شتە باشانەیە کە لە کەسایەتی مندا گەشەی کردووە. من تووشی گەلێک دژواری دەبم، بەڵام بە شیکردنەوە ڕاست و گرنگەکان دەگەم. هەندێک گۆڕانکاری ڕوویاندا. من لەسەر هەڵوێستی خۆم سوورم و لە پاشەڕۆژدا چەندین گۆڕانکاری گرنگ دەردەکەون. من هەمیشە لەبارەی ئەم پەیوەندییە و ئاستەکەیەوە دەڵێم قووڵایی و یەکسان بوون و مەزنی شێوەیەکی جیاواز بە ژیان دەبەخشن. هەندێکیان زۆر ئافرەتیان خۆش دەوێ و هەندێک ژن و پیاویش پێیان وایە یەکدییان خۆش دەوێ. ئەمە ئەو هەڵوێستەیە کە گاڵتەم پێی دێت و سادە دەیبینم و بگرە پەلیشی لێدەگرم. بە خۆم دەڵێم ئایا من مرۆڤێکی دڵپیسم یان زۆر دڵبەندی خۆمم. جاروبار دەڵێم ئایا من (نیتشە)م؟ و دەبینم وا نییە. ئەمجا بیردەکەمەوە و دەڵێم: پێویستە ئەم پەیوەندیانە ئاستێکیان هەبێ.

کەس ناتوانێ کاتێک ئافرەتێک دەبینێ پێی بڵێت: «تێر بووم و خۆ فڕێ بداتە سەر زەوی» ناتوانێ بیر لەوە بکاتەوە کە کاڵایەکی هەیە چۆنی بوێ وا بەکاری دێنێ. ئەم هەڵوێستانە هەرزانییەکان و ڕاست نین و نابێ کەس تووشیان بکەوێ.

دەبێ ئاستێکی دیاری کراو بۆ پەیوەندیی بە ڕۆشنبیری و ڕەوشتی بەرزەوە هەبێ و دەبێ ئەمە هەڵوێستی مرۆڤی شۆڕشگێڕی گەورە بێ. پێویستە هەموو شۆڕشگێڕێك پێشڵی ئەم ئاستە بێ. من قەناعەتم بەوە هەیە کە ئەم بابەتە بە کەڵکی ئەوە دێت ببێتە کەرەستەیەکی ئەدەب و ڕۆمان تا مەسەلەکان ڕوون ببنەوە و بچنەوە سەر ڕاستەڕێی خۆیان و کۆمەڵگا قبووڵیان بکات و ببنە کەرەستەی هونەرەکانی دیکەش. ئاواتەخوازم هیچ کەسێك وە بەتایبەتی ئافرەت بە شێوەیەکی دیکە لەم هەڵوێستەم تێنەگات و بە فرستنەوەی دانەنێت و لێیان دوور نەکەوێتەوە، چونکە ئامانج ڕوون کردنەوەی شێوە ژیانێکە بە درێژایی مێژوو بە لارێدا براو بوو و ڕاستییەکی بزر بوو. ئێستا دەمانەوێ بیخەینە ڕوو و بیکەینە شێوەیەکی گونجاو بۆ ژیان. پێویستە وریای ئەم خاڵە بین. تۆ (ك) چۆن کارت تێ کرا؟ ڕەخنە یا پرسیارێکت هەیە ئاڕاستەمانی بکەی؟

ك: سەرکردەم دەمەوێ لا لە گوتەکەتان بکەمەوە: «ئەگەر ئەم حیزبە بەرەنگاری گەل بووەوە، لەگەڵ خۆمدا لە گۆڕی دەنێم» کە مامۆستای گەورەمان پشتگیری تێیدا کردن. بە قەناعەتی من هەر ئەو کەسە دەتوانێ ئەم قسەیە بکات کە بووە بە نوێنەری ئیرادەی گەل و کاتێك قەوارەی ئەم کەسە لەوە گەورەتر بێ کە لە حیزبێکدا بنوێنرێت، چونکە نوێنەرایەتی ئیرادەی سەرلەبەری گەلی کوردستان دەکات. سەرکردە ئەم قسەیە دەکات بۆ ئەوەی کە کەس لە ئێمە نەبێتە دیکتاتۆر بەسەر گەلەوە. ئەو لە ئێستاوە مشوور دەخوات.

ی.ك: مارکس دەڵێت: «سەرمایە کەسایەتی خۆی لە سەرمایەدارییەوە بەدەست هێنا». من لەمەوە دەستم پێکرد و لە بارەی (لینین)ەوە گوتم: «کەسایەتی خۆی لە پرۆلیتاریاوە بە دەست هێنا». تۆش دەڵێی گەلی کورد کەسایەتی خۆی لە (عەبدوللا ئۆجەلان)ەوە بە دەست هێنا. ئایا ئەمە ڕاستە؟

ك: بەڵێ، ئەوە بالاترین ئیرادەیە. مەبەستم ئەوەیە پێویستە هەر بە پارتی کرێکارانی کوردستان دیاری نەکرێت.

س.پ: بێگومان. پێم وایە دیاریکردنێك لە ئارادا نییە. جاروبار بیردەکەمەوە لەوانەیە پارتی کرێکارانی کوردستان بەلایەك بێ بەسەر خۆم و کەنەکەمەوە، بۆیە ناوبەناو بە حەسێب و حسێبکاری خۆمدا دەچمەوە. مەبەستم لەمە ئەوەیە من حیزبێکی پیرۆز یا هەتا هەتاییم نییە. ڕەنگە ئەمە لە میللیگەری سەرەتایی کوردەیدا هەبێ. وەك چۆن لە یەکێتی سۆڤێتدا هەبوو، من بیردەکەمەوە چۆن حیزبێکی ئاوا کۆتایی دێت. ئێستا ئاپۆ جێ دەستی دیارە و ئەمەش باشە. ئاپۆ دەتوانێ ناتەواوی و زیندوویەکانی حیزب بەدی بکات و ڕاستیان بکاتەوە.

ی.ك: ئەگەر سەرۆکی دەستەی ئەرکانی تورکیا گوێی لێتان بێ ئەم قسەیە دەکەن، دەڵێت ئاپۆ حیزب هەڵدەوەشێنێتەوە و ڕزگارمان دەبێ لێی.

س.پ: پێویستە ئەوە لە بیر نەکەین ئەگەر پارتی کرێکارانی کوردستان ڕۆیشت. جێگرەوەیەکی لەو بەهێزتر پەیدا دەبێ و گەلێکی دەخەینە جێ بە قەدەر سەد حیزب بێ، ئەوسا چی دەڵێی؟ ئێمە لە بیرمان نەچووە کە حیزب تەنیا

ئامرازە. ئەگەر هێزی هەر گەلێك سەد ئەوەندەی خۆی لێ بێ، پێویست بە هیچ حیزبێك ناكات. ئەو كاتە دەتوانین باسی ڕێبازێك یا ئایدۆلۆژیایەك بكەین. ئیدی بۆچی پێبەندی حیزب بین؟ چونكە لەوانەیە گەل حیزب تێ بپەڕێنێ و ئەو وەختە ئەگەر چووبێتە دڵ و مێشكی خەڵكەوە، ناوم با مردبێ یا مابێ گرنگ نییە، چونكە ئەوسا من ئەركی خۆمم بەجێ هێناوە پێویستە لەسەر هەموو سەركردەیەك بەم پێیە خۆی هەڵسەنگێنێ. ئەگەر گەیشتە دڵی خەڵك، پێویستە داوای زیاتر نەكات.

ی.ك: دیارە ئەمە قسەیەكی تازەیە.

ك: ئەمە قسەیەكی دیكەمان لە سەركردە بیست لەم قسەیە جیاوازە.

ی.ك: ئایا ئەمە ڕاستە؟

ك: بەڵێ، پێی دەگوتین: «ئاپۆچێتی بەش بەخۆی گیانە». گوێشمان لێبووە چەندین جار گوتوویەتی: «من كردە و كۆششە بەمە ئاپۆچییەكی باش». پێویستە وەك خۆی لەم قسەیە تێبگەین، ئەگەر بە شێوەیەكی ڕاست ئەزم بكرێت، مانایەكی گەورەی هەیە.

ی.ك: منیش هێندێك شت لە نامەدا دەڵێم. ئەم قسەیە تێڕوانینی من دەرهەق بە سرا كوردەكانم پێشان دەدات و ئەمەیە: «ئەگەر گیانی ئاپۆچیتان لەوێ دەرخست، هیچ نامێنێتەوە». هەمان قسەیە كە باست كرد. من ئەمە بە مانایەكی خراپ نالێم، بەڵكو دەمەوێ گیانی ئاپۆچێتی چەند هێندەی خۆی لێ بێ.

س.پ: پێویستە وا بیرنەكەینەوە كە ئەم گیانە هەر گیانی كەسێكی دەست نیشانكراو دەگەیەنێ. من ئاوا ڕوونی دەكەمەوە: وەك كەسێك یا كۆمەڵە هێزێك ئێمە مەروانن و بەم پێیە تێمە مەگەن. من جاروبار بەم جۆرە قسەیە دادەچڵەكێم. بەڵێ بیر لە مرۆڤایەتی دەكەمەوە و هەوڵدەدەم بگەمە لوتكەی ئەم بیركردنەوەیە. باوەڕم وایە كە پێویستە هەموو خەڵك بەم شێوەیە بیر بكەنەوە. پێویستە هەر كورد یا (PKK) نا بەڵكو كۆی مرۆڤایەتی لەنێو ئامانجەكانی مندا بێ. مەبەستم ئەوەیە گیانی ئاپۆچێتی یان كەسایەتی ئاپۆچێتی وەك چەمكێك گەلێك شت دەگەیەنێ. منیش بەدوای ئەم گیان و كەسایەتیەدا وێڵم. ئەگەر سەرنجتان دابێ من ژیانم تا ئێستا لە سوراخكردنی ئەم گیانەدا بەسەر بردووە. ئەمە سوراخی ئێوەشە. بۆ نموونە دەڵێن لینینیزم و دەڵێن ماركسیزم، بەڵام من نالێم ئاپۆچێتی، چونكە لە بنەڕەتدا هیچ مانایەك بۆ ئەم ناونانە نابینم. تەنانەت ئەگەر بشگوترێت، پێویستە تێكەڵ بە كەس نەكرێت و دەبێ ئەو كەسانە لە هەقی خۆیان بێبەریان نەدەبێ و هیچ لە مافەكانیشیان نەبڕین. هەروەها نابێ نكوڵی لە (ئاپۆ)ش بكرێت، چونكە خاوەنی زیانێكی گرنگە. پێویستە باش وریای ئەم خاڵە بین. هەتا بە درێژایی سەدان ساڵیش لەبەرئەوەی چەند لایەنێكی زانستی گرنگی هەن.

ی.ك: ئەگەر ڕێ بدەن پرسیارێك لە هاوڕێكەم دەكەم. تۆ بەم شێوە جوانە قسە دەكەی، لە كاتێكدا من لە توركیا بە خراپی دەدوێم. كە لێرەش دەبم بە باشی قسە دەكەم. ئەمە ئاشێت، ئەگەر ئاپۆ لەگەڵ گەلی كورددا ئاوابێ، هەڵوێستی كورد

چۆن دەبێ؟ ئایا ئەمە بواری مشەخۆری دەدات؟ مەبەستم ئەوەیە گەلی کورد بیر بکاتەوە کە ئاپۆ هەیە و بوونی ئەوانەی کە لەگەڵیدان ئەرکەکان ڕادەپەڕێنن وگیانی ئاپۆمان هەیە و بوونی ئاپۆمان بەسە و لەوە زیاتر هیچی دیکە نەکات. هێندێك خەڵك ئاوا ئیش دەکەن و ڕەنج دەدەن و ئەوانی دیکەش مشەخۆرن. ئایا شتی لەم چەشنە ڕووی داوە؟ من پێشبینی ئەوە دەکەم.

ك: ئەم قسەیە ڕاستە و لای ئێمە هەیە. ئێمە هەموو بارەکە بەسەر سەرکردەدا دەدەین و ئەگەر هەوڵماندا بەشێکی بارەکە لەسەر شانی ئاپۆی سەرکردە بەرزبکەینەوە، مەسەلەکان لە چارەسەر زیاتر ئاڵۆز دەکەین. ئەم گرێیەمان لەلا هەیە.

ی.ك: ئەمە وا دەگەیەنێ کە گەلێك شت هەن و سەرجەمیان بە دەوری ئاپۆدا دەخولێنەوە «لەم ناوچەیەدا پەیدا بوو و ڕێکخستنێکی دامەزراند و ئێستا دەزانین بایەخ بە ڕێکخستن نادات و گرنگ گەلی کورد و مرۆڤایەتییە». بەڵام پاشتر کێ لە دوای ئەو ئیش بکات؟ بۆیە با دابنیشین و بحەسێینەوە و سوود لە ئێمن و توانەکانی وەربگرین. من هەست دەکەم ئەم جۆرە دەست لێبەردانە هەیە.

ك: بەڵێ ئەمەمان لەلا هەیە.

ی.ك: بێگومان تۆ و ئەو هاوچەشنانەت کە لە ئاپۆوە نێزیکن شەو و ڕۆژ کاردەکەن تا سنوورێك بۆ ئەم دیاردەیە دابنێن کە خۆ لە مشەخۆریدا دەنوێنێ وەك خانە شێرپەنجەییەکان و چاوەڕێی شتی زۆر لە سەرکردە ناکەن. وانییە؟

ك: هەوڵێکی زۆر دەدرێت و من لەوە دڵنیام. جا لەبەر ئەوەی کە کاری گرێ نەدراون بە نیازەوە، هەوڵی شێلگیرو چڕوپڕ بە بەرهەڵاوی دەدرێت. دەتوانم ئەمە بڵێم. ئێمە لەنێوخۆماندا مەسەلەکان دەخرێنین. لەوانەیە ئەم کۆششانە لە داواکراو کەمتر بن، بەڵام لانی کەم هەوڵدەدەین شایستەی ئەو بەشەی بارەکە بین کە هەڵیدەگرین.

ی.ك: ئێوە لە دوایەوە دەڕۆن. بەڵام هەیشە بۆ دواوە دەڕوات. وەك جاروبار لە هێندێك فلیمی هەڵگەڕاوەدا دەیبینن. هیچ بێزارێنێك لەو جۆرە کەسانەدا بەدی ناکەم. من ئەم قسەیە دەکەم بۆ ئێوە ئێوەدانت. مەبەستم ئەوەیە ئێوە سەرنج دەدەن هێندێك خراپی هەن. وانییە؟

ئەم ڕاپۆرتە وەك بانگەوازێك وایە بۆ ئەوان بە حاکمەکانیشەوە، ئێمە چی بکەوێتە سەرشانمان ڕایدەپەڕێنین و بەو زمانە لەگەڵ هەموو یەکێکدا دەدوێین کە تێی دەگات و کارسازیمان بۆ ساڵی ١٩٩٣ ئامادەیە و ساڵی سەرکەوتنەکان و دەسکەوتەکان دەبێ.

س.پ: من تێبینی ئەم بەترسییە دەکەم و ئاموری بەسە چاوگەی ئەمەلی، من ڕێ و شوێنی پێویست بۆ ئەمە دادەنێم. سەرنج بدەن من هەوڵدەدەم سادەترین دێنشین بنێنەمەپاڵ ئەمڕ. ئەمە ڕێ و شوێنێکە. هەر ئەمە نا، سەرنج بدەن دوژمن

ئەشکەنجەشی دەدات، ئەمجا دەچێتە شەڕ و خوێنی دەبەخشێ. پیاو و ژن بەرەو ئەم کارە دەنێرین. ئەمە جۆرە گوزەرانێکە پشت بە خود دەبەستێ. ئەمە لایەنێکی زۆر گرنگە. چەند ڕێ و شوێنێك هەن بۆ ئەوەی دێنشین نەبنە مشەخۆر، بە تایبەتی بۆ ئەو هێندەیان کە بە تەمەنی دەژین یا هەولدەدەن زوو ببەن و بگرە لەوەش پتر کە پێیان دراوە. من لەو بارودوخە قووتاریان دەکەم و فێریان دەکەم لە هەقی خۆیان زیاتر نەبەن. بەلام سەرباری ئەوەی زۆری لەم جۆرە هەن، بە تایبەتی لەوانەی کە لە ئێمەوە دوورن یا ئەوانەی لێمان حالی نەبوون بۆیە بە ئاسانی دەبنە مشەخۆر و ئێمەش چاودێرییان دەکەین. با هەمووان بزانن ئێمە دەسکەوتی ئاسانمان نییە و ناکرێت کەس لەسەر ڕەنجی کەسانی دیکە دابنیشێ. ئەگەر ئەوە بکەن و ئەم سینەتەیان پێڕەوکرد، ئێمە هیچ نەبێ شەڕیان دەکەین وەك چۆن شەڕی بەرەی دوژمن دەکەین. من زۆر سڵ لەو جۆرە کەسانە دەکەمەوە کە هەڵپەی دەسکەوتی ئاسانیانە و بەربەرەکانێی چەسکەکانیان دەکەم. ئەگەر ئەوانە کەمترین ڕێزی ئێمەیان هەبێ و پێبەستی ئێمە بن، پێویستە مشەخۆریمان بەسەرەوە نەکەن و هەوڵ نەدەن لەوە زیاتر ببەن کە پێیان داوین و نەبنە دز. خۆ ئەگەر لەسەر کاری خۆیان سوور بوون، بەرەیەکی شەڕ لە دژیان دەکەینەوە و سەرئەنجامیشیان خراپ دەبێ.

ك: بە کورتی دەتوانم ڕای خۆم بەرانبەر بەم چاوپێکەوتنە پیشان بدەم. ئامادەی دیدار و چاوپێکەوتنەکانی سەرکردە بووم. بە ڕای من ئەم چاوپێکەوتنە دەنگدانەوەیەکی گەورە دەبێ، چونکە هەمەلایەنەیە و لە هەمان کاتدا شیکردنەوەیە و وەك ڕاپۆرتی سەرکردە وایە بۆ مێژوو و مرۆڤایەتی و گەلەکانمان. ئەو لە ڕێگای ئێوەوە قسەی بۆ گەلی تورك کرد تا پێیان بلێت: ئەی ڕژێمی تورکیا، ئەی گەلی تورك، ئەی شۆڕشگێڕە تورکەکان، ئەگەر لە دەرەوەی مێژوو ناژین و ئەگەر کەمێك ویژدانتان هەیە با وەلامتان ڕاست بێ. پێم وایە وەلامەکە ڕاست دەبێ.

س.پ: ئەمە وا دەگەیەنێ تۆ بانگی کار هەلسووڕێنان و ئەوانی دیکە دەکەی وەلامێکی بڕوا پێکراو بدەنەوە. ئەمە بانگەوازی (ك)ە. کەس هەیە پرسیار بکات؟ مامۆستا هیچ پرسیارێکت ماوە؟

ی.ك: هاتمە ئێرە بە ناوی (یەنی ئوولکەو ئوزگوور گوندەم)ەوە بەو پێیەی کە ڕۆژنامەنووسم. کارێکی پڕ بەرهەمسان کرد. من سوپاسی ئەمەت دەکەم وەك کەسێك کوردی خۆشدەوێ و ئاواتی بەرزبوونەوەیان بۆ دەخوازێ. بە چاوپۆشین لەوەش کە ڕۆژنامەنووسم، من زۆر بەختیارم و زۆر سوپاستان دەکەم و خوا تەمەنتان درێژ بکات. من بە سایەی ئێوە ژ هەڤالاتنانەوە حەفتەیەکی ئێر و تەسەلم بەسەر برد.

س.پ: منیش سوپاستان دەکەم و سوپاسی کوششە مەزنەکانتان دەکەم لە پێناوی کواسەوەی ئەم ڕاباریانەدا بۆ جوبەر ـ و بەدرود چروامێ ڕۆژنامەکەتان و بۆ هەر یەکێك حەز بکات لە نزیکەوە بمانناسێ. ئاواتم لەوەیە تێبگەن و هەڵسەنگاندن و شیکردنەوەکانمان ئەزم بکەن چونکە شتێکی ئاسایی نین. بە بۆنەی سەری سالی تازەشەوە، ڕاپۆرتی منیان پێ ڕابگەیەنە. ئەوە بانگەوازە بۆ ئەوان بە

حوکمدارەکانیشیانەوە. ئێمە چی بکەوێتە سەرشانمان رایدەپەڕێنین و بەو زمانە لەگەڵ هەموو یەکێکدا قسە دەکەین کە تێی دەگات. ئەگەر بە زەبر و زەنگ تێ گەیشتبێ، بە زەبروزەنگ لەگەڵیدا دواوین. ئەگەر بە شێوازی مرۆدۆستانەش تێ گەیشتبێ، بە ئاشتیترین زمانی مرۆڤانە قسەمان لەگەڵدا کردووە. من وا قسە دەکەم وەك بڵێی ئەمڕۆ دەمرم. بۆیە مردنی من گرنگ نییە. بەم پێیە ساڵی (١٩٩٢)مان تەواوکرد. وەك بڵێی ساڵی ١٩٩٣ هەر نایێت. هەموو ئامادەکاری یەکیشمان بۆ ساڵی ١٩٩٣ حازرن و ساڵی سەرکەوتن و دەستکەوتی مەزن دەبێ. داوا لە هەموان دەکەم چ کوششێکی چڕوپڕیان هەیە لێمان نەگرنەوە، چونکە ئێمە دەمانەوێ ئەم ساڵەش ببەینەوە. سوپاسی خۆم بۆ هەموتان دووپات دەکەمەوە.

ی.ك: باشە، سوپاست دەکەم و هەر بمێنن.

فەرهەنگۆك

هێمای سەرووکردنەوە : اشارة الفتح

دەیجوور: راشد

لەلە: مربية

سەرپەرگر: متطرف

گووران : نقالة

لێکهەڵبڕان : انشقاق

پاسگە : مخفر

ئاوێزان بوون : تعلق

ڕووپێوان : المساحة

هەڵاوێردن : استثنا

قایەغ : زورق

ئاوبەست : سد

داڕشتە : صيغة

وێناکردن : تصور

کەواڵە : سند

پەرجوو : معجزة

بەرخۆر : استهلاكي

گرگن : قزم

ساپیتە : سقف

پەلهاوێژ : توسعي

مەکرۆ : ماكر

پێش نوێژ : إمام

هەواڵ گەیێن : مخبر

ئاینزا : مذهب

عەلەویگەرایی : العلوية

ڕەوشی ئاوارتە : حالة الطوارئ

شەقڵ : طابع

مەراست : سلرکاڵ(عرب)

مێژەی مەزنایەتی : لفظ الجلالة

گەڕمالێ: تمشيط

پاکتاوکەر : تصفوي

دەستەبەندی : تكتل

پیشەوەر : محترف

هۆرا : هتاف

کەنیزەك : جارية

ئەتنۆگرافی : الاثنية

زەوی بووره : الاراضي البور

بێدەری: الصحرة

مۆنۆپۆلکردنە قۆرخ کردن :(احتكارات)

وەبەرهێنان : الاستثمار

پارێزگاران : حماة

ئاڵوگێری : مقايضة

لێوە لێوان : استفزاز

لێکگۆڕین : إشكال